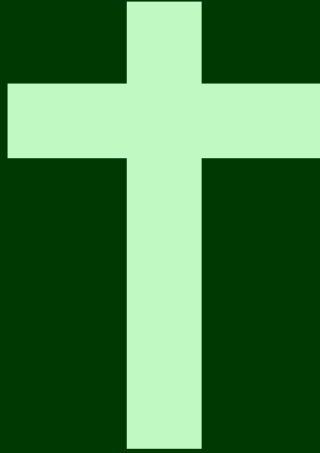

Oniyan

Oniyan: Oniyan (New Testament+)

Oniyan
Oniyan: Oniyan (New Testament+)

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Oniyan)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
8b7902f3-5e35-5b89-86b2-c6da1be458b9

Contents

Maco	1
Marek	51
Luk	82
Şaŋ	134
Bandixa	171
Bërom	221
1 Bëkoreŋët	244
2 Bëkoreŋët	266
Bëgalat	281
Bëhefes	289
Bëfilip	297
Bëkolos	303
1 Bëtesalonik	309
2 Bëtesalonik	314
1 Timote	317
2 Timote	324
Tit	329
Filemon	332
Bëşewif	334
Şak	352
1 Piyer	358
2 Piyer	365
1 Şaŋ	369
2 Şaŋ	375
3 Şaŋ	376
Yud	378
Andoŋakel	380

Atëfëtan and Yesu ang yëgw ko Maco Lilaya in

Akayëta aŋo ro, Maco, asëfan abat ar Yesu, yëgwëk. Aÿëgw yëgw ko mëne ang bëya baxo Kaxanu alawëneli këŋo lawëneliw Afexën ar ngwën ak, aŋata ŋata ko. Yesu Kërisët ŋatak dek bëbër fëna baxo Kaxanu bën. Barikan bëlëngw bër Bëšëwif bën ašus šus bano ga bani yëland mëne alif ko lifënd ŋapela band Kaxanu baŋ, ata lëxw këno gër Pilat. Mëŋ xiti këŋo do re ko eno daw mopika gër kërëwa. Ecës ed Yesu elo ex šadaxa ir kë rëxëtënd eñëŋenax end ar xwëta këŋo yo. And xani ko Axwën Yesu gër ecës aŋ, fel këbi bëšëfan bërexëm bën eni tëfëtërand endexëm eŋ gë enëŋ gë enëŋ dek ngwën iŋ. Er ex gër akayëta aŋo in:

Ang ŋanak aniyen do gë andiyen and Yesu ak: 1.1–4.25.

Osëyali or ŋapela band Owun or Kaxanu ol: 5.1–7.29.

Bandixa band Yesu baŋ, do gë bend baxo sëyalind beŋ: 8.1–9.38.

Osëyali or epemëra ed Atëfëtan aŋ: 10.1–11.1.

End bëšëyali bër Apela and Moyis eŋ: 11.2–12.50.

End ŋapënëtal band Owun or Kaxanu eŋ: 13.1–52.

Bandixa band Yesu baŋ, do gë bend baxo sëyalind beŋ: 13.53–17.27.

End aminëmëra and gër oxëreceŋ eŋ: 18.1–35.

Bandixa band Yesu baŋ do gë bend baxo sëyalind beŋ: 19.1–23.39.

End omakaw ond Yesu eŋ: 24–25.

End ecës ed Yesu el do ang xani ko gër ecës eŋ: 26.1–28.1–20.

End bëxarëk bër Yesu Kërisët eŋ

¹ Mondako ex andëwëra and bëxarëk bër Yesu Kërisët aŋ, mëŋ ar ex rëwiš ir Abëraxam, rëwiš ir Dafid in. ² Abëraxam ex sëm ir Isak, Isak sëm ir Yakob, do Yakob sëm ir Yuda do gë bošinëm. ³ Yuda ex sëm ir Peres do gë Sera, do nëm irebën ex Tamar. Peres ex sëm ir Esërom, do Esërom sëm ir Aram. ⁴ Aram ex sëm ir Aminadab, Aminadab sëm ir Nahason, do Nahason sëm ir Salëma. ⁵ Salëma ex sëm ir Bohes, do nëm ir Salëma ex Raxab. Bohes ex sëm ir Yobed, do nëm ir Yobed ex Rut. ⁶ Obed ex sëm ir Isayi, do Isayi sëm ir Dafid, emun eŋ. Dafid ex sëm ir Salomon, do nëm ir Salomon ex asoxari ar Uri an. ⁷ Salomon ex sëm ir Roboham, Roboham sëm ir Abiya, do Abiya sëm ir Asa. ⁸ Asa ex sëm ir Yosafat, Yosafat sëm ir Yoram, do Yoram sëm ir Osiyas. ⁹ Osiyas ex sëm ir Yohatam, Yohatam sëm ir Akas, do Akas sëm ir Esekiyas. ¹⁰ Esekiyas ex sëm ir Manase, Manase sëm ir Amos, do Amos sëm ir Yosiyas. ¹¹ Yosiyas ex sëm ir Yekoniyas do gë bošinëm. Ata angwën aŋo wëla banëbi Bëyisërayel bën oxadëp ol gër ebar ed Babilon. ¹² And sebëtëgu kënebi gër oxadëp aŋ, Yekoniyas hi ko sëm ir Salacel, do Salacel sëm ir Sorobabel. ¹³ Sorobabel ex sëm ir Abihud, Abihud sëm ir Eliyakim, do Eliyakim sëm ir Asor. ¹⁴ Asor ex sëm ir Sadok, Sadok sëm ir Akim, do Akim sëm ir Elihud. ¹⁵ Elihud ex sëm ir Elasar, Elasar sëm ir Mataŋ, do Mataŋ sëm ir Yakob. ¹⁶ Yakob ex sëm ir Yosef, ašan ar Mari an. Mari ijo rëw këŋo Yesu, ir këno wacënd Kërisët. ¹⁷ Awa er ex bandëwëra epëxw gë banax elod Abëraxam xali gër Dafid. Bëtëraguk

bandëwëra epëxw gë banax, elod Dafid xali angwën and oxadëp or Bëyisërayel gër ebar Babilon aŋ. Bëtëraguk bëte bandëwëra epëxw gë banax, elod gë oxadëp or gër ebar Babilon ol xali gër Yesu Kërisët.

End andëwëa and Yesu eŋ

¹⁸ Ata mondako bax andëwëa and Yesu Kërisët aŋ. Mari nëm irexëm, enëm ed Yosef ebaxo. Do ðamana eni nangër, Mari šot ko acël gë panga ind Angoc Amënëk iŋ. ¹⁹ Yosef, ašan arexëm, ga hi baxo cëŋ ar šenene, xey këŋo eŋo cëfënin. Ata ko yëlarand ang ko ri eni capëraxën yir fo. ²⁰ Nand baxo yëlarand mondako na, meleka ir Axwën in šanayaxën këŋo në lakeli, do re ko: «Yosef, wëj ar andëwëra and Dafid an, kërey yëda na eyo ŋateli Mari, alindax. Ar gër acël andexëm aŋ, Angoc Amënëk aŋ wëlaw këŋo. ²¹ Lëmëta ex, do and këŋo rëw aŋ, yëliðo oŋac or Yesu gayik mëŋ këbi racët bulunda ir Isërayel in gër beŋëŋenax.» ²² Ata ðek bendey bëŋo mondako ex ŋata ang re baxo Axwën ak paß gë alawënel Esayi ak: ²³ «Endënaŋ emeja kë hi gë acël, do eŋo dëw lëmëta ir këno wăcëð Emanuwel, mëne ngëŋ “Kaxanu nëngaw këbo*».” ²⁴ And nëngëta ko aŋ, Yosef ri ko ðek er fel baŋo meleka ir Axwën in. Ata yen këŋo alindaŋ Mari. ²⁵ Bari ani nangër bana xali rëw këŋo lëmëta in. Ata Yosef yël këŋo oŋac or Yesu ol.

2

End bëšaki eŋ

¹ And rëw këno Yesu gër Betëlexem aŋ, Erod wun bax gër ebar ed Yude. Ata bëšaki bër xaniw bax gand Apën-eňan, ŋatëgu këni gër Yerusalem, gër eyang ed Erod. ² Wëka këni: «Ro nde exo emun end Bëšëwif end rëw këno ecede eŋ? Gayikwa biyi emal edexëm el watëgu këni elod gand Apën-eňan mëŋ yowaxënëgu këni mi poxi gër lëngw irexëm, mo calexën.» ³ Ga wël këni eŋo, Erod emun eŋ, gë Bëyerusalem bën, wëlandëra këbi xali xurik. ⁴ Ata Erod wăc këbi ðek bëšadaxan bëlëngw bën do gë bëšalen bën ebi mëka ba feye bax eno dëw Afexën an. ⁵ Yaka këno: «Gër ebar ed Yude ro dëŋ, gër angol and Betëlexem. Ga yëgw ko wa alawënel an:

⁶ “Wëj angol and Betëlexem aŋo, gër ebar ed Yude, Šëf gër bangol bangwëlik band gër ebar ed Yuda hi këy, ay gi ex na wa angol and toc. Gër ndey na këno rëw ar kë wun gër enëŋ end Isërayel, bulunda iram an*.”»

⁷ Ata Erod wăc këbi yir fo bëšaki bëŋo do wëka këbi eno pënëtan aye amëd and šanayak emal elo aŋ. ⁸ Ata ga laŋwën këbi gër Betëlexem, re ko: «Awa ŋatin tan en mëkaraw aye end lëmëta ijo eŋ. And këno watëgu aŋ, bakawëðën ijo ro ene nangëmati mëŋ këme yed wëno bëte me poxi gër lëngw irexëm mo calew.» ⁹ Ga wëlër këni mondako gë emun eŋ, bëšaki bën xuca këni ond gër Betëlexem oŋ. Ata emal ed watëgu bani elod apën-eňan el lëngweli këbi. And ŋatëk gër ed hi baxo lëmëta aŋ, xwëšak. ¹⁰ Bëšaki bën ga wat këni emal el, nëngandëra këbi mbaŋ. ¹¹ Lil këni gër iciŋ ind bax ŋoband emal, sëk kënebi lëmëta in gë Mari, nëm irexëm. Na foxira këni do šale këno. Fëtëra këni bëkwëtaya bënd kodï bëŋ do šëmaxën këno gë oyël or

wëlagu bani oŋ: kaŋe, gë ašururu ir xwëšëna bani gë angiri, do gë ogu ond këni wăcënd mir. ¹² Ata sitin këbi Kaxanu në lakeli eno beš Erod amaŋi wăyi aŋ. Mondako wăyi këni kwël fëña išëxe ond gër ebar edebën oŋ.

End egëreli ed Yesu gër ebar ed Misëra eŋ

¹³ And wăyi këni bešaki aŋ, meleka ir Axwën in šanayaxën këŋo Yosef në lakeli do re ko: «Yosef, kanil eyëbi gëreli lëmëta in gë nëm gër ebar ed Misëra. Nëpaxëdën fën xali yatir këmi fel en maŋiw. Gayikwa Erod ašala ko šala eŋo daw lëmëta in.» ¹⁴ Ga nengëta ko Yosef, xanin këbi kwël gëmëd fo lëmëta in gë nëm do wëla këbi gër ebar ed Misëra. ¹⁵ Fën yëpax bani xali šës ko Erod. Ata mondako ħata bax er re baxo Axwën Kaxanu paš gë alawënel in: «Asëñiwën wăcëgu këmo exo canëgu gër ebar ed Misëra».

End enemi ed bëndoyer gër Betëlexem eŋ

¹⁶ And wata ko Erod mëne anëka yifa këno bešaki aŋ, xoŋ ko xali xurik. Šëñëta këbi ocoroða odexëm ok eni ye gër Betëlexem enëbi dawërax dek bëtox bëtošan bëŋ elod bënd bëniy bëki bëŋ xali gër bënd bayik gër oyer. Mondako yëla baxo Erod kë fed gë amëd and fënëtan bano bešaki aŋ. ¹⁷ Ata ħatak er reya baxo Yeremi, alawënel ar Kaxanu in:

¹⁸ «Otes kë wëлинд gër angol and Rama, Otes do gë edenitaran kë wëлинд, Rašel këbi yawënd obaš orexëm ol, Ayifara yo ayifara, axo ma ex na exo cësina, gayik ani bo ex na, dek šës këni».

End omaŋi ond gër ebar ed Isërayel eŋ

¹⁹ And šës ko Erod aŋ, meleka ir Axwën in šanayaxën këŋo Yosef në lakeli gër ebar ed Misëra. ²⁰ Fel këŋo: «Yosef, gërëgako kanil eyëbi maŋeli lëmëta in gë nëm gër ebar ed Isërayel. Bër yandi baŋi aniyand andexëm bën anëka nemira këni.» ²¹ Ata Yosef xani ko, wëd këbi lëmëta in gë nëm do wăyeli këbi gër ebar ed Isërayel. ²² Barikan and wël ko mëne Arëkelawos bëtelik owun or sëm Erod ol gër ebar ed Yude aŋ, yëda ko eni baaka fën. Ata Kaxanu ga sitin këŋo në lakeli, ħateli këbi gër ebar ed Galile. ²³ Ye ko yëpax këni gër angol and këni wăcënd Nasaret. Ata ħatak er re bani bëlawënel in: «Abënasaret këno yana eno macënd».

3

End epemëra ed Šaŋ Batis eŋ

¹ Amëd aŋo, šanayaw baxo Šaŋ Batis gër ladawe ir gër ebar ed Yude, do ko femërand end Kaxanu eŋ. ² Er baxo rend: «Nëngwëtïn ola orewën ol gayik owun or gër orën đam ex!» ³ Ata Šaŋ Batis ex ar baŋo rend alawënel Esayi an:

«Ala exëna ar kë xeŋërand gër ladawe, oniŋ orexëm ol kë rend: «Nanin fëña ir Axwën in! Debëtïn bëpëña bënd ko xucaxën bëŋ.»»

✧ 2:15 2.15 Ose 11.11 ✧ 2:18 2.18 Yeremi 31.15 ✧ 2:23 2.23 Esayi 42.6 ✧ 3:3 3.3 Esayi 40.3

4 Şaŋ Batis, acud and omban ond gelemba baxo şudand do baxo xapand enar gër edum. Eyamb yamb irexëm in ebax owure do gë dingën ibapuŷ. ⁵ Bëyerusalem bën, do gë ebar ed Yude el dek, gë dek ebar ed Yurëdeŋ el, aye bani yend bura-bura gër ed hi baxo Şaŋ Batis. ⁶ Do mën abuyi baŋi buyind polo gër Yurëdeŋ bër bax futënd poyoma beñëñenax bend ri këni bën.

⁷ Ata Şaŋ Batis wat këbi Ofarisen do gë Osaduseŋ odanjëm ga yow këni gër xobuyi. Re ko: «Wën ang bandën fo siti këni. Noŷo wa fel këŋun mëne axor ex en kwëŷëta kiti ind Kaxanu ind kë yowënd in? ⁸ Diyindën de ari bandixa band kë wăsinënd mëne anëngwëta dëŋ nëngwëtak ola orewën ol. ⁹ Bari këren yëland na gayikako Abëraxam ex axarëk arewën an këni fexaxën. Kaxanu axor ko xor exo nëngwët oxaŷ oŋo dëŋ ex gi obaş or Abëraxam. ¹⁰ Ado anëka wëd ko ecëngwa el exo taŷaxën batëx baŋ nêş gër odëmbët: atëx and ax dëwënd na odëwëreŷen ojekax yo, asaŷ ko saw do exo dap gër xodux. ¹¹ Wëno abuyi këmun buyind gër men ex watixën mëne anëngwët nëngwët këni ola orewën ol. Barikan ar ke sëfëgund an këŋun ŷana eŋun buyind gë panga ind Angoc Amënëk in do gë xodux ol. Mën fangak nëmëc wëno: ado wëno axe ñap ex na mo pedët baped bandexëm baŋ. ¹² Ekëda lëkaya ko gër ataxan andexëm exo pelëraxën gër ebar edexëm. Awëla ko wëla bële in exo cacëx gër akërükëru andexëm. Barikan enenar eŋ alap ko lap gër xodux or ax domind na gë edomi.»

End xobuyi or Yesu eŋ

¹³ Ata Yesu ga xaniw ko gër ebar ed Galile, yow ko Yurëdeŋ, gër Şaŋ Batis, eŋo buyixën. ¹⁴ Barikan Şaŋ Batis aŋëp baxo hëpënd do ko rend: «Wëno wa ex ar ŷapëk eye buyi an, ecëñëxët yow këy gër ndam!» ¹⁵ Na re ko Yesu: «Buyile mondako dëŋ gayikwa aŷap ŷapëk exe ŋataye dek er ex şenene in.» Aŋo fo wă ko Şaŋ Batis do buyi këŋo. ¹⁶ Ga ko şëpëta Yesu, hik fol orën ol. Wat këŋo Angoc and Kaxanu aŋ ga ko fedaw gër ndexëm ar edëxwëte epeşax fo. ¹⁷ Wëlik oniŷ gër orën: «Ajo ex Asëñiŷ ar pëlot gër yomb iram an. Ata wëno mbaŋ ke nënganënd endexëm eŋ.»

4

End Yesu do gë şabucara eŋ

¹ Ata Angoc Amënëk aŋ wëla këŋo Yesu gër ladawe eŋo dix atëy gë şabucara in. ² And siŷi ko Yesu, gëmëd gë goyat xali bakey ofëxw onax aŋ, xor këŋo eŋo eŋ. ³ Amëd aŋo, sëkaw këŋo Ayifa an, re ko: «Angëmëne Asëñiŷ ar Kaxanu ey, nëngwëtël oxaŷ oŋo ex gi eyamb yamb.» ⁴ Yaka ko Yesu: «Ga ŷëgw këni gër akayëta and Kaxanu: “Ala an aliya ko liyand gë dek eyeyan ed Kaxanu el, ax gi ex na gë eyamb yamb in fo*.”»

⁵ Şabucara in wëla këŋo Yesu gër angol amënëk*. Ga xwët këŋo yan gër ejur ed Aciŷ and Kaxanu, ⁶ re ko: «Angëmëne Asëñiŷ ar Kaxanu ey, dapayal. Ax gi ex na nde aŷëgw ŷëgw këni: “Afel këbi fel omeleka odexëm ok endey eŋ do bën eni kaka gë otaxan odebën ok këdi këy lapa në ekaŷ*.”» ⁷ Yaka ko Yesu: «Bëte aŷëgw ŷëgw këni: “Ax gi ex na

* 4:4 4.4 Acariyakinëm 8.3 * 4:5 4.5 Angol and Yerusalem aŋ këni wăcënd mondako.

* 4:6 4.6 Calemoñëw 91.11-12

monëŷali Kaxanu, Axwën arey an?✠»

⁸ Šabucara in wëla këŋo bëte Yesu yaŋ nê atënd acakax, wāsindëra këŋo dek owar or gër ngwën oŋ gë enjaran endebën eŋ. ⁹ Re ko: «Ayël këmi yël owar oŋo dek angëmëne afoxi foxi këy gër lëngw iram eye cale.» ¹⁰ Yaka ko Yesu: «Wëj Sindan, nacëtale fa, gayikwa aŷëgw ŷëgw këni: “Poxiyind wayët gër lëngw ir Kaxanu, Axwën arey an, do caleyindo mëŋ fo✠.»» ¹¹ Ata šabucara in sebët këŋo Yesu. Sëkaw këno omeleka eno dëba.

End Yesu gër ebar ed Galile eŋ

¹² And wël ko Yesu mëne anëka sëra këno Šaŋ Batis aŋ, nacëta ko gër ebar ed Galile. ¹³ Šan ko Nasaret in do rëfa ko gër Kafarënowum, ler gër bëŋa ir anjer and Galile aŋ, gër ebar ed xwën bani bandëwëra band Sabuloŋ do gë Nefëtali. ¹⁴ Mondako ħata bax er re baxo alawënel Esayi in:

¹⁵ «Bër gër ebar ed Sabuloŋ bën do bër gër ebar ed Nefëtali bën,
Bër lëgëk gër fëña ir ler gër anjer bën,
Bër lëgëk ekeg ed Yurëdeŋ bën,
gër ebar ed Galile ir benëng becëxe,
¹⁶ bulunda ir ŷëpak gër ecamëdan in,
watëk angoben atëm,
gër bër ŷëpak gër ebar ed ecamëdan bën,
gër ed ŷañëk ecës,
šanayak angoben atëm✠.»

¹⁷ Ata Yesu, amëd aŋo dëŋ ŷana baxo ko femënd mondako: «Nëngwët in ola orewën ol gayik owun or gër orën ol d'am ex!»

End bësëfan bëŷanar eŋ

¹⁸ Akey amat, Yesu ko sëfand bëŋa ir anjer and Galile in. Wat këbi Simon, ar nëngwët baŋo Piyer an, do gë Andëre abinëm, ga këni lapëra owën gër anjer, bësëpët bër oxan ebani. ¹⁹ Yesu ga sëka këbi re ko: «Wën tēfëgune tan mun di bëbar bër bela.» ²⁰ Ataŋ seb këni na owën oŋ do kwël sëf këno. ²¹ Ga ye këni imbad, wat këñëbi bër aminëmëra bësëxe, bosëñiw bor Sebede, Šak do gë abinëm Šaŋ. Awëxëtëra bani wëxëtërand owën orebën oŋ gë sëm irebën polo nê ikuloŋ. Yesu wac këbi: ²² ataŋ seb këni kuluoŋ in, gë sëm irebën ak, do kwël sëf këno.

End Yesu gër ebar ed Galile eŋ

²³ Ebar ed Galile el dek baxo sëfërand Yesu, do babi sëyalirand Bësëwif bën gër baciw hacaleya bandebën. Atëfëtan and owun or Kaxanu aŋ baxo femërand do afakën babi fakënënd bela bën ošëxwëra or ex yo do gë oseŷi or ex yo. ²⁴ Ata mondako wëli bax owac orexëm ol dek ebar ed Siri el†. Awëlanëgu bano wëlanëgund dek bër bax sorond bën, bër lëk babi ocëxwëra od ex yo bën, gë bër babi soronënd bëyël bën, gë bër gë šënan bën, do gë bëseŷik bën. Dek babi fakënënd. ²⁵ Ata moñëmb bani ŷëmbënd bela bër baŋo sëfarand Yesu bën, gër ed ko ye yo: hik gër ebar ed Galile, hik gër ed Bangolepëxw, hik gër ed

✠ **4:7** 4.7 Acariyakinëm 6.16 ✠ **4:10** 4.10 Acariyakinëm 6.18 ✠ **4:16** 4.16 Esayi 8.23

† **4:24** 4.24 Amëd aŋo, ebar ed Isërayel el do gë ed Siri el emun emat xwën bax. Gër Damas ebaxo gofërëner ilëngw in.

Yude, hik gër angol and Yerusalem, hik gër ebar ed ekeg ed Yurëden el.

5

End osëyali or gër etënd eŋ

¹ Akey amat, Yesu wat këbi bela bën bamëxwër bamëxwër, ga barërëgu këni kap gër etënd. Ga yëpa ko, xeta këno bësëfan bërëxëm bën. ² Ata ñebëta ko, këbi sëyalind mondako:

³ «Nëngandërayindëlebi bër sitarak gër onden bën, gayikwa bën xwënëk owun or gër orën ol!

⁴ Nëngandërayindëlebi bër kë sesërand gërëgako bën, gayikwa Kaxanu ayifara këbi yifara!

⁵ Nëngandërayindëlebi bër nënga këbi onden bën, gayikwa bën kë bëteli ebar el!

⁶ Nëngandërayindëlebi bër yandi këbi ola or šenene ang eyamb-yamb fo bën,

bër sel këbi ang men fo bën,

gayikwa Kaxanu ayël yël këbi eni yamb or šenene ol xali eni med!

ayël këbi yël eni ceb xali ebi ped.

⁷ Nëngandërayindëlebi bër gë axayënan bën,

gayikwa Kaxanu axayënan këŋo xayënan bën bëte!

⁸ Nëngandërayindëlebi bër gë oŵëkw oŵënëk bën

gayikwa bën ex bër këŋo wat Kaxanu bën!

⁹ Nëngandërayindëlebi šaland aketëxeta bën

gayikwa bën kë hi ošaš or Kaxanu ol!

¹⁰ Nëngandërayindëlebi bër kënëbi rixërand në end epëb ed fëb këni end šenene bën,

gayikwa bën xwënëk owun or gër orën ol!

¹¹ Nëngandërayindëleŋun ado enun cirërand,

ado enun dixërand, ado enun nagašandërand end ex yo në end oŵac oram.

¹² Nëngandërayindëleŋun, mandërayindën onënga ol gayik amašën atëm kën sëkëx yaŋ gër orën. Enimin mondako banëbi rixërand bëlaŵënel bër Kaxanu bër lëngwatëgu këŋun gër ngwën bën.»

End ongal do gë angoben eŋ

¹³ «Wën ex ongal ond ebar oŋ. Bari angëmëne ongal oŋ axac xacëk, gë ine kë yëw gašëxe? Alexëx fo ex fac eni bëñërax bela bën? ¹⁴ Wën ex angoben and ngwën aŋ. Angol and yaŋ në etënd aŋ ax gind na monem. ¹⁵ Ani pëtënënd na lambo in do eni ŋoŋ gë enëp, barikan yaŋ këni xawënd ebi ŋobaxënënd ðek bër gër iciŵ bën. ¹⁶ Awa ola orewën ol ŋobayindëlebi bela bën, eni wataxënënd benjekax bend kën rind beŋ do eno cëkwaxën Sorix irewën Kaxanu, mëŋ ar ex yaŋ gër orën an.»

End acariya do gë bëlaŵënel eŋ

¹⁷ «Këren yëland na mëne anëka yow këme me yepën Acariya aŋ do gë er reya këni bëlaŵënel in. Ame yow ex na me yepën, barikan me ŋata. ¹⁸ Dal in këmun felënd, enimin, xali ex dëxëta orën ol do gë ebar el, inger gimatak ax dëxëta na gër acariya, xali ex ŋata ðek. ¹⁹ Awa ar kë lif apela and xurik ex ŋa gër acariya do ebi tëyalind bela bën eno

tëfëteli an, ajo kë xuri ex ba gër owun or yaŋ gër orën. Barikan, ar kë rind er rek acariya in do ebi tëyalind bela bën eno tëfëteli an, ajo ar gapak ko hi gër owun or yaŋ gër orën. ²⁰ Mëŋ këmun felaxënënd, angëmëne or ſenene orewën ol ax nëmëca ex na or bëſalen do gë or Ofariſeŋ ol, din an dîl na gër owun or gër orën.»

End oxoÿ eŋ

²¹ «Ax gi ex na nde awël wël kën er fel banëbi bëxarëk bërewën in: “Ax gi ex na monaw̄ ala. Ar këŋo law̄ yo ala, ar kiti exo.” ²² Barikan, wëno ga re këme, ar këŋo xoÿën yo abaÿe arexëm, ar kiti exo. Bëte ar këŋo re yo abinëm: “Wëj aſoÿik ey!” Bëxarëk bër Bëſëwif bën ÿapëk eŋo kiti. Bëte ar këŋo re abinëm: “Wëj afëniſex ey!” ar gër xodux exo. ²³ Awa angëmëne ſadaxa ye këy ey di gër angëb do fën ey kwitaw mëne abaÿe arey ÿeÿ xoÿën ki na, ²⁴ tebël ſadaxa ijo na gër angëb ey mara en ketënëgu pere. Do and kën xetënëgu aŋ, bakaw ey ŋata ſadaxa irey in. ²⁵ Angëmëne eŋun kucar gë ala do en yend ond gër kiti oŋ, wëlër in ngëŋ gër fëña këdi kën ſat exi dëxwëx gër axiti do axiti an exo cena eŋo pel anëkona an exi mëla gër përa. ²⁶ Dal in këmi felënd d’amana ey canaxën gër epëra elo, kodî irey in dëk këy nëcët.»

End orekar eŋ

²⁷ «Ax gi ex na nde awël wël kën er rek acariya in: “Ax gi ex na mondi orekar ol.” ²⁸ Barikan wëno ga re këme, ar këŋo nëkon yo asoxari do eŋo ÿandi eni d’akido, anëka ri këni orekar ol gër emëkw edexëm. ²⁹ Angëmëne angës and liw̄ aŋ ki lënanënd eñëŋenax eŋ, nongoloyëtël ey d’ap caw! Gayikwa pecanëlexi ey bayi gë angës amat, gë exi dëxw Kaxanu dëk eman eŋ gër xodux or ax d’omind na gë edomi. ³⁰ Angëmëne ataxan andey and liw̄ aŋ ki lënanënd eñëŋenax eŋ, kacal ey d’ap caw! Pecanëlexi ey bayi gë ataxan amat gë exi dëxw Kaxanu dëk eman eŋ gër xodux or ax d’omind na gë edomi.»

End ecapër ed eñër eŋ

³¹ «Acariya aŋ rek: “Ar këŋo feland asoxari arexëm an, pëxwënëleŋo kayëta ir ex sede ir acapëra[☆].” ³² Barikan, wëno ga re këme, ar këŋo fela yo asoxari arexëm xarak ax gi ex na në end orekar, në ecëñëta eŋo gër orekar. Do ar këŋo ÿër yo asoxari ar fela këŋo icën indexëm, në edî exëni orekar ol gë asoxari ajo.»

End eyaſar eŋ

³³ «Awël wël kën bëte mëne afel fel banëbi bëxarëk bërewën: “Ax gi ex na monjaſar, barikan and këy yaſar gër owac or Axwën, dil ari er re këy in.” ³⁴ Barikan wëno, ga re këme, ax gi ex na dëŋ monjaſar. Ax gi ex na monjaſar an: hik orën ol gayik aňëpara and owun or Kaxanu aŋ ex. ³⁵ Ax gi ex na monjaſaran ebar el gayik ambëñaxën andexëm ex. Ax gi ex na monjaſaran bëte Yerusalem in gayik angol and emun etëm aŋ ex. ³⁶ Ado gaf irey in dëŋ ax gi ex na monjaſaran gayik emban gematak ay kor na ey peſën, bëte ay kor na ey banëngënin end feſëk eŋ. ³⁷ Gër ed ebax ey yaſar, ga w̄a w̄a këy del “Awa”, bari ga ħëp ħëp këy del “Ali”. Gë ÿeÿ baſ këy na, awa er ſabucara ex.»

End emaſar eŋ

³⁸ «Ax gi ex na nde awël wël kën er rek acariya in: “Ar këjo fëtinën yo ala angës, pëtinënëleno mëj bëte andexëm aŋ! Bëte ar këjo foyëtën yo ala aňęga, poyëtënëleno mëj bëte andexëm aŋ!”
³⁹ Barikan wëno ga re këme mëne axo gi ex na monjaka axeyax ar ki rixërand an. Angëmëne ala exi cën gër aňam and liw, bexënëlo and šame aŋ. ⁴⁰ Bëte angëmëne ala exi kwëñexënënd gayik aŋandi ŷandi këjo exi kan acud atëm aŋ, tebënëlo gë anëngwën ak. ⁴¹ Angëmëne ala nëŷali ki na eyo dëbin edëb etibax në apakan amat dëbinëlo në bapakan baki. ⁴² Ar ki xarand an, yëlëlo do ar ŷandi këjo eyo ñomëx an, këreyëŋo dëc na.»

End eŋan ed bërangoŷëra eŋ

⁴³ «Ax gi ex na nde awël wël kën er rek acariya in: “Balindëlexi end ašandax eŋ, do cusëlo arangoŷëra andey an.” ⁴⁴ Barikan, wëno ga re këme: ŋanindënëbi bër xoŷër këjun bën, calenindënëbi bër këjun rixërand bën. ⁴⁵ Mondako këni nangëraxën bela bën mëne wën obaš or Faba Kaxanu hi kën, mëj ar ex yaŋ gër orën an. Enimin mëj key yo key këbi ñoband gë eňan endexëm eŋ bela bën, hi këni bëxeŷax, hi këni bër šenene. Bëte abi dëcënd na tëb in, hi këni bër šenene hi këni bësëmbak. ⁴⁶ Angëmëne eŋun balënd end bër këbi balënd endewën bën fo, amašën and fe wa kën šotëx gër Kaxanu? Ax gi ex na nde bësëf bër šagale bën dëj mondako wata këni? ⁴⁷ Do angëmëne gë bëmaŷe bëndewën bëj fo kën šëmarënd, ecarax end fe wa kën rind? Ax gi ex na nde bësëmbak bën dëj mondako wata këni? ⁴⁸ Ang hi ko šenene Kaxanu, Sorix irewën ak, mëj ar ex yaŋ gër orën an, wën bëte giyin šenene mondako fo.»

6

End edëcara ed bëxaŷëanaxik eŋ

¹ «Angëmëne benjekax kën rind, këren caland na enun wat bela bën. Angëmëne mama dëj kën rind enun wataxën, amašën an cotëx na gër Sorix irewën Kaxanu, mëj ar ex yaŋ gër orën an. ² And këyëbi rëcarand bëxaŷëanaxik aŋ, kërey deyarand na poyoma eni cëkwaxën bela. Ax gi ex na nde mondako këni rind bëŷëŋëanax bër kë labayand bën gër baciw bacaleya do gër opëña ond gër angol enëbi cëkwaxënënd bela bën? Dal in këmün felënd, mondako kë šanënd amašën andebën aŋ. ³ Barikan, wëj and këyëbi rëcarand bëxaŷëanaxik aŋ, ataxan and šame aŋ kërex nangënd na er kë rind and liw in. ⁴ Dëcarayindëbi bëxaŷëanaxik bën xarak bela bën ani watënd na, do Faba Kaxanu mëj ar kë watënd er këy šonënd an, aŷašën ki ŷašën.»

End cale eŋ

⁵ «And kën šalend aŋ, kërenëbi tëfëtelind na bëŷëŋëanax bër kë labayand bën. Moŋan ñan cale ind mokwëša lëf gër baciw bacaleya in, do gë ind gër ocanditëra od opëña od gër angol in enëbi wataxënënd bela bën. Wëno dal in këmün felënd, mondako kë šanënd amašën andebën aŋ. ⁶ Barikan, wëj and ki ŷandi ey cale aŋ, përal ebët ed aciw anakaya andey el, ey calexën. Faba Kaxanu, mëj ar ki watënd an, ayakali ki yakali er këyo xarand gër ed bej in. ⁷ Bëte and kën šalend aŋ, këreŋun kurelind na eyeyan el, bësëmbak bën kë yëland

mëne monjeyan mbaŋ fo ko yakalind Kaxanu. ⁸ Kërenëbi tēfētēlind na! Gayikwa Faba Kaxanu dek ko nangēnd er ŷandi këŋun in d̄amana eno karaxēn. ⁹ Baxētīn ang ŷapēk eno calend ak:

“Faba irebi, wēj ar ex gēr orēn an,

Mënëlex oŵac oreŷ ol,

¹⁰ Yowēlex owun oreŷ ol.

Dil gēr ebar er ŷandi ki in

ang këŷ rind gēr orēn ak.

¹¹ Yēlindēbo key yo key er këmi yamb in,

¹² Tebanēlēbo bēbēr këmēni wēnanēnd bela bēn

ang këmēni sebanēnd ak ŷiyi bēte bēr këbo wēnanēnd bēn.

¹³ Kēreyēbo teŷ na ebo naŷētarand do mi mendērand. Dacētēlēbo gēr Aŷēŋēnax!”

¹⁴ Angēmēne wēn aseban kënēbi sebanēnd bela bēn bamena band kënun wēnanēnd baŋ, Faba Kaxanu, mēŋ ar ex yaŋ gēr orēn an, aseban këŋun seban wēn bēte.

¹⁵ Bari angēmēne anēbi tebanēnd na, aŋun teban na d̄e wēn bēte bamena bandewēn baŋ.»

End etiŷi eŋ

¹⁶ «And kën siŷind aŋ këren kaŷēninand na ang bēŷēŋēnax bēr kë labayand ak. Bēn ata dēxas in dēŋ këni ŷēŋēninēnd eni nangēraxēn bela bēn mëne asiŷi siŷi këni. Dal in këmun felēnd mondako kë ŷanēnd amaŷēn andebēn aŋ. ¹⁷ Barikan wēj and këŷ siŷind aŋ, dēxasal aye do ey ceyaya angiri in gē gaf ak. ¹⁸ Bela bēn këreni nang na mëne asiŷi siŷi këŷ. Barikan, Faba mēŋ ar ki watēnd gēr ed beŋ an, aŷaŷēn ki ŷaŷēn.»

End napul eŋ

¹⁹ «Kēren kwējēnalind na napul ir ŷot kën gēr ebar ro in gayik axor ex ex yaner, axor ex eni űama oyame ol, bēte axor ex eni meŷ bērek gēr ed wēxēta kën. ²⁰ Barikan, taŷindēn napul in gēr orēn gayik fēn ax yaner na, oyame ani űama na, bērek ani nēxen na ofēra eni dekaxēn lēf gēr ed xwēt kën. ²¹ Awa gēr ed xwēt këŷ napul ireŷ in, fēn ex anjēlan andey aŋ.

²² «Bangēs baŋ ang lambo fo ex gēr eman. Do angēmēne bandey baŋ bamēngw ex dek eman endey eŋ xērikērak. ²³ Barikan angēmēne baciwēk ex, dek eman endey eŋ ŷamēdanēk. Awa, angēmēne er këŷ yēland angoben ex in ax gi ex na angoben, wēj anēka xul ki ecamēdan el!»

End odendēran eŋ

²⁴ «Ala ax kor na exo gi xadēp ir bēxwēn bēxi ba ebi diŷeninēnd bela bēxi. Enimin afo eŋo cus aŷanar an do eŋo űan axinēm an, eŋo pēb aŷanar an do eŋo yaf axinēm an. Mēŋ ex, wēn an kor na eŋun balēnd gwēr fo end Kaxanu eŋ do gē end kodī eŋ. ²⁵ Mēŋ këmun felaxēnēnd këren dendērand na gēr aniyān andewēn end er kën yamb eŋ, end kën er ŷēb eŋ, ba end banjēm band kën ŷuŷa eŋ. Aniyān andewēn aŋ xēbēnēk nēmēc eyamb-yamb in, bēte eman eŋ xēbēnēk nēmēc banjēm baŋ. ²⁶ Ax gi ex na nde aye kënēbi watēnd oŷēl ol: ani nedērand na, ani kanarand na, bēte ŷoweŷ ani cacēnd na. Barikan Faba Kaxanu, mēŋ ar ex yaŋ gēr orēn an, këbi lēband. Ako nde yēla

kën mëne endebën eñ kënjo balënd nëmëc gë endewën eñ? ²⁷ Wën ang hi kën ako, noyo wa kē xor exo baša bakey gër aniyan andexëm gë odendëran ok?»

²⁸ «Do ine cëj wata kën edendëran ed në end banjëm el? Ax gi ex na nde aye kën watënd opëtëfët od ondës ond gër apuy ok: ax diyenind na, bëte ax banënd na banjëm. ²⁹ Barikan, ado Salomonj dëj gë dek enjaran endexëm eñ, mëj ar hi bax gë napul isëm an, ondës oño kënjo xucand oye ol. ³⁰ Gayikako Kaxanu kē yāñenënd mondako ondës ond gër olen oñ, ond ex ro doro do ecan gër xodux oñ, añun din na nde nëmëc enjekax wën? Ata wën bër gë ekwëta etil hi kën de. ³¹ Këren dendërand na end er kën yamb eñ, end er kën šeb eñ, ba end banjëm band kën šufda eñ. ³² Beño dek bër año kwëta ex na Kaxanu fo bën kē šaland wayët beño. Barikan Faba, mëj ar ex yañ gër orën an, anang nang ko mëne aýap ýapëk en cotëra bebijo dek. ³³ Calayindën pere owun ol do gë ola or šenene orexëm ol gër aniyan andewën. Ata fo këñun sënd dek bebër këñun ýandi en cot bën. ³⁴ Akey and ecan añ gë andexëm kē rendëra, wën këren dendërand na. Akey and ex yo, er kën šot in, pedindëlanun.»

7

End enëp ed bela eñ

¹ «Ax gi ex na mokiti bela bën këdi këñun xiti Kaxanu wën bëte. ² Enimin, ang kënëfi xitind bela ak këñun xiti wën bëte. Gë acariya and kënëfi sëyinënd bela añ fo këñun wāšën wën bëte. ³ Ineña këy nëkonaxenënd atëxësëx and lëña kënjo abinëx añ do këy nemënd mëne wëj yer xëcar in lëña ki? ⁴ Ba mondake wa këy xor eyo pel abinëx: “Nëmël mi dëxëtën atëxësëx and gër angës añ”, xarak wëj yer xëcar in lëña ki? ⁵ Wëj aýëñenax ar kē labayand hi këy. Dëxëtël wa pere xëcar ir gër angës andey in ey wataxën aye atëxësëx and lëña kënjo abinëx añ. ⁶ Këdi kënun šenaxën enun ñatëra, kërenëfi yëlënd na eñwënëk in ođañët ok. Bëte këdi këni wëñëra oyeri ok, kërenëfi dapënënd na bambëxwëbëxw ban.»

End ekara ed Kaxanu eñ

⁷ «Karayindëno Kaxanu eñun yëlëraxën, calayindën en cotaxën, tēmbindën enun përetëanaxën ebët el. ⁸ Enimin ar kē xarand an, ayël këno yëlënd. Ar kē šaland an, ašot këno šotënd. Do ar kē sēmbënd epëra an afërëtën këno fërëtënënd. ⁹ Ala nde exëna ang hi kën ro ako, ar kënjo yël itox indexëm ekaý and kënjo xara eyamb-yamb añ? ¹⁰ Bëte ala nde exëna ar kënjo yël andën and kënjo xara ekan añ? ¹¹ Ax gi ex na nde ang xwëj kën yo anang nang kën eyël ed obaš orewën bebër yek el? Awa Sorix irewën, mëj ar gër orën an, abal kënjo balënd nëmëc endewën eñ do ayël këfi yël bebër yek bën bër kënjo xarand bën!»

¹² «Ang këñun ýandind enun dinënd bela ak, wën bëte dinindëñbi mondako fo. Mondako rek acariya añ, gë okayëta od bëlawënel ok. ¹³ Dilin gër ebët ed mërey, gayikwa ebët ed feña ir kē wëland gër enemi el aýang ýangëk, do bëranjëm kē lilënd. ¹⁴ Mërey hik de ebët el do gë feña ir kē ñatelind gër aniyan in, ani ñëmb ex na bër kē watënd bën.»

End bëlawënel bënëgwëš eñ

¹⁵ «Titinayin, bêlawênel bënëgwêš kê yow na. Er këni hi fac-fac in ang opeý onambik fo xarak lëf-lëf in ang ojëlemu okeyax fo hi këni. ¹⁶ Gê odëwërewwen odebën ok, mène ngëj gê beber këni rind bën kënebi ýana enëbi pêlëtënd. Ax gi ex na nde ala ax kwëcand na resej në andëmbën? Bëte ala ax kwëcand na ondan në apeb? ¹⁷ Atëx anjekax aŋ, odëwërewwen ojekax fo kê rëwënd. Atëx añëjënax aŋ, odëwërewwen oñëjënax fo kê rëwënd. ¹⁸ Atëx anjekax aŋ, ax gind na gê odëwërewwen oñëjënax, atëx añëjënax aŋ ax dëwënd na odëwërewwen ojekax. ¹⁹ Ax gi ex na nde atëx and ax dëwënd na odëwërewwen ojekax aŋ, asaŵ këni sawënd do eni dap gër xodux? ²⁰ Awa bêlawênel bënëgwêš bën, gê beber këni rind bën kënebi ýana enëbi pêlëtënd.»

²¹ «Ax gi ex na ðek ðër ke wăcerand: “Axwën, Axwën” bën kê lil gër owun or gër orën, ðarikan afo ar kê rind oñandi od Faba ir yaŋ gër orën an. ²² Yatir këme ðakaw gër ngwën ro mēni kiti bela bën, bëranjëm kê ýana exe denitaxënënd. Ata bëremar eni dend: “Axwën, Axwën ax gi ex na nde paß gê oŵac orey ol bami yeyanënd ang bêlawênel, bëte paß gê oŵac orey ol bamēni wăyënd bëyël bën gër bela?” Bëjo bëte: “Axwën, ax gi ex na nde biyi gê oŵac orey ol bami rind becarax ðendanjëm?” ²³ Barikan er këme ýana mēni yakand: “Wëno amun nang ex na ðe! Pacanaxëne wën bëwendëran bëjo!”»

End amatinali and baciw̄ baki eŋ

²⁴ «Awa ar kê baxëtënd eyeyan edam do exo dind ang re këme ak, ang asošan arenik ar bayëk aciŵ andexëm në aparëfac fo hi ko. ²⁵ Ga yowëk tēb in, ofesa oŋ ýëmëk, ekoc el šëñëk aciŵ aŋo: ðari ax wëc ex na gayikwa edëða edexëm el gër aparëfac hi bax. ²⁶ Barikan ar kê baxëtënd yo eyeyan edam do axo dind na er re këme in, er këni wëndër gê afëniŕëx ar bayëk aciŵ andexëm në eðini fo. ²⁷ Ata and yowëk tēb aŋ, oýëm ol šëñëk aciŵ aŋo. Ataŋ wëcëk do yëcarëk ðek.» ²⁸ And ðata ko Yesu aŋ, bela bën ðek šaran këbi ang babi sëyalind ak. ²⁹ Enimin gê or gapak babi sëyalind, ax gi ex na ang bëšalen bërebën ak.

8

End ar gê ameȳ eŋ

¹ Yesu ga ðata ko ang babi sëyalind kap gër etënd ak, šëla ko. Ata amëxwër and bela aŋ këno sëfand bura-bura. ² Na xacëraw këjo ar gê ameȳ, foxi ko gër lëngw irexëm do ko rend: «Axwën, ga ýandi ýandi ki, axor këy xor eye mēnēn me pak.» ³ Yesu ga hēmba këjo, re ko: «Awa aýandi wa ýandi ke, mēnël!» Ataŋ ala ajo wën ko ga šanëk ameȳ aŋ. ⁴ Ata Yesu fel këjo: «Awa ala këreyëjo pel na ðe! Barikan, yel exi nëkon ašadaxan an ey dixën šadaxa ir ewünëtan in, ang ýëgw ko Moyis ak eni nangëraxën bela bën osede orey ol.»

End emun end ocoroða eŋ

⁵ Ga xucak eŋo, Yesu ko wăýind gër Kafarënewum. Ga ko ðat, emun end ocoroða xacëra këjo do këjo xarand: ⁶ «Axwën, ariyenin aram an šëxwërak gër iciŵ, ata mbaŋ exo.» ⁷ Yaka ko Yesu: «Wëno ayeli këme yeli mo pakēn.» ⁸ Ata re ko emun end ocoroða eŋ: «Axwën, adokiŋ wēj nde ey ŋat gër yangana iram? Axe ðap ex na! Barikan, yeyanël tuŋ emat ata ko fak ariyenin aram an. ⁹ Gayikwa wëno dëj ariyenin ar

bëlëngw bëram hi këme do ari këme rind ang këne felënd ak. Wëno bëte gë ocoroða od këmëni lëngwën hi këme. And këmo lawën ibat an, aye ko yend, and këmo wac işëxe an, exe təkaw. Bëte and këmo fel ariyenin aram exe din ýeý an, ari ko rind.» ¹⁰ Yesu, ga faxët këno emun eño, nëngan këno endexëm eñ. Ata fel këbi bër baño sëfërand bën: «Dal in këmun felënd, ado gër wën Bëyisërayel ro dëñ, elod amo wat ex na ar gë ekwëta edako rako an. ¹¹ Ga re këme, akey amat, bebët yo bebët këni xaniraw bela bëranjëm enëbi ketëna Abëraxam, gë Isak do gë Yakob gër ñambëran ind gër owun or gër orën. ¹² Barikan obaş or gër owun ol, awaý kënëbi waý gër ecamëðan ed fac. Mondako këni ýana eni denitand do eni ñatënd eþasa el.» ¹³ Ata ga ñata ko eño, fel këno emun end ocoroða eñ: «Maýil! Ga xwëta këye ako, afak ko fak ariyenin arey an!» Ata ga yeyan ko mondako fakëx ko ariyenin an.

¹⁴ Ga xucak eño, Yesu ye ko gër iciw ind Simoñ Piyer. Sëk këno ayarawën isoxari ir Simoñ Piyer ga sëxw këno. ¹⁵ Yesu ga ñëmbe këno na, ayarawën ar Simoñ Piyer xoc këno atañ acëxwël an. Ata xani ko xwiriş ebi dëba. ¹⁶ Genëka, wëlanëgu këno bër gë bëyël bëranjëm. Ga xeýan këbi na, bëyël bën şan këni gër bela do fakën këbi bëte dek bësëxwëra bër wëlaraw banëbi bën. ¹⁷ Mondako ñata bax er re baxo alawënel Esayi in end Yesu eñ:

«Mëñ lëbïnak toro indebi in,
Mëñ nëmbak ocëxwëra odebi ok.»

End etëf ed Yesu eñ

¹⁸ And wata ko Yesu mëne në eñëmbërëgu exëni bela bër xeta baño bën, fel këbi bësëfan bërëxëm bën eni kegëta anjer an! ¹⁹ Ata ga këni ye ond gër anjer oñ, aşalen abat xacëra këbi do ko rend: «Asëyali, asëyali, wëno gër ed këy ye yo, asëf këmi sëf.» ²⁰ Yaka këno Yesu: «Ax gi ex na nde anang nang këy mëne ojakëra ok gë owaýi exëni, do oşël or gër orën ol, gë oyël exëni? Bari wëno Asëñiw ar ala an, ado gë añombe ak dëñ axe gi ex na.» ²¹ Ata gër amëxwër and bësëfan rëw ko bëte ala: «Axwën, wëno cëñ faba nemik! Tëfanële tan me ye mo mëxwëtaw pere.» ²² Ata Yesu yaka këno: «Tëbëlëbi bësësëk bën eni mëxwëtar do wëj tëfëguye wëno!»

End ekoc ed gër anjer eñ

²³ Yesu gë bësëfan bën fëra këni gër ikuluñ do këni xegëtand. ²⁴ And hi këni mërëxand gër anjer an, ñatëguk tëb ind gë ekoc etëm. Ata men oñ kë xanind bomeñ bomeñ xali kë rëmbayand ikuluñ in. Yesu mëñ, këno raşënd yem. ²⁵ Ata bësëfan bën ga bu këbi, sëka këno do këno nëngëtënd: «Axwën, Axwën ecëselebo de! Pexënëlëbo!» ²⁶ Ga nëngëta ko, wëka këbi: «Ineña yëdaraxën kën go? Ineña ex ekwëta etil ed şot këd elo?» Ga xani ko na, xeýan ko anjer an gë ekoc el. Ata yeriri! ²⁷ Ga şaran këbi bësëfan bën këni wëkarënd: «E ala ajo? Ado anjer an gë ekoc el dëñ abaxëtën këno faxëtënënd!»

End bër gë bëyël eñ

²⁸ Yesu gë bësëfan bën ga xegëta këni, ñat këni gër ebar ed Bëgadara. Ata xacëra kënëbi bësoşan bëxi bër gë bëyël. Gër oñeg şanëgu bani do ýigën bani xali. Ado ala abax yëxw na exo kuca fëña ir oñeg in. ²⁹ Ga ñat këni gër ed hi baxo këni xeýënd: «Xey wëj Asëñiw ar Kaxanu, ineña yowaxënëgu këy ro? Ba eyëbo narën nde yow këy

xarak ax ɲat ex na aməd aɲ?»³⁰ Nacèt ako, bambëxwëbëxw banëfi xadacërand na.³¹ Ata bëyël bën këno xarand Yesu: «Këla ga wã wã këy, cëñëtalëbo mëni dil bambëxwëbëxw baɲo fën!»³² Ata re ko Yesu: «Yeyin!» Ga šan këni gër bësošan bëxi bëjo, bëyël bën lil kënebi bambëxwëbëxw baɲ. Bambëxwëbëxw baɲ hër këni gand engew ler gër bëɲa ir anjer, latira këni polo gër men do noyeli këbi dek kece in.³³ Bëxadac bën šapër këni bër, hërëra këni xali gër angol reyarax këni dek end bër gë bëyël eɲ.³⁴ Ata dek angol aɲ xacëra këno Yesu. Sam ga wat këno, xara këno exo ɲawëta ebar edebën el.

9

End aseɣik eɲ

¹ Ata Yesu baka ko polo gër ikuluj, xegëta këni gë bësëfan bën anjer aɲ do kwël wãyi këni gër angol andebën.² Na gër ed ɲat bani, lëbiw këno aseɣik në angaw. Gogo nde ga nang ko Yesu mëne bëjo axwëta xwëta këno. Fel këno aseɣik an: «Asëniwën kapinal, wëno anëka seban këmi bamena bandey baɲ.»³ Ata bëšalen bër ebax na bën këni rend: «Në ecir eɲo Kaxanu.»⁴ Ga nang ko Yesu ang bani yëland ak, wëka këbi: «Wën inewã ojëlan oñëɲëxax oko gër owëkw orewën?»⁵ Inewã saxëk me de: «Anëka seban këmi bamena bandey baɲ nde», ba: «Kanil, ey dëkw ebën edey el ey yexëra nde?»⁶ Barikan en nangaxën mëne wëno Asëniw ar ala an, ašot šot këme or gapak or mëni tebanënd bela bën gër ebar ro bamena baɲ, në epelemo aseɣik an: «Kanil, ey meɲ angaw andey aɲ do ey maɣi!»⁷ Ata na dëɲ aseɣik an xani ko xwiriš do kwël wãyi ko.⁸ Ga wat këni ecarax eɲo, amëxwër aɲ yëdara këni, ata këno šëkwand Kaxanu mëɲ ar yël këbi bela panga itëm ind mondako an.

End Maco eɲ

⁹ And xani ko Yesu okucan aɲ, wat këno asošan ar këno wãcënd Maco ga yëpa ko lëf gër aciw and bësëf bër šagale. Fel këno: «Wëj tëfëguye!» Ata xwiriš Maco do kwël sëf këno.¹⁰ Ga yëpara këni gër iciw ind Maco, yowëraw këni bësëf bër šagale do gë bëwendëran bëranjëm eni yambëra gë Yesu do gë bësëfan bërexëm bën.¹¹ Ga wat këni eɲo, ofariseɲ ok kënebi hëbandërand bësëfan bën: «Inewã këni yambëraxënënd asëyali arewën an gë bësëf bër šagale bën do gë bëwendëran bën?»¹² Ga wël këbi Yesu, yaka ko: «Bëšëxwëra bën kë yend gër axora, ax gi ex na bëbëngw bën.¹³ Ata yeyin en tëyax er wãcayak eyeyan elo in: «Er wëka këmun wën bulunda iram in, en gi gë axaɣënan do eɲun balërend, ax gi ex na en dind ocaɟaxa.» Wëno bëwendëran yow këme mëni pel eni nëngwët ola orebën ol, ax gi ex na bër šenene*»

End etiwi eɲ

¹⁴ Ata ɲatëgu këni bësëfan bër Šaɲ Batis bën, wëka këno Yesu: «Inewã bayik ani tiwënd na bësëfan bërey bën ang këmi siwënd laɲ biyi gë ofariseɲ ak?»¹⁵ Yesu yaka këbi: «Odawo od šambenjar ir kë yërënd ok axor nde këni xor eni caminarand xarak gër ekana bayi këni? Ayow kë yow bakey band këni šapër baɲ, aməd aɲo këni siwi.

¹⁶ «Ala ax kadënd na anjëm akarëk gë angaşax gayikwa angaşax aŋ ata kë reg akarëk aŋ do ex ŋesi kaş-kaş. ¹⁷ Bëte andamat fo ex, ala ax cëlënd na ngoy ingaf nê bamote bakarëk. Angëmëne ala exo di mondako, bamote baŋ kë fëtira ex nexënara do ngoy in ex dexira. Nê bamote bangaşax ŷapëk mocël ngoy ingaf in ex gixën momëxwëta.» ¹⁸ Ga këbi felëra mondako, fiatëgu ko alëngw ar aciŵ acaleya. Foxi ko gër lëngw irexëm ko rend: «Asëyali endënaŵ endam eŋ ecede-ecede xoti ko, yeye eyo ŋëmba ata ko liya gaşëxe.» ¹⁹ Ata Yesu gë bësëfan bërëxëm bën sëfër këni gë ala ajo.

²⁰ Ata fed këni gër fëña gë asoxari ar baŋo yexayaxënënd oşat elod bënüy epëxw gë bëki. Ga nëfënëfa ko gër enga, sëkën këŋo Yesu do xwixwëta ko ambana and acud andexëm aŋ gand epoy. ²¹ Rixën baxo mondako asoxari ajo, axwëta xwëta baxo: «Exe kaŷënd yo me kwixwëta baŋjëm band Yesu baŋ afak këme fak.» ²² Sam ga xwixwëta ko tuŋ, Yesu şena ko. Ga wat këŋo asoxari an, re ko: «Abiŵën kapinal! Ga xwëta këye pakël!» Ataŋ kwël na fo fak ko. ²³ Ata űat ko Yesu gër iciŵ ind alëngw ar aciŵ acaleya. Sëk këbi bëfarix bër bacëroti do gë amëxwër and bela ga këni bara ofarix ol gë otes ok. ²⁴ Ata re ko Yesu: «Pacanayin, endënaŵ eŋ araş fo këŋo raşënd, axo cës ex na.» Barikan, ga wël këno këni yepënënd er re ko in. ²⁵ And necëtëra këbi amëxwër aŋ, Yesu lil ko gër ed ren bano. Ga lëk këŋo gër ataxan, endënaŵ eŋ xani ko kwengweremët. ²⁶ Ata wëlik endey eŋo dek ebar ed Galile el.

End bëşiŵëk bëxi eŋ

²⁷ And fakët ko Yesu oŋe aŋ, bëşiŵëk bëxi këno sëfand do këni xeyënd: «Asëñiŵ ar Dafid, Asëñiŵ ar Dafid, kaŷënanëlexi wa biyi!» ²⁸ Ga űat ko gër iciŵ, sëka këno. Ata ŵëka këbi: «Axwëta nde xwëta këne mëne axor këme xor mun pakën?» Yaka këni: «Axwën, axwëta xwëta këmi.» ²⁹ Ga këbi űëmba gër bangës ko rend: «Awa ga xwëta këne ako, pakiyin!» ³⁰ Ga űiŵëta këni, Yesu xëŋa këbi eni cësinali eŋo. ³¹ Barikan bën ga şan këni na, gër ed këni ye yo bani reyarand end Yesu eŋ.

End amuma eŋ

³² And ye këni bëşiŵëk aŋ, wëlaw këno bëte amuma and lil baŋo ayël. ³³ Yesu, ga necët këŋo ayël ajo, amuma ko yeyandërand aye. Ata amëxwër aŋ ga şaran këbi, këni rend: «Awa elod ane wat exe na end ako rako eŋ ro gër ebar ed Isërayel!» ³⁴ Barikan, ofariseŋ ok këni rend: «Gë panga ind emun end bëyël in këbi necëtënd bëyël bën gër bela!»

³⁵ Ga xucak eŋo, Yesu ko sëfërand bangol baŋ: batëm baŋ, do gë batil baŋ, do ko femërand Atëfëtan and owun or Kaxanu aŋ gër baciŵ bacaleya. Bëte afakën bafi fakënënd bela bën oşëxwëra or ex yo. ³⁶ Ga wat këbi bela bën bamëxwër, bamëxwër, xaŷënan këŋo gayik er hi bani ang opeŷ od gë axadac këm fo. ³⁷ Ata fel këbi bësëfan bërëxëm bën: «Ekanara ed eyamb el dek ŷëmbëk, bari bëxana bën ani űëmbo ex na. ³⁸ Awa caleyno axwën eyamb ebi başaw.»

10

End oparëxanda epëxw gë oki eŋ

¹ Akey amat, Yesu wac këbi bësëfan epëxw gë bëxi bërëxëm bën do yël këbi panga ind enëbi nęcëtaxënënd bangoc bañëñenax bañ gër bela do bëte enëbi pakëanaxënënd ošëxwëra or ex yo do oseyi or ex yo. ² Mondako ebax omac od oparëxanda epëxw gë oki ok: Simoñ ar nëngwët baño Piyer an, do gë Andëre abinëm; Şak gë Şañ bosëñiw bor Sebede. ³ Filip gë Barëtelemi, gë Toma, gë Maco, asëf ar şagale an. Şak, asëñiw ar Alëfe an, do gë Tade. ⁴ Simoñ aweran an do gë Yuda Isëkariyot, ar lëxw baño Yesu an.

End andiyen and oparëxanda eñ

⁵ Bën ebax epëxw gë bëxi bër lawën babi Yesu bën. Damana eni yexën, bapëla baño yël babi: «Këren yend na gër bër ax gi ex na Bëşëwif bën, bëte këren dëlënd na gër bangol band Bësamari bañ. ⁶ Yeyindën gër Bëyisërayel bër nambërak ang oyel fo bën. ⁷ Pemërayindën tar fëña in mëne owun or gër orën ol dam ex. ⁸ Pakëninindënëbi bësëxwëra bën, kaninindënëbi bësësëk bën gër ecës, mënëninindënëbi bër gë amey bën. Nęcëtinindënëbi bëyël bën gër bela. Ang xañënan këño Kaxanu wën ak, wën bëte kañënanindëleñun mondako fo bela bën. ⁹ Yoweÿ këren penand na: ax gi ex na kañe, ax gi ex na kodï, ax gi ex na yawale, ax gi ex na weşeni gër enar end gë bëmbo. ¹⁰ Bëte yoweÿ këren penand na: ax gi ex na ambaş, ax gi ex na bacud baki, ax gi ex na bapëf band enëmba, ax gi ex na ošet. Ax gi ex na nde arandiyen an alëba këno lëband gër ed ko riyenind?»

¹¹ Ata re ko bëte Yesu: «Gër ed kën ñat yo hik angol atëm, hik ingol itil, mëkayindën ba ala exëna ar yapëk eñun kwëtaya. Angëmëne ala exëna ar xwëtaya këñun bayiyin gër iciw indexëm xali yatir kën xuca. ¹² Gër iciw ind bër kën ñat, cëmayindënëbi. ¹³ Angëmëne bër gër iciw iño bën gë emëkw ed şenene xwëtaya kënun, aşot këni şot obetak orewën ol. Bari angëmëne añun kwëtaya ex na gë emëkw ed şenene, obetak ol wën këñun bayi. ¹⁴ Angëmëne en ñat në iciw ba në angol do bela bën eni ñep enun kwëtaya in, canin gër iciw iño ba gër angol año, pëxwëcayindën obar od lëkak gër osapar orewën ok. ¹⁵ Dal in këmun felënd, yatir kiti ind Kaxanu bela bëjo ayëka këbi yëka nëmëc Bësodom do gë Bëgomor bën.»

End toro ind në end Yesu eñ

¹⁶ «Awa ga këmun lawënënd ako en pemërand end owun or gër orën eñ, anëka hi kën ang oyel or şit në ojëlemu fo. Awa perënayindën ang bandën fo, do bëngwin ang olëxwëte oxwël kwël fo. ¹⁷ Titinalindënëbi Bëşëwif bën gayik alëxw kënun yana enun dëxwënd gër kiti. Bëte mbañ kënun yana enun këmërand gër baciw bacaleya bandëbën. ¹⁸ Awëlara kënun yana enun mëlarand gër kiti. Awëlara kënun yana enun mëlarand në end oşac oram gër bëlëngw do gër bëmün en deyaraxën endam eñ: gër Bëşëwif, do gër bër ani gi ex na Bëşëwif. ¹⁹ Barikan and kënun lëxw gër bëxiti añ, këreñun bëlanënd na ang kën yeyan ak ba ang kën yaka ak. Ata amëd año dëñ kën yana en nangënd ang kën yaka ak. ²⁰ Angoc Amënëk and Sorix irewën and ex gër owëkw añ kë yana eñun pelënd ang kën yeyan ak. ²¹ Bër hik ekun ebat bën alëxwër këni yana eni dëxwër gër ecës në end oşac oram: obaş ol eni dëxwër, bëxarëk bën enëbi dëxwënd obaş orebën ol do

obaš ol enēbi dēxwënd bēxarēk bērebēn bēn. ²² Ata nē end oŵac oram bela bēn dēk kēnun šusēra. Barikan, ar kē xemēna an, ar kē lēkaya endam xali gēr ecēs an, afex ko fex. ²³ And kēnun narēn nē angol aŋ, gēr in nē acēxen. Dal in kēmun felēnd, an paŷ na bangol band gēr ebar ed Isērayel baŋ me bakaw wēno Asēniŵ ar ala an. ²⁴ Asēfan an aŋo kucand na onēngēran asēyali arexēm an. Bēte xadēp in aŋo kucand na or gapak axwēn arexēm an. ²⁵ Gilexo tuŋ asēfan an ang asēyali arexēm ak, do xadēp in ang axwēn arexēm ak. Angēmēne wēno axwēn an, ašus šus kēne xali wāc kēne Ÿēngētir, kaš kēnun šus wēn bēram bēn. ²⁶ Bari wēn kērenēbi yēdand na bela bēn gayik er šonayak ax bo na, dēk kē futar. ²⁷ Bēte er kēni šēsinalind bela ax bo na nangērarēxe. Mēŋ ex, er kēmun felēnd gēmēd in, deyarayindēn goyat. Do er kēmun nēkēnekand in, kwēšayindēn yaŋ gēr oyur or bacīŵ en pemaxēn. ²⁸ Kērenēbi camēnd na bēr kē laŵēnd eman fo bēn xarak Ÿoŵēŷ ani koranēnd na enjēŵ eŋ. Camindēno ar kē lapēnd enjēŵ eŋ do gē eman gēr xodux an. ²⁹ Ax gi ex na nde gē atama and kodī amat kēnēbi yēcēnd bēnder bēki? Barikan, inder gimatak ax wēcēnd na gēr ebar xarak ax gi ex na Sorix irewēn wāk. ³⁰ Yama mēŋ emat emat ko fēnēnd omban ond ex gēr ogaf odewēn oŋ. ³¹ Kēren yēdarand na, endewēn kēŋo xwēbēnanēnd nēmēc gē end bēnder bēndanjēm eŋ. ³² Mēŋ ex, ar kē reyarand yo gēr bela mēne aram hi ko, wēno bēte mondako fo kēmo Ÿana mo pelēnd endexēm eŋ Faba, yaŋ gēr orēn. ³³ Barikan ar ke yaxēta yo gēr bela wēno bēte mondako fo kēmo yaxēta gēr Faba yaŋ gēr orēn.

³⁴ «Kēren yēland na mēne angwēlēra wēlaw kēme gēr ebar ro. Barikan nē end oŵac oram kēbi Ÿana ebi kucarērand bela bēn. ³⁵ Sēm in ebi kucarēnd gē asēniŵ, nēm in gē abiŵ, nēm ir eñer in gē alindaw ar asēniŵ. ³⁶ Ala ar ex yo, gē bēr ekun edexēm bēn dēŋ kēbi Ÿana ebi kucarēnd nē end oŵac oram. ³⁷ Awa ar kēŋo bal end nēm ba end sēm nēmēc gē endam an, aŋo űap na exo gi asēfan aram. Bēte ar kēŋo bal end abiŵ ba end asēniŵ nēmēc gē endam an, aŋo űap na exo gi asēfan aram. ³⁸ Ar kēŋo xey exo toro ba exo cēs nē end oŵac oram an, aŋo űap na exo gi asēfan aram. ³⁹ Ar kēŋo Ÿandi exo kwēl aniyān andexēm an, anemin ko nemin. Barikan, ar kē nemin aniyān andexēm nē end oŵac oram an, afexēn ko fexēn.

⁴⁰ «Ar kēŋun xwētaya yo nē end oŵac oram, wēno dēŋ xwētaya ke. Bēte ar ke xwētaya an, ar laŵēnēgu ke an xwētaya kēŋo. ⁴¹ Ar kēŋo xwētaya yo alawēnel nē end oŵac oram, amašēn and alawēnel ko šot. Bēte ar kēŋo xwētaya yo ala gayik ar šenene exo, amašēn and ar šenene ko šot. ⁴² Ar kēŋo yēl yo nē end oŵac oram, men ond exo ceb, ado exo gido ar bak gēr bēsēfan, dal in kēmun felēnd, ašot ko šot amašēn andexēm aŋ.»

11

End bēsēfan bēr Šaŋ Batis eŋ

¹ And űata ko Yesu šapela band babi yēlēnd bēsēfan epēxw gē bēxi aŋ, xani ko do kwēl ye ko. Ebi tēyalirax do exo pemērax end Kaxanu eŋ gē angol, gē angol ebar ed Galile el Ÿandi baŋo. ² Xarak amēd aŋo Šaŋ Batis gēr epēra hi baxo. Ga wēl ko becarax bēnd baxo rind Kērisēt

beŋ, lawñen këbi bësëfan bërëxëm bën. ³ And fiat këni aŋ, wëka këno Yesu: «Wëj nde ex Afexën ar këmo šëninđ an? Angëmëne ax gi ex na wëj, ba mo cëni nde ašëxen?» ⁴ Yesu yaka këbi: «Yeyin eno tëfëtanëx Šaŋ Batis er kën wëlënd do kën watënd in: ⁵ në eciwëta exëni bëšiwëk bën, në epak exëni bëseŷik bën, në emën exëni bër gë ameyë bën. Bëte në ewëlëra exëni bër abax wëlëra na bën. Bëte në ekani exëni gër ecës bëšësëk bën do Atëfëtan aŋ në enangën exëni bëxaŷënaxik bën. ⁶ Awa, nëngandëralerjo ar aŋo ɲëpëgënanđ na endam an.» ⁷ Ata ga baka këni bërrolawñen bën, Yesu këbi wëkand bela bën end Šaŋ Batis eŋ: «Ineŷa watëgu kën gër ladawe? Andës and kē lëfërirand ekoc nde? ⁸ Mondake hi ko ar ye ban eno watëgu an? Ar šudak banjëm banjekax nde ex? Ax gi ex na nde bër gë banjëm banjekax bën gër eyang ed emun hi këni? ⁹ Do ineŷa ye ban gër ladawe? Eno watëgu alawñenel ar Kaxanu nde? Ga re këme, ar watëgu këno an nëmëc alawñenel exo. ¹⁰ End Šaŋ ijo eŋ ŷëgw këni mëne Kaxanu rek: “Awa në eđëngwalilemo arolawñen an exi ɲacan feña in.”

¹¹ «Dal in këmun felënd, ala ax gi ex na ar rëw këno mondëw do xuca këŋo Šaŋ Batis or gapak ol. Barikan, ar xurik ex ba gër owun or gër orën an xuca këŋo. ¹² Elod ga yow ko Šaŋ Batis xali doro, bela bën në enëyëtëra exëni eni dıl gër owun or gër orën. ¹³ Gayikwa dek okayëta od bëlawnenel ok do gë acariya aŋ areya reyak end owun or gër orën eŋ xali gër Šaŋ Batis. ¹⁴ Do angëmëne aŷa ŷa kën er këmun felënd in, Šaŋ ijo ex wa alawñenel Eli ir ebax exo bakaw in. ¹⁵ Ax gi ex na nde dek fo wël kën? Awa!

¹⁶ «Gë nobën këmëni wätinali bela bër gë okey oko bën? Ata ang obaš or kē wëkëñarand në yangana ir angol fo hi këni. Mondako kënebi rend bęcandaŷ beŋ: ¹⁷ “Farixën këmun acëroti aŋ, an man ex na. Bëte ŷëwñen këmun ojekan od oŷaw, an tes ex na.”

¹⁸ Ga yow ko Šaŋ Batis, abaxo yamb na ecomar, abaxo šëb na ngoy, wën re kën mëne gë bëyël exo. ¹⁹ Ga yow këme wëno Ašëniŷ ar ala an, këme yambërand do këme šëbërand, do këne rend: “Ajo ñambëran gë ošëb fo xwënda ko. Bëte lawo ir bësëf bër šagale do gë bëwëndëran fo hi ko!” Barikan, orënik or Kaxanu ol gë er ko rind ala arexëm in kē šanayand er šenene.»

End eŋëp ed end Yesu eŋ

²⁰ Ga xucak eŋo, Yesu këbi rexërand bela bër gër bangol band gër ed ri baxo becarax bëndanjëm bën gayik ano kwëta bana, bëte ani nëngwët bana ola orebën ol. ²¹ Er baxo rend: «Wën bër gër bangol band Koraseŋ do gë Betësayida bën, mbaŋ ŷe këŋun! Kido becarax bënd wateli këne wën beŋ bër gër angol and Tir do gand Sidon bën wat bax, aŷa ŷa doni endam eŋ, bëte anëngwët nëngwët doni ola orebën ol. Ado gë ojabote doni labayand, eni kaŷëninand do eni panayand eyëwën el. ²² Ga re këme, yatir kiti, bër lëgëk gër Tir do gë Sidon bën këbi sax gë wën. ²³ Do wën bër gër angol and Kafarënowum bën cëŋ, yëla kën Kaxanu xali yaŋ gër orën nde këŋun fela? Bëtëdëŋ, gëd gër wur ir bëšësëk këŋun lat. Kido becarax bënd wateli këne wën beŋ bër gër angol and Sodom bën wat bax, xali doro bayı doni. ²⁴ Ga re këme, yatir kiti, bër lëgëk gër ebar ed Sodom bën këbi sax gë wën.»

²⁵ Ga ñata ko eno, Yesu re ko: «Faba, wěj Axwën ar orën gë ebar an, aye ri këy. Aye ri këy ga sana këyëbi obaş eni nang bend šon këyëbi bëxarëk do bër gë orenik beŋ. ²⁶ Eyo Faba aye ri këy gayik mondako ŷandi ki ex gi.

²⁷ «Beŷ bën dek sebënan ke Faba, bari ala axe nang ex na wëno Asëñiŵ, Faba fo nang ke. Bëte ala aŋo nang ex na Faba ang ax gi ex na wëno Asëñiŵ do gë ar ŷandi ke mo nangën an.»

²⁸ Ata Yesu fel këbi bela bër hi bax na bën: «Tëkawëne wën dek bër sëkwërak do šëmura këjun bën, ata këmun rëca en teyëta. ²⁹ Mayin oxadac oram ol, mayin mun tëyali, gayikwa mbaŋ liki këme, bëte mbaŋ nëngak emëkw edam el, ata fo kën seyëтали benjëŵ bendewën beŋ. ³⁰ Oxadac oram ol onëngax ex, bëte er këmun lëbin in ax tiŋ ex na.»

12

End akey and eteyëta en

¹ Yesu gë bësëfan bërëxëm bën bax xucand në ocënga od bële, yatir akey and eteyëta. Ata Bësëfan bën ga xor këbi enjo en, këni wışand banjëra baŋ do këni yakënd. ² Ofarisenŋ ok ga wat këñëbi na, re këni: «Er këni rind bësëfan bërey in, ax ñap ex na de yatir akey and eteyëta ang rek acariya ak.» ³ Barikan Yesu yaka këbi: «Wën an pën ex na nde er ri baxo Dafid in and bot babi enjo aŋ mëŋ gë bër enga endexëm bën? ⁴ Ax gi ex na nde alilën lilën baxo gër Aciŵ and Kaxanu mburu icëbax in? Do ax gi ex na nde ayamb yamb bani xarak abi ñap ex na mëŋ gë bër enga endexëm bën gayik ani gi bana bëšadaxan? ⁵ Bëte an pën ex na nde gër acariya and Moyis mëne gë bakey band eteyëta baŋ bëšadaxan bën ayepën këni yepënënd ošëba or akey and eteyëta ol, lëf gër Aciŵ and Kaxanu, xarak ani menënd na? ⁶ Ga re këme, wëno nëmëca këbi or gapak ol bëšadaxan bën, bëte wëno nëmëcak oxwëbën ol Aciŵ and Kaxanu aŋ. ⁷ Er wëka këjun Kaxanu: en gi gë axaŷënan do enun balërënd andewën rewën aŋ, ax gi ex na en dind ocafaxa fo*. Kido afëni fëni baŋun eyeyan elo, adonëbi nëp na bësëfan bëram bën. ⁸ Enimin wëno Asëñiŵ ar ala an ex axwën ar akey and eteyëta an.»

End ar gë ataxan ateŷik en

⁹ Yesu ga xani ko na, ye ko gër aciŵ acaleya and Bëšëwif. ¹⁰ Yatijo ar gë ataxan ateŷik yow baxëna gër cale. Ata bëšalen bën do gë Ofarisenŋ ok ga këni šala end këno nagašanaxën Yesu en, wëka këno mama dëŋ: «Aŷap nde ŷapëk paŋ gë acariya aŋ epakën ed ašëxwëra gë akey and eteyëta el?» ¹¹ Yesu yaka këbi: «Wën bëte mun mëka đamana mun yakaxën. Ar šot këno ifeŷ ibat fo an, aseŋ nde këno seŋ and lati ko polo në ambëxw gë akey and eteyëta aŋ? Aŋo cëpët na nde mondako dëŋ? ¹² Xarak ala an wa xëbënëk nëmëc ejel ed ex yo, mëŋ ex aŷap ŷapëk edi ed enjekax el gë akey and eteyëta aŋ.» ¹³ And ñata ko aŋ, Yesu fel këno aseŷik an: «Yënël ataxan aŋ!» Ga yën ko, ataŋ bëngwëk ataxan aŋ. ¹⁴ Ataŋ šan këni ofarisenŋ ok eni wëlërëx ang këni ri eno đawaxën Yesu ak.

¹⁵ Ga wata ko Yesu, facana ko na, ata sëfa këno bërănjëm. Fakëndëra këbi dek bër šëxwëra bax bën. ¹⁶ Barikan axëŋa babi xëŋand eni

* 12:7 12.7 Ose 6.6

cēsinali endexëm eñ ¹⁷ ex ñataxën er yëgw ko alawënel Esayi endexëm in mëne Kaxanu rek: ¹⁸ «Nëkodó ariyenin aram an, mëñ ex ar sana këmo gë onënga an, mëñ ex ar pëlot gër yomb iram an. Bëte mëñ këmo yël Angoc andam an, ebi nangënxën or šenene ol ðek benëng ðend ðela ðeñ. ¹⁹ Ani campëre na gë ala, oniŵ orexëm ax wëli na xali fac gër opëña od gër angol, ala año keyënxën na.

²⁰ Axo bac na eñamb engëbik eñ,

Enjeb end riŵak eñ axo ðomin na, xali ebi kor ðela ðen gë or šenene ol. ²¹ Do benëng becëxe ðeñ endexëm këni yana eni yarënd*.»

End ašiwëk eñ

²² Ga xucak eño, wëlaqu këno gër Yesu ala ar šiŵ bax, ar gë oniŵ këm. Ga hi bax ar gë bëyël šëxwëraxën baxo mondako. Yesu ga fakën këño, ala ajo ko yeyandërand aye bëte ko watërand këri-këri. ²³ Ata ðek amëxwër añ šaran këbi xali do këni wëkarënd end Yesu eñ ba mëñ ex Asëñiŵ ar Dafid an. ²⁴ Barikan ofariseñ ok ga wël këni eño këni rend: «Yama gë panga ind Yëngëtir in, emun end bëyël eñ, ga këbi nęcëtënd nde bëyël ðen gër ðela.» ²⁵ Yesu ga nang ko ang bani yëland ak, re ko: «Angëmëne ðela ðër owun obat eni merënd, owun olo ala ti kë lati. Bëte, angëmëne ðela ðër ekun ebat eni merënd, ekun elo ašapër kë šapër. Do bëte ðër angol amat eni merënd, angol año ašapër kë šapër. ²⁶ Angëmëne Sindan eño ñwayënd Sindan, në emer exo gabat, ax ðayi na owun orexëm ol. ²⁷ Do angëmëne wëno gë panga ind Yëngëtir in këmëni nęcëtënd bëyël ðen gër ðela, obaš orewën ol cëñ, gë panga ind noño këñëbi nęcëtënd? Mëñ ex, ðen ðeñ kë hi bëxiti bërewën ðen. ²⁸ Barikan angëmëne gë panga ind Angoc and Kaxanu in këmëni nęcëtënd bëyël ðen, awa owun or Kaxanu ol anëka ñatëñegu këñun. ²⁹ Ax gi ex na nde ala ax kor na exo ðil në iciŵ ind ar gë ojaŵ eño kandëra ðek xarak año ðon ex na? Ax gi ex na nde afo eño ðon pere do eño kap aye exo medëraxën? ³⁰ Ar ax ma ex na endam an, arangoyëra andam hi ko. Bëte, ar axe ðëcand na ebar an, në eyëc exo. ³¹ Mëñ këmun felaxënënd amena and ex yo ado ex gido ocir od Kaxanu, gë etëban ex. Bari emëšen ed Angoc Amënëk el, ax gi ex na gë etëban. ³² Ar ke yeyanan eñëñënx wëno Asëñiŵ ar ala an, Kaxanu aseban këño seban. Bari ar këño yeyanan eñëñënx Angoc Amënëk an, Kaxanu año teban na gër ngwën ind doru bëte año teban na gër ind ecan.

³³ «Ax gi ex na nde atëx anjekax añ kë rëwënd odëwëreŵen ojekax ok do añëñënx añ odëwëreŵen oñëñënx ok? Ax gi ex na nde pað gë odëwëreŵen ok kë hind monang atëx añ? ³⁴ Wën ðandën ðaño, mondake kën xor en yeyan ðenjekax, wën bëyëñënx bëjo? Gayikwa er lëbëk gër owëkw orewën in kë šanënd gër osëy orewën. ³⁵ Ala ar gë emëkw ejekax an, ðenjekax kë šanënd gër etëy edexëm. Barikan ar gë emëkw eñëñënx an, ðeñëñënx kë šanënd gër etëy edexëm. ³⁶ Ga re këme, yatir kiti, ðela ðen ayëka këbi yëka në end ðonjeyan ðond gë ofëcak këm ðond bani yeyandërand eñ. ³⁷ Gayikwa gë eyeyan edey el këy hi ar šenene, do eyeyan edey el ki nëp.»

³⁸ Ata bëšalen do gë ofariseñ wëka këno bëte Yesu: «Asëyali, biyi ecarax yandi këbo ey di mi wat.» ³⁹ Yesu yaka këbi: «Wën anjex

añëjënax do and kë rind orekar aņo nde ke wëkand mun masin ecarax? Ecarax an wat na, ang ax gi ex na end alawënel Yonas eņ. ⁴⁰ Ang ri baxo Yonas bakey batas gër acël and angan and hël baņo ak, mondako fo këme ri wëno Asëñiw ar ala an bakey batas lëf gër emëkw ed ebar. ⁴¹ Bëninif bën axani këni xanič, yatir kiti do enëbi nëp bela bër gë okey oko bën gayik anëngwët nëngwët bani ola orefën ol and baxët këni epemëra ed Yonas aņ. ⁴² Emun etoxari end hi bax gër ebar ed Saba eņ, caw xaniw baxo eņo baxët Salomon, emun end gë orenik osëm eņ. Barikan wëno xuca këņo or gapak ol Salomon. Awa yatir kiti, emun etoxari eņo kë xani eņun nëp.»

⁴³ Re ko bête Yesu: «And ko šan angoc añëjënax në ala ar lil baņo aņ, gër apuý ko yend, gër ed timëriņ, exo calarax në er ko seyëta, bari axo cot na. ⁴⁴ Ata exo de: “Bakaleme tan gër ed šanëgu këme, gër aciŵ andam.” And ko ħat aņ exo tək wafërëluņ, ga fat këni aye do gë ýañën aye. ⁴⁵ Ata ebi yen bangoc bañëjënax banjongëbaki, band xuca këņo oxey do eni dıl bën đek gër ala ajo. Awa ala ajo amëd aņo ko soro nëmëc gand lil baņo angoc amat fo aņ. Eņo këņun bët wën bësëmbak bër gë okey oko bën.»

End bobinëm bor Yesu do gë nëm eņ

⁴⁶ Yesu, ga këbi felëra mondako amëxwër aņ, ħatëgu këni nëm gë bobinëm. Ga šëni këno fac, ýandi këbi eni kanar gë mëņ. ⁴⁷ Ata re ko ala gër amëxwër: «Axwën, yakalëbi fac norix gë bobinëx.» ⁴⁸ Yesu yaka këņo: «Noýo ex nëma do nobën ex bëmaýe bëndam?» ⁴⁹ Ga wási këbi bësëfan bërëxëm bën, re ko: «Bëjo ex nëma do gë bëmaýe bëndam bëņ. ⁵⁰ Enimin, ar kë rind yo oñandi od Faba ok, mëņ ar yaņ gër orën an, ajo ex abaýe, do nëma.»

13

End apënëtal and ar oned eņ

¹ Kwël yatijo fo, Yesu šan ko gër iciŵ do ye ko ýëpax ko gër bëņa ir anjer and Galile. ² Ga barërëgu këni bela bën amëxwër atëm, xeta këno. Ata mëņ rëfa ko në ikuluņ ind hi bax polo gër anjer do ýëpax ko, xwëšara këni đek gër bëņa. ³ Yesu ýana ko këbi sëyalind gë bapënëtal bandanjëm ko rend: ⁴ «Mondako ri baxo ar oned ga nëca ko gër ošënga. Ga fan ko enedfa aņ, mar lapak tar fëña in, ata ošël ol lapara këni, wëđara këni đek. ⁵ Mar lapak gër ebar ed gë aparëfac. Ata gogo nde ga lëgëk gayik obar ok ax ñëmb bana. ⁶ Ga fëtëk eñan eņ, šorëk do ħaýëk đek gayik odëmbët ok ax tiŵ bana. ⁷ Mar lapak bête šit në acëc and gë odëmbën ata lëgëk. Ga kë raf enedfa aņ, odëmbën ok xëšak təc. ⁸ Mar lapak bête gër ebar ejekax. Ga lëgëk, rafëk aye do rëwëk mbaņ: anjëra amat keme, aņo ofëxw ocongebat do aņo ofëxw osas. ⁹ Ax gi ex na nde đek fo wël kën apënëtal aņo? Awa baxëtin angëmëne gë banëf en!»

¹⁰ Ata bësëfan bën xeta këno Yesu ga ħata ko apënëtal aņo. Wëka këno: «Inecëņ këyëbi sëyalixënënd bela bën gë bapënëtal?» ¹¹ Yesu yaka këbi: «Bend owun or gër orën beņ, wën bësëfan bërëam bën fo ýapëk en nang, eņo abi yël ex na bën. ¹² Kaxanu abaš këņo baš ar šotërak an exo cotëra nëmëc. Bari ar ax cot ex na an, axan këno xan er xaý këņo in dëņ. ¹³ Mëņ këmëni sëyalixënënd gë bapënëtal gayik

bën ado eni nëkonënd ani watënd na, ado eni baxëtënd gë təkërak abi pënind na. ¹⁴ Mondako kē ñatand er yëgw ko alawënel Esayi in: “Ado en wëlënd awël dëñ, din añun pëni na, ado en nëkonënd anëkon dëñ,

din an wat na,

¹⁵ Gayikwa owëkw or bulunda ijo oñ, mbañ farëdadi,

banëf bañ soya këni,

do afëd fëd këni bangës bañ,

këdi këni wat gë bangës bandebën bañ,

këdi këni wël gë banëf bandebën bañ

këdi këbi fëni gë owëkw orebën oñ

do eni nëngwët ola orebën ol do wëno mëni teban.”

¹⁶ «Barikan, wën nëngandëralenun gayik në ewat en gë bangës bandewën bañ do në ewël en gë banëf bandewën bañ. ¹⁷ Dal in këmun felënd, bëlawënel bëranjëm do gë bër šenene bëranjëm yandi bafi eni wat er kën watënd in, bari ani wat ex na. Añandi yandi bafi bëte eni wël er kën wëlënd in, bari ani wël ex na. ¹⁸ Awa baxëtin mun payën apënëtal and ar oned añ: ¹⁹ Bër kē wëlënd eyeyan ed owun or Kaxanu do abi pënind na bën er hi këni ang enedā end lapak tar fëña eñ. Šabucara in kē yowënd exo dëxët er ned këni gër owëkw orebën in. ²⁰ Bëjo bëte er hi këni ang ebar ed gë aparëfac ed gër ed lapak enedā fo. Bën and këni wël eyeyan añ, eni kwëta gë onënga fo. ²¹ Bari ani tebënd na ex gi gë odëmbët gër owëkw orebën, ani dëkayand na eyeyan elo. And këni sorond ba eni cënd në end eyeyan elo añ, gogo nde ebi cena do eni dāp caw ekwëta ed Kaxanu el. ²² Bëjo bëte er hi këni ang enedā end lapak šit në acëc and gë odëmbën. Awël wël këni eyeyan el barikan ocëmu od ro gër aniyan ok, gë añana and napul añ kē xëšand eyeyan el xali ex tēkwan ecënar el. ²³ Bëjo bëte er hi këni ang enedā end lapak gër ebar ejekax. Ga wël këni eyeyan ed Kaxanu el, fëni këbi, ata šënarëk gër owëkw orebën: keme, ofëxw ocongebat, ofëxw osas.»

End apënëtal and walu-walu eñ

²⁴ Yesu ga ñata ko eño, fel këbi bëte apënëtal acëxe: «Ako ex end owun or gër orën eñ. Ar oned nëca baxëna gër eden gë enedā emënëk.

²⁵ Ga fandëra ko ciš malu* bëtëgu ko gëmëd arangojera, fan ko wec walu-walu, do kwël ye ko. ²⁶ And lëgëk malu añ lëgëk bëte walu-walu in, rafëk andamat xali šanëk do rëwëk. ²⁷ Ata okadëp ok wëka këno axwën eden: “Faba, ax gi ex na nde enedā emënëk dëñ fan këy gër eden? Do feye wa šanëguk walu-walu ijo?” ²⁸ Yaka këbi: “Arangojera fanëk.” Wëka këno bëte okadëp ok: “Yandi ki nde mi bic walu-walu in?” ²⁹ Yaka këbi: “Ali, këren bic na këdi kën wiceli bële in. ³⁰ Tebëxën ako xali gë ekol, xali ex ñat eñaš el. Bër eñaš bën afel këmëni felëd eni ñana walu-walu in do eni kap olañ olañ me coraxën. Barikan malu in, afel këmëni felëd ene mëlan gër acac andam.”»

End amatinali and enedā etil eñ

³¹ Yesu fel këbi bëte apënëtal acëxe: «Mondako ex end owun or gër orën eñ. Ang enjëlir end mutarëd end ned ko ala gër andëdā andexëm fo ex. ³² Enedā eño xurik ex ba dëk benedā beñ. Barikan and kē lëg

* 13:25 13.25 Gër Gërek «Bële» yëgw këni.

aŋ, ata kē nēmēcand dek bebēlēg bër gër andēda bën xali ošēl or gër orēn ol eni yēlëra gër benini bēndexēm.»

End amatinali and lewir eŋ

³³ Yesu fel kēbi bēte apēnētal acēxe: «Ako ex end owun or gër orēn eŋ. Ang lewir ir negali ko asoxari gē pix nē bēndēb bētas fo hik, ata fufēk dek pix iŋ.» ³⁴ Beŋo dek sēyalira babi Yesu gē bapēnētal. ³⁵ Ÿoweŷ ababi sēyali na bela bën gē apēnētal kēm, ex ŋataxēn er ŷēgw baxo alawēnel in[☆]: «Gē bapēnētal kēmēni ŷana mēni tēyalind. Afut kēme ŷana me putēnd bēnd ōnayak elod ga ŷanak ngwēn bēŋ.»

End epaŷēn ed apēnētal and walu-walu eŋ

³⁶ Yesu ga ŋata ko end babi sēyalind eŋ, seb kēbi amēxwēr aŋ baka ko gër iciw. Ata ga xeta kēno bēsēfan bën re kēni: «Paŷēnēlēbo ŋiyi apēnētal and walu-walu aŋ, afo pēni ex na.» ³⁷ Yesu yaka kēbi: «Ar kē fanēnd enēda emēnēk an, wēno Asēñiŵ ar ala an ex. ³⁸ Eden el, ngwēn iŋ ex. Enēda emēnēk eŋ ex obaš or Owun or Kaxanu ol. Walu-walu in ex bër kēŋo baxētēnd šabucara bën. ³⁹ Arangoŷera ar fanēk walu-walu an, exo šabucara in. Eŋaš el ex ekwēt ed ngwēn el, do bēhaš bën exēni omeleka ok. ⁴⁰ Awa, ang kē hi moŋaš pere walu-walu ak eni coraxēn, yatir ekwēt ed ngwēn, ⁴¹ wēno Asēñiŵ ar ala an kēbi lawēnēgu omeleka odam ok eni dēxēt gër owun oram bešēr kē lēnanēnd eŋēŋēnax bën, do enēbi bar dek bēwendēran bën. ⁴² And kēnēbi barera dek aŋ, enēbi dāp bēngēnj gër angodux do bën fēn kēni ŷana eni denitarand do eni ŋatēnd ebasa el. ⁴³ Xarak amēd aŋo, bēreŵak end Kaxanu bën, ang eŋan fo kēni ŷana eni watind jing-jing gër owun or Sēm irebēn Kaxanu. Ax gi ex na nde dek fo wēl kēn? Awa!»

End bamatinali band oyeri do gē napul eŋ

⁴⁴ Yesu šom ko bēte: «Owun or gër orēn ol er wēndērēk gē endey end napul ir wēg kēni nē ošēnga fo. Ar šananēk an wēg ko gašēxe. Ye ko gē onēnga fo fan ko dek acota andexēm aŋ do yēc ko ošēnga olo. ⁴⁵ Bēte owun or gër orēn ol er ex ang yula ir kē šaland oyeri od xemēk akanji fo. ⁴⁶ Ga sēk ko, ye ko fan ko dek acota andexēm aŋ do yēc ko oyeri oko.»

End amatinali and ebēn ed oxan eŋ

⁴⁷ «Owun or gër orēn ol er hik ang ebēn ed lap kēni nē anjer fo, ebēn ed sēra kēbi oxan or ex yo. ⁴⁸ Ata ga fēxw kēni, šēpēt kēnēbi gër bēŋa. Ga sana kēnēbi oyekax ol, xwēt kēnēbi nē bakange do lap kēnēbi oŷēŋēnax ol. ⁴⁹ Mondako kē hi yatir ekwēt ed ngwēn. Omeleka ok kē yow enēbi cēfēyēt bēwendēran bën gër bamara band bēreŵak end Kaxanu, ⁵⁰ ata enēbi dāpēx bēngēnj gër angodux do bën fēn kēni ŷana eni denitarand do eni ŋatēnd ebasa el.» ⁵¹ Ga ŋata ko Yesu, wēka kēbi bēsēfan bën: «Dodo dek nde fēni kēŋun?» Yaka kēno: «Iyo.» ⁵² Ata re ko: «Mēŋ ex, ašalen ar fēni kēŋo aye end owun or gër orēn an, ang ar šotērak bon napul fo hi ko. Er kēbi sēyalind bela in ko wēdēgund gër emēkw edexēm: bēngašax do gē bekarēk.»

End Yesu gē Bēnasaret eŋ

⁵³ And fiata ko bapënëtal baño aň, Yesu xani ko na do ye ko. ⁵⁴ Waŷi ko gër ndebën gër Nasaret, ata yatir akey and eteyëta këbi sëyaliraxënd bela bën gër aciw̄ acaleya. Dek babi šaranënd osëyali orexëm ol, ata këni wëkarënd: «Feye wa sëyaw ko nangëraxën ko go? Mondake ko xamënënd exo di becarax beño? ⁵⁵ Ax gi ex na nde mēj dēj ex asëñiŷ ar Yosef, afës ar otëx an? Ax gi ex na Mari ex nde wa nëm irexëm? Bobinëm bëtosaň bēj ga ex wa Šak, gë Yosef, gë Simonj do gë Yud. ⁵⁶ Bëmaŷe bëtoxari bēj dek ro ga hi këni wa. Do fe wa sëyaw ko dek beño?» ⁵⁷ Bënasaret bën, ga wër bano babi ħëpëgënanaxënënd endexëm eň. Ata re ko Yesu: «Alawënel an gër ebar edexëm fo këno yafënd, dek dek in gër bër ekun ebat gë mēj.» ⁵⁸ Ata axo di bana becarax bëdanjëm në end oňëpëgënan odebën eň. Bëngol bënd ler ler gër Nasaret bēj baxo sëfërand ebi tëyalirax.

14

End ecës ed Šaň Batis eň

¹ Amëd aňo, Erod emun end gër ebar ed Galile eň awël babi wëlënd bela bën ga këni yeyandërand end Yesu eň. ² Ata fel këbi bër gër eyang edexëm bën: «Yama Šaň Batis ga xaniwëk nde gër ecës, mēj šotaxën ko ojaŷ od ko xoraxënënd exo di becarax ok.» ³ Enimin mēj dēj sëra baño Šaň Batis, fëra këño do fokëra këño gë ogweyele-gweyele, ga baño nëpënd në end Erojad, alindaŷ ar abinëm Filip eň. ⁴ Enimin, Šaň Batis afel baño felënd: «Ax ñap ex na eyo ñër asoxari ar abinëx Filip an.» ⁵ Ata mēj ŷandixën baño Erod eňo đaw̄ Šaň. Barikan, ayëda babi yëdand bela bën gayik alawënel ar Kaxanu xwët bano. ⁶ Xarak, ga ħatëguk akey and rëw̄ këno aň, Erod ri ko ofëna. Ata abiw̄ ar Erojad ko wandërand mërëxand ir bëliyer, ata nëngan këño Erod. ⁷ Mokamën xamën baxo anjar aň xali Erod yašar ko mëne er këño xara yo ayël këño yël. ⁸ Ata endënaŷ eň ga wëlërëgu këni gë nëm, re ko: «Awa yëluye gaf ir Šaň Batis in në inëp.» ⁹ Ata emun eň šënd ko, šena këño ba ine yašaraxën baxo xali wël këno bëliyer bën. Barikan ako dēj re ko eno yël endënaŷ eň er wëka këño in. ¹⁰ Na lawën këño šoroda fodëtëgu ko gaf ir Šaň Batis in lëf gër epëra. ¹¹ Ga wëlaw ko gaf in në inëp, fëxwën këño endënaŷ eň. Ata mēj wëra ko yëlëx këño nëm. ¹² Bësëfan bër Šaň bën yen këni eman eň do wëxëta këno. Ata ye këni eno pelëx Yesu.

End ecemar ed bela owëli oco eň

¹³ Ga wël ko endey eňo, Yesu xani ko na gër ed ebaxo do ko xegëtand gë ikuluň in anjer and Galile aň exo nacëtaxën në er tëb. And nangëra këni amëxwër aň, xanira këni gër bëngol do sëf këno gë osapar. ¹⁴ And baxo šëpëtand gër ikuluň aň, wat këbi amëxwër aň. Ata ga këño xaŷënan, fakëndëra këbi bëšëxwëra bërebën bën. ¹⁵ Apenëka aň, sëka këno bësëfan bën do re këni: «Asëyali, ro në er tëb hi këne do në emëd ex. Pelalëbi bela bën eni capër gër bëngol eni yëcërax er këni yamb.» ¹⁶ Yesu yaka këbi: «Eyo, bari ax ñap na eni ye mondako fo. Yëlinëbi wën dēj er këni yamb.» ¹⁷ Ata yaka këno: «Bamburu baño do gë oxan oxi fo lëkaya këmi.» ¹⁸ Aňo re ko Yesu: «Mëlawën tan ro», ata wëlanëgu këno. ¹⁹ Ga fel këbi amëxwër aň eni ñëpara gër

ondës, wêd ko bamburu banjo banj do gë oxan oxi ol, xeŋa ko orën ol do šekwa këŋo Kaxanu. Ata hëbëndër ko, yël këbi bësëfan bën eni cet. ²⁰ Na yambëra këni, wêd këni bën dek xali wëläli këni bakange epëxw gë baki gë bacaxaken band hayitara babi banj. ²¹ Bër lëba babi Yesu bën, er hi bani në owëli oco bësöšan bën fo, ala abi pën bana bësöxari bën gë obaš ol.

End Yesu gër anjer and Galile eŋ

²² Ga xucak eŋo, Yesu nëyali këbi bësëfan bën eni dëngwa ekeg elo gë ikuluŋ in, eni pelaraxën mën gë amëxwër aŋ. ²³ And fela këbi amëxwër aŋ, ye ko yaŋ gër etënd exo calex në er nacët. Ga kë xwëyar, bayi ko na gabat. ²⁴ Amëd aŋo fiat këni bësëfan bën gër ngu, ga ŋawëta këni ebar el, ata men oŋ ga kë xani bomen bomen kë lëfërirand ikuluŋ in ga fed këni gë ekoc etëm. ²⁵ Ata gand oxeya, Yesu sëf këbi do ko yend yaŋ gër men ang gër ebar fo. ²⁶ Wat këno bësëfan bën ga ko wëñët gër men. Wëlandëra këbi do ga šëg këbi benjëw bën këni xeÿënd šor: «Oñey ex, oñey ex!» ²⁷ Ata re ko Yesu: «Wëno ex, wëno ex! Kapinayin, këren yëdara na!» ²⁸ Piyer yaka këŋo: «Axwën, angëmëne enimin wëj ex, pelële me eyeli yaŋ gër men!» ²⁹ Re ko Yesu: «Yow!» Ata Piyer cëpëšëpët gër ikuluŋ, ko yend yaŋ gër men end Yesu eŋ. ³⁰ Barikan, ga nëkon ko ekoc el, yëdara ko. Ata ga këŋo noÿeli, xeÿ ko: «Axwën, Axwën, pexënële!» ³¹ Ataŋ Yesu yënën këŋo ataxan aŋ, sëra këŋo do re ko: «Oko Piyer, inewä ekwëta etil elo! Inewä fiëpëgëanaxën ki?» ³² And fëra këni gër ikuluŋ aŋ, xucak ekoc el. ³³ Bësëfan bër ebax polo gër ikuluŋ bën foxi këni, gër osapar or Yesu do këni rend: «Wëj ex enimin Asëñiŋ ar Kaxanu an!»

End Yesu gër Genesaret eŋ

³⁴ Ga xegëta këni anjer aŋ, fiat këni gër ebar ed bani wäcënd Genesaret. ³⁵ Bër sëk banëbi na gër ed fiat bani bën, ga xwita këno Yesu, sëfëtëra këni eŋo dek Genesaret in. Ata wëlaraw kënëbi dek bësëxwëra bën. ³⁶ Axara bano xarand Yesu ebi tebënd eni kwixwëta ndakanj ambana and acud andexëm aŋ. Do dek bër bax xwixwëtand bën bax fakënd.

15

End bapela band ofarisenj eŋ

¹ Ata akey amat, ofarisenj do gë bësälän xaniw këni gër Yerusalem yow këni xali gër ed ebaxo Yesu. Wëka këno: ² «Bësëfan bërey bën, ine cëŋ këni yepëanaxënënd bapela band bëxarëk banj? Ine këni yambëraxënënd nebarëxe otaxan ok?» ³ Yesu yaka këbi: «Do wën cëŋ, ine kën yepëanaxënënd apela and Kaxanu aŋ do kën sëfënd and bëxarëk bërewën aŋ?» ⁴ Kaxanu ga re ko: «Pëbindëbi norix gë sorix. Do ar këbi xare yo nëm gë sëm, ar edaŋ ex.» ⁵ Bari wën kën rend: «Ar këbi fel nëm gë sëm mëne er hi bax ebi dëcaxën in, Kaxanu yël këŋo, axor xor ko ebi dëc.» ⁶ Awa mondako kën yepënënd er re ko Kaxanu in në end apela and bëxarëk bërewën. ⁷ Wën bëÿëŋëanax bër kë labayand hi kën! Dal in ÿëgw ko alawënel Esayi mëne Kaxanu rek: ⁸ «Bela bëjo gë etëÿ el fo këne šalend. Owëk orebën oŋ caw ŋawëta ke. ⁹ Ado këne šalend, asoro fo këni sorond gayikako bënd këni yerëtënd bën kënëbi sëyalind bela bën.» ¹⁰ Ata Yesu wäc këbi

bër gër amëxwër bën do re ko: ¹¹ «Baxëtin aye enun pënixën eno: er kē šanënd gër etëy ed ala in këŋo buyarëñënd, ax gi ex na er ko nënand in.» ¹² Bësëfan bën, and xeta këno aŋ re këni: «Anang nde nang këy mëne ofariseŋ ok axoŷën xoŷën këni gë eyeyan elo?» ¹³ Yesu yaka ko: «Atëx and axo dëd ex na yo Faba, mëŋ ar ex yaŋ gër orën an, and edët ex. ¹⁴ Tëbëxënëbi, bëšiwëk bër kē lasërënd exëni. Ašiwëk eno đasënd ašiwëk ašandaŵ, bën tak kē lati nē ambëxw.» ¹⁵ Ata Piyer re ko: «Asëyali, paŷanëlëbo tan apënëtal aŋo.» ¹⁶ Yaka këŋo: «Oko wën, ba an yëlarand na nde? ¹⁷ Ax gi ex na nde er ko nënand ala in gër acël kē ħatënd do ex paŷërax gër apuŷ? ¹⁸ Barikan, er kē šanënd gër etëy in, gër emëkw kē xaniwënd. Ejo këŋo buyarëñënd ala an. ¹⁹ Gër emëkw kē xaniwënd banjëlän bañëŋënax baŋ: olawër, orekar, eñac, orek, enëgwëš, ocir. ²⁰ Beñëŋënax beŋo këŋo buyarëñënd ala an. Bari eyambëra ed nebarëxe otaxan el ax buyarëñënd na.»

End Yesu do gë asoxari aliyer en

²¹ Ga xucak eno, Yesu ye ko gër ebar ed Tir gë Sidonŋ. ²² Ata asoxari abëkanahanŋ, ar lëg bax na gër ebar elo, yow ko gër ed hi ko Yesu do këŋo xarand: «Axwën, wëj Asëñiw ar Dafid, kaŷënanëlexi wëno! Abiwën gë bëyël exo, do mbaŋ këno narëndërand.» ²³ Bari Yesu xor ko, ado gë təkër ak aŋo yaka ex na. Ga xeta këno bësëfan bërëxëm bën, wëka këni: «Ayo ŋway na nde ajo? Biyi đek šëšësan këbo ang ko xeŷërand gër ofoy orebi ak!» ²⁴ Ata Yesu yaka këŋo asoxari an: «Wëno, Bëyisërayel bër nambërak ang opey bën fo yow këme mëni cala.» ²⁵ Barikan, asoxari an ga sëka këŋo, foxi ko gër lëngw irexëm do re ko: «Axwën, dëcale ako dëŋ.» ²⁶ Yesu yaka këŋo: «Ax ye ex na enaŷët ed er këni yambënd obaš el eyëbi đapën bëkwërëkwër.» ²⁷ Ata re ko asoxari an: «Eyo đal ex Axwën, barikan bëkwërëkwër beŋ awëdara këni wëdarend bebër kē wëcënd gër ed këni yambërand bër xwën këbi bën.» ²⁸ Aŋo re ko Yesu: «Awa abiwën, wëj mbaŋ xwëta këye. Gilex ang ŷandi ki ak.» Ata nē amëd aŋo dëŋ fak ko abiw.

End Yesu do gë bësëxwëra bëranjëm en

²⁹ Yesu ga xani ko na gër ebar ed Tir gë Sidonŋ, sëfa ko anjer and gër Galile aŋ, ħat ko yaŋ nē etënd do ŷëpax ko. ³⁰ Na barëreŋu këni bela bën bamëxwër bamëxwër. Wëlanëŋu këno na: bësëyik, bëšiwëk, bamuma, bër gobo do gë bësëxwëra bëranjëm. Xwëtëra kënëbi gër lëngw irexëm, ata mëŋ fakën këbi. ³¹ Ata bamuma baŋ këni yeyandërand pot-pot; bër gobo bën do gë bësëyik bën këni yexërand aye, bëšiwëk bën këni watërand šenene. Ga wat kënëbi, bela bën šaran këbi xali xurik do këno šëkwënd Kaxanu, mëŋ ar xwënëk bulunda ir Isërayel an.

End ecemar ed bela owëli onax el

³² Ata Yesu wac këbi bësëfan bën do re ko: «Đek ke xaŷënanënd bela bëjo. Elod bakey batas këne sëfarand do ani yambëra ex na. Axe ħandi ex na mëni pela, eni maŷira gë eno en, bon këni sorox gër fëña.» ³³ Na re këni bësëfan bën: «Mondake kënëbe lëbaya đek bela bëjo tëb ro gër apuŷ?» ³⁴ Yesu yaka këbi: «Bamburu banjongwe wa lëkaya kën?» Re këni: «Banjongëbaki do gë bëngan bëpënëfëne.» ³⁵ Na fel këbi bela bën eni ħëpara gër ebar. ³⁶ Ata wëd

ko bamburu banjongëbaki ban do gë bengan bëŋ. Ga šekwa këŋo Kaxanu, hëbëndër ko do yël këbi bësëfan bën enëbi cetëra bela bën. ³⁷ Ang ebani ak, yambëra këni dëk xali wëd këni. Er bayitara babi in, fëxwëk bakange banjongëbaki. Ata bësëfan bën wëlali këni kwël. ³⁸ Bër yambëra bax bën er ebani, bësöšan bën fo owëli onax. ³⁹ Ata Yesu ga fela këbi bela bën eni maŷira, mëŋ wëra ko polo gër ikuluŋ do ye ko gër ebar ed Magadaŋ.

16

End amatinali and gër orën eŋ

¹ Akey amat, ofariseŋ do gë Osaduseŋ yow bax gër Yesu eno di atëy. Wëka këno ebi din ecarax eni nangaxën mëne gër orën xaniw ko. ² Ata Yesu yaka këbi: «And kë war orën apenëka aŋ, ax gi ex na nde anang kën nangënd mëne wur in xërikërak? ³ Bëte gëbër and kë hi orën dëmbëndëruŋ aŋ, ax gi ex na nde anang kën nangënd mëne asëb kë sëb? Aye kën fitëndërend er kë hi in and kën wat ang ex orën aŋ do kën sëkwanënd en pitëndër bënd gë okey oko bëŋ. ⁴ Ata wën anjex aňëŋenax do and kë rind orekar aŋo nde ke wëkand mun masin ecarax. Ecarax end rin baŋo Kaxanu Yonas eŋ fo këmum wësin.» Yesu, ga yaka këbi na mondako, kwël ye ko.

End lewir ir Ofariseŋ do gë Osaduseŋ eŋ

⁵ Ga xegëta këni anjer aŋ, bësëfan bën xwita këni mëne eyamb yamb ani penaw ex na. ⁶ Ata re ko Yesu: «Kwëŷëtayindën lewir ir ofariseŋ in do gë ir Osaduseŋ in.» ⁷ Na bësëfan bën yëla këni mëne ga xwëyaw këni bamburu ban ko yeyanaxënënd mondako. ⁸ Gogo nde ga nang ko Yesu, ata wëka këbi: «Wën bela bër gë ekwëta etil bëjo, inewë kën yëläxënënd mëne end eyamb yamb ed bayik an mëlaw ex na këme yeyanënd? Awa wën mban bak dë ang xwëta këne ak! ⁹ Ata wën xali gërëgako aŋun pëni ex na endam eŋ. An kwitand na nde ang lëba bamëni bela owëli oco gë bamburu banjo ak? Bakange banjëgwe wa wëlali ban gë er bayitara babi in? ¹⁰ Bëte and lëba bamëni bela owëli onax gë bamburu banjongëbaki aŋ, bakange banjëgwe wëlali ban? ¹¹ Mondake wa bayik aŋun pëni ex na mëne ax gi ex na end eyamb-yamb këme yeyanënd? Ga re këme, kwëŷëtayindën lewir ir ofariseŋ in do gë ir Osaduseŋ in.» ¹² Aŋo fëni këbi bësëfan bën mëne ababi fel na end eyamb-yamb, barikan eni titinalind osëyali or ofariseŋ do gë Osaduseŋ ol baxo rend.

End ola or Yesu eŋ

¹³ Akey amat, Yesu ye ko gër ebar ed Sesare ir Filip. Ata ga fiat ko, wëka këbi bësëfan bërëxëm bën: «Gër onang or bela, noŷo këni rend hi këme wëno Asëñiw ar ala an?» ¹⁴ Yaka këno: «Na fo exëni bër kë rend mëne wëj ex Šaŋ Batis. Bëjo, wëj ex alawënel Eli, bëjo, wëj ex alawënel Yeremi. Na fo exëni bëte bër kë rend mëne wëj alawënel ašëxe ar Kaxanu hi këy.» ¹⁵ «Do wën cëŋ, noŷo kën yëland hi këme?» ¹⁶ Ata yaka këŋo Simoŋ Piyer: «Wëj ex Afexën an, Asëñiw ar Kaxanu, mëŋ ar gë aniyan an!» ¹⁷ Ata re ko bëte Yesu: «Awa nëngandëralëxi, Simoŋ, wëj asëñiw ar Yonas an. Faba Kaxanu, mëŋ ar ex yaŋ gër orën an, nangën ki enjo, ax gi ex na ala. ¹⁸ Ga re këme, Piyer, wëj ang aparëfac fo hi këy. Do wëno gër aparëfac aŋo këme rëd Amara

andam aŋ, do owët or wur ir bësësək oŋ ŷoweŷ aŋo koran na. ¹⁹ Wëj këmi fëxwën bacoketaya band owun or gër orën baŋ. Ar këyo seban yo gër ebar ro, Kaxanu aseban këŋo seban gër orën. Bête er ki ŷapan yo gër ebar ro, Kaxanu aŷapan këŋo ŷapan gër orën.» ²⁰ Ga ħata eŋo, Yesu xëŋa këbi xali bësëfan bën eni cësinali mëne mëŋ ex Afexën an.

End ecës ed Yesu eŋ

²¹ Ata amëd aŋo ŷana baxo Yesu këbi nangënënd bësëfan bën mëne afo exo ye gër Yerusalem exo torox. Gër otaxan od bësadaxan bëlëngw, gër od bësälän do gër od bëxarëk bër Bësëwif ebax exo toro. Bën ebax eno tëra, eno narën xali eno d'aw. Barikan, yatir akey atasën exo kani gër ecës. ²² Ata Piyer nacët këŋo Yesu do këŋo rexërënd: «Ali Axwën, Kaxanu axo ma na eŋo! Endako rako eŋ axi gi na!» ²³ Ata ga ri ko wërëšët Yesu, yaka këŋo Piyer: «Beditale fa Sندان! Wëj ang ar ke lënanënd eñëŋënaŋ fo hi këy! Banjëlän bandey baŋ, band bela fo ex, ax gi ex na band Kaxanu.»

²⁴ Ata ga ħata ko, fel këbi bête bësëfan bën: «Ar ŷandi këŋo exe tēf an, tebëlexo ebal ed gaf irexëm fo el. Yëxwëlexo toro inŋ ado ex gi alaw këno law, exe tēfaxën. ²⁵ Ar këŋo balënd end gaf irexëm fo an, anemi ko nemi. Barikan, ar kë nemi aniyän andexëm aŋ në end owac oram an, afex ko fex. ²⁶ Inewä këŋo feca ar kë šotëra beŷ dek gër ngwën ro an, angëmëne anemin nemi ko enjēw endexëm eŋ? Er xëbënëk ang enjēw ak ax gi ex na. Do gë ine ko nemb ala an? ²⁷ Wëno Asëniw ar ala an and këme ye aŋ, abaka këme bakaw gër ngwën gë enjaran end Faba eŋ, do gë omeleka odexëm ok. Yatijo, këmo waš ala kala er ŷapëk exo cot in ang ko wëlaya aniyän andexëm ak. ²⁸ Dal in këmun felënd, ang xwëšara kën ro mondako, bërëmar ani cësëra na xarak ane wat ex na wëno Asëniw ar ala an, ga këme yow gë owun oram ol.»

17

End enjaran end Yesu eŋ

¹ Ga xucak baŋkey banjongamat elod ga felëra këbi end ecës edexëm eŋ, Yesu wac këbi Piyer, gë Šak do gë Šaŋ, abinëm ar Šak. Nacët këbi yaŋ në etënd etëm. ² Yaŋ gër etënd elo na, ogës odebën dëŋ nëngwët baxo Yesu ang baxo watind ak. Ata dëxas irexëm in kë ŷegënd ang eñan fo do banjëm baŋ kë watind jing-jing ang bëmäl fo. ³ Ata na bërëxadët, šanayaw këni Moyis do gë Eli ga këni xanar gë Yesu. ⁴ Piyer fel këŋo Yesu: «Axwën, bon yedox de ene bayiye ro. Ga ŷandi ŷandi ki, wëno ata këme ri baner batas: amat andey, aŋo and Moyis, aŋo and Eli.» ⁵ Ga ko yeyan Piyer mondako, fedawëk aŋar and gë okodux, laš këbi kwëc. Ata wëliwëk oniŋ ga re: «Awa ajo ex Asëniwën ar pëlöt gër yomb iram an. Wëno bon ke balënd endexëm eŋ, faxëtindëno aye.» ⁶ Ga wël këni oniŋ olo, anjiŷ aŋ foxin këbi bësëfan bësas bën oyiŷ oŋ nëš gër ebar. ⁷ Barikan, and sëka këbi Yesu aŋ, ħëmba këbi do re ko: «Këren yëdara na, kaniyin!» ⁸ Ga rënëta këni, wat këno Yesu gabat. ⁹ And bani šëländ etënd aŋ, Yesu fel këbi: «Ala këreno pel na de er wat kën in xali wëno Asëniw ar ala an me kani gër ecës.» ¹⁰ Ata bësëfan bën wëka këno: «Inecëŋ këni rexënënd bësälän bën mëne afo exo yow pere Eli?» ¹¹ Yaka këbi: «Dal ex mëne afo exo yow pere Eli, do exo mëxwëtëra beŷ dek gër bandëwëra band Yakob. ¹² Barikan

ga re këme, Eli anëka yow ko, bela bën fo bayik ano kwita ex na mën lëkayaxën këno ang ýandi këbi ak. Bëte mondako fo këne soron wëno Asëñiw ar ala an.» ¹³ Ata bësëfan bën fëni këbi mëne Şaŋ Batis, baŋo rend.

End Yesu do gë lëmëta ir gë bëyël eŋ

¹⁴ And fiat këni gëd gër etënd aŋ, gër ed barërëgu bani bela bëranjëm, şanayaw ko pëlët asoşan, foxi ko gër lëngw ir Yesu do ko rend: ¹⁵ «E Axwën, kaýënanëlexi lëmëta iram, şënan lëk këŋo do mbaŋ ko sorond. Laŋ këŋo rebërand: bandëmar gër xodux, baŋo gër men. ¹⁶ Ga wëlaw këmo ro gër bësëfan bërey, bën ani kor ex na eno pakën.» ¹⁷ Ata yaka këŋo Yesu: «Ata wën anjex and bela bër gë oŋëpëgënan, do bësëmbak hi kën! Xali niye wa këme bayi gë wën? Xali niye këmun bujan? Mëlanëgune ro itox iŋ.» ¹⁸ Yesu ga xeýan këbi na bëyël bën, şan këni ataŋ gër lëmëta, ata fak ko kwël na fo. ¹⁹ And bayi këni bën fo aŋ, bësëfan bën ga xeta këno Yesu, wëka këno: «Inëwa sëkwanaxën këmi mëni nęcët bëyël bën gër itox iŋo?» ²⁰ Yesu yaka këbi: «Ga bak ekwëta ed xwëta këno Kaxanu el sëkwanaxën kënebi. Dal in këmun felënd, ekwëta edewën el ado ex ba gwër gë enjëlir end mutarëd, axor xorëdon en de etënd elo: “Wëj etënd nacëtal fa ro!” Ata nacëtadox. Bëte ýowëy adon sëkwan na en di. ²¹ Bëyël bërako rako bën, cale ind gë etiwi fo këbi nęcëtënd.» ²² And bani yexërand Yesu gë bësëfan bërëxëm aŋ gë angol gër angol, dek ebar ed Galile el, afel babi felënd mëne mën Asëñiw ar ala an, alëxw këno lëxw gër otaxan od bela bëxeýax. ²³ Afel babi felënd bëte mëne alaŋ këno laŋ, bari yatir akey atasën axani ko xani gër ecës. Ata ga wël këni beŋo dek bësëfan bën şamina këni.

End amarënen and Aciw and Kaxanu eŋ

²⁴ And fiat këni gër Kafarënowum aŋ, Yesu gë bësëfan bërëxëm bën fed këni gë bësëf bër şagale bën. Ata wëka këno Piyer: «Asëyali arewën an, aŋwed nde ko wëdënd şagale ir Aciw and Kaxanu in?» ²⁵ Yaka ko: «Iyo, aŋwed ko wëdënd de!» And lil ko Piyer gër iciw aŋ, damana exo yeyan, Yesu wëka këŋo: «Simon, bemun bënd gër ngwën ro beŋ gër nobën këni xanand şagale in? Gër bër lëgëk gër ebar edebën nde, ba gër bëliyer nde?» ²⁶ Yaka këŋo: «Gër bëliyer.» Ata re ko bëte Yesu: «Bër lëgëk gër ebar edebën bën ani medënd na şagale in. ²⁷ Barikan, këdi kënebo xoýën, maral gër anjer ey dap engërexato eŋ. Ekan eñanar ed kë lëk el, cëpëtëlo, do polo gër etëy edexëm këy sëk atama and kodî. Mëlaw eyëbi pëxwën bësëf bër şagale bën. Atama aŋo gwac kë hi şagale ir biyi bëxi in.»

18

End alëngw eŋ

¹ Ata amëd aŋo, bësëfan bën ga xeta këno Yesu, wëka këno: «Pelëlëbo noýo hik alëngw an gër owun or gër orën?» ² Yesu wacëgu këŋo itox, fela këno, xwët këŋo mërëxand, re ko: ³ «Dal in këmun felënd ar ax nëngwët ex na ola orexëm do exo gi ang itox iŋo an, din axo dil na gër owun or gër orën. ⁴ Mën ex ar kë bana yo gër ola orexëm ang itox iŋo ak, alëngw ko hi gër owun or gër orën. ⁵ Bëte ar këŋo xwëtaya yo itox ind ako në end oŋac oram, wëno dëŋ xwëtaya ke.»

End ambesa atibax eŋ

⁶ «Barikan ar kəŋo lənan eñəŋənax ar wāk endam an, kiti ind sax doŋo iŋ ex eno dēxən angaŷ aŋoxixən and eyamb, do eno đap gər anjer eŋo noŷilexən. ⁷ Kata fo hik gər ngwən ro gayik bon ex bəbər kə lənanənd eñəŋənax bən. Ekwəŷəta ed eñəŋənax el ax mēnd ex na. Barikan, bon wə kəŋo ar kəfi lənanənd eñəŋənax bəla an. ⁸ Angēmēne ataxan andey aŋ ba sapar irey in ki lənanənd eñəŋənax eŋ, kacal ey đap caw. Pecanəlexi ey dīl gər aniyān and din ir din gə wal ibat gə exi bayi osapar oxi, ba otaxan oki do exi đəxw Kaxanu gər xodux or din ir din. ⁹ Angēmēne angəs andey aŋ ki lənanənd eñəŋənax eŋ, nongoloyətəl ey đap caw. Pecanəlexi ey dīl gə angəs amat gər aniyān and din in din gə exi bayi tak baki, do Kaxanu exi đap gər anjer and xodux.»

End amatinali and ifeŷ eŋ

¹⁰ «Kärenəbi yafənd na bərəwāk endam bən. Omeleka od kəfi nəkonand ok din kəno səkand Faba yaŋ gər orən. ¹¹ Wəno Asəniw ar ala an, bər nambərak yow kəme mēni pexən. ¹² Baxətīn amatinali aŋo, en yəlaraxən: Ax gi ex na nde ala ar šot kəbi opeŷ keme an, eŋo nemənd ibat, aseŷ kəbi seŷ ofəxw ocongonaŋ gə ocongonaŋ ok gər kece exo yexən gər ocal od ir nem kəŋo? ¹³ Dal in kəmun felənd, angēmēne awat wat kəŋo ifeŷ ir nem baŋo in, aŋo fo kəŋo nəngandəra nēməc, bari ax gi ex na nə end ofəxw ocongonaŋ gə ocongonaŋ od gər kece eŋ. ¹⁴ Mondako fo ex end bərəwāk endam eŋ, gər Faba mēŋ ar gər orən an. Ala gabatak aŋo ŋandi ex na exo nambəra.

¹⁵ «Angēmēne abinəx wənan ki, macəlo eyo peləra wən bəxi fo. Angēmēne abaxət baxət ki anəka xana kəyo abaŷe irey. ¹⁶ Bari angēmēne axi baxət ex na, calaləfi otede oki ba otas eno peləraxən. ¹⁷ Angēmēne aŋəp ŋəp ko eŋun baxət in, məlal endey eŋ gər bələngw bər Amara andewən. Bəte ga ŋəp ŋəp ko ebi baxət in, nangəl mēne ala ar aŋo nang ex na Kaxanu hi ko. Ata ado bešindo, asəmbak ex! ¹⁸ Dal in kəmun felənd, er kən šəban yo gər ebar ro, Kaxanu ašəban ko šəban yaŋ gər orən. Bəte er kəŋun ŷapan yo gər ebar ro, Kaxanu aŷapan kəŋo ŷapan yaŋ gər orən. ¹⁹ Dal in kəmun felənd, angēmēne bəla bəxi ebi ket gər ebar eno kara ŷeŷ gər cale, Faba, mēŋ ar ex yaŋ gər orən an, ayəl kəfi yəl. ²⁰ Mēŋ ex, gər ed kəni barər yo bəla bəxi ba bəsas nə end oŷac oram, wəno mərəxand irebən kəme hi.»

End apənətal and ar okadəp okeŷax eŋ

²¹ Ata Piyer ga səka kəŋo Yesu, wəka kəŋo: «Axwən, banjəgwe wa ŷapək mo tebanənd abaŷe and ke wənan aŋ? Ba banjongəbaki nde?» ²² Yesu yaka kəŋo: «Ame de ex na đe banjongəbaki, barikan ofəxw ocongoxi bakələbəd banjongəbaki. ²³ Mēŋ ex, owun or gər orən ol er wəndərək gə endey end emun end bar babi okadəp odexəm efi məkəra ba mondake ləkaya kəni napul irexəm in. ²⁴ Ga ko fən kodī in, wəlanəgu kəno xadəp ir bayir banī aŋoməx atəm. ²⁵ Xarak xadəp ijo axo gi bana gə er kəŋo wəšən. Ata axwən arexəm an re ko enəbi pan mēŋ, gə alindaŷ, gə obaš ol do gə đek er šot baxo gər ekun edexəm in, exo kanaxən aŋoməx aŋ. ²⁶ Ata xadəp ijo lapaya ko mopoxi gər osapar or axwən arexəm ko renitand: “Kəla bujanəle pere, đek kəmi wəšən.” ²⁷ Ga xaŷənan kəŋo, axwən ar xadəp an, sebən kəŋo aŋoməx

aŋ do kwël sebët këŋo exo maŋi. ²⁸ And ŝan ko xadëp ijo aŋ, fed këni gë aŝandaŵ ar ŷomëxa baŋo tēkēr kodī. Ga w̄lën këŋo, xēr këŋo lëy, do ko rend: “Doro afo eye maŝ kodī iram in! Maŝele kodī iram in!” ²⁹ Aŝandaŵ ga ŝana këŋo na, lapaya ko gër osapar orexëm do këŋo xarand: “Këla buŋanële pere, aŵaŝën këmi w̄aŝën!” ³⁰ Bari mēŋ ñëp ko kwenj, w̄ëla këŋo gër epëra xali yatir këŋo w̄aŝën er ŷomëxa ko in. ³¹ Boŝandaŵ ga wat këni ang ri baxo ak, yambën këbi xali gër ow̄ëkw. W̄ara këni reyax këni ðek gër axwën arebën. ³² Ata axwën an w̄ac këŋo xadëp ijo, re këŋo: “W̄ëj ata mbaŋ xeŷ këy ðe! Ax gi ex na nde w̄ëno ro seban këmi aŋomëx andey aŋ ga xara këye?” ³³ W̄ëj bëte ine bayik axi kaŷënan ex na aŝandax ang w̄ëno ak?” ³⁴ Na ga logën këŋo axwën an, fel këbi eno pëxwën andiyen atibax exo maŝaxën er ŷomëxa ko in. ³⁵ Ata Faba, mēŋ ar ex yaŋ gër orën an, mondako këŋun ri angëmëne ang hi kën ak, ala kala aŋo tebanënd na abaŷe irexëm gë emëkw el ðek.»

19

End ecapër ed eñër eŋ

¹ Ga ñata ko Yesu er babi sëyalind in na gër ebar ed Galile, xani ko xwiriŝ do kwël ye ko gër ed Yude, ekeg Yurëdeŋ in. ² Ata bëla bën sëfa këno benga, benga. Fën fakëndërax babi bër ŝëxwëra bax bën. ³ Ata ñatëgu këni ofariseŋ eno di atëy. W̄ëka këno: «Aŷap nde ŷapëk asoŝan an eŋo pela alindaŵ nand këŋo ŷandi yo?» ⁴ Yesu yaka këbi: «W̄ën an pën ex na nde gër Akayëta and Kaxanu mëne nand ŷanak aniyen na asoŝan gë asoxari bay këbi Kaxanu. ⁵ Mēŋ ex, asoŝan an afo ebi ŋaw̄ëta nēm gë sēm, eni baraxën gë alindaŵ do eni gi eman emat^α. ⁶ Awa ani bayi na gë nēng gë nēng, ŝapar ibat këni hi. Mēŋ ex, ala an kërefi capërela na bër bar këbi Kaxanu bën.» ⁷ Ata re këni ofariseŋ ok: «Do ine cēŋ felaxën këbo Moyis mëne asoŝan an eŋo pelaxën alindaŵ ñëgwënëleŋo kayëta ir acapëra?»

⁸ Yesu yaka këbi: «Në end emëŝ endewën rexën baxo Moyis enëbi peland bolindaŵ borewën. Bari ax gi bana mondako nand ŷanak aniyen na. ⁹ W̄ëno ga re këme, ar këŋo fela yo alindaŵ, xarak ax gi ex na në end orekar do eŋo ñër aŝëxe, në emenan eŋo asoxari aŷanar an. Ado orekar këni rind gë axinēm an.» ¹⁰ Ata re këni bësëfan bërexëm bën: «Angëmëne mondako ex emëlayan ed asoxari el, ofëcak ax gi ex na gër eñër.» ¹¹ Yesu yaka këbi: «Afo bër yël këbi Kaxanu bën kë xor eŋo, ax gi ex na bëla ðek. ¹² Gër aniyen aŋo, bësoŝan exëna bër ani kor na eni ðaki gë asoxari. Bërëmar mondëw̄eli kënëbi rëw̄elind, bëjo bëla bën dēŋ këbi rind eni gi mondako. Bëjo bëte në end owun or gër orën këni bayixënënd ñërërëxe. Ar kë xor eŋo an, tēfëlexo.»

End Yesu do gë obaŝ eŋ

¹³ Ata ñatëgu këni bëla na gër ed baxo yeyanënd Yesu ga w̄ëlanëgu këno obaŝ orebën ol efi calen mokwëtan otaxan ok. Bari bësëfan bën xeyëanaxën kënëbi. ¹⁴ Ata re ko Yesu: «Tebinëbi obaŝ ol ene tēka, bër ang obaŝ bën xwënëk owun or gër orën ol, kërenëbi ŋŵaŷënd na!» ¹⁵ And ŝalen këbi mokwëtan otaxan aŋ, ye ko kwël.

Endey end ar gë napul eŋ

16 Ga xucak enjo, ñatëgu ko şambenjar, wëka këjo Yesu: «Asëyali, enjekax end fe wa ýapëk me di me cotaxën anıyan and din an?» 17 Yesu yaka këjo: «Ine këye wëkaxënend end enjekax? Abat fo ex ayekax an. Angëmëne aýandi ýandi ki ey dıl gër anıyan and din, tëfël bapela ban.» Ata wëka ko ala ajo: «Band fe wa?» 18 Yesu yaka këjo: «Ax gi ex na monawñ ala, ax gi ex na mondi orekar, ax gi ex na monëgwëşan ala, ax gi ex na mondeka. 19 Pëbëlëbi norix gë sorix, balindëlexi end aşandax en ang ki balënd end gaf irey ak.» 20 Ata şambenjar in re ko: «Aye sëf këme ðek bapela banjo, bëte and fe bayik?» 21 Yaka ko Yesu: «Angëmëne aýandi ýandi ki ey gi ar şenene, yel ey panëx acota andey an do kodı ey yëlëra bëxaýëanaxik bën. Ata këy şot napul isëm yañ gër orën. And këy ri mondako an, yow eye tëf wëno.» 22 Ga wël ko eyeyan elo, şambenjar in beđi ko, ye ko kwël gayikwa ar gë napul isëm hi baxo. 23 Ata Yesu fel këbi bësëfan bërëxëm bën: «Dal in këmün felënd, bon këjo yëka ar gë napul an exo dilaxën gër owun or gër orën. 24 Ga re këme, gelemba saxëk exo kuca në imëd ind icëkwër gë exo dıl ar gë napul an gër owun or gër orën.» 25 Bësëfan bën, ga wël këni enjo, şaran këbi xali. Ata re këni: «Do noýo ngwa kë fex?» 26 Ga nëkon këbi Yesu ang xeta bano ak, re ko: «Gër bela enjo ax mënd ex na. Barikan gër Kaxanu beý ðek wëndëk.» 27 Anjo re ko Piyer: «Biyi cëñ beý ðek sebëraw këmi, do sëf këmi wëj. Ine këbo hi?» 28 Yesu yaka këbi: «Dal in këmün felënd, and kë ñat enëngwët ed beý ðek an, wëno Asëñiñ ar ala an aýëpa këme ýëpa gër añëpara and owun gë enjaran endam enj. Ata wën bësëfan bëräm bën ke xetëna në bañëpara band owun epëxw gë baki enëbi kitixën Bëyisërayel bën ang exëni bandëwëra epëxw gë baki ak. 29 Angëmëne në end owac oram seb këbi ala: bofinëm, nëm gë sëm, alındaw gë obaş orexëm, bëciwñ, oşënga, nëmëc ko şotëra, bëte ecan ecan exo tëndä anıyan and din an. 30 Bëyanar bëränjëm kë hi bëmban do bëmban bëränjëm bëyanar.»

20

End apënëtal and bëxwëc enj

1 «Nëkod owun or gër orën ol gë er wëndërek in. Ala ye bax mopëđ ebi calaraw bërändiyen eno kwëcën reseñ in gër andëđä andexëm. 2 Bërändiyen bëyanar bër sëk këbi bën wëlër këni ebi cos atama and kodı amat, ang rëp bax gër amëđëna ak. Ata re ko eni ye gër andëđä and reseñ andexëm. 3 Ye ko gër angol ebi calaw bërändiyen bësëxe and yatënak anj. Sëk këbi ga ýëpara këni aýëpa fo. 4 Ata re ko: “Yeyin wën bëte gër andëđä andam, ang ýapëk ak këmün şos.” 5 Bela bëjo ga wa këni ye këni. Ye ko bëte gër angol and ñatëk eñan keñ gër gaf anj. Baka ko and hik eñan poxoş gaf anj, wëlaw këbi bëte bësëxe. 6 Baka ko bëte gër angol ðam ex cëla eñan enj. Sëk këbi bela bësëxe ga ýëpara këni. Ata fel këbi: “Wën ine bayixën kën ro ciş aýëparand fo?” 7 Yaka këno: “Ala abo međ ex na andiyen.” Ata fel këbi eni ye bën bëte gër andëđä and reseñ andexëm. 8 Ga xwëyarëk, axwën andëđä and reseñ an fel këjo awëxëta ar kodı irexëm an: “Macëlëbi bërändiyen bën eyëbi cosëra, do ñanalëbi bëmban bën.” 9 Ga sëka këno bër wëlaw bafi ðam ex cëla eñan bën, şot këni ala kala atama amat and kodı ang

rëp bax gër amëdëna ak. ¹⁰ Felata këni bër wëlraw babi elod mopëd gëbër bën ga këni yëla mëne nëmëc këbi šos. Barikan, šos këbi ala kala atama amat ang rëpëk gër amëdëna ak. ¹¹ Ala kala, and ko xana aŋ, exo nunënjuna end axwën andëdca eŋ. ¹² Ata abat re ko: «Oko ine cëŋ šosaxën këyëbo biyi gwër fo gë bër riyenik apëxëd amat fo bën, xarak biyi buŋak oyat ok dek amëdëna aŋ?» ¹³ Yaka këŋo: «Lawo, wëno ŷoweŷ ami menan ex na de! Ax gi ex na nde atama amat wëlër baxe, ang rëpëk gër amëdëna ak?» ¹⁴ Kanal kodî irey in ey maŷi! Wëno wa ŷandi ke mo cos arandiyen afelatar an gwër fo gë wëj. ¹⁵ Ba ame kor na nde me di ang ŷandi ke ak gë napul iram in? Bëte ba ga nënga këme nde ki yakëraxind wëj?» ¹⁶ Ata Yesu fiata ko: «Mëŋ ex bëmban bën kë hi bëŷanar do bëŷanar bën bëmban.»

End ecës ed Yesu eŋ

¹⁷ And hi këni dam gër Yerusalem aŋ, Yesu nacët këbi bësëfan epëxw gë bëxi bën, re ko: ¹⁸ «Ga këne yende ako yaŋ gër Yerusalem, nangin mëne bela ke lëxw na wëno Asëñiŷ ar ala an gër bësädaxan bëlëngw do gër bësälän. Do bën and këne xiti aŋ ebi ketan ene daw. ¹⁹ Bën fo ke lëxw gër bela bër benëŋ becëxe. Ata and këne lëšëra do ene këmëra aŋ, ene daw mo pika në osëx. Bari, wëno yatir akey atasën axani këme xani gër ecës.»

End Šak do gë Šaŋ eŋ

²⁰ Ga xucak eŋo, alindaw ar Sebede, gë bosëñiŷ sëka këno Yesu. Ata foxi ko eŋo kara ŷeŷ. ²¹ Yesu wëka këŋo: «Ineŷa ŷandi ki.» Yaka ko: «Këla tanalëbi wa bosëñiŷën boram bëjo eni ketëna gër owun orey: abat gand liŷ, ajo gand šame.» ²² Na, re ko Yesu: «Wën, an nang ex na er këne xarand in. Axor nde kën xor en toro ang wëno ak?» Yaka këni: «Iyo, axor këmi xor.» ²³ Ata re ko bëte Yesu: «Dal ex, axor kën xor en toro ang wëno ak. Barikan, end ene ketëna abat gand liŷ, ajo gand šame eŋ, ax gi ex na wëno kë sanand. Bër xëñënan këbi Faba bën xwënëk bañëpara baŋo.» ²⁴ Ga wël këni eŋo bësëfan epëxw bën xoŷën kënëbi bër gë aŋinëm. ²⁵ Ata Yesu wac këbi, re ko: «Anang nang kën mëne bëlëngw bër benëŋ becëxe bën awun këni wunënd gë mbëña gër bela bër gër owar orebën, do bësëm bën awasin kënëbi wasinënd or gapak orebën ol. ²⁶ Bari gër enga endewën, kërex gi na mondako. Ar ŷandi këŋo yo exo gi alëngw an, gilexo ariyenin ar bela dek. ²⁷ Do ar ŷandi këŋo yo exo gi aŷanar gër enga endewën an, gilexo xadëp irewën. ²⁸ Wëno Asëñiŷ ar ala an mondako yow këme mun diyenin, ax gi ex na ene diyenin. Ado aniyen andam aŋ wëd këme ang acosa fo eni pëxaxën bela bëranjëm.»

End bëšiwëk bëxi eŋ

²⁹ Yesu gë bësëfan bën ga këni šan angol and Yeriko aŋ, enga end bela babi sëfand na bura-bura. ³⁰ Xarak, bëšiwëk bëxi ŷëpa baxëna ler gër fëña do këni xararand. And wël këni mëne Yesu kë yowënd aŋ, këni xeŷënd: «Axwën, kaŷënanëlexi biyi! Kaŷënanëlexi wa biyi Asëñiŷ ar Dafid!» ³¹ Ata bëranjëm kënëbi xexënd eni cëšina. Barikan bën aŋo xeŷ këni kaš-kaš: «Axwën, kaŷënanëlexi biyi! Kaŷënanëlexi wa biyi Asëñiŷ ar Dafid!» ³² Ata xwëša ko Yesu, wac këbi. Ga fiat këni, wëka këbi: «Ineŷa ŷandi këŋun mun din?» ³³ Yaka këno: «Axwën, mi

ciwěta ýandi kěbo.» ³⁴ Ga xaýënan kějo, Yesu fěd kěbi ala kala. And fědět kěbi aŋ, watëra kěni ataŋ do kwěl sěfa kěno.

21

¹ And hi kěni Yesu gě bēsēfan bērexēm dam gēr Yerusalem aŋ, ģat kěni gēr ingol ind Betēfage, ler gēr etënd ed gě bañarēka. Aŋo lawēn kěbi bēsēfan bēxi: ² «Yeyin gēr ingol ind gēr lēngw. And kēn ģat aŋ, ata kēnēbi sēk fali inēm mokap do gě ipali ler gēr ndexēm. Pētēgunēbi ene mēlanēgu. ³ Angēmēne ala wēka kēŋun na, yakayidēn mēne Axwēn an rek mēni mēla. Ata kēŋun sebēn enēbi mēlaw.» ⁴ Ata mondako bax ex ŋata er ýēgw ko alawēnel in:

⁵ «Pelinēbi bēr gēr angol and Siyoŋ bēn, Někoyino wa emun endewēn eŋ ga ko yelind.

Gě onēnga fo ko yelind yaŋ nē fali inēm,

Yaŋ nē ipali ind rēw kějo emacar end andiyen ýēpa ko[✧].»

⁶ Ata bēsēfan bēn ye kěni, rix kěni ang fel baŋi Yesu ak. ⁷ Ga wēlaw kēnēbi fali inēm in do gě ipali in, labëra kēnēbi gě banjēm. Yesu ýēpaxēn kějo ibat. ⁸ Do ang barērēgu bani bela bēn moñēmb: mar rendëra kěni banjēm bandebēn baŋ gēr fēña; bējo fongētëraw kěni opat gēr batëx do lab kěni fēña in tar. ⁹ Ata ga kěno sěfa Yesu, bējo gand lēngw, bējo gand epoy, kěno šëkwënd do kěni xeýënd:

«Hosana, dafēlexo Asēñiw ar Dafid,

Betalexo ga ko yowënd ako gě oŋac or Axwēn ol,

Wēlilexo xali yaŋ gēr orēn!»

¹⁰ And ģat ko Yesu gēr Yerusalem aŋ, angol aŋ đek fuli kěni. Er bani wēkarënd: «Noýo ngwa hi ko ala ajo?» ¹¹ Eni yaka bērëmar: «Yama alawēnel ar kěno wacënd Yesu an ga ex nde! Gēr Nasaret xaniw ko, fěco gēr ebar ed Galile.»

End Aciw and Kaxanu eŋ

¹² And ģat ko gēr Yerusalem aŋ, Yesu lil ko gēr yangana ir Aciw and Kaxanu. Wáyëra kěbi đek bēr bax fandërand do gě bēr bax yēcërand na bēn. Yamëra ko bakwëtaya band bēnēmb bēr kodī baŋ do gě bañëpara band bēfan bēr olëxwëte baŋ. ¹³ Ata fel kěbi mēne Kaxanu rek: «Aciw andam aŋ and cale ex barikan wēn nēngwēt kēn emaýi ed bērek[✧].»

¹⁴ Na đeŋ gēr yangana ir Aciw and Kaxanu, ģatëraw kěni bēšiwěk do gě bēseýik, ata fakēn kěbi đek. ¹⁵ Bēsadaxan bēlēngw bēn do gě bēšalen bēn wat kěni đek becarax bēnd ri baxo na beŋ. Wēl kēnēbi bēte obaš ol ga kěni xeý gēr yangana ir Aciw and Kaxanu: «Hosana, dafēlexo Asēñiw ar Dafid!» ¹⁶ Ata wēka kěno Yesu: «Kēy wēlënd nde er kěni rend obaš in?» Yaka kěbi: «Iyo aye kēme wēlënd! Do wēn, ba elod an pēn ex na nde gēr ed ýēgw kěni endam mēne obaš ol đek gě bēnd gēr oyer ak ayas kēne yasēd[✧].» ¹⁷ Ga yaka ko mondako, seb kěbi na, kwěl šan ko angol and Yerusalem aŋ, ye ko gēr ingol ind Betani, gēr ed hi bax exo đakix.

End andan eŋ

¹⁸ Ga xeyěk, Yesu fědar kěni enjo. Ata mopēd gēbër, ga ko baka gēr Yerusalem, ¹⁹ wat ko andan ler gēr fēña. Ga šapan ko, sēk ko

tuděj opat fo. Ata re ko: «Wěj atěx aňo bēte din ay dēw na!» Andan aň űayěk atan! ²⁰ And wat kēni bēsēfan bēn eňo aň, űarandēra kēbi xali do kēni wēkarēnd: «Mondake wa űayěk andan aňo atan? aň?» ²¹ Ata re ko Yesu: «Dal in kēmun felēnd, angēmēne axwēta xwēta kēno Kaxanu gē oňjēpēgēnan kēm, ado etēnd elo dēj ata kēn fel: “Pacanal ro, ey dāpayax gēr anjer” ata facanadox etēnd el, ax gi ex na eňajēn ed andan fo xorēdon. ²² Nangin mēne đek er kēn xara yo gē ekwēta gēr cale, ayakali kēňun yakali Kaxanu.»

End or gapak or Yesu eň

²³ And űat ko gēr Yerusalem aň, Yesu lil ko gašēxe gēr yangana ir Aciw and Kaxanu. Ga kēbi sēyalira na bela bēn, űatēgu kēni bēsādaxan bēlēngw bēn do gē bēxarēk bēr Bēsēwif bēn. Wēka kēno: «Kērēs wěj gē or gapak or fe kēyēbi sēyalixēnēnd bela bēn? Noňo wa yēl ki or gapak olo?» ²⁴ Yesu yaka kēbi: «Wēno bēte, emat fo kēmun wēka wēn. Angēmēne ayaka yaka kēne, afel kēmun fel gē or gapak or fe kēme rixēnēnd beň bēn. ²⁵ Xobuyi or bafi buyind bela űaň Batis ol, feye wa xaniw bax? Ba gēr orēn nde, ba gēr bela nde?» Ata na bēn kēni nēkēnēkērand: «And kēne yakaye “Gēr orēn”, ata kēbo wēka: “Inewā bayik wēn ano kwēta ex na?” ²⁶ Bēte angēmēne ene yakaye: “Bela bēn lawēnēgu baňo”, awa yēdanēbene đe amēxwēr and bela aň gayik bēn đek űaň Batis, alawēnel ar Kaxanu xwēt kēno.» ²⁷ Ata yaka kēno Yesu: «Biyi ami nang ex na ba noňo lawēnēgu baňo.» Yaka kēbi mēň: «Wēno bēte amun pel na ba gē or gapak or fe kēme rixēnēnd beňo.»

End apēnētal and ocamberjar oki eň

²⁸ Ata Yesu fel kēbi bēte: «Baxētīn mun pel end ar gē ođēmēta oki eň. Ga wāc kēňo iňanar in fel ko: “Doro asēñiwēn yel ey diyenix gēr andēđa and reseň.” ²⁹ Yaka ko: “Wēno axe űandi ex na.” Barikan, űena kēňo ye ko aye dēj. ³⁰ Fel kēňo bēte mondako fo lēmēta ixinēm in. Mēň yaka ko: “Oko ado aye kēme ye Faba!” Bari axo ye ex na. ³¹ Gērēgako, lēmēta ir fe wa ri bax er űandi baňo sēm irebēn in?» Yaka kēni: «Iňanar in!» Ata re ko Yesu: «Dal in kēmun felēnd bēsēf bēr űagale bēn do gē bēsōxari bēňacaxik bēn kē űatēt gēr owun or Kaxanu, wēn en bayi emban eň. ³² And yow ko űaň Batis eňun masin fēña ir űenene aň, bēsēf bēr űagale bēn do gē bēsōxari bēňacaxik bēn fo xwēta kēňo. Barikan wēn ado ga nang kēn aye fēña ijo, aňun cena ex na end ola orewēn eň gayik ano kwēta ex na.»

End apēnētal and bēňan bēxeňax eň

³³ «Baxētīn mun pel apēnētal acēxe. Mondako ri baxo ala. Ga ri ko andēđa and reseň, xece ko jey. Nac ko ambēxw akaraxēn and omen od reseň do bay ko bēte aciw atēndēndēr. Na sebēnan kēbi bēňan eni cetērēnd gē mēň er kēni xana in. Do ye ko kwēl đamana. ³⁴ And sēgēk reseň aň, axwēn andēđa an lawēnēgu kēbi bēriyenin bērexēm bēn eno mēlan ošet orexēm ol. ³⁵ Barikan bēňan bēn sēra kēnēbi bēriyenin bējo, űewēra kēno abat, law kēno ajo do fētēra kēno ašēxen an. ³⁶ Lawēnēgu kēbi bēte bēriyenin bēsēxe, nēmēc ang ebani bēňanar ak, bēňan bēn narēndēra kēnēbi bēte xali. ³⁷ Mondake ko ri axwēn andēđa an, afo ga felata kēňo olawēn ol asēñiwē ga baxo yēland

mëne afëb këno fëb. ³⁸ Barikan, bën and watëgu këno ga ko yow aŋ, këni rend: “Mëŋ ex de ar kë bëteli andëda an, marawën enëŋo dawë ebo bayixën.” ³⁹ Ga ñatëgu ko lëf gër andëda and reseŋ, bëŋan bën ŝonjorëra këno fac-fac do lawëx këno.

⁴⁰ Awa gërëgako, and ko yow axwën andëda and reseŋ aŋ, mondake yëla kën këbi ri bëŋan bëjo?» ⁴¹ Yaka këni: «E gë oxoŋ osëm ko ñatëgu ebi dawëra bela bëxeŋax bëjo do ebi tebënan andëda and reseŋ aŋ bëŋan bëšëxe, bër këŋo ŋana eŋo cetënd ašet reseŋ in and kë sëg aŋ.»

⁴² Na rew ko Yesu: «Awa do wën elod an pën ex na nde Oñëgw Omënëk od rek:

“Ekaŋ ed ŝus bani bëbay bër aciŋ el,
Bakan ko Kaxanu xali hik ekël ed aciŋ el.
Gër Axwën xaniwëk eŋo,

Do biyi fon këbo ŝaranënd.”

⁴³ Mëŋ këmun felaxënënd mëne Kaxanu axan këŋun xan owun or gër orën ol wën Bëšëwif bën do ebi tebënan enëŋ end bër ax gi ex na Bëšëwif eni dëkaya ang ŋandi këŋo ak.

⁴⁴ Ekaŋ ed këme rend elo, ar këŋo wëcan an bënd-bënd ko hi,
Ar kë wëcan an, exo gi rongo-rongo

Bëte ar këŋo wëcan an, momot këŋo fot.»

⁴⁵ Ga wël këni bapënëtal baŋo, bëšadaxan bëlëngw bën do gë ofariseŋ ok fëni këbi mëne Yesu bën dëŋ babi rend. ⁴⁶ Dek ŋandi babi eno tëra. Barikan amëxwër aŋ banëbi yëdand gayik bëranjëm alawënel ar Kaxanu xwët bano Yesu.

22

End apënëtal and eñer eŋ

¹ Ga xucak eŋo, Yesu këbi felërand bëte gë bapënëtal, ko rend:

² «Owun or gër orën ol er wëndërek gë endey end emun end rin baŋo ekana aseñiŋ fo. ³ Lawën këbi bëriyenin bën enëbi yen bër fel babi eni yowëraw gër ofëna bën. Bari bën ñëp këni eni yow. ⁴ Lawën këbi bëte bëriyenin bëšëxe, enëbi pelëx: “Ogaš odam ok do gë opërac odam ok ñaš këmëni anëka yënëk ŋas eŋ, wën fo ŝëni këmun.” ⁵ Bari bër fel babi eni yowëraw bën abi bal bana eŋo. Fecan këbi eni tëf bendebën, kwël ŝapër këni: ajo gër ošënga, ajo gër opane odexëm.

⁶ Bër bayi bax na bën sëra kënëbi bëriyenin bën, xëmëra kënëbi xali law kënëbi. ⁷ Ga xoŋ ko emun eŋ, lawën këbi ocoroda odexëm ok enëbi dawëra bela bëjo do eni cor angol andebën aŋ. ⁸ Ata emun eŋ fel këbi bëriyenin bën: “Ecemar ed ofëna ol, anëka feyëtëra këni, bari bër fel bamëni eni yow bën abi ñap bana. ⁹ Gërëgako yeyin gër angol, gër opëña od këni yëmbënd bela. Gë ar kën fed yo macëgudëno.”

¹⁰ Bëriyenin bën ŝapër këni gër angol, ed opëña el. Do gë ar fed këni yo, hi ko asëmbak, hi ko ar ŝenene, wac kënëbi gër ofëna. Ata mondako fëxw bani gër aciŋ and ofëna. ¹¹ Ga lilëgu ko emun eŋ ebi nëkon bër wacëgu kënëbi bën, wat këŋo ar bayik ax cudä bana anjëm and ofëna. ¹² Wëka këŋo: “Lawo, mondake wa lilëgu këy ro gë acud and ofëna këm.” Ata ala ajo ŝësinan këŋo yem. ¹³ Emun eŋ fel këbi bëriyenin bërexëm bën: “Kapin osapar oŋ do gë otaxan ok eno yayaxën fac gër ecamëdan. Tesëxëlexo, ŋatayaxëlexo ebasa el.”» ¹⁴ Ga ñata ko

Yesu apënëtal aŋo, re ko bëte: «Enimin, bëranjëm exëni bër w̄ac këbi Kaxanu bën. Barikan təkër fo exëni bër sana këbi bën.»

End šagale eŋ

¹⁵ Ata ofariseŋ ok w̄acër këni eni cala endey end këno w̄eka Yesu eno bonaxën. ¹⁶ Ga šot këni, lawën kënëbi bësëfan bëre bën bën do gë od Erod gër Yesu. Ga ŋat këni re këni: «Asëyali, anang nang këmi mëne wěj end dal fo këy reyand. Enimin, fëña ir Kaxanu in këyëbi w̄asinënd bela bën. Ala ayo yëdand na, bëte ayo nëkonënd na ala an ba noŋo hi ko eyo pelëraxën. ¹⁷ Gërëgako, pelëlëbo er yëla këy gër endey eŋo in: Aŋap nde ŋapək šagale ir ko w̄ekand Sesar in? Mi mečënd nde, ba mi teb emeč el nde?» ¹⁸ Ga wata ko Yesu osit orebën ol, yaka këbi: «Wën bëŋëŋenax bër kē labayand hi kën, inew̄a ŋandixën këŋun ene bon? ¹⁹ Masinine kodī ir kën w̄edaxënënd šagale in.» Ata fëxwën këno atama amat. ²⁰ Ga nëkon ko, w̄eka këbi bër xeta baŋo bën: «Dëxas in ir noŋo wa ex?» Yaka këno: «Ir Sesar.» «Do ow̄ac ol cëŋ?» ²¹ Yaka këno bëte: «Orexëm fo ex.» Ata re ko: «Mašino Sesar erexëm in, do Kaxanu er xwën ko in.» ²² Ata ga šaran këbi ang yaka ko ak, kwël šapër këni abat abat.

End Yesu do gë Osaduseŋ eŋ

²³ Kwël yatijo fo, Osaduseŋ yow këni bëte gër Yesu. Bën ex bër bax yëland mëne ekani ed gër ecës ax gi ex na. Ata re këni: ²⁴ «Asëyali, baxëtël er fel këbo Moyis in. Angëmëne asošan exo cës tebëtarëxe obaš, abinëm këŋo bëteli asoxari an, eŋo dëw̄enaxën obaš ar nemik an. ²⁵ Xarak, gër ndebi ro ocambenjar ocongoki hi baxëna aminëmëra. Iŋanar in ŋër ko, bari šës ko obaš këm. Abinëm bëteli këŋo asoxari ar sebëta këŋo an. ²⁶ Nemi ko mëŋ bëte obaš këm. Ako fo hi babi bën bëcongëbëxi bën đek. ²⁷ Ga faŋëra këni bën đek, šës ko bëte asoxari an. ²⁸ Do yatir ekani ed bësësək cëŋ, alindaw̄ ar noŋo w̄a ko hi gayikako bën đek bëcongëbëxi bën aŋër ŋër bano?» ²⁹ Yaka këbi Yesu: «Wën ata and kën lifënd dëŋ ex đe. Aŋun pëni ex na Oŋëgw Omënək ok, bëte an nang ex na panga ind Kaxanu in. ³⁰ An nang ex na nde mëne yatir ekani ed bësësək, eñër ax gi na? Bësošan bën do gë bësoxari bën ang omeleka fo këni hi yaŋ gër orën. ³¹ End ekani ed gër ecës eŋ, elod an pën ex na nde er fel këŋun Kaxanu in? Ga re ko: ³² «Wëno ex Kaxanu, ar yata këŋo Abëraxam an, wëno ex Kaxanu, ar yata këŋo Isak an, bëte wëno ex Kaxanu, ar yata këŋo Jakob an.»» Ata re ko bëte Yesu: «Awa eŋo w̄asinëdoŋun mëne Kaxanu, Kaxanu ir bëbëngw exo, axo gi ex na ir bësësək.» ³³ Ata đek bër baŋo baxët bën, šaran këbi end osëyali orexëm eŋ.

End apela anëngw eŋ

³⁴ And wël këni ofariseŋ ok mëne Yesu abon bon këbi bëte Osaduseŋ ok, fedër këni. ³⁵ Ata ga ŋandi këbi eno bon Yesu sana këno asëyali ar acariya and Moyis eŋo məkara. Ga sëka këŋo w̄eka këŋo: ³⁶ «Asëyali, apela and fe ex anëngw aŋ gër acariya and Moyis?» ³⁷ Yaka ko Yesu: «“Ŋanëlo Kaxanu, Axwën arey an, gë yomb irey ak đek, gë enjëw endey ak đek, gë anjëlan andey ak đek.” ³⁸ Apela aŋo ex and xucak đek aŋ, mëŋ ex anëngw aŋ. ³⁹ Baxëtël and bëtək aŋ: “Balindëlexi end ašandax eŋ ang ki balënd end gaf irey ak.” ⁴⁰ Acariya and Moyis

aŋ ðek do gë osëyali or bëlaŵënel bër Kaxanu ol ðek, gër ðapela ðaki baŋo ex.»

⁴¹ Gër ed ðarër bani ofariseŋ, Yesu wëka këbi endey eŋo: ⁴² «Ake yëla kën end Afexën eŋ? Ar andëwëra and noŋo hi ko?» Yaka këno: «Oko, ar andëwëra and Dafid!» ⁴³ Ata re ko bëte Yesu: «Ga yëm ko gë panga ind Angoc Amënëk iŋ, Dafid baŋo wăcënd Afexën an, Axwën arexëm and baxo rend: ⁴⁴ «Axwën an fel këŋo Axwën aram an. Nëpal gand liw iram ro, xali mi korën bërangoyëra and gë wëj bën xali eyëbi bëña.» ⁴⁵ Gayikako Dafid mëŋ ðëŋ këŋo wăcënd Afexën an, Axwën arexëm, mondake cëŋ hi ko Asëniw arexëm?» ⁴⁶ Bari gabatak ax kor bana eŋo yaka. Ata elod yatijo ala bax yëxw na eŋo mëka yëy.

23

End bëšalen do gë Ofariseŋ eŋ

¹ Akey amat, Yesu baŋi felërand amëxwër aŋ gë bëšëfan bërexëm bën. ² Ata ko rend: «Bëšalen bën gë ofariseŋ ok bëtëk gër aňëpara and Moyis do kënebi sëyalind bëla bën. ³ Mëŋ ex, mayindën ang kënun sëyalind ak. Bëte tëndindën er kënun felënd in. Bari kërenëbi tëndetelind na ang këni rind ak. Bën ani dind na er këni sëyalind in. ⁴ Ang bër këbi libënënd bonëb botibax bëla fo hi këni xarak bën gë təkërak anëbi ðëcand na. ⁵ Enëbi kwitaxënënd bëla bën, imboto këni fugand gër eyiŋ, do këni ūdand bocud bond gë oňanën* . ⁶ Mbaŋ ðan këni eye ed në er hik ñambëran el do gë eketëna ed axwën ofëna el. Mbaŋ ðan këni ðaňëpara ðand gër lëngw ðaŋ gër ðaciw ðacaleya. Bëte gër ed këni yëpara mbaŋ këbi nënganënd enëbi cëmarand bëla bën. ⁷ Bëte mbaŋ këbi nënganënd enëbi macënd “asëyali.” ⁸ Barikan wën këren mand na enun mac “asëyali.” Asëyali arewën an abat fo ex, do wën ðek aminëmëra hi kën. ⁹ Do ala këreno macënd na “Faba” gër ebar, gayikwa abat fo ex Sorix irewën, Faba ir yaŋ gër orën in. ¹⁰ Këren mand na enun mac alëngw. Wëno Afexën an gabat fo hik alëngw arewën an. ¹¹ Alëngw arewën an gilexo ariyenin arewën. ¹² Ar kë rafëna an, Kaxanu alat këŋo lat, do ar wăk eno bëña an, Kaxanu arafën këŋo rafën.» ¹³ Yesu ūm ko: «Wën bëšalen bën gë ofariseŋ ok, bëyëŋenax bër kë labayand hi kën, ata mbaŋ wë këŋun. Ebët ed owun or gër orën el kën wedind. Wën ðëŋ an ðilënd na, bëte anëbi tëndend na eni ðil bër yandi këbi bën. ¹⁴ Wën bëšalen bën gë Ofariseŋ ok, bëyëŋenax bër kë labayand hi kën, mbaŋ wë këŋun! Wën këbi yambarand bësoxari bësebëta sešëta bën. Bëte wën fo watak ašale, ašale, ašale, mëŋ ex kiti indewën iŋ gë pit fo kë yëka. ¹⁵ Awë wë këŋun wën bëšalen bën do gë ofariseŋ ok, wën bër ex bëyëŋenax bër kë labayand bën! Angwëngw and ex yo kën xegëtand, gër ed ex yo gër ebar kën hërend eno ðënaŋën ala gër cale indewën. Do ala ajo and ko hi ašalek aŋ, eno di ðakëlëbëd ðaki ar gër xodux, ar wënak nëmëc wën.

¹⁶ «Ata mbaŋ wë këŋun wën bër këbi lëngwelind bëla bën, xarak bëšiwëk en, bëyëŋenax bër kë labayand hi kën! Wën këbi felënd bëla bën mëne ala exo yašaranënd Aciw and Kaxanu aŋ, xarak axo di ex na er re ko in, ošëba aŋo ðëk na. Bari angëmëne exo yašaranënd

* **23:5** 23.5 Polo gër bëmboto bënd bani fugand bëŋo, bëngas bënd er rek Akayëta and Kaxanu in bani yëgwënd.

kaŋe ir lëf in, xarak axo di ex na er re ko in, alëk këŋo lëk ošëba ol. ¹⁷ Ata and an yëlarand na ex de! Inewã xurik ex këbën: kaŋe in nde, ba Aciw̃ and Kaxanu aŋ nde, mëŋ ar kë wënënënd kaŋe an? ¹⁸ Wën këbi felënd bëte bela bën mëne ala exo yašaranënd angëb aŋ xarak axo di ex na er re ko in, yowëy aŋo gi na. Bari exo yašaranënd šadaxa ir ex yaŋ gër angëb in, xarak axo di ex na er re ko in, alëk këŋo lëk ošëba ol. ¹⁹ Ata and an yëlarand na ex de! Inewã xucak ex këbën: ba šadaxa in nde? Ba angëb aŋ nde mëŋ ar kë wënënënd šadaxa an? ²⁰ Ar kë yašaran angëb an, anëka yašaran ko dek gë er ex yaŋ gër angëb in. ²¹ Ar kë yašaran Aciw̃ and Kaxanu an, anëka yašaran këŋo Kaxanu mëŋ ar lëgëk na an. ²² Ar kë yašaran orën an, anëka yašaran ko aŋëpara and owun or gër orën aŋ do gë Kaxanu mëŋ ar yëpaxënëk an. ²³ Wën bëšalen bën, gë ofariseŋ ok, bëyëŋenax bër kë labayand hi kën, ata mbaŋ wë këŋun! Emed ed dim el aye yek: hik ir esëngëng, hik ir eŋamën, hik ir ongën. Barikan, ola or šenene ol, gë axayënan in, do gë egi ed ala axwëta xwëta el lëngwëk gër acariya and Moyis. Beŋo doŋun bal nëmëc xarak an teb ex na emed ed dim el. ²⁴ Wën bëlëngweli bëšiwëk hi kën! Mondake këno hëlënd yer gelemba in, do këno sëpënd eŋonën eŋ? ²⁵ Wën bëšalen bën gë Ofariseŋ ok, bëyëŋenax bër kë labayand hi kën, ata mbaŋ wë këŋun! Odëyamb odewën ok kën wënënënd fac fac in, xarak ed lëf lëf el dek buyarëk. Gër owëkw orewën er xëñëk: orek do gë oŋandi oŋëŋenax. ²⁶ Wëj fariseŋ ijo, ang ašiwëk fo hi këy! Nebël pere odëyamb ok ed lëf lëf el damana ey mënëanaxën ed fac fac el! ²⁷ Wën bëšalen bën, gë ofariseŋ ok, bëyëŋenax bër kë labayand hi kën, ata mbaŋ wë këŋun! Ang oŋeg od fešën këni fo fac fac in hi kën. Barikan, polo ošapar owërëk do dek obuyaraxik fo fëxwëk. ²⁸ Ata wën, mondako hi kën: gër ogës od bela ang bër šenene fo xarak bëyëŋenax bër kë labayand hi kën. Yer betëmbak fo hi kën. ²⁹ Wën bëšalen bën, gë ofariseŋ ok, bëyëŋenax bër kë labayand hi kën, ata mbaŋ wë këŋun. Wën dëŋ kë bayënd baŋeg band bëlawënel bër Kaxanu baŋ. Wën kë yaŋenënd bëte baŋeg band bër šenene baŋ. ³⁰ Bëte wën fo kë rafënannd mëne kido angwën and bëxarëk bërewën aŋ hi ban, an bar dona gë bën gër efaw̃ ed bëlawënel bër Kaxanu bëjo. ³¹ Wën dëŋ kë reyand osede or këŋun lëxwënd ol ga kën rend ako mëne wën ex obaš or bër law̃ këbi bëlawënel bër Kaxanu ol. ³² Ata kemënayin de en mendëra, bašin xali ex dëmbuca eŋëŋenax end bëxarëk bërewën eŋ! ³³ Ata wën ang bandën fo hi kën, ang otaw̃-orang fo hi kën! Mondake kën xwëyëta kiti ind gë xodux in? ³⁴ Mëŋ ex, wëno alawëneli lawëneliw këmun: bëlawënel, gë bërenik, do gë bëšalen. Barikan wën, mar alaw̃ këñëbi law̃, mar fika këñëbi, mar xëmëra këñëbi xali gër baciw̃ bacaleya bandewën, do mar narëndëra këñëbi xali. Gë angol gë angol këñëbi yana enëbi tëfërand. ³⁵ Ata wën awëcan këŋun wëcan kiti in në end ošat or lexik gër ebar eŋ. Anëp këŋun nëp në end ošat oŋo. Ga yana yana ko gër ošat or Abel, ar šenene an, Kaxanu dek ko sëf xali gër or Sakari, ašëniw̃ ar Berekiya an, ar law̃ këno fëco angëb fëco ebët, lëf gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu an. ³⁶ Dal in këmun felënd, wën bela bër gë okey oko bëjo dëŋ këŋun wëcan dek beŋo.»

End Yesu do gë Bëyerusalem eŋ

³⁷ «E Beyerusalem, wën këbi lawënd bëlawënel bër Kaxanu bën. Wën fo këbi fëtërand gë oxaŷ xali eni cës dek bër këñun lawëneliwënd bën. Wëno bandanjëm xacëra ke mun bar ang këbi barënd ecare obaş orexëm dila gër obafe odexëm ak. Bari wën an ma ex na. ³⁸ Ata në enjo ko ŷañëtaxën Kaxanu Aciw andexëm an. ³⁹ Ga re këme, doro fela këne ewat el xali yatir kën re: “Betalexo ar kë yowënd gë oŷac or Axwën an!”»

24

End eyëcar ed Aciw and Kaxanu en

¹ Ata Yesu ga ko ŷan gër Aciw and Kaxanu, bësëfan bërëxëm bën re këni: «Asëyali, nëkonël bameñ band bongay ban ang yëlëra këni ak, monje yek de.» ² Yesu yaka këbi: «Dal in këmun felënd, bameñ band kën watënd baño, dek kë yëcar; ekaŷ gebatok ax bayi na eyëlëtërëx!»

³ Ga fiat këni gër etënd ed gë bañarëka, Yesu yëpa ko. Ata ga xeta këno bësëfan bën, wëka këno: «Asëyali, pelëlëbo ba nand fe kë yëcar Aciw and Kaxanu an? Ine këbo wäsin mëne anëka kë saxëgund ebakaw edey el do gë ekwët ed ngwën el?» ⁴ Ata Yesu yaka këbi: «Diyindën gë onden on, ala këreñun yifad na xali en ma endexëm en. ⁵ Bela bëranjëm kë yowëraw gë oŷac oram ol do eni dend: “Wëno ex Afexën an.” Ata mondako këneñbi yifa bëranjëm. ⁶ Ado awël kën ŷana en wëlënd oŷer or kë fët gër owar on. Mongwël dëñ kën ŷana en wëlënd edandër el. Bari këreñun dëgënëd na! Afo ex kuca pere beño, xarak ax gi ex na pere ekwët ed ngwën el. ⁷ Er këbi ŷana ebi takërërand bela bën gë enëng gë enëng, do gë ebar gë ebar. Në ed mar enjo etëm këbi ŷana ebi wëcanënd. Bëte në ed mar, ebar el kë ŷana ex dëgënd. ⁸ And kë xuca dek beño an, nangin mëne aŷana fo ŷanak toro in. ⁹ Ata alëxw kënun ŷana enun dëxwënd në er kën soro, bëte alaw kënun ŷana dawënd. Dek benëng bend bela beñ kënun ŷusëra në end oŷac oram. ¹⁰ Bërëmar gër enga endewën, and këni ŷana eni watënd beño dek an añëpëgënan këbi ŷana ebi nëpëgënanënd endam en. Do bëranjëm kë ŷana ex yifarënd, bëranjëm kë ŷana ex cusërend në end oŷac oram. ¹¹ Bëlawënel bënëgwës bëranjëm kë ŷanayaw na do enëbi yifand bela bëranjëm. ¹² Mbañ kë yëmb eñëñëxax en gër ngwën ro, ata gër oŷëkw or bela bëranjëm aŷana an abašëta kë bašëta. ¹³ Barikan, ar kë xemëna xali yatir kë xwët endexëm an, afex ko fex. ¹⁴ Atëfëtan and owun or Kaxanu an afem kë hi mopem dek ebar el do gër ed ex yo. Mondako kë hixën osede gër benëng bend bela. Ata amëd año fo kë xwët ngwën in.»

End amena acaraxik en

¹⁵ «Mëñ ex and këno watënd awëndëran ašaraxik ar reya baxo alawënel Daniyel mëne ayow ko yow an, lëf gër ed šëbak, awa pënileño aye ar kë fënënd akayëta año an*.¹⁶ Mëñ ex, bër lëgëk gër ebar ed Yude bën gërëxëdëlexëni gand osënd. ¹⁷ Bëte ar kë hi yan në ejur ed këbe an, gërëlexo. Kërëxo pedan na ŷeŷ lëf. ¹⁸ Ar kë hi gër ošënga an, gërëxëlexo. Kërëxo bakan na banjëm bandexëm gër iciw. ¹⁹ Awa amëd año, mbañ këni soro bësöxari bër gë bacël bën do gë bër këbi yerinënd obaş bën. ²⁰ Mëñ ex caleyndën kërëx nātëgu

* 24:15 24.15 Daniyel 9.27

na ongër ondwën oŋ amëd and gë ayem, ba gë akey and eteyëta. ²¹ Ata bakey band toro itëm kë hi. Elod ga ri ko Kaxanu ngwën in̄ ala ax wat ex na toro indako rako in̄, bëte din ala ax wat na. ²² Kaxanu abašëta ko bašëta bakey band toro baŋo, nè end bela bër sana këbi eŋ. Angëmëne axo bašëta ex na, ala ax pex na. ²³ Angëmëne ala eŋun pelënd: “Nëkodo ro Afexën an!” ba “Fën exo Afexën an”, këreno kwëta na. ²⁴ Bëlaŵënel bënëgwëš kë šanayaw na do eni dend mëne bëfexën hi këni. Ari këni ŷana eni dind bëcarax enëbi yifaxënëd bela bën. Kido mokam, ado bër sana këmëni wëno bën dëŋ ayifa yifa donëbi. ²⁵ Awa damana ex ŋatëgu toro in̄o këmün nangënëd beŋo. ²⁶ And kënun fel mëne Afexën an gër ladawe watëgu këno aŋ, këren yed na. Ba enun pel mëne lëf gër baciŵ banakaya exo, këreno kwëta na. ²⁷ Enimin ga re këme, ang kën watënd ebingara el cangët orën ak, mondako këne watëd wëno Asëñiŵ ar ala an yatir këme bakaw. ²⁸ Ax gi ex na nde gër ed ex embër këni barërënd oyafe ol? Mëŋ ex yatir këme bakaw, ala ax nem na.» ²⁹ Ata re ko bëte Yesu: «And kë xuca bakey band toro baŋo: eñan eŋ aŵëdëwëda kë wëdëwëda, facaw in alob kë lob, oŵal oŋ axwëcëta kë ŷana ex kwëcëdand do dëk bebër gë panga gër orën bën kë sëngërebëtara. ³⁰ Ata amatinali and wëno asëñiŵ ar ala aŋ ašanaya kë šanaya yaŋ gër orën. Do benëng bend bela beŋ dëk gër ebar ro kë ŷana ex denitand nè end wëno asëñiŵ ar ala eŋ. Awat këne watëgu gër orën ga këme šëlaw gë baŋar baŋ, gë panga in̄ do gë enjaran etëm. ³¹ Meleka kë farix na kereloŋ, and këni wël ocandaw aŋ enëbi bar bër yata këmëni bën bebët yo bebët ir orën, ebar el dëk. ³² Mayin eŋun tëyali apënëtal and andan aŋ. Ax gi ex na nde and kë nëtënd odini aŋ kën nangënd mëne dam ex ecaša el? ³³ Bëte wën and kën wat dëk beŋo aŋ, nangin mëne wëno Asëñiŵ ar ala an gogo këme bakaw, ado gër ebët hi këme. ³⁴ Dal in këmün felënd, an cësëra na dëk ex ñana toro ind këmün felënd ayow kë yow in̄o. ³⁵ Orën ol gë ebar el axuca kë xuca, barikan eyeyan edam el laŋ kë bayi.»

End ekwët ed ngwën eŋ

³⁶ Ata Yesu re ko bëte: «End akey eŋ do gë end apëxëd and këme bakaw eŋ, ala gabatak ax nang ex na: ax gi ex na omeleka od gër orën ok, ax gi ex na wëno Asëñiŵ ar ala an. Faba Kaxanu gabat nangëk. ³⁷ Ang fënga babi ampumbuluŷët aŋ bela bën angwën and ebaxo Nowe ak, mondako fo këmëni fënga bëte wëno Asëñiŵ ar ala an, yatir këme bakaw. ³⁸ Damana ex yow ampumbuluŷët aŋo, bela bën er xwënda bani: ñambëran, gë ošëb, gë oŷër, do gë eñërëndër ed obaš orebën, xali yatir lil ko Nowe gër akuluŋ. ³⁹ ŷoweŷ abani yëla na xali ħatëguk ampumbuluŷët ga sëbëk tëb itëm, ŷemeli këbi kwëc ebar el dëk. Ata nemira këni dëk ang ebani ak. Ako fo këbi bët yatir këme bakaw wëno Asëñiŵ ar ala an. ⁴⁰ Bela bëxi eni ñandërand nè ošënga, abat këmo wëla, mo teb ajo. ⁴¹ Nè er këni sëŋërand bësoxari bëxi, abat mo wëla, ajo mo teb. ⁴² Mëŋ ex, titinayin gayik an nang ex na yatir këme bakaw wëno Axwën arewën an. ⁴³ Aye fëni kënun mëne axwën iciŵ an, exo nangënd nand ko yow arek na, afer na ko ferëna. Aŋo teb na exo tënga iciŵ indexëm in̄. ⁴⁴ Ga re këme, wën bëte giyindën

bëwëlëk key yo key gayik wëno Asëñiŵ ar ala an, and bayik an yëland na abaka këme bakaw aŋ këme ŝanayaw.»

End apënëtal and bëriyenin bëxi eŋ

⁴⁵ Ata Yesu baŝ ko eyeyan el re ko: «Xadëp ir fe wa hik irenik ir xwëta këŋo axwën arexëm xali sebënan këŋo andiyen and ebi dëband bër ekun endexëm bën nand ŷapëk na? ⁴⁶ Awa xadëp ijo nëngandëraleŋo angëmëne axwën arexëm an asëk sëk këŋo ga ko ri er fel baŋo exo dind in. ⁴⁷ Dal in këmun felënd, axwën ar xadëp ijo an asebenan këŋo sebënan dek acota andexëm aŋ. ⁴⁸ Barikan angëmëne xadëp ir gë emëkw etëmbak exo, ata ko re: “Axwën aram an dek nëkaw ko.” ⁴⁹ Ata ko xwënda ekëm ed boŝandaŵ, ñambëran do gë oŝeb. ⁵⁰ Axwën an aŵaŷiw ko ŵaŷiw eŋo pënga xadëp ijo gë akey and axo yëla bana abaka ko bakaw aŋ. ⁵¹ Ata damana eŋo dapaxën fac, mbaŋ këŋo ŝëndën ang këbi ŝëndën Kaxanu dek bëŷëŋënax bër kë labayand ak. Fac ko ŷana exo tesëxënd do exo ŋatayaxënd eŝasa el.»

25

End apënëtal and odënaŵ epëxw eŋ

¹ «Ata owun or gër orën ol er wëndërëk gë endey end odënaŵ obeja epëxw od wëf bax odambo odebën ok eno kacaxën ŝambenjar ir bax ŷërënd fo. ² Odënaŵ oko er hi bani oco opëñirëx do oco od ŝëdëta babi. ³ And bani yend gër ekaca aŋ, odënaŵ opëñirëx ok wëf këni odambo odebën ok penarëxe ogu ond këni baŝëd oŋ. ⁴ Barikan odënaŵ odenik ok fena këni ogu ŋë ocëlakuŋ. ⁵ Ga wëdëliw këŋo icën in, raŝëra këbi abat abat bën dek.

⁶ «Emëf ekarëk el, xeŷ ko ala: “Icën in, në eŋatëgu exo! Icën in, në eŋatëgu exo! Marayin eno kaca!” ⁷ Aŋo nëngëtara këni dek odënaŵ obeja ok. Xanira këni ala kala exo nëkon lambo irexëm in. ⁸ Ata odënaŵ opëñirëx ok xara kënëbi od ŝëdëta babi ok: “Cetinëbo wa təkër ogu ondewën oŋ, në eŝomi ex odambo odebi ok.” ⁹ Yaka kënëbi: “Ali aŝo gi na gwac! Yeyin en yëcëgu gër bëfan.” ¹⁰ And ye këni aŋ, ñatëgu ko icën in, odënaŵ od wël bax ok lilëx këni gë mëŋ gër aciŵ and ofëna do kwël ŝoke këni ebët el.

¹¹ «Ga nëkanak, odënaŵ obeja od ye bax eni yëcëgu ogu ok, ñatëgu këni do këni wäcënd gër ebët: “Axwën, Axwën, përetënëlebo!” ¹² Bari ŝambenjar ir bax ŷërënd in yakaw këbi lëf: “Dal in këmun felënd, wëno amun nang ex na.» ¹³ Ata ga ñata ko Yesu apënëtal aŋo, re ko bëte: «Mëŋ ex, wën bëte titinayin gayikako an nang ex na akey aŋ do gë apëxëd and këme bakaw aŋ.»

End apënëtal and bëriyenin bësas eŋ

¹⁴ «Bëte ata kë hi ang endey end ala ar ye bax damana fo. Damana exo yexën wäc këbi bëriyenin bërexëm bën do sebënan këbi napul irexëm in eni cënan. ¹⁵ Er yëlëra babi: aŷanar an, okilo oco od kaŋe; axinëm an, okilo oki do asasën an, kilo ibat. Er hi bax ala kala exo cënan er fëxwën këno in gë oxor orexëm ol. And ri ko mondako aŋ, ala ajo ye ko kwël. ¹⁶ Ataŋ ar fëxwën baŋo okilo oco an, ye ko gër andiyen. Ŝënan ko kaŋe ir fëxwën baŋo axwën arexëm in, ŝot ko okilo oco ocëxe. ¹⁷ Bëte ar fëxwën baŋo okilo oki an, ŝot ko okilo oki

ocëxe. ¹⁸ Barikan ar fëxwën baŋo kilo ibat an, ye ko nac ko ambëxw gër ebar, do wëg ko kaŋe ir axwën arexëm in.

¹⁹ «Ga nëkak, axwën ar bëriyenin an, wāyiw ko. Ata wāc këbi bëriyenin bërexëm bën eno pelëra ala kala ba mondake šënan ko kaŋe ir sebënan baŋo in. ²⁰ Ar fëxwën baŋo okilo oco an ūatëgu ko gë okilo oco ocëxe, re ko: “Axwën, okilo oco sebënan baye. Nëkoda ga šotëli këme okilo oco ocëxe.” ²¹ Axwën arexëm an yaka ko: “Yo wëj ariyenin ayekax hi këy, ar mokwëta mbaŋ hi këy. Bëbër sebënan bami bën ax nëmb bana do lëkayali këy šenene. Gërëgako bebëranjëm këmi sebënan. Ga nëngandëra ke ako, wëj bëte anëngandëra ki nëngandëra!” ²² Ar fëxwën baŋo okilo oki an, ūatëgu ko bëte gë okilo oki ocëxe, re ko: “Axwën, okilo oki sebënan baye. Nëkoda ga šotëli këme okilo oki ocëxe.” ²³ Ata yaka ko axwën an: “Yo wëj ariyenin ayekax hi këy, ar mokwëta mbaŋ hi këy. Bëbër sebënan bami bën ax nëmb bana do lëkayali këy šenene. Gërëgako, bebëranjëm këmi sebënan. Ga nëngandëra ke ako, wëj bëte anëngandëra ki nëngandëra!” ²⁴ Hatëgu ko ngwa ar fëxwën baŋo kilo ibat an. Ata re ko: “Axwën, anang nang këme mëne wëj mbaŋ xem ki ataxan: asaŋ këy sayënd eyamb el gër ed bayik ay nedëra bana. Bëte axana këy xanand gër ed bayik ay hiš bana. ²⁵ Ga yëdara bame šonaxën bame kaŋe irey in mongwëg gër ebar. Nëkoda, kanal er xwën këy in.” ²⁶ Ata yaka ko axwën aŋ: “Ata wëj ay ye ex na de! Ar ariyenin axwëlaraxik ey! Anang nang këy mëne asaŋ këme sayënd gër ed bayik ame ned bana, axana këme xanand gër ed bayik ame hiš bana. ²⁷ Barikan ey kwëtëdo kaŋe iram in gër otaxan od bëwëxëta bër kodî. Ga bakaw këme ako ata xana dome gë er šënak.” ²⁸ Ata na dëŋ fel këbi bërandiyen bošandaŋ: “Kanino tan kaŋe ir lëkaya ko in eno yël ar gë okilo epëxw an.” ²⁹ Ar kë šënan yo er šot ko in, Kaxanu asënd këŋo sënd xali exo cotëra nëmëc. Bari ar bayik ax cënan ex na an, ado er xaŋ këŋo in dëŋ këŋo xan. ³⁰ Gërëgako ariyenin axwëlaraxik ajo, pimëxëno fac gër ecamëdan, gër ed këni sesënd bëla, gër ed këni ūatayand ebasa.»

En kiti ifelatar eŋ

³¹ «And këme bakaw wëno Asëniw ar ala aŋ, gë enjaran endam eŋ, gë dek omeleka odam ok, në aňëpara and owun këme yëpa. ³² Ata yatijo, bënëng bend bëla beŋ dek eni barëreŋu gër ed këmi hi. Ata mëni pitëndër ang këbi fitëtërënd axadac opeŋ ok gë obeci ak. ³³ Mëni bar opeŋ ok gand liw iram do obeci ol gand šame.

³⁴ «Wëno emun eŋ dëŋ këbi felëc bër gand liw iram bën: “Tëkawëne wën bër betak gër Faba bën. Kanayin owun or xëñënan baŋun elod ga ūanak ngwën ol. ³⁵ And xor baxe enjo aŋ, wën yël baxe er këme yamb in. Sel baxe men, yël këne me eceb; hi bame aliyer, xwëtaya këne. ³⁶ Tëb gë eman ebame, šudëra këne. Šëxwëra bame, yeli kën šëma këne; hi bame gër epëra, yëkwali këne.” ³⁷ Ata bër šenene bën ene mëka: “Axwën, niŋe xor baxi enjo do biyi yël këmi er këy yamb? Niŋe sel baxi men do yël këmi ey ceb? ³⁸ Bëte niŋe hi bay aliyer do biyi xwëtaya këmi? Niŋe bayi bay tëb gë eman eŋ do šudëra këmi? ³⁹ Niŋe šëxwëra bay do biyi yeli këmi mi cëma? Niŋe hi bay gër epëra do yëkwali këmi?” ⁴⁰ Ata mëni yaka wëno emun eŋ: “Dal in këmün

felënd, nand rin këno yo enjekax gër ga bak yo, abat gër bëmaÿe bëndam, wëno rin këne.»

⁴¹ «Bëte afel këmëni felëf bër gand same bën: “Nacëtaxëne fa, wën bër xoÿën kënun Kaxanu bëjo! Yeyin gër xodux or din ir din ol, or fëtën ko efi d'apaxën şabucara in do gë omeleka odexëm ok. ⁴² And xor baxe enjo an, wën ane yël bana er këme yamb in. Sel baxe men, ane yël bana me eceb. ⁴³ Hi bame aliyer, ane kwëtaya bana. Hi bame tëb gë eman eñ, ane cudëra bana. Şëxwëra bame, wën an yeli bana ene cëma. Bëte hi bame gër epëra, ane yëkwali bana.” ⁴⁴ Ata eni yaka bën bëte: “Axwën, niÿe wa xor baxi enjo eñ, niÿe wa sel baxi men, niÿe wa hi bay aliyer; niÿe wa hi bay tëb gë eman eñ, niÿe wa hi bay gër epëra do biyi ami dëba bana?” ⁴⁵ Ata këmëni yakad: “Dal in këmun felënd, nand bayik ano din ex na enjekax gër ga bak yo, ar wāk endam an, wëno bayik ane dine na.” ⁴⁶ Ata bër gand same bën kë ye gër toro ind din. Barikan, bër şenene bën eni dil gër aniyand din.»

26

End edaw ed Yesu eñ

¹ And řata ko Yesu d'ek bend babi sëyalind an, fel këbi bësëfan bërëxëm bën: ² «Ax gi ex na nde anang nang kën mëne bakey baki fo bayik ex řat Ofëna or Apexa ol. Awa gë ofëna olo këne lëxw wëno Asëniw ar ala an do ene daw mopika në kërëwa.»

³ Ata amëd aņo, barëreġu bani bësadaxan bëlëngw bën gë bëxarëk bër Bëşëwif bën gër yangana ir Kayif, aşadaxan alëngw ar niy ijo an. ⁴ Ga xanar këni, xetan këbi eno tëra yir fo Yesu eno dawaxën. ⁵ Er bani rend mëne kërëno tëra na wat-wat gë amëxwër an këdi kë wonjo ofëna ol.

⁶ Amëd aņo, ye ko Yesu gër ingol ind Betani, gër iciw ind Simon, ar gë amëġ an. ⁷ Ata gër ed yëpara bani, lilëġu ko asoxari do sëka këņo Yesu gë şëlakuñ ir gë angiri ir xem bax mbañ akanji. Ata nand bani yambërand na, asoxari an xoş këņo Yesu gë angiri ijo gër gaf. ⁸ Ga wat këni eņo, bësëfan bën xoÿën këno ba ine neminoxën baxo angiri ijo mondako. ⁹ Akanji and şenene hi dox mopan do kodı enëbi mocetërado bëxaÿënoxik bën. ¹⁰ Ga wata këbi Yesu, wëka këbi: «Inewa këno hëbandëraxënënd asoxari ajo? Enjekax rin ke wëno. ¹¹ Wën lañ gë bëxaÿënoxik bën ga hi kën wa. Bari wëno ane bayiye na din. ¹² Ga xoş ke ako gë angiri ijo, eman endam eñ nëm ko ganagana fo ond gër yeg oñ. ¹³ Dal in këmun felënd, gër ed këni fem yo Atëfëtan aņo gër ngwën ro, areya këni řana eni deyand bëte end er rin ke asoxari ajo eñ. Ata mondako këno řana eno kwitaxënënd.»

End Yuda do gë bëxadaxan bëlëngw eñ

¹⁴ Bësëfan bër Yesu bën er hi bani epëxw gë bëxi. Ata abat, ar bano wacënd Yuda Isëkariyot an, ye ko gër bësadaxan bëlëngw. ¹⁵ Ga řat ko wëka këbi ba ine këno yël angëmëne arëca rëca këbi eno tëra Yesu. Ata yël këno kodı řatama ofëxw osas. ¹⁶ Ata elod amëd aņo, baxo şaland Yuda ang ko ri eņo dëxwaxën Yesu ak.

End ecemar ed ofëna or Apexa eñ

¹⁷ Yatir akey añanar and loxo and bani yambënd Bêšewif bën mburu ind gë lewir këm inç. Bêsëfan bën ga sêka këno Yesu, wêka këno: «Fe wa ýandi ki mi cemëra ed Ofëna or Apexa el?» ¹⁸ Yesu yaka këbi: «Yeyin gër angol, ata kën fed gë ala ar ano nang ex na. Pelidëno mëne wëno Asëyali an rek apëxëd andam aň anëka hatëguk. Bëte pelidëno mëne gër iciw̃ indexëm këme ri Ofëna or Apexa ol gë bêsëfan bëram bën.» ¹⁹ Ye këni bêsëfan bën rix këni ang fel këbi Yesu ak do šemërax këni ed Ofëna or Apexa el.

²⁰ Ata genëka, bêsëfan epëxw gë bëxi bën xetëna këno Yesu gër eyambëran. ²¹ Nand bani yambërand na, Yesu re ko: «Dal in këmun felënd, gër enga endewën ro abat ex ar ke lëxw an.» ²² Na wëlandëra këbi xali, asëfan kala eňo mëka: «Wëno nde ex, Axwën?» ²³ Yesu yaka këbi: «Ar ke lëxw an, ar kë xacand gër edëyamb edefat gë wëno hi ko. ²⁴ Dal ex, ašës këme šës wëno Asëniw̃ ar ala an, ang ýëgw këni endam ak. Bari aňo ye ex na ar ke lëxw an! Er fecadox din këreno dëw̃ dona.» ²⁵ Ado Yuda, ar hi bax eňo dëxw an dëň, wêka këňo: «Wëno nde ex Asëyali?» Yesu yaka këňo: «Ata go dëň ex!»

End ecemar ed Axwën eň

²⁶ Ga këni yambëra, Yesu wëd ko mburu inç, šëkwa këňo Kaxanu do hëbëndër ko. And yël këbi bêsëfan aň, re ko: «Kanayin en yamb, eman endam eň ex.» ²⁷ Wëd ko bëte akalama and gë ngoy aň. Ga šëkwa këňo Kaxanu yël këbi, re ko bëte: «Yëlarin wën đek, ²⁸ ošat oram oň ex, ošat or eter ed gë Kaxanu oň. Ošat oňo kë šar ebi tebanaxën Kaxanu bamena baň bela bëranjëm. ²⁹ Dal in këmun felënd, doro fela këme ngoy inç xali yatir këne barëxëye gër owun or Faba. Fën këne šebëxëde ingašax inç.» ³⁰ Ata and ýëwëra këni na ojëkan od cale aň, Yesu gë bêsëfan bën ye këni kwël ond gër etënd ed gë baňarëka oň.

³¹ Ga ħat këni, Yesu fel këbi: «Wën doro gëmëd mbaň kën yëdara në end ow̃ac oram, wën đek ke šapëran. Ata mondako kë ħata er ýëgw ko alawënel ar Kaxanu in mëne: “Axadac an këmo fëm yem na fo, ata eni capër bër oyel ol*.” ³² Barikan and këme xani gër ecës aň, gër ebar ed Galile këme lëngwa ene tëkëx.» ³³ Na re ko Piyer: «Ado eni gër bëjo đek eni teb gabat, ax gi ex na gë wëno ak.» ³⁴ Ata yaka këňo Yesu: «Dal in këmi felënd, doro gëmëd, damana exo yata ecare el wëj anëka këye yaxëta batas.» ³⁵ Re ko bëte Piyer: «Ado gido ecës el dëň fabër këmi, wëno din ami yaxëta na.» Ata bêsëfan bën đek sošanara këni mondako.

End cale ind gër Getësemani eň

³⁶ Ga xucak eňo, Yesu gë bêsëfan bën ye këni gër ed këni wăcënd Getësemani. Ga ħat këni, fel këbi: «Ñëparayin ro do wëno me nacëta me calew.» ³⁷ Wăc këbi Piyer, gë bosëniw̃ bor Sebede Šak do gë Šaň, eno đañëta. Ga ħat këni, Yesu ýana ko këňo wëlandërand xali šamina ko. ³⁸ Ata fel këbi bër laňëta baňo bën: «Awa enjëw̃ endam eň anëka šaminak, ecës el fo bayi ke. Cëniyine ro, këreňun daš na đe!» ³⁹ Ga nacëta ko tëkër, foxi ko eyiý el nëš gër ebar. Ata ko šalend mondako: «E Faba, ey dëxëtëdo, kido awënd wëndëk, akalama and toro and këme šeb aňo! Barikan dil ang ýandi ki ak, ax gi ex na ang ýandi

ke wëno ak.» ⁴⁰ Ata ßaka ko gër ed seß babi bësëfan bësas bën, sêk këbi ga këbi raß. Na re ko: «Oko Piyer, wën an kore na nde en ßayi daßërexe apëxëd amat and riw këme aņo?

⁴¹ «Ga re këme perënyayin en calexënënd këdi këņun naņëta. Ala an gër onden ondexëm këņo ŷandind exo di enjekax eņ, ßarikan në end oņandi od eman ko sêkwanaxënënd exo di in.» ⁴² Nacëta ko Yesu gaßëxe do ko ßalend ang aņanar ak: «E Faba, angëmëne ax mënd ex na ey dëxët akalama and toro and këre me ßeß aņo, dil ang ŷandi ki ak!» ⁴³ Ga ßaka ko akinëm, sêk këbi bëte ga këbi raß. Ata ado motëkwan bani sêkwanënënd eni kwëwëta in. ⁴⁴ Ga seß këbi na, nacëta ko bëte gaßëxe do ko ßalend atasën ang ßanëņgw ak. ⁴⁵ Aņo ga ßakaw ko gër bësëfan bërexëm, fel këbi: «Wën xali gërëgako nde xwëndä kën okwëd? Nangin mëne anëka ßatëguk apëxëd and këne sëra wëno Asëniw ar ala aņ do ene dëxw gër otaxan od bëwendëran aņ!» ⁴⁶ Ado kaniwën ene yeye, ßam exo ar ke lëxw an!»

End etëra ed Yesu eņ

⁴⁷ Damana ko ßatand eņo, ßanayaw ko pëlët Yuda, asëfan abat ang ebani epëxw gë bëxi ak. Mëņ lëņgwënëgu babi amëxwër and bela aņ eno tëra Yesu. Bëßadaxan bëlëņgw bën do gë bëxarëk bër Bëßëwif bën lawënëgu babi. Ata wëlaraw këni bëjo oduxuma, bëjo okwëlekwele. ⁴⁸ Ar baņo lëxwënd an, fel babi amatinali aņo: «Ar këmo wëga an, mëņ ex, tërayino.»

⁴⁹ Atañ ga sëka këņo Yesu, re ko: «Mondake ßayi këy Asëyali!» Ata wëga këņo. ⁵⁰ Ata re ko Yesu: «Xey lawo, er yow këy ey di in dil aņand!» Na ga wëlën këno, sëra këno. ⁵¹ Ata abat ar enga gë Yesu, regëgu ko duxuma irexëm in gër acëmar, saw ko baß anëf and xadëp ir aßadaxan alëņgw in. ⁵² Ata re ko Yesu: «Wëj maßël duxuma in gër acëmar gayik ßek bër kë wërënd gë duxuma bën, duxuma fo këbi law bëte. ⁵³ Ba yëla këy asëkwan sêkwan këme mo kara Faba mëņ ar xor dox exe ßawëneliw atañ atañ, omeleka owëli owëli an? ⁵⁴ Mondake cëņ kë ßata er rek Oņëgw Omënëk in mëne afo me toro mondako?» ⁵⁵ Ata Yesu yeyaneli këbi bëte bër gër amëxwër bën: «Wën yowëraw kën ene tëra gë oduxuma do gë okwëlekwele, ba arek axeçax nde hi këme? Ax gi ex na nde key yo key bamëni sëyalirand bela bën gër yangana ir Aciw and Kaxanu? Bari gabatak axe tëra bana. ⁵⁶ Barikan ßek bëjo mondako bax ex gi ex ntaxën er ŷëgw këni bëlawënel bër Kaxanu in.» Aņo ßapëran këno bësëfan bën, hërëra këni bën ßek.

End Yesu gër iciw ind Kayif eņ

⁵⁷ Bër sëra baņo Yesu bën, wëla këno gër ed ßarër bani bëßalen do gë bëxarëk bër Bëßëwif, gër iciw ind Kayif, aßadaxan alëņgw an. ⁵⁸ Ata Piyer këbi sëfa nacët ako bër sëra baņo Yesu bën, xali gër eyang ed aßadaxan alëņgw. Lil ko gër yangana do xetëna këbi bënëkona bën gër ed ŷëpa këni exo wataxën ba mondake kë ßata endey eņo. ⁵⁹ Ata bëßadaxan bëlëņgw bën, gë ßek Amara and bëxarëk bër Bëßëwif aņ këni ßaland er këno nagaßan Yesu eno ßawaxën. ⁶⁰ Bari ado ga nagaßandëra bano bëranjëm, abani ßot na etibax. Ata ßanayaw këni bela bëxi këni rend: ⁶¹ «Ajo bax rend mëne axor ko xor ex oņam Aciw and Kaxanu aņ do exo kanin në ßakey ßatas.» ⁶² Ata aßadaxan alëņgw an xani ko, wëka këņo: «Wëj bëndanjëm këni nagaßanënd, ba ay yaka

na nde?» ⁶³ Barikan Yesu xor ko yem. Aŋo re ko ašadaxan aləngw an: «Gër owac or Kaxanu, mən ar gë aniyan an, kəme yašarənd, pelələbo angəmēne wěj ex Afexən an, Asəñiŋ ar Kaxanu an!» ⁶⁴ Yesu yaka kəŋo: «Iyo go dən ex. Bēte baxətəl me baš mēne awat kēne wat wəno Asəñiŋ ar ala an ga yēpa kəme gand liŋ ir Kaxanu, mən Ar xorək beŋ dek an. Awat kēne wat yaŋ gër orən ga kəme šəlaw gë baŋar baŋ.» ⁶⁵ Ga logən kəŋo ašadaxan aləngw an, hēsəra ko acud andexəm aŋ do ko rend: «Anəka šir kəŋo Kaxanu! Anəka šir kəŋo Kaxanu! Sede nde bayik na exo baš yēy? Ine yēla kən?» ⁶⁶ Ata yaka kəni: «Ajo ar edaw ex.» ⁶⁷ Kwəl na fo yana kəni kəno soronənd: bəjo asəpan, bəjo awən, bəjo bēte ašən do eno mēka: ⁶⁸ «Gayikako wěj rek mēne alawənəl ar Kaxanu ey, pelələbo ba noŋo šən ki.»

End eyaxəta ed Piyer eŋ

⁶⁹ Xarak aməd aŋo, Piyer fac bayi baxo, gër ed yēpa ko gër yangana. Ata sēka kəŋo endənaŋ, re ko: «Wěj bēte ar enga end Yesu, Agalile an hi kēy!» ⁷⁰ Ata ga ko yax Piyer yaka ko poyoma: «Wəno ado ame nang ex na er kēy rend in.» ⁷¹ Ga xani ko, ko yend gand ebət ed iciŋ, endənaŋ ecəxe bēte ga wat kəŋo kēbi felənd bər hi bax na bən: «Ajo ar enga end Yesu Ibēnasaret hi ko de.» ⁷² Ata yašar ko ga ko yax gašəxe: «Wəno amo nang ex na de ala ajo.»

⁷³ Ga bašanak, bər xet bani gë Piyer bən re kəni: «Dal ga ex nde, wěj ar enga end ala ajo hi kēy. Ang kēy yeyənənd ak nangaxən kəmi mēne Abəgalile ey.» ⁷⁴ Na yaka ko: «Corəlexe Kaxanu angəmēne anang nang kəmo ala ajo!» Ata aməd aŋo yata ecare el. ⁷⁵ Piyer xwita ko er fel baŋo Yesu in mēne damana exo yata ecare el anəka kəŋo yaxəta batas! Ata xwiriš, šan ko fac ko sesəxənd ga šena kəŋo mbaŋ er ri ko in.

27

End Yesu gër eyang ed Pilat eŋ

¹ Ga wecak gēbər, bēšadaxan bələngw bən gë bəxarək bər Bəšəwif bən yēpaxən kəni end Yesu eŋ. Ata xetan kēbi eno daw. ² Ga xap kəno, wēla kəno yaŋ gër eyang ed Pilat eŋo kitix mən bēte.

³ Ata Yuda, asəfan ar ləxw baŋo Yesu an, šena kəŋo ga wat ko mēne anəp dən nēp kəno. Bakali ko batama ofəxw osas band kodī ir yəl bano baŋ gër Amara and bēšadaxan bələngw do gë and bəxarək bər Bəšəwif. ⁴ Fel kēbi mēne mbaŋ lif ko ga fan kəŋo ala ar yowəy axo men ex na an. Yaka kəno: «Wěj nangək de eŋo, biyi afo bal ex na!» ⁵ Sam ga yaka kəno mondako, Yuda šəni ko bišaw kodī in ləf gër Aciw and Kaxanu, do ye ko kwəl xawayax ko. ⁶ Ga wədara kəni kodī in, bēšadaxan bələngw bən re kəni mēne ax ŋap ex na eni maš kodī ijo gër akwətaya and oyəl or Kaxanu, gayikako akanji and enjəw end ala ex. ⁷ Ata xetan kēbi eni yəc ošənga or abay ar ofeya an eni dixən oŋeg od bəliyer. ⁸ Mən kəni wacaxənənd xali doro ošənga olo «Ebar ed ošat.» ⁹ Mondako hata bax er re baxo Kaxanu paš gë Yəremi, alawənəl an: «Bəxarək bər Bəšəwif bən awəd wəd kəni batama ofəxw osas band kodī baŋ, akanji and Bəyisərayel aŋ ang fənəta bano ak. ¹⁰ Bēte gë kodī ijo kəni yəcaxən ošənga or abay ar ofeya ol ang fel ke Axwən ak.»

End Yesu gër kiti ind Pilat eŋ

¹¹ And fiateli këno Yesu gër eyang aŋ, Pilat wëka këŋo: «Wëj nde ex emun end Bëšëwif eŋ?» Yaka ko: «Iyo go dëŋ ex!» ¹² Ako nagašandëra bano xali bëšadaxan bëlëngw bën do gë bëxarëk bër Bëšëwif bën, barikan mëŋ abi yaka ex na. ¹³ Ata re ko Pilat: «Ay wëlënd na nde đek bënd këni nagašandërand beŋ?» ¹⁴ Bari mëŋ aŋo yaka ex na. Aŋo šaran këŋo Pilat xali xurik.

¹⁵ Ofëna or Apexa kala, Pilat asebet baŋo sebëtënd andepëra amat, and këno yata Bëšëwif aŋ. ¹⁶ Xarak, andepëra angwëlik hi bax na and bano wăcënd Yesu Barabas. ¹⁷ Ang barërëgu bani gër aciŵ and kiti ak, Pilat wëka këbi: «Noŷo wa ŷandi këŋun mo tebët doyijo, Barabas nde ba Yesu, ar këno wăcënd Kërisët an nde?» ¹⁸ Aye nang baxo Pilat mëne nê end oyakërax lëxwaxën bano Yesu. ¹⁹ Ata and ŷëpa ko Pilat gër aciŵ and kiti aŋ, alindaŵ laŵënëgu ko eŋo pel ako: «Wëj kërey đil na đe gër end ar šenene ajo! Wëno cëŋ wec soro këme nê endexëm nê lakeli!»

²⁰ Ata bëšadaxan bëlëngw bën do bëxarëk bër Bëšëwif bën šoŋ kënebi hela eno nëŷali Pilat eŋo tebët Barabas do eŋo daw Yesu. ²¹ Na re ko Pilat: «Bela bëxi bëjo, yatayino aŋat!» Yaka këni šor: «Barabas yata këmo! Barabas yata këmo!» ²² Re ko bëte Pilat: «Do mondake këmo ri Yesu, ar këno wăcënd Kërisët an?» Yaka këni šor: «Pikalo, pikalo gër kërëwa!» ²³ Wëka këbi bëte: «Ineŵa wën ko?» Aŋo xeŷ këni kaš-kaš: «Pikalo, pikalo gër kërëwa!» ²⁴ Ata Pilat wata ko mëne ax mënd ex na eŋo tebët Yesu këdi kē wonjo kaš-kaš angol aŋ. Wëcf ko inëp ind gë men do neŋa ko na dëŋ otaxan ok xali wat këno bën đek. Ga faŷ ko, re ko: «Awa end oŋat or ar šenene ajo eŋ, wën nangëk đe, wëno ame nang ex na!» ²⁵ Yaka këni bën đek: «Eyo, mëkayidëlebo Kaxanu end enjëŵ end ala ajo eŋ biyi gë obaš orebi ol!» ²⁶ Pilat sebët këŋo Barabas do fel këbi ocorođa odexëm ok eno ceŵëra Yesu đamana eno pikaxën.

End Yesu gër otaxan od ocorođa eŋ

²⁷ Ata ocorođa od Pilat ok nęcët këno Yesu gër yangana ir eyang. Ga barërëgu këni bën đek, xeta këno. ²⁸ Ga šudëtëra këno banjëm bandexëm baŋ, nëmb këno ocuđ ombarax. ²⁹ Sawëgu këni bëte inini ind atëx and gë odëmbën, bor këni ang ekamote fo do šëxw këno. Fëxwën këno ošet exo đëkaya gër ataxan and liŵ. And këno sëka aŋ, eni poxi gër lëngw irexëm do eno đëšënd: «Emun end Bëšëwif, ašëma këmi šëmand!» ³⁰ Ocorođa odëmar eno tēpan gër dëxas, oko eno dang gë ošet ol or fëxwën bano ol. ³¹ And lëšëra këno mondako aŋ, šudët këno ocuđ ombarax oŋ do wăš këno banjëm bandexëm baŋ eno mëlaxën gër ed këno fikax.

End Yesu gër kërëwa eŋ

³² Ata enga end ocorođa eŋ këno nęcëtënd Yesu angol and Yerusalem aŋ eno pikax fac. Ga fed këni gë ar bano wăcënd Simoŋ iŋ Siren, nëyali këno exo đapara osë or këno fikaxënëx Yesu ol. ³³ Na lapara ko osëx ol xali fiat këni gër itënd bani wăcënd Golëgota, mëne ngëŋ «Ind ang egor.» ³⁴ Ata yël këno Yesu ngoy ind bar bani gë bëšan. And sëyi ko aŋ, ñëp ko exo ceb. ³⁵ And fika këno aŋ, ocorođa ok šetërend këni banjëm bandexëm baŋ. Bëñak ri bani eni nangaxën ar kē wëcf an. ³⁶ Ata

ÿëpara këni gër enëkona. ³⁷ Yabët gaf in fika bani ingomb-gomb ind ÿëgwaxën bani mëne «Yesu, emun end Bëšëwif enj.» Ejo bax amena and laŵaxën bano anj. ³⁸ Afika fika banëbi bëte gë mënj bërek bëxëÿax bëxi: abat gand liw̄ ajo gand šame. ³⁹ Ata bela bër bax xucarand ler gër ed fika banëbi bën, këno širënd Yesu. Sam eni këmëÿeta eni de: ⁴⁰ «Yo wëj bax rend mëne axor këy xor ey ñam Aciw̄ and Kaxanu do ey kanin në bakey batas. Awa pexënyal doru! Enimin, angëmene wëj ex Asëñiw̄ ar Kaxanu an, pedaw gër kërëwa mi wat!» ⁴¹ Alëš bano lëšënd bëte bëšadaxan bëlëngw bën, gë bëšalen bën do gë bëxarëk bër Bëšëwif bën. ⁴² Er bani rend: «Oku, mënj ar babi racëtënd bela gër toro an nde kë sëkwanënd exo pedaw gër kërëwa! Gayikako mënj ex emun end, biyi Bëÿisërayel enj, pedawëlexo enëjo kwëtaxëne! ⁴³ Ax gi ex na nde mënj ar xwëta këjo Kaxanu hi ko? Ax gi ex na nde bëte Kaxanu aňan ñan këjo? Bëte ax gi ex na nde mënj dënj kë rend mëne Asëñiw̄ ar Kaxanu exo? Awa gërëgako dacëtëlejo ngwa!» ⁴⁴ Ašir bano širënd bëte bërek bëxëÿax bër fika banëbi gë mënj bën.

End ecës ed Yesu enj

⁴⁵ Ata ebar el đek šamëđanëk elod eňan keň gër gaf xali hik poxoš gaf in. ⁴⁶ Ga xucak bapëxëđ batas, Yesu xeÿ ko acakax: «Eli, Eli lama sabatani! Mëne ngëň Kaxanu, Kaxanu, inew̄a seboxën këye?» ⁴⁷ Bër hi bax ler na bën ga wël këno, këni rend: «Wëlıno, alaw̄ënel Eli këjo wăcënd!» ⁴⁸ Na w̄aran ko ala er ñalu-ñalu, ÿëmbëgu ko në ngoy inerëk, fiš ko në ošët do ÿënën këjo Yesu exo yuš. ⁴⁹ Ata xeÿenaxën këno bër hi bax ler na bën: «Xey wëj, tebëlo ene wate ba ayow ko yow Eli eno pexën!» ⁵⁰ Yesu xeÿ ko bëte acakax do kwël xoti ko. ⁵¹ Ata lëf gër Aciw̄ and Kaxanu, anjëm amëgax and bax šetërënd në baciw̄ baki anj ñesik cidët. Rëgëk bëte ebar el xali šapirak bangaÿ baň. ⁵² Oňeg ok fëňëtayarak do bëw̄ënëk bëranjëm xanira këni gër ecës gë beman beň. ⁵³ Bër šanëragu bax gër oňeg bëjo, lil këni gër Yerusalem, angol amënëk anj, do šanayaxëndëra kënëbi bëranjëm. ⁵⁴ Ata ocorođa od baňo nëkonand Yesu ok, gë alëngw arebën an, ga wat këni ang rëgëk ebar ak do đek bebër xuca bax na bën, yëdara këni, do re këni: «Enimin ajo, Asëñiw̄ ar Kaxanu an ebaxo de!» ⁵⁵ Bëte bësoxari bëranjëm barërëgu bax na. Ga xwëšaraw këni nacët ako këno nëkonënd Yesu. Bën elod nand ebaxo gër ebar ed Galile sëfaw bano do bano rëcarand. ⁵⁶ Šëf gër bësoxari bëjo hi bani: Mari Madëlen, gë Mari, nëm ir bër gë abinëm Šak gë Yosef do gë nëm ir bosëñiw̄ bor Sebede.

End emëxwëta ed Yesu enj

⁵⁷ Ata apenëka anj, ala ar gë napul ar xaniw bax gër Arimate do bano wăcënd Yosef, ñatëgu ko. Mënj ala ar gë napul ebaxo do hi baxo bëte asëfan ar Yesu. ⁵⁸ Ata ye ko gër Pilat, xaraw këjo eno maš eman end Yesu enj eno mëxwëta. Ata Pilat fel këbi ocorođa ok eno maš. ⁵⁹ Yosef fedali këjo, fëlëra këjo gë këpas iw̄ënëk. ⁶⁰ Do kwël wëla këjo, wëxëtax këjo në ÿeg ixašax, ir fësën bano mënj Yosef dënj gër aparëfac. Ga xwët këno lëf gër xatëx, fëň ko lilaya in gë angaÿ atëm do kwël wăÿi ko. ⁶¹ Nand baňo wëxëta Yesu na, ler na ÿëpara bani Mari Madëlen gë Mari išandaŵ mopafër gë ÿeg in.

End ýeg ir Yesu eņ

⁶² Yatir akey and eteyëta, bêsadaxan bëlëngw bën do gë ofariseņ ok sêfêr këni bura-bura gër eyang ed Pilat. ⁶³ Ga ñat këni, fel këno Pilat: «Wěj axwën arebi an yow këmi mi nangën mëne anëgwëš ajo, and bayi baxo abëngw aņ, are baxo rend mëne and kë xuca bakey batas aņ, axani ko xani gër ecës. ⁶⁴ Awa këdi këni yow bësëfan bërëxëm bën eni deka eman eņ do eni deyarand gër bulunda mëne axani xani ko gër ecës, pelëlëbi ocorođa odehy ok eni nëkona ýeg in xali ex kuca bakey batas baņo. Angëmëne ane di ex na mondako, enëgwëš eņo kë xuca eñanar eņ!» ⁶⁵ Ata yaka këbi Pilat: «Ax gi ex na nde bënëkona šot kënebi na, awa mëlayinëbi gër ýeg eni nëkonax ang nang kën ak.» ⁶⁶ Ata bêsadaxan bëlëngw bën do gë ofariseņ ok sêfêr këni gë ocorođa ok xali gër ýeg. Ga xër këni ošëba gër angaỹ and fëjxën bani ýeg aņ, ocorođa od sef banëbi na ok këni nëkonand.

28

End ekani ed gër ecës eņ

¹ Ga xucak akey and eteyëta aņ, yatir oganjar, mopëd gëbêr, Mari Madëlen gë Mari išandaw ye këni gër ýeg ir Yesu. ² Ga këni ñat, ebar el kë rëgënd. Ata fedaw ko elod gër orën meleka ir Axwën, xën ko angaỹ and wedixën bani lilaya ir ýeg aņ, do ýëpaxën ko. ³ Ola orexëm ol kë watind ang ebingara fo do banjëm bandexëm baņ fešëk xali xurik. ⁴ Ocorođa ok këbi rëgëndërand. Ga xap këbi anjij aņ, këni wëcërand rebe rebe ang bësësëk fo. ⁵ Meleka in fel këbi bësaxari bën: «Wën cëņ këren yëdara na! Aye nang këme mëne Yesu, ar fika bano an, këno šaland. ⁶ Axo bo ex na ro, anëka xani ko gër ecës ang reya baxo ak. Yowën tan en nëkon gër ed xwët bano. ⁷ Gërëgako, marayin enëbi pelëx bësëfan bërëxëm bën mëne axani xani ko gër ecës. Anëka lëngwa ko gër ebar ed Galile. Fën këno watëx. Wëno eņo bax mun nangën!» ⁸ Ga wël këni eņo, Mari Madëlen, gë Mari išandaw wara këni gë anjij fo eni ñawëta ýeg in. Er bar bax gër owëkw orebën anjij gë onënga osëm. Hër këni eni tëfëtërax gër bësëfan. ⁹ Ata ga fed këni gë Yesu, šëma këbi. Bën ga sëka këno, foxi këni. Ga këno lëkëra gër osapar, šale këno. ¹⁰ Ata re ko Yesu: «Këren yëdara na! Yeyin enëbi pelëx bëmaỹe bëņ eni mara gër ebar ed Galile. Fën këne watëx.»

¹¹ Në fëña fo bayi bani Mari Madëlen gë Mari išandaw ga ñat këni gër angol and Jerusalem ocorođa od bax nëkonand ýeg ok. Reyax këni dek gër bêsadaxan bëlëngw ang xucak beỹ ak. ¹² Ata bën wacër këni gë bëxarëk bër Bëšëwif bën eni ñëpaxën endey eņ. Ga wëlër këni na, yël kënebi ocorođa ok kodir ir bon. ¹³ Afel fel banëbi bëte mondako: «Deyayindën mëne bësëfan bër Yesu bën yowëk gëmëd do reka këni eman eņ nand baņun rašënd na. ¹⁴ Do angëmëne exo wël eņo Pilat, biyi axor këmo xor mo pel eņun teban, ýowëỹ aņun gi na.» ¹⁵ Ocorođa ok xana këni kodir in do ri këni dek ang fel banëbi ak. Ata wëlik endey eņo mondako gër Bëšëwif xali doro.

End epemëra ed Atëfëtan eņ

¹⁶ Bësëfan epëxw gabat bën, ye këni gër ebar ed Galile, yaņ gër etënd ed fënëtan babi Yesu. ¹⁷ And wat këno aņ, foxi këni do këno šaland. Barikan bërëmar aňëpëgënan babi ñëpëgënanënd mëne

Yesu dëŋ ex. ¹⁸ Yesu ga sêka këbi, fel këbi: «Wëno xwënëk owun or gër orën ol, bëte wëno xwënëk owun or gër ebar ol! ¹⁹ Yeyin gër bela gë enëŋ gë enëŋ ebar el dëk, enëbi di bësëfan bëram. Buyindënëbi gër owac or Faba, gë or Asëñiŋw do gë or Angoc Amënëk ol. ²⁰ Tëyalindënëbi etëf ed dëk er fel këmun el. Ata wëno, key yo key, këme hi gë wën xali yatir kë xwët ngwën.»

Atëfëtan and Yesu ang yëgw ko Marëk Lilaya in

Akayëta aŋo ro, Marëk yëgwëk. Arey a reya ko mëne Yesu afakën babi fakënënd bësëxwëra bën, anëcët babi nëcëtënd bangoc bañëjënax baŋ gër bela. Yesu er yandi baŋo bela bën eni kwëta eyeyan edexëm el, xarak ax gi ex na në end becarax bënd baxo rind. Bësëwif bën abarër bani barërend bamëxwër bamëxwër do bano sëfarand Yesu gër obaxët. Bari bëlëngw bër Bësëwif bën ani ma bana eno kwëta. Ašala bani šaland ang këni ri eno dāwaxën ak. Akey amat sëra këno Yesu do lëxw këno gër Pilat, axiti ar wā bax eno dāw mopika në kërëwa an. Ado ga soro ko xali gër ecës, Yesu xorëk ecës el do gë dek beber ex gë panga ind Eñëjënax bën. Er ex gër akayëta in:

End epemëra ed Šaŋ Batis eŋ: 1.1-8.

End xobuyi do gë atëy and Yesu eŋ: 1.9-13.

End andiyen and Yesu gër ebar ed Galile eŋ: 1.14–9.50.

End dāmana ir Yesu elod gër Galile xali gër Yerusalem eŋ: 10.1-52.

End toro do gë ecës ed Yesu eŋ: 11.1–15.47.

End okani ond Yesu gër ecës eŋ: 16.1-8.

End ang šanaxën babi Yesu bësëfan bërëxëm eŋ: 16.9-20.

End epemëra ed Šaŋ Batis eŋ

¹ Mondako yānak Atëfëtan and Yesu Kërisët, Asëñiŋ ar Kaxanu an. ² Ang yëgw ko alawënel Esayi ak: «Nëkof arolawën aram an këmo lëngwalilind gër ngwën exi ŋacan fëña in. ³ Mëŋ kë xeÿënd gër ladawe:

“Mëxwët in fëña ir Axwën in!
Debët in opëña odexëm ok*.”»

⁴ Ata šanayaw ko gër ladawe Šaŋ Batis, ar babi buyind bela an. Afem baxo femënd gër bela eni nëngwët ola orebën ol, ebi buyixën do eni cotaxën etëban ed beñëjënax bendebën el. ⁵ Bela bën dek ebar ed Yude el do gë dek Bëyerusalem bën aye bani yend gër ndexëm ebi buyi polo gër yeŋ ir Yurëdeŋ and këni fut poyoma beñëjënax bëndexëm aŋ. ⁶ Šaŋ Batis, acud and omban ond gelemba baxo šudand do baxo xapand enar gër edum. Owure babi yambënd do gë dingën ibapuÿ. ⁷ Mondako baxo femërand: «Ar xuca ke panga kë yowënd na. Ado wëno axe ñap ex na me dëngw do me pët ogux od baped bandexëm ok. ⁸ Wëno gë men këmun buyind, barikan mëŋ këŋun yāna eŋun buyind gë Angoc Amënek aŋ.»

End xobuyi or Yesu eŋ

⁹ Angwën aŋo, xaniw baxo Yesu gër Nasaret, gër ebar ed Galile, do yow ko na eŋo buyi Šaŋ Batis polo gër Yurëdeŋ. ¹⁰ And baxo šëpëtand aŋ, Yesu wat ko fol orën ol do Angoc Amënek aŋ ga ko fedaw ang edëxwëte epešax fo xali lapaxën këŋo. ¹¹ Wëlik oniŋ gër orën: «Wëj ex Asëñiŋ aram an! Wëj ex pëlot gër yomb iram do wëno mbaŋ ke balënd endey eŋ.»

* 1:3 1.3 Esayi 40.3

¹² Ataŋ Angoc Amënëk aŋ wëla këŋo Yesu gër ladawe. ¹³ Fën rix baxo bakey ofëxw onax do Sindan in axacëra baŋo xacërand eŋo naŋët Yesu. Yesu ſit gër oŵacar hi baxo do omeleka baŋo rëcarand.

End bësëfan bënax bëŷanar bër Yesu eŋ

¹⁴ Yesu baka ko gër ebar ed Galile and fëra këno Œaŋ Batis aŋ do ko femëraxënd Atëfëtan and Kaxanu aŋ. ¹⁵ Er baxo rend: «Anëka ſiatëguk owun or Kaxanu ol, nëngwëtïn ola orewën ol, kwëtayin Atëfëtan aŋ.»

¹⁶ Akey amat, Yesu ga ko sëfa bëŋa ir anjer and gër Galile in, wat këbi bër gë abinëm, Simoŋ gë Andëre ga këni lapëra gë owën orebën oŋ. Bëšëpët bër oxan ebani. ¹⁷ Ata re ko Yesu: «Wën tëfëgune tan mun di bëbar bër bela.» ¹⁸ Ataŋ seb këni owën orebën oŋ do kwël sëf këno. ¹⁹ Yesu ye ko bëte imbaď, wat këbi bëte polo në ikuluŋ, Œak asëñiŵ ar Sebede, do gë abinëm Œaŋ, ga këni wëxëtëra owën orebën oŋ. ²⁰ Ataŋ wac këbi kwël sëf këno. Seb kënebi na Sebede, sëm irebën do gë bëriyenin bën polo gër ikuluŋ.

End ar gë bëyël eŋ

²¹ Yesu gë bësëfan bërëxëm bën ſiat këni gër Kafarënowum. Ata yatir akey and eteyëta, Yesu ye ko gër aciŵ acaleya and Bëšëwif, do këbi sëyalirand end Kaxanu eŋ. ²² Mbaŋ babi ſaranënd bër baŋo baxëtënd ang ko sëyalind ak bën gayik gë or gapak baxo yeyanënd. Osëyali orexëm ol ax mëndër bana gë or bëšalen bërebën ol. ²³ Ata fedëk yatijo, Ašëwif ar gë angoc aňëŋenax yow bax na gër aciŵ acaleya aŋo. And wat këŋo Yesu aŋ, ala ajo ŷana ko ko xeŷënd: ²⁴ «Inëwa këy ſaland Yesu Ibënasaret? Ba eyëbo nemin nde yow këy? Anang wa nang këme mëne wëj ex Aŵënëk ar xaniwëk gër Kaxanu an!» ²⁵ Ata Yesu xeŷëanaxën këŋo angoc aňëŋenax aŋ: «Xey wëj cësinal! Canël gër ala ajo!» ²⁶ Angoc aňëŋenax aŋ ŷëngëndëra këno ala ajo, ſerën këno xali do kwël ſan ko. ²⁷ Dek bër yowëraw bax gër cale yatijo bën ſarandëra këbi xali xurik. Ata këni wëkarënd: «Inëwa ex eŋo? Osëyali oxašax, or gapak nde ſiatënëgu këbo? Yama bangoc baňëŋenax baŋ ga këbi xeŷanënd nde gë panga do këni rind er re ko in!» ²⁸ Ata wëlik oŵac or Yesu ol dek ebar ed Galile el.

End Yesu do gë bëšëxwëra bëranjëm eŋ

²⁹ Ga ſan këni gër aciŵ acaleya, Yesu gë Œak do gë Œaŋ sëfër këni gër iciŵ ind Simoŋ do gë Andëre. ³⁰ Sëk këno aŷaraŵ isoxari ar Simoŋ ga ſëxw këŋo. Fel këno ataŋ Yesu. ³¹ Yesu ga sëka këŋo, lëk këŋo gër ataxan. Ata xoc këŋo ataŋ acëxwël aŋ do xani ko ebi đëba. ³² Genëka ga ſëlak eňan eŋ, wëlaraw kënebi gër Yesu dek bëšëxwëra bën do bër gë bëyël bën. ³³ Angol aŋ dek barërëgu këni gër ebët ed iciŵ ind Simoŋ bën. ³⁴ Yesu fakëndëra këbi bëranjëm. Ata ošëxwëra or ex yo bani fakënd. Anëcët necët babi bëte bëyël bëranjëm gër bela, ababi seb na eni yeyan gayik aye nang bano.

End Yesu gër ebar ed Galile eŋ

³⁵ Në ecan ijo, mëď-mëď fo bayi bax ga xani ko Yesu do nacëta ko exo calëx. ³⁶ Ata Simoŋ, gë bošandaŵ këno ſalarand. ³⁷ And wat këno aŋ, re këni: «Bela bën dek wëj fo këni ſaland!» ³⁸ Barikan Yesu yaka

këbi: «Yene gër bëngol bënd ler ro, me pemërax end Kaxanu eñ gayik në eño yowaxënëgu këme.» ³⁹ Mondako baxo sëfërand ebar ed Galile el, gër ed ex yo, do baxo femërand end Kaxanu eñ gër baciw bacaleya. Bëte anécët babi nëcëtënd bëyël bën gër bela.

End ala ar gë ameÿ eñ

⁴⁰ Akey amat, ar gë ameÿ sëka baño na Yesu. Ga foxi ko, xara këño: «Angëmëne aÿandi ÿandi ki, axor këy xor eye mënën me pak!» ⁴¹ Ga xayënan këño Yesu, hëmba këño do re ko: «Aÿandi ÿandi ke, mënël!» ⁴² Ameÿ añ şan këño atañ do kwël wën ko. ⁴³ Ata Yesu ga këño xëña, re ko: ⁴⁴ «Cësinälil de endey eño. Yel exi nëkonëx aşadaxan an. Do diyid şadaxa ir angunëtan in ang re ko Moyis ak, mëñ këni nangëraxën bela bën osede orey ol.» ⁴⁵ Barikan ala ajo, sam ga şapër këni na, ÿana ko ko reyarand gër ed ko ye yo mëne Yesu fakën këño. Në eño bayik Yesu abaxo xam na exo ñat në angol wat-wat ir bela. Në er tēb fo baxo selënd do bela bën bebët yo bebët bani xanirawënd, ñura-ñura eno kacëra.

2

End Yesu do gë aseÿik eñ

¹ Ga rik bakey, Yesu baka ko gër Kafarënowum. Ata nangëra këni bela bën mëne anëka bakaw ko gër iciw. ² Barërëgu këni bëranjëm ñëş gër ebët xali këni nëñërend. Do Yesu këbi felërand end Kaxanu eñ. ³ Ata ñatëgu këni bela bënax ga lëbiw këno aseÿik. ⁴ Ga şënd këni gër ebët, sëkwan këni eno ñateli ñëş gër Yesu. Sënga këni yañ ejur ed aciw and gër ed ebaxo Yesu el, do yëla këno gë ebën el aseÿik an. ⁵ Ga wat ko Yesu mëne bela bëjo axwëta xwëta këno, fel këño aseÿik an: «Asëñiwën, wëno anëka seban këmi beñëñëx bendey beñ.» ⁶ Ga wël këno bëşalen bër ÿëpara bax lëf na bën, këni yëlarand: ⁷ «Wëni ala ajo inewña ko yeyanaxënd mondako? Në ecir eño de Kaxanu! Noÿo wa xorëk eteban ed beñëñëx el angëmëne ax gi ex na Kaxanu gañat?» ⁸ Atañ ga nang ko Yesu gë onden ondexëm oñ, ang bani yëlarand ak, wëka këbi: «Inewña kën yëlaraxënënd mondako gër owëkw orewën? ⁹ Inewña saxëk? Mo pel aseÿik an mëne anëka seban këmo beñëñëx bendexëm beñ nde gë mo pel: “Wëj kanil, ey dëkw ebën edey el do ey maÿi?” ¹⁰ Barikan en nangaxën mëne wëno Asëñiw ar ala an aşot şot këme or gapak or mëni tebanënd bela bën bamena bandebën bañ gër ebar ro, ¹¹ ga re këme wëj aseÿik an, kanil, ey dëkw ebën edey el do ey maÿi!» ¹² Atañ xani ko xwiriş aseÿik an, lëkw ko ebën el do kwël şan ko, bela bën dek wat këno do şarandëra këbi xali. Ga këno şëkwa Kaxanu, këni rend: «Awa endey endako rako eñ, elod ala ax wat na.»

End Yesu do gë Lewi eñ

¹³ And baka ko Yesu gaşëxe gër bëña ir anjer and gër ebar ed Galile añ, xetax këno amëxwër atëm and bela. Ata këbi sëyalirand end Kaxanu eñ. ¹⁴ Ga ñata ko osëyali ol, xani ko na do kwël ko yend. Wat këño Lewi, asëñiw ar Alëfe, ga ÿëpa ko gër aciw and bësëf bër şagale. Fel këño: «Wëj, tēfëguyë wëno!» Ata xwiriş Lewi, sëf këño kwël.

¹⁵ Ga xucak eno, Yesu gë bësëfan bërëxëm bën këni yambërand gër iciw ind Lewi gë bësëf bër şagale bën do gë bëwendëran bërënjëm. Gër engä end bela bëjo mbañ ebani bër baño sëfënd Yesu bën. ¹⁶ Ga wat këno bësälän bër ebax Ofariseñ bën ga këni yambëra gë bësëf bër şagale do gë bëwendëran bën, wëka kënebi bësëfan bën: «Asëyali arewën an, inewä këni yambëraxënënd gë bësëf bër şagale do gë bëwendëran bën?» ¹⁷ Ga wël ko Yesu, yaka këbi: «Bësëxwëra bën kë yend gër ed exo axora, ax gi ex na bëbëngw bën. Mëñ ex wëno, bela bër kë wëndërand yow këme mëni mac, ax gi ex na bër şenene.»

End etiwi en

¹⁸ Bësëfan bër Şaņ Batis bën do gë bër Ofariseñ bën asiwi bani siwïnd. Ata akey amat, yow këni gër Yesu do wëka këno: «Bësëfan bër Şaņ Batis bën do gë bër Ofariseñ bën asiwi këni siwïnd. Inewä hayik ani tiwixënënd na bërey bën?» ¹⁹ Ata Yesu yaka këbi: «Asiwi nde këni siwïnd bër këño lañëtënd şambenjar ir kë yërënd bën gër ekana? Ax gi ex na nde gër ga nëka këni yo gë mëñ ani kor na eni tiwi? ²⁰ Barikan yatir këni şapër gë icën ino, asiwi këni siwi. ²¹ Këdi kë hësi kaş anjëm akarëk aņ, ala ax kadënd na gë anjëm angaşax. ²² Bëte gër bamote bakarëk ala cëlënd na ngoy ingaf gayik and yana eñen aņ ata kë fëtin, do ngoy inğ gë bamote baņ ex nemi. Ax gi ex na nde në bamote bangaşax këni şëlënd ngoy ingaf inğ?»

End akey and eteyëta en

²³ Yatir akey and eteyëta baxo xucand Yesu në ocënga od gër ed sëg bax bële. Ata bësëfan bërëxëm bën këni wişand banjëra baņ do këni yakënd. ²⁴ Ata Ofariseñ ok wëka këno Yesu: «Inewä këni rixënënd bësëfan bërey bën er hayik ax ñap ex na yatir akey and eteyëta in?» ²⁵ Yaka këbi: «Er ri baxo Dafid ga bot këbi enjo enğ mëñ gë bër engä endexëm bën, amëd and ebaxo Abiyatar, aşadaxan alëngw aņ, wën elod an pën ex na nde? ²⁶ Amëd and ebaxo Abiyatar, aşadaxan alëngw aņ, ax gi ex na nde Dafid alil lil baxo lëf gër Aciw and Kaxanu yambëgu ko mburu ind yap këbi eyamb bësadaxan fo inğ xali şet këbi bër engä endexëm bën?» ²⁷ Ga fiata ko eno, baş ko bëte: «Në end ala rixën ko Kaxanu akey and eteyëta aņ, bari aņo di ex na ala an në end akey and eteyëta. ²⁸ Mëñ ex wëno Asëniw ar ala an ex axwën ar akey and eteyëta an.»

3

End Yesu do gë ar gë ataxan atejik en

¹ Ata fiatëguk akey and eteyëta acëxe, Yesu ye ko gër aciw acaleyä, sëk këño ar gë ataxan atejik. ² Ata bësälän bën do gë ofariseñ ok këno sitinalind Yesu ba afakën këño fakën gë akey and eteyëta aņ eni cotaxën end këno nagaşanaxën. ³ Ata Yesu fel këño ar gë ataxan atejik an: «Kaniw ey kwëşa mërëxand ro!» ⁴ Aņo re ko Yesu: «Inewä yapëk gë akey and eteyëta aņ? Edi ed enjekax nde ba edi ed eñëñanax nde? Epexën and ala nde ba edaw ed ala nde?» Barikan bën dëk şësinara këni yem. ⁵ Ata Yesu nëkon këbi gë oxoñ fo, aņo nëngan bana end oñëkw or farëdadik orebën enğ. Fel këño ar gë ataxan atejik an:

«Yënël ataxan aŋ!» Ga yën ko, ataŋ bëngwëk ataxan aŋ. ⁶ Ofarisenj ok ŝan këni eni wëlërëx gë od Erod ang këni ri eno dawaxën Yesu ak.

End etana ed oparëxanda epëxw gë oki eŋ

⁷ Ata Yesu gë bësëfan bërëxëm bën ye këni ler gër bënja ir anjer. Na barërëgu këni bela bërënjëm ga xaniraw këni elod gër ebar ed Galile, gër ed Yude ⁸ do xali gër angol and Yerusalem. Na fo bani bête bër xaniraw bax gër ebar ed Idume, ekeg ed yeb ir Yurëdeŋ el, xali gër owar or Tir do gë Sidonj. Amëxwër aŋo er yow bani gër Yesu ga bani wëlëxënd beŋër baxo rind bën. ⁹ Ata Yesu fel këbi bësëfan bërëxëm bën eni təkaliw ikulunj exo nëpaxën polo këdi këno fimelira bela bën. ¹⁰ Enimin, ga bafi fakënënd bela bërënjëm bano radënaxënënd bësëxwëra bërëmar eno kwixwëtaxën. ¹¹ Bangoc bañëŋenax baŋ, areb banëbi reŋënd bela bër lil banëbi bën gër osapar or Yesu eni keŋaxën: «Yama wëj ga ex nde Asëniw ar Kaxanu an.» ¹² Barikan Yesu mbaŋ bafi xeyënaxënënd eni teb edeya ed noŋo hi ko el.

¹³ Ata Yesu ye ko yaŋ në etënd. Wac këbi bër ŋandi baŋo bën do bën yaka këno. ¹⁴ Yata këbi epëxw gë bëxi eni gi oparëxanda odexëm eno daŋëtarand do ebi dawëndërand ¹⁵ eni pemërand endexëm eŋ do enëbi nęcëtënd bëyël bën gër bela gë panga ind yël këbi iŋ. ¹⁶ Bër yata bafi bën ebani: Simonj ir nëngwët baŋo Piyer, ¹⁷ Ŝak gë Ŝaŋ, asëniw ar Sebede, do gë abinëm Ŝaŋ. Bën nëngwët bafi oŋac ol: «Bëwanerëges» mène ngëŋ Bër ang ekëman. ¹⁸ Na fo bani bête: Andëre gë Filip, gë Barëtelemi, gë Maco, gë Toma, gë Ŝak asëniw ar Alëfe, gë Tade, gë Simonj, aŋer an, ¹⁹ do gë Yuda Isëkariyot, ar lëxw baŋo Yesu an.

End emenan ed Angoc Amënëk eŋ

²⁰ And wãŋi këni gër iciw aŋ, bela bën barërëgu këni gašëxe xali hi këni amëxwër atëm. Yesu gë odexëm ani cot bana amëd and këni yëpa eni yambëraxën. ²¹ Ga wël këni endey eŋo bërëxëm bën, yow këni eno tëra gayikako bani yëland mène: oŝen ŋanar këni. ²² Ata bësälën bër xaniw bax gër Yerusalem bën re këni: «Yama Yëngëtir, emun end bëyël eŋ ga lil këŋo nde. Gë panga indexëm iŋ këbi nęcëtënd bëyël bën gër bela.» ²³ Ata Yesu wac këbi ebi pelëra gë bapënëtal baŋo do ko rend: «Mondake hik endey eŋo? Sindan nde këŋo wãŋënd Sindan? ²⁴ Angëmëne bër ebar ebat eni merënd, ax gi ex na nde ebar edebën el ašapër kë šapër? ²⁵ Bête angëmëne bër ekun ebat eni merënd, ax gi ex na nde ekun elo ayëcar kë yëcar? ²⁶ Awa angëmëne Sindan ebi merelind bër ex gër owun orexëm bën, alati ko lati. Owun orexëm ol ašapër kë šapër do ex kwët endexëm eŋ! ²⁷ Ala ax kor na exo dil në iciw ind ar gë ojaŋ do eŋo kandëra napul irexëm in. Afo eŋo bon pere, do eŋo kap aye exo yëcaxën iciw indexëm iŋ! ²⁸ Dal in këmun felënd, Kaxanu aseban ko sebanënd beñëŋenax beŋ do gë ocir od šir këno yo! ²⁹ Barikan ar këŋo šir Angoc Amënëk an, eteban axo cot na: Gayik anëka ri ko amena and din ir din aŋ.» ³⁰ Ga bani rend mène gë angoc añëŋenax hi ko yeyanaxën baxo mondako Yesu.

End bobinëm bor Yesu do gë nëm eŋ

³¹ Ata na gër ed bani yeyandëra mondako, řatëgu këni bobinëm bor Yesu do gë nëm. Ga xwëšaw këni fac, lawën këno ala eŋo macëgu.

³² Bon ýëmb bani bër xeta bano lëf gër aciw bën. Ga ýëpara këni jey, lilëgu ko ar lawënëgu bano an, re ko: «Yakalëbi fac norix gë bobinëx, ga këni şaland!» ³³ Yaka këno: «Noýo ngwa ex nëma do nobën ex bëmaýe bëndam bën?» ³⁴ Ga nëkon këbi bër xeta baño bën, re ko: «Nëkodëbi nëma do gë bëmaýe bëndam bën. ³⁵ Ar kë rind er ýandi këno Kaxanu an, ajo ex abaýe do gë nëma.»

4

End apënëtal and ar oned en

¹ Ata Yesu këbi sëyalirand gaşëxe end Kaxanu en gër bënja ir anjer and Galile. Ga xeta këno amëxwër atëm, Yesu fëra ko polo në ikuluñ do ýëpa ko. Bela bën dek xwëşara këni gër ebar, gër bënja. ² Ata ga këbi sëyalira gë bapënëtal, nëka ko mbañ. Er baxo rend: ³ «Baxëtin end ala ar nëca bax oned gër oşënga orexëm en. ⁴ Ga ko yiş eneda en, mar lapak gër fëña. Ata yow këni oşël ol, hël këni dek. ⁵ Mar lapak bëte gër aparëfac, gër ed ax nëmb bana obar, lëgëk atañ gayik ax tiw bana. ⁶ And fëtëk oyat añ, ñayëk dek gayik gë odëmbët këm hi bax. ⁷ Mar lapak bëte şit në acëc and gë odëmbën. And lëgëk añ odëmbën ok xëşak, ata sëkwanëk ex dëw. ⁸ Barikan mar lapak bëte gër ebar ejekax. Ga lëgëk, rafëk, do rëwëk bon: enjëlir emat ofëxw osas, enjo ofëxw ocongebat do enjo keme.» ⁹ Ga ñata ko Yesu apënëtal año, re ko: «Awa ar gë anëf an, wëlël exo enjo.»

¹⁰ And şapër këni bela añ, bayi këni Yesu gë oparëxanda epëxw gë oki odexëm ok. Ata wëka këno: «Inecëñ këy sëyalixënënd gë bapënëtal?» ¹¹ Yesu yaka këbi: «Wën fo yël këñun Kaxanu, en nang end d'al end şonayak end owun orexëm en. Bër fac bën gë bapënëtal fo këni ýana eni wëlënd. ¹² Mëñ ex ado eni nëkonënd aye, ani wat na. Ado eni wëlënd, abi pëni na, këdi këni nëngwët ola orebën ol do ebi teban Kaxanu*.» ¹³ Ata re ko bëte Yesu: «Angëmëne wën añun pëni ex na apënëtal año, mondake këñun fëni dek bacëxe bañ?

¹⁴ «Aned an kë nedënd eyeyan ed Kaxanu el. ¹⁵ Fëña ir gër ed lapak eneda in ex bela bër sam eni wël eyeyan elo, atañ Sindan exo yow exo dëxët dek gër owëkw orebën. ¹⁶ Bëte aparëfac añ ex bela bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu el, gë onënga fo eni ma. ¹⁷ Bari ani gi ex na gë odëmbët, gogo nde ebi yepan. And këbi şopara añ, ba enëbi cëndën në end eyeyan elo en, ebi cena xali eni d'ap caw. ¹⁸ Bëte odëmbën ok ex bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu el, ¹⁹ eni teb ocëmu od aniyon ok, gë oñandi od napul ok, do gë oñandi od eman ok ex këşa xalı ex tëkwan ebi nëngwët in. ²⁰ Do ebar ejekax el ex bela bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu bën, eni ma ebi nëngwët do ex cënar gër owëkw orebën: emat ex dëw ofëxw osas, enjo ofëxw ocongebat, do enjo keme.»

End apënëtal and lambo en

²¹ Yesu ga ñata ko apënëtal año, wëka këbi bër baño baxët bën: «Lambo ir fëtën këni in, aňob nde këni ñobënd gë enëp? Axwët nde këni xwëtënd d'ila në angaw? Ax gi ex na nde në er yañ këni xawënd? ²² Mëñ ex, er hi bax yo watërexe in, awati kë wati. Er hi bax yo eşoncon in, aşana kë şanaya goyat gër angoben! ²³ Awa ar gë anëf an wëlël exo enjo!» ²⁴ Baş ko bëte: «Balëkënalıyındën end kën wëlënd en. Gë

* 4:12 4.12 Esayi 6.9-10

acariya and kënëbi sëyinënd bela aŋ fo këjun w̄aşën wën bête, ado sêf enjun tënd motënd. ²⁵ Ar w̄ak eyeyan elo an, Kaxanu abasën këno başën owël ol. Bari ar fiëpëk an, yowëȳ aŋo pëni na.»

End apënëtal and enedfa end kë lëgënd gë andexëm eŋ

²⁶ Yesu şom ko bête: «Owun or Kaxanu ol er wëndërëk gë end ala ar kë yişënd enedfa gër oşënga orexëm fo. ²⁷ Këŋo raşënd nde ba këŋo ferënd nde, hik gëmëd hik goyat, enedfa eŋ alëg kë lëg ex daf xarak mëŋ axwën an axo nang na ba mondake. ²⁸ Ebar el dëŋ këŋo rëca ex dëg ang ondës fo, ex daf bële in xali ex neg do ex can, banjëra baŋ ex dëw aye. ²⁹ Do and kë sëg aŋ, eni ŋaş gë xorom in and kë hat ekanara ed benedfa aŋ.» ³⁰ Wëka këbi bête Yesu: «Gë ine këne watinaliye owun or Kaxanu ol, gë apënëtal and fe?» ³¹ Yaka ko mëŋ fo: «Ang enjëlir end atëx and mutarëd fo hik. Dek benedfa bënd ex gër ebar ro beŋ, enjëlir eŋo xurik ex ba. ³² Barikan and këni nef do ex dëg aŋ, ata kë rafënd nëmëc dek bebëlëg bebër ex gër andëdfa bën. Benini beŋ ex derëra xali oşël or gër orën ol eni yëlëra yaŋ.»

³³ Ata Yesu gë bapënëtal baŋo sëfëtan baŋi end Kaxanu eŋ bela bën ang këni xor eŋi pëni ak. ³⁴ Abaŋi sëyali na gë bapënëtal këm. Barikan and këni hi gë bësëfan bërëxëm fo aŋ baŋi faŷënënd dek.

End Yesu do gë ekoc etëm eŋ

³⁵ Ata kwël yatijo fo, and genëka aŋ, Yesu fel këbi odexëm: «Kegëtane anjer aŋ.» ³⁶ Ga fela këbi amëxwër aŋ, bësëfan bën w̄ëla këno Yesu gë ikuluŋ ind gër ed yëpa baxo iŋ. Na fo bax bête bëkuluŋ bëcëxe bëndanjëm. ³⁷ And hi këni Yesu gë bësëfan bën gër ngu aŋ, hatëguk angoc etëm. Men oŋ kë xaninënd bomeŋ bomeŋ xali kë rëmbayand ikuluŋ iŋ. ³⁸ Barikan Yesu mëŋ yem këŋo raşënd gër epoy ed kuluŋ gër akwëtaya and gaf. Ata exo nëngëtaxën in, bësëfan bën xeŷ këni şor: «Asëyali, doru këne nemiye. Wëj axi bal ex na nde?» ³⁹ Ga nëngëta ko na, xeŷan ko ekoc el gë anjer aŋ: «Xey wën, cësinayin!» Ataŋ sebëk ekoc el do anjer aŋ bête yëmëk ataŋ. ⁴⁰ Wëka këbi Yesu bësëfan bën: «Oko inew̄a yëdaraxën kën go? Ba wën xali gërëgako ane kwëta ex na nde?» ⁴¹ Aŋo yëdara këni kaş-kaş xali do këni wëkarënd: «Noŷo ngwa ex ala ajo? Ekoc el do gë anjer aŋ aŷa kë w̄and er ko re in?»

5

End ar gë bangoc bañëŋënaŋ eŋ

¹ Yesu gë bësëfan bërëxëm bën, ga xegëta këni anjer aŋ, hat këni gër ebar ed Bëşerasa. ² Ataŋ ga şëpëta ko Yesu gër ikuluŋ, şanëgu ko pëlët gër oñeg, ala ar gë bangoc bañëŋënaŋ do ko yend aped-fed. ³ Gër oñeg lëg baxo do ala baŋo xor na eno pokëra gë gweyele-gweyele. ⁴ Band mar abon bano bonënd eno pokëra gër otaxan do gër osapar gë gweyele-gweyele. Barikan mëŋ dek baxo xotënd exo nëtëra dëng-dëng odun ok. Ala ax cot bana ojaŷ od eŋo bonaxën ok. ⁵ Er baxo xeŷërand cis wec gër banapëra band gër osënd. Asembaŷënaŋa baxo sembaŷënaŋand eman eŋ gë oxaŷ. ⁶ Sam ga watëgu këŋo Yesu caw, hër ko aped-fed do foxi ko gër lëngw irexëm. ⁷ Xeŷ ko: «Inew̄a yandi ki gër ndam Yesu, wëj Asëñiŷ ar Ar-hik-yaŋ gër orën an? Këla gër ow̄ac or Kaxanu, këreye narën na!» ⁸ Baxo xeŷaxënënd mondako,

awêl baŋo wêlënd Yesu ga ko re: «Wên bangoc bañêñenax, canin gër ala ajo!»⁹ Ata Yesu wêka kênjo: «Mondake kèni wácënd?» Yaka ko: Wêno «Benga sir-sir» kèno wácënd gayik bangoc bandanjëm hi kèmi.¹⁰ Ata bangoc bañêñenax baŋo kèno xarand Yesu kèrèbi ñwaŋ na caw, ga xey kèbi eni ñawêta ebar ed Ŝerasa el.¹¹ Xarak ler gër etënd gër ed hi bani na, bambëxwëbëxw banëfi xadacêrand na.¹² Ata ga wat kënëfi, bangoc bañêñenax baŋ xara kèno Yesu: «Cêñetalëbo mèni dîl bambëxwëbëxw baŋo!»¹³ Ata wã ko Yesu. Na bangoc bañêñenax baŋ ga ŝan kèni gër ala, lil kënëfi bambëxwëbëxw baŋ. Do ang hi bani gër ed kwère kwère ak, yêketa kèni gè ongër fo, lapayax kèni gër anjer dek kece in, noyelira kèbi dek. Er hi bani nè bambëxwëbëxw owëli oki.¹⁴ Ga ŝapër kèni bëxadac bën, hërëra kèni bëjo gër angol, bëjo gër ocënga. Reyarax kèni end wat bani eŋ. Ata wãraraw kèni bela bën, bura-bura gër onang.¹⁵ Ga ñat kèni gër ed ebaxo Yesu, wat kèno ar gè bëyël ar benga benga an, ga yëpa ko gè banjëm baŋ. Nang kèni mène aye dëŋ bakar kênjo onden oŋ. Yédara kèni xali xurik.¹⁶ Bër wat bax dek er ri baxo Yesu bën reya kèni end ar gè bëyël eŋ, do gè end bambëxwëbëxw eŋ.¹⁷ Ata yana kèni kèno xarand Yesu exo dëxëta na gër ebar edebën.¹⁸ Ga ko baka Yesu polo gër ikuluŋ, ar ebax gè bëyël an wêka kênjo: «Awa nde këy wa me gi ar enga endey?»¹⁹ Ga ñep ko Yesu, yaka kênjo: «Mañil gër ndewën, gër iciw indey. Tëfëtanëxëyëfi dek er rin ki Axwën Kaxanu in, do ang xañënan kênjo wëj ak.»²⁰ Ata ala ajo wãyi ko do ko femëraxënd end Yesu eŋ gër Bangolepëxw. Areyara baxo reyarand dek er rin baŋo Yesu in. Do bela bën dek babi ŝarandërand endey eŋo.

End endënañ ecësëk do gè end asoxari ašëxwëra eŋ

²¹ Yesu xegëtaw ko amaka baka gè ikuluŋ in. Barërëgu kèni gašëxe bela bën gër bëŋa ir anjer.²² Hatëgu ko na ar bano wácënd Yayëros, alëngw ar aciw acaleya an, lapaya ko gër osapar or Yesu²³ do ko rend: «Asëyali, dam ex exo koti endënañ endam eŋ, axara xara kèmi, yeye eyo kwëtan otaxan ok exo pakaxën do exo diyaxën.»²⁴ Yesu sëfër kèni kwël gè Yayëros. Enga end bela eŋ kënëfi sëfand do kèno fimelirand Yesu.²⁵ Xarak asoxari an baŋo yexayaxënënd ošat elod bënny epëxw gè bëki ebaxëna gër enga eŋo.²⁶ Mbanj soro baxo gër otaxan od bëxora bëranjëm, do faŋ baxo dek napul irexëm in gër oxora, bari axo pak bana. Ado aŋo hi baŋo kaš-kaš ošëxwëra ol.²⁷ Ga wël ko mène Yesu kë xucand, nêfënëfa ko xali sèkën kênjo, do xwixwëta ko acud andexëm aŋ.²⁸ Er yëla baxo mène ga xaŋ xaŋ kênjo exo kwixwëta banjëm bandexëm baŋ ata ko fak.²⁹ Sam ga xwixwëta kênjo, ošat oŋ sebëk ataŋ ecan el. Nang ko gër eman endexëm mène afak dëŋ fak ko.³⁰ Yesu nang ko mène panga indexëm ŝanëk na. Ata xwëša ko mërëxand gër amëxwër. Nèkona ko gand epoy do wêka ko: «Noŋo xwixwëtak banjëm bandam baŋ?»³¹ Yaka kèni bësëfan bën: «Oko, këyëbi watënd bela bën ga kèni fimelirand nde këy wëkand noŋo xwixwëta ki?»³² Barikan mëŋ kwël kênjo ŝaland ar ri bax eŋo an.³³ Ata asoxari an kênjo rëgënënd anjiŋ aŋ, ga nang ko er hi baŋo in. Wara ko lapaya ko gër osapar or Yesu do reya ko dek dal in.³⁴ Barikan Yesu re ko: «Awël nde aŋiwën, ga xwëta këye fakaxën këy. Mañil gè emëkw eyemax do pakël ošëxwëra orey ol.»

³⁵ Ga ko yeyan mondako bayi baxo Yesu ga ñatëgu këni bela bër hiw bax gër iciw ind alëngw ar aciw acaleya an. Re këni: «Awa anëka xor këno endënañ endey eñ! Ine këyo soroli mama Asëyali an?» ³⁶ Barikan ado ga wël baxo eyeyan elo, Yesu fel këno alëngw ar aciw acaleya an: «Kërey yëdara na ngëj, kwëtale mondako dëj.» ³⁷ Gabatak axo ma bana eño ðañëta gër iciw ind Yayëros angëmëne ax gi ex na Piyer, gë Şak do gë Şañ, abinëm ar Şak. ³⁸ Ga ñat këni gër iciw ind alëngw ar aciw acaleya, Yesu wat këbi bela bën ga këni renitara axeyënd mbanj. ³⁹ And lil ko anj, wëka këbi: «Ine kën şëşësinënd go? Ineña otes od go ok? Itox inj araş fo raş këno, axo cës ex na.» ⁴⁰ Ata ga wël këno, ýana këni këno wërëyand. Yesu necët këbi ðek ang ebani ak. Ga wac këbi nëm gë sëm ir endënañ do gë bësëfan bër lañëta banjo bën, lil këni gër ed xwët bano itox. ⁴¹ Ata Yesu lëk këno itox inj gër ataxan, re ko: «Talita kumi», mëne ngëj: Endënañ kanil, ga re këme! ⁴² Atanj kwengweremët endënañ eñ, xwësa ko ceg do ko yëtënd, anëka sëk banjo bëniy epëxw gë bëki. Bër wat bax eño bën şëg këbi benjëw bej ga xurik aşaran in. ⁴³ Yesu xëñara këbi aye bëxwën endënañ eni cësinali endey eño. Fel këbi eno yël er ko yamb in.

6

End Yesu gër Nasaret eñ

¹ Ata Yesu xani ko na, wãyi ko kwël gër Nasaret, gër ed raf ko. Sëfër këni gë bësëfan bërëxëm bën. ² And ñatëguk akey and eteyëta anj, ye ko këbi sëyalirand gër aciw acaleya. Dek yëmb bani bër obaxët bën, do ga këbi şarandëra këni wëkarënd: «Feye wa şotëgu ko eño? Orenik or mondake wa şot ko? Do mondake ko rind becarax bendako rako bej gë otaxan odexëm ok? ³ Ax gi ex na nde mëj ex afika ar otëx an, asëñiw ar Mari an? Ax gi ex na nde bobinëm ex Şak gë Yose, gë Yud do gë Simonj? Do bëbinëm bëtoxari bëj cëj, ax gi ex na nde gër ndëfi ro dëj exëni?» Ata në eño babi hëpëgënanaxënënd endexëm eñ. ⁴ Ata yaka këbi Yesu: «Alawënel ar Kaxanu an, gër angol andexëm fo këno yafënd, ado ðek ðek in gër bërëxëm do gë bër ekun ebat gë mëj bën.» ⁵ Ata ecarax gematak anjo mëndan bana exo di na. Bëşëxwëra bëfënpëne fo fakën babi ga hëmbara këbi. ⁶ Mondako şaran banjo Yesu end onjëpëgan odebën eñ.

End olawën or bësëfan epëxw gë bëxi eñ

Ata Yesu ko sëfërand bëngol bënd ler gër Nasaret bëj ebi tëyalirax. ⁷ Wac këbi bësëfan epëxw gë bëxi bën, lawën këbi eni ye bëxi bëxi sam ga yël këbi panga ind enëfi necëtaxënënd bangoc bañëñëx inj. ⁸ Fel këbi bëte eni mëlayand oşët fo do këreni mëland na: ax gi ex na eyamb-yamb, ax gi ex na ambaş, ax gi ex na kodj gër bëmboto. ⁹ Barikan eni pedand baped band xalanj, bëte këreni cudand na bacud baki. ¹⁰ Afel fel babi bëte: «Gër iciw ind kën ñat, bayiindën na xali yatir kën xuca. ¹¹ Bëte angëmëne en ñat në angol, do bela bën eni njeñ enun kwëtaya in ba eni njeñ enun baxët in, pëxwëcayin obar od lëkak gër osapar orewën ok en kucaxën. Obar oko ex osede or këbi şëndën bela bëjo.» ¹² Ga ye këni bësëfan bën, femërax këni gër bela end eni nëngwët aniyand andebën eñ. ¹³ Necët kënefi bëyël bëranjëm

gër bela. Bëte bëshëxwëra bëranjëm banëbi nëmërand ogu, do bani fakënd.

End ecës ed Şaş Batis eŋ

¹⁴ Erod, emun eŋ, wël bax er baxo rind Yesu in gayik oŋac or Yesu ol mongwëli wëli bax. Bërëmar are bani rend mëne Şaş Batis, ar babi buyind bela an xaniwëk gër ecës, mëŋ şotaxën ko panga ind ko rixënënd becarax in. ¹⁵ Na fo bani bër bax rend mëne alawënel Eli xaniwëk gër ecës. Na fo bani bëte bër bax rend mëne alawënel ar Kaxanu abat, ang ebani akarëk ak, xaniwëk. ¹⁶ Barikan, Erod ga wël ko beŋo dek, re ko: «Yama Şaş Batis ir fodëtën bamo gaf ga xaniwëk nde gër ecës.» ¹⁷ Erod mëŋ dëŋ re bax eno tëra Şaş Batis do eno pokëra gë gweyele-gweyele lëf gër epëra gayik anëp nëp baŋo ga watar bani gë Erojad, alindaw̄ ar abinëm Filip an. ¹⁸ Enimin, Şaş Batis mondako baŋo fëlend Erod: «Ax ñap ex na eyo kan abinëx asoxari arexëm an.» ¹⁹ Ata Erojad mbaŋ şus baŋo Şaş Batis do ýandi baŋo eno daw̄, ñari abaxo xor na. ²⁰ Ado Erod ayëda baŋo yëdand Şaş Batis ga nang baxo mëne ala ar şenene ex, awënëk ex. Mëŋ bayik abaŋo seb na eno dixëra. Dek baxo şëndënd and këŋo wël aŋ xarak anëngan dëŋ baŋo nënganënd obaxët ol. ²¹ Ata Erod ri ko ofëna or ekwitaxën ed akey and rëw̄ këno. Wac këbi gër ñambëran bëlëngw bën do gë bemun bend ocorodfa beŋ, ebar ed Galile el dek. ²² Ga lilëgu ko abiw̄ ar Erojad gër ed ýëpara bani, w̄an ko xali nëngan këbi Erod gë bër w̄acëraw babi gër ofëna bën. Ata Erod, emun eŋ, fel këŋo endënaŋ eŋ: «Mëkale er ýandi ki yo, wëno ayël këmi yël.» ²³ Ga yaşar ko baş ko: «Er këye xara yo ayël këmi yël, ado ex gido mi cet ja mërëxand ebar ed gër ed wun ko ro el.» ²⁴ Ata şan ko endënaŋ eŋ, wëkaw këŋo nëm Erojad: «Ineŋa këmo xara emun eŋ?» Yaka këŋo: «Karalo gaf ir Şaş Batis in, ar këbi buyind bela an.» ²⁵ Ga wërëşëtaw ko aýand lëf gër ed exo emun, xara këŋo: «Er ýandi ke eye yëlëgu gërëgako gaf ir Şaş Batis in polo në inëp.» ²⁶ Ata emun eŋ hi këŋo këŋ gër emëkw, şena këŋo. Barikan ga yaşar baxo xali wël këno bër ofëna bën, ax mënd bana eŋo dëc endënaŋ eŋ er xara ko in. ²⁷ Emun eŋ lawën këŋo ataŋ anëkona arexëm abat exo mëlawaŋ gaf ir Şaş Batis in. ²⁸ Ye ko, fodëtëgu ko gaf ir Şaş Batis in gër ed fëra bano do wëlawaŋ ko në inëp. Fëxwën këŋo endënaŋ eŋ. Endënaŋ eŋ şena ko yëlëx këŋo nëm. ²⁹ Bësëfan bër Şaş Batis bën ga wël këni endey eŋo, yen këni eman endexëm eŋ gër epëra do wëxëta këno në ýeg.

End eñëmbën ed eyamb yamb eŋ

³⁰ Oparëxanda ok ga bakaraw këni gër Yesu, reya këni dek beşër riw bani bën do gë dek end sëyaliraw banëbi bela eŋ. ³¹ Ata yaka këbi Yesu: «Awa yowën ene nacëtaye në er tëb en teyëtax tükër!» Mbaŋ ebani bela bër xeta babi bën: bëjo këni yend bëjo këni ñatëgund, ax mënd bana ang këni yambëra ak. ³² Yesu gë bësëfan bën fëra këni polo në ikuluŋ eni nacëtaxën. ³³ Ata bela bëranjëm wat kënebi ga këni ye, xwita kënebi. Do angol and ex yo bani xanirawënd eni ye olëngët, gogo nde ga ñatët këni. ³⁴ And bani şëpëtand gër ikuluŋ aŋ, Yesu wat këbi bela ga ñarëregu këni xali hi këni amëxwër atëm. Aŋo xaýënan

kêno xali gayik er hi bani ang opey od gë axadac këm fo. Na sëyalira babi bebëranjëm xali nëkak. ³⁵ Ga kë xwëyar bësëfan bërëxëm bën sëka këno Yesu do re këni: «Asëyali, ro gër ed hi këne apuÿ ex do anëka wëdfëk eñan eñ. ³⁶ Pelalëbi bela bën eni capërëra gër ocënga, ed bënëpa el, do gër bëngol bënd ler ro eni yëcërax er këni yamb in.» ³⁷ Barikan mëñ yaka këbi: «Yëlinëbi wën dëñ er këni yamb in!» Yaka këno: «Ba mi ye mi yëcëgu mburu në batama okeme oki band kodï nde, mëni dëbaxën dëk ako?» ³⁸ Ata wëka ko Yesu: «Bamburu banjégwe wa lëkaya kën? Yeyin en nangëgu!» And wëkaraw këni añ, yaka këno: «Bamburu banjo do gë oxan oxi.» ³⁹ Añ re ko enëbi pel bela bën dëk eni ñëpara bëmëxwër bëmëxwër gër ondës ocëkët. ⁴⁰ Ata yëpara këni bëmëxwër bënd mar bela keme, bëjo ofëxw oco. ⁴¹ Yesu ga wëd ko bamburu banjo ban do gë oxan oxi ol, xeña ko orën ol do sëkwa këno Kaxanu. Ga xwët ko, hëbëndër ko bamburu ban do yël këbi bësëfan bën eni cet. Bëte mondako fo şet babi oxan ol xali şot këni bën dëk ang yëmb bani ak. ⁴² Na yambëra këni xali wëd këni bën dëk. ⁴³ Ata ñar këni bësëfan bën şakange epëxw gë baki şacaxaken band mburu ind hayëta bax ban do gë oxan ol. ⁴⁴ Bër lëba babi Yesu bën er ebani, bësöşan bën fo, owëli oco.

End Yesu gër men eñ

⁴⁵ Atañ ga xucak eño, Yesu nëyali këbi bësëfan bërëxëm bën eni dëngwa gë ikuluñ inj ekeg ed anjer, gër Betësayida do mëñ bayi ko na ebi pela bela bën. ⁴⁶ And fela këbi añ, ye ko yañ në etënd exo calex. ⁴⁷ Ga şëlak eñan eñ, bësëfan bën ñat këni gë ikuluñ inj mërëxand ir anjer xarak ekeg elo bayiw baxo Yesu gër ebar. ⁴⁸ Wat këbi bësëfan bën ga şopa këbi ewac el gayik aped-fed gë ekoc etëm bani xasënd gë ikuluñ inj. Emëd ekarëk el, Yesu këbi sëfand do ko wëñënd yañ gër men ang gër ebar fo. Ga sëk këbi, yandi këno ebi cand. ⁴⁹ And wat këno ga ko wëñëta yañ gër men añ, bësëfan bën yëla këni mëne oñey ex, ax gi ex na mëñ. Ata ses këni şor. ⁵⁰ Ga këno nëkon, bën dëk şëg këbi benjëw beñ. Atañ yeyaneli këbi Yesu: «Kapinayin! Wëno ex, kërën yëdara na.» ⁵¹ And hi ko polo gër ikuluñ añ, xucak ekoc el. Ata bësëfan bën dëk şaran babi endexëm eñ. ⁵² Gayikwa yoweÿ abi pëni bana ecarax end mburu eñ: ga fod babi.

End epakën ed bësëxwëra gër ebar ed Genesaret eñ

⁵³ Ga xegëta këni anjer añ, ñat këni gër ebar ed Genesaret. ⁵⁴ And şëpëta këni gër ikuluñ añ, bela bën xwita këno atañ Yesu. ⁵⁵ Ata wëra këni enëbi mëlaraw bësëxwëra bën monëbi gër şanakaya bandebën. Motëfelira bano sëfelirand Yesu gand ed ko ye yo. ⁵⁶ Gër ed ko lil yo, hik ingol, hik angol atëm, hik oşënga, tar fëña in banëbi xwëtënd bësëxwëra bën do bano xarand ebi teb eni kwixwëta ndakan ambana and acud andexëm añ. Do dëk bër banjo xwixwëtand bën afak bani fakënd.

7

End bapela band bëxarëk eñ

¹ Akey amat, Ofariseñ do gë bësälën yow bax gër Yesu ga xaniw këni gër Yerusalem. ² Ata wat kënebi bësëfan bërëxëm bërëmar ga xoba këni gër eyambëran gë otaxan obuyaraxik, mëne ngëñ nebarëxe.

³ Xarok Ofarisenj ok do gë Bëšëwif bën ðek abani yambëra na nebarëxe šenene otaxan ok, ang rëp bax gër ðapela band bëxarëk bërebën ak.

⁴ Angëmëne në akwëndaya and gër angol ye bani, and këni wãyi gër iciw anj ðin bani nebarand aye eni yambëraxën. Bëte mbanj e ebax bend akarëk bend bani fëbënd bej: eneb ed onëp, eneb ed ofeya el do gë ed bandun band yawale el. ⁵ Ofarisenj ok gë bësälän bën wëka këno Yesu: «Bësëfan bërey bën inewã këni liyaxënënd mondako, ga këni yambërand gë otaxan obuyaraxik, do ani tëfënd na ðapela band bëxarëk bërebi ðanj?» ⁶ Ata Yesu yaka këbi: «Ata alawënel Esayi ðal re baxo mëne wën bëyëñenax bër kë labayand hi kën. Ga yëgw ko wa:

“Bela bëjo gë etëy el fo këne fëbënd,
Anjëlän andebën anj caw ðawëta ke;

⁷ Asoro fo këni sorond cale indebën inj,
Osëyali orebën ol ðapela band bela fo ex*.”

⁸ Ata re ko bëte Yesu: «Wën, kë yepënënd er re ko Kaxanu in do kën fëbënd ðapela band bela. ⁹ Kën yepënënd apela and Kaxanu anj do kën fëbënd amërëwëra andewën. ¹⁰ Ga re ko Moyis:

“Wëj ala an pëbëlëbi norix gë sorix,
Ar këjo xare yo nëm ba sëm ar edawë ex*.”

¹¹ «Barikan wën këbi sëyalind bela bën: And ki xara yey norix ba sorix anj, axor këy xor eyo pel mëne gë er ebax eyo dëcaxën in “Korëbanj” ex, mëne ngëñ Kaxanu yël këyo. ¹² Ax gi ex na nde në end apela andewën anjo, bela bëranjëm anëfi dëcand na bëxarëk bërebën bën? ¹³ Ata mondako kën yepënënd eyeyan ed Kaxanu el gë apela and yerët kën gë andewën dëñ. Bëte awata wata kën bemenak bend ang enjo ak.»

¹⁴ Yesu wãc këbi gašëxe bela bën. Ga sëka këno amëxwër atëm, re ko: «Wën ðek ðaxëtine ðe aye enun pënixën. ¹⁵ Yoweý ax gi ex na er kë lil gër ala do enjo buyarën. Barikan er kë šanënd in këno buyarënënd. ¹⁶ Awa ar gë anëf kala, ðaxëtëlexo enjo.» ¹⁷ And lil ko Yesu lëf gër iciw anj, ga sebëgu këbi fac amëxwër anj, bësëfan bërexëm bën wëka këno ebi payën apënëtal anjo. ¹⁸ Ata re ko: «Okò, wën bëte an gi ex na nde gë orenik? Anjun pëni ex na nde mëne yoweý ax gi ex na er kë lilënd gër ala do enjo buyarën? ¹⁹ Er kë lilënd gër ala in gër acël kë ðatënd, ax gi ex na gër emëkw. Do and kë hi gër acël anj, ex paýërax gër apuý.» Ata gë eyeyan elo wãsin babi Yesu mëne eyamb yamb ed ex yo awën wënëk. ²⁰ Er re baxo mëne er kë šanënd gër ala in këno buyarënënd. ²¹ Gër emëkw ed ala kë ýanand xali ex can: ðanjëlän ðañëñenax ðanj, gë eñac enj, gë orek ol, gë edawër el; ²² gë orekar ol, gë anjana and kodí anj, gë oxey ol, gë njifa ind bela inj, gë asëk alakirand fo in, gë oyakërax ol, gë ocir od Kaxanu ok, gë ndafënan inj, do gë ofëñirëx ol. ²³ Eyo gër emëkw kë ýanand beño ðek, do and kë šan anj enjo buyarën ala an.

End asoxari aliyer enj

²⁴ Ga xucak enjo, Yesu ye ko gër ebar ed këni wãcënd Tir. Hat ko yir fo në iciw ga xey këno eni nangëra bela bën mëne mëñ yowëk, barikan gogo nde ga nangëraw këni. ²⁵ Ga wël ko nëm ir endënawë end hi bax

gë angoc añëjënax, yow ko lapaya ko gër osapar or Yesu. ²⁶ Asoxari ajo Agërek ebaxo do xaniw baxo gër Fenisi gand ebar ed Siri. Axara xara baŋo Yesu eŋo nëcët angoc añëjënax aŋ gër abiw̃. ²⁷ Yesu yaka këŋo: «Cënili pere eni med obaş ol. Ecomar ed këni yambënd obaş el ax ye ex na eyëbi dapën bëkwërëkwër.*» ²⁸ Re ko asoxari an: «Eyo dal ex Axwën, barikan bëkwërëkwër bëŋ dila gër ed këni yambërand obaş këni wëdarand bëngacan bënd këni lapëtarand bëŋ.» ²⁹ Ata re ko bëte Yesu: «Awa në end eyeyan elo ayakali këmi yakali. Maŋil, angoc añëjënax aŋ anëka šan ko gër abix.» ³⁰ And w̃aŋi ko asoxari aŋ, sëkëx ko mëne angoc añëjënax aŋ anëka šan ko gër abiw̃, alaki fo alaki baxo gër angaw̃.

End apaxo eŋ

³¹ Yesu ga xani ko na gër ebar ed Tir, ko w̃aŋind ond gër ebar ed Galile oŋ na do ko xucand gër ed Sidonj el. Bëŋa ir anjer in baxo sëfand gand bebët ir «Bangolepëxw.» ³² Fed këni gë bela ga këno w̃ëlanëgu apaxo, ar bax yeyanënd gë ojaŋ fo. Na xara këno eŋo ŋëmbe exo pakaxën. ³³ And nacët këŋo caw gër ed hi bani bela aŋ, Yesu šo ko banëf band apaxo baŋ, gë obasa odexëm ok, do wiš këŋo gë bato baŋ gër aniw̃. ³⁴ And xeŋa ko orën aŋ, yën ko atëm, re ko: «Efata», mëne ngëŋ Dëmëtayayin. ³⁵ Ataŋ lëmëtayak banëf baŋ do lëkwëtarëk aniw̃ aŋ, apaxo aŋ ŋana ko ko yeyandërand šenene. ³⁶ Yesu xëŋa këbi eni cësinali endey eŋo. Barikan axëŋa yo axëŋa bela bëjo aŋo bani reyarand kaš-kaš. ³⁷ Mokuri xuri bax ang šaran babi xali bani rend mëne Yesu bëcaraxik fo ko rind. Banëf band bër bapaxo baŋ ko lëmëtënd, do baniw̃ band bamuma baŋ ko lëkwëtënd eni yeyandëraxën.

8

End eñëmbën ed mburu eŋ

¹ Akey amat, bela bën ga barërëgu këni omëxwër otëm, xeta këno gašëxe Yesu. Ga wata ko mëne bela bëjo er yamb in ani cot bana, w̃ac këbi bësëfan bërexëm bën do re ko: ² Nëkoyinëbi bela bëjo, dek ke xaŋënanënd elod bakey batas këne sëfarand, bari ani gi ex na gë eyamb yamb. ³ And këmëni fela yambërarëxe aŋ, bon këni sorox gër fëŋa gayik bërëmar caw xaniw këni. ⁴ Yaka këno bësëfan bën: «Mondake wa kënëbe lëbaye tëb ro?» ⁵ Aŋo w̃ëka këbi Yesu: «Bamburu banjëgwe wa lëkaya kën?» Yaka këni: «Banjongëbaki.» ⁶ Fel këbi bela bën eni ñëpara gër ebar. Ga xana ko ko bamburu banjongëbaki baŋ, šëkwa këŋo Kaxanu, hëbëndër ko do yël këbi bësëfan bën enëbi cetëra amëxwër aŋ. Ata šet këno ala kala aton dek ang ebani ak. ⁷ Bëte bëngan ebaxëna, ga xana këbi Yesu, šëkwa këŋo Kaxanu do re ko bëte enëbi cetëra bela bën. ⁸ Na yambëra këni xali wëd këni. Bayitarak mburu inj në šakange banjongëbaki. ⁹ Bela bër lëba babi na yatijo bën er hi bani në owëli onax. Ata ga yambëra këni, Yesu fel këbi eni maŋira. ¹⁰ Ataŋ mëŋ gë bësëfan bërexëm bën fëra këni gër ikuluŋ do kwël ye këni gër ebar ed Dalëmanuta.

End amatinali and gër orën eŋ

* **7:27** 7.27 Bëšëwif bën ocaŋët banëbi w̃acënd bër bënëŋg bëcëxe bën.

¹¹ Akey amat, Ofarisej yow baxëna na eno mëkara Yesu. Ga ýandi këbi eno bon, wëka këno ebi masin ecarax amat eni nangaxën mëne gër orën xaniw ko. ¹² Ata yepandëra këno Yesu gër onden ondexëm endeßën ej, yën ko atëm do re ko: «Wën bela bëjo, ineŵa këne wëkaxënënd mun masin ecarax en nangaxën mëne gër orën xaniw këme? Dal in këmun felënd, ecarax an wat na.» ¹³ And ñata ko ejo aŋ, Yesu ßaka ko polo gër ikuluŋ eni kegëtaxën anjer aŋ gë ßësëfan bërexëm bën.

End lewir ir Ofarisej ej

¹⁴ Bësëfan bën axwëya xwëya bani eni pena mburu iŋ. Amat fo wëlali bani gër ikuluŋ. ¹⁵ Ata re ko Yesu: «Kwëýëtayin lewir ir Ofarisej in do gë lewir ir od Erod in*.» ¹⁶ Ata ga wël këni ejo, ßësëfan bën këni yëland mëne ga bani gë mburu këm yeyanaxën baxo mondako Yesu. ¹⁷ Ga wata ko Yesu mëne mondako këni yëland, wëka këbi: «Ineŵa kën yëlawënd mëne ga hi këne mburu këm yeyanaxën këme mondako? Xali gërëgako aŋun pëni ex na nde er re këme in? Wën ýowëý an kaman ex na nde pere? ¹⁸ Ata wën and mokem xem këŋun de ogaf ok. Gë ßangës hi kën ßari an watërand na, gë ßanëf hi kën, ßari an wëlërand na. ¹⁹ An kwita ex na nde gë bamburu ßanjo lëßa bamëni bela owëli oco? Do ßacaxaken ßand ßayëtara babi ßaŋ, ßakange ßanjëgwe ßar ßaŋ?» Yaka këno: «ßakange epëxw gë ßaki.» ²⁰ Bëte an kwita ex na nde and lëßa bamëni gë bamburu ßanjongëbaki bela owëli onax aŋ? Bakange ßanjëgwe fëxw ßaŋun ßacaxaken ßand ßayëtara babi ßaŋ? Yaka këno: «ßakange ßanjongëbaki.» ²¹ Ata re ko bëte Yesu: «Do wën xali gërëgako, ýowëý an kaman ex na nde?»

End Yesu do gë aßiwëk ar gër Betësayida ej

²² Yesu gë ßësëfan bën ñat këni gër Betësayida. Wëlanëgu këno na aßiwëk do xara këno ejo pakën. ²³ Ata Yesu lëk këno aßiwëk an gër ataxan do las këno xali ßan këni ingol iŋ. Ga xwëßa këni, wiß këno gër ßangës do fëd këno. And fëdët këno aŋ, wëka këno: «Ýeý nde këy watënd na?» ²⁴ Ga xëwëta ko aßiwëk an, re ko: «Në ewat mëni bela bën ang ßatëx fo, ßari ayexëra këni yexërand de.» ²⁵ Yesu fëd këno gaßëxe. And fëdët këno aŋ, aßiwëk an fak ko ataŋ, do ko watërand ßenene. ²⁶ Yesu fel këno exo maýi gër ndeßën, kërexo ßaka na gër ingol.

End Piyer do gë Yesu ej

²⁷ Yesu gë ßësëfan bërexëm bën ye bax gër bëngol bënd ler gër Sesare ir Filip. Gër fëña, wëka këbi: «Gër onang or bela, wëno noýo këni rend hi këme?» ²⁸ Yaka këni: «Bela exëna bër kë rend wëj ex Şaŋ Batis; bëjo wëj ex alawënel Eli, do bëjo bëte wëj ex, alawënel ar Kaxanu abat, ang bëtëraw këni ak.» ²⁹ «Do wën cëŋ, ine këne rend?» Yaka këno Piyer: «Wëj ex Afexën an.» ³⁰ Ata Yesu xëŋa këbi xali mëne ejo ala këreno pelëd na.

End ecës ed Yesu ej

³¹ Ata amëd aŋo ýana baxo Yesu këbi felënd ßësëfan bën mëne, mëŋ Aseñiw ar ala an, mbaŋ ko soro. Bëxarëk bër Bëßëwif bën, gë

* 8:15 8.15 Yesu, ga yeyan ko mondako, er ýandi baŋo ebi pëni mëne eni kwëýëtand er wata bani Ofarisej do gë od Erod in.

bêšadaxan bêlëngw bën do gë bêšalen bën ašus këno šus xali eno dëxw gër ecës. Barikan gë akey atasën aŋ, exo kani gër ecës. ³² Kerët felëra bafi bêšëfan bën beŋo. Ata Piyer ga nacët këŋo këŋo rexërand. ³³ Barikan Yesu ga nêkona ko gand bêšëfan bêrexëm, xeŋan këŋo Piyer: «Nacëtaxële fa Sindan, anjêlan andey aŋo and bëla fo ex, ax gi ex na and Kaxanu!» ³⁴ Ata and wac këbi amëxwër do gë bêšëfan bêrexëm aŋ, re ko: «Ar ýandi këŋo exe tëf an tebëlexo ebal ed gaf irexëm fo el. Gilexo awëlëk ar exo toro mbaŋ nê end oŋac oram exe tëfaxën. ³⁵ Ar kë xwël aniyandexëm an, anemin ko nemin. Barikan, ar kë nemin aniyandexëm nê end oŋac oram do nê end Atëfëtan an, afexën ko fexën. ³⁶ Ineŋa këŋo feca ar kë šotëra đek bebër hik gër ngwën ro bën xarak axo pexën ex na enjêw endexëm eŋ? ³⁷ Do gë ineŋa ko nëmb ala an enjêw endexëm eŋ? ³⁸ Ar këŋo šëfënan yo endam, do gë end eyeyan edam eŋ, mërëxand ir anjex and kë rind orekar do and bëwendëran aŋo, wëno Asëñiŋ ar ala an bëte ašëfënan ke šëfënan endexëm eŋ yatir këme bakaw gë enjaran end Faba eŋ do gë omeleka omënëk ok.»

9

¹ Ata re ko bëte Yesu: «Dal in këmun felënd, ang xwëšara kën ro ako, bërëmar ani cës na watërëxe owun or Kaxanu ol ga yowëk gë panga itëm.»

End enjaran end Yesu eŋ

² Ga xucak bakey banjongamat, Yesu wac këbi Piyer gë Šak do gë Šaŋ eno đañëta yaŋ nê etënd ecakax. Ga ħat këni, owati or eman end Yesu ol nëngwëtak gë ogës odebën. ³ Wedëk banjëm bandexëm baŋ kë ýegënd jing-jing do fešëk nëmëc ang ko xorëdoxo ala exo pešën anjëm gër ebar ro ak. ⁴ Ata bêšëfan bêsas bën wat kënebi pelët Eli gë Moyis ga këni xanar gë Yesu. ⁵ Piyer ga faš këŋo Yesu, re ko: «Asëyali, bon yedox ene bayiye ro! Dine baner batas: amat andey, amat and Moyis do aŋo and Eli.» ⁶ Piyer abaxo nangënd na er ko rend in, gayikwa anjiŋ aŋ lëk bafi xali xurik mëŋ do gë bošandaŋ. ⁷ Aŋo fedawëk aŋar do laš këbi kwëc. Wëlik oniŋ ga kë re: «Awa ajo ex đe Asëñiŋwën, ar pelot gër yomb iram an, baxëtindëno.» ⁸ Ataŋ bêšëfan bêsas bën nêkonara këni jey, wat këno Yesu gabat. ⁹ Ga këni šëla etënd el, Yesu xëŋa këbi mëne ala këreno pelëđ na er watëgu këni in xali mëŋ Asëñiŋ ar ala an exo kani gër ecës. ¹⁰ Ga xwëtaya këni gër oŋëkw eyeyan elo, këni wëkarënd bën bêsas er wacayak ekani ed gër ecës in.

¹¹ Ga xucak eŋo, bêšëfan bën wëka këno Yesu: «Inecëŋ këni rend bêšalen bën mëne afo exo yow pere Eli đamana exo yowaxënëgu afexën an?» ¹² Yesu yaka këbi: «Eyo Eli ayow ko yow exo kanindëra beŋ đek. Ax gi ex na nde aŋëgw ýëgw këni bëte mëne wëno Asëñiŋ ar ala an, ašus këne šus bëla bën do ene torondëra mbaŋ? Ine yëla kën wën? ¹³ Gërëgako, nangin mëne Eli anëka yow ko, barikan ang ýëgw këni endexëm ak, wëlaya këno ang ýandi këbi ak.»

End lëmëta ind gë angoc aňëŋënaŋ eŋ

¹⁴ And baka këni Yesu, gë Piyer, gë Šak do gë Šaŋ gër ed ebani bêšëfan bêšëxe aŋ, sëk kënebi amëxwër atëm and bëla ga xeta kënebi

do wat kënëbi bëte bësalen ga këni şampëre gë bën. ¹⁵ Bela bën ga wat këno Yesu, şaran këbi bën dek do këni xaşërënd endexëm eŋ cëma. ¹⁶ Ata Yesu wëka këbi bëşëfan bër şëni baŋo bën: «End inewã kën şampërend gë bëjo?» ¹⁷ Yakaw ko gër amëxwër asoşan abat: «E Asëyali, lëmëta iram in wëlanëgu këmi. Gë angoc añëŋënax and kë xanënd oniŵ lapar këni. ¹⁸ Gër ed ex yo këŋo rebënd do exo fiatëndërënd oŷënga oŋ, gë ocupërëşup ok gër etëŷ xali, exo ŋaŷ cemen. Axara xara këmëni bëşëfan bërey bën eno nęcët angoc añëŋënax aŋ, bari ano kor ex na.» ¹⁹ Ata re ko Yesu: «Ata wën anjex and bela bër gë oŋëpëgënan hi kën de. Xali niŷe fa këmë bayi gë wën? Xali niŷe fa këmun buŋan? Mëlanëgune tan lëmëta in!» Ata wëlanëgu këno. ²⁰ And fabër këni gë Yesu aŋ, angoc añëŋënax aŋ ŷëngëndëra këŋo lëmëta ijo. Wëc ko gër ebar do ko xënëcëtarand gë ocupërëşup ok gër etëŷ. ²¹ Na ex Yesu wëka këŋo sëm ir lëmëta: «Elod niŷe ko hind mondako?» Yaka ko: «Elod imeja. ²² Eŋo dawaxën, angoc añëŋënax aŋ alap këŋo lapënd: baŋo gër xodux, baŋo gër men. Barikan wëj angëmëne ŷëŷ xor këy na, këla kaŷënanëlexi wa, këla dëcalëbo! Kaŷënanëlexi biyi!» ²³ Yaka këŋo Yesu: «Re këy angëmëne ŷëŷ xor këy... Gër ar xwëta ke wëno an, bëŷ dek wëndëk.» ²⁴ Ataŋ xaka ko sëm ir itox: «Wëno axwëta xwëta këmi. Maraw eye dëca wëno ar gë oŋëpëgënan ajo!» ²⁵ Yesu wat këbi bela bën ga këni wãraraw bura-bura endexëm eŋ. Xeŷan këŋo angoc aŋ: «Wëj angoc añëŋënax and kë xanënd oniŵ, canël gër lëmëta ijo ga re këmë! Bët din kërey bakaw na.» ²⁶ Angoc añëŋënax űerëndëra këŋo, ŷëngëndëra këŋo xali lëmëta in do kwël şan ko. Ata lëmëta in, űet gër ebar, laki ko ang aşësëk fo. Bëranjëm bax rend mëne anëka xoti ko. ²⁷ Barikan Yesu lëk këŋo gër ataxan. Ga xanin këŋo kwengweremët, itox in xwëşa ko ceg.

²⁸ And wãŷi këni Yesu gë bëşëfan bën gër iciŵ aŋ, wëkax këno: «Inecëŋ sëkwanaxën këmi monęcët angoc añëŋënax aŋo?» ²⁹ Yesu yaka këbi: «Angoc añëŋënax andako rako aŋ gë cale fo ko şanënd!»

³⁰ Ga xani këni na gër hi ebani, Yesu gë bëşëfan bën ye këni cangët ebar ed Galile el. Axey xey baŋo eni nang bela bën gër ed hi ko. ³¹ Bëşëfan bërexëm bën babi sëyalirand do babi felënd mëne mëŋ Aşëñiŵ ar ala an asëra këno sëra do eno daw. Barikan yatir akey atasën axani ko xani gër ecës. ³² Ayëda bani yëdand Bëşëfan bën eno mëka ba ine ex ekani ed gër ecës. Ababi fëni na ine ex eyeyan elo.

End asëfan alëngw eŋ

³³ Yesu gë bëşëfan bën űat këni gër Kafarënewum. And hi këni lëf gër iciŵ aŋ, wëka këbi: «End inewã ban şampërewënd gër fëña?»

³⁴ Şësina këni yem gayik gër fëña end ba noŷo hik asëfan alëngw an bani xanarëgund. ³⁵ And ŷëpa ko aŋ, Yesu re ko: «Angëmëne ala eŋo ŷandi exo gi alëngw gër enga endam, gilexo abemban ar dek. Gilexo bëte ariyenin ar bela dek!» ³⁶ Ata Yesu felaw këŋo itox, xwët këŋo mërëxand, re ko: ³⁷ «Ar këŋo lëkaya yo itox indako rako në end oŵac oram, wëno dëŋ lëkaya ke. Ar ke lëkaya an, anëka lëkaya këŋo bëte ar lawënëgu ke an, ax gi ex na wëno fo lëkaye ke.»

³⁸ Ga xucak eŋo, asëfan ar bano wãcënd Şaŋ an fel këŋo Yesu: «Asëyali, biyi ar këbi nęcëtënd bëyël gër bela watëgu këmo, xarak axo gi ex na ar enga endëfi.» ³⁹ Yaka këŋo Yesu: «Ar kë rind ecarax

gë oŵac oram an, wën këreno cëban na gayik ala ax kor na exo di mondako bëte exo cena exe yeyanan eñëjënax. ⁴⁰ Ar abo kojër ex na an, arebi ex. ⁴¹ Ar këjun rëmbën yo men gayik bër Kërisët hi kën an, dal in këmun felënd, ašot ko šot amašen andexëm aņ.»

End beñëjënax eņ

⁴² «Barikan ar këņo lënan eñëjënax abat gër bër ŵak endam ado ex gi itox, er fecä doņo eno dëxën angaŷ aņoxixën and eyamb, do eno đap gër anjer eņo nojilexën. ⁴³ Angëmëne ataxan andey aņ ki lënanënd eñëjënax eņ, kacal ñot ey đap! Pecanëlexi ey dıl gër aniyän and din gë ataxan amat gë exi bayi tak baki do ey ñat gër xodux or ax domind na. ⁴⁴ [Fën ojën ol ani cësënd na, bëte xodux ol ax domind na.] ⁴⁵ Angëmëne sapor irey in ki lënanënd eñëjënax eņ, kacal ñot ey đap! Pecanëlexi ey dıl gër aniyän and din gë sapor ibat, gë exi bayi tak oxı do Kaxanu exi đap gër xodux or ax domind na. ⁴⁶ [Fën ojën ol ani cësënd na, bëte xodux ol ax domind na]. ⁴⁷ Angëmëne angës andey aņ ki lënanënd eñëjënax eņ, nongoloyëtël ey đap! Pecanëlexi ey dıl gër owun or Kaxanu gë angës amat, gë exi bayi tak baki do Kaxanu exi đap gër xodux ax domind na ⁴⁸ [Fën ojën ol ani cësënd na, bëte xodux ol ax domind na]. ⁴⁹ Gayikwa ala ar ex yo ang ongal fo ko sëk gë xodux ol. ⁵⁰ Ongal oņ er šenene ex, barikan and kë xac aņ, mondake kë jëwë gašëxe? Nëwël ex ola orewën ol ang ongal fo en cotaxën aketëxeta aņ gë bela bësëxe bën.

10

End ecapër ed eñër eņ

¹ Yesu ga xani ko na, ko yend ond gër ebar ed Yude oņ, ekeg Yurëden in. Ata barërëgu këni gašëxe bela bën, bamëxwër bamëxwër, do xeta këno. Do mëņ ang wër baņo ak, këbi sëyalirand end Kaxanu eņ. ² Ata Ofarisen ođ jändi këbi eno di atëy. Ga sëka këno, wëka këno: «Ajap nde japäk asošan eņo pela alındaŵ?» ³ Yesu yaka këbi: «Inëwa fel këņun Moyis?» ⁴ Re këni: «Moyis ga re ko mëne icën in jëgwënëleņo alındaŵ kayëta ir acapëra eņo pelaxën.» ⁵ Aņo re ko Yesu: «Në end emëš endewën eņ, jëgwëxaxën këņun apela aņo. ⁶ Barikan and jänak ngwën aņ, and bay këbi Kaxanu bela aņ, er ri babi asošan an gë asoxari an. ⁷ Mëņ ex asošan an afo ebi ñawëta nëm gë sëm, do eni bar gë alındaŵ. ⁸ Bën bëxi bër jërerëk bën eni gi eman emat, ani bo na gaf gë gaf. ⁹ Mëņ ex, Kaxanu and këbi bar eñër asošan gë asoxari aņ, ax ñap ex na ala ebi capëreli.» ¹⁰ And baka këni gër iciw aņ, bësëfan bën wëka këno Yesu ebi pajën endey eņo. ¹¹ Ata re ko: «Asošan ar këņo fela yo alındaŵ do eņo ñër asoxari ašëxe, në emenan eņo asoxari aņanar an gayik orekar këni rind gë axinëm an. ¹² Bëte angëmëne asoxari eni capër gë icën indexëm in do exo ye eņo ñërëx asošan ašëxe, në emenan eņo asošan aņanar an gayik orekar këni rind gë axinëm an.»

End Yesu do gë obaš eņ

¹³ Bela wëlaw babi na obaš gër Yesu ebi calen mokwëtan otaxan ok. Barikan bësëfan bën xeyënaxën kënebi. ¹⁴ Ata xoŷ ko Yesu ga wat eņo. Wac këbi bësëfan bën, re ko: «Tebinëbi obaš ol eni yow gër

ndam, kërenëbi pëng na gayik bër hik ang obaş ak bën xwënëk owun or Kaxanu ol. ¹⁵ Dal in këmun felënd, ar ax ma ex na owun or Kaxanu ol ang itox fo an, axo dîl na gër owun olo.» ¹⁶ Ata Yesu ga wëgara këbi na obaş olo, şalendëra këbi mokwëtan otaxan ok.

End ar gë napul eŋ

¹⁷ Ata ga ko ye Yesu, asoşan abat sëf këŋo gë ongër fo, lapaya ko mopoxi gër osapar orexëm do wëka këŋo: «Asëyali ar şenene, pelële ine ŷapëk me dind me cotaxën aniyān and din aŋ?» ¹⁸ Yesu yaka këŋo: «Ineŷa këye wacaxënënd ar şenene? Kaxanu gabat ex ar şenene an, ala ar şenene ax gi ex na. ¹⁹ Ax gi ex na nde anang nang këy bapela baŋ: “Këreyo daw na ala, kërey dina orekar ol, kërey deka na, këreyo nëgwëşan na ala, bête këreyo menan na ala, pëbëlëbi norix gë sorix?”» ²⁰ Yaka ko ala ajo: «Asëyali, elod icambenjar sëf këme bapela baŋo dek.» ²¹ Ata ga nëkon këŋo, Yesu xëbënan këŋo end ala ajo eŋ. Fel këŋo: «Emat bayi ki. Yel ey pan dek acota andey aŋ eyëbi yëlëra kodî in bëxaŷëanaxik, ata këy şot napul isëm yaŋ gër orën. And këy ri ko mondako aŋ, yowëd ey gi asëfan aram.» ²² Barikan ala ajo ga wël ko eyeyan elo, ŷëŋënin ko dëxas in do kwël ye ko gë oxoŷ fo gayik ar gë napul isëm ebaxo. ²³ Yesu ga nëkon këbi jey bela bën, fel këbi bësëfan bërëxëm bën: «Awa bër gë napul bën fon këbi yëka eni dîlaxën gër owun or Kaxanu.» ²⁴ Ata bësëfan bën wëlandëra këbi ga wël këni eyeyan elo. Baş ko bête Yesu: «Obaş oram, ata bër gë napul bën fon këbi yëka eni dîlaxën gër owun or Kaxanu. ²⁵ Gelemba saxëk exo kuca gër imëd ind icëkwër gë exo dîl ar gë napul an gër owun or Kaxanu.» ²⁶ Ga wël këni bête eŋo, bësëfan bën wëlandëra bête këbi kaş kaş do këni wëkarënd: «Do noŷo ngwa kë xor exo pex?» ²⁷ Yesu ga nëkon këbi gaşëxe, yaka ko: «Gër Kaxanu dek wëndëk, bari gër wën bela ax mënd ex na.» ²⁸ Aŋo re ko Piyer: «Nëkod bîyi ga sebëraw këmi ako dek sëfaxën këmi wëj.» ²⁹ Yesu yaka këŋo: «Dal in këmun felënd, ar këbi sebëgu gër iciw, nëm gë sëm, gë bobinëm gë obaş orexëm do gë ocënga odexëm në end oŷac oram, do në end Atëfëtan andam eŋ, gë təkër ak axo kaŷën na. ³⁰ Ata gëregako dëŋ ko şot bakëlëbëd keme: Bëciw, gë bëmaŷe bëtoşan, gë bëmaŷe bëtoxari, gë onëma odanjëm, gë obaş, gë ocënga, do gë toro, bête ecan ecan, ex tëndaw aniyān and din aŋ. ³¹ Bëlëngw bërānjëm kë hi bëmān do bëmān bërānjëm kë hi bëlëngw.»

End ecës ed Yesu eŋ

³² Ond yaŋ gër Yerusalem oŋ bani yend do Yesu lëngw bax fëña in. Bësëfan bën dek yëbu babi. Bela bër babi sëfand bën bête ayëdara yëdara bani. Ata Yesu wac këbi eno tëka gaşëxe bësëfan epëxw gë bëxi bën ebi nangën er këŋo ŷatënëgund in. ³³ Re ko: «Awa nëkod ga këne yende yaŋ gër Yerusalem. Ala ke lëxwëx na wëno Asëniw ar ala an gër otaxan od bëşadaxan bëlëngw do gër od bëşalen. And këne xiti do ebi ketan ene daw aŋ, ene dëxw gër otaxan od bër benëng becëxe. ³⁴ Bër benëng becëxe bëjo, ke lëşëra, ke sëpandëra, ke şewëra damana ene dawaxën. Barikan, and kë xuca bakey batas aŋ axani këme xani gër ecës.»

End okar od Şak do gë Şaŋ eŋ

³⁵ Šak gë Šaŋ, bösëñiŵ bor Sebede, ga sëka këno Yesu, re këni: «Asëyali, aŋandi ŷandi këbo biyi eyëbo yël er këmi xara in.» ³⁶ Re ko: «Ineŵa ŷandi këjun?» ³⁷ Yaka këno: «Yëlëlëbo mi ketëna: abat gand liŵ, ajo gand šame and këy ŷëpa gë enjaran eŋ gër owun orey aŋ.» ³⁸ Ata re ko Yesu: «Wën an nang ex na er kën xarand in. Axor nde kën xor en ceb akalama and toro and këme šëb aŋ? Bëte ayëxw nde kën yëxw enun buyi ang këne buyi ak?» Yaka këno: «Axor këmi xor.» ³⁹ Re ko bëte Yesu: «Dal ex ašëb kën šëb akalama and këme šëb aŋ, bëte abuyi kënun buyi ang këne buyi ak. ⁴⁰ Barikan end ene ketëna abat gand liŵ ajo gand šame eŋ, ax gi ex na wëno këjun yël. Kaxanu, bër ŷap këbi bën wëxëtan këbi bañëpara baŋo.» ⁴¹ Ga wël këni eŋo bësëfan epëxw bën, xoŷën kënebi Šak gë Šaŋ. ⁴² Yesu, wac këbi bën dek re ko: «Anang nang kën mëne bëlëngw bër benëng becëxe bën awun këni wunënd gë mbëña gër bela bër gër owar orebën, do bësëm bën aŵasin kënebi ŵasinënd or gapak orebën ol. ⁴³ Bari wën këren dind na mondako gër enga endewën. Ar ŷandi këŋo exo gi ar gapak gër enga endewën an, malexo exo gi ariyenin arewën. ⁴⁴ Bëte ar ŷandi këŋo exo gi alëngw an, gilexo xadëp ir bela dek. ⁴⁵ Gayikwa wëno Asëñiŵ ar ala an er yow këme mun diyenin do me meď aniyandam aŋ ang acosa and këni fëxaxën bela bëranejëm fo, ame yow ex na ene diyenin.»

End Yesu do gë ašiwëk eŋ

⁴⁶ Yesu gë bësëfan bën ħat këni gër Yeriko. Ga këni xuca angol aŋ, bela bëranejëm kënebi sëfand bura-bura. Ašiwëk ar këno wacënd Barëtime, asëñiŵ ar Time, ŷëpa baxëna ler gër fëña do ko xararand. ⁴⁷ Ata wël ko mëne Yesu Ibënasaret ħatëguk. Na ŷana ko ko xeŷënd: «Yesu, Yesu, Asëñiŵ ar Dafid, kaŷënanëlexi wa wëno!» ⁴⁸ Ata bela bëranejëm këno xeŷënanënd: «Wëji, cësinäl fa!» Barikan aŋo baš ko okeŷ oŋ: «Asëñiŵ ar Dafid, Asëñiŵ ar Dafid, kaŷënanëlexi wëno!» ⁴⁹ Ata xwëša ko Yesu, re ko: «Macëguno tan!» Ga këno wac, këni rend: «Kapinal ey kani, në emac exi.» ⁵⁰ Ata xani ko xwiriš, lap ko gër ebar acud atëm aŋ do wël ko gand Yesu. ⁵¹ Ata re ko Yesu: «Ineŵa ŷandi ki mi din?» Yaka këŋo: «Asëyali, me ciwëta ŷandi ke!» ⁵² Ata re ko Yesu: «Awa ga xwëta këye ako, ciwëtal!» Ataŋ watëra ko šenene do sëf këŋo kwël Yesu gër fëña.

11

End Yesu gër Yerusalem eŋ

¹ Yesu gë bësëfan bërëxëm bën ħat këni gër Betëfage do gër Betani, bëngol bënd ler gër Yerusalem bën, ler gër etënd ed gë bañarëka. Ata Yesu ga këbi lawën bësëfan bëxi, ko rend: ² «Yeyin gër ingol ind gër lëngw, ata këno sëk mokap ipali ind elod ala aŋo ħëpaxën ex na. Pëtëguno ene mëlanëgu. ³ Angëmëne ala wëka këjun ba ine këno fëtaxënënd, yakayidën mëne Axwën an ŷandi këŋo. Ataŋ këŋo sebëtëgu.» ⁴ Ga ye këni bësëfan bëxi bën, sëk këno ipali in ga xap këno bed gër fëña, ler në ebët ed iciw. Ata fët këno. ⁵ Bër hi bax na bën re këni: «Xey wën, ine kën rind? Ineŵa fëtaxën këno ipali in?» ⁶ Ata yaka këni ang re baxo Yesu ak, sebën kënebi wëla këno. ⁷ And ħateli këno gër Yesu aŋ, labëra këni engoŷ end ipali eŋ gë banjëm bandëbën baŋ

exo ñëpaxën Yesu. ⁸ Bëte bëranjëm rendëra këni tar fëña in: banjëm, do gë opat od fongëtëraw bani gër apuÿ. ⁹ Ata xeta këno Yesu: bëjo gand lëngw, bëjo gand emban. Ga këni ye, këni xeÿënd šor: «Hosana! Betalexo gë oÿac or Axwën ol!

Betalexo ar kë yowënd an.

¹⁰ Betalex owun or kë yowënd ol,

owun or axarëk arebi Dafid ol.

Hosana! Awa wëlilex de eño xali yañ gër orën!»

¹¹ Ga ñat ko Yesu gër Yerusalem, lil ko gër yangana ir Aciw and Kaxanu. And nëkondëra ko dek na añ, sëfër këni gë bësëfan epëxw gë bëxi bën ond gër Betani oñ. Anëka xwëyar bax amëd año.

End andan eñ

¹² Ga xeyëk, Yesu fëdar këni enjo eñ. Ga xani këni na gër Betani eni baka gër Yerusalem. ¹³ Wat ko caw andan ga nëtëk aye. Šapa ko ngwa exo nang ba arëw rëwëk. Ga ñat ko, sëk ko tudëñ opat fo gayik ax ñat bana nand kë rëwënd ondan na. ¹⁴ Ata re ko: «Bëtëdin ala ax kwëca na exo yamb odëwërewen oday.» Wël këno bësëfan bën.

¹⁵ Yesu gë bësëfan bën ñat këni gër Yerusalem, lëf gër yangana ir Aciw and Kaxanu. Ata ñana ko këbi wäÿënd bër bax fandërand bën do gë bër bax yëcërand na bën. Ñamëra ko bëkwëtaya bënd bënëmb bër kodï bëñ do gë bañëpara band bëfan bër olëxwëte bañ. ¹⁶ Ala abaño seb na exo mëlarand ñeÿ na gër yangana ir Aciw and Kaxanu. ¹⁷ And babi sëyalind añ ko rend: «Wën an pën ex na nde er re ko Kaxanu in mëne Aciw and cale and benëñ bend bela dek ex? Do wën nëngwët kën emaÿi ed bërek.» ¹⁸ Ga wël këno, bëšadaxan bëlëngw bën do gë bëšalen bën, këni šaland osit or eno dawaxën. Barikan amëxwër añ bani yëdand gayik bela bën dek gër owëkw babi lëkënd osëyali or Yesu ol. ¹⁹ And xwëyarëk añ, Yesu gë bësëfan bërexëm bën šan këni angol and Yerusalem añ.

²⁰ Ga këni bakaw gëbër, bësëfan bën wat këni andan añ ga ñaÿëk dek gë odëmbët ak. ²¹ Ata ga xwita ko Piyer er xuca bax në ganëka in, re ko: «Asëyali, nëkoda andan and xare këy ganëka añ, dek ñaÿëk.» ²² Yaka ko Yesu: «Kwëtayino Kaxanu! ²³ Dal in këmun felënd, ar xwëta këño Kaxanu an axor ko xor eño pel etënd elo: “Bedital ro ey d’apayax gër anjer.” Er re ko in ahi kë hi angëmëne año ñëpëgënan ex na gër emëkw edexëm. ²⁴ Mëñ këmun felaxënënd mëne dek er kën xara yo gër cale, kwëtayin mëne anëka šot kën. Ata ko ri Kaxanu ang xara këno ak. ²⁵ Barikan and kën xani cale añ do en kwita ala fenan këno na oxoÿ, tebanino eñun tebanaxën Sorix irewën ir ex yañ gër orën wën bëte bamena bandewën bañ. ²⁶ [Sorix irewën ir ex gër yañ orën añun teban na de bamena bandewën bañ, angëmëne wën anëbi tebanënd na bela bën.]]

End or gapak or Yesu eñ

²⁷ Yesu gë bësëfan bën bakaw këni gašëxe gër Yerusalem, gër yangana ir Aciw and Kaxanu. Yesu ga ko nëkondëra lëf, ñatëgu këni na bëšadaxan bëlëngw bën, gë bëšalen bën do gë bëxarëk bër Bëšëwif bën. ²⁸ Ata wëka këno: «Kërës wëj gë or gapak or fe këyëbi wäÿaxënd bela bën ro? Noÿo wa yël ki or gapak or ey dixënënd mondako olo?» ²⁹ Yesu yaka këbi: «Emat fo këmun wëka wën bëte. Yakayine ata

këmun fel gë or gapak or fe rixën këme eņo. ³⁰ Xobuyi or babi buyind bela Şaņ Batis ol, noņo wa lawënegu baņo? Orën ol nde ba bela bën nde? Yakayine de!» ³¹ Ata bën këni nekënekärënd: «And këne yakaye mëne orën ol lawënegu baņo, ata exo de ine bayik biyi ane kwëta exe na end Şaņ Batis eņ? ³² Bëte and këne yakaye mëne bela bën lawënegu baņo, amëxwër aņ...» Ga banëbi yëdand bela bën rexën bani mondako gayik bën dek wã bax mëne Şaņ Batis alawënel ar Kaxanu ebaxo. ³³ Ata yaka këno: «Biyi ami nang ex na.» Aņo re ko Yesu: «Wëno bëte amun pel na ba gë or gapak or fe këme rixënd beņo.»

12

End apënëtal and bëyan bëxeŷax eņ

¹ Ga xucak eņo, Yesu ga këbi sëyali gë ßapënëtal bëlëngw bër Bëşëwif bën, ko rend: «Mondako ri baxo ala ar gë andëda and reseņ. Ga xece in jey andëda and reseņ aņ, nac ko gër aparëfac ambëxw and eni karaxënënd omen od reseņ ok do ri ko bëte egaŵ ed oşën. And sebënan këbi bëyan eni cetërend gë mëņ reseņ in and kë sëg aņ, ye ko kwël damana angol and caw. ² Amëd and kë sëgëdërand reseņ aņ, lawënegu këņo ariyenin abat gër bëyan bëjo eno yël oşet orexëm ol gër er rëw bax gër andëda and reseņ. ³ Barikan ga sëra këno bëyan bën, şewëra këno xali do şëñëta këno taxan. ⁴ Lawënegu këņo ariyenin axinëm. Sam ga ßatëgu ko, fëmëra këno, şirëra këno gë otebën sebën këm. Ga wãŷ këno, baka ko bëte taxan. ⁵ Lawënegu këņo bëte asasën, law këno. Mondako bëtëraw bani bëriyenin bëranjëm. Barikan, bëyan bën rixëra kënebi: bëjo axëm xali exo təkwaya; bëjo bëte alawë momonawë. ⁶ Asëniwë arexëm ar pëlot gër yomb irexëm an fo bayi baņo Axwën andëda an. Ata lawën këņo ngwa ga yëla ko mëne bëyan bën afëb këno fëb. ⁷ Barikan, caw fo bayiw baxo ga watëgu këno. Ga wãcër këni, re ko abat: “Yo ajo ex ngëņ ar kë bëteli andëda an. Dawëneņone ebo bayixën andëng aņ.” ⁸ Bëyan bën ga sëra këno na, law këno, do lap këni eman eņ wëgërexe yabët kece ir andëda and reseņ in.

⁹ «Awa mondake yëla kën ko ri axwën andëda and reseņ an? Ax gi ex na nde ata ko yow ebi dawëra bëyan bëjo do andëda and reseņ aņ ebi tebënan bëşëxen? ¹⁰ Wën elod an pën ex na nde Oñëgw Omënëk od rek: “Ekaŷ ed şus bani bëbay el bakan këni xali ri këni ekëla ed aciŵ el*.” ¹¹ Gër Axwën xaniwëk eņo do gër bangës bandebi eşaraxik ex.» ¹² Ata ga wël këni eņo, bëlëngw bër Bëşëwif bën këni şaland eno tëra Yesu ga fëni këbi mëne bën babi rend gë apënëtal aņo. Barikan ga yëda kënebi amëxwër aņ seb këno na, do kwël şapër këni.

End şagale eņ

¹³ Ga xucak eņo, bëlëngw bër Bëşëwif bën lawën kënebi Ofarisen do gë od Erod eni tëyi eno yifa Yesu exo yeyan er këno cëndëxën. ¹⁴ Ga ßat këni, re këni: «Asëyali, anang nang këmi mëne wëj ar dal hi këy. Şenene fo këyëbi sëyalind bela bën end Kaxanu eņ. Wëj ala ayo yëdand na, ay nekönënd na noņo ki baxëtënd. Awa gërëgako,

pelëlëbo ngwa ba aŷap nde ŷapëk ŷagale ir Sesar in. Mi medënd nde ba mi teb emed el nde?»¹⁵ Ga wata ko Yesu mène bëŷëŷënax bër kè labayand hi kèni, yaka kèbi: «Ineŷa kèn ŷaland ene cëndèn? Mèlanëgune tan atama and kodî me nèkon.»¹⁶ Fëxwën këno atama amat. Ga xana ko, Yesu wëka kèbi amëxwër aŷ: «Dëxas ir noŷo wa ex gër atama aŷo?» Yaka kèni: «Ir Sesar.» «Do oŷac ol cëŷ?» Yaka kèni bëte: «Orexëm ex!»¹⁷ Aŷo re ko: «Maŷino Sesar er xwën ko in do Kaxanu erexëm in.» Ata ang yaka baxo ak, Ofariseŷ ok do gë od Erod ŷarandëra kèbi xali.

End ekani ed gër ecës eŷ

¹⁸ Ata ñatëgu kèni Bëŷëwif bër kënëbi wăcënd Osaduseŷ. Bën bax rend mène ekani ed gër ecës ax gi ex na. Ga sëka këno Yesu, re kèni: ¹⁹ «Asëyali, baxëtël apela and ŷëgwën këbo Moyis aŷ: “Asoŷan ar këŷo sebëta alindaŷ gë itox këm an, abinëm dëngileŷo asoxari an eno cotënaxën obaŷ ar ŷësëk an.”»²⁰ Xarak, ocambenjar ocongoki ebaxëna aminëmëra. Iŷanar in ŷër ko, ŷës ko. Sebëta këŷo alindaŷ obaŷ këm. ²¹ Ata ŷambenjar ixinëm in bëteli këŷo asoxari an. Mëŷ bëte ŷës ko. Sebëta këŷo obaŷ këm. Mondako fo bax end ŷambenjar isasën eŷ. ²² ŷësëra kèni bën bëcongëbëxi bën dëk xali gabatak aŷo cotën ex na obaŷ asoxari aŷo. Ata asoxari an ŷës ko mëŷ bëte. ²³ Awa yatir ekani ed bëŷësëk cëŷ, alindaŷ ar noŷo wă ko hi asoxari aŷo gayikako ocambenjar ocongoki oko aŷër ŷër bano?»²⁴ Ata yaka kèbi Yesu: «Ado wën, edif ed lif kën el nde. Aŷun pën ex na nde er rek Oñëgw Omënëk in. Bëte an nang ex na panga ind Kaxanu in?»²⁵ Enimin, améd and kèni xanira bela gër ecës aŷ, eñër ax bo na. Asoŷan aŷo cala na asoxari, bëte asoxari aŷo ñandi na asoŷan. Er kèni hi bela bën ang omeleka od yaŷ gër orën fo. ²⁶ End mène bëŷësëk bën axani kèni xanind gër ecës eŷ, wën an pën ex na nde gër akayëta and ŷëgw ko Moyis er fel baŷo Kaxanu yatir ŷanayaxën baŷo gër acëc and gë xodux in? Ax gi ex na nde mondako re baxo: “Wëno ex Kaxanu ar yata kèbi Abëraxam, Isak do gë Yakob an.”²⁷ Kaxanu, Kaxanu ir bëbëngw exo, mëŷ ani terënd na gë bëŷësëk. Ata wën Osaduseŷ ok mbaŷ lif kën gër eŷo.»

End bapela banëngw eŷ

²⁸ Aŷalen ar Bëŷëwif wëleli baxëna ecampëre elo. Ga wat ko mène Yesu ŷenene yaka kèbi Osaduseŷ ok, sëka këŷo, wëka ko: «Pelële ngwa gër bapela band Moyis, and fe ex anëngw aŷ?»²⁹ Yesu yaka këŷo: «And rek: “Baxëtël wëŷ ar enëng end Isërayel an, Kaxanu, Axwën arefi an, gabat fo hi ko Axwën.»

³⁰ Njanëlo Kaxanu, Axwën arey an, Dek gë yomb irey ak, gë enjëw endey ak, Dek gë panga indey ak, gë aniyandey ak.”

³¹ «Baxëtël and bëtëguk aŷ: “Balindëlexi end ala aŷandax eŷ, ang ki balënd end gaf irey ak.” Ata apela akuca ex na baki baŷo.»³² Ata re ko aŷalen an: «Asëyali, dal reya këy mène Kaxanu ifat fo ex, iŷëxe ax gi ex na. ³³ Ala kala njanëlo Kaxanu gë dëk yomb irexëm ak, gë anjëlän andexëm ak, gë oŷaw odexëm ak. Bëte balindëlexi end aŷandaŷ eŷ ang ki balënd end gaf irexëm ak. Edi ed mondako el xucak dëk ocaŷaxa od momëlën ok do gë ocëxen ok.»³⁴ Yesu ga wat

ko mëne ſenene yaka baŋo aſalen an fel këŋo: «Wëj ata dam gër owun or Kaxanu hi këy.» Barikan elod yatijo, gabatak abax yëxw na enŋo mëka yëy.

End Afexën eŋ

³⁵ Akey amat, Yesu ga këbi sëyalira gër Aciw̃ and Kaxanu, wëka këbi bër baŋo baxëtënd bën: «Mondake këni rexënënd bëſalen bën mëne Afexën an, ejiw̃ ed emun Dafid exo? ³⁶ Xarak, Dafid mëŋ dëŋ are baxo rend, ga yëm ko gë Angoc Amënëk aŋ:

“Axwën an fel këŋo Axwën aram an,
yow ey nêpa ro gand liw̃ iram,
xali mi korën bër ſus ki bën eyëbi bëñaxën.”

³⁷ «Nëkoyin mëne Dafid mëŋ dëŋ Axwën këŋo w̃acënd. Mondake cëŋ hi ko ejiw̃?» Ata amëxwër aŋ këno baxëtënd gë onënga fo.

End bëſalen eŋ

³⁸ Yesu ga këbi sëyali bête ko rend: «Titinaliyindënëbi bëſalen bën. Monëgan këbi nënganënd eni yexërand gë bocud bond gëſec boŋ, do bela bën enëbi cëmarand gër bapedëraya. ³⁹ Moŋan ñan këni bañëpara band gër lëngw baŋ lëf gër baciw̃ bacaleya do band gër ed kë hi ñambëran baŋ. ⁴⁰ Bën xali gër bëciw̃ bëndebën kënebi lexëxënd bësoxari bësebëta sebëta bën. Xarak, bën watak cale ind aſak aſak iŋ enëbi cëkwaxënënd bela bën. Mëŋ ex kiti indebën iŋ gë pit fo kë yëka.»

End oyël or Kaxanu eŋ

⁴¹ Ga yëpa ko Yesu ler gër akwëtaya and oyël or Kaxanu, këbi nëkonënd bela bën ga këni xwët kodî in. Wat këbi bër gë napul bëranjëm ga këni xwët kodî ir bon. ⁴² Hatëgu ko na asoxari axayëanaxik, asebëta-sebëta. Ata xwët ko bëtama bëki bënd ax tək bana ado biye ibat. ⁴³ Ata Yesu w̃ac këbi bësëfan bërëxëm bën do re ko: «Dal in këm̄un felënd, er xwët ko asoxari axayëanaxik asebëta sebëta ajo gër akwëtaya and oyël in nëmëcak er wëlaraw këni dek bela bëjo in. ⁴⁴ Gayikwa bela bësëxe bën ga yëmb këbi acota wëlxaxënëgu këni er xwët këni in, barikan asoxari ajo dek acota andexëm aŋ, do gë er ko yambënd exo diyaxënënd in wëlagu ko.»

13

End yëcar ed Aciw̃ and Kaxanu eŋ

¹ Ata Yesu gë bësëfan bërëxëm bën këni ſanënd yangana ir Aciw̃ and Kaxanu in. Aŋo re ko asëfan abat: «Asëyali nëkonël bameŋ band bongaŷ baŋ ang yëlëra këni ak, monje yek de!» ² Yaka këŋo: «Wat këy nde bameŋ band bongaŷ baŋo, ado gë ekaŷ gebatak ax bayi na eyëlëtërëxe, dek kë yëcar!» ³ And ñat këni gër etënd ed gë bañarëka aŋ, Yesu yëpa ko paŋ gë Aciw̃ and Kaxanu aŋ. Ata Piyer, gë ſak, gë ſaŋ do gë Andëre, bën bësëfan bër bayi bax na gë mëŋ bën wëka këno: ⁴ «Pelëlëbo wa nand fe kë yëcar Aciw̃ and Kaxanu aŋ? Bête amatinali and fe kë ñatëgu mi nangaxën mëne ekwët ed beŷ dek el ñatëguk?» ⁵ Yesu yaka këbi: «Wën titinayin, ala këreŋun yifaŋ na. ⁶ Bëranjëm kë yana ex yowërawënd gë owac oram ol, do eni dend: “Wëno ex Afexën an!” do enëbi nambeli bela bëranjëm. ⁷ Angëmëne në ewëlëran end

olandër gër owar or caw do en wëlënd bongëbër bond olandër gër ed lëg kën, kërenjun yëburad na gayik betëm bendako rako bej afo ex njatëgu. Bari ax gi na pere ekwët ed ngwën el. ⁸ Asakërëra këbi ýana ebi takërërand bela bën, gë enëng gë enëng, gë ebar gë ebar. Bëte obefët odëmar arëg kë ýana ex dëgënd ebar el do bela bën asësëra këni ýana eni cësërand enjo eñ. Aýana fo kë ýana mondako toro in ang toro ind asoxari ar ýanar këni orëw ak.

⁹ «Wën kapinayin gayik alëxw kënun ýana enun dëxwënd gër kiti në end oñac oram. Axëmëra kënun ýana enun këmërand gër baciw bacaleya në end oñac oram. Awëlara kënun ýana enun mëlarand gër bëlëngw do gër bemun betëm en deyaraxënënd endam eñ. ¹⁰ Atëfëtan añ afo ex gi pere mopemëra gër bela dek, gë enëng gë enëng. ¹¹ Nand kënun wëland enun dëxwëx gër kiti na, këren dendërand na ang kën yakad ak. Yeyanindën er kën yëland amëd año in gayik Angoc Amënëk añ këjun ýana eñun yëlënd. ¹² Bëte alëxwër këni ýana eni dëxwërend bela bën gër ecës në end oñac oram: abat enjo dëxw imaýe ind acël amat gë mëñ in, ajo enjo dëxw itox indexëm in. Bëte obaş ol awereli kënebi ýana enëbi merelind bëxarëk bërebën bën xali enëbi daw në end oñac oram. ¹³ Aşus kënun şus dek bela bën në end oñac oram. Barikan ar kë xemëna xali yatir kë xwët endexëm an, afex ko fex. ¹⁴ And kën wat ga şanayaw ko Awëndëran aşaraxik añ gër ed bayik ax ñap ex na, ar kë fënënd an pënileño aye er re këme in. Ata ar këño sëk enjo gër ebar ed Yude an, gërëxëlexo end osënd eñ. ¹⁵ Ar këño sëk enjo yañ në ejur ed këbe an, gërëlexo. Kërexo pedanëd na ýey lëf. ¹⁶ Bëte ar këño sëk enjo gër osënga an, gërëxëlexo. Kërexo bakanëd na gër iciw acuf atëm andexëm añ. ¹⁷ Mban këni soro bësoxari bër gë bacël bën do gë bër gë bëtox bënd në oyer bëñ. ¹⁸ Karayino Kaxanu kërex njatëgu na toro injo amëd and gë ayem añ. ¹⁹ Bakey baño, bakey band toro itëm ex. Elod ga ri ko Kaxanu ngwën in ala ax wat na toro indako rako in, bëte toro indako rako din ax gi na. ²⁰ Kido Axwën an axo başëta bana bakey band toro baño, ala gabatak ax pex dona. Barikan abaşëta başëta ko në end bela bër yata këbi, në end bër fit këbi gër ebar ro. ²¹ Awa angëmëne ala exo canayaw do exo dend mëne mëñ ex afexën an, wën këren mad na! Bëte ala exo canayaw exo dend fën exo afexën an, wën këreno kwëtaf na! ²² Moñëmb këni ýëmb bëfexën bënëgwëş bën. Bëte moñëmb këni ýëmb bëlawënel bënëgwëş bër kë şanayaw bën. Ari këni ýana eni dind becarax, gë bërëcaxik enëbi nambelixën bela bën. Ata xali gë bër yata këbi Kaxanu ak, nambelidonëbi kido awënd wënd bax. ²³ Awa wën titinayin ga nangën këmün ako gana-gana fo dek beño. ²⁴ Gë bakey band toro baño, wur in dek kë şamëdan. Eñan eñ ax yat na, bëte facaw in ax peş na. ²⁵ Oñal oñ axwëcëtarara kë ýana ex kwëcëtarawënd, dek bebër gë panga gër orën bën kë sëngërëbëtaraw. ²⁶ Amëd año këne watëgu wëno Aşëniw ar ala an ga këme şëlaw gë banar ban, gë panga itëm do gë dek enjaran endam eñ. ²⁷ Ata mëni dawën omeleka odam ok eni ye: oko apën-eñan, oko acëla-eñan, oko ambataş, oko ambëtëb. Mondako këne barënegu dek bela bër yata këmëni bën elod gër ed sëlëk ebar, do gër ed sëlëk orën.

²⁸ «Er këmün sëyalind ijo, pënileñun gë apënëtal and andan añ. And kë şosënd odini añ do and kë nëtënd opat añ, wën anang kë

nangënd mëne ecaša el ðam ex. ²⁹ Awa andamat fo ex, sam en watënd betëm bend fel këmun beño ga kë ñatëgu, nangin mëne ðam ex me bakaw wëno Asëñiŵ ar ala an. Anëka sëkaw këme xali gër ebët. ³⁰ Dal in këmun felënd, wën an nemira na pere ex ñataxënëgu ðek beño. ³¹ Orën ol ašapër kë šapër do ebar el ayëcar kë yëcar. Barikan eyeyan edam el din ir din kë bayi.

³² «Akey aň do gë apëxëd and kë ñatëgu beño aň, Faba gabat nangëk. Omeleka od yaň gër orën ok ani nang ex na, bëte wëno Asëñiŵ ar ala an ame nang ex na. ³³ Mëň ex wën titinayin, perënayin do en calend gayikako an nang ex na niŷe kë hi beño. ³⁴ Er kë hi ang endey end ala seb këbi bëriyenin bën gër iciŵ indexëm fo. Ga ye ko kwël ðamana angol and caw. Ala kala sebënan këño or gapak or ko ýana exo diyenixënënd, do fel këño anëkona ar ebët an kërexo nambinand na. ³⁵ Këren nambinand na gayikako an nang ex na nand ko bakaw axwën iciŵ na: bamat exo ñatëgu genëka, bamat emëf ekarëk el, bamat and këni yatand ošare aň, bamat gëbër. ³⁶ Mëň ex kemënayin këdi këmun fënga ga rašëra këñun and këme ñatëgu amëd and bayi an yëla bana aň. ³⁷ Er fel këmun ijo, bela ðek këmëni felënd: Perënayin!»

14

End eðaŵ ed Yesu eň

¹ Bakey baki fo bayi bax ebi ñat Bëšëwif bën Ofëna or Apexa ol, do gë or mburu ind gë lewir këm ol. Ata bëšadaxan bëlëngw bën, gë bëšalen bën, këni šaland osit or eno tëraxën Yesu ol do eno ðawaxën. ² Are bani rend: «Kërenëño tëraye na ðe yatir ofëna këdi kë wonjo do enëbo mereli bela bën.»

End šëlakuň ir angiri eň

³ Amëd aňo hi baxo Yesu gër ingol ind Betani, gër iciŵ ind Simoň, ar gë amëŷ an. Ayambëra baxo yambërand lëf ga lilëgu ko asoxari. Šëlakuň ir ekaŷ ed alëbatër ir gë angiri lëkayaw baxo. Angiri ijo gë opëtëfët od atëx and këni wăcënd nar bar bani do xem bax mbaň akanji aň. Asoxari ajo, ga fodët ko na šëlakuň in, xoš këño Yesu gë angiri in gër gaf. ⁴ Ata xoŷën këno bërëmar do këni nëkënëkarënd: «Inëwa nëxenaxën ko angiri ijo? ⁵ Axor xor doxo exo pan angiri ijo batama okeme otas ašand do kodí in ebi yëlëra bëxaŷëanaxik bën.» Mondako bano renarand asoxari an. ⁶ Barikan Yesu re ko: «Wën tebino ðe. Inëwa këno hëbandëraxënënd? An nang ex na nde enjekax rin ke? ⁷ Gayikako din gë bëxaŷëanaxik bën hi kën axor kën xor enëbi din enjekax nand këñun ýandi yo, bari wëno ame bayi na din gë wën. ⁸ Er xor ko exe din in ri ko. Gana gana fo xoš ko angiri in gër eman endam ðamana ene mëxwëtaxën gër ýeg. ⁹ Dal in këmun felënd, gër ed këni femëra yo bela Atëfëtan andam aň gër ngwën ro, areya këni ýana eni deyand bëte er rin ke asoxari ajo in. Mondako këno ýana eno kwitaxënënd.»

End njifa ind Yuda eň

¹⁰ Yuda Isëkariyot, asëfan ar Yesu hi baxo, ang hi bani bësëfan epëxw gë bëxi ak. Mëň ye bax gër bëšadaxan bëlëngw wëlërëgu këni ang këbi rëca eno tëraxën Yesu ak. ¹¹ Ado gë onënga fo baxët bano

do fëna bani mëne kodi këno yël. Elod amëd anjo baxo şaland Yuda nand kë ýap ebi tëran Yesu na.

End ecemar emënëk eŋ

¹² Yatijo bax akey añanar and bani yambënd Bëşewif mburu ind gë lewir këm an. Bëte yatijo fo banëbi řaşënd opeý od řadaxa ir Apexa ok. Bësëfan bën wëka këno Yesu: «Feye wa ýandi ki ey yambëra ecemar ed Ofëna or apexa el? Pelëlëbo mën këmi ye mi cemërax?»
¹³ Na lawën këbi bësëfan bëxi, re ko: «Yeyin gër angol. Ata këno sëk asoşan ar lëbinak epeya ed gë men, tëfayino. ¹⁴ Gër ed ko lil, wën bëte d'ilidën eno pel axwën iciw an mëne wëno Asëyalı arewën an wëkak: “Feye ex wa aciw and gër ed këmi yambëra ecemar ed Ofëna or apexa el wëno gë bësëfan bëram an?” ¹⁵ Ata këŋun wësin aciw and yaŋ gër ed xwëtëra ko beý dek. Fën kën şemërax ecemar ed Ofëna or apexa el.» ¹⁶ Ga ye këni bësëfan bëxi bëjo řat këni gër angol. Sëkëx këni beý bën ang fel bađi ak do şemërax këni ed Ofëna or apexa el.

¹⁷ Apenëka an, Yesu gë bësëfan epëxw gë bëxi bën řatëgu këni na. ¹⁸ Ga ýëpara këni eni yambëra, Yesu re ko: «Dal in këmun felënd, gër ed këne yambërande ro dën hi ko ar enga endewën ar ke lëxw an.»
¹⁹ Ga şaminara këni bësëfan bën, këno wëkand abat abat: «Wëno nde ex?» ²⁰ Yaka këbi: «Ang hi kën epëxw gë bëxi ak, ar kë xacand në edëyamb edebat gë wëno hi ko. ²¹ Dal ex wëno Asëñiw ar ala an aşës këme şës ang ýëgw këni endam ak. Barikan, eñëŋenax etëm këŋo hi ar ke lëxw an. Er saxëdoŋo mën këreno dëw dona.»

²² And bani yambërand an, Yesu wëf ko aton and mburu, şëkwa këŋo Kaxanu do hëbëndër ko. Ga yël këbi bësëfan bën, re ko: «Cetërin mburu ino, eman endam eŋ ex!» ²³ Wëf ko bëte andëmba and gë ngoy an, ga şëkwa këŋo Kaxanu yël këbi do yëlar këni bën dek. ²⁴ Anjo re ko: «Ngoy ind şëb kën ino ex, oşat oram oŋ! Oşat oŋo kë řar eni cotaxën bela bëranjëm eter ed din gë Kaxanu el. ²⁵ Dal in këmun felënd, doro këme feland ngoy in xali yatir këme şëb ingaşax in gër owun or Kaxanu.»

²⁶ Yesu gë bësëfan bën, ga ýëwëra këni na od Calemoñëw ok, ye këni kwël gër etënd ed gë bařarëka. ²⁷ Ata re ko Yesu: «Wën dek kë řapër ene teb gabat, ang ýëgw ko alawënel ak: “And këno law axadac an, oyl ol eni capër».” ²⁸ Barikan and këme xani gër ecës an, gër ebar ed Galile këme yed mun cënix.» ²⁹ Ata re ko Piyer: «Ado eni capër bëjo dek wëno ami teb na!» ³⁰ Yesu yaka këŋo: «Dal in këmi felënd doro gëmëd damana exo yata baki ecare el, wëj anëka këye yaxëta batas.»
³¹ Barikan Piyer re ko bëte: «Ado ex gido alaw këni law gë wëno ak kënebo law, din ami yaxëta na.» Ata soşanara këni bësëfan bën dek mondako.

End gër Getësemani eŋ

³² Ga řat këni gër ed bani wacënd Getësemani, Yesu fel këbi bësëfan bërexëm bën: «Cëniyine ro me nacëta me calew!» ³³ Wac këbi Piyer, gë řak do gë řaŋ eno daŋëta. Ga hi këŋo řar eman eŋ, lëbëk anjiý atëm gër emëkw edexëm. ³⁴ Fel këbi bësëfan bën: «Yomb iram in şaminak, ecës fo bayi ke. Cëniyine ro, řarikan këreŋun daş na de!»
³⁵ And nacëta ko an, foxi ko. Rën ko eyiý el řëş gër ebar do ko řalend.

Ga këjo xara Kaxanu, ejo pangacën apëxëd and toro ajo kido awënd wëndëk. ³⁶ Ga ko šale, ko rend: «Faba, wěj xorëk ey di bej dëk, pangacënële toro ind kërexe wëcan ino. Barikan dil dë ang ýandi ki wěj ak, ax gi ex na ang ýandi ke wëno ak.» ³⁷ Ga šaka ko gër ed sebëgu babi Piyer, gë Šak do gë Šaŋ, sëk këbi ga këbi raš. Re këjo Piyer: «Oko Simoŋ, në edaš exi dë. Apëxëd amat and riw këme ajo nde wěj ay kor ex na exi per? ³⁸ Perënayin en calexën këdi këjun naŋëta. Ala an gër onden këno ýandind exo di er ýapan këjo Kaxanu in. Bari në end oňandi od eman na ko sëkwanaxënënd.» ³⁹ Ga nacëta ko gacëxe Yesu ko šalexënd ang šale baxo añanar ak. ⁴⁰ Bakaw ko akinëm, sëk këbi gašëxe Piyer gë bošandaŋ ga këni xond, eni këwëtayin dëŋ bani sëkwanënënd. Ga nëngëtara këni, ani nang bana mondake këno yaka Yesu. ⁴¹ And šakaw ko atasën aŋ, re ko: «Wën dašëraralenjun, do teyëtayin. Dek ex! Anëka řatëguk apëxëd and këne sëra wëno Asëniŋ ar ala aŋ do ene dëxw gër otaxan od bëwëndëran. ⁴² Kaniyin ene yeye! Asošan ar ke lëxw an në etëkaw exe!»

End etëra ed Yesu eŋ

⁴³ Në yeyan šayi baxo Yesu ga řatëgu ko Yuda, asëfan arexëm abat ang ebani epëxw gë bëxi ak. Mëŋ lëngweliw babi amëxwër and bër wëlaraw bax: bëjo oduxuma, bëjo okwëlekwële. Bëšadaxan bëlëngw bën, gë bëšalen bën, do gë bëxarëk bër Bëšëwif bën lawënëgu babi eno tëra Yesu. ⁴⁴ Ar baŋo lëxwënd an nanganëme ijo fel babi: «Ar këmo wëga an, mëŋ ex, tërayino eno mëla do eno dëkayax aye.» ⁴⁵ Ataŋ ga řatëgu ko gër Yesu, Yuda re ko: «Asëyali, ata wëga këjo.» ⁴⁶ Bër lëngwënëgu babi bën wëlën këno Yesu, sëra bën. ⁴⁷ Ata asëfan abat regëgu ko duxuma, saŋ ko bad anëf and xadëp ir ašadaxan alëngw aŋ. ⁴⁸ Ata re ko Yesu: «Wëno arek nde hi këme er yow kën ene tëra gë oduxuma do gë okwëlekwële? ⁴⁹ Key yo key ga bane xetand wa do bamun sëyalirand gër yangana ir Aciŋ and Kaxanu, bari ane tëra bana. Barikan gëregako anëka kën řatand er rek Oňëgw Omënëk in.» ⁵⁰ Ata bësëfan bën dëk šapëran këno Yesu do hërëra këni. ⁵¹ Šambenjar baŋo sëfand Yesu, ga šëraya ko gë anjëm fo. Ga sëra këno, ⁵² nëyëtëra ko, sebën këbi anjëm aŋ and šëraya baxo aŋ, hër ko tëb gë eman eŋ.

End Yesu do gë bëxiti eŋ

⁵³ Bër sëra baŋo Yesu bën wëla këno gër iciŋ ind ašadaxan alëngw, gër ed barërëgu bani dëk bëšadaxan bëlëngw bën, gë bëxarëk bër Bëšëwif bën do gë bëšalen bën. ⁵⁴ Ata Piyer këbi sëfand nacët ako xali řat ko lëf gër yangana ir ašadaxan alëngw. Ga ýëpa këni gë bënëkona bën, ko yesand xodux ol. ⁵⁵ Bëšadaxan bëlëngw bën, gë Amara and bëxarëk bër Bëšëwif aŋ dëk bani šaland amëd aŋo osede or këno nagašanaxën Yesu exo gixën ar edaŋ; bari ýoŋwë abani šot na. ⁵⁶ Gayikwa bër anjëm bax reyand osede or ebax enëgwëš or këno nëpaxën Yesu. Barikan anëgwëšëtëndër bani nëgwëšëtërend. ⁵⁷ Bërëmar and këni xani aŋ eni dend: ⁵⁸ «Biyi awël wël këmo ga ko re: «Wëno ayam këme yam Aciŋ and Kaxanu aŋ, do and kë ri šakey batas aŋ me kanin acëxen, and ani šay na šela.» ⁵⁹ Bëte gër endey eŋo dëŋ, anëgwëšëtëndër bani nëgwëšëtërend osede orebën ol. ⁶⁰ Ata

xani ko ašadaxan alëngw an, xwëša ko mërëxand gër Amara do wëka këno Yesu: «Ba ýoweý ay yaka na nde? Ay wëlënd na nde ang këni nagašandërand ak?»⁶¹ Yesu xor ko yem. Ašadaxan alëngw an wëka këno gašëxe: «Ba wëj nde ex Afexën an, Asëñiw ar Kaxanu ir këmo šalend biyi an?»⁶² Aňo yaka ko Yesu: «Iyo, ata go dëň ex. Wën awat këne wat wëno Asëñiw ar ala an ga ýëpa këme gand liw ir Ar gë panga dek an. Bëte awat këne wat ga këme šëlaw gë banar band gër orën ban.»⁶³ Ga logën këňo na, ašadaxan alëngw an hësëra ko banjëm bandexëm ban do ko rend: «Otede nde bayik na enëbe wële?»⁶⁴ Awël wël kën ang šir këňo Kaxanu ak. End fe wëndan këňun?» Ata bën dek nëp këno do këni rend mëne Yesu ar edaw ex.⁶⁵ Ata bërëmar kwël na fo ýana këni motëpan Yesu. Bëjo eno kap gë anjëm gër dëxas eno bënaxën. And këno wëň aň, eno mëka: «Cakil ba noýo wëň ki!» And fim këno gand bënëkona bër Aciw and Kaxanu aň xanax këno gë bacënen.

End eyaxëta ed Piyer eň

⁶⁶ Amëd aňo Piyer, gër ed ýëpa baxo bayi baxo gëd gër yangana ir ašadaxan alëngw. Yow ko endënaw end bax riyenind na.⁶⁷ Wat këňo Piyer ga ko yesa, nëkon këňo aye gër dëxas, re ko: «Wëj bëte enga emat hi kën gë Yesu Ibënasaret.»⁶⁸ Ata Piyer ga ko yax ko rend: «Wëno ado ame nang ex na, axe pëni ex na dëň er këy rend in.» Ga yaka ko mondako kwël šan ko, do ye ko gër yangana ir lëf. Ata amëd aňo yata ko ecare el.⁶⁹ Endënaw eň ga wat këňo gašëxe këbi felënd bër hi bax na bën: «Ajo ar enga emat gë Yesu exo.» Piyer yax ko gašëxe.⁷⁰ Ga nëkak tëkër, bër wël baňo endënaw bën re këno bëte Piyer: «Dal ex, wëj ar enga eňo hi këy gayikako Abëgalile hi këy!»⁷¹ Aňo yašar ko mo njašar Piyer: «Angëmëne anang nang këmo ala ajo, corëlexe Kaxanu.»⁷² Ataň ecare el yata ko akinëm, Piyer xwita ko ang fel baňo Yesu ak: «Damana exo yata baki ecare el, wëj anëka këye yaxëta batas!» Ata ga šan ko na, ko sesëxënd.

15

End Yesu do gë Pilat eň

¹ Mopëd gëbër, bëšadaxan bëlëngw bën, gë bëxarëk bën do gë bëšalen bën ýëpaxën këni end Yesu eň. Amara aň dek barërëgu bani. Ga xap këno na Yesu, wëla këno eno dëxwëx gër Pilat.² Ga hateli këno, Pilat wëka këňo Yesu: «Wëj nde ex emun end Bëšëwif eň?» Yaka ko: «Iyo go dëň ex!»³ Ata na këno nëgwëšandërand bendanjëm bëšadaxan bëlëngw bën.⁴ Pilat wëka këňo gašëxe: «Ba ýoweý ay yaka na nde? Ay wëlënd na nde dek bend këni nagašanënd beň?»⁵ Barikan Yesu gematak axo yaka bana. Eňo šaran baňo Pilat.

End edaw ed Yesu eň

⁶ Ofëna or Apexa kala, Pilat asebët baňo sebëtënd andepëra amat, ar këno yata Bëšëwif an.⁷ Andepëra hi baxëna and bano wacënd Barabas. Gë bošandaw wëreli banëbi bëlëngw bëliyer bën xali law këno ala, ga wonjok anol aň.⁸ Ga ye këni amëxwër and Bëšëwif aň yaň gër eyang ed Pilat, wëka këno eňo tebët ar epëra abat ang wërën babi ak.⁹ Ata wëka këbi Pilat: «Ýandi këňun nde motëbët

emun end Bëšëwif en?»¹⁰ Mama wëka babi mondako ga nang baxo mène bëšadaxan bëlëngw bën nê end oyakëraxi lëxwaxën bano Yesu.¹¹ Barikan bëšadaxan bëlëngw bën fel kënëbi amëxwër an eno nëyli Pilat eno tebët Barabas.¹² Ata Pilat wëka këbi gašëxe: «Mondake yandi këjun mo di ar këno rend wën emun end Bëšëwif exo an?»¹³ Yaka këni šor: «Pikalo! Pikalo!»¹⁴ Pilat wëka këbi bëte: «Inëwa wën ko?» Anjo xeŷ këni kaš-kaš: «Pikalo, Pikalo maš nê osëx!»¹⁵ Ga yandi këno eni njan endexëm en, Pilat sebët këno Barabas. Seb këbi ocorođa ok eno cewëra xali Yesu d'amana eno mëlaxën gër ed këno fikax.

¹⁶ Ocorođa ok šonjorëra këno Yesu xali lëf gër yangana ir aciw and kiti, do wacërgu këni dek enga en.¹⁷ Ga šud këno ocud ombarax, fug këno odëmbën gër gaf ang ekamote ed emun fo.¹⁸ Ata yana këni këno šëmand: Ake wa bayi këy wëj emun end Bëšëwif en?»¹⁹ And këno rang gë ošët an, eno tëpan do eni poxi gër lëngw irexëm eyiŷ el nêš gër ebar.²⁰ And fed këbi enarëndëra ed Yesu an, šudët këno ocud ombarax en. Wäš këno banjëm bandexëm ban do wëla këno eno pikax gër kërëwa.

End Yesu mopika gër kërëwa en

²¹ Ocorođa ok ga këno wëla Yesu, fed këni gë Simon Ifësiren, sëm ir Alekësandër do gë Rufos, ga hiw ko gër ošënga. Ata nëyli këno exo dëbina kërëwa ir Yesu in.²² Na wëla këno yan gër itënd ind bani wacënd Golëgota mène ngëj «Itënd ind ang egor».²³ Yël këno exo ceb ngoy ind bar bani gë bëšan bër këni wacënd mir bën. Barikan Yesu hëp ko exo ceb.²⁴ Ga fika këno gër kërëwa, šetër këni banjëm bandexëm ban. Wed ko šoroda ibat and ri këni bëniak an.²⁵ Apëxëd anaxën and gëbër an fiat bax and fika këno Yesu an.²⁶ End laŷaxën bano en yëgw bani nê ingomb gomb do fikali bani yan gër kërëwa: «Emun end Bëšëwif exo.»²⁷ Bërek bëxeŷax bëxi fika banëbi gë Yesu: abat gand liw, ajo gand šame.²⁸ [Mondako fiata bax er rek Oñëgw Omënëk in: Mërëxand ir bëwendëran xwët bano.]²⁹ Ata këno širënd Yesu bëla bër bax xucarand ler na bën. Sam eni këmeyëtara eni de: «Xey ax gi ex na nde wëj bax rend ayam këy yam Aciw and Kaxanu an do ey kanin and ri bakey batas an?»³⁰ Awa doro pexënyal gë andey do pedaw gër kërëwa!»³¹ Alëš bano lëšënd bën bëte bëšadaxan bëlëngw bën do gë bëšalen bën do bani rend: «Oko, mëj ga babi fexën wa bëla bën do ko sëkwanënd exo pexënyaya.³² Awa Kërisët, emun end Isërayel en, pedawëlexo gërëgako gër kërëwa, enëjo wataxëne do enëjo kwëtaxëne!» Ašir bano širënd bëte bërek bër fika banëbi gë mëj bën.

End ecës ed Yesu en

³³ Ga fiatëk enan en kenj gër gaf, šamëdanëk dek ebar el xali bapëxëd batas gë apenëka an.³⁴ Amëd anjo xeŷ ko Yesu: «Eloyi, Eloyi, lama sabatani?» Mène ngëj: Kaxanu Axwën aram, Kaxanu Axwën aram, inëwa yanëtaxën këye?»³⁵ Ga wël këno bër hi bax na bën këni rend: «Baxëtino ga këno wacënd alaŷënel Eli.»³⁶ Ata hërën ko abat er ñalu-ñalu, yëmb ko gër ngoy inërëk, ga fiš ko nê ošët, yën ko xali gër teŷ ed Yesu exo yušaŷën, do ko rend: «Tëbino de ene wate ba Eli ayow ko yow eno pedaliw.»³⁷ Barikan, anjo xeŷ ko gašëxe, kwël

Yesu xoti ko. ³⁸ Ata anjëm amëgax and bax wedind lëngwe ir Aciw̃ and Kaxanu in, fiesik cangët elod yaŋ xali gëd. ³⁹ Alëngw ar ocorođa an, ar xwëša baxo ler gër ed fika këno Yesu an, ga wat ko ang xoti ko ak, re ko: «Enimin, ala ajo Asëniw̃ ar Kaxanu ebaxo!» ⁴⁰ Enga end bësoxari xwëšara bax na nacët ako do këno nëkonënd Yesu. Er ebani: Mari Madëlen, gë Mari nëm ir Šak iŋeja do gë Yose, do gë Salome. ⁴¹ Bën ex bësoxari bër sëfaw baŋo Yesu elod gër ebar ed Galile do bano rëcarand. Na fo bani bëte bësoxari bëšëxe bër xaniw bax gër Yerusalem.

End Yesu gër yëg eŋ

⁴² Yatir arajëma, and genëka aŋ, bani xëñënanand akey and eteyëta aŋ. ⁴³ Ata fiatëgu ko na, Yosef Ibarimate. Mëŋ ar gapak ebaxo gër Amara and bëlëngw bër Bëšëwif. Ašëni baxo šëninind bëte owun or Kaxanu ol. Ga xapina ko, ye ko gër Pilat exo mëkaw eŋo maš eman end Yesu eŋ. ⁴⁴ Pilat šaran këŋo xali ga wël ko mëne anëka xor këŋo Yesu. Ga wac këŋo alëngw ar ocorođa an, wëka këŋo ba elod anëka fo xoti ko. ⁴⁵ Alëngw ar ocorođa an felëra këŋo na dek. Ata Pilat wäš këŋo Yosef eman end Yesu eŋ. ⁴⁶ Yosef yëcëgu ko këpas. Fedali ko eman end Yesu eŋ gër ed fika bano. Ga fëlëra këŋo gë këpas in, wëxëta këŋo lëf në yëg ir fës bani gër aparëfac ang oxel fo do fëŋ ko lilaya in gë angaŋ atëm. ⁴⁷ Ata Mari Madëlen do gë Mari, nëm ir Šak iŋeja do gë Yose këni nëkonënd gër ed wëxwëta këno.

16

End ekani ed gër ecës eŋ

¹ And xucak akey and eteyëta aŋ, Mari Madëlen, gë Mari nëm ir Šak iŋeja do gë Salome yëcëgu këni ugu onëngax ond eni košaxën eman end Yesu eŋ. ² Yatir oganjar, akey aŋanar and loxo aŋ, mopëd gëbër, fiat këni gër yëg ga kë fënëgu eŋan eŋ. ³ Ata këni wëkarënd: «Noŋo këbo rëxëtën angaŋ and gër lilaya ir yëg aŋ.» ⁴ Ga rënëta këni, wat këni angaŋ aŋ ga weditak. ⁵ Lil këni gër yëg, sək këno moñëpa gand liw̃ šambenjar ir gë acud apešax. Ata šëg këbi benjëw̃ beŋ ga xurik anjiŋ aŋ. ⁶ Ata re ko šambenjar in: «Wën këren yëdara na! Ax gi ex na nde Yesu Ibënasaret, ar fika bano an këno šaland? Anëka xani ko gër ecës, axo bo ex na ro. Nëkoyin wa gër ed xwët bano. ⁷ Barikan yeyin enëbi pelëx bëšëfan bërexëm bën do gë Piyer mëne anëka lëngwa ko gër ebar ed Galile. Fën këno watëx ang fel baŋun ak.» ⁸ Ata šan këni, nacëta këni caw yëg in gë ongër fo, do këbi rëgënëraxënd anjiŋ aŋ. Ga xap këbi anjiŋ aŋ, ala ano pel bana yoweŋ.

⁹ [Yesu ga xani ko gër ecës mopëd gëbër yatir oganjar, akey aŋanar and loxo aŋ, šanayaxën këŋo pere Mari Madëlen, asoxari ar nëcëtën baŋo ŋangoc bañëŋënaŋ baŋjongëbaki an. ¹⁰ Mari Madëlen ye ko ebi pelëx bër enga endexëm bën, gër ed bani renitarand, gër ed bani sesërand. ¹¹ And wël këno ga ko reya mëne Yesu abëngw exo do mëne awat wat këŋo aŋ, ani ma bana. ¹² Ga xucak eŋo, Yesu šanayaxën këbi mëŋ dëŋ gë ola ošëxe bëšëfan bëxi ga këni nëca. ¹³ Ata wërëšëta këni enëbi tëfëtanëx bošandaŋ, bari bën bëte anëbi kwëta bana. ¹⁴ Ata Yesu šanayaxën këbi bëšëfan epëxw gabat bën gër ed bani yambërand. Arexëra rexëra babi mbaŋ në end orjëpëgënan odebën

eŋ, do gë në end emëê endebën eŋ, gayik anëbi kwëta bana bër wat baŋo ang nëngëta ko bën.

¹⁵ Ata na re ko Yesu: «Yeyin ngwën in dek en pemërand Atëfëtan aŋ gër bela dek. ¹⁶ Ar kë wã yo do eno buyi, afex ko fex, bari ar kë hëp an, axiti këno xiti. ¹⁷ Awa becarax beŋo këni ýana eni dind bër kë wã endam bën: Gë oŵac oram ol kënebi ýana enëbi necëtënd bangoc bañëŋenax baŋ, oyeyan oxaşax këni ýana eni yeyanënd. ¹⁸ Asëra kënebi ýana enëbi tërand bandën. Ado eni ceb er ebax ebi daw in, ýoweý abi gi na. Añëmbe kënebi ýana enëbi ñëmband bësëxwëra bën eni pakaxën.» ¹⁹ Axwën Yesu, ga felëra këbi na mondako, şëg ko kwël yaŋ gër orën do ýëpax ko gand liw ir Kaxanu. ²⁰ Bësëfan bën yexëra këni eni pemëra gër ed ex yo. Axwën Yesu ko riyenind gë bën, ata gë becarax bend bani rind beŋ babi wãsinënd bela bën mène dal këni reyand].

Atéfëtan and Yesu ang yëgw ko Luk Lilaya in

Akayëta aŋo ro Luk yëgwëk. Okëreceŋ od ax gi ex na Bëšëwif yëgwën këbi ebi pënixën mëne Yesu ex Afexën ar benëng ðek an. Ga yow baxo Yesu ebi pexën bela bër ex yo baŋo balaxënënd end bëwendëran, gë bësoxari, gë bëxaŷënaxik, do gë bëšëxwëra eŋ. Barikan bëlëngw Bëšëwif bën ababi yandi na eno wat Yesu gë bela bër banëbi šus bëjo. Ebi masinaxën mëne alif këni lifënd, Yesu afelëra babi felërand gë bapënëtal. Bëšëwif bën bamëxwër bamëxwër baŋo sëfarand Yesu eni baxët osëyali orexëm ol, do eni wat becarax bend baxo rind beŋ. Ata bëlëngw Bëšëwif bën yandi këbi eno ðaw Yesu gayik ayakëraxi babi yakëraxind endexëm eŋ. Mondako lëxw bano gër otaxan od Bërom eno ðawaxën mopika gër kërëwa. Yesu xani ko gër ecës yatir akey atasën, do šanayaxën këbi abëngw bëšëfan bërexëm bën. Fel këbi eni pemërand Atéfëtan aŋ gër ed ex yo gër ngwën ro. Er ex gër akayëta in:

Ineŵa yëgwaxën ko Luk akayëta aŋo: 1.1-4.

End andëŵa and Šaŋ Batis do gë andëŵa and Yesu eŋ: 1.5–2.52.

End Šaŋ Batis do gë Yesu eŋ: 3.1–4.13.

End andiyen and Yesu gër Galile eŋ: 4.14–9.50.

End ðamana ir Yesu ond gër Yerusalem eŋ: 9.51–19.27.

End toro do gë ecës ed Yesu eŋ: 19.28–23.56.

End ekani ed Yesu gër ecës eŋ: 24.1-53.

Lilaya in

¹ Bëranjëm sëyik eni nëgw bend Yesu Kërisët beŋ do gë bend xucak gër ndëbi ro beŋ ex gixën Atéfëtan amat. ² Bër watelik gë ogës odebën elod gër yënar do hi këni bëriyenin bër Eyeyan ed Kaxanu bën nangën këbo beŋo. Bën sebën këbo bend Yesu Kërisët beŋ do gë ðek bebër ri ko gër aniyen andexëm bën ene deyaraxënënde gër bela ang bani reyarand bën ak. ³ Awa wëno bëte, gë obal osëm wëkara këmëni bër nangëk beŋo elod gër yënar bën. Ata bebër fel këne bën yëpan ke mi nëgwënëli Tewofil, wëj ar gapak an, ey nangaxën mëne ⁴ bebër sëyali këni bën mokwëta ðëŋ ex.

End meleka do gë Sakari eŋ

⁵ Angwën and ebaxo Erod emun end gër ebar ed Yude aŋ, ašadaxan ebax na ar bano wăcënd Sakari. Gër enga end Abiya ebaxo do alindaŵ Elisabet ebaxo bëte ar andëŵëra and Aharon, ašadaxan alëngw aŋanar an. ⁶ Sakari gë Elisabet bër šenene ebax gër ogës od Kaxanu. Šenene bani sëfënd acariya and Axwën Kaxanu aŋ do gë ðek bapela band re ko aŋap yăpëk motëf gër aniyen baŋ. ⁷ Barikan gë obaš këm xar bani gayik Elisabet asoxari aboroxok ebaxo.

⁸ Bëšadaxan bën arëcar bani rëcarënd, gë enga gë enga, edi ed ocaðaxa el gër Aciw and Kaxanu. Ata akey amat, enga end Sakari bën eŋ bët bani. ⁹ Ang rëp bax gër andiyen and ocaðaxa ak, ašadaxan abat ebax eno tana gër enga endëbën exo ðilaxën lëf gër Aciw and

Axwën Kaxanu exo corëgu ašururu ir xwëšëna bani gë angiri in. Ata sana këno Sakari. ¹⁰ And lil ko aŋ, šëni këno fac amëxwër and Bëšëwif aŋ do këni šalend ga fiatëk apëxëd and ecor ed ašururu ir xwëšëna bani gë angiri aŋ. ¹¹ Ata lëf, meleka ir Axwën šanaŋaxën këno Sakari. Xwëša ko gand liw ir angëb and bani šoraxënënd ašururu. ¹² Ga fabër këni gë meleka in, Sakari yëdara ko xali xurik, do wëlandëra këno mbaŋ. ¹³ Ata re ko meleka in: «Sakari, kërey yëdara na! Cale indey inŋ yakali ki Kaxanu. Alindax Elisabet gë acël ko hi do eŋo dëw lëmëta ir këyo wăcëf Šaŋ. ¹⁴ Ata lëmëta ijo kë yemën emëkw edey el do exi nëngandëra mbaŋ. Bëte bërannjëm këbi nëngandëra and këno rëw aŋ. ¹⁵ Lëmëta ijo, ala asëm ko hi gër ogës od Axwën Kaxanu. Mëŋ ex, ašëba këno šëba ngoy inŋ do gë ešëbëceb ir kë ŋawënd yo. Ado kwël gër acël and nëm fo ko ŋëm gë Angoc Amënëk aŋ. ¹⁶ Do and ko raf aŋ, mëŋ këbi bakali Bëyisërayel bërannjëm eno kwëta Kaxanu, Axwën arebën an. ¹⁷ Mëŋ ex ar kë lëngwaw an đamana exo ŋataxënëgu Axwën an. Kaxanu këno yël angoc aŋ do gë panga ind yël baŋo alawënel Eli inŋ exo bakalixënëgu gër Isërayel angwëlëra and obaš gë bëxarëk bërebën aŋ. Bëte bër gë owëkw owëšik bërannjëm këbi wërëšët eni gi bër šenene*. Ata mondako këbi rëca bulunda ir Isërayel in eni këñënara šenene eno kacaxën Axwën arebën ar kë yowënd an.» ¹⁸ Sakari wëka këno meleka in: «Mondake këme nang mëne ahi dëŋ kë hi bebër këye felënd bëjo gayikako wëno gë alindawën anëka xar këmi?» ¹⁹ Yaka ko meleka in: «Ay nang ex na nde mëne wëno ex Gabëriyel, ar gër enga end omeleka od hik ler gër Kaxanu an? Do mëŋ ga lawënëgu ke mi pel enjekax eŋo, wëj ki ñëpëgënanënd. ²⁰ Awa ay bayi na gë oniw xali yatir kë ñata bebër fel këmi bëjo gayikako aye kwëta ex na.»

²¹ Xarak amëd aŋo fac, Bëšëwif bën đek yëka babi ošën or Sakari ol. Dek nemëran babi ba në end ine ko nëkaxënëgund go lëf gër Aciw and Kaxanu. ²² And šanëgu ko aŋ, sëkwaw ko ebi yeyaneli, ata nang këni mëne ŋey watëgu ko lëf gër Aciw and Kaxanu. Alambacara fo babi lambacarand ga šanëgu ko gë oniw këm. ²³ And faŋ ko bakey band ebax exo diyeni gër Aciw and Kaxanu aŋ, Sakari wăŋi ko kwël gër ndëbën. ²⁴ Ga nëkanak, alindaw Elisabet hi ko gë acël. Ata ŋaf ko opacaw oco. ²⁵ Er baxo rend: «Dodo anëka yëkwaw ke Axwën Kaxanu. And ñatan këno aŋ, faŋ ko gër emëkw edexëm exo dëxët ašëfën iram in gër bela.»

End meleka in do gë Mari eŋ

²⁶ Anëka bax opacaw ocongibat elod ga hi ko Elisabet gë acël. Kaxanu lawën këno meleka ir këno wăcënd Gabëriyel in gër ebar ed Galile, gër ingol ind Nasaret. ²⁷ Meleka in ñat ko në endënaw emeja end nëm baŋo Yosef, šambenjar ir andëwëra and Dafid, ar ebax emun etëm end gër ebar ed Isërayel an. Endënaw emeja eŋo, Mari bano wăcënd. ²⁸ Ga lil ko meleka in gër ed hi baxo, re ko: «Ašëma šëma këmi wëj ar rin ki oyekax Kaxanu an! Axwën an gë wëj hi ko, wëj ye ki!» ²⁹ And wël ko Mari eyeyan elo aŋ, wëlandëra këno do ko yëlarand ba ine wăcayak ecëmar elo. ³⁰ Ata re ko meleka in: «Kërey yëdara na Mari gayikwa Kaxanu yël ki oyekax orexëm ol. ³¹ Gë acël këy hi do eyo dëw lëmëta. Yëliđo owăc or Yesu ol. ³² Lëmëta ijo, Asëñiw ar Kaxanu

exo, mēŋ ar hik yaŋ gēr orēn an. Mondako këno ŷana eno macēnd gayik ala asēm ko hi. Ata Axwēn Kaxanu, mēŋ këŋo wāš añēpara and owun or Dafid, axarēk arexēm aŋ. ³³ Din ir din ko wun gēr enēng end Yakob do owun orexēm ol ax kwēt na gē ekwēt.» ³⁴ Ata Mari yaka këŋo meleka in: «Mondake wa kē hi eŋo gayikako wēno asošan amo nang ex na?» ³⁵ Aŋo re ko meleka in: «Angoc Amēnēk aŋ kē yow gēr ndey do panga ind Kaxanu mēŋ ar hik yaŋ gēr orēn in ki laβ. Mēŋ ex, ar këyo rēw an, Asēñiŋw ar Kaxanu këno ŷana eno macēnd gayik aŋwēnēk exo. ³⁶ Nēkodfa Elisabet ar nēng irey an, mēŋ bēte ga hi ko gē acēl gē oxar go dēŋ. Anēka sēk këŋo opacaŋw ocongibat mēŋ ar bano rend asoxari aβoroxok exo an, ³⁷ gayik gēr Kaxanu beŷ dēk wēndēk.» ³⁸ Ata re ko Mari: «Awa gayikako ex, wēno ariyenin ar Axwēn Kaxanu hi këme, dilexo ang fel këye ak.» Ata kwēl ye ko meleka in.

End Mari gēr iciw ind Elisabet eŋ

³⁹ Ata kwēl gē bakey baŋo fo, Mari ye ko aŋand xali gēr ebar ed Yude, nē angol and ler nē osēnd. ⁴⁰ And fiat ko gēr iciw ind Sakari bēn aŋ, sēma këŋo Elisabet. ⁴¹ Elisabet, sam ga wēl ko ecēmar ed Mari el, itox ind gēr acēl andexēm in welētēra ko onēnga ol. Ata Elisabet ŷēm ko gē Angoc Amēnēk aŋ. ⁴² Na bacan këŋo Mari, ko rend:

«Gēr bēsoxari dēk, wēŋ ye ki!

Asoxari abetak hi këy, wēŋ ye ki!

Do ar ex gēr acēl andey an abetak exo, wēŋ ye ki!

⁴³ Yakayin, nēm ir Axwēn aram nēngaw ke, wēno ye ke! ⁴⁴ And wēl këme ecēmar edey aŋ, itox indam in awelētēra welētēra ko onēnga ol gēr acēl. ⁴⁵ Nēngandēralexi wēŋ ar wāk mēne er fel ki Axwēn in aŋata kē fiata.»

⁴⁶ Ata yaka ko Mari:

«Gēr yomb iram nēngandēra ke mēŋ këmo yasaxēnēnd Axwēn an!

⁴⁷ Iyo gēr yomb iram nēngandēra ke end Kaxanu eŋ, mēŋ Afexēn aram an!

⁴⁸ Gayikwa ayēkwa yēkwaw ke wēno ariyenin arexēm an.

Ang këni bētēraw yo bela bēn gēr ngwēn ro,

Din këne ŷana ene macēnd asoxari abetak.

⁴⁹ Kaxanu, mēŋ ar xorēk beŷ dēk an, rin ke ecaraxik eŋo.

Oŋac orexēm ol oŋwēnēk ex.

⁵⁰ Do axaŷēnan irexēm in din ir din ex gēr bēr këŋo fēbēnd.

⁵¹ Panga indexēm in nēcēt ko;

gē panga ino šapēreli këbi bēr gē banjēlan band gē ndafēnan bēn,

⁵² Alat lat këbi bēr gapak bēn gēr bañēpara band owun,

Eni bētaxēn gēr owun bērētoc bēn,

⁵³ Bēr baβi yambēn eŋo bēn lēba këbi gē bēnjekax beŋ xali wēd këni, do aŋaŷ ŋaŷ këbi taxan bēr gē napul bēn.

⁵⁴ Biyi Bēyisērayel bēn rēca këbo,

Biyi bēriyenin bērexēm bēn.

Axwita xwita ko ang këŋo xaŷēnanēnd biyi ak,

⁵⁵ Axwita xwita ko eβo din enjekax eŋ,

Ang fel baβi bēxarēk bēreβi ak,

Ang beya baβi enjekax end din Abēraxam gē obaš orexēm ak.»

⁵⁶ Ata ga xucak eŋo, Mari xeyēra këŋo nē opacaŋw otas gēr iciw ind Elisabet bēn damana ŋayixēn ko gēr ndefēn.

End andëw̃a and Šaŋ Batis eŋ

⁵⁷ Ga ŋatëk amëd and orëw̃ aŋ, Elisabet rëw̃ këŋo lëmëta.
⁵⁸ Bëraketa bën do gë bërëxëm bën ga wël këni mëne Axwën an axayënan dëŋ xaŷënan këŋo Elisabet, barërëgu këni gër iciw̃ ebi nëngandëra andamat gë mëŋ. ⁵⁹ Yatir sëk këŋo loxo, bakaraw këni bëte eno kac lëmëta in. Ata yël këno oŵac or sëm ol mëne ngëŋ Sakari. ⁶⁰ Barikan ga wël ko nëm oŵac olo, re ko: «Ali ax gi ex na de mondako? Šaŋ ex oŵac orexëm ol!» ⁶¹ Yaka këno: «Ine? Gër nëng irewën ala ano macënd na mondako!» ⁶² Ata lambaca këno sëm ir lëmëta eni nang ba mondake ŷandi baŋo eŋo mac. ⁶³ Wasi ko eno mëdënegu ingomb gomb. Ga xana ko, ŷëgw ko: «Šaŋ ex oŵac orexëm ol.» Ata na šarandëra këbi dëk ang ebani ak. ⁶⁴ Ataŋ lëkwëtak iniw̃ ind Sakari iŋ do wëli këŋo oniw̃ ol. ŷana ko këŋo šëkwand Kaxanu. ⁶⁵ Ata bëraketa bën dëk wëlandëra këbi. Bëte dëk bër bax wël endey eŋo bën wëlandëra këbi ebar ed Yude el dëk xali gër osënd. Ata beŋo fo bani yeyandërand bela bën. ⁶⁶ Dek bër bax wël beŋo bën, gë emëkw el bani baxëtënd do bani wëkarënd ba ine ko hi itox iŋo. Enimin panga ind Axwën Kaxanu iŋ gër ola or itox iŋo ebax.

End oyëkan or Sakari eŋ

⁶⁷ Sakari, sëm ir lëmëta, ga ŷëm ko gë Angoc Amënëk aŋ, ŷana ko ko yeyanënd ang alawënel fo do ko rend:
⁶⁸ «Cëkwënëŋone Axwën an, mëŋ ar ex Kaxanu, Axwën ar bulunda ir Isërayel an,
 Ga lawëneliw këbo enimin apexa aŋ.
⁶⁹ Awëlan wëlanëgu këbo apexa aŋ gër ekun ed Dafid, ariyenin arexëm an.
⁷⁰ Eŋo fëna baxo exo di elod bënüy okeme okeme ang reya këni bëlawënel bëwënek bërëxëm ak.
⁷¹ Apexa aŋo këbo racët gër otaxan od bër šus këbo.
 Bëte abeya beya baxo mëne aracët këbo racët gër otaxan od bër šus këbo.
⁷² Në emasin ebo ang baŋo xaŷënanënd bëxarëk bërebi ak,
 Bëte në emasin ebo axo kwëya ex na mëne mëŋ dëŋ yata këbo eter emënëk el.
⁷³ Ayašar yašar baxo gër axarëk arebi Abëraxam mëne,
⁷⁴ Aracët këbo racët gër toro ind lëxw banëbo bër xoŷër këbo bën do gë anjiŷ këm enëŋo calende
⁷⁵ gë ola owënëk do gë or šenene, ang kë nëka yo bakey bandëfi baŋ.
⁷⁶ Do wëj itox iŋo, alawënel ar Kaxanu këni ŷana eni macënd, Alawënel ar Kaxanu, mëŋ ar hik yaŋ gër orën an,
 Gayik wëj lëngwaliw ki eyo mëxwëtën fëña in Axwën an.
⁷⁷ Wëj këbo wäsin biyi bër ex bulunda irexëm bën mi nangaxën apexa and gë etëban ed beñëŋënaŋ aŋ.
⁷⁸ Kaxanu, mëŋ ar xwën këbo an, axayënan këŋo xaŷënanënd endëfi eŋ. Paŋ gë axayënan ijo këbi ŋobaxënënd eñan eŋ, dëk bela bën.
⁷⁹ Në eyow exo ebi ŋoba bela bër kë liyand gër ecamëdan bën, Bela bër ŷëpak gër ed ŷañëk ecës bën.
 Në eyow exo ebo dëngweli gër obetak.»

⁸⁰ Ga xucak beŋo d'ek, lēmēta in kwël ko rafënd do ko firind gë panga ind Angoc Amënëk inŋ.
Do nē er timëriŋ fo baŋo ŷandind exo gi
Xali ex ŋatëgu akey and ko ŝanaya exo pemërand gër bulunda ir
Isërayel aŋ.

2

End andëw̃a and Yesu eŋ

¹ Ga xucak bakey baŋo Sesar Ogisët, emun etëm end gër Rom eŋ, re ko enëbi ñëgw bela bën gaf gë gaf d'ek ebar ed xwën baxo el. ² Oñëgw oko, oñanar ok ebax amëd and hi baxo Kurenu, gofërëner in, gër ebar ed Siri. ³ Bela bën d'ek bani yexërand enëbi ñëgw ala kala gër angol and rëw këno. ⁴ Ata Yosef, ar andëw̃ëra and Dafid an, xani ko gër Nasaret, gër ebar ed Galile do w̃ayï ko gër ed Yude, gër Betëlexem. ⁵ Gë Mari, enëm edexëm el sëfër bani enëbi ñëgwëx, xarak amëd aŋo Mari gë acël akarëk hi baxo.

⁶ Nand ebani gër Betëlexem na, Mari ŷanar këni orëw̃ ol. ⁷ Ata rëw këŋo lëmēta iŷanar irexëm in, lëf nē eciŷi. Ga laβëra këŋo, ren këŋo nē apede gayik anëbi cotën bana nē er këni hi lëf gër aciw̃ and bëliyer.

End meleka do gë bëxadac eŋ

⁸ Yatir rëw̃ këno Yesu, bëxadac babi nëkonand na gëmëd oyel orebën ol gër ocënga od gër Betëlexem. ⁹ Ata ŝanayaxën këbi bërëxadët meleka ir Axwën in, do enjaran end Kaxanu eŋ ñobaw këbi. Na yëdara këni xali xurik. ¹⁰ Ata re ko meleka in: «Wën këren yëdara na, Atëfëtan këmun nangënënd! Atëfëtan aŋo, onënga osëm or bela d'ek ex. ¹¹ Nangiŋ mëne doro rëw̃ këno, Kërisët, Axwën an. Marayin en ye gër Betëlexem, gër angol and Dafid. ¹² Nanganëme ijo yël këmun: ata këno sëk itox imbarax ga laβëra këno do ren këno nē apede.» ¹³ Ata omeleka ocëxe ŝoma këno iŝandaw̃ in, benga benga, elod yaŋ gër orën. Do ga këno yas Kaxanu këni rend:

¹⁴ «Cëkwaneŋone Kaxanu, mëŋ ar ex yaŋ gër orën an!
Ga w̃asin këbi gër ebar bela bën enjaran endexëm eŋ,
dodo ecede këbi fuŋara wa bela bën,
do eni cotaxën aketëxeta aŋ gër ngwën ro!
Awa betalexëni bër ñan këŋo Kaxanu bën!»

End bëxadac eŋ

¹⁵ And baka këni omeleka yaŋ gër orën aŋ, bëxadac bën felër këni eni ye xali gër Betëlexem, eni watëgu er sëfëtan këbi Axwën in. ¹⁶ Na w̃ara këni xali gër bëciw̃. Ga ñat këni, sëk kënebi Mari gë Yosef lëf gër eciŷi ga ren këno lëmēta in polo gër apede. ¹⁷ Sam ga wat këno, sëfëtan kënebi d'ek bënd felëgu babi meleka beŋ end lëmēta ijo eŋ. ¹⁸ Do d'ek bër babi baxëtënd bëxadac bëjo bën mbaŋ babi ŝaranënd end bani reyand eŋ. ¹⁹ Mari mëŋ, d'ek beŋo baxo w̃ëxëtand gër anëf andexëm do baxo yixëtënd gër onden. ²⁰ Ata ga këni baka gër ocënga, bëxadac bën këno ŝëkwand Axwën Kaxanu do këno yasëxënd tar fëña in.

End lëmēta ir gër Aciw̃ and Kaxanu eŋ

²¹ Yatir sək kəŋo loxo, xac kəno ləmēta in. Yəl kəno oŵac or Yesu ol, ang fel babi meleka in eno macēd ak damana exo gixən nēm gē acēl. ²² And faŷ ko Mari bakey band ebax exo wūnētara baŋ, ang rēp bax gēr acariya and Moyis ak, mēŋ gē Yosef wēla kəno ləmēta in gēr Yerusalem, eno mašēx oxwən ol Axwən Kaxanu. ²³ Ata mondako sēf bani er ŷēgw kēni gēr acariya and Axwən in: «Itox itošan iŋanar yo, Kaxanu yata kəŋo*» ²⁴ Šadfaxa ebax eni di ang re ko Axwən Kaxanu gēr acariya ak: olēxwēte oxi, hi kēni oxwēlēkwəl, hi kēni obapuŷ.

²⁵ Awa gēr angol and Yerusalem, axarək ebaxēna ar bano wācēnd Simewoŋ. Ala ar šenene ebaxo do fēb baxo mbaŋ end Kaxanu eŋ. Ašēni baxo šēnind bēte apexa and enēng end Isērayel aŋ, do ŷēm baxo gē Angoc Amēnək aŋ. ²⁶ Angoc Amēnək aŋ nangēn baŋo mēne axo cēs na watērēxe Afexən an, ar sana kəŋo Axwən Kaxanu an. ²⁷ Yatijo Angoc Amēnək aŋ fangačegu baŋo gēr Aciwš and Kaxanu. Na fed kēni gē Mari do gē Yosef ga xwēnaw kəno ləmēta in, eni di er rek acariya in. ²⁸ Simewoŋ xana kəŋo, xwēna kəŋo imēd. Ga kəŋo šēkwa Kaxanu ko rend:

²⁹ «Dodo Axwən, kanale wəno xadēp irey in, me yeli gē emēkw eyemax ang re bay ak,

³⁰ gayikako gē bangēs bandam baŋo dēŋ kēmo watēnd ar wēlanəgu kēbo apexa an.

³¹ Apexa aŋo xēñenaw kēy eni wat benēng bēnd bela đek,

³² Apexa aŋo ex angoben and kēni nangēraxən benēng bēnd bela aŋ, Apexa aŋo ex enjaran end Isērayel eŋ, bulunda irey in.»

³³ Nēm gē sēm ir lēmēta đek babi šaranēnd ga kēni wəl ang baxo yeyan Simewoŋ end lēmēta irebēn ak. ³⁴ Ata Simewoŋ ga šalen kēbi na, fel kəŋo Mari: «Nē end lēmēta irey ijo, bela bēranjēm kē lati. Bēte bēranjēm kē xani gēr bulunda ir Isērayel. Lēmēta irey ijo kēbi ŷana ebi nangēnēnd er ŷandi kəŋo exo di Kaxanu in. Awa nē eŋo kəno šusaxən. ³⁵ Ado wēj dēŋ Mari, ang sēnga kēni gē duxuma fo ki yambēn gēr emēkw endexēm eŋ. Do mondako kē futaya ojelan od bela bēranjēm.»

End Ana do gē bēxarək bēr Yesu eŋ

³⁶ Bēte alawēnel asoxari hi baxēna ar bano wācēnd Ana. Mēŋ abiwš ar Fanuwel ebaxo, gēr andēwēra and Aser, do mbaŋ xar baxo. Endēnawš emeja fo bayi baxo ga ŷēr kəno, do liya bani gē icēn indexēm in bēniy bēnjongēbēki damana sebētaxən kəŋo. ³⁷ Ga lap kəŋo icēn in, bayi ko asošan kēm xali sək kəŋo bēniy ofēxw ocongosas gē bēnax. Abaxo ŋawēta na Aciwš and Kaxanu aŋ. Er baŋo šalend Kaxanu: baŋo gēmēd, baŋo goyat. Ado bakey bandēmar motiwī baxo siwīnd. ³⁸ Gē mēŋ fed bani bēte gē Mari do gē Yosef ga xwēna kəno lēmēta in. And wat kēbi aŋ, ŷana ko kəŋo šēkwand Kaxanu end lēmēta eŋ. Ata kwəl na fo ŷana baxo kēbi felērand end lēmēta eŋ bēr bax šēnind apexa and Yerusalem bēn.

³⁹ And faŷ kēni đek er ebax eni di aŋ, ang rek acariya and Axwən ak, Yosef gē Mari wāyi kēni gē lēmēta in gēr ebar ed Galile, gēr Nasaret angol andebēn aŋ. ⁴⁰ Ata lēmēta in kwəl ko firind do ko ŷēmēnd gē orenik ol, do oyekax or Kaxanu ol hik gēr ola orexēm.

End Yesu gër Aciw̃ and Kaxanu eŋ

⁴¹ Bëxarëk bër Yesu bën aye bani yend aniy kala yaŋ gër Yerusalem, gër ofëna or apexa. ⁴² And sèk këŋo Yesu bëniy epëxw gë bëki aŋ, sëfër këni gër ofëna gë bëxarëk bërëxëm bën ang rëp bax ak. ⁴³ Awa ga xucak baqey band ofëna baŋ, bëxarëk bër Yesu bën këni wāyind gër Nasaret nangërëxe mëne anëka sefëgu këno gër Yerusalem. ⁴⁴ Er yëla bani ba gë bëcandaŋ bëŋ lëngwa këni. Ye këni ciš damana šalaraxën këno gër bërebën do gër bër hi bani enga. ⁴⁵ Ašalara yo ašalara, ano wat ex na. Ata wërëšëta këni xali gër Yerusalem. ⁴⁶ And fiat këni aŋ, šalarax këno bëte okey otas damana šananaxën këno lëf gër Aciw̃ and Kaxanu ga yëpa ko mërëxand ir bëšalen bër Bëšëwif. Na babi baxëtërand do babi wëkarand. ⁴⁷ Dek bër baŋo wëlënd bën babi šaranënd ang baxo yakand gë orenik osëm er këno wëka yo. ⁴⁸ And wat këno aŋ, nëm gë sëm šaran këbi xali. Na wëka këŋo nëm: «Oko asëniw̃ën, inew̃a rixën këyëbo endako rako eŋ? Nëkoda wëno gë sorix dek bu bafo gër ocal oday?» ⁴⁹ Ata Yesu yaka ko: «Inew̃a këne šalaxënënd? Wën an nang ex na nde mëne aŋap yapëk me gi gër Aciw̃ and Faba?» ⁵⁰ Barikan ga wël këni ang yaka baxo ak, abi pëni bana er baxo rend in. ⁵¹ Ata kwël wāyi këni gë mëŋ ak gër Nasaret. Yesu mbaŋ fëb babi bëxarëk bërëxëm bën. Do Mari mëŋ, dek beŋo baxo wëxëtand gër emëkw edexëm. ⁵² Ata Yesu kwël ko firind gë orenik ol, gë oyekax or Kaxanu ol do bela bën mbaŋ babi nënganënd endexëm eŋ.

3

End Šaŋ Batis eŋ

¹ Amëd aŋo bët baxo owun ol gër Rom Tiber Sesar, do sèk baŋo bëniy epëxw gë bënjo elod ga yëpa ko. Ata Poŋës Pilat ebax gofërëner in gër ebar ed Yude do bër ebax aminëmëra bën wun bani: Erod Antipas, gër ebar ed Galile, Filip, gër ed Iture xali gër ed Tërakoni, do Lisañas, gër ed Abilen. ² Amëd aŋo, An gë Kayif ebax bëšadaxan bëlëngw bën gër Yerusalem. Amëd aŋo fo bëte yana baxo Šaŋ Batis, asëniw̃ ar Sakari an, epemëra ed eyeyan ed Kaxanu el gër ladawe.

³ Ata Šaŋ Batis motëfëra baxo sëfërand dek bëngol bënd ler ler gër yeŋ ir Yurëdeŋ bëŋ do baxo femërand gër bela end xobuyi or enëngwët ed ola ol, ebi tebanaxën Kaxanu bamena bandefën baŋ. ⁴ Ata mëŋ ebax ar yëgw baxo elod anëka fo alawënel Esayi mëne ala kë yow na exo keyërand gër ladawe:

«Ñanin fëña ir Axwën in,
Debëtin opëña od ko xucaxën ok.

⁵ Amora and ex yo dek kë wëgaya,
Etënd ed ex yo, do apan and ex yo dek kë yëcar,
Fëña ir sëmbak alebëta kë lebëta,
Fëña ir šëngayak yo aña këni ñaca,

⁶ Eni nangëraxën dek bela bën
apexa and lawëneliw këbo Kaxanu aŋ.»

⁷ Ata Šaŋ Batis mondako babi felënd bër bax yowënd ebi buyi bën: «Wën ata ang bandën fo siti kën de, noŋo wa fel këŋun en kwëyëta kiti ind Kaxanu ind kë yowënd in?» ⁸ Diyindën de benjekax ex watixën

mêne anëngwët dëj nëngwët kën ola orewën ol. Bari këren yëland na mêne gayik Abëraxam ex axarëk arewën an kën fexaxën. Kaxanu axor ko xor exo nëngwët oxaý oño dëj ex gi obaş or Abëraxam. ⁹ Ado gogo nde wëf ko ecëngwa el exo tawë gë odëmbët ak batëx band ax dëwënd na odëwërewën ojekax banj. Ata mondako këbi wëfüt bër bayik ax nëngwëtënd na ola orebën bën do ebi dap gër xodux.» ¹⁰ Ata amëxwër anj wëka këno Şaş Batis: «Ineşa ýapan këno Kaxanu mi dind biyi?» ¹¹ Yaka këbi: «Ar gë bacud baki an, cetëleño amat ar ax cot ex na an, do ar gë eyamb yamb an, dilexo mondako fo.» ¹² Yow këni bête bësëf bër şagale ebi buyi, wëka këno: «Asëyali, ineşa ýapan këno Kaxanu mi dind biyi?» ¹³ Yaka këbi: «Kanayindën şagale in cey ang ýapëk ak, këren mëkand na nëmëc.» ¹⁴ Yow këni bête ocoroda, wëka këno: «Do biyi cëj, ine ýapan këno Kaxanu mi dind?» Yaka këbi: «Ala këreno nëgwëşanënd na mama eno kandëraxën. Bayindëleñun acosa andewën anj fo.» ¹⁵ Ata angwën anj dëj bano şëninđ de bulunda ir Isërayel in ar këbi fexën an awëkar bani wëkarënd ba ax gi ex na Şaş Batis ex Afexën an. ¹⁶ Şaş Batis yaka këbi bën dek: «Wëno gë men këmun buyind, barikan në eyow exo ar xuca ke panga an. Ado wëno dëj axe ñap ex na mo tëka do me pëtëra ogux od bapëf bandexëm ok. Mëj ex ar këjun buyi gë Angoc Amënëk do gë xodux an. ¹⁷ Apalaşa lëkaya ko exo mënëanaxën ebar edexëm el, eyamb el exo mëla gër acac andexëm, do enenar enj exo dap gër xodux or ax domind na gë edomi.» ¹⁸ Ata Şaş Batis mondako babi felërand Atëfëtan anj Bëyisërayel bën. Bête bëndanjëm babi sëndënd do baxo rend eni këñënara.

¹⁹ Erod ir wun bax gër ebar ed Galile watar bani na gë Erojad, asoxari ar abinëm an. Ata Şaş Batis këno nëpënd në end enj do gë dek beñëjënax bend wata baxo bej. ²⁰ Barikan Erod ijo wëndëra ko kaş-kaş ga sëra banjo Şaş Batis do wëla këno gër epëra.

End xobuyi or Yesu enj

²¹ Amëd anj, dek Bëyisërayel bën bax yend gër Şaş Batis ebi buyi. Ata ga yow ko bête Yesu, buyi këno mëj bête. Yesu ga şëpëta ko, ko şalend, ata watik fol orën ol. ²² Angoc Amënëk anj fedaw ko gër ndexëm ang edëxwëte epeşax fo. Ata wëliwëk oniwë yanj gër orën: «Wëj ex Asëñiwën ar pëlot gër yomb iram an. Wëno bon ke balënd endey enj!»

End andëwëra and bëxarëk bër Yesu enj

²³ Yesu bëniy ofëxw osas ebanjo nand ýana ko andiyen andexëm na. Er bani yëland bela bën mêne Yosef, asëñiw ar Eli an, ebax sëm. ²⁴ Eli ijo ebax asëñiw ar Matat, do Matat asëñiw ar Lewi. Lewi ebax asëñiw ar Melëki, do Melëki asëñiw ar Yanay. Yanay ebax asëñiw ar Yosef. ²⁵ Yosef ebax asëñiw ar Matacas, do Matacas asëñiw ar Amos. Amos ebax asëñiw ar Nahum, do Nahum asëñiw ar Esëli, do Esëli asëñiw ar Nagahi. ²⁶ Nagahi ebax asëñiw ar Mahat, do Mahat asëñiw ar Matacas. Matacas ebax asëñiw ar Semehin, do Semehin asëñiw ar Yose. Yose ebax asëñiw ar Yoda. ²⁷ Yoda ebax asëñiw ar Yohanan, do Yohanan asëñiw ar Resa. Resa ebax asëñiw ar Sorobabel, do Sorobabel asëñiw ar Şehalëcel. Şehalëcel ebax asëñiw ar Neri. ²⁸ Neri ebax asëñiw ar Melëki, do Melëki asëñiw ar Adi. Adi ebax asëñiw ar Kosam, do

Kosam asēñiŵ ar Elēmadam. Elēmadam ebax asēñiŵ ar Er. ²⁹ Er ebax asēñiŵ ar Yesu do Yesu ebax asēñiŵ ar Eliyeser. Eliyeser ebax asēñiŵ ar Yorim, do Yorim asēñiŵ ar Matat. Matat ebax asēñiŵ ar Lewi. ³⁰ Lewi ebax asēñiŵ ar Simewoŋ do Simewoŋ asēñiŵ ar Yuda. Yuda ebax asēñiŵ ar Yosef, do Yosef ebax asēñiŵ ar Yonam. Yonam ebax asēñiŵ Eliyakim. ³¹ Eliyakim ebax asēñiŵ ar Meleya, do Meleya asēñiŵ ar Menan. Menan ebax asēñiŵ Matata, do Matata asēñiŵ ar Nataŋ. Nataŋ ebax asēñiŵ ar Dafid, ³² do Dafid asēñiŵ Esayi. Isayi ebax asēñiŵ ar Yobed, do Yobed asēñiŵ ar Bohes. Bohes ebax asēñiŵ ar Sala, do Sala asēñiŵ ar Nahason. ³³ Nahason ebax asēñiŵ ar Aminadab, do Aminadab asēñiŵ ar Adēmin. Adēmin ebax asēñiŵ ar Arēni, do Arēni asēñiŵ ar Esēroŋ. Esēroŋ ebax asēñiŵ ar Peres, do Peres asēñiŵ ar Yuda. ³⁴ Yuda ebax asēñiŵ ar Yakob, do Yakob asēñiŵ Isak. Isak ebax asēñiŵ ar Abēraxam, do Abēraxam asēñiŵ ar Tera. Tera ebax asēñiŵ ar Naxor. ³⁵ Naxor ebax asēñiŵ ar Serug, do Serug asēñiŵ ar Rehu. Rehu ebax asēñiŵ ar Peleg, do Peleg asēñiŵ ar Eber. Eber ebax asēñiŵ ar Šela. ³⁶ Šela ebax asēñiŵ ar Kayēnam, do Kayēnam asēñiŵ ar Arēfaxad. Arēfaxad ebax asēñiŵ ar Šem, do Šem asēñiŵ ar Nowe. Nowe ebax asēñiŵ ar Lemek. ³⁷ Lemek ebax asēñiŵ ar Matusalem, do Matusalem asēñiŵ ar Enok. Enok ebax asēñiŵ ar Yered, do Yered asēñiŵ ar Malelel. Malelel ebax asēñiŵ ar Kenam. ³⁸ Kenam ebax asēñiŵ Enoš, do Enoš asēñiŵ ar Set. Set ebax asēñiŵ ar Adam, do Adam asēñiŵ ar Kaxanu.

4

End Šabucara do gē Yesu eŋ

¹ Yesu, ga ŷēmēgu ko gē Angoc Amēnēk aŋ gēr yeβ ir Yurēdeŋ, ko yend gēr ladawe gēr ed baŋo wēland Angoc Amēnēk aŋ. ² Ata šabucara in xacērara kēŋo eŋo yifa nē bakey ofēxw onax. ŷoweŷ axo yamb bana Yesu bakey baŋo dek. And xucak aŋ, xor kēŋo enjo eŋ. ³ Aŋo sēka kēŋo šabucara in, re ko: «Angēmēne Asēñiŵ ar Kaxanu ey, nēngwētēl ekaŷ elo ex gi ecomar.» ⁴ Yaka ko Yesu: «Ga ŷēgw kēni: “Ala an axo diyand na gē eyamb yamb fo*.”»

⁵ Šabucara in wēla kēŋo nē er yaŋ, do wāsin kēŋo aŷand dek owun or gēr ebar oŋ, ⁶ do fel kēŋo: «Ayēl kēmi yēl owun or owar oŋo ol, gē enjaran endebēn ak dek, gayik wēno fēxwēn kēne do ar ŷandi ke yo kēmo yēl. ⁷ Awa angēmēne aŷa wā kēy ey poxi gēr lēngw iram, wēj kē xwēn dek ako.» ⁸ Yaka kēŋo bēte Yesu: «Ga ŷēgw kēni: “Axwēn Kaxanu gabat ex mopēb do gēr lēngw irexēm fo ŷapēk epxo ed cale el!*”»

⁹ Šabucara in wēla kēŋo bēte Yesu gēr Yerusalem. Ga xwēt kēŋo yaŋ gēr ejur ed Aciw and Kaxanu, re ko: «Angēmēne Asēñiŵ ar Kaxanu ey, dapayal. Ax gi ex na nde aŷēgw ŷēgw kēni: ¹⁰ “Kaxanu afel kēbi fel omeleka odexēm ok eni nēkona do eni kaka, ¹¹ gē otaxan odebēn ok kēdi kēy lapa nē ekaŷ*.”» ¹² Yaka kēŋo bēte Yesu: «Ga ŷēgw kēni bēte: “Axo gi ex na mondi atēy Kaxanu, Axwēn arey an*.”» ¹³ Ata na šabucara in ga xacērara kēŋo mondako eŋo yifa Yesu, nacēta kēŋo do ko šēnind amēd acēxe.

* 4:4 4.4 Andocane 8.3 ✧ 4:8 4.8 Andocane 6.13 ✧ 4:11 4.11 Calemoñēw 91.11-12 ✧ 4:12 4.12 Andocane 6.16

End Yesu gër ebar ed Galile eŋ

¹⁴ Ga xucak eŋo, Yesu w̃aŋi ko gë panga ind Angoc Amënëk inŋ, ata wëlik oŵac orexëm ol dek ebar ed Galile el. ¹⁵ Aŋo ŷana ko këbi sëyalirand gër baciw̃ bacaleya bandebën do bela bën dek baŋo ŝekwënd.

¹⁶ Ata akey amat, Yesu baka ko gër ingol ind Nasaret, gër ed raf ko. Do ang w̃ër baŋo ak, ye ko gër aciw̃ acaleya, yatir akey and eteyëta; ata fel këno exo kani ebi pënën. ¹⁷ Fëxwën këno akayëta and alawënel Esayi aŋ, and lëkwët ko aŋ ko fënënd gër ed rek:

¹⁸ «Gë Angoc and Axwën aŋ yëm këme gayik mëŋ sana ke mëni nangën Atëfëtan aŋ bëxaŷëanaxik bën.

Mëŋ lawënegu ke mëni pelëra mëne:
bër ex okadëp bën asefët kënebi sebët;

bëŝiw̃ëk bën awatëra këni watëra;
bër kënebi wënarand bën aracët këbi racët.

¹⁹ Mëŋ lawënegu ke me pemëra mëne dohijo ŷanak oyekax or Axwën olo[☆]»

²⁰ Ga űata ko opën ok, lëkw ko akayëta aŋ, w̃aŝ këŋo awëxëta an, do yëpa ko. Ata aciw̃ acaleya aŋ dek faß këno mëŋ fo. ²¹ Aŋo re ko: «Oñëgw Omënëk od fënën këmun oko, doro dëŋ űatak.» ²² Bën dek bax reyand end osede orexëm eŋ ga këni wël benjekax bend baxo yeyanënd beŋ. Awëkar bani wëkarënd: «Ax gi ex na nde asëniw̃ ar Yosef an ex?» ²³ Barikan Yesu re ko: «Dal ex mëne wën axwitan këne xwitan eyeyan ed orenik ed rek: “Wëj axora an pakënayayind gë andey” Bëte afel këne fel me di becarax gër angol and raf këme ro ang wël kën këme rind gër Kafarënowum ak.» ²⁴ Ata re ko bëte: «Dal in këmun felënd, alawënel ar Kaxanu an, gër ed rëw këno fo bayik ano pëbënd na. ²⁵ Dal in këmun felënd, amëd and ebaxo Eli alawënel ar Kaxanu gër ebar ed Isërayel aŋ, bon yëmb bani bësoxari bësefëta sebëta bën. Ga rik bëniy bëtas gë opacaw̃ ocongibat tëb ax tëb ex na, ata wëcan këbi enjo eŋ. ²⁶ Barikan, Kaxanu seß këbi dek bësoxari bëjo, lawën këŋo Eli në asoxari ar lëg bax gër Sarepëta, gër ebar ed Sidon. ²⁷ Bëte angwën and ebaxo Elise alawënel ar Kaxanu gër ebar ed Isërayel aŋ, mbaŋ ebani bela bela bër gë amey bën. Barikan Namanŋ gabat fakën baŋo, xarak gër ebar ed Siri xaniw baxo.» ²⁸ Ga wël këni eyeyan elo, dek aciw̃ acaleya aŋ logën këbi. ²⁹ Xani këni gwanŋ, do ŝonjorëra këno Yesu fac-fac. Nécët këno angol and Nasaret aŋ xali gër engew̃ eno pimëx. ³⁰ Barikan, and űateli këno aŋ, Yesu xwëŝa ko. Ata ang fur bano ak, borëta këni, xuca ko mërëxand do kwël ye ko.

End ar gë bëyël eŋ

³¹ Yesu ŝëla ko gër Kafarënowum, angol acëxe and gër ebar ed Galile. Ata yatir akey and eteyëta këbi sëyalirand bëte bela bën. ³² Gër owëkw babi lëkënd osëyali orexëm ol gayik gë panga baxo yeyanënd. ³³ Yatijo ar gë bangoc bañëŋëanax yow bax na gër aciw̃ acaleya. Sam ga wat këŋo Yesu, bangoc bañëŋëanax baŋ xeŷ këni: ³⁴ «Xey Yesu Ibënasaret, inew̃a yir këbo? Ba eyëbo nemin nde yow këy? Aye nang këmi mëne wëj ex Awënek ar Kaxanu an!» ³⁵ Ata Yesu xeŷëanaxën këbi bangoc baŋ: «Cësinayin, ado canin gër ala ajo!» Ata bangoc bañëŋëanax baŋ reba këno ala ajo mërëxand ir amëxwër do kwël ŝan

këni, bari ano tembaÿën bana. ³⁶ Ata aciŵ acaleya aŋ ðek ŝarandëra këbi xali xurik, do këni wëkarënd: «Endey end fex ngwa ex eŋo? Gë or gapak, do gë panga këbi felënd bangoc bañëñenax baŋ eni di er ko re in, do kwël këni ŝanënd.» ³⁷ Ata bela bën ðek këni xanarërand end Yesu eŋ ðek ebar ed Galile el.

End epakën ed bësëxwëra eŋ

³⁸ Ga ŝan ko na gër aciŵ acaleya, Yesu ye ko gër Simon Piyer bën. Sëk këŋo aÿaraw isoxari ar Simon Piyer ga ŝëxw këŋo. Wëka këno atan Yesu eŋo pakën. ³⁹ Ga rëngw ko Yesu gër ed laki baxo, xeÿënaxën ko acëxwël aŋ. Atan fak ko do kwël xani ko ebi dëba. ⁴⁰ Ga ŝëlak eñan eŋ, wëlaraw kënebi na gër Yesu ðek bësëxwëra bën, do ošëxwëra or ex yo afak bani fakënd and këbi hëmba aŋ. ⁴¹ Bëte bëyël bax ŝanënd na gër bela do bani xeÿënd: «Wëj ex Asëñiŵ ar Kaxanu an.» Barikan Yesu axeÿënaxën babi xeÿënaxënënd do ababi seŋ na eni yeyan gayik anang nang bani mëne mëŋ ex Afexën an.

⁴² And wëcak aŋ, Yesu ŝan ko do nacëta ko në er tëb. Ata ga barërëgu këni bela bën bamëxwër, bamëxwër, këno ŝalarand xali ŝanan këno. Er ÿandi babi eno ðëkaya na këdi ko ye ebi tëb. ⁴³ Barikan mëŋ yaka këbi: «Aÿap ÿapëk me yend bëte mëni nangëndërax Atëfëtan and owun or Kaxanu aŋ gër bangol bacëxe gayik eŋo lawënaxëñëgu ke Faba.» ⁴⁴ Mondako baxo femërand Atëfëtan aŋ gër baciŵ bacaleya band Bëyude.

5

End bësëfan bënax bëÿanar eŋ

¹ Akey amat, Yesu babi sëyalirand amëxwër aŋ ler gër anjer and Genesaret. Bela bën ga xeta këno gër obaxët or eyeyan ed Kaxanu, këni fimërrërand. ² Ata Yesu wat ko bëkuluŋ bëki gër bëña. Ecede feda bani bësëpët bër oxan bën do bani wëšëtërand owën orebën oŋ. ³ Ga fëra ko polo gër ikuluŋ ind xwën baxo Simon, xara këŋo exo nacëta təkër ebar el, gand etiŵax. Ata ÿëpa ko, do këbi sëyalind amëxwër aŋ. ⁴ And hata ko aŋ, fel këŋo Simon: «Mëlal ikuluŋ in gër etiŵax en ðap owën oŋ ata kënebi sëra oxan ol.» ⁵ Yaka ko Simon: «Asëyali, biyi wëc lapëra këmi, ÿowëÿ amo cëpët ex na. Barikan gayik wëj rek alap këmi lap owën oŋ.» ⁶ Ata ga lap këni, sëra kënebi oxan ol xali kë hëcind owën orebën oŋ. ⁷ Lambaca kënebi bëcandaŵ bëndëbën bëŋ eni yow enëbi dëca gë ikuluŋ icëxe in. Oxan ol fëxw këni gër bëkuluŋ bëki xali kë rëmbënd men oŋ. ⁸ Ata Simon Piyer ga wat ko eŋo, šëpëta ko. Ga foxi ko gër lëngw ir Yesu, re ko: «Axwën, inewä səkaxëñëgu këye wëno awendëran ajo?» ⁹ Anjiÿ aŋ lëk babi Simon gë bošandaŵ ga wat këni ang ÿëmb bani oxan or sëra kënebi ak. ¹⁰ Mondako fo bax end Ŝak do gë Ŝaŋ eŋ, bosëñiŵ bor Sebede bën, bër bar bani andiyen amat gë Simon Piyer bën. Ata Yesu fel këŋo Simon Piyer: «Kërey yëdara na, gërëgako abar ar bela këy hil» ¹¹ Ata ga šëpët këni bëkuluŋ bëŋ gër ebar, sebera këni na ðek gër bëña, do kwël sëf këno Yesu.

End ar gë amey eŋ

¹² Akey amat, Yesu bax yend në angol. Ata fed këni gë ala ar gë amey. Ala ajo foxi ko gër lëngw irexëm, šale ko mondako: «Axwën,

ga ýandi ýandi ki axor këy xor eye mënën me pak.» ¹³ Ata Yesu ga yën ko ataxan aň, fiëmba këňo, re ko: «Awa aýandi wa ýandi ke, mënë!» Ataň şan këňo ameý aň. ¹⁴ Yesu xëña këňo mondako: «Ala këreyëňo pel na de eňo. Barikan yel exi nëkon aşadaxan an. Bëte diyid' şadaxa ir eñunëtan in ang rek acariya and Moyis ak, eni nangëraxën bela bën osede orey ol.» ¹⁵ Ata oñac or Yesu ol wëlik kaş-kaş, do bela bën bamëxwër bamëxwër bani barërend: bëjo bër obaxët, bëjo bësëxwëra bër kë şaland eni pak. ¹⁶ Barikan Yesu mënğ el timëriň el baxo nacëtand exo calex.

End aseýik eň

¹⁷ Akey amat, Yesu babi sëyalirand bela. Gër bër baňo baxëtënd, ofariseň do gë bësälen ýëpara bax na. Bër obaxët bën dek, er xaniraw bani: bëjo gër bëngol bënd gër ebar ed Galile, bëjo gër bënd Yude, xali gër Yerusaleim. Gë panga ind Axwën Kaxanu iň babi fakëndërand. ¹⁸ Ata hatëgu këni na bela bër wëlaw këňo aseýik në angaw. Er bani şaland eno dën lëf gër aciw and hi baxo Yesu, do eno kwëtina gër lëngw irexëm. ¹⁹ Ga şënd këni bela bën gër ebët, wëlan këbi ang këno lën ak gër ed hi ko Yesu. Ata sënga këni yaň gër ejur ed aciw, do yëla këno gë angaw ak aseýik an, mërëxand ir amëxwër, gër lëngw ir Yesu. ²⁰ Ga wat ko Yesu ang xwëta këno bela bëjo ak, fel këňo aseýik an: «Wëno anëka seban këmi bamena bandey baň.» ²¹ Bësälen bën do gë ofariseň ok ga wël këno, këni nëkënekärënd: «Noýo ngwa hi ko ar këňo şirënd Kaxanu ajo? Noýo xorëk eteban ed beñëñenax el ang ax gi ex na Kaxanu gabat?» ²² Ga nang ko Yesu ang bani yëland bësälen do gë ofariseň ak, wëka këbi: «Inewña kën yëlaraxënënd mondako gër owëkw orewën?» ²³ Inewña saxëk, me de: «Anëka seban këmi bamena bandey baň nde», ba me de: «Kanil ey yexëra nde?» ²⁴ Awa, en nangaxën mène wëno Asëñiw ar ala an aşot şot këme or gapak or eteban ed beñëñenax ol gër ebar ro, këmo felaxënënd aseýik ajo: «Kanil ey mef angaw andey aň, ey maýi!» ²⁵ Ata na dëň aseýik an xani ko xwiriş, lëkw ko ebën ed lakixën baxo el. Ga ko waýi, këňo şëkwaxënd Kaxanu tar fëña in. ²⁶ Bela bër ebax na bën dek, ga xap këbi anjiý aň, këno şëkwand Kaxanu këni rend: «Awa biyi ecede këne watënde becaraxik bëndako rako beň doro!»

End Yesu do gë Lewi eň

²⁷ Ga xucak eňo, Yesu şan ko na gër ed ebaxo, ata wat këňo asëf ar şagale, ar bano wäcënd Lewi, ga ýëpa ko lëf gër aciw and bësëf bër şagale. Ata fel këňo: «Wëj, tëfëguye!» ²⁸ Lewi xani ko, seb ko dek na, do kwël sëf këňo. ²⁹ Lewi rin këňo Yesu ofëna osëm gër iciw indexëm. Bësëf bër şagale bëranjëm do gë bela bësëxe yowëraw këni do ýëpara këni gë Yesu gër eyambëran. ³⁰ Ata ofariseň ok do gë bësälen bërebën bën ga yow këni gë oxoý fo na, kënebi hëbandërand bësëfan bër Yesu bën: «Wën inewña kën yambëraxënënd do kën şëbëraxënënd gë bësëf bër şagale bën do gë bëwëndëran bën?» ³¹ Yakaw këbi Yesu: «Bësëxwëra bën kë yend gër axora, ax gi ex na bëbëngw bën. ³² Wëno bëwëndëran yow këme mëni pel eni nëngwët ola orebën ol, ax gi ex na bër şenene.»

End etiwi eň

³³ Ofarisenj ok do gë bësälén bën re këni: «Bësëfan bër Şaş Batis bën do gë bërebi bën laj këni siwînd bëte aşale këni şalend. Barikan bësëfan bërey bën ñambëran do gë oşeb fo xwënda këni.» ³⁴ Yesu yaka këbi: «Wën axor nde kën xor enëbi tiwîn odawo od şambenjar ir kē yërënd ok yatir ekana? ³⁵ Ayow kē yow bakey band këni şapër şaş, amëd aņo këni siwî.» ³⁶ Ata re ko bëte Yesu gë apënëtal: «Ala ax ńesand na anjëm angaşax exo kadaxën na akarëk këdi kē fıesi kaş-kaş aņ. Ado anjëm angaşax aņ ax ñapënd na ekađ ed nē akarëk el. ³⁷ Bëte ala ax cëlënd na ngoy ingaf nē bamote bakarëk. Angëmëne ala exo di mondako, ngoy ingaf inj afëtin kē fëtin bamote şaş and kē yënënd aņ, ata ex đexira, do bamote şaş ex nēxenara. ³⁸ Nē bamote bangaşax yapëk mocël ngoy ingaf inj. ³⁹ Ala aņo ñëwan na ngoy ingaf inj and ko sëyi inñënk aņ. Ata ko re: “Inñënk inj nëngak”.»

6

End akey and eteyëta eņ

¹ Yesu gë bësëfan bërexëm bën bax xucand nē ocënga yatir akey and eteyëta. Ata bësëfan bën këni wîşand şanjëra şaş, këni boxoxind do këni yakënd. ² Ofarisenj odëmar wëka kënebi: «Inewă kën rixënënd er bayik ax ñap ex na yatir akey and eteyëta in?» ³ Yakaw këbi Yesu: «Wën an pën ex na nde er ri baxo Dafid in and şopar babi enjo mēj gë bër engă endexëm aņ? ⁴ Ax gi ex na nde alilën lilën baxo lëf gër Aciwş and Kaxanu, wëđëgu ko mburu ind abi ñap bana eni yamb inj, şet këbi do yamb këni bën đek xarak bësăđaxan bën fo yap babi eyamb el?» ⁵ Re ko bëte Yesu: «Awa nangin mëne wëno Asëniwş ar ala an ex axwën ar akey and eteyëta an.»

End ar gë ataxan ateyik eņ

⁶ Hatëguk bëte akey and eteyëta acëxe, Yesu ye ko gër aciwş acaleyă, këbi sëyalirand end Kaxanu eņ. Ar gë ataxan and liwş ateyik yow bax na. ⁷ Ata bësälén bën do gë ofarisenj ok këno sitinalind Yesu ba afakën këņo fakën ala ajo gë akey and eteyëta aņ eni cotaxën end këno nagaşanaxën. ⁸ Gogo nde ga wata ko Yesu ang bani yëland ak. Fel këņo ar gë ataxan ateyik an: «Wěj kaniw ey kwëşa mërëxand ro!» Ata xwiriş ala ajo, xwëşa ko. ⁹ Ata re ko Yesu: «Baxëtin mun mëka. Inewă yapëk yatir akey and eteyëta? Edi ed enjekax nde, ba edi ed eñëņënax nde? Epexën ed ala nde, ba edawş ed ala nde?» ¹⁰ And nëkon këbi jey aņ, fel këņo ar gë ataxan ateyik an: «Yënël ataxan aņ!» Ga yën ko, fakëk ataxan aņ ataņ. ¹¹ Ga xoş këni na bësälén bën do gë ofarisenj ok, këni xanarënd ang këno ri Yesu ak.

End bësëfan epëxw gë bëxi eņ

¹² Bakey şaņo, Yesu ye ko yaņ nē etënd eņo calex Kaxanu, ata şale ko wec. ¹³ Gëbër, wăc këbi bësëfan bërexëm bën, do yata këbi epëxw gë bëxi eni gi oparëxanda odexëm. ¹⁴ Bër yata babi bën ebani: Şimonj ir nëngwët şaņo Piyer, do gë abinëm Andëre. Şak do gë Şaş, Filip do gë Barëtelemi. ¹⁵ Maco do gë Toma. Şak, asëniwş ar Alëfe, do gë Şimonj, awër an. ¹⁶ Yud asëniwş ar Şak, do gë Yuda Isëkariyot ar lëxw şaņo Yesu an.

17 Ata Yesu sëfër këni acëla-şëla gë bën xali në enjar, gër ed barëregu bani amëxwër atëm and bësëfan bërëxëm do gë amëxwër and bër xaniraw bax gër ebar ed Yude, gër angol and Yerusalem, xali gër bëña ir angwëngw, ler gër owar or Tir do gë Sidonj. Er yowëraw bani gër Yesu: bëjo bër obaxët, do bëjo bësëxwëra bër bax şaland eni pak. 18 Afak bani fakënd bëte bër bax sorond në end bangoc bañëñenax band lil babi bën. 19 Amëxwër aņ dek bani şaland eno kwixwëta Yesu gayik panga bax şanënd gër ndexëm do babi fakënënd.

20 Yesu ga fab këbi bësëfan bërëxëm bën, re ko:

«Nëngandërayindëleņun wën bër sitarak gër onden bën, gayikwa wën xwënëk owun or Kaxanu ol.

21 Nëngandërayindëleņun wën bër këņun yambënënd gërëgako enjo bën, gayikwa awed kën wëd.

Nëngandërayindëleņun wën bër kë sesërand gërëgako bën, gayikwa gër onënga kën hi.

22 Nëngandërayindëleņun ado enun şus bela bën, ado enun ŋwayërand aņ, ado enun cirërand aņ, ado enun beşërand në end owac orewën or këni yëland oñëñenax ex, në end ga xwëta këne wëno Asëñiŋ ar ala an.

23 «Nëngandërayindëleņun and kënun rixërand Bëşëwif aņ, mandërayindën onënga ol gayik amaşën atëm kën sëkëx yaņ gër orën. Enimin bëxarëk bërebën bën mondako banëbi rixërand bëlawënel bër Kaxanu bën.

24 Wën bër gë napul bën, aņun ye ex na!

Gayik anëka şot kën apexa andewën aņ, do and gër ebar ro fo ex!

25 Wën bër wëdek gërëgako bën, aņun ye ex na gayik axor këņun xor enjo enj!

Wën bër kë lepërand gërëgako bën, aņun ye ex na, gayik ang bër oyaŋ fo kën ŋana en denitarand!

26 Angëmëne bër şus ke bën kënun şëkwënd, aņun ye ex na!

Gayik bëxarëk bërebën bën mondako banëbi şëkwënd bëlawënel bënëgwëş bën!»

End bërangoŋëra enj

27 «Barikan baxëtın mun pel wën bër ke sëfënd bën: ŋanindënëbi bër xoŋër këņun bën, dinindënëbi enjekax bër şus këņun bën.

28 Calenindënëbi bër këņun xarend bën, calenindënëbi bër këņun şirërand bën. 29 Angëmëne ala exi cën gër aņam and liw, bexënëlo and şame aņ. Angëmëne ala exi kan acud anëngwën aņ, tebënëlo gë atëm ak. 30 Ar ki xarand yo, yëlëlo, do and ko wëd ala er xwën këy aņ, kërey kana na. 31 Ang këņun ŋandınd enun dinënd bela ak, wën bëte dinindëbi mondako fo. 32 Angëmëne enun balënd end bër këbi balënd endewën bën fo, enjekax end fe kënun wateli bela bën? Ax gi ex na nde bëwendëran bën dëņ mondako wata këni? 33 Angëmëne enëbi dinënd enjekax bër këņun rinënd enjekax bën fo, enjekax end fe wa kënun wateli bela bën? Ax gi ex na nde bëwendëran bën dëņ mondako wata këni? 34 Do angëmëne enëbi ñomëxënd bër këni yëland awaşën kënun waşën bën fo, enjekax or fe kënun wateli bela bën? Ax gi ex na nde bëwendëran bën aŋomëxër këni ŋomëxërend bën bëte do këni waşërend cey gë cey? 35 Barikan balindëleņun end bërangoŋëra andewën enj, dinindënëbi enjekax. Ñomëxindënëbi bër an yëland na

aʷaʃən kēnun ʷaʃən bēn. Angēmēne mondako kēn rind, bela bēn ata kēni nang mēne wēn obaʃ or Kaxanu, hi kēn, mēŋ ar hik yaŋ aŋ. Bon kē xēbēn amaʃən andewēn aŋ, gayikako ata kēn wēndēr gē Ar-hik-yaŋ an. Mēŋ kēbi rinēnd enjekax eŋ bela dēk, ado eni gi bēr ano cēkwa na, ado eni gi bēxēʷax. ³⁶ Ang nēnga ko Faba Kaxanu ak, giyin wēn bēte mondako fo.»

End kiti eŋ

³⁷ «Ax gi ex na mokiti bela bēn kēdi kēŋun xiti Kaxanu wēn bēte. Ax gi ex na monēp bela bēn kēdi kēŋun nēp wēn bēte. Tebanindēnēbi eŋun tebanaxēn. ³⁸ Yēlērāyindēnēbi bela bēn enun yēlēraxēnēnd wēn bēte. Gēr amote and kēn baxarand kēnun šēlēn: dēb, mocēši, do monexira. Gayikwa gē acariya and kēnēbi sēyinēnd bela aŋ fo kēŋun ʷaʃən wēn bēte.»

³⁹ Ata Yesu fel kēbi bēte apēnētal aŋo: «Aʃiʷēk axor nde ko xor eŋo das aʃiʷēk aʃandaʷ? Ax gi ex na nde bēn tak kē lati polo nē ambēxw? ⁴⁰ Aʃēfan an aŋo kucand na onangēran ol sēyali arexēm an, barikan ar faʷēk etēya an gwēr fo hi kēni gē aʃēyali arexēm an. ⁴¹ Ineʷa kēy nēkonēnd atēxēsēx and lēŋa kēŋo abinēx aŋ, do kēy nemēnd mēne wēj yer xēcar in lēŋa ki? ⁴² Mondake wa kēy xorēnd eyo pel abinēx: “Nēmēl mi dēxētēn atēxēsēx aŋ gēr angēs”, xarak wēj yer yēcar in lēŋa ki? Wēj aʷēŋēnax ar kē labayand hi kēy, dēxētēl wa pere yēcar ir lēŋa ki in ey wataxēn aye atēxēsēx and gēr angēs and abinēx aŋ.

⁴³ «Atēx anjekax ax gind na gē odēwērēwēn oŋēŋēnax. Do atēx aŋēŋēnax ax gind na gē odēwērēwēn ojekax. ⁴⁴ Atēx and ex yo, gēr odēwērēwēn odexēm kē hind monang. Ax gi ex na nde ondan oŋ ani kwēcand na nē apeb? Bēte reseŋ in ani kwēcand na nē atēx and gē odēmbēn? ⁴⁵ Ala ar ye kēŋo onden an, emēkw edexēm el yek. Do ar ʷēŋēn kēŋo onden an, emēkw edexēm el ʷēŋēnēk. Gēr etēy ko nēcētēnd ala an er lēbēk gēr emēkw in.»

End amatinali and baciʷ baki eŋ

⁴⁶ «Ineʷa kēne ʷacēraxēnēnd “Axwēn”, “Axwēn”, xarak an dind na er kēmūn felēnd in? ⁴⁷ Ar kē yow yo exo baxēt eyeyan edam do exo dind ang re kēme ak, afel kēmūn fel gē ar wēndēr kēni an. ⁴⁸ Gē ar bayēk aciʷ wēndēr kēni: ga nac ko pere gēr aparēfac xali siʷēk, xwēt ko oxaʷ orēda oŋ. Ata and yowēk tēb aŋ, oʷēm ol yowēk, men oŋ šēŋēk aciʷ aŋo, bari ax kor ex na ex ŋam, gayik šenene bay ko. ⁴⁹ Barikan ar kē baxēt yo eyeyan edam do axo dind na ang re kēme ak, er kēni wēndēr gē ala ar bayēk aciʷ andexēm gēr ebar nacērēxe pere gēr ed ko xwēt oxaʷ orēda fo. Ata and yowēk tēb aŋ, oʷēm ol šēŋēk aciʷ aŋo: ataŋ wēcēk do yēcarēk dek.»

7

End xadēp ir emun end ocoroda eŋ

¹ Yesu ga ŋata ko bēnd baʃi sēyalirand bulunda ir baŋo baxēt bēŋ, ʷaʷi ko gēr Kafarēnawum. ² Emun end ocoroda ūot baŋo na xadēp ir šēxwēra bax mbaŋ, exo koti fo baʷi bax, xarak mēŋ momal baŋo baʷlēnd endexēm eŋ. ³ Emun eŋo ga wēl ko mēne Yesu ŋatēguk, lawēn kēbi bēxarēk bēr Bēšēwif bēn eno karaw exo yow eŋo pakēn xadēp irexēm in. ⁴ Bēxarēk bēr Bēšēwif bēn ga ŋat kēni kēno xarand Yesu

mondako: «Ajo aŷap ŷapëk eyo din er wëka ko in! ⁵ Ar ñanëk enëng endeŷi exo, mëŷ bayën këbo aciŷ acaley aŷ.» ⁶ Ata Yesu sëfër këni kwël gë bën. Dam eni ŷat gër iciŷ, emun end ocoroŷa eŷ laŷën këŷi oŷawo oŷexëm eno kaca Yesu do eno pel: «Axwën, ine ngwa këy yowaxënëgund gë andey, axuri kë xuri ang këye fëb ak, ga lil lilëgu këy gër yangana iram ro. ⁷ Mëŷ bayik axe mëndan ex na me yeli gë andam gër ed hi këy. Barikan, yeyanël tuŷ emat ata ko fak ariyenin aram an! ⁸ Gayikwa wëno dëŷ aŷa ŷa këme or gapak or bëlëngw bëram ol. Wëno bëte alëngw ar ocoroŷa hi këme do bën ari këni rind er këmëni felënd in. And këmo fel ŷoroŷa iŷat: “Ye!” ata exo ye, bëte and këmo ŷac iŷëxe aŷ: “Yow!” Exo yow. And këmo fel ariyenin aram aŷ: “Dil ejo!” Exo di.» ⁹ And wël ko Yesu eyeyan elo aŷ, nëngan këŷo end emun end ocoroŷa eŷ. Ga ŷena ko gand amëxwër, re ko: «Ga re këme gër wën Bëyisërayel elod amo wat ex na ar xwëta ke mondako!» ¹⁰ Bër laŷënëgu baŷi emun end ocoroŷa bën ga baŷa këni gër iciŷ, sëkëx këno ariyenin an ga fak ko ŷenene.

End ekanin ed aŷësëk eŷ

¹¹ Ga xeyëk, Yesu ko yend në angol and bani ŷacënd Nayin. Sëfër këni gë bëŷëfan bërexëm bën, do gë amëxwër atëm. ¹² And bani lil gër angol aŷ, fed këni gë enga end bela ga lëbi këŷo aŷësëk ond gër eŷap oŷ. Aŷësëk ajo, itox imat ind asoxari aŷëbëta ŷëbëta ebaxo. Ata bër lëg bax gër angol aŷo bën mbaŷ ŷëmb bani ga këno laŷëta. ¹³ Axwën Yesu and wat këŷo asoxari ajo aŷ, xaŷënan këŷo xali. Ata re ko: «Cëŷinal!» ¹⁴ And sëka ko aŷ, lëk ko epël el, ata xwëŷa këni bëlëbi bën. Aŷo re ko Yesu: «ŷambenjar, ga re këme, kanil!» ¹⁵ Xani ko kwengweremët aŷësëk an, do ko yeyandërand. Yesu ŷaŷ këŷo nëm. ¹⁶ Ata bela bën ðek lëk këŷi anjŷy atëm. Ga këno ŷëkw Kaxanu këni rend: «Alaŷënel aŷëm ŷanayaxënëgu këbo. Kaxanu nëngaw këbo ŷiyi bulunda irexëm in.» ¹⁷ Ata wëlik endey eŷo, gë angol gë angol, ðek ebar ed Yude el xali yabët.

End bëŷëfan bër ŷaŷ Batis eŷ

¹⁸ Ata ŷaŷ Batis wël ko beŷo ðek ga sëfëtandëra këno bëŷëfan bërexëm bën. ¹⁹ ŷac këŷi bëŷëfan bëxi do laŷën këŷi gër Axwën Yesu eno mëkaw: «Wëj nde ex afexën ar kë yowënd an? Angëmëne ax gi ex na wëj, mo cëni nde aŷëxen?» ²⁰ Ga ñat këni gër Yesu re këni: «ŷaŷ Batis laŷënëgu këbo mi mëka ba wëj ex afexën ar kë yowënd an, do ang ax gi ex na wëj, mo cëni nde aŷëxen?» ²¹ Ata amëd aŷo dëŷ baxo rind Yesu becarax beŷo: afakën bëŷëxwëra do gë bëŷëŷik bëranjëm; anëcët bangoc baŷëŷënaŷ gër bela; aŷiŷwët bëŷiŷwëk bëranjëm. ²² Yesu yaka këŷi: «Gërëgako yeyin eno tëfëtaxënëx ŷaŷ Batis beŷër wateli këne bën, do gë bënd wëleli këne beŷ. Pelëxëno mëne bëŷiŷwëk bën në ewatëra exëni, bëŷëŷik bën në eyexëra exëni, bër gë amëŷ bën në emën exëni, baŷaxo baŷ në ewëlëra exëni. Pelëxëno bëte mëne bëŷëŷëk bën në ekani exëni gër eçë do bëxaŷënaŷik bën në nang exëni Atëfëtan aŷ. ²³ Awa nëngandëraleŷo ar bayik aŷo ŷëpëgënan na endam an.»

²⁴ Ga baŷa këni bërolaŷën or ŷaŷ Batis bën, Yesu ko yeyanënd en ŷaŷ Batis eŷ mondako: «Ine ye ban en nëkonëgu gër ladawe? Andës

and kë lëfërërirand ekoc nde? ²⁵ Noŷo wa ye ban eno nëkonëgu? Ar şudarak mokëbën gë banjëm banjekax nde? Ax gi ex na nde bër gë banjëm banjekax bën, bër betak bën, gër eyang ed emun hi këni? ²⁶ Do noŷo wa ye ban eno nëkonëgu? Ax gi ex na nde alawënel ar Kaxanu? Eyo ar watëgu këno an, nëmëc alawënel ar Kaxanu exo. ²⁷ Endexëm eŷ yëgw këni gër akayëta and Kaxanu:

“Nëkod në edëngwalilemo arolawën an Exi ŋacan fëña in*.”

²⁸ «Dal in këmun felënd, şëf gër bër rëw kënebi mondëw bësoxari, gabatak aŷo ñëmbëta ex na or gapak ol Şaŋ Batis. Barikan ar xurik ex ba gër owun or Kaxanu an xuca këŷo.»

²⁹ Ata gër bulunda ir baxët baŷo, do gër bësëf bër şagale şanaya bax end şenene end Kaxanu eŷ, mëŷ bani yexënënd gër ed exo Şaŋ Batis ebi buyix. ³⁰ Barikan ofarişeŷ ok do gë bësëyali bër acariya and Moyis bën, ga bani ħëpënd ebi buyi Şaŋ, yepën këni mondako ang ŷandi baŷo Kaxanu ebi pexën ak.

³¹ «Gë noŷo këmëni wätinali bela bër gë okey oko bën? Gë noŷo ngwa wëndër këni? ³² Gë obaş or yëpak në yangana fo wëndër këni. Ga barërëgu këni, imëxwër imat kënebi rend imëxwër icandaw iŷ: “Farixën këmun acëroti aŷ, an mane na! Yëwën këmun ojëkan od oŷaw, an tes ex na.” ³³ Şaŋ Batis ga yow ko, abaxo yamb na ecemar, abaxo şeş na ngoy, barikan wën re këno: “Gë bëyël exo.” ³⁴ And yow këme wëno Aşëniw ar ala an, këme yambërand, këme şebërand. Barikan këne rend: “Ala aŷo ñambëran gë oşeb fo xwënda ko, lawo ir bësëf bër şagale do gë bëwendëran hi ko.” ³⁵ Barikan gër bela bëŷo kën nangaxën mëne er ŷandi këŷo Kaxanu in şenene ex gayik bën awa wa këni endam eŷ.»

End Yesu gër iciw ind fariseŷ eŷ

³⁶ Fariseŷ ir bano wacënd Simoŷ in wac baŷo Yesu exo ye eni yambëra gër ndebën. Ata Yesu ħat ko, do yëpa këni gër eyambëran. ³⁷ Asoxari awëndëran ebax na gër angol. Ga wël ko mëne Yesu yowëk na gër iciw ind fariseŷ, wëlanëgu këŷo angiri në şëlakuŷ ir ekaŷ ed alëbatër. ³⁸ Ga fuka ko gand epoy ed Yesu, ler gër osapar, ko sesënd. Ongwën oŷ kë şarënd gër osapar or Yesu or baxo wëgarand oŷ, do ko fëxwëcërand gë omban ondexëm oŷ. Axoş baxo xoşënd bëte gë angiri in. ³⁹ Ga wat ko eŷo, fariseŷ ir wac baŷo Yesu in, ko yëlarand: «Kido ala aŷo, alawënel ebaxo, anang nang doxo mëne asoxari ar këŷo lëkërand an awëndëran hi ko.» ⁴⁰ Yesu re ko: «Simoŷ, yëŷ ŷandi ke na mi mëka.» Yaka ko: «Oko asëyali, mëkale!» ⁴¹ Re ko bëte Yesu: «Mondako ri bani bela bëxi ga yomëxa këni kodı. Aŷanar an wëd ko batama keme band kodı, axinëm an batama ofëxw oco. ⁴² Ga sëkwan këni bën tak bëxi eni maş in, ar yomëx baŷi an seban këbi. Awa gër bela bëxi bëŷo, noŷo wa këŷo ħan nëmëc ar ebax eno maş kodı an?» ⁴³ Yaka ko Simoŷ: «Yëla këme ar seban këŷo batama keme an.» Re ko bëte Yesu: «Ata şenene xiti këy!»

⁴⁴ And şena ko gand asoxari aŷ, re ko: «Simoŷ, wat këyo nde asoxari aŷo? Gë ongwën ondexëm oŷ neş ko osapar oram oŷ, do fëxwëc ko gë omban oŷ. Bari wëŷ aye yële na men me nebara osapar oŷ and lilëgu

kême ro gër iciw̃ indey aŋ. ⁴⁵ Bête and fiatëgu kême aŋ, aye kaca ex na eye mega. Barikan asoxari ajo, elod ga lilëgu kême axo teb ex na emegara ed osapar oram el. ⁴⁶ Ogu ay koş ex na gër gaf, barikan mënŋ angiri xoş ke gër osapar oram. ⁴⁷ Ga re kême bamena bandanjëm seban kême mënŋ këŋo balaxënënd mondako endam eŋ. Barikan ar seban kême bamena bapëñëfëne an, təkër fo këŋo bal endam eŋ.» ⁴⁸ Yesu fel këŋo bête asoxari an: «Anëka seban këmi bamena bandey baŋ.» ⁴⁹ Bër bani yambërand gë Yesu bën wël këni eyeyan elo do këni yëlarand: «Noŷo ngwa hi ko ar kë sebanënd beñëŋëñax ajo?» ⁵⁰ Barikan Yesu fel këŋo asoxari an: «Ga xwëta këye, fexaxën këy! Maŷil gë emëkw eyemax!»

8

End bësoxari bër enga end Yesu eŋ

¹ Ga xucak eŋo, Yesu ko sëfërand gë angol gë angol, hik atëm, hik atil ko femërand do ko reyarand end Atëfëtan and owun or Kaxanu eŋ. Enga emat hi bani gë bësëfan epëxw gë bëxi bën, ² gë bësoxari bër fakën babi ga nëcët këbi bëyël bën do gë ocëxwëra ok. Asoxari aŋanar aŋ ebaxo: Mari ir bano wăcënd bête Madëlen ata gër ndexëm nëcët babi Yesu bëyël bëcongëbëxi. ³ Asoxari axinëm an bano wăcënd Yowana, alindaŵ ar Cusa, awëxëta ar kodî ir Erod an. Asasën an, bano wăcënd Sisan do gë bësoxari bëranjëm bër bax wëlagund bacota bandebën eno dëcaraxënënd Yesu.

End apënëtal and ar oned eŋ

⁴ Ata amëxwër atëm barërëgu këni gër ed hi baxo Yesu, ga xaniraw këni gër bangol bandanjëm. Ata Yesu fel këbi apënëtal aŋo: ⁵ «Mondako ri baxo ar oned ga nëca ko gër oşënga. Ga ko fan eneda eŋ, mar lapak gër fëña, bela bën wëñëra këni, do oşël or gër orën ol hël këni dek. ⁶ Bête mar lapak gër ebar ed gë aparëfac. And lëgëk aŋ ñaŷëk gayik obar ok ax ñëmb bana. ⁷ Bête mar lapak gër odëmbën. And lëgëk aŋ, odëmbën ok xëşak təc. ⁸ Bête mar lapak gër ebar ejakax. And lëgëk aŋ, rafëk do rëwëk: anjëra amat keme.» Ga ñata ko Yesu apënëtal aŋo, re ko bête: «Ax gi ex na nde dek fo wël kën, awa!» ⁹ Ata wëka këno bësëfan bërexëm bën ebi paŷën apënëtal aŋo. ¹⁰ Yaka këbi: «Wën yël këŋun Kaxanu en nang beconëşon bend owun orexëm beŋ. Barikan bëşëxe bën gë bapënëtal këni wëlënd do ado eni nëkonënd, ani watënd na, ado eni baxëtënd abi pëñind na gë təkër ak. ¹¹ Awa baxëtïn er wăcayak apënëtal aŋo in: eneda eŋ, eyeyan ed Kaxanu el ex. ¹² Fëña ir gër ed lapak eneda in ex bela bër kë wëlënd awël dëŋ eyeyan ed Kaxanu el, barikan şabucara in exo yow exo dëxët gër owëkw orebën dek er wël këni in këdi këni ŵa do eni pex. ¹³ Ebar ed gë aparëfac el ex bela bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu el eni kwëtaya gë onënga fo. Bari ani gi ex na gë odëmbët, er këni ŵand amëd fo, do and kë ñatëgu ocëmu aŋ ataj këbi şëñand eni teb wap. ¹⁴ Eñeda end lapak şit gër odëmbën eŋ exëni bela bër kë wëlënd awël dëŋ eyeyan ed Kaxanu bën, barikan eni teb ocëmu ok, ocal od napul ok, do gë benëngax bend gër aniyar beŋ ex këşa eyeyan elo. Ata er wël këni in ex təkwan enëngwët ed ola orebën el. ¹⁵ Eñeda end lapak gër ebar ejakax eŋ exëni bela bër kë wëlënd eyeyan

ed Kaxanu, gë onden, do gë emëkw ejekax bën, eni kwëtaya aye do eni balëkënali šenene, eni dëkaya xali ebi nëngwëtën ola orebën ol. Do and kë fiatëgu ocëmu aŋ, kemënali.»

End amatali and lambo eŋ

¹⁶ «Ala ax pëtënënd na lambo do exo ŋob, ba exo dılali në angawš. Barikan yaŋ gër akaŋaya ko xaŋ ebi ŋobaxënënd bër kë lilënd bën. ¹⁷ Mëŋ ex, er šonayak ax bo na, er beŋ ax bo na; dëk kë xerët angoben aŋ. ¹⁸ Awa wën titinayindën ang kën baxëtënd ak, gayikwa Kaxanu ayël këŋo yël ar šotëk an, bari ar ax cot ex na an, axan këno xan er xaŋ këŋo in dëŋ.»

End bobinëm bor Yesu do gë nëm eŋ

¹⁹ Nëm gë bobinëm bor Yesu fiatëgu këni gër ed hi baxo. Bari ani kor bana eno tëka në end amëxwër and xeta baŋo eŋ. ²⁰ Ata fel këno: «Nëkodëbi fac norix gë bobinëx, aŋandi ŷandi këbi de en watër.» ²¹ Yaka ko Yesu: «Bër kë baxëtënd eyeyan ed Kaxanu do këni rind ang rek ak bën ex nëma iram do gë bëmaŷe bëndam bëŋ.»

End gër anjer eŋ

²² Akey amat, Yesu gë bësëfan bërëxëm bën fëra këni në ikuluŋ, ata re ko Yesu: «Kegëtane anjer aŋ!» Ata këni xegëtand. ²³ Ga këni xas, Yesu këŋo rašënd. Hatëguk ekoc etëm do ikuluŋ iŋ kë rëmbayand xali šerëcerara këbi bësëfan bën. ²⁴ Ata këno nëngëtënd Yesu: «Asëyali, asëyali, enemilene!» Ga nëngëta ko, Yesu xeŷëanaxën ko ekoc el do gë men ond bax xanind bomeŋ bomeŋ oŋ, ata yeriri anjer aŋ. ²⁵ Ata wëka këbi bësëfan bën: «Ba wën xali gërëgako ane kwëta ex na nde?» Bën ga xap këbi anjiŷ aŋ, këbi šaranënd do këni wëkarënd: «Noŷo ngwa hi ko ala ajo? Ado ekoc el dëŋ gë men oŋ ari kë rind er ko re in.»

End ala ar bëyël bëranjëm eŋ

²⁶ And xegëta këni anjer aŋ, Yesu gë bësëfan bërëxëm bën fiat këni gër ebar ed Bëšerasa, ed fabër bax gë ed Galile el. ²⁷ And baxo šëpëtand Yesu aŋ, asošan abat ko yowënd aped-fed ga xaniw ko gër angol. Ala ajo, bëyël bëranjëm lil baŋo, elod anëka fo hi baxo tëb gë eman eŋ, do gër banapëra rëfa baxo, axo bo bana në icivš. ²⁸ And sëkar këni gë Yesu aŋ, ala ajo her ko, lapaya ko gër osapar do ko rend: «Ineŋa yir këbo Yesu, wëŷ Asëñiŋ ar Kaxanu an, mëŋ Ar-hikyaŋ gër orën an? Axara xara këmi këreyëbo narën na!» ²⁹ Yesu are babi rend bangoc bañëŋëanax baŋ eni can gër ala ajo ado ga xëda bano elod anëka fo. Laŋ mopokëra bano fokërand gë gweyele-gweyele gër otaxan do gër osapar. Barikan dëŋ-dëŋ baxo xotërand do bëyël bën eno cëñëta gër apuŷ. ³⁰ Ata Yesu wëka këŋo: «Ake këni wăcënd?» Yaka ko: «Benga sir-sir këne wăcënd.» Gayikwa, bëyël bëranjëm lil bax gër ala ajo mëŋ wăcayaxën baxo mondako. ³¹ Ata bëyël bën këno xarand Yesu kërebi cëñëta na gër ambëxw and siwëk gë etël këm. ³² Ler gër ed ebani na, bambëxwëbëxw bandanjëm banëbi xadacërand na kap gër etënd. Ata bëyël bën këno xarand Yesu: «Këla, cëñëtalëbo mëni dıl bambëxwëbëxw baŋo!» Ata ŵa ko Yesu. ³³ Bëyël bën ga šan këni na gër ala ajo, lil këñëbi bambëxwëbëxw baŋ. Ata ang hi bani gër ed kwëre kwëre ak, lapaya këni gër anjer do noyëli këbi dëk kece in. ³⁴ Bëxadac bën ga wat këni eŋo, šapërëra këni bër, do sëfëtërax këni

endey eno gër angol do gër ocënga. ³⁵ Ata bela bën şandëra këni do ye këni gër onang, gër ed hi baxo Yesu. Ga fiat këni, sêk këno asoşan ar lil bano bëyël an moñëpa, ga şudara ko do bakar këno aye onden onj. Ata yëdara këni. ³⁶ Bër wat bax endey eno bën, fel kënebi mondake fak ko ar gë bëyël an. ³⁷ Ata amëxwër and dek Bëşerasa an, wëka këno Yesu exo can ebar edefën el, gayikwa dek ebani anjiş anj.

Yesu fëra ko gër ikuluş do kwël këni wăşind gë bësëfan bërëxëm bën. ³⁸ Ata asoşan ar lil bano bëyël an xemëna ko këno xarand Yesu exo ma exo gi ar enga endexëm. Barikan Yesu fişp ko do yaka këno: ³⁹ «Maşil gër ekun edey eyëbi tëfëtandërax dek er rin ki Kaxanu in.» Ga wăşi ko ala ajo, ko sëfëtëraxënd dek angol anj er rin këno Yesu in.

End endënaş do gë end asoxari enj

⁴⁰ And bakaw ko Yesu ekeg elo anj, amëxwër atëm xaca këno gayikwa bën dek başo şëninind. ⁴¹ Ata fiatëgu ko asoşan ar bano wăcënd Yayëros. Mën alëngw ar aciş acaleya hi baxo. Ga lapaya ko gër osapar or Yesu, këno xarand exo ma eni tëfër gër ndebën. ⁴² Endënaş emat end şot başo enj şëxwëra bax mbaş xarak ecede başo sëkënd bëniy epëxw gë bëki. And bani yend anj, amëxwër anj këno fimelirand Yesu xali şëndën këno.

⁴³ Do asoxari ebaxëna şit gër amëxwër, ar başo yexayaxënënd oşat elod bëniy epëxw gë bëki. Napul irexëm in faş baxo dek gër bëxora, bari gabatak anjo pakën bana. ⁴⁴ Na nëfënëfa ko xali gër epoy ed Yesu, do xwixwëta ko ambana and acud andexëm anj. Ata xëdo këno oşat onj kwël na fo. ⁴⁵ Anjo re ko Yesu: «Noşo wa xwixwëta ke?» Ga këni yax dek bela bën, Piyer re ko: «Oko Asëyali, amëxwër anj ga xeta këni do këni fimelirand!» ⁴⁶ Barikan Yesu yaka ko: «Ala xwixwëta ke na mën nangaxën këme mëne panga indam şanëk na.» ⁴⁷ Asoxari an wata ko mëne anëka dëş fëlët këno Yesu, sëka këno gë anjiş fo. Lapaya ko gër osapar orexëm, reya ko xali këno wëlënd dek bulunda in në end ine xwixwëtaxën başo Yesu do ang fak ko ataş ataş ak. ⁴⁸ Barikan Yesu fel këno: «Abiwën, ga xwëta këye fakaxën këy! Maşil gë emëkw eyemax!»

⁴⁹ Ga ko yeyan mondako Yesu, fiatëgu ko ala ga hiw ko gër iciş ind alëngw ar aciş acaleya, ata re ko: «Awa anëka xor këno endënaş endey enj, ine këyo soroli mama Asëyali an.» ⁵⁰ Barikan Yesu ga wël ko eno, fel këno alëngw ar aciş acaleya an: «Kwëtale afak ko fak, kërey yëdara na.» ⁵¹ And fiat këni gër iciş anj, Yesu, gabatak axo ma bana eni dil gë mën lëf gër ed ebaxo endënaş ang ax gi ex na Piyer, gë Şaş, gë Şak, gë sëm do gë nëm ir endënaş. ⁵² Bela bër yow bax na bën dek bax sesërand do bano şawërand endënaş enj. Ata re ko Yesu: «Këren tes na, axo cës ex na, araş fo raş këno.» ⁵³ Ata bër wël bax bën këno yepënënd ga nang këni mëne endënaş enj aşës dën şës ko. ⁵⁴ Yesu lëk këno gër ataxan do xeş ko: «Abiwën, kanil!» ⁵⁵ Ga bakar këno onjën onj, ataş xani ko kwengweremët. Yesu re ko eno yël eyamb yamb. ⁵⁶ Bëxarëk bër endënaş bën şaran këbi xali. Barikan Yesu fel këni eni cësinali eno do ala këreno pel na.

9

End epemëra ed bësëfan epëxw gë bëxi enj

¹ Akey amat, Yesu w̄ac kēbi b̄sēfan ep̄exw gē b̄xi b̄n do yēl kēbi panga in̄ do gē or gapak or enēbi n̄wayaxēnēnd dek b̄yēl b̄n do enēbi pakēnaxēnēnd bela b̄n ošēxwēra or ex yo. ² Lawēn kēbi eni pemērand end owun or Kaxanu eṅ do enēbi pakēnēnd b̄sēxwēra b̄n. ³ Ata re ko: «Gēr ed kēn ye yo, yoweȳ kēren mēlalind na: ax gi ex na ošēt, ax gi ex na ambaḡ, ax gi ex na šēlafana, ax gi ex na kodī. B̄te kēren mēlalind na ala kala ḡacud̄ b̄aki. ⁴ Gēr iciw̄ ind kēn ḡat do enun kwētaya yo, bayiyindēn na xali yatir kēn xuca. ⁵ Gēr ed kēni ḡēp enun kwētaya, p̄xwēcayindēn obar od lēka kēnun gēr osapar ok en kucaxēn, ata kē hi osede or kēbi šēndēnēd̄ bela b̄jo.» ⁶ Ga ye kēni b̄sēfan b̄n, kēni femēraxēnd Atēfētan aṅ, gē angol gē angol, do kēnēbi fakēnēxēnd b̄sēxwēra b̄n gēr ed kēni ye yo.

End Erod eṅ

⁷ Erod ir wun bax gēr ebar ed Galile, awēl baxo wēlēnd dek beb̄er bani rind Yesu gē b̄sēfan b̄rexēm b̄n. Ata wēlandēra kēṅo gayik bela b̄n are bani rend mēne Šaṅ Batis xaniwēk gēr ecēs, ⁸ b̄jo mēne alawēn Eli ḡakawēk. B̄jo b̄te mēne alawēnel ab̄at ang ebani akarēk ak, xaniwēk gēr ecēs. ⁹ Barikan Erod re ko: «Wēno ga fodētēn kēṅo wa gaf in Šaṅ Batis. Do noȳo cēṅ ex ar kē rind bend kēme wēlēnd b̄ṅo an?» Ata ko šaland eṅo wat Yesu.

End eñēmbēn ed mburu eṅ

¹⁰ Oparēxanda od ye bax ok ga ḡakaraw kēni gēr Yesu, sēfētandēra kēno dek beb̄er riw bani b̄n. Ata wēla kēbi nē er kēni hix b̄n fo, ler nē ingol ind bani w̄acēnd Betēsayida. ¹¹ Barikan bela b̄n ga nangēra kēni, sēf kēnēbi ḡamēxwēr ḡamēxwēr. Yesu ga xaca kēbi, kēbi felērand end owun or Kaxanu eṅ do kēbi fakēnēnd b̄er bax šaland eni pak b̄n.

¹² Apenēka aṅ, b̄sēfan ep̄exw gē b̄xi b̄n xeta kēno Yesu do re kēni: «Pelalēbi tan bela b̄n eni capērera gēr b̄ngol do gēr ocēnga od ler ler ro eni calarax nē er kēni laki do er kēni yamb gayik ro gēr ed hi kēne apuṅ ex.» ¹³ Yesu yaka kēbi: «Yēlinēbi wēn dēṅ er kēni yamb in!» Re kēni b̄te: «Biyi ḡamburu ḡanjo gē oxan oxi fo šot kēmēni! Angēmēne cēṅ aye kēne yeye ene yēcuye er kēni yamb dek ḡulunda ijo in.» ¹⁴ Xarak er hi bani ḡesošan b̄n fo nē owēli oco. Ata Yesu fel b̄sēfan b̄rexēm b̄n: «Pelinēbi eni n̄ēpara imēxwēr kala bela ofēxw oco.» ¹⁵ Ga ri kēni mondako b̄sēfan b̄n, bela b̄n yēpara kēni dek. ¹⁶ Yesu wēd̄ ko ṅat ḡamburu ḡanjo ḡaṅ do gē oxan oxi ol, ga xeṅa ko orēn ol, šēkwa kēṅo Kaxanu end eyamb yamb eṅ. Hēmbēndēr ko ḡamburu ḡaṅ do yēl kēbi b̄sēfan b̄n enēbi cetēra amēxwēr aṅ. ¹⁷ Na yambēra kēni xali wēd̄ kēni b̄n dek. B̄sēfan b̄n wēd̄ara kēni ḡacaxaken ḡand ḡayitara babi ḡaṅ, ḡakange ep̄exw gē b̄aki.

End osede or Piyer eṅ

¹⁸ Akey amat, Yesu ga ko šalera nacēt ako, b̄sēfan b̄rexēm sēf kēno. And ḡata ko cale aṅ, wēka kēbi: «Noȳo hi kēme wēno? Ine wēleli kēnēbi bela b̄n?» ¹⁹ Yaka kēno: «Bērēmar are kēni rend mēne wēj ex Šaṅ Batis! B̄jo, wēj ex Eli, b̄jo b̄te alawēnel ar Kaxanu ar yow bax akarēk aṅ do xaniw ko gēr ecēs hi kēy.» ²⁰ Wēka kēbi b̄te:

«Do wën cëŋ, noŋo kën rend hi këme?» Yaka ko Piyer: «Wëj ex Afexën ar lawëneliw këbo Kaxanu an!»

²¹ Ata Yesu ga xëŋa këbi, re ko mëne ala këreno pel na eŋo. ²² Baš ko mëne mëŋ Asëñiŋ ar ala an, asoro ko soro mbaŋ, eno cus bëxarëk bër Bëšëwif bën, gë bësädfaxan bëlëngw bën do gë bësälen bën xali eno daw. Barikan exo kani gër ecës yatir akey atasën. ²³ Fel këbi bëte bën dek: «Angëmëne ala eŋo ŷandi exe tëf, tebëlexo ebal ed gaf irexëm fo el. Gilexo key yo key awëlëk ar exo toro në end oŵac oram do exe tëf. ²⁴ Ar këŋo bal yo end enjëw endexëm fo, anemin ko nemin. Barikan, ar kë nemin enjëw endexëm në end oŵac oram an, afexën ko fexën. ²⁵ Do inëwa këŋo feca ar kë šotëra dek bebër gër ngwën ro an, xarak anambëra nambëra ko, do enjëw endexëm eŋ ex nemi? ²⁶ Enimin, ar këŋo šëfënan yo endam, do exo nöp er re këme in, wëno Asëñiŋ ar ala an mondako fo ke šëfënanëd endexëm eŋ yatir këme bakaw gë enjaran endam eŋ, gë end Faba Kaxanu eŋ, do gë end omeleka omënëk eŋ. ²⁷ Dal in këmun felënd, wën bër hik ro bëjo, bërëmar ani cësëra na watërëxe owun or Kaxanu ol.»

End enëngwëtara ed Yesu eŋ

²⁸ Ata xucak bakey banjongëbatas ga felëra këbi beŋo, Yesu wac këbi Piyer, gë Šak, do gë Šaŋ eno daŋëta yaŋ gër etënd exo calex. ²⁹ And baxo šalend aŋ, dëxas irexëm in nëngwëtak. Banjëm bandexëm baŋ fešëk xali kë ŷegënd jing-jing. ³⁰ Ata šanayaw këni bela bëxi, do këni yeyandërand gë Yesu: Moyis do gë Eli ebax ³¹ gër enjaran do këni xanarënd gë Yesu end ecës ed baŋo hatënëgund gër Yerusalem eŋ. ³² Amëd aŋo Piyer gë bošandaŋ dek ebani akwëd aŋ. Bari abi daš bana ga šanayawëk enjaran end Yesu eŋ xali wat kënebi bela bëxi bër bërëxandi baŋo bën. ³³ Ga këni felar Yesu gë bela bëxi bëjo, Piyer re ko: «Asëyali, bon yek ene bayiye ro! Dine baner batas, amat andey, aŋo and Moyis do aŋo and Eli.» Piyer axo nang bana er baxo rend in. ³⁴ Ga ko yeyan mondako, fedawëk aŋar do lab këbi kwëc. Ata bësëfan bësas bën dek ebani anjiŷ aŋ ga labeli këbi aŋar aŋ. ³⁵ Gër aŋar aŋo wëlik oniŷ: «Ajo ex Asëñiŋwën ar yata këmo an, baxëtindëno!» ³⁶ And šësinak oniŷ aŋ, Yesu bayi ko gabat. Ata bësëfan bën šësinali këni endey eŋo do gabatak ano pel bana bakey band bëtëraw bax baŋ.

End lëmëta ir gë bëyël eŋ

³⁷ Ga xeyëk, Yesu gë Piyer, gë Šak, do gë Šaŋ këni šëland etënd el, ata amëxwër atëm and bela xaca kënebi. ³⁸ Gër amëxwër aŋo, xeyëgu ko ala: «E, Asëyali, kaŷënanëlexi lëmëta iram in, mëŋ fo šot këmo. ³⁹ Angoc añëŋënaŋ lil këŋo. And ko šangëna aŋ, lëmëta in exo njer xali, exo wëc, exo ŋatëndërend oŷënga oŋ gë ocupërëšup ok gër etëŷ. And këŋo narëndëra mondako aŋ, mbaŋ kë nëkand eŋo kocaxën. ⁴⁰ Axara xara këmëni bësëfan bërey bën eno nŋway angoc añëŋënaŋ aŋo, bari ano kor ex na.» ⁴¹ Ata re ko Yesu: «Ata wën anjex and bela bër gë oŋöpëgënan hi kën de. Xali niŷe fa këme bayi gë wën? Xali niŷe fa këmun buŋan? Mëlawëyo ro asëñix!» ⁴² Lëmëta in ga këŋo sëka Yesu, ayël an šangën këŋo. Reba këŋo šet, do ko xënëcëtarand gër ebar. Barikan Yesu xeyënaŋë këŋo angoc añëŋënaŋ aŋ, fakën këŋo lëmëta in, do waš këŋo sëm. ⁴³ Dek bër hi bax na bën šaran këbi ga wat këni mëne panga ind Kaxanu in itëm ex.

Nand babi şarandëra end ri baxo Yesu mondako na, mën̄ fel këbi bësëfan bërëxëm bën: ⁴⁴ «Wën cën̄ baxëtin aye er këm̄un felënd gërëgako in: Wëno Asëñiŵ ar ala an, alëxw këne lëxw gër otaxan od bela.» ⁴⁵ Bari bësëfan bën abi pëni bana eyeyan elo; end şonayak ebax gër orenik orebën mën̄ sëkwanaxën bani ebi pëni, do bani yëdand eno mëka ebi paÿën.

End asëfan alëngw eŋ

⁴⁶ Ata bësëfan bën këni şampërend end ba noÿo ÿap këŋo exo gi alëngw gër engä endebën eŋ. ⁴⁷ Ga nang ko Yesu ang bani yëland gër owëkw orebën ak, felaw këŋo itox do xwët këŋo ler gër ndexëm. ⁴⁸ Ata re ko: «Ar këŋo xwëtaya yo itox ang iŋo ro ak, në end owac oram, wëno dëŋ xwëtaya ke. Do ar ke xwëtaya yo, anëka xwëtaya këŋo ar lawënëgu ke an. Enimin, ar ŵak exo bana gër engä endewën an, ex alëngw an.»

⁴⁹ Ata re ko Şaŋ: «Asëyali, ga watëgu këmo biyi ala ar këbi ŵayënd bëyël gër bela gë owac oreÿ ol. Afel fel këmo exo teb gayik axi tëfënd na ang biyi ak.» ⁵⁰ Yaka ko Yesu: «Këreno pel na exo teb gayik ar bayik aŋun merelind na an, arewën hi ko.»

End gër ingol ind Bësamari eŋ

⁵¹ Ga kë saxëgu bakey band ebax exo dëxëta gër ngwën ro baŋ, Yesu faÿ ko gër emëkw exo ye yaŋ gër Yerusalem. ⁵² Ata lëngwali këbi bërolawën. Ga ye këni, űat këni në ingol ind gër ebar ed Samari eno këñënanarëx. ⁵³ Bari bër gër ingol bën űëp këni eno kaca Yesu gayik gër Yerusalem baxo yend. ⁵⁴ Ga wat këni eŋo, bësëfan Şak do gë Şaŋ re këni: «Axwën, ÿandi ki nde mi mac xodfux or gër orën ol ebi cor bela bëjo?» ⁵⁵ Yesu, ga fab këbi, këbi rexërand. ⁵⁶ Ata Yesu gë bësëfan bën xuca këni në ingol icëxe.

End etëf ed Yesu eŋ

⁵⁷ And hi bani gër fëña aŋ, abat re ko: «Yesu, wëno gër ed këy ye yo asëf këmi sëf.» ⁵⁸ Ata Yesu yaka këŋo: «Ojakëra ok gë owäÿi exëni bëte oşël or gër orën ol gë oyël exëni, bari wëno Asëñiŵ ar ala an, ado gë aŋombe ak axe gi ex na.» ⁵⁹ Fel këŋo bëte ala aşëxe: «Wëj tëfëguye wëno.» Yaka ko: «Axwën tebanële me ye pere mo mëxwëtar faba iram.» ⁶⁰ Re ko Yesu: «Tebëlëbi bësësëk bën eni mëxwëtar. Barikan wëj yel ey tëfëtërax end owun or Kaxanu eŋ.» ⁶¹ Re ko ala aşëxe: «Axwën, gër ed këy ye yo wëno asëf këmi sëf, barikan tebële mëni pelaw pere gër ndëbi.» ⁶² Yaka ko Yesu: «Ar kë ÿanënd gë şariŋ yo do, exo nëkonand gand epoy, axo gi ex na ar şenene gër owun or Kaxanu.»

10

End bësëfan ofëxw ocongoxi gë bëxi eŋ

¹ Ga xucak eŋo, Axwën an sana këbi bëte bela ofëxw ocongoxi gë bëxi bësëxe do lawën këbi eni ye bëxi bëxi dëk bangol baŋ do dëk ed ebax exo ye mën̄ el. ² Eni yexën fel këbi: «Ekana ed beneda el anëka űatëk mbaŋ ex andiyen aŋ, bari ani ñëmb ex na bërandiyen bën. Awa karayino Axwën oşënga an ebi panaw bëte bërandiyen bësëxe. ³ Yeyin, në edawën emun ang opeÿ od şit gër ojëlemu fo.

4 Ýoweý kèren mèlalind na: ax gi ex na kodi gèr bëmboto, ax gi ex na ambaß, ax gi ex na baped. Bête kèrenèbi cèmand na bër kèn fedènd gèr fèña bèn. 5 Gèr iciw ind kèn ñat yo deyindèn pere: “Cotin obetak or wèlanègu kèmun ol!” 6 Angèmène ala exèna ar gè obetak, mèn gè ñot obetak olo! Angèmène ala ax gi ex na, enun bayi. 7 Baiyindèn gèr iciw ino na; yambindèn do cebindèn er kènun yèl in. Arandiyen an alèba këno lèband. Kèren dèfarand na de gè iciw gè iciw. 8 Gèr angol and kèn ñat yo do bela bèn enun kwètaya, yambindèn er kènun yèl in. 9 Pakèndèndèbi bèsèxwèra bèn do pelindèndèbi bela bèn mène owun or Kaxanu ol ñatènègu këbi. 10 Barikan gèr angol and kèn ñat do bela bèn eni nèn enun kwètaya, yeyin gèr bakwèndaya bandebèn, en de; 11 “Obar od angol andewèn od lèkak gèr osapar orebi on kèmi fèxwècand. Nangin mène owun or Kaxanu ol wèlaw bami nès gèr ndewèn ro.” 12 Ga re këme yatir kiti, bër lèg bax gèr Sodom bèn këbi sax gè bela bër angol año bèn*».

End bangol band Korasen do gè Betèsayida en

13 «Eñèjèanax etèm kèjun wècan wèn bela bër lègèk gèr bèngol bènd Korasen do gè Betèsayida bèn! Kido becarax bend ri këme gèr ndewèn bej wat bani bela bër gèr owar or Tir do gè Sidon bèn, anèka fo nèngwèt doni ola orebèn ol do eni denitara nè end beñèjèanax bendebèn mocuda ojabote do moñèpa gèr eyèwèn. 14 Mèn ex yatir kiti, bela bër lèg bax gèr owar or Tir do gè Sidon bèn abi copa na ang kèjun ñopa wèn ak. 15 Do wèn bela bër gèr angol and Kafarènowum bèn, ako nde yèla kèn yan gèr orèn kèjun fela Kaxanu? Bètédèn, gèd gèr wur ir bèsèsèk kèjun lat. 16 Ar kèjun baxèt an wèno baxèt ke do ar kèjun beß an wèno beß ke. Ar ke beß an, nè ebeß eno ar lawènègu ke an.»

17 Bèsèfan ofèxw ocongoxi gè bëxi bër lawèn babi Yesu bèn bakaraw këni gè onènga fo do këni rend: «Axwèn, ado bëyèl bèn dèn ari bani rind er kèmeni fel gèr owac orey in.» 18 Yesu yaka këbi: «Awat bamo watènd Sindan ga ko latiwi elod gèr orèn ang ebingara fo. 19 Ayèl yèl kèmun panga in enèbi bëñaxèndènd bandèn ban, oxwèl ol, do gè dek panga ind arangoyèra in, do eñèjèanax ajun gi na. 20 Barikan nèngandèralejun end ga yègw ko Kaxanu omac odewèn ok yan gèr orèn en, bari kèrex gi na gayik bëyèl kë rind er kèn re in.»

21 Amèd año, Yesu yèm ko gè onènga or yèl banjo Angoc Amènek ol, ata ko rend: «Asèkwa këmi šèkwand Faba, wèj Axwèn ar orèn gè ebar an gayik ašon šon këyèbi bejo bèrenik bèn, bër gè onden bèn, do nangèn këyèbi bèrètoc bèn. Eyo, Faba mondako ebax anjèlan andey an. 22 Faba sebèn ke dek beý bèn, do ang nang ke wèno Asèniw ak, ala axe nang ex na mondako. Bête ang nang këmo wèno Asèniw ak, ala año nang ex na mondako. Wèno do gè ar yandi ke mo nangèn an fo, nang këmo.» 23 Ga šena ko gand bèsèfan, fel këbi: «Nèngandèralejun wèn bër kë watènd er kèn watènd in! 24 Ga re këme, bëlawènel bëranjèm do gè bemun bendanjèm yandi babi eni wat er kèn watènd in, bari ani wat ex na. Añandi yandi babi eni wèl er kèn wèlènd in, bari ani wèl ex na.»

End apènètal and Asamari en

²⁵ Ata yow ko na ašalen enjo di atëy. Wëka këŋo: «Asëyali, inewã kême ri me cotaxën aniyand and din aŋ?» ²⁶ Yesu yaka këŋo: «Ine ýëgw këni gër acariya? Wëj ine fën këy?» ²⁷ Yaka ko ašalen an: «[Janëlo Kaxanu, Axwën arey an, gë yomb irey ak ðek, gë anjëlan andey ak ðek, gë pangu, Axwën ak ðek, gë aniyand andey ak ðek. Do bëte balindëlexi end ašandax eŋ, ang ki balënd end gaf irey ak.» ²⁸ Re ko Yesu: «Ata šenene yaka këy! Diyind mondako ata këy šot aniyand and din aŋ.» ²⁹ Barikan ašalen an ga ýandi këŋo exo masinaya mëne ar šenene hi ko, wëka këŋo Yesu: «Do noýo wa ex ašandaŵën an?» ³⁰ Ata Yesu yaka këŋo: «Mondako bax end asošan ar xani bax gër Yerusalem do ko yend gër Yeriko. Hat ko në er xaš bani bërek bëxeýax gër fëña. Ga radën këno, sëra këno, xandëra këno ðek oýënga oŋ. And xëm këno xali bel ko aŋ, seb këno bëðcët gër ebar, në emëkw na fo do kwël ye këni. ³¹ Nangërëxe enjo, ašadaxan abat ko yend bëte fëña ir ond gër Yeriko in. Ga šanan këŋo ala ajo, beš këŋo kwël gë enëkona këm. ³² Hatëgu ko bëte na arandëwëra and Lewi. Ga wat këŋo ala ajo, mëŋ bëte beš këŋo gë enëkona këm. ³³ Barikan and ñatëgu ko Asamari na gër ed hi baxo ala ajo aŋ, wat këŋo bëðcët gër ebar. Ata xaýënan këŋo. ³⁴ Ga sëka këŋo, fëxwëcëra këŋo gë ngoy ed sembaýëra ko el. Bëte nëmëra këŋo gë ogu, fëlëndëran këŋo. Fela këŋo, xwët këŋo yaŋ gër fali irexëm, do kwël wëla këŋo gër iciŵ ind bëliyer enjo korax. ³⁵ Ga xeyëk, Asamari an yëpët ko ñatama baki band kodí yël këŋo axwën iciŵ ind bëliyer an do re ko: “Koranële ala ajo. Angëmëne kodí ir yël këmi in ax gi ex na gwac, gwëre mi ñatati yatir kême ñakaw.”» ³⁶ Yesu ga ñata ko apënëtal aŋo, wëka këŋo ašalen an: «Gër bëla bësas bër sëk baŋo ala ajo, ar fe wa hik ašandaŵ arexëm an?» ³⁷ Yaka ko ašalen an: «Ar xaýënan baŋo an.» Ata re ko Yesu: «Awa wëj bëte yel ey dixënd mondako.»

End Marët do gë Mari en

³⁸ Ga këni ye Yesu gë bësefan bërexëm bën, ñat këni në ingol. Ga xaca këbi asoxari ar bano wácënd Marët, wëla këbi gër ndebën. ³⁹ Marët gë iminëm itoxari ebaxo do bano wácënd Mari. Mari ýëpa ko gër osapar or Axwën do këŋo ñaxëtënd. ⁴⁰ Ata Marët mëŋ ko xëlënd gabat gër atoxari. And sëka ko gër Yesu aŋ, re ko: «Axwën, aýapan nde ýapan ki ga seb ke Mari gabat gër atoxari? Pelëlo wa exe dëca.» ⁴¹ Yaka këŋo Axwën an: «Marët, Marët, wëj er këy rendërand do këy xëlënd gër edi ed bebëranjëm. ⁴² Xarak emat ýapëk exi balënd gër aniyand. Enjo sana ko Mari do ala ax gi ex na ar këŋo xan.»

11

End Cale en

¹ Akey amat, Yesu bax šalerand gër ed ebani gë bësefan bërexëm bën. And ñata ko aŋ, asëfan abat wëka këŋo: «Axwën, tëyalilëbo wa cale in ang sëyali këbi Šaŋ Batis bësefan bërexëm ak.» ² Ata re ko Yesu:

«And kën šalend aŋ, deyindën:

“Faba, nangëralexëni ðek mëne oŵac orey ol owënëk ex yowëlex owun orey ol!

³ Yëlindëbo key yo key er këmi yamb in!

⁴ Tebanindēbo bamena bandebi baŋ, Ang kēmēni sebanēnd ak biyi bēte bela bēr kēbo wēnanēnd bēn. Kēreyēbo tebeli na eñēñenax eŋ.»

⁵ Yesu baš ko bēte: «Cale iŋ er wēndērēk gē endey end ala ar yek gēmēd gēr lawo irexēm eŋo kara: “Lawo, yēluye wa bamburu batas. ⁶ Lawo iram hātēguk gēr ndebi, do amo cotēn ex na er ko yamb in.” ⁷ Angēmēne lēf gēr ed laki ko yakaw ko lawo irexēm mondako: “Wēj, kēreyēbo nēngētēra na de, ebēt el anēka fēra kēmi, wēno gē obaš oram ol anēka lakira kēmi, ame kor na me kani mi yēl bamburu.” ⁸ Ga re kēme, ala ajo axani ko xani eŋo yēl er kēŋo xarand lawo irexēm in. Ga kēŋo lēbēlēba ko xanixēn eŋo yēl dek bebēr kēŋo xarand bēn, bari ax gi ex na de gayik lawo irexēm exo. ⁹ Do wēno mēŋ kēme rexēnēnd: “Karayindēno Kaxanu eŋun yēlēraxēn, calayindēn en cotaxēn, tēmbindēn enun pērētēnaxēn ebēt el.” ¹⁰ Gayikwa ar kē xarand an, ayēl kēno yēlēnd; ar kē šaland an, ašot ko šotēnd, do ar kē sēmbēnd an, afērētēn kēno fērētēnēnd ebēt el. ¹¹ Ang hi kēn ro ako, sēm ir itox nde exēna ir kēŋo yēl andēn asēñiŋ, xarak ekan xara kēŋo? ¹² Ba eŋo yēl ekwēl, xarak eñeŋen xara kēŋo? ¹³ Angēmēne ang xwēj kēn yo, anang nang kēn eyēl ed er yek obaš orewēn el, kaš ex ngwa Kaxanu, mēŋ ar hik yaŋ gēr orēn an, ayēl kēbi yēl Angoc Amēnēk aŋ bēr kēŋo xarand bēn.»

¹⁴ Ata Yesu kēŋo nēcētēnd angoc añēñenax nē amuma. And šan ko angoc añēñenax aŋ, ala an ŋana ko ko yeyandērand šenene. Ata bela bēn ang ebani amēxwēr ak šarandēra kēbi. ¹⁵ Barikan bērēmar kēni rend: «Wēni ba ax gi ex na nde gē panga ind Ÿēngētir iŋ, emun end bēyēl eŋ kēbi nēcētēnd bēyēl bēn!» ¹⁶ Bēte bēšēxen kēni šaland eno di atēy. Wēka kēno ebi din ecarax eni nanganaxēn mēne gēr orēn xaniw ko. ¹⁷ Ga nang ko Yesu ang bani yēland ak, re ko: «Angēmēne bela bēr owun obat ebi kucarēnd, owun olo alati kē lati, do bēciw bēŋ ex yēcar imat imat. ¹⁸ Angēmēne Sindan ebi merelind bēr ex gēr owun orexēm bēn, mondake ke bayi owun orexēm ol gayikako kēn rend mēne gē panga ind Ÿēngētir iŋ kēmēni nēcētēnd bēyēl bēn? ¹⁹ Angēmēne wēno gē panga ind Ÿēngētir iŋ kēmēni nēcētēnd bēyēl bēn do obaš orewēn ol cēŋ, gē panga ind noŋo kēnēbi nēcētēnd? Mēŋ rexēn kēme obaš orewēn ol fo kēŋun xiti! ²⁰ Barikan angēmēne gē panga ind Kaxanu iŋ kēmēni nēcētēnd bēyēl bēn, awa wēn anēka hātēnēgu kēŋun owun or Kaxanu ol. ²¹ And ko nēkonand ala ar gē ojaŋ aŋ yangana irexēm gē oŷēnga or emer aŋ, bebēr šotēra ko bēn abayi kēŋo bayi. ²² Barikan, angēmēne ala ar xuca kēŋo ojaŋ exo yow do eŋo kor, ata kēŋo xwēca dek oŷēnga or emer or xwēta ko eŋ, do ebi yēlēra bela bēn bebēr xan kēŋo bēn. ²³ Ar ami bar ex na an, ar angoyēra andam ex. Do ar bayik axe dēcand na ebar an, nē eyēc exo.»

End angoc añēñenax eŋ

²⁴ «And ko šan angoc añēñenax nē ala aŋ, gēr ed timēriŋ ko yend exo calarax ateyētaya. Angēmēne axo cot ex na, ata exo yēlara: “Bakaleme tan gēr iciw indam, gēr ed šanēgu kēme!” ²⁵ And ko hat aŋ exo tēk wacaca, ga fat kēni do ŋaŋēn kēni. ²⁶ Ata ebi yen bangoc banjōngēbaki bacēxe band xuca kēŋo oxey, eni dīl, do eni dēg lēf gēr ala ajo. Awa ala ajo exo torond nēmēc ang baxo sorond añanar ak.»

²⁷ Ga ko yeyan mondako Yesu, asoxari abat gër amëxwër, bacan këjo: «Nëngandëraleŋo asoxari ar rëw̃ ki do yerin ki an!» ²⁸ Yaka këjo Yesu: «Ey dedo wa, nëngandëralebi bër kë baxëtënd eyeyan ed Kaxanu do këni rind er rek bën!»

End amatinali acaraxik eŋ

²⁹ Amëd aŋo bani yëmbërëgund kaš-kaš bela bën do këno xetand Yesu. Ata na ŋana ko ko rend: «Bela bër gë okey oko bën bëŋëŋenax exëni do këne wëkand ecarax. Ecarax end rin baŋo Kaxanu Yonas eŋ fo këni wat, ax gi ex na ecëxen. ³⁰ Ang hi baxo Yonas amatinali gër Bëninif ak, mondako fo këme hi wëno Asëñiŋ ar ala an amatinali gër bela bër gë okey oko. ³¹ Emun etoxari end gër ebar ed Saba eŋ, axani ko xaniŋ yatir këbi xiti Kaxanu bela bër gë okey oko bën. Anëp këbi nëpëŋ gayik mëŋ në ebar ed caw xaniw baxo yow ko gër Yerusalem eŋo mëkara Salomon, emun end gë orenik osëm eŋ. Xarak wëno Asëñiŋ ar ala an wa xuca këjo Salomon. ³² Bëninif bën axani këni xaniŋ, yatir kiti, enëbi nëp bër gë okey oko bën gayik bën anëngwët nëngwët bani ola orebën ol ga wël këni epemëra ed Yonas el. Xarak wëno Asëñiŋ ar ala an xuca këjo Yonas.»

Amatinali and lambo aŋ

³³ «Ala ax pëtënënd na lambo do exo kwët në er beŋ ba exo ɲob gë enëp. Bari kan yaŋ gër akawaya ko xaw̃ ebi ɲobaxënënd bër kë lilënd bën. ³⁴ Bangës bandey baŋ ex lambo ir eman in. Angëmëne bamëngw bayik dek eman kë xërikëra. Bari angëmëne ax bëngw ex na, dek eman kë hi gër ecamëdan. ³⁵ Awa titinal këdi kë nëngwëta angoben andey aŋ ecamëdan. ³⁶ Angëmëne dek eman endey eŋ xërikërak xali gë bebët ibatak ax gi ex na gër ecamëdan, dek kë xërikëra ang kë xërikërand sam exi ɲoband lambo ak.»

End Ofariseŋ do gë bëšalen eŋ

³⁷ Nand baxo yeyan Yesu mondako na, fariseŋ ibat xara këjo exo ma eni yambërax gër ndebën. Ga ŋat këni, yëpa këni gër aŋambëraya. ³⁸ Ata fariseŋ in šaran këjo mbaŋ ga wat ko mëne Yesu axo nebara bana ang rëp bax ak damana eni yambëraxën. ³⁹ Ata Axwën Yesu re ko: «Wën ofariseŋ ok, ed fac-fac el kën wënënayand ang ar kë nebënd odëyamb ed fac-fac el fo, xarak ed lëf-lëf el dek buyarëk. Lëf gër owëkw orewën ŋamba ind bela, do gë oxey fo xëñëk. ⁴⁰ Ata wën ofariseŋ ok and an yëlarand na dëŋ ex de! Ax gi ex na nde Kaxanu ri këjo ala an gë eman do gë emëkw? ⁴¹ Yëlërayindënëbi bëxaŋëanaxik bën gë emëkw epešax, ata fo kën hi bëwënëk. ⁴² Bari aŋun ye ex na wën ofariseŋ ok! Awaš këno wašënd Kaxanu dim ir esëngëŋ in, ir egwërend in, gë ir dek bebëlëg bebër ex në andëda bën, do kën langanganënd or šenene ol do gë aŋana and Kaxanu an! Beŋo don rind nëmëc, kwëyarëxe bebër bayik bën. ⁴³ Aŋun ye ex na wën ofariseŋ ok gayik bon ŋan kën eñëpa ed gër ed kënun wat bela dek el, lëf gër faciŋ bacaleya. Bëte bon ŋan kën enun cëmarand gër bapedëraya. ⁴⁴ Wën aŋun ye ex na gayik ang baŋeg band lëmayak, do këni wëñërand bela nangërexe fo hi kën!»

⁴⁵ Ata ašalen yeyaneli këjo Yesu: «Asëyali, ang këy yeyanënd ako, biyi bëšalen bën këyëbo širënd bëte.» ⁴⁶ Ata yaka këjo Yesu: «Wën

bêšalen bën bête, anjun ye ex na gayik ang kënëbi sëyalind bela ak mbanj sibëk, xarak wën gë tükër ak an tÿyind na en tÿf er kën rend in. ⁴⁷ Wën anjun ye ex na gayik wën kÿ bayënd bañeg band bëlaŵënel bër Kaxanu bañ xarak bëxarëk bërewën bën dëñ laŵ kÿbi! ⁴⁸ Awa wën ex otede od bëxarëk bërewën ok. Ga kën bayënd ako bañeg bañ, añan ñan kën bebër ri kÿni bën. Bën laŵ kÿnëbi bëlaŵënel bën, wën kën bayënd bañeg bandebën bañ! ⁴⁹ Mëñ rexën ko Kaxanu gë orenik orexëm ol: “Alaŵëneli këmëni laŵëneli bëlaŵënel bëram bën do gë oparëxanda odam ok. Barikan mar enëbi daw, mar enëbi dixëra, ⁵⁰ mëñ këmëni xitixën bela bër gë okey oko bën, do mëni mëka end oşat or dëk bëlaŵënel bër laŵëra kÿnëbi bëxarëk bërebën eñ, elod ga ñanak ngwën in. ⁵¹ End oşat or Abel eñ këmëni ñana emëka el do me ñata end oşat or Sakari eñ, mëñ ar laŵ kÿno gër yangana ir Aciw and Kaxanu an, fëco angëb fëco ebët. Awëka këmëni wëka beño bela bër gë okey oko bën.” ⁵² Etëm hi këñun wën bëšalen bën! Acoketaya and onangëran añ rëxët kën. Wën dëñ an dëlënd na, bête bër ñandi kÿbi eni dël bën, anëbi tebënd na eni dël.»

⁵³ And şan ko Yesu na gër iciw ind fariseñ añ, bëšalen bën do gë ofariseñ ok ga xoÿën kÿno xali, ñana kÿni kÿno wëkarand bendanjëm. ⁵⁴ Mama bano wëkarand mondako exo yakaxën gë etëÿ edexëm el dëñ end kÿno bonaxën eñ.

12

End bëconëşon eñ

¹ Ga xucak eño, bela bën barëreğu kÿni owëli owëli gër Yesu xali hi kÿni amëxwër atëm, do kÿni wënelirënd. Ata kÿbi felënd pere bëşëfan bërexëm bën mondako: «Kwëÿëtayin lewir ir ofariseñ in, gayikwa bën bëÿëñenax bër kÿ labayand hi kÿni. ² Asorora fo kÿni sororand, gayik er kÿni şonënd in ax bo na, do end beñ ax bo na. ³ Mëñ ex, end kën yeyan gëmëd eñ, goyat kÿni wëlëra; end kën nekënekär lëf gër banakaya band lëngwe eñ, yañ gër oyur kÿni femëra. ⁴ Wën odawo ok këmün felënd: Kërenëbi camënd na bër kÿ laŵënd eman fo bën. ⁵ Afel këmün fel ar ñapëk eno camënd an. Camino ar sam eño daw ala an, exo cot or gapak or exo dap enjÿw eñ gër xodux. Awa ajo ex ar ñapëk eno camënd an. ⁶ Ax gi ex na nde afan kÿnëbi fanënd bëndër bënjo batama baki? Bari Kaxanu inder gimatak año kwëyand na. ⁷ Ado aye nang ko Kaxanu bemban benjëgwe hik gër ogaf odewën. Mëñ ex, kÿren yëdarand na. Aşëfan abat aram xurik ex kÿbën gë bëndër bëndanjëm.»

End eyeyandëran ed sam-sam eñ

⁸ «Ga re këme, ar kÿ reyand yo poyoma mëne aram hi ko, wëno Asëñiw ar ala an mondako fo këme ñana me deyand endexëm eñ gër omeleka od Kaxanu. ⁹ Barikan, ar ke yaxëta poyoma an, mondako fo këmo yaxëta gër omeleka od Kaxanu. ¹⁰ Do ar ke yeyanan yo aÿëñën, wëno Asëñiw ar ala an, Kaxanu aseban këño seban. Barikan, ar këño şir Angoc Amënëk an, etëban axo cot na. ¹¹ And këñun ñana enun mëlarand kiti ed bacıw bacaleya band bëşëwif añ, do gër bër gapak, këreñun yëbund na end mondake kën yakaf eñ. ¹² Angoc Amënëk añ këñun felëf amëd año dëñ ang kën yakaf ak.»

End apënëtal and ar gë napul eŋ

¹³ Gër amëxwër, ala yeyaneli baŋo na Yesu, re ko: «Asëyali pelëlo abaŋe exe cet er sebëtan kënëbo bëxarëk in.» ¹⁴ Yesu yaka këŋo: «Noŋo ri ke wëno axiti arewën, ba arëc arewën?» ¹⁵ Na ex fel këbi ðek ang ebani ak: «Enjan ed kodî el ax ye ex na, gër ga ex yo kwëÿëtayin! Ala an, ang këŋo yera yo ax gi ex na napul in kè lëkaya aniyän andexëm aŋ.» ¹⁶ Ata šom ko gë apënëtal aŋo: «Mondako ri baxo ar gë napul an. Ga ŷandëra ko, šot ko xali eyamb el. ¹⁷ Wëlan këŋo ang ko wëxëta ak. Ga laki ko gëmëd, ko yëlarand: “Mondake këme ri eyamb elo? Në ine këme wëxëta? ¹⁸ Yo! Anëka nang këme ang këme ri ak. Owur oŋ këme yam me bay or nëmëc oŋo ex këñaxën ðek eyamb edam el do gë napul iram in. ¹⁹ And këme ri mondako aŋ do mo pel enjëw endam eŋ: dodo wëno anëka yera ke! Napul iram in mbaŋ ex, bëniy bëndanjëm ke nëka. Gogo ošëb do gë ayamb alaki fo bayi ke!” ²⁰ Na rew ko Kaxanu: “Ata wëj and ay yëlarand na ðeŋ ex ðe! Gëmëd go ðeŋ këme xana enjëw endey! Do er wëxëta këy ijo noŋo wa kë xwën?” ²¹ Mondako këŋo hi ar xwëndak ebar ed napul fo an xarak aŋo balënd na end Kaxanu eŋ.» ²² Ata Yesu fel këbi bëte bëšëfan bën: «Mëŋ këme rexënënd, këren dendërand na end aniyän andewën eŋ, end er kën yamb eŋ, ba end er kën šuða eŋ. ²³ Ax gi ex na nde aniyän and ala aŋ xëbënëk nëmëc gë eyamb yamb in, do eman eŋ nëmëc banjëm baŋ? ²⁴ Ax gi ex na nde anang nang kënëbi banjërak baŋ: ani ñandërand na, ani kanarand na. Ani gi ex na gë owur, ani gi ex na gë bacac. Barikan, Kaxanu alëba këbi lëband. Xarak, wën xucak ex këbën gë ošël ol. ²⁵ Gako wën ang hi kën ako, noŋo wa kë xor exo baša bakey gër aniyän andexëm gë odendëran? ²⁶ Gayikako an kor na en cakën bakey bandewën baŋ, ine kën rendëraxënënd end bëbër bayik eŋ? ²⁷ Kwitayin ang kë hind opëtëfët od ondës ak, ax diyenind na, ax banënd na facole. Barikan mbaŋ kë yend owat ol. Ado Salomon ðeŋ, gë ðek enjaran endexëm ak, mëŋ emun end gë napul isëm eŋ, abaxo ye na gwër fo gë ondës oŋo. ²⁸ Wën ata ekwëta etil šot kën ðe! Angëmëne Kaxanu mondako ko fëÿëpëÿënd ondës ond lëgëk dorogër apuÿ oŋ, xarak ecan gër xodux këni lap, kaš fo këŋun fëÿëpëÿ wën bëte! ²⁹ Do wën, këreŋun bund na ocal od er kën yamb, ba er kën šëb. Këren torond na mama gër banjëlan. ³⁰ Enimin, bëbijo ðek, bëla bër benëng bëcëxe bën këbi balënd ocal ok. Anang nang ko Sorix irewën Kaxanu mëne aŷap ŷapëk en cot bëbijo. ³¹ Kemënayindën ocal od owun or Kaxanu ok, ata këŋun sënd bëbijo ðek. ³² Wën bër ex imëxwër ind sëf ke bën, këren yëdarand na. Wën yata këŋun Faba gër owun orexëm. ³³ Panin bacota bandewën baŋ do kodî in enëbi yëlëra bëxaÿënaaxik. Cëlayayin në er bayik ax ŋesi na. Napul irewën in gil ex ir yaŋ gër orën gër ed ax kwët na: fën gër ed arek ax gi ex na, oyame ani gi ex na. ³⁴ Gayikwa gër ed ex napul irewën kë hind bëte anjëlan andewën aŋ. ³⁵ Giyindën din bëwëlëk, kapayindën enar eŋ, do odambo odewën ok bayilex ga kë lëkënd. ³⁶ Giyin ang bëriyenin bër šëni këŋo axwën arebi an ga ye baxo ekana. And ko hatëgu aŋ, eno përetënaaxën sam exo tëmbëgu gër ebët. ³⁷ Nëngandërayindëlebi bëriyenin bëjo, bër këbi sëk ga šëni këno moñëpa bën! Dal in këmun felënd, axwën an ðeŋ kë nëmbara banjëm band andiyen, ebi pel eni ñëpara gër ed këni yambëra, do

eſi dēbara. ³⁸ Angēmēne exo ŋatēgu emēd ekarēk el, ba oxeya ol do eſi tēk dašērēxe, mbaŋ kēbi nēngandēra bēriyenin bējo. ³⁹ Aye fēni kēŋun, ar nangēk amēd and ko yow arek aŋ, aferēna ko ferēna, aŋo teb na exo dīl gēr iciw̄ indexēm. ⁴⁰ Wēn bēte, kēñēnarayindēn key yo key gayik ata kēme ŋatēgu wēno Asēñiw̄ ar ala an amēd and an yēla bana na aŋ.»

End apēnētal and bēriyenin eŋ

⁴¹ Na wēka ko Piyer: «Axwēn, biyi nde kēyēbo rend gē apēnētal aŋo, ba bela dēk nde?» ⁴² Yaka ko Axwēn an: «Axwēn an anēngandēra kējo nēngandēra end awēxēta ar napul ar gē onden eŋ. Ga xwēta kējo kējo sebēnanaxēn eyamb yamb in eſi yēlēnd bērexēm bēn in nand kē ŋapēnd na. ⁴³ Aye kējo nēngandērad ariyenin ar kējo sēk axwēn arexēm an ga ko ri er sebēnan baŋo in. ⁴⁴ Dal in kēmun felēnd, ata kējo xwētēnan dēk napul irexēm in. ⁴⁵ Barikan angēmēne xadēp ijo exo dend: “Axwēn aram an cēŋ axo bo ex na ngēŋ exo ŋatēgu”, do exo kwēnda ekem ed okadēp ocandaw̄ otošan ok do gē okadēp otoxari ok, do exo kwēnda bēte ošēb, gē ŋambēran. ⁴⁶ Ata ko wāŋiw̄ axwēn ar xadēp an yatir bayik axo yēla bana do nē amēd and axo nang ex na. Ašēwēra kējo šēwēra do eŋo narēndēra xali ang kēnēbi narēnēnd bēr gē onēpēgēnan ak. ⁴⁷ Xadēp ir kē nang aye er ŋan ko axwēn arexēm in do exo dind mama dēŋ xali eŋo pēnga, bacewēn bandanjēm ko šot. ⁴⁸ Bari xadēp ir bayik ax nang ex na an do exo dind bebēr ax ŋap ex na bēn, axwēn aŋ tēkēr fo kējo šēw̄. Ar sebēnan kēno mbaŋ an mbaŋ kēno wēka exo deya ba mondake ri ko. Do ar xwēta kēno mbaŋ do fēxwēn kēno bebēranjēm an gē pit fo kēno nēyali.»

End acapēra and nē end Yesu eŋ

⁴⁹ Yesu, ga ŋata ko eŋo, re ko bēte: «Angoɔux yow kēme me pētēn gēr ebar, ako ŋandi ke ex dēkēdo anēka. ⁵⁰ Xobuyi or kēme buyi ol, toro ind kēme soro in ex. Barikan, monēkan nēkan ke ex ŋatēgu! ⁵¹ Ako nde yēla kēn mēne eni cot bela bēn angwēlēra aŋ yowaxēnēgu kēme gēr ebar ro? Bētēdēŋ, ga re kēme, axucarēra wa kēbi ŋana eſi kucarērand nē end oɔac oram! ⁵² Mēŋ ex, nē ekun ed bela bēco axucar kēbi xucar: bēsas enēbi kel bēxi, do bēxi enēbi mereli bēsas. ⁵³ Bēte nē ekun ebat, sēm in eſi kucar gē asēñiw̄, do nēm in gē abiw̄. Bēte nēm ir eñēr in eſi kucar gē asoxari ar asēñiw̄ an.»

⁵⁴ Yesu fel kēbi bēte amēxwēr aŋ: «And kēn wat aŋar ga xaniwēk acēla-eñan, ataŋ kēn rend: “Nē eyow ex tēb in.” Ata ex ŋat go. ⁵⁵ Do and kē xaniw ekoc ambētēb aŋ, are kēn rend: “Ayēka kē yēka.” Ata ex ŋat go. ⁵⁶ Wēn bēŋēŋēnax bēr kē labayand hi kēn, mondake kēn xorēnd en nang bebēr kēn watēnd gēr orēn do gēr ebar bēn, do kēn sēkwanēnd eŋun pēni bebēr ko rind Kaxanu bakey baŋo bēn? ⁵⁷ Do ine kēn sēkwanaxēnēnd eŋun pēni er ŋapēk en dind in? ⁵⁸ And kēŋun xucar gē ala do en yend gēr kiti aŋ, kemēnal en ketēn gēr fēña fo. Ketēnin dāmana en ŋat kēdi kēbi fel axiti an eni mēla gēr alēngw ar bēnēkona exi pērax. ⁵⁹ Ga re kēme, ay can na nēcētērēxe dēk kodī irey in xali gēr biye ifelatar.»

13

End enēngwēt ed ola eŋ

¹ Améd aŋo, bela yow bax na fel këno Yesu end Bëgalile bër laŋw babi Pilat enj. Er fel bano mène kwël gër ed ri këni šadaxa fo bar ko Pilat ošat orebën oŋ gë or oyel orebën oŋ. ² Ata Yesu yaka këbi: «Ako nde yëla kën bër řaš këñëbi bëjo xurik ex gi bëwendëran gër dek ebar ed Bëgalile el? ³ Bëtëdëŋ! Angëmëne an nëngwët ex na ola orewën ol, wën dek mondako fo kën nemi.» ⁴ Wëka këbi bëte: «Ayëla nde yëla kën mène bela epëxw gë bënjongëbëšas bër nemik ga wëcan këbi baciŋ batëndëndër band gër Silowe baŋ, xurik eni mendëra gë dek Bëyerusalem bën?» ⁵ Yaka ko mëŋ fo: «Bëtëdëŋ! Angëmëne an nëngwët ex na ola orewën ol, wën dek mondako fo kën nemi.»

End apënëtal andan enj

⁶ Yesu fel këbi bëte apënëtal aŋo: «Mondako ri baxo ala ga rëd ko andan gër andëdä and reseŋ andexëm. And niytak aŋ, yow ko exo kwëca ondan oŋ, sëk ko ax dëŋw ex na. Yow ko bëte iniy ikënëm sëk ko mondako fo. ⁷ Ga řakaw ko iniy itasën inj sëk ko mène andan aŋ ax dëŋw ex na. Ata fel këŋo ašën ar andëdä an: “Elod bëniy bëtas këme yowënd gër ekwëca ed fig řari ame təkënd na ga rëŋwëk. Ŋošël tan, ebar fo kë nexënënd.” ⁸ Ata yaka këŋo: «Axwën, and doyjjo aŋ, tebël! Wëno, anac këme nac jey do me di ndëbur inj. ⁹ Bamat šana arëŋw kë rëŋw. Angëmëne ax dëŋw ex na, gwëre ey řošëd.»

End asoxari aseŋik enj

¹⁰ Yatir akey and eteyëta ed Bëšëwif, Yesu babi sëyalind në aciŋw acaleya. ¹¹ Yatijo asoxari ar seŋin bano bëyël elod bëniy epëxw gë bënjongëbëšas yow baxëna na. Arëngwën rëngwën bano, do abaxo xor na gë təkër ak exo dëngwëta. ¹² Yesu, ga wat këŋo asoxari ajo, re ko: «Wëj, doru këy fak!» ¹³ Na ex řëmba, ataŋ asoxari an rëngwëta ko, do këŋo šëkwand Kaxanu. ¹⁴ Ata xoŋ ko alëngw ar aciŋw acaleya an gayik Yesu afakën fakën këŋo ašëxwëra an yatir akey and eteyëta. Fel këbi amëxwër aŋ: «Bakey řanjongamat ex řand andiyen řaŋ, yowëndën enun pakën bakey řaŋo, řari ax gi ex na gë akey and eteyëta!» ¹⁵ Axwën Yesu yaka ko: «Wën bëyëŋënaŋ bër kë labayand hi kën! Ax gi ex na nde ala kala, yatir akey and eteyëta, afët këŋo fëtënd engas endexëm enj, ba fali irexëm in eŋo mëla gër aňambëraya, do gër ed ko řëb men? ¹⁶ Asoxari ajo, ar andëwëra and Abëraxam ex do Sindan fok řaŋo mondëngw elod bëniy epëxw gë bënjongëbëšas. Mondake wa řayik aňun řapan ex na mopët yatir akey and eteyëta?» ¹⁷ Ga ko yeyan mondako Yesu, řëfënanđëra këbi dek bër řus řaŋo bën. Barikan, bëranjëm nëngandëra babi gër amëxwër ga këni wat dek řenjekax řend baxo rind řeŋ.

End apënëtal and atëx and mutarëd enj

¹⁸ Yesu re ko bëte: «Gë ine wëndërek owun or Kaxanu ol? Gë ine këme wätinali? ¹⁹ Watin gër wëndërek in: ang enjëlir end mutarëd end neđ ko ala në andëdä andexëm fo ex. Ga lëgëk, rafëk, ata ošël or gër orën ol yëlëra këni gër řenini.» ²⁰ Šom ko bëte: «Gë ine këme wätinali bëte owun or Kaxanu ol? ²¹ Watin gër wëndërek in: ang lewir ir nëgali ko asoxari gë pix ga sëyi ko okilo otas fo; and wëtëk aŋ fufëk dëm.»

End ebët ed mërey enj

22 Yesu, ga ko ye ond gër Yerusalem oŋ ko xucand bangol baŋ: baŋo batil, baŋo batëm, do këbi sëyalirand. ²³ Ata wëka ko ala: «Axwën, mbaŋ nde exëni bër kë fex bën?» Yaka ko Yesu: ²⁴ «Kemënyin en dîl gër ebët ed mërey. Ga re këme, bëranjëm këbi xacërad eni dîl bari ani korëf na. ²⁵ And ko xani axwën iciw an do exo përa ebët aŋ xarak wën fac baŋi kën, ata kën ŷana en tëmbënd do eno macënd: “Axwën! Axwën, përetënëlēbo!” Ata këŋun yakaw mëŋ: “Wën nobën ex wa? Wëno amun nang ex na de?” ²⁶ Do wën en dend: “Kwital wa, gë biyi ga bane yambërande do bane šebërande andamat, gër opëña od angol andëbi do bayëbo sëyalirand.” ²⁷ Ata eŋun yakaw bëte: “Ga re këme, ame nang ex na ba feye xaniw kën. Ado pacanaxëne wën dek bëwendëran bëjo.” ²⁸ Awa and kënebi ŷana enëbi watënd bëxarëk bërewën aŋ: Abëraxam, gë Isak, gë Yakob do gë dek bëlawënel bër Kaxanu bën lëf gër orën, xarak wën fac lap kënun, ata kën ŷana en tesënd do en ŋatayand ebasa el. ²⁹ Bër kë lil gër orën bën, er këni yowëraw: bëjo apën-eñan, bëjo acëla-eñan, bëjo ambëng, do bëjo ambëtëb. Bën kë hi gër ñambëran. ³⁰ Awa mëŋ ex bemban bën kë hi bëlëngw do bëlëngw bën bemban.»

End Yerusalem eŋ

³¹ Amëd aŋo Ofariseŋ sëka baŋo Yesu, do fel këno: «Erod në ecala exi! Angëmëne ay gër ex na, alaŵ ki laŵ!» ³² Yesu yaka ko: «Yeyin eno pelëx yakëra ijo, doro gë ecan në enëcët emëni bëyël bën gër bela, do në epakën emëni bëšëxwëra bën, nambik këme ñata dek. ³³ Awa doro gë ecan ŷapëk me kuca, nambik me ŋat gër Yerusalem gayik ax mënd ex na alaŵënel ar Kaxanu exo cës në angol acëxe.» ³⁴ Ata Yesu ko ŷawënd angol and Yerusalem aŋ: «E Yerusalem, wëj këbi laŵënd bëlaŵënel bën do wëj këbi fëtërand gë oxaŷ xali eni cës bër ki laŵëneligund Kaxanu bën. Wëno aŷandi baxe ŷandi mëni bar obaš oreŷ ol ang këbi barënd ecare obaš orexëm dila gër obafe odexëm ak. Bari wën an aŋun ñandi ex na. ³⁵ Awa Kaxanu aŷaŋëta ko ŷaŋëta angol andewën aŋ. Ga re këme, ane wat na xali yatir kën red: “Dodo betalexo ar kë yowënd gë oŵac or Axwën an!”»

14

End ašëxwëra eŋ

¹ Akey and eteyëta ed Bëšëwif ebax, Yesu ye ko në iciw ind alëngw ar ofariseŋ eni yambërax. Bër ebax na bën këno nëkonand aye Yesu. ² Ašëxwëra hi bax na gër iciw iŋo, ata këno sitinalind ba afakën këŋo fakën. ³ Ata Yesu wëka këbi bëšëyali bëšalen bën do gë ofariseŋ ok: «Mondake rek acariya andëbi aŋ end akey and eteyëta eŋ? Aŷap nde ŷapëk epakën ed ašëxwëra el?» ⁴ Ata bën xor këni. Yesu mëŋ, hëmba këŋo ašëxwëra an, fakën këŋo do fel këŋo exo maŷi. ⁵ Aŋo wëka këbi bëte: «Ang hi kën ro ako, noŷo këŋo seš cëpëtërexë ataŋ ašëñiw ba engaš endexëm and ko lati polo në andu yatir akey and eteyëta aŋ?» ⁶ Kaš-kaš wëlan bafi ang këni yaka ak.

End ñambëran eŋ

⁷ Ata Yesu fel këbi apënëtal bër ŵac banëbi ñambëran bën ga këni xašër eno ketëna axwën ofëna an. Re ko: ⁸ «And ki ŵac ala ñambëran aŋ, këreyëŋo ketëna na këdi ko ñatëgu ar xuca ki or gapak. ⁹ Mbaŋ ki

šëfënan and këy xani ey ñëpax gër šaŋ aŋ. ¹⁰ Barikan, and këni wãc në ñambëran aŋ, yel ey ñëpa gër šaŋ. And ko ñatëgu axwën ofëna aŋ, ata ki fel: “E lawo, tëkanaw ro!” Mondako ki rafën ogës od dek bela bër xetëra kën gër eyambëran bën. ¹¹ Mëŋ ex ar kë wásinayand mëne ar gapak hi ko an, mëŋ fo këŋo šëfënan. Ar bayik ax dafënan na an, Kaxanu këŋo rafën.» ¹² Yesu, ga ñata ko enjo fel këŋo axwën ofëna an: «And këyëbi wãc bela en yambëra ecemar ed goyat ba ed genëka aŋ, këreyëbi macënd na odawo odehy, ba bobinëx, ba bër nëng irey, ba bër gë napul, ba bëraketa andey gayik bën axor këni xor eni mašën. ¹³ Barikan, macindëbi bëxaÿëanaxik, bëseÿik, bëšiwëk. ¹⁴ Aye ki nëngandëra gayik bën ani cot na er këni wãšën in. Kaxanu ki wãšënedf yatir këni xani gër ecës bër šenene bën.»

End apënëtal and ñambëran itëm eŋ

¹⁵ Ga baxët këno Yesu ga ko yeyan mondako, rew ko ala: «Nëngandëraleŋo ar kë hixeli gër ñambëran ind gër owun or Kaxanu an.» ¹⁶ Yesu yaka këŋo: «Mondako ri baxo ala ga wãc këbi bëranjëm ñambëran. ¹⁷ And feyëtëra këni aŋ, lawën këŋo ariyenin abat gër bër wãcëgu babi ebi pelëx: “Yowën ngwa, anëka feyëtëra këni.” ¹⁸ Barikan, abat abat këni reyand okaya ga xey këbi eni yaka. Aŋanar an re ko: “Wëno ošënga yëc këme na do afo me ye me nëkonëgu. Axara xara këmi pelëxëyo axwën arey aŋ exe teban.” ¹⁹ Axinëm an re ko: “Oxey epëxw or ÿaneÿ yëc këmëni do afo mëni tëyi ekap el. Axara xara këmi pelëxëyo axwën arey aŋ exe teban.” ²⁰ Re ko bête ašëxen: “Wëno cëŋ ecede fo ÿër këme, mëŋ bayik ame kam na me yeli.” ²¹ Ga baka ko ariyenin an, felëx këŋo dek beŋo axwën ofëna an. Ata mëŋ xoÿ ko xali, do re ko: “Awa kucal ataŋ eyëbi macëraw bela bën gër bakwëndaya do gër ocanditëra. Macuyëbi ado eni gi bëxaÿëanaxik, bërëgobo, bëseÿik, bëšiwëk.” ²² Ga bakaw ko ariyenin an, re ko: “Axwën anëka wãcëraw këmëni ang re bay ak, barikan yer bayik bañëpara baŋ.” ²³ Ata axwën ofëna an fel këŋo bête ariyenin an: “Tëfël opëña ok, do tar okece ok, nëÿaliwëyëbi bela bën eni yow xali eni pëxw gër iciw indam ro. ²⁴ Ga re këme, bër felawëk bëjo gabatak ax tëyi na ecemar edam el.”»

End etëf ed Yesu eŋ

²⁵ Amëxwër atëm baŋo sëfand Yesu. Ata šena ko fel këbi: ²⁶ «Ar ke sëf wëno an, balindëleŋo endam eŋ nëmëc: gë end nëm gë sëm eŋ, gë end alindaw eŋ, gë obaš orexëm eŋ do gë end bobinëm eŋ. Balindëleŋo bête endam eŋ nëmëc gë end aniyandexëm eŋ dëŋ. Aŋo fo ko hixën enim ašëfan aram. ²⁷ Ar këŋo xey yo toro do gë ecës në end oŵac oram, axo kor na exo gi ašëfan aram. ²⁸ Ang hi kën ro ako, ar këŋo ÿandi exo bay baciw batëndëndër an pere ko ÿëpa exo pën kodf in, exo nangaxën ba aŋataxën ko ñataxën obay ol. ²⁹ Angëmëne exo ñana obay ol do exo di mondako dëŋ orëda oŋ, do exo takëndër, alëš këno ÿana eno dëšënd bela bën. ³⁰ Are këno ÿana eno dend: “Ala ajo anëka sëkwan ko ngëŋ obay ol, axo kor ex na exo ŋata.”» ³¹ Yesu re ko bête: «Emun end kë yend enjo mereli ecandaw eŋ, anëkon ko nëkon ba awënd wëndëk gë ocoroda owëli epëxw odexëm ok eni cëxwar gë ar gë owëli alapem an. ³² Angëmëne aŋo mëndan ex na, caw fo ko bayiw arangoÿëra an efi dawën bela eno mëka mondake këni ri

angwëlëra aŋ. ³³ Mëŋ ex, ar ax teb ex na ðek er şot ko exe tēfaxën an, axo kor na exo gi enim asēfan aram.»

End ongal eŋ

³⁴ «Ongal oŋ er şenene ex, barikan and kë xac aŋ eðap fo kë bayind? ³⁵ Ongal okacax oŋ ofëcak ax gi ex na gër ebar, bête ax gi ex na ndëbur, alap fo ex. Awa ar gë anëf an baxëtëlexo.»

15

End apënëtal and ifey eŋ

¹ Akey amat, ðek bësëf bër şagale bën, gë bēwendëran bën sëka këno Yesu eno baxët. ² Ata Ofariseŋ ok do gë bēşalen bën ga këno rena, këni rend: «Ajo er wata ko ebar ed bēwendëran eni yambëra gë bën.» ³ Ga wata ko Yesu, fel këbi apënëtal aŋo. ⁴ «Ang hi kën ro ako, ala ebi cot opey këme do eŋo nem ibat. Aŋi teb na nde ofëxw ocongonax gë ocongonax ok gër apuy eŋo calaxën ir nem këŋo in? ⁵ And këŋo wat aŋ, ata këŋo weniw gë onënga fo. ⁶ Do and ko fiat gër iciw aŋ, ebi macëraw bęcandaw bëŋ do gë bëraketa bën, exo de: “Ene mëkëñaraye wac këmun, ifey ir nem bamo in wat këmo!” ⁷ Awa ga re këme, mondako fo këbi nëngandërand nëmëc Kaxanu gë bër hi këni gër orën bën end awendëran abat ar nëngwëtëk ola orexëm eŋ gë end bela ofëxw ocongonax gë bëcongëbënax bër şenene, bër bayik abi bal ex na eni nëngwët ola orebën bën.»

End apënëtal and asoxari ar nemëk kodı eŋ

⁸ «Angëmëne asoxari exo cot batama epëxw band kodı do exo ðapëta amat lëf gër anakaya, ax gi ex na nde ata ko fëtën lambo exo pat aye iciw in gër ocal? ⁹ And ko wat aŋ, aŋac këbi wac bęcandaw bëŋ do bësöxari bëraketa bën, ebi pel: “Ene mëkëñaraye wac këmun, atama and kodı and nem bame aŋ wat këme.” ¹⁰ Awa ga re këme mondako këbi nëngandërand omeleka ok gër lëngw ir Kaxanu and ko nëngwët awendëran abat ola orexëm aŋ, do exo teb beñëñënax bend baxo rind bëŋ.»

End apënëtal and itox ind nambërak eŋ

¹¹ Ata re ko bête Yesu: «Mondako ri baxo ala ar gë ocambenjar oki. ¹² Akey amat, şambenjar iŋbeja in fel këŋo sëm: “Faba, yëlële tan oşet oram ol gër napul ir këmi bëtelið in.” Ata sëm şetëndër këbi. ¹³ Ga xeyërak, şambenjar iŋbeja in nëmb ko ðek er şot baxo in gë kodı, do ye ko kwël në ebar ed caw, gër ed nëxendërax baxo napul irexëm in gë eñac. ¹⁴ And nexën ko ðek aŋ, bayi ko taxan. Ata fëtëc enjo gër ebar elo. ¹⁵ Enjo eŋ ga xumak, lil ko oxadac or bambëxwëbëxw. ¹⁶ Bandëmar ðek baŋo yandind exo yamb er hanëbi xobënënd bambëxwëbëxw in, bari ala abaŋo yël na. ¹⁷ Amëd aŋo fëris këŋo onden oŋ, ata yana ko ko yëlarand: “Asef fo këni sebënd ecemar el bërandiyen bën gër ndëbi. Do wëno këme rind me cës enjo eŋ ro. ¹⁸ Mañileme saxëk. And këme fiat aŋ me de: E faba, aŋenan wënan këmo Kaxanu do aŋenan wënan këmi wëj bête. Ado wëno ame bo ex na itox indey! Këreye macënd na asëñiwën! ¹⁹ Gileme arandiyen andey fo.” ²⁰ Ga yëlara ko na mondako, xani ko do kwël wäyi ko. Caw fo bayiw baxo ga watëgu këŋo sëm. Ga xaŋënan këŋo,

xacëra këŋo gë ongër fo, wëga këŋo bëxiß gër egëla. ²¹ Ata re ko asëñiŵ: “E faba, aŵenan wënan këmo Kaxanu do aŵenan wënan këmi wëj bëte. Ado wëno ame bo ex na itox indey! Këreye macënd na asëñiŵën!” ²² Barikan, sëm fel këbi bëriyenin bën: “Maraliwën acud and gë oñarjën aŋ. Dënino anëna aŋ gër imasa, do pedino baped baŋ gër osapar. ²³ Yebëguno engasë ekwëlëxwël eŋ, enëŋo ŋaşe. Doro ofëna osëm këmo rin asëñiŵën. ²⁴ Yowën, er yëla bame anemi nemi ko barikan wäyiw ko abëngw. Anem nem bamo barikan anëka wat këmo.” Ata yowëraw këni bela bën gër ofëna. ²⁵ Xarak şambenjar ixarëk in gër osënga hi baxo. And baxo wäyi gër iciw genëka aŋ, wël ko angoŋ aŋ; bela ga këni wandëra gër yangana. ²⁶ Ata wac këŋo ariyenin abat eŋo mëka ba ine ex gër iciw. ²⁷ Yaka ko: “Abinëx wäyiwëk do gayik abëngw fo fiatëgu ko, sorix řaşën këŋo engasë ekwëlëxwël eŋ.” ²⁸ Mëŋ ga xoŷ ko na, řisa ko kwël, řëp ko exo dël gër iciw. Ata sëm řan ko eŋo karaw. ²⁹ Ga këŋo yifara exo fiat gër iciw, yaka këŋo: “Wëno bëniy bëndanjëm këmi riyeninënd ang xadëp fo, elod ame ñëp ex na baŋpela bandey baŋ, bari elod aye yël ex na imeci ind këmo yak wëno gë bëcandaŵën bëndam bëŋ!” ³⁰ Barikan and fiatëgu ko asëñix aŋ, řaşën këyo yer engasë eŋ, xarak mëŋ yambëk napul irey in gë bësoxari bëşëxwëpëtaxik.” ³¹ Ata re ko sëm: “Okò asëñiŵën, wëj elod aye teb ex na do eram in er ey ex!” ³² Ŋatëgu gër ofëna or rin këmo abinëx ir yëla bame anemi nemi ko barikan wäyiw ko abëngw, anem nem bamo anëka wat këmo!”»

16

End apënëtal and aŵëxëta ar kodï eŋ

¹ Yesu fel këbi bëte bëşëfan bën apënëtal aŋo: «Mondako ri baxo ala ar řot baŋo aŵëxëta ar napul irexëm. Ga wata këno mëne aŵëxëta ar napul an në enëxen exo napul in, fut këno gër axwën arexëm. ² Axwën an ga wac këŋo aŵëxëta ar napul an do wëka këŋo: “Ine këme wëlënd? Deyal ang wëlaya këy napul iram ak? Yeye exe nëkone gayik ay bayi na aŵëxëta ar napul iram!” ³ Damana exo tebaxën andiyen, aŵëxëta ar napul an re ko: “Mondake këme ri gayikako axwën aram an në ekan exe andiyen and emëlaya ed napul aŋ? Ýaneŷ in axe yël ex na do okar ok aşëfën ex.” ⁴ Ata re ko: “Yo anëka nang këme ang re këme ak ene dëcaxënënd bela bën ecan ecan and këme seß andiyen and emëlaya ed napul aŋ.” ⁵ Ata wac këbi abat abat bër ýomëxara bax bën. Wëka këŋo aŋanar an: “Wëj, yëgwe ýomëxa bayo axwën aram an?” ⁶ Yaka ko: “Bapeya keme band ogu ond olif.” Aŵëxëta ar napul an re ko: “Awa kanal ikayëta in, gërëgako bapeya ofëxw oco fo këy řaş.” ⁷ Wëka këŋo axinëm an: “Wëj cëŋ yëgwe ýomëxa bay?” Yaka ko: “Ojabote keme od bële.” Fel këŋo: “Kanal ikayëta in, gërëgako ojabote ofëxw ocongosas këy řaş.” Hata këbi dëk mondako. ⁸ Ata axwën an řëkwa këŋo aŵëxëta ar napul asëmbak ajo.» Ata re ko bëte Yesu: «Mondako këni rind bela bër këbi balënd end aniyan and gë okey oko fo bën. Bën kë xëñënan end ecan ecan eŋ nëmëc gë bër ex gër angoßen bën. ⁹ Mëŋ këme rexënënd calayindënëbi odawo gë napul isëmbak in, ata kën barëxëd gë bën gër aniyan and din yaŋ gër orën. ¹⁰ Ar hik mokwëta gë beß beßësil an mondako fo këŋo bal beßër

xëbënëk. Ar sëmbak gër beber bayik ax ñëmb ex na an mondako fo ko sëmba gër beb bëranjëm. ¹¹ Awa angëmëne an gi ex na bër mokwëta gë napul isëmbak ir gër ngwën ro in, noyo këjun sebënan napul ir ðal in? ¹² Awa angëmëne an gi ex na bër mokwëta gër er xwën ko ala ašëxe in, noyo këjun xwëtënan enjekax end ðal eñ? ¹³ Ariyenin gabatak axo kor na exo gi xadëp ir bëxwën bëxi. Enimin, afo eño njan abat do eño cus ajo an. Afo eni wëlër gë abat do ebi koÿër gë ajo. Mëj ex, an kor na enëbi bara Kaxanu gë kodî in.» ¹⁴ Ata Ofariseñ ok, ga hi bani bëhan bër kodî, këno lëšënd Yesu ga wël këni ðek er baxo rend in gayik bën end kodî xurixën babi. ¹⁵ Ga wata këbi Yesu, re ko: «Ata wën dëj ex ðe bër kë wăsinayand ang bër šenene fo gër ogës od bela. Barikan, Kaxanu ðek ko watënd owëkw orewën oñ. Er këbi xëbënanënd bela in ejo ecusëšus ex gër Kaxanu. ¹⁶ Xali and yow ko Šaň Batis aň, er ebax acariya and Moyis aň do gë eyeyan ed bëlaŵënel el, gërëgako, owun or Kaxanu ol këni femërand ang Atëfëtan fo, ala kala në enëyëtëra exo exo ðilaxën. ¹⁷ Xarak er saxëk ex dëxëta ebar el gë orën ol gë ex pëxwëcaya inëgw imat gër acariya and Kaxanu.

¹⁸ «Asošan ar këjo fela yo alindaŵ do eño ñër ašëxen, në emenan eño ayanar an gayik orekar këni rind gë axinëm an. Do asošan ar këjo yër yo asoxari ar fela këjo icën indexëm, orekar këni rind gë asoxari ajo.»

End Lasar do gë ar gë napul eñ

¹⁹ Ata re ko bëte Yesu: «Mondako ri baxo ar gë napul. Mëj banjëm banjekax bambarax, gë banjëm band xaf-xaf band xemënëk acanji fo baxo šudfarand. Do key yo key ñambëran fo bax gër iciw indexëm. ²⁰ Axayëanaxik ar bano wăcënd Lasar bax renarand na gër ebët ed iciw ind ar gë napul. Okejën fo baxo ðek eman eñ. ²¹ Ako baño yandind exo meðara gër ed baxo yambërand ar gë napul an. Ado oðanjët fo baño sëkand eno ðayëndëra okejën ok. ²² Akey amat, axayëanaxik ajo šës ko, wëla këno omeleka ok gër ed hi ko Abëraxam. Wëla këno omeleka ok. Šës ko bëte ar gë napul an do wëxëta këno. ²³ Ata hix këni bën tak gër wur ir bëšësëk: axayëanaxik an gër ed ko Abëraxam do ar gë napul an gër ed ex toro. Ga xeña ko, wat këjo caw Abëraxam ga bexena këjo Lasar. ²⁴ Ata wăc ko: “E šaca Abëraxam, kaÿënanëlexi wa wëno! Pelëlo Lasar exo ñëmb ebasa el gër men do exo yow exe tabinan gër aniw. Mbañ këme sorond gër xodux ro.” ²⁵ Yaka ko Abëraxam: “Šaca, kwital wa ang beta bay gër aniyandey ak, xarak Lasar mëj asoro baxo sorond. Gërëgako mëj anëka yera këjo xarak wëj në toro ey. ²⁶ Adofa ambëxw atiŵax fani këbo na wën gë biyi. Biyi ro ar yandi këjo exo yeli an axo kor na bëte wën fën ala ax kor na exo yow ro.” ²⁷ Ga wël ko eño, wëka ko bëte ar gë napul an: “Këla šaca Abëraxam, gayik mondako ex, ðawënelo ngwa Lasar gër ndëbi. ²⁸ Bëmaÿe bënjo sebëtago këmeni. Mëlanëlebi osede orexëm ol, këdi këni yow bën bëte ro gër wur ir toro!” ²⁹ Abëraxam yaka ko: “Ok ošot ga šot kënebi wa Moyis do gë bëlaŵënel bën, baxëtindëlenëbi.” ³⁰ Ar gë napul an re ko bëte: “Ali ababak eño Šaca Abëraxam! Angëmëne ar nemik sëkëx këbi año fo këni wă eni nëngwët ola orebën ol.” ³¹ Na re ko Abëraxam:

“Angëmëne ani tēf ex na er re këni Moyis do gë bëlaŵënel in, ani gi na ani ma na, ado exo kanido ala gër ecës do ebi tēkëx, ani ma na.”»

17

End eteban enj

¹ Ga xucak enj, Yesu fel këbi bësëfan bërëxëm bën: «Gër aniyān, afo ex gi bebër kë lënanënd eñëjënax. Bari aņo ye ex na ar këbi lënanënd eñëjënax bela an! ² Er sax doņo eno kapeli gë angaŷ and këni ñoxixëñënd eyamb do eno đap gër ngu, gë enj dënan eñëjënax en asëfan aram. ³ Diyindën gë onden enj! Angëmëne abinëx wëndërak na, pelëralo. Angëmëne anëngwët nëngwët ko ola orexëm ol, tebanëlo. ⁴ Ado exi menan ßanjongëbaki gër amëdëna do exo yeli ßanjongëbaki exi mëka eyo teban, tebanido.»

End ekwëta ed Kaxanu enj

⁵ Oparëxanda od Axwën ok xara këno: «Bašënëlēbo wa ekwëta ed Kaxanu el.» ⁶ Axwën Yesu yaka ko: «Ado ex ßado yo ekwëta edewën el gwër gë enjëlir end mutarëd, axor xor don en de: “Wěj atëx aņo, bicayal fa ey dëđayax gër ngu.” Ata ridox ang re kën ak. ⁷ Angëmëne ang hi kën ro ak, ala enj cot xadëp gër ošënga, ba gër oxadac or oyel, do exo űatëgu genëka, afel nde këņo fel exo ñëpa atanj gër eyambëran? ⁸ Pere këņo fel xadëp irexëm in: “Nëmbaral fa eye cemëranaxën, xali me yambëra do me cebëra. And këme wëd aņ, wěj bëte, axor këy xor ey yambëra do ey cebëra”. ⁹ Xadëp ijo, aņo cëkwa na gayik er fel baņo in fo ri ko. ¹⁰ Mondako fo ex endewën enj. And kën ri dek er fel këņun Axwën in, deyindën: “Er űapëk mi di in ri kën ang okadëp fo”.»

End bër gë ameyë enj

¹¹ Ond gër Yerusalem enj ßayi baxo ga ko ye Yesu. Ata ko xucand fëco ebar ed Samari fëco ed Galile. ¹² Ga ko ñat në angol, xacëra këno bela epëxw bër gë ameyë. Caw fo ßayi bani ga këni re: ¹³ «Axwën Yesu, Axwën Yesu, kaŷënanëlexi ßiyi!» ¹⁴ Sam ga wat këbi, fel këbi: «Yeyin enun nëkonëx bësađaxan bën.» Ata ga këni ye, šan këbi ameyë aņ do wën këni. ¹⁵ Ga fak këni na bën đek, abat ko xeŷënd ga këņo šëkwa Kaxanu do wërëšëta ko gër Yesu. ¹⁶ Ga ñat ko, foxi ko, rëngw ko eyiŷ el ñëš gër ebar, gër osapar or Yesu do këņo šëkwand. Asamari ebar. ¹⁷ Ata re ko Yesu: «Ax gi ex na nde bela epëxw bën đek fakën këmëni? Do feye cëņ exëni bëcongëbënax bën? ¹⁸ Ar gër ebar ed Samari aņo fo nde xwıtak exo ßakaw enj cëkwa Kaxanu?» ¹⁹ Na fel këņo ar ßakaw bax an: «Poxital ey maŷi, ga xwëta këyo Kaxanu fakaxën këy!»

End Owun or Kaxanu enj

²⁰ Ofariseņ ok wëka baņo Yesu ebi pel ba nand feye kë yow owun or Kaxanu ol. Ata yaka këbi: «Ala ax wata na nand kë yow owun or Kaxanu na. ²¹ Mëņ ex, ala ax de na: “Ro ex” ba “Fën ex” enimin owun or Kaxanu ol lëf gër owëkw orewën ex.» ²² Ata fel këbi bëte bësëfan bën: «Në eyow ex bakey band këņun űandidë ene wat wëno Asëñiŵ ar ala baņ, bari ane watëđ na. ²³ Ata kënun űana enun pelënd mëne Asëñiŵ ar ala an ro exo ba fën exo. Këren kašëred na gër ed kënun fënëtan. ²⁴ Enimin, ang kë wingarand cidët orën ak xali eni

watëra bela bën, mondako fo kë hidf yatir këme ßakaw wëno Asëñiŵ ar ala an. ²⁵ Barikan pere fo këme soro mbaŋ do ene cus bela bër gë okey oko bën. ²⁶ Ang hi babi bela bën angwën and ebaxo Nowe ak këbi hi yatir këme ßakaw wëno Asëñiŵ ar ala an. ²⁷ Er xwënda bani bela bën: ñambëran, oßeß, eñërër, eñërëndër, xali lil ko Nowe gër Akuluŋ. Fënga këbi tëb itëm, yëmëk ebar el do men oŋ nemindëra këbi bën dek. ²⁸ Bëte ang hi babi bela bën angwën and ebaxo ar bano wăcënd Lot ak këbi hi. Er xwënda bani ñambëran, oßeß, opane, yaneŷ, ebay ed baciŵ. ²⁹ Barikan, yatir hër ko Lot angol and Sodom aŋ, mungu fët bax gër orën do sëbandëra këbi xodux, lawëra këbi bën dek. ³⁰ Mondako fo kë hidf yatir këme ŝanayaw wëno Asëñiŵ ar ala an. ³¹ Yatijo, ar ex yaŋ nê ejur ed këbe an xarak oŷënga orexëm oŋ lëf ex, kërexo pedanëd na exo gëraxën. Bëte ar ex gër apuŷ an kërexo maŷid na, gërëxëdëlexo. ³² Kwitayindën end alindaŵ ar Lot eŋ. ³³ Ar kë ŝala exo pexën enjëw endexëm an fo, anemin ko nemin. Do ar kë wă exo nemin an, afexën ko fexën. ³⁴ Ga re këme, yatir këme ñatëgu gëmëd ijo fo kë hi mondako: bela bëxi bër kë laki nê angaw amat, abat mo mëla, ajo mo teß. ³⁵ Gër ed këni sëŋërand bësoxari bëxi: abat mo mëla, ajo mo teß. ³⁶ [Gër ed këni yändërand bësoŝan bëxi: abat mo mëla, ajo mo teß.] ³⁷ Ata bësëfan bën wëka këno Yesu: «Do Axwën, feye wa kë ñatëgu eŋo?» Yaka këbi: «Gër ed ex eman embërëk, fën këni barërënd oyafe ol.»

18

End cale eŋ

¹ Axwën Yesu këbi sëyalind mëne ax gi ex na motëkwëra cale iŋ. Ata fel këbi apënëtal aŋo. ² Re ko: «Mondako ri baxo axiti ar hi bax nê angol. Mëŋ abaŋo yëda na Kaxanu, bëte end ala abaŋo bal na. ³ Bëte, asoxari aseßëta seßëta hi bax na gër angol aŋo, ar bax yend key yo key eŋo pel: “Kitilëbo gë arangoŷëra andam an.” ⁴ Axiti an laŋ baxo ñëpënd eŋo yakali, ßari asoxari an aŋo cena bana. Ata akey amat, axiti an ga lëbëlëba këŋo, yëlara ko: “Wëno amo yëdand na Kaxanu, bëte end ala axe balënd na. ⁵ Barikan, anëka lëbëlëba ke end asoxari ajo eŋ. Exe teßaxën afo mëni kiti gë ar xucar këbi an.” ⁶ Ga ñata ko apënëtal aŋ, Axwën an ŝom ko: «Wat kën nde mëne axiti asëmbak ajo ayakali yakali baŋo asoxari an? ⁷ Do Kaxanu abi yakali na nde bër yata këbi bën? And këno yana eno calend ciß wec aŋ, abi yakali na nde sam eŋo ŋatan? ⁸ Ga re këme, ataŋ ataŋ këbi yakali or ŝenene or këni wëkand ol. Barikan, and këme ßakaw wëno Asëñiŵ ar ala aŋ, asëkati nde këme sëkati ekwëta ed Kaxanu el gër ebar ro?»

End apënëtal and bër cale eŋ

⁹ Bërëmar bax yëland bën bër ŝenene hi këni do banëbi yafënd boßandaŵ, Yesu fel këbi apënëtal aŋo. ¹⁰ Re ko: «Mondako ri bani bela bëxi ga ye këni eni calex gër Aciŵ and Kaxanu: fariseŋ do gë asëf ar ŝagale. ¹¹ Fariseŋ iŋ yana ko ko ŝalend mokwëša: “Kaxanu aye ri këy gayik wëno ame gi ex na asëmbak ang exëni bela bëranjëm. Ame dekad na, amëni yifand na bela, ame dind na orekar, ado ame gi ex na ang asëf ar ŝagale ajo. ¹² Wëno, ßaki këme siwënd gër loxo do dek er ŝot këme yo aŵed këme wëdënd dim in.” ¹³ Amëd aŋo fo bëte baxo

şalend nacët ako asëf ar şagale an. Ado abaxo yëxw na exo dënëta do exo keña orën ol. Emëkw el baxo xëmënd do ko rend: “E Kaxanu, kaÿënanëlexi wëno awëndëran ajo!”¹⁴ Yesu, ga ñata ko apënëtal aņ, şom ko: «Ga re kême, asëf ar şagale an wáyik gër ndefën ar şenene, xarak ax gi ex na fariseņ in. Gayikwa ar kē rafërand yo, Kaxanu alat kēņo lat, barikan ar kē banand an arafën kēņo rafën.»

End obaş eņ

¹⁵ Bela babi wëlaw obaş gër Yesu gē bëndoyer ak ebi calen mokwëtan otaxan ok. Barikan, bësëfan bën ga wat kënëbi bējo xeÿënanëxen kënëbi. ¹⁶ Ata wac kēbi Yesu do re ko: «Tebëgunëbi obaş ol eni yow gër ndam. Kërenëbi nŵaÿ na gayik bër ex ang bën ak bën kē xwën owun or Kaxanu ol. ¹⁷ Dal in këmün felënd, afo ar wāk end Kaxanu ang itox an fo kē lil gër owun olo.»

End ar gē napul eņ

¹⁸ Ata alëngw ar Bëşëwif wëka kēņo Yesu: «Asëyali, wēj ar şenene an, ine ŷapëk me di me cotaxën anıyan and din aņ?» ¹⁹ Yesu yaka kēņo: «Ineŵa kēye wacaxënënd ar şenene? Ar şenene ax gi ex na, ang ax gi ex na Kaxanu. ²⁰ Wēj anang nang kēy şapela band Moyis baņo: “kërey dind na orekar, ala këreyo dawëd na, kërey dekand na, kërey nëgwëşënd na, pëbindëbi norix gē sorix.”» ²¹ Ata re ko ala ajo: «Elod itox sëf kême dek şapela baņo.» ²² Ga wël ko eņo Yesu re ko: «Emat bayik ey di bête. Panël dek acota andey aņ, eyëbi yëlëra kodı in bëxaÿëanaxik bën, ata kēy şot napul yaņ gër orën. And kēy ri mondako aņ yowëd eye tëf.» ²³ And wël ko eyeyan elo an, alëngw ar Bëşëwif an hi ko ŷëmërot, gayikwa ar gē napul isëm hi baxo. ²⁴ Yesu, ga wat kēņo ŷëmërot, re ko: «Bon kēbi yëka bër gē napul bën eni dılxënë gër owun or Kaxanu! ²⁵ Gelemba saxëk exo kuca nē imëd ind icëkwër gē exo dıl ar gē napul gër owun or Kaxanu.» ²⁶ Ata bër baņo baxëtënd, re kēni: «Do noÿo ngwa kē fex?» ²⁷ Yaka ko Yesu: «Er ax mënd ex na gër bela in, gër Kaxanu awënd wëndëk.» ²⁸ Na rew ko Piyer: «Do biyi wa ga sebëraw kēmi ako dek mi tëfaxën?» ²⁹ Yaka kēņo: «Dal in këmün felënd, ar kē sebëra dek nē end owun or Kaxanu eņ: iciw, alindaw, obaş, şobinëm, nëm gē sëm, afex ko fex. ³⁰ Gërëgako dëņ ko şotëra nëmëc bebër sebëraw ko bën, do ecan ecan, anıyan and din aņ.»

End ecës ed Yesu eņ

³¹ Ga xucak eņo, Yesu wac kēbi bësëfan epëxw gē bëxi bën do fel kēbi: «Awa, nē yene de yaņ gër Yerusalem. Nangin mēne dek er ebax exe gi wëno Asëñiŵ ar ala in, añata kē ñata, ang ŷëgw kēni şëlaŵënel bër Kaxanu ak. ³² Gayikwa alëxw kēne lëxw gër bër ax gi ex na Bëşëwif, ene dëşëra, ene dixëra do ene tēpandëra. ³³ And kēne xëmër aņ ene daw. Barikan, axani kême xani gër ecës yatir akey atasën.» ³⁴ Ga baxët kēno Yesu, bësëfan bën abi pēni bana gē tēkër ak er re ko in, eņo abi paÿën bana.

End aşıwëk eņ

³⁵ Yesu ga ko ñat gër angol and Yeriko, sëk kēno aşıwëk ga ŷëpa ko okararan ler gër fëña. ³⁶ Aşıwëk an wël kēbi bela ga kēni xuca, ata wëka ko ba ine ex. ³⁷ Yaka kēno: «Yesu İbënasaret kē xucand.»

³⁸ Na w̄acar ko: «Yesu, Yesu, Asēñiŵ ar Dafid, kaŷenanēlexi wa wēno!»
³⁹ Bēr sēfēr bani gē Yesu bēn kēno xeŷēnaxēnēnd: «Wēj, cēsinal fa!»
 Barikan mēŋ aŋo baš ko okeŷ oŋ: «Asēñiŵ ar Dafid, Asēñiŵ ar Dafid, kaŷenanēlexi wa wēno!»⁴⁰ Ga xwēša ko Yesu, re ko eno mēlanēgu ašiwēk an. And ūateliw kēno aŋ, wēka kēŋo: ⁴¹ «Wēj, inēwa ŷandi ki mi din?» Yaka ko: «Axwēn me ciwēta ŷandi ke!»⁴² Ata re ko bēte Yesu: «Ciwētal, ga xwēta kēye ako!»⁴³ Ataŋ ataŋ watēra ko, kēŋo šēkwand Kaxanu do kwēl sēfa kēŋo Yesu. Bulunda in dēk ga wat kēni eŋo, kēno šēkwand bēte Kaxanu.

19

End Saše eŋ

¹ Ata Yesu ko xucand angol and Yeriko aŋ. ² Ala baxēna ar bano w̄acēnd Saše gēr angol aŋo. Mēŋ hi bax alēngw ar bēsēf bēr ŷagale an, do hi baxo ar gē napul isēm. ³ Gayikako mēŋ mbaŋ rom baxo, wata ko mēne ax mēnd bana eŋo wat Yesu ŷit gēr engā xarak bon bal baŋo eŋo nang. ⁴ Ata hēr ko eŋo kašēx yaŋ nē anak gayik Yesu fēna ijo sēf baxo. ⁵ And ūat ko Yesu dīla gēr atēx aŋ, xeŋa ko do w̄ac kēŋo: «Saše, maral ey pedaw doro gēr ndewēn kēme ūat.» ⁶ Ata Saše, joc gēr ebar do kwēl sēfēr kēni gē Yesu gē onēnga fo. ⁷ Dek bēr ebar na bēn kēni rendērand: «Yama gēr iciw ind aŷwendēran ajo nde ko yend?»⁸ And ūat kēni aŋ, Saše xwēša ko, ŷena ko gand Yesu, do re ko: «Awēl nde Axwēn, ja mērēxand kēmēni yēlēra kodī iram in bēxaŷēnaxik bēn. Awa, ar yamba kēmo yo bakēlēbēd banax kēmo w̄ašēn.»⁹ Yaka ko Yesu: «Awa doro fex kēn wēj gē ekun edey el. Wēn bēte bērandēwēra and Abēraxam hi kēn. ¹⁰ Ocal od bēr nemēk fēna ir Kaxanu ok yow kēme wēno Asēñiŵ ar ala an, mēni pexēnaxēn.»

End apēnētal and emun eŋ

¹¹ Ga kēno baxēt bēr hi bax na bēn, Yesu reya ko apēnētal aŋo, gayik anēka hi bani dām gēr Yerusalem do bēla bēn bani yēland mēne yatijo dēŋ kē ŷanaya owun or Kaxanu ol. ¹² Ata re ko Yesu: «Mondako bax end ar rēw bano nē ekun ed bēr gapak ga ye ko nē ebar ed caw eno mašēgu owun ol. ¹³ Wac kēbi bēla epēxw gēr bēriyenin bērexēm do yēl kēbi ala kala kaŋe ir bon eni cēnan dāmana exo bakaw. ¹⁴ Barikan bēr angol amat gē mēŋ bēn ašus ŷus bano. Ata lawēn kēnēbi bēla eno pelēx abi ūandi ex na exo mun gēr ebar edebēn. ¹⁵ And w̄ašēgu kēno owun aŋ, w̄aŷiw ko. Wac kēbi bēriyenin bēr yēl babi kaŋe bēn eni nēkon ala kala ba yēgwe ŷēnan ko. ¹⁶ Ata sēka ko aŷanar an re ko: “Axwēn, wēno kaŋe ir yēl baye in bakēlēbēd epēxw ŷēnan kēme.”¹⁷ Ata yaka kēŋo: “Yo ŷenene ex, wēj ariyenin ayekax hi kēy. Tēkēr fo bax er sebēnan bami in, do ga lēkayali kēy ako aye, ar mokwēta hi kēy. Wēj owun or ŷangol epēxw kēy xwēn.”¹⁸ Sēka ko axinēm an, re ko: “Axwēn, wēno kaŋe ir yēl baye in bakēlēbēd banjo ŷēnan kēme.”¹⁹ Ata yaka kēŋo: “Yo wēj kē xwēn owun or ŷangol banjo.”²⁰ Sēkaw ko ngwa, asasēn an, re ko: “Axwēn, kanal kaŋe irey in, gē anjēm fel bame me mēxwētaxēn. ²¹ Ayēda yēda bame oxem oreŷ ol. Wēj er bayik ay kwēn ex na in ayata kēy yatand, do gēr ed bayik ay tēw ex na axana kēy xanand ŷēy.”²² Yaka kēŋo: “Ata gē er re kēy in fo kēmi nēp, wēj xadēp ixwēlaraxik ijo! Ga nang bay ako mēne ala axemāx hi kēme,

mène er bayik ame kwèn ex na in aŵed këme wêdënd er bayik ame kwët ex na, axana këme xanand eneda end bayik ame ned bana eŋ?²³ Ineŵa bayik ay mèla bana kaŋe iram in gër bër šënanëdox mën xanati dome gë ŷëŷ?”²⁴ Ata fel këbi bër hi bax na bën: “Kanino fa kaŋe ir lëkaya ko in, eno yël ar šënanëk bakëlëbëd epëxw an.”²⁵ Ata re këni bëjo: “Okò, axwën, mën anëka ga šot ko wa mbanj kaŋe in!”²⁶ Yaka këbi: “Ga re këme ar šot an, abaš këno baš, bari ar ax cot ex na an, axan këno xan er xaŷ këŋo in dën. ²⁷ Gërëgako, tërawënëbi bërangoŷëra andam bën, bër xey babi me mun bën. Našinëbi gër ed ŷëpa këme ro dën!”²⁸ Ga ñata ko apënëtal aŋ, Yesu lëngw ko ond yaŋ gër Yerusalem oŋ.

²⁹ Bëngol bënd bani wacënd Betëfage do gë Betani ebaxëna ler gër Yerusalem, gand etënd ed gë bañarëka. Ga ko ñat Yesu, lawën këbi bësëfan bëxi. ³⁰ Re ko: «Yeyin gër ingol ind gër lëngw. And kën ñat aŋ, ata këno sëk mokap ipali ind elod ala aŋo ñëpaxën ex na. Pëtino eno mèlaw. ³¹ Angëmëne ala wëka këŋun ba ine këno fëtaxënënd, deydën mène Axwën Yesu rek momëlan.» ³² Bër lawën babi bën ye këni do sëkëx këni ang fel babi Yesu ak. ³³ Ga këno fët ipali eŋ, bëxwën bën re këni: «Wën, ineŵa këno fëtaxënënd ipali in?» ³⁴ Yaka këni: «Axwën Yesu rek momëlan!» ³⁵ Na wëlan këno ipali in la bëra këno gë banjëm bandebën baŋ. Yesu ŷëpa ko yaŋ. ³⁶ Ga ko ye bela bën këni rendërand banjëm bandebën baŋ tar fëña in. ³⁷ Ga këni šëla etënd ed gë bañarëka el, këni sëkand angol and Yerusalem aŋ. Bësëfan bën do gë bela bër hi bax na bën këno šëkwand Kaxanu šor, gë onënga fo ga bani xwita dek becarax bënd wateli bano Yesu beŋ. ³⁸ Ata këni rend: «Yo anëka ñatëgu ko emun eŋ, Betalexo ar yowënd gër oŵac or Axwën Kaxanu an! Elod yaŋ gër orën wëlanëgu këbo aketëxeta aŋ. Do gë enjaran end Kaxanu eŋ.»

³⁹ Ata ofariseŋ od wateli bax ok këno rend Yesu: «Asëyali, kexëlëbi bësëfan bërey bën!» ⁴⁰ Yesu yaka këbi: «Ga re këme, bën eni šësinand yo, oxaŷ oŋ kë ŷana ex keyënd!»

End Yesu gër Yerusalem eŋ

⁴¹ Yesu ga ko ñat gër Yerusalem wat ko angol aŋ; ata ŷana ko ko ŷawënd. ⁴² Er baxo rend: «E wën Bëyerusalem bën, en nangëdo er wëlanëgu këmun in, en nangëdo wa mène obetak ex. Bari gërëgako an kor na eŋun pëni. ⁴³ Gayikwa në eyow ex bakey band kënun xul ang okece fo bërangoŷëra andewën bën, do an korëd na enëbi cana. ⁴⁴ Wën Bëyerusalem bën, dek kënun lawëra. Ameŋ and gë oxaŷ anjëlëtërëx ax bayi na, dek këni yëcëra. Beŋo dek këŋun ñatënëgu gayikako an wata ex na amëd and nëngaw këŋun Kaxanu eŋun dëca aŋ.»

End Yesu gër Aciw and Kaxanu eŋ

⁴⁵ Ga ñat ko Yesu gër Yerusalem, lil ko gër yangana ir Aciw and Kaxanu. Ga sëk këbi bela bër bax fanëndërand na bën, wäŷ këbi do ko rend: ⁴⁶ «Wën ba an wëlënd na nde er re ko Kaxanu gër akayëta andexëm in: “Aciw andam aŋ and cale ex. Do wën nëngwët kën emaŷi ed bërek.”» ⁴⁷ Mondako babi sëyalirand bela bën key yo key gër yangana ir Aciw and Kaxanu. Do bëšadaxan bëlëngw bën, gë

bêšalen bën, gë bëxarëk bër Bêšewif bën ašala bani šaland osit or eno dawaxën. ⁴⁸ Bari ani nang bana mondake këno ri gayik bulunda in dek babi řaxënënd gër obaxët.

20

End or gapak or Yesu eŋ

¹ Akey amat, Yesu këbi sëyalind bulunda in do këbi nangënënd Atëfëtan aŋ, gër Aciw̄ and Kaxanu. Ata řatëgu këni bêšadaxan bëlëngw, gë bêšalen do gë bëxarëk bër Bêšewif. ² Wëka këno: «Pelëlebo fa ba gë or gapak or fe këyëbi sëyalixënënd bela bën? Deyal ba nobën yël ki or gapak olo?» ³ Yesu yaka këbi: «Wëno bête emat fo këmun wëka. ⁴ Peline ba noyo yël baŋo Šaŋ Batis or gapak or babi buyixënënd bela ol? Ba Kaxanu nde ba bela bën nde?» ⁵ Barikan bën, nekënekëkar këni: «And këne yakaye mëne Kaxanu lawënëgu baŋo aŋ, ata ko re ine cëŋ bayik anëŋo kwëta exe na? ⁶ Bête and këne yakaye mëne bela bën lawënëgu baŋo aŋ, ata bulunda in dek kënebo fëtëra xali enëbo daw gayik awa wa këni mëne Šaŋ Batis alawënel ar Kaxanu exo.» ⁷ Awa yaka këno mëne ani nang ex na ba feye xaniw bax or gapak or Šaŋ Batis ol. ⁸ Ata Yesu re ko: «Wëno bête amun pel na gë or gapak or fe këme rixënënd beŋo.»

End apënëtal and bëyan bëxeŋax aŋ

⁹ Ata yana ko bête Yesu këbi felënd bulunda in apënëtal aŋo: «Mondako ri baxo ar gë andëda and reseŋ. Ga xani ko damana, sebënan këbi bëyan eno cetërend reseŋ in and kë sëg aŋ. Ata kwël ye ko në er caw do nekaw ko xali. ¹⁰ Ga sëgëk reseŋ in, lawën këŋo ariyenin abat gër bëyan eno yëlëgu ošet orexëm ol gër er rëwëk gër andëda and reseŋ. Barikan bën sëra këno, fëmëra këno do šëñëta këno taxan. ¹¹ Axwën andëda an lawën këŋo bête ariyenin ašëxe. Ga řat ko, řirëra këno gë otebën sebën këm, fëmëra këno do way këno taxan. ¹² Lawën këŋo bête asasën. Sembayëndëra këno do way këno mëŋ bête. ¹³ Ata re ko axwën andëda and reseŋ an: “E, do wëno mondake këme ri? Asëñiwën ir pëlot gër yomb iram an fo këmo lawën. Bamat bëyan bën afëb këno fëb mëŋ.” Ata lawën këŋo, ye ko. ¹⁴ Sam ga watëgu këno, bëyan bën xetan këbi: “Ajo ex de ar kë bëteli andëda an, dawëneŋone ebo bayixën.” ¹⁵ Ga řatëgu ko na, wëlën këno, lap këno yabët kece in do lawëx këno.» Ga řata ko Yesu apënëtal aŋo, wëka këbi: «Mondake wa yëla kën këbi ri axwën andëda and reseŋ an bëyan bëjo? ¹⁶ Ax gi ex na nde ata ko yow ebi dawëra do ebi tebënan andëda and reseŋ aŋ bëyan bêšëxe?» Ata bër hi bax na bën ga wël këno, re këni: «Kar kar, kërex gi na mondako de!» ¹⁷ Yesu fab këbi do wëka këbi: «Gër akayëta and Kaxanu, afëni nde fëni këŋun oñëgw od rek:

“Ekaŋ ed šus bani bëbay el,

Hik ekëla ed gër ebaŋ ed aciŋ el?

¹⁸ Ar kë wëc gër ekaŋ elo an, exo gëbira. Do ar këŋo wëcan an eŋo tëka bëlëbël.”»

¹⁹ Ga řata ko Yesu eŋo, bêšadaxan bëlëngw bën do gë bêšalen bën ýandi këbi eno tëra kwël na fo, barikan bulunda in banëbi yëdand. Aye fëni babi mëne bën dëŋ babi rend gë apënëtal aŋo.

End šagale eŋ

²⁰ Bêšadaxan bêlêngw bën do gë bêšalen bën ŷana këni ocal od osit or eŋo bonaxën Yesu ok. Sana këñëbi bela eno tēfērand ang bērēwāk endexēm fo, eno wēlelixën er këno lēxwaxën gēr alêngw, gēr or gapak or gōfērēner. ²¹ Ga sēka këno Yesu, re këni: «Asēyali, anang nang këmi mēne šenene fo këyēbi sēyalind bela bën. Ado ala ayo yēdand na, axi kolanēnd na eyo pel dāl in ar er yo. Šenene fo këy sēyalind er re ko Kaxanu in. ²² Biyi, Sesar, emun etēm end gēr Rom eŋ këmo yēlēnd niy yo niy šagale in. Pelēlēbo tan ba aŷap nde ŷapēk? Ba mi medēnd nde ba mi teb nde?» ²³ Ga wata ko Yesu osit orebën ol, yaka këbi: «Mēlanēgune tan atama and kodī.» ²⁴ Ga fēxwën këno, wēka këbi: «Dexas ir noŷo wa ex gēr atama aŋo?» Yaka këni: «Ir Emun etēm end gēr Rom ex!» «Do oŷac ol cēŋ?» Yaka këni: «Or Sesar.» ²⁵ Ata re ko Yesu: «Awa mašino Sesar er xwën ko in, do Kaxanu er erexēm in!» ²⁶ Ata bën űaxën këbi na poyoma. Mo caran dēŋ šaran baŋi ang yaka baxo ak.

End Yesu do gë ekani ed gēr ecēs eŋ

²⁷ Osaduseŋ ok bax rend mēne ekani ed gēr ecēs ax gi ex na. Akey amat, yow këni mar gēr Yesu. Wēka këno: ²⁸ «Asēyali, Moyis ga ŷēgwēn këbo mēne and ko šēs asošan do eŋo tebēta alindaw gē itox kēm, abinēm këŋo bēteli. Obaš or këñëbi rēw ol, ar šēsēk an këbi xwën. ²⁹ Awa biyi ŷēy wēlan këbo na. Ocambenjar ocongoki ebax aminēmēra. Iŷanar in ŷēr ko, šēs ko gē obaš kēm. ³⁰ Ata bēteli këŋo ixinēm in asoxari an. ³¹ Mondako šēsēra këni bën bēcongēbēxi bën dek ado gabatak aŋo cotēn ex na itox. ³² Ata šēs ko bēte asoxari an. ³³ Gērēgako, yatir ekani ed bēšēsēk, alindaw ar noŷo wa ko hi gayikako bën dek bēcongēbēxi bën aŷēr ŷēr bano?» ³⁴ Yesu yaka këbi: «Gēr ebar ro fo ex eñēr el. ³⁵ Barikan, and këni xanira bela gēr ecēs aŋ, bēr këbi sana Kaxanu gēr aniyān and kē yowēnd bën, ani ñērēr na. ³⁶ Bētēdin ani cēs na gayik ata këni hi ang omeleka fo. Obaš or Kaxanu këni hi and këni xani gēr ecēs aŋ. ³⁷ Enimin, ekani ed gēr ecēs exēna. Mēŋ wācayaxën baxo Axwën an yatir šanayaxën baŋo Moyis gēr acēc and gē xodux: Kaxanu ir Abēraxam, gē ir Isak do gē ir Yakob. ³⁸ Gēr ogēs od Kaxanu ado exo cēs ala an abēngw exo. Mēŋ abi kwēnēnd na bēšēsēk.» ³⁹ Bēšalen bēr hi bax na bën, ga wēl këno Yesu, re këni: «Asēyali, ata šenene dēŋ yaka këy!» ⁴⁰ Ata elod yatijo, ala bax yēxw na eŋo mēka ŷēy Yesu.

End Yesu do gë Dafid eŋ

⁴¹ Yesu wēka këbi bēte bêšalen bējo: «Mondake wa këni rexēnēnd bela bën mēne Afexën an, ejiw ed Dafid ko hi?

⁴² Ax gi ex na Dafid dēŋ ŷēgwēk gēr akayēta and Calemoñēw✧:

“Axwën Kaxanu fel këŋo Axwën aram an:

Yow ey ñēpa ro gand liw iram,

⁴³ xali mēni nēmbēta bērangoyēra andey bën eni gi ambēñaxën andey.”

⁴⁴ Dafid mēŋ dēŋ ke wācēnd Axwën arexēm do mondake cēŋ hi këme Asēñiw?»

✧ 20:42 20.42 Calemoñēw 110.1

⁴⁵ Ga këno baxët dek amëxwër aŋ, fel këbi bësëfan bën: ⁴⁶ «Titinaliyëndënëbi bësälän bën; bën mbaŋ këbi nënganënd eni yexërand gë bocuŋ bond gësëc boŋ, do bela bën enëbi cëmarand gër bapadëraya. Mbaŋ ñan këni bañëpara band gër lëngw baŋ gër baciw̃ bacaleya. Gër ed kē hi ñambëran mbaŋ ñan këni eketëna ed axwën ofëna el. ⁴⁷ Mondako wata këni ašale ašale xarak bën këbi lëxëlëxënd bësoxari bësëbëta sebëta bën xali gë bëciw̃ ak. Mëŋ ex kiti indebën iŋ gë pit fo kē yëka.»

21

End asoxari asebëta sebëta eŋ

¹ Ata ga rënëta ko Yesu, wat këbi bër gë napul bën ga këni xwët kodi in gër akwëtaya and oyël gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu. ² Hatëgu ko asoxari asebëta sebëta, axaŋëxaxik. Xwët ko bëtama bëki bënd kodi. ³ Yesu, ga wat këŋo, re ko: «Dal in këmun felënd, asoxari asebëta sebëta, axaŋëxaxik ajo, xwëtëk nëmëc. ⁴ Gayikwa bër gë napul bëjo, ocandën ok fo wëlaw këni oyël ol, bari asoxari ajo, er ko liyaxënënd in wëlaw ko, ado ga xaŋën ko.»

End Aciw̃ and Kaxanu eŋ

⁵ Ata bërëmar këni šëkwënd Aciw̃ and Kaxanu aŋ. Gë oxaŋ oyekax bay bani do ŋaŋën bani gë bebër wëlaraw bani bela gër oyël or Kaxanu bën. Ata re ko Yesu: ⁶ «Në eyow ex bakey band ax bayi na beŋ bën ang kën watënd ak. Ekaŋ eyëlëtërëx ax bayi na, dek kē yëcar.» ⁷ Na wëka këno bësëfan bën: «Asëyali, nand fe wa kē yëcar Aciw̃ and Kaxanu aŋ? Mondake këmi nangëd mëne anëka kē ñatëgund beŋo? Amatali nde eëna?» ⁸ Yaka këbi Yesu: «Titinayin, ala këreŋun yifaŋ na. Bëranjëm kē yow, abat abat, gë oŋac oram ol eni dend: “Wëno ex Afexën an, do anëka saxëguk ekwët ed ngwën el”, Kërenëbi tēfëf na. ⁹ And kën wël anëka wonjok aniyän aŋ do në emerëra exëni bela bën, këreŋun yëbud na gayik afo ex ñatëgu beŋo. Bari ax gid na pere ekwët ed ngwën el.» ¹⁰ Re ko bëte Yesu: «Er këni ŋana eni merërand bela bën, gë enëng gë enëng, do gë ebar gë ebar. ¹¹ Bëte bangëm-gëm këbi ŋana ebi dawërand bela bën do në ed mar ocëxwëra otëm do gë enjo. Gër orën, ašanaya kē ŋana ex canayarand beŋigëxaxik do becarax betëm eni nangaxën bela bën mëne dam ex ekwët ed ngwën el. ¹² Barikan, damana ex ñatëgu beŋo dek, bela bën axëmëra kënun ŋana enun këmërand do enun narëndërand wën bër wāk endam bën. Bësëwif bën alëxw kënun ŋana enun dëxwënd gër baciw̃ bacaleya bandebën, do enun përand. Awëla kënun ŋana enun mëland gër bemun betëm do gër bëlëngw në end oŋac oram. ¹³ Mondako këni ŋana en deyaraxënënd osede oram ol. ¹⁴ Këren yëlarand na ganagana fo ang kën ŋana en yakand ak. ¹⁵ Wëno këŋun ŋana eŋun yëlëndf orenik or enëbi bonaxënënd dek bërangoŋëra andewën ol. ¹⁶ Bëxarëk bërewën, bëmaŋe bëndewën, bëcandaŋ bëndewën, do gë odawo odewën dëŋ këŋun ŋana eŋun dëxwënd në end oŋac oram, do ang hi kën ak, bëranjëm enëbi dawëra. ¹⁷ Bela dek këŋun šus në end oŋac oram. ¹⁸ Bari ŋowëŋ ani koran na beŋjëw̃ bëndewën beŋ. ¹⁹ Ga buŋa buŋa kën, beŋjëw̃ bëndewën beŋ kē fex.»

End Yerusalem eŋ

²⁰ «And kën wat ga xul këni ocoroḏa Yerusalem aṅ, nanging mēne eyēcar ed angol el ḥatēguk. ²¹ Ata bër gër ebar ed Yude bën gërēxēḏēlexēni gand osēnd. Bër gër angol and Yerusalem bën canēxēḏēlexēni do bër gër ocēnga bën kēreni maḡid na gër angol. ²² Bakey band toro band kē ḥatēgu baṅo, kiti ind këbi xiti Kaxanu bela inḡ kē hid ang ḡēgw këni gër akayēta andexēm ak. ²³ Gē bakey baṅo, mocopara këbi šopara bēsōxari bër gē bacēl bën do gē bër këbi yerinēnd obaš bën. Oxoḡ or Kaxanu ol këbi wēcan Bēyisērayel bën do eni toro mbaṅ gër ebar edebēn. ²⁴ Bērēmar enēbi ḏawēra gē duxuma, bējo enēbi capēreli oxadēp gër ḏek benēng becēxe. Ata benēng bejo eni bēḥēra Yerusalem in xali ex kwēt amēd and këbi sebēn Kaxanu aṅ.»

End omakaw ond Yesu eṅ

²⁵ «Becērēcacix kē šanaya na gër eḥan, gër facaw do gër oḡal. Do gër ebar, benēng bend bela beṅ eni yēdara xali ebi bēlandēra sam eni wēlēnd ongēbēr ond men ond angwēngw oṅ. ²⁶ Ayēdara këni ḡana eni yēdarand bela bën xali eni takēndērand gër ošēn or etēm end kē ḥatēgu gër ebar ed lēgēra këni el. Gayikwa bebēr gē panga gër orēn bën kē sēngērēbētara. ²⁷ Ata këne watēgu wēno Asēḡiḡ ar ala an ga kēme šēlaw gē aṅar aṅ. Do mbaṅ kē šanaya panga inḡ do gē enjaran endam eṅ. ²⁸ Awa and kē ḡana eṅatēgu bejo aṅ, dēngwētayin do dēnētayin gayik apexa andewēn aṅ ḏam ex.»

End apēnētal and andan eṅ

²⁹ Yesu fel këbi bēte apēnētal aṅo: «Nēkoyin andan aṅ do gē ḏek batēx bacēxe baṅ. ³⁰ And kën wat ga nētērak aṅ aye kën nangēnd mēne ecaša el ḏam ex. ³¹ Bēte mondako fo ex, and kën wat becarax betēm gēr ngwēn ro aṅ, nangindēn mēne owun or Kaxanu ol ḏam ex. ³² Dal in kēmun felēnd, ani cēsēra na ḏek bela bër gē okey oko bēn ṅatēgurēxe bejo ḏek. ³³ Orēn ol gē ebar el axuca kē xuca. Barikan eyeyan edam el ed din ex. ³⁴ Titinayin kēren kwēnda na ḡambēran, gē ošēb, gē odendēran od aniyān, kēdi kē sib oḡēkw orewēn oṅ do en nambina, do eṅun pēnga akey aṅo. ³⁵ Titinayin kēdi kēṅun ḥatēnēgu bērexadēt akey aṅo. Gayikwa ang ebēn ed oxan fo këbi xul bela bën ḏek ebar el. ³⁶ Caleyindēn key yo key do kēren nambinand na ado tēkēr ak, en koraxēn en cana ḏek er kēṅun yowēnēgund in. Mondako kën hixēn bēwēlēk and kēme ḥatēgu wēno Asēḡiḡ ar ala an.» ³⁷ Goyat babi sēyalirand Yesu bela bën gēr Aciḡ and Kaxanu do genēka exo maḡi gēr etēnd ed gē baḡarēka. ³⁸ Mopēḏ gēbēr, bulunda in ḏek bani yend gēr Aciḡ and Kaxanu eno baxēt.

22

End etēra ed Yesu eṅ

¹ Ofēna or mburu ind gē lewir kēm, or këni wācēnd Ofēna or Apexa ol, bax ḥatēgund. ² Ata bēšadaxan bēlēngw bën do gē bēšalen bën këni šaland eno ḏaw yir fo Yesu gayikwa ayēda banēbi yēdand bulunda in. ³ Ang ebani bēsēfan bër Yesu bën epēxw gē bēxi ak, abāt bano wācēnd Yuda Isēkariyot. Ga lil ko Sindan in gēr emēkw ed asēfan ajo ⁴ xani ko xwiriš, ye ko gēr ed barēr bani bēšadaxan bēlēngw bën, do gē bemun bend bēnēkōna bër Aciḡ and Kaxanu, eni wēlērēx ang

ko ri ebi tëranaxën Yesu ak. ⁵ Ga këbi nëngandëra, xet këbi eno yël kodî. ⁶ Yuda ga xana ko, ko şaland nand kê ýap eño tëra Yesu xarak amëxwër anj ani nang ex na.

End ecemar ed ofëna ar apexa eñ

⁷ Akey añanar and loxo ir bani yamb mburu ind gë lewir këm anj ebax. Yatijo banëbi şadaxand opeý od Ofëna or Apexa ok! ⁸ Ata Yesu ga lawën këbi Piyer gë Şañ, re ko: «Doro ex Ofëna or Apexa ol! Yeyin en cemërax ene yambëraye.» ⁹ Wëka këno: «Feye wa ýandi ki mi cemërax?» ¹⁰ Yesu yaka këbi: «And kën fiat gër angol anj, ata kën fed gë ala ar lëbinak epeya ed gë men. Tëfidëno xali gër iciw ind ko lil. ¹¹ Pelidëno axwën iciw an: “Axwën an ga re ko ba feye ex aciw and gër ed këmi yambëra ecemar ed ofëna or Apexa el wëno gë bësëfan bëram bën?” ¹² Awasin këñun wësinëd aciw and yan and gë beý dek. Fën kën şemërax ed ofëna el.» ¹³ Ata Piyer gë Şañ ye këni, sëkëx këni beý bën ang fel babi ak do şemërax këni ecemar ed Ofëna or Apexa ol.

End ecemar ed Axwën eñ

¹⁴ Ga fiatëk apëxëd anj, Yesu gë oparëxanda odexëm ok ýëpara këni gër eyambëran. ¹⁵ Ata re ko Yesu: «Awël nde, mbanj ýandi baxe ene yambëraye andamat ecemar ed Ofëna or Apexa el, damana me toroxën. ¹⁶ Ga re këme, doro këme feland ecemar ed ofëna ar Apexa el xali yatir këne yambëraxëye gër owun or Kaxanu.» ¹⁷ Ga yeyan ko na mondako, wëd ko andëmba and gë ngoy anj. Şëkwa këño Kaxanu do re ko: «Kanayin ngoy iño en yëlar wën dek. ¹⁸ Ga re këme, doro fela këme ngoy iñ xali yatir kê fiatëgu owun or Kaxanu ol.» ¹⁹ Bëte wëd ko nat amburu amat, ga şëkwa këño Kaxanu, hëbëndër ko do şet këbi bësëfan bën. Re ko: «Mburu iño ex eman endam end yël këñun Kaxanu eñ! Cetëringën ene kwitaxën.» ²⁰ And faý këni eyambëran anj, wëd ko bëte nat andëmba and gë ngoy anj, ga yël këbi eni yëlar, re ko: «Ngoy iño ex oşat oram or kê şar en cotaxën eter ekaşax ed gë Kaxanu oñ. ²¹ Xarak, ar ke lëxw an gër ed këne yambërande ro dëñ exo! ²² Eyo, wëno Asëniw ar ala an alaw këne law ang ýëgw këni ak. Barikan kata itëm hi këño ar ke lëxw an.» ²³ Ata bësëfan bën ýana këni emëkar el ba noýo ex ar këño lëxw Yesu an.

End asëfan alëngw eñ

²⁴ Ga xucak eño, bësëfan bën këni şampërend end ba noýo ex asëfan alëngw eñ. ²⁵ Ata re ko Yesu: «Bemun bend bër benëng becëxe beñ awëña kënëbi wëñand bela bër ex gër owar orebën bën, do bër gapak bën are kënëbi rend “Bëyekax exëni!”* ²⁶ Kërex gi na de mondako gër ndewën. Ar gapak an, gilexo ang itox fo. Do alëngw an, diyenindëlexo ang xadëp fo. ²⁷ Do noýo wa ex ar gapak an? Ar ýëpak do këno lëband an nde, ba alëba an nde? Ax gi ex na nde ar këno rëtënënd an ex ar gapak an? Do wëno cëñ, ax gi ex na nde ang xadëp fo hi këme mërëxand irewën? ²⁸ Wën xemënak xali doro, ane nacëta ex na gër ocëmu odam. ²⁹ Mëñ ex, ang yël ke Faba ³⁰ mëñ këne yambëraxëde do ene cebëraxëde andamat gër owun oram do në bañëpara band owun

* **22:25** 22.25 Gër ebar ed Bëgërek, oşac olo banëbi yëlënd bemun beñ.

këne xetënađ enëbe kitixëne benëng epëxw gë bëki bënd bulunda ir Isërayel beŋ.»

End Piyer eŋ

³¹ Ga xucak eŋo, Yesu wăc këŋo Piyer: «Simon, Simon, anëka ŷandi këŋo de Sindan eŋun kaŋasa ang bële fo. ³² Barikan wëno ašalen šalen këmi exi bayixën ekwëta ed xwëta këye el, kërex capër na đek đek. Do wëj and këy bakawëđ aŋ, kemëniđëbi bobinëx.» ³³ Ata re ko Piyer: «Axwën, wëno awëlëk hi këme mi tëf xali lëf gër epëra do xali gër ecës.» ³⁴ Yesu yaka këŋo: «Piyer, ga re këme, doro đamana exo yata ecare el wëj anëka këy yaxëta bakëlëbëđ batas.»

End bësëfan eŋ

³⁵ Ga xucak eŋo, Yesu wëka këbi bësëfan bën: «And lawën bamun en pemëra Atëfëtan aŋ, kodı këm, ambađ këm, baped këm ŷey nde šanëx ban na?» Yaka këni: «Bëtëdëŋ.» ³⁶ Aŋo re ko: «Gërëgako, ar gë kodı an, cëlayalexo, ar gë ambađ an, baxalexo, do ar gë duxuma këm an panëlexo acud andexëm aŋ exo yëcaxën. ³⁷ Gayikwa afo ex njata endend ŷëgw këni eŋ: “Gë bëwendëran bën bar kënebi enga emata.” Do enimin, er ebox exe gi in në eŋata ex.» ³⁸ Ata re këni bësëfan bën: «Axwën, nekoda oduxuma oki.» Yaka këbi: «Gwac ex go!»

End cale ind Yesu eŋ

³⁹ Ga šanëgu ko Yesu na gër ed hi bani, ye ko ang wër baŋo ak gër etënd ed gë bañarëka, ata sëf këno nët bësëfan bërëxëm bën. ⁴⁰ Ga ħat këni, fel këbi: «Caleyin këdi këŋun xor eñëŋanax eŋ.» ⁴¹ Mëŋ ga nacëta këbi, foxi ko do ko šalend: ⁴² «Faba, ga ŷandi ŷandi ki pangacënele kata iŋo. Dil ang ŷandi ki wëj ak, kërex gi na ang ŷandi ke wëno ak.» ⁴³ Ata šanayaxënëgu këŋo meleka elod gër orën do bašën këŋo ojaŵ ok. ⁴⁴ Ga šaminak emëkw edexëm el, Yesu xemëna ko nëmëc cale in. Asëwëtëŵa irexëm in hik ang ošat fo do kë šarënd gër ebar. ⁴⁵ And foxita ko cale aŋ, baka ko gër bësëfan. Sëk këbi ga rašëra këbi ga bon këbi ocëmu ok. ⁴⁶ Ata wëka këbi: «Wën inewă këŋun rašëraxënënd? Kanin en cale, en kwëŷëtaxën eñëŋanax eŋ.»

End etëra ed Yesu eŋ

⁴⁷ Ga ko yeyan bayi baxo Yesu ga ħatëgu këni na enga end bela. Ar bano wăcënd Yuda an, asëfan abat ang ebani epëxw gë bëxi ak, lëngwënëgu bax. Ga sëkar këni gë Yesu, wëga këŋo bëxiđ. ⁴⁸ Ata re ko Yesu: «Oko Yuda, momëga nde këye lëxwënd wëno Asëñiŵ ar ala an?» ⁴⁹ Ga wat këni er bax ħatëgund in, bësëfan bën re këni: «Axwën mëni taŵëra nde gë duxuma in?» ⁵⁰ Ata abat wëlën këbi, saŵ këŋo xadëp ir ašadaxan alëngw in bađ anëf and liŵ aŋ. ⁵¹ Barikan Yesu re ko: «Tëbin, gwac ex!» Na ga lëk këŋo asošan ajo gër anëf, fakën këŋo. ⁵² Ata Yesu wëka këbi bësadaxan bëlëngw bën, gë bemun bënd bënëkona bër Aciŵ and Kaxanu beŋ do gë bëxarëk bër Bëšëwif bën: «Ba arek nde hi këme mëŋ yowaxënëgu kën gë oduxuma do gë okwëlekwële ene tëraxën? ⁵³ Key yo key ga bane fedërënde wa gër Aciŵ and Kaxanu do ane tëra bana? Barikan, anëka ħatëguk apëxëđ andewën aŋ do gë and panga ind ecamëđan aŋ.»

⁵⁴ And sêra këno Yesu aŋ, wêla këno monas xali gër yangana ir iciw̄ ind ašadaxan alêngw, ata Piyer këbi sêfêgund nacêt ako. ⁵⁵ Ga fêtên këni xodux mërêxand ir yangana, yêpara këni jey gër oyesa do Piyer xetêna këbi moñêpa. ⁵⁶ Ata endênaŋ emat wat këno and ðoŋa këno xodux aŋ. Ga fab këno, re ko: «Ajo gë ar sêra këno ajo ebani.» ⁵⁷ Barikan Piyer ga ko yax ko rend: «Abiw̄n, wêno amo nang ex na de!» ⁵⁸ Ga nêkanak, ala ašêxe xwita këno Piyer do re ko: «Wěj bête ar enga end ar sêra këno ajo hi këy de!» Yaka këno: «Wêno ame gi ex na de gër enga eŋo!» ⁵⁹ Bête ga xucak apêxêd amat, ala ašêxe ko rend: «Enimin, gayikako ašoŋan ajo Agalile ex, gë mên ebani.» ⁶⁰ Aŋo re ko Piyer: «Wěj er këy rend ijo, wêno ame nang ex na!» Ata yata ko ecare el. ⁶¹ Axwên Yesu nêkona ko gand Piyer, ga fabêr këni, Piyer xwita ko afel fel baŋo mêne doro đamana exo yata ecare el, anêka këno yaxêta bakêlêbêd batas. ⁶² Piyer ŝan ko kwêl do ko sesêxênd ga fulêt këno otes.

⁶³ Ata bër sêra baŋo Yesu bën këno lêsêrand do këno xêmêrand. ⁶⁴ Bandêmar eni pêd bangês baŋ eno kêm do eno mêka: «Wěj alaw̄nêl ar Kaxanu an, nangênêlêbo ngwa ba noŋo xêm ki!» ⁶⁵ Mondako bano ŝirêrand gë otebên sebên kêm. ⁶⁶ Ga wecak, amara and bêxarêk bër Bêšêwif aŋ, gë bêšadaxan bëlêngw bën do gë bêšalen bën wêla këno Yesu gër akwêndaya andebên. ⁶⁷ Ata wêka këno: «Angêmêne wěj ex Afexên an, pelêlêbo!» Yesu yaka këbi: «And kêmun fel aŋ, ane ma na, ⁶⁸ bête and kêmun wêka aŋ, ane yaka na. ⁶⁹ Elod gërêgako, nangin mêne awat këne wat wêno Asêñiŋ ar ala an ga xetêna këmo Kaxanu gand liw̄, gër owun orexêm.» ⁷⁰ Ata xeŋ këni ŝor: «Ba wěj nde ex Asêñiŋ ar Kaxanu an?» Yaka këbi: «Go dêŋ ex!» ⁷¹ Ata re këni bête: «Osede ax bo ex na ene wêle. Ax gi ex na nde biyi dek dêŋ wêl kênêŋone?»

23

End gër eyang ed Pilat eŋ

¹ Bêšadaxan bëlêngw bën, gë bêšalen bën do gë bêxarêk bër Bêšêwif bën xani këni bën dek do wêla këno Yesu gër Pilat. ² Ga këno nagašandêra këni rend: «Biyi fênga këno ala ajo ga këbi ŝoñ bër enêng endebi bën eni teb emedên ed ŝagale owun or Sesar el. Bête gë andexêm ko wacayand Afexên do emun endebi.» ³ Ata Pilat wêka këno Yesu: «Wěj nde ex emun end Bêšêwif eŋ?» Yesu yaka ko: «Wěj wac ko de mondako!» ⁴ Pilat fel këbi bêšadaxan bëlêngw bën do gë dek amêxwêr aŋ: «Wêno amena and këmo nêpaxên ala ajo ame wat ex na.» ⁵ Barikan bën ga xemêna këni, këni rend: «Ašoñ këbi ŝoñênd bela bën eni nêp owun orewên ol, dek ebar ed Yude el këbi sêyalind mondako ga ŋanaw ko gër ed Galile, xali gër Yerusalem ro.» ⁶ And wêl ko eŋo aŋ, Pilat wêka këbi ba Yesu Agalile exo. Yaka këno mêne go dêŋ ex. ⁷ Pilat ga wata ko mêne Yesu ar gër owun or Erod, emun end gër ebar ed Galile eŋ, hi ko fel këbi eno mêlan gayik bakey baŋo na gër Yerusalem yow baxo.

End gër yangana ir Erod eŋ

⁸ Erod nêngandêra këno and wat këno Yesu aŋ. Enimin, elod anêka fo ŋandi baŋo eŋo nang gayik awêl baxo wêlênd bënd ko rind bën do

ayar baxo yarënd eņo wat ga ko ri ecarax. ⁹ Ata Erod wêkara kęno xali Yesu, bari gematak aņo yaka bana. ¹⁰ Bêşadfaxan bëlëngw bën do gë bêsâlen bën xemëna këni këno nagaşandërand Yesu. ¹¹ Erod gë bënëkona bërëxëm bën rixëra këno eņo yepënaşën. Erod, and lëşëra kęno xali fed kęno aņ, şud kęno ocud ombarax ang emun fo. And fed kęno aņ, şëñëta kębi eno bakali gër Pilat. ¹² Yatijo hi bani odawo Erod do gë Pilat, xarak bërangoşëra ebani.

End kiti ind Yesu eņ

¹³ Ga řateli kęno Yesu, Pilat wac kębi bêsadfaxan bëlëngw bën, gë bëxarëk bën do gë bër hi bax na bën. ¹⁴ Re ko: «Wën wëlanëgu ke ala ajo do re kën mëne mëņ kębi şoñënd bulunda in. Ax gi ex na nde ogës odewën dëņ wêkara këmo? Wëno cëņ amo kor na monëp gë bend nagaşandëra kęno wën beņ. ¹⁵ Bëte Erod dëņ aņo korëguw ex na eņo nëp mëņ bakalixënëgu kęno gër ndam ro. Amena ax gi ex na and këmo lawaxën. ¹⁶⁻¹⁷ Ocorođa odam ok këmëni sebën eno cewëra do motebët.» ¹⁸ Ata na xeş kęni şor: «Tebëtëlo Barabas! Tebëtëlo Barabas do eyo daw ajo!» ¹⁹ Xarak Barabas ijo andepëra hi baxo gayik axoşën xoşën banëbi mëņ gë boşandaş bëlëngw bër angol bën do wëreli banëbi xali law kęno ala. ²⁰ Pilat wëka kębi gaşëxe ba noşo sana kęno eņo, xarak mëņ Yesu řandi baņo eņo tebët. ²¹ Ata yaka kęni şor: «Ali, pikalo gër kërëwa! Pikalo gër kërëwa!» ²² Wëka kębi bëte atasën aņ: «Inëwa wën ko? Ga re këme amena amo wateli ex na and këmo lawaxën. Asebët këmo sebët and kęno şewëra ocorođa aņ.» ²³ Aņo xeş kęni kaş-kaş mëne eņo pika. ²⁴ Ata Pilat wa ko ex gi ang wëka bani ak. ²⁵ Pilat sebët kęno Barabas, ar fëra bano gayik ala law baņo yatir xanin bani emer gër angol an. End Yesu eņ cëņ, seb kębi ocorođa ok eno dixëra ang řandi kębi ak.

End gër kërëwa eņ

²⁶ Ocorođa ok ga kęno wëla Yesu gër ed kęno fikax, fed kęni gë Simon Ibësiren ga hiw ko gër oşënga. Ga nëşali kęno, lapara ko osëx or kęno fikaxën Yesu ol do kęno sëfand Yesu gë andepoy. ²⁷ Ata enga end bela kënëbi sëfand. Bësoxari bën ga kęno řaw Yesu kęni renitand. ²⁸ Yesu and nëkona kębi aņ, re ko: «Wën bësaxari Bëyerusalem, tesin endewën eņ do gë end obaş orewën eņ, kërëne řaw na wëno! ²⁹ Në eyow ex bakey band kën řana end dend: “Nëngandëralebi bësaxari bëboroxok bën, bër elod ani dëw ex na do elod ano yerin ex na itox bën!” ³⁰ Amëd aņo, bela bën are kęni řana ani dend: “Osënd wëcaninëbo! Bëtënd wëginëbo!” ³¹ Ga këne narënënd ako wëno ar ex osëx oşëkët an, kaş kënun narëndëra wën bër ex otëx oņayëk bën.» ³² Yatijo, bërëk bëxi banëbi wëlalind gë Yesu enëbi dawëx. ³³ And řat kęni gër ed bani wacënd «Egor» aņ, fika kęno Yesu mërëxand ir bërëk bëxi: abat gand liw, ajo gand şame. ³⁴ Ata Yesu ko rend: «Faba tebanëlebi, gayikwa ani nang ex na er kęni rind in.» Ocorođa ok ri kęni bëñak eni cetëraxën banjëm bandexëm baņ. ³⁵ Bulunda ir Bëşëwif in xwëşaraw kęni ler na do kënëbi nëkonënd. Barikan bëlëngw bën ga kęno lëş Yesu kęni rend: «Ga babi fexën wa beşëxen bën, pexënayalëxo gë andexëm dëņ angëmëne mëņ ex ar yata kęno Kaxanu an!» ³⁶ Alëş bano lëşënd bëte ocorođa ok; and kęno sëka aņ, eno nën ngoy iņerëk ³⁷ do eni dend: «Angëmëne wëj ex emun

end Bêšewif eŋ, pexênayal gë andey dëŋ!»³⁸ Oñëgw fikali bani na nê ingomb gomb yabët gaf irexëm in mondako: «Ajo ro ex emun end Bêšewif eŋ.»³⁹ Ata arek abat gër bër fika banëbi gë Yesu këŋo širënd: «Ax gi ex na nde wëj ex Afexën an? Pexênayal gë andey eyëbo pexênaxën biyi bête!»⁴⁰ Barikan arek axinëm an këŋo xexënd mondako: «E wëj ba ayo yëdand na nde Kaxanu? Ax gi ex na nde andamat nöp këñëbo?»⁴¹ Biyi cëŋ, er hi këbo ijo šenene ex, gayikwa oxey orebi fo bakaxënënd. Barikan mëŋ yowey axo men ex na.»⁴² Ata re ko bête: «Yesu, këla, kwitayi de axwita wëno yatir këy bakaw gër ngwën gë owun orey ol.»⁴³ Yaka këŋo: «Awël nde, dal in këmi felënd, doro dëŋ wëj gë wëno aŋat ke ŋate gër arayen.»⁴⁴ Anëka bax ŋatënd eŋan eŋ keŋ gër gaf ga šamëfanëk dek ebar el xali hik poxoš gaf in:⁴⁵ Eŋan eŋ ašilipa šilipa bax. Ata ŋesik cidët anjëm amëgax and bax wedind lëngwe ir Aciw and Kaxanu aŋ.⁴⁶ Aŋo xey ko Yesu: «Faba, anëka këmi wäšëlind angoc andam aŋ.» Ga yeyan ko na mondako, kwël xoti ko.⁴⁷ Alëngw ar ocoroda an ga wat ko ang šës ko Yesu ak, šëkwa këŋo Kaxanu mondako: «Enimin, ala ajo ar šenene ebaxo.»⁴⁸ Amëxwër and bër yow bax onëkon aŋ, këni renitaxënd tar fëña in ga wat këni mëne anëka xor këŋo Yesu.⁴⁹ Dek bër nang baŋo Yesu bën, gë bësoxari bër laŋëtaraw baŋo elod gër ebar ed Galile bën xwëšara këni nacët ako do këno nëkonënd.

End gër aŋeg eŋ

⁵⁰ Gër Amara and bëxarëk bër Bêšewif, asošan ar gë onden, ar šenene ebax na do bano wäcënd Yosef.⁵¹ Gër Arimate, angol and Bêšewif, xaniw baxo; axo gixeli bana gër bër xiti baŋo do narëndëra baŋo Yesu ga baxo šëninnd owun or Kaxanu ol.⁵² Mëŋ ye bax gër Pilat xara këŋo eman end Yesu eŋ.⁵³ Pilat ga wä ko, Yosef fedali ko eman eŋ. Fëlëra këŋo gë këpas, do wëxëta këŋo nê yëg ir fës bani nê aparëfac, gër ir elod ala ano mëxwëtaxën bana.⁵⁴ Yatijo bax yänand akey and eteyëta aŋ do Bêšewif bën anëka bani xëñënarand.⁵⁵ Bësoxari bër laŋëtaraw baŋo Yesu elod gër ebar ed Galile bën, ga sëfa këno Yosef, wat këni yëg in do ang wëxëta këŋo ak.⁵⁶ Ataŋ wäyi këni eni barërax ogo onëngax do gë angiri eni košaxënëf gër eman end Yesu. Ata ang rek acariya and Moyis ak, fëb këni akey and eteyëta aŋ.

24

End ekani ed gër ecës eŋ

¹ Yatir akey ayanar and loxo, bësoxari bër ebax bësëfan bën ye këni mopëf gëbër gër yëg ir Yesu ga wëla këni ogo onëngax ond šutëra bani oŋ.² Sëk këni angaŋ and wedi bax lilaya ir yëg aŋ ga xënik gë bebët.³ Ga lil këni gër yëg, nema këni eman end Axwën Yesu eŋ,⁴ ata wëlandëra këbi. Aŋo šanayaxën këñëbi bësošan bëxi gë banjëm band jing-jing.⁵ Ga yëdara këni, bësoxari bën, rën këni do fab këni laŋ ebar el. Ata bësošan bëjo wëka këñëbi: «Ineŋa këno šalaxënënd afëngw an gër bësësëk ro?»⁶ Axo bo ex na ro, anëka xani ko gër ecës. Kwitayin ang baŋun felënd and hi ban gër ebar ed Galile ak.⁷ Ga baŋun felënd mëne afo eno dëxw mëŋ Asëñiw ar ala an gër bëwëndëran do eno pika gër kërëwa exo cës. Barikan, axani ebax exo kani gër ecës akey atasën aŋ.»⁸ Ata xwita këni bësoxari bën mëne mondako dëŋ felëra

babi Yesu. ⁹ Ga šan këni na gër ýeg, baka këni eni tēfētērax dek eno gër bēsēfan epēwx gē abat do gër dek bēsēfan bēsēxe bēn. ¹⁰ Er hi bani: Mari Madēlen, gē Yowana, gē Mari nēm ir Šak do gē bēsoxari bër lañēt babi bēn reyax këni gër oparēxanda od Yesu mēne go dēñ ex. ¹¹ Barikan oparēxanda ok ani kwēta bana eyeyan ed bēsoxari el. Er bani yēland anēx ex. ¹² Ata xwiriš Piyer hēr ko xali gēr ýeg. Ga yēkwa ko lēf, wat ko gēr ebar ebun ed bēnjēm bēnd šeriraxēn bano Yesu bēñ. Ata wāyi ko kwēl ga šaran kēño endey eno.

End bēsēfan bēxi en

¹³ Do kwēl yatijo fo, bēsēfan bēxi bër Yesu xani bax gēr Yerusalem këni yend gēr ingol ind këni wācēnd Emawus, nē bapakan epēwx gē amat. ¹⁴ Tar fēña in bani xanarēnd bēnd Yesu bēñ. ¹⁵ Ga këni rendēra, Yesu mēñ dēñ šoma kēbi do kwēl këni sēfērēnd. ¹⁶ Aye dēñ bano watēnd barikan afod fod babi do bani sēkwānēnd eno kwita in. ¹⁷ Ata wēka kēbi: «Bēnd ine ngwa kēn xanarēnd tar fēña in?» Ga logēn kēbi, xwēša këni. ¹⁸ Yaka ko ar bano wācēnd Kēlewopas an: «Wēj gabat ex ar yow bax gēr Yerusalem an do nem kēy er xucak bakey baño in?» ¹⁹ Ata wēka ko bēte: «End ine ngwa?» Yaka këno: «End Yesu Ibēnasaret en wa. Gēr ogēs od Kaxanu do gēr od bēla, alawēnel ar bax rind becarax ebaxo do babi sēyalirand Bēyisērayel bēn gē or gapak. ²⁰ Bēšadaxan bēlēngw bēn do gē bēmun bēndēbi bēñ lēwx baño eno nēpaxēn do eno dawaxēn mopika gēr kērēwa. ²¹ Biyi cēñ ako yēla bami mēne mēñ ex ar lawēnēgu baño Kaxanu an ebi dacēt bulunda ir Isērayel in gēr otaxan od bērangoyēra andebēn. Do doro ex akey atasēn añ elod ga xucak bēño dek. ²² Dal ex mbañ dēñ šaran kēbo er reya këni bēsoxari bērēmar, bēr enga endēbi in. Aye ye bani gēbēr fo gēr ýeg ir Yesu. ²³ Ga nema këni eman endexēm en, bākaw këni, felati kēnēbo mēne omeleka šanayaxēn kēbi do re këni mēne abēngw exo. ²⁴ Aye ye bani bēte bēsēfan bērēmar gēr ýeg do sēk këni bēy bēn ang reya këni bēsoxari ak. Bari mēñ ano watēgu ex na.» ²⁵ Ata re ko Yesu: «Wēn and fod kēñun dēñ ex dē! Owēkw orewēn oñ aleg legēk ekwēta ed dek bēnd reya këni bēlawēnel bër Kaxanu el! ²⁶ Ax gi ex na nde ako bax exo toro Afexēn an, dāmana exo bakanaxēn enjaran endexēm en?» ²⁷ Ga ýana ko Yesu gēr bākayēta bānd Moyis do gēr dek bānd bēlawēnel, fañēn kēbi bēndexēm bēñ ebi pēnixēn. ²⁸ Ga këni ĥat gēr Emawus, Yesu ýandi kēño exo kuca. ²⁹ Ata bēsēfan bēxi bēn xara këno eno key na. Re këni: «Bayine ro, nē ecēla ex eñan en, anēka wēdēk!» Ata wā ko do kwēl ĥat këni gēr ndebēn. ³⁰ And ýēpa këni gēr eyambēran añ, Yesu wēd ko amburu añ, sēkwa kēño Kaxanu, hēbēndēr ko do šet kēbi. ³¹ Amēd año fēdēt kēbi onden oñ, ata xwita këno, barikan na dēñ nem këno bēd-fēd. ³² Ata këni wēkarēnd: «Abaxi hi na nde ñar gēr emēkw and bafo felērawēnd gēr fēña añ, do and bafo fañēnēnd Oñēgw Omēnēk añ?» ³³ Ga xani këni na, baka këni kwēl gēmēd fo gēr Yerusalem. Sēkēx kēnēbi bēsēfan epēwx gabat bēn gēr ed barēr bani, gē bër babi sēfarand bēn. ³⁴ Ata xacali kēnēbi mēne enim Axwēn Yesu axani dēñ xani ko gēr ecēs do mēne Simon šanayaxēn kēño. ³⁵ Bēn bēte reya këni mēne gē Yesu sēfērēx bani xali ĥat këni gēr ndebēn, do mēne gēr eyambēran fo xwita këno and hēbēndēr ko mburu añ.

³⁶ Ani ñata bana eño, Yesu şanayaw ko mënñ dënñ mërëxand, do fel këbi: «Kaxanu yëlëñun wa aketëxeta añ!» ³⁷ Na lëk këbi anjiy atëm do këbi rëgëndërand gayik er yëla bani angoc andexëm añ ex. ³⁸ Barikan mënñ wëka këbi: «Ineña wëlandëraxën këñun gër oñëkw orewën? Ineña bayik an kwëta ex na mënne wëno dënñ ex? ³⁹ Nëkoyin otaxan ok gë osapar oñ, wëno dënñ ex. Dëkërayine tan! Aye nang kën mënne angoc axo gi ex na gë eman ang këne watënd ak.» ⁴⁰ And yeyaneli këbi mondako añ, wäsindëra këbi bambënut bañ gër otaxan do gër osapar. ⁴¹ Ado ga nëngandëra babi ani ma ba na pere mënne Yesu dënñ ex. Ata mënñ wëka këbi: «Eyamb yamb nde ex na?» ⁴² Yël këno aton and ekan ebëkawëka. ⁴³ Ga xana ko, yak këño ogës odebën dënñ. ⁴⁴ Ata re ko: «And hi bane në erebat añ, afel bamun felënd mënne añaata kë ñata dek bebër yëgw këni gër acariya and Moyis gë bëlawënel bër Kaxanu bën do er rek gër Calemoñëw endam in.» ⁴⁵ Ata na dënñ fërëtën këbi onden ond ebi pënixën er rek akayëta and Kaxanu in. ⁴⁶ Ata fel këbi: «Mondako ga yëgw këni gër akayëta and Kaxanu mënne wëno Afexën an, anarëndëra ebax ene narëndëra xali, ene daw. Barikan me kani gër ecës yatir akey atasën añ. ⁴⁷ Do end enëngwët ed ola eñ, gë end eteban ed beñëñëxax eñ, bësëfan bërëxëm bën afemëra këni yana eni pemërand gër oñac orexëm gër dek benëng bend bela, ga yana yana këni gër Yerusalem. ⁴⁸ Wën bësëfan bën ex bër otede ok. ⁴⁹ Er beya bañun Faba in alawëneli këmun lawëneliw. Cëniyin gër angol and Yerusalem xali eñun yël Kaxanu panga indexëm ind yañ in.»

End Yesu yañ gër orën eñ

⁵⁰ Ga xucak eño, Yesu wëla këbi bësëfan bërëxëm bën gand ingol ind Betani. Yën ko otaxan ok do këbi şalenënd. ⁵¹ Nand babi şalenënd na, kwël dënñ këni sebëtarënd, ga ko şëg end orën eñ, xali şilipax ko. ⁵² Amëd año şale këno do baka këni gër Yerusalem gë onënga osëm. ⁵³ Key yo key bani fedërënd cale in gër Aciw and Kaxanu do bano şëkwand Kaxanu.

Atëfëtan and Yesu ang yëgw ko Şaŋ Lilaya in

Akayëta aŋo, Şaŋ, asëfan abat ar Yesu Kërisët, yëgwëk. Areya ko reyand mëne Yesu ex Eyeyan ed hik ala el. Mëŋ ex Asëñiŵ ar Kaxanu an, Afexën ar beya baxo Kaxanu alawëneli këŋo lawëneliw gër ngwën an. Gër akayëta aŋo becarax benjongëbeki bend ri ko Yesu eni maxën bela bën mëne mëŋ ex Asëñiŵ ar Kaxanu an. Gayikwa ar kë ŵa mëne Yesu ex Asëñiŵ ar Kaxanu an, kë şotënd aniyand din ir din and wëlawënëgu këbi benëng bend bela beŋ dek gër ebar ro. Er ex gër akayëta in:

End eyeyan ed Kaxanu do gë epemëra ed Şaŋ Batis eŋ: 1.1-34.

End eyata ed bësëfan eŋ: 1.35-51.

Beclarax benjongëbeki bend Yesu beŋ: 2.1-12.50.

End ecës ed Yesu do gë ekani ed gër ecës eŋ: 13.1-20.1-10.

End canaya ed Yesu gër bësëfan bërëxëm ak: 20.11-21.25.

End eyeyan ed Kaxanu eŋ

¹ Elod gër ŷanar hik eyeyan el, do Eyeyan el ebax gë Kaxanu, do Eyeyan el hik Kaxanu. ² Elod gër ŷanar hi këni, Eyeyan el do gë Kaxanu. ³ Er ex yo gë mëŋ ri ko Kaxanu, do ŷoweŷ ax gi ex na er bayik axo di ex na gë mëŋ. ⁴ Gër eyeyan elo şanëguk aniyand aŋ, do aniyand aŋ ex angoben and bela aŋ. ⁵ Angoben aŋ fiobak ecamëdan el, do ecamëdan el aŋo kwëtaya ex na.

⁶ Akey amat, fiatëgu ko ala, ga lawënëgu këŋo Kaxanu, oŵac orexëm ol ex Şaŋ. ⁷ Mëŋ yow bax exo gi sede, eni kwëtaxën angoben aŋ dek bela bën. ⁸ Şaŋ ayow fo yow baxo exo gi sede ir angoben in axo gi bana mëŋ dëŋ angoben aŋ. ⁹ Eyeyan el ex angoben and dal and këŋo fioband ala ar ex yo aŋ; ayow yow bax gër ngwën. ¹⁰ Ayow yow bax gër ngwën, barikan ngwën in elod aŋo nang ex na, xarak Kaxanu, paŋ gë angoben ri ko ngwën in. ¹¹ Angoben aŋ yowëk gër ebar edexëm, do bërëxëm bën fiëp këni eno kwëtaya. ¹² Barikan, bër xwëta këŋo bën dek, bër xwëtak oŵac orexëm bën, këbi yëlënd panga ind eni gixën obaş or Kaxanu. ¹³ Kaxanu dëŋ ri këbi obaş orexëm gë oŋandi odexëm ok, ax gi ex na gë oşat do gë oŋandi od eman, ax gi ex na ang këno rëwënd ala ak, ax gi ex na dëŋ oŋandi od ala. ¹⁴ Eyeyan ed Kaxanu el hik ala, lëg ko gër ebar edebi, wat këmi enjaran endexëm eŋ, enjaran en Asëñiŵ ar taŋ, ar xaniwëk gër Faba Kaxanu eŋ, yëm ko gë oyekax ol do gë dal in. ¹⁵ Ata Şaŋ Batis ga ko reya poyoma endexëm eŋ, xeŷ ko: «Mëŋ ex ar bame rend: “Ar ke sëfëgund an, lëngwatëgu ke gayik mëŋ anëka hi ko damana me gixën.”» ¹⁶ Ata fiyi dek këbo yëlënd dek oyekax orexëm ol do këbo başënënd key yo key. ¹⁷ Gayikwa acariya aŋ paŋ gë Moyis yowëk gër ngwën, oyekax ol do gë dal in yowëk gë Yesu Kërisët. ¹⁸ Elod ala aŋo wat ex na Kaxanu, barikan Asëñiŵ ar taŋ an, ar pëlöt gër yomb irexëm an fo nangën këbo.

End osede or Şaŋ Batis eŋ

¹⁹ Baxëtın osede or reya baxo Şaŋ Batis gër Bêşewif bër xaniw bax elod gër Yerusalem ga lawñëngu këñbi bêsadaxan do gë bërändewëra and Lewi, eno mëkara mondako: «Wěj noŷo wa hi këy?» ²⁰ Ata mëŋ axo yax ex na, yaka këbi fac: «Wëno, ame gi ex na de Afexën an!» ²¹ Wëka këno bëte: «Noŷo cëŋ hi këy? Ba wěj nde ex Eli?» Yaka këbi bëte: «Ali, ame gi ex na Eli.» Re këni bëte: «Do wěj nde ex alawñenel ar Kaxanu ar bax yowënd an?» Yaka këbi: «Bëtëdën!» ²² Aŋo re këni: «Noŷo wa hi këy? Mi bakaxën gë eyaka gër bër lawñëngu këbo! Wěj dëŋ noŷo këy rend hi këy?» ²³ Yaka ko Şaŋ:

«Wëno ex oniŵ or kë xeŷënd gër ladawe ol, Wëno kë rend: “Dëbëtın fëña ir Axwën in”, mondako re baxo alawñenel Esayi*».

²⁴ Ata bërrolawën bër wëkara bën Ofariseŋ ebax. ²⁵ Wëka këno: «Ine cëŋ këyëbi buyixënënd bela bën gayikako ay gi ex na Afexën an, ay gi ex na Eli, ay gi ex na bëte alawñenel ar kë yowënd an?» ²⁶ Şaŋ Batis yaka këbi: «Wëno gër men këmëni buyind bela bën. Barikan, ala ex na mërëxand irewën, ar ano nang ex na; mëŋ ke sëfëgund!» ²⁷ Wëno ado axe ñap ex na me pët ogux od baped bandexëm ok.» ²⁸ Mondako xuca bax eŋo gër ingol ind Betani, ekeg Yurëdeŋ in, gër ed babi buyirand Şaŋ Batis bela.

End şadaxa eŋ

²⁹ Në ecan ijo, Şaŋ Batis watëgu këŋo Yesu ga ko yow. Ata fel këbi bër xeta baŋo bën: «Nëkofo ar këŋo şadaxa Kaxanu exo dëxëtaxën amena and ngwën an*». ³⁰ Mëŋ bamo rend: “Ar ke sëfëgund an lëngwatëgu ke gayik mëŋ anëka hi ko dãmama me gixën.” ³¹ Wëno amo nang bana. Eno nangaxën fulunda ir Isërayel in këmëni buyixënënd bela bën gër men.» ³² Şaŋ Batis areya reya baxo bëte: «Awat wat këmo Angoc Amënëk aŋ ga ko fedaw, elod gër orën, ang eđëxwëte epeşax fo, lapa ko gër ndexëm, do bayi ko laŋ gër ola orexëm. ³³ Wëno dëŋ amo nang bana. Ar lawñëngu ke mëni buyind bela an fel baxe: “Ar këyo wat ga lapaxën këŋo Angoc Amënëk aŋ, do exo bayi laŋ gër ola orexëm kë buyind gë Angoc Amënëk aŋ.” ³⁴ Awa wëno ga wat këmo këme reyaxënënd mëne mëŋ ex Asëñiŵ ar Kaxanu an.»

End bësëfan bëyanar eŋ

³⁵ Në ecan ijo, Şaŋ Batis gë bësëfan bëxi bërëxëm baka këni gër ed babi buyirand bela. ³⁶ Ata Şaŋ Batis, ga wat këŋo Yesu ga ko xuca, re ko: «Nëkoyino wa ar këŋo şadaxa Kaxanu an!» ³⁷ Bësëfan bëxi bëjo ga wël këno, sëf këno kwël Yesu. ³⁸ And nëkona ko aŋ, wat këbi ga këno sëfa. Ata wëka këbi: «Ineŵa kën şaland?» Yaka këno: «Rabi» (Asëyali), mi nang gër ed lëg këy ŷandi këbo. ³⁹ Ata re ko Yesu: «Awa yowën en nang.» Ga sëfa këno eni nangëx gër ed lëg ko, bayix këni gë mëŋ xali eñan eŋ poxoş gaf in.

⁴⁰ Andëre, abinëm ar Simon Piyer, ebax asëfan abat gër bëxi bër wël baŋo Şaŋ Batis do sëfa bano Yesu bën. ⁴¹ Ga yen këŋo pere Simon,

* 1:23 1.23 Esayi 40.3 * 1:29 1.29 Ar ex gi moŋateli: Nëkoyino xondo ir edafe ir këŋo şadaxa Kaxanu in.

ar acël amat gë mën an, felëgu këŋo: «Biyi anëka watëgu këmo wa Afexën an» (Kërisët). ⁴² Ata Andëre wëlaw këŋo gër Yesu. Ga fabër këni gë Simoŋ, Yesu re ko: «Wëj ex Simoŋ, asëñiŋ ar Şaŋ! Gërëgako, Kefas nëngwët këmi.» (Ekaŋ).

⁴³ Në ecan ijo, Yesu xani ko ond gër ebar ed Galile oŋ, do fed këni gë Filip. Yesu fel këŋo: «Tëfële wëno.» ⁴⁴ Filip, Abetësayida hi baxo, angol amat gë Andëre do gë Piyer. ⁴⁵ Filip ga yen këŋo Natanayel fel këŋo: «Biyi anëka wat këmo wa ar re këno gër acariya and Moyis do bakayëta band bëlaŋwënel an: Yesu Ibënasaret, asëñiŋ ar Yosef an.» ⁴⁶ Ata re ko Natanayel: «Ine? Enjekax end fe ngwa kë xaniw gër Nasaret?» Yaka ko Filip: «Yow eyo wat!» ⁴⁷ Yesu wat këŋo Natanayel ga ko yow gër ndexëm, re ko: «Dodo nëkoyino Ayisërayel ar ðal an! Anëx ax gi ex na gër ndexëm.» ⁴⁸ Wëka këŋo Natanayel: «Feye ngwa nang këye?» Ata re ko Yesu: «Damana exi yenëli Filip gogo nde wa wat bami moyëpa ðila gër andan.» ⁴⁹ Aŋo re ko Natanayel: «Asëyali, awa wëj ex Asëñiŋ ar Kaxanu an! Wëj ex emun end bulunda ir Isërayel eŋ!» ⁵⁰ Re ko bëte Yesu: «Ba gayik afel fel këmi ðila gër andan wat bami nde xwëtaxën këye, awat këy wat bend xucak eŋo.» ⁵¹ Re ko bëte Yesu: «Dal in këmun felënd, awat kën wat orën ol fol do omeleka od Kaxanu ok ga këne semëra wëno Asëñiŋ ar ala an, oko yaŋ yaŋ, oko gëð gëð.»

2

End ecarax eñanar eŋ

¹ Ga xucak bakey baŋi, hik ekana gër ingol ind Kana, gër ebar ed Galile. Mari, nëm ir Yesu na baxo. ² Ga wac këno Yesu gër ekana elo, yow ko mën bëte gë bësefan bërexëm ak. ³ Ga xwëtëk ngoy in, nëm ir Yesu sëka këŋo, re ko: «Ngoy abi bo ex na ðe!» ⁴ Yaka këŋo Yesu: «Asoxari, inëwa bar ke wëj gë wëno gër endey eŋo? Apëxëd andam aŋ ax yow ex na pere.» ⁵ Mari fel këbi bëriyenin bën: «Diyidën er këjun fel yo!» ⁶ Ata gër iciŋ iŋo baŋeya banjongamat band oxaŋ ofësëpës hi bax na. Gër baŋeya baŋo bani yifënd men ond bani nebaraxënënd Bëšëwif oŋ, ang rëp bax ak. Apeya kala gwër oðitër keme ašand. ⁷ Ata re ko Yesu: «Yifin tan men oŋ apeya kala cëm.» Yifëra këni cëm cëm. ⁸ Re ko bëte: «Dëmbëno gërëgako enjar end ofëna eŋ exo tëyix.» Rëmbën këno do yëlëx këno. ⁹ And sëyi ko enjar end ofëna aŋ, men oŋ nëngwëtak ngoy, (axo nang bana feye xaniwëk ngoy iŋo, xarak bëriyenin bër rëmb bax men bën anang nang bani). ¹⁰ Enjar end ofëna eŋ wac këŋo icën in, re ko: «Oko wëj ay nang ex na nde mëne and këy nëcët ngoy inëngax xali ebi kor bëla aŋ, anëbi tëndënd na bëte? Do wëj këy nëcëtëgund ngoy inëngax in xali gërëgako.» ¹¹ Mondako ri baxo Yesu ecarax eñanar eŋ gër ingol ind Kana, gër ebar ed Galile. Mondako wasin baŋi enjaran endexëm eŋ bësefan bërexëm bën, ata xwëta këno.

¹² Ga xucak ekana el, Yesu baŋa ko gër angol and Kafarënowum. Sëfër këni gë nëm, gë bobinëm do gë bësefan bërexëm bën. Baŋeyi baŋeyi fo rix bani.

End Yesu gër Aciŋ and Kaxanu eŋ

¹³ Ofëna or Apexa or Bëšëwif ol ðam hi bax. Ata Yesu ko yend yaņ gër angol and Yerusalem. ¹⁴ Ga ðat ko, sêk kêbi bëfan bër oxey, gë bër opeÿ, gë bër olëxwëte do gë bënëmb bër kodî gër yangana ir Aciw and Kaxanu, dila nê baner. ¹⁵ Na ga lëkw ko ongux wãyëra kêbi ðek eni can yangana ir Aciw and Kaxanu in, gë opeÿ ak, do gë oxey ak. Yamëra ko bakwëtaya band bënëmb bër kodî baņ, ata yišarëk batama baņ. ¹⁶ Fel kêbi bëfan bër olëxwëte bën: «Nëcëtin bebijo ro! Ba an nang ex na nde mëne Aciw and Faba aņ and cale ex, do wën nëngwët kën aciw and apanëraxën?» ¹⁷ Ata bësëfan bërëxëm bën xwita këni oñëgw od rek: «Ebalëkënali ed Aciw andey el, ang xodfux fo ke šorënd*!» ¹⁸ Ata bëlëngw bër Bëšëwif bën fel këno Yesu: «Afo ey di ecarax mi nangaxën mëne wëj aÿap ÿap ki eyëbi ņwãÿënd bela bën gër Aciw and Kaxanu!» ¹⁹ Yaka kêbi: «Ñamin tan Aciw and Kaxanu aņo do wëno me kanin nê bakey batas.» ²⁰ Re këni bëte bëlëngw bër Bëšëwif: «Ba ay nang ex na nde mëne bëniy ofëxw onax gë bënjongimat bayaxën këni Aciw and Kaxanu aņo? Do wëj këy rend bakey batas fo këy ri kaninaxën?» ²¹ Barikan, Yesu ga yaka kêbi mondako end Aciw and Kaxanu and baxo rend eņ, end eman endexëm eņ baxo yeyanënd. ²² And xaniw ko gër ecës aņ, bësëfan bërëxëm bën xwita këni eyeyan elo, ata xwëta këni Oñëgw Omënek ok do gë er bafi fel Yesu in. ²³ And hi baxo Yesu gër Yerusalem, gër ofëna or Apexa aņ, bëranjëm xwëta baņo ga këni wat becarax bend baxo rind beņ. ²⁴ Bari Yesu afi kwëta bana gayik ðek fo nang bafi, ²⁵ ax gi bana eno pel end ala gayikwa gë andexëm ðëj baxo nangënd er ex gër emëkw ed ala in.

3

End Yesu do gë Nikodem eņ

¹ Alëngw ar Bëšëwif ebaxëna gër enga end Ofariseņ ar bano wãcënd Nikodem. ² Akey amat, ye ko gëmëd gër Yesu re ko: «Asëyali, aye nang këmi mëne wëj Kaxanu lawënëgu ki eyëbo tëyali endexëm eņ. Ala ax kor na exo di becarax bend wateli këmi beņ angëmëne ani bar ex na gë Kaxanu.» ³ Yesu yaka këno: «Dal in këmi felënd, ar ano dëw ex na gašëxe an axo kor na exo wat owun or Kaxanu ol.» ⁴ Ata re ko Nikodem: «Mondake ko xor ala eno dëw gašëxe and ko xar aņ? Axor nde ko xor exo baka gër acël and nëm eņo dëwxaxën gašëxe?» ⁵ Yaka këno bëte Yesu: «Dal in këmi felënd, ar ano dëw ex na gë men do gë Angoc an, axo kor na exo dîl gër owun or Kaxanu. ⁶ Ar rëw këno ala an, ala fo hi ko do ar rëw këno Angoc and Kaxanu an, ar angoc hi ko. ⁷ Wëj kërexî caran na end re këme afo enun dëw gašëxe eņ. ⁸ Ekoc el gand ed këno ÿandi kë xocënd do awël fo këy wël ga kë rëm. Bari ay nang na ba feye xaniwëk do ba feye kë yend. Awa mondako fo ex end ar rëw këno Angoc and Kaxanu eņ.»

⁹ Ata wëka ko bëte Nikodem: «Mondake kë xor ex gi eņo?» ¹⁰ Yaka këno Yesu: «Okò, wëj kêbi sëyalind end Kaxanu eņ bulunda ir Isërayel in nde do nem këy eņo? ¹¹ Dal in, këmi felënd biyi end nang këmi këmun sëyalind, osede orebi ol end wat këmi ex! Bari wën an mand na er këmi reyand in. ¹² Angëmëne nê edeya me bend gër ebar ro beņ wën an mand na do mondake kën wã bend yaņ gër orën beņ? ¹³ Elod

ala axo ye ex na yaŋ gër orën; wëno Asëñiŵ ar ala an fo fedawëk. ¹⁴ Ang xaŵ baŋo Moyis andën and yawale gër ladawe ak, mondako fo këne xaŵ wëno Asëñiŵ ar ala an ¹⁵ do ar ke xwëta yo ašot ko šot aniyand and din aŋ.

¹⁶ «Gayikwa Kaxanu mbaŋ ñan këbi bela bër gër ngwën ro bën, mëŋ yëlxën këbi Asëñiŵ ar tañ arexëm an, do ar këŋo xwëta yo exo cot aniyand and din aŋ. ¹⁷ Enimin, Kaxanu ebi pexënaxën bela bën lawënëgu këŋo Asëñiŵ arexëm an gër ngwën ro, ax gi ex na ebi nëpaxën. ¹⁸ Ar këŋo xwëta Asëñiŵ ar Kaxanu an aŋo nëp na. Bari ar aŋo kwëta ex na an anëka nëp këŋo gayik axo kwëta ex na oŵac or Asëñiŵ ar tañ ar Kaxanu ol. ¹⁹ Awa në eŋo këbi nëpaxën Kaxanu: ga yowëk angoben aŋ gër ngwën ro, bela bën šus këni, do ñan këni ecamëdan el gayik beber këni rind bën ax ye ex na. ²⁰ Ata ar kë wëndërand an kë šusënd angoben aŋ, do axo təkand na këdi kë fëlëtar beñëŋenax bend ko rind beŋ. ²¹ Barikan, ar kë rind end dal an kë səkand angoben aŋ eni wataxën bela bën mëne beber ko rind bën gë Kaxanu këni rind.»

End or gapak or Yesu eŋ

²² Ga xucak eŋo, Yesu gë bësëfan bërëxëm bën ye këni gër ebar ed Yude, xeyërax këbi fën bakey do kënëbi buyind bela bën. ²³ Şaŋ Batis, gër ed këbi buyind bela baŋi baxo gër Enoŋ, ler gër ingol ind Salim gayik mbaŋ ebax men oŋ. Fën bani yend bela bën ebi buyix. ²⁴ Amëd aŋo ano përa bana pere Şaŋ Batis.

²⁵ Ata akey amat, bësëfan bërëxëm bën këni šampërend gë Ašëwif abat end mondake këni rind eŵunëtan el. ²⁶ Ga sëka këno Şaŋ Batis, re këni: «Asëyali, ar yow bax ekeg ed Yurëdeŋ xali reya bay endëxëm an, në ebuyi ebi de bela bën do dek mëŋ fo këno sëfënd.» ²⁷ Ata Şaŋ Batis yaka këbi: «Ala an er šot ko yo, orën ol yël këŋo. ²⁸ Wën deŋ awël wël këne ga këme reya mëne ame gi ex na Afexën an, alëngwa fo lëngwaw exe tëfëraxënëgu. ²⁹ Icën in wa këŋo xanand endënaŵ end eñër eŋ, ax gi ex na lawo ir këŋo laŋët in. Alaŋëta an, alaŋët fo këŋo laŋëtënd, do mbaŋ këŋo nëngandërad ga këŋo wëlënd icën in. Mëŋ ex, wëno dek hi këme onënga ol. ³⁰ Ado wëlil exo mëŋ do wëno ene kwëya bela bën.

³¹ «Ar xaniwëk yaŋ gër orën an yëmbëta këbi dek bela bën. Ar gër ebar an, ar gër ebar fo ex do end gër ebar fo ko yeyanënd. Ar xaniwëk yaŋ gër orën an nëmëca këbi dek bela bën. ³² Er watëgu ko in do er wëlëgu ko gër orën in ko reyand. Ala ax ma ex na osede orexëm ol. ³³ Barikan ar ŵak osede orexëm an reyak mëne Kaxanu dal exo. ³⁴ Kaxanu yël këŋo gë etëyin këm Angoc andëxëm aŋ ar lawënëgu këŋo an. Mëŋ ex er ko reyand in gër Kaxanu xaniwëk. ³⁵ Sëm in bon ñan këŋo Asëñiŵ do beŷ dek sebënan këŋo. ³⁶ Ar ŵak end Asëñiŵ ar Kaxanu eŋ šotëk aniyand and din aŋ. Ar aŋo kwëta ex na an axo cot na aniyand aŋo, do oxoŷ or Kaxanu ol laŋ ex gër ndëxëm.»

4

End asoxari Asamari eŋ

¹ Ata Axwën Yesu nang ko mëne Ofariseŋ ok wël bax mëne bësëfan bërëxëm bën yëmbëk nëmëc gë bër Şaŋ Batis bën, bête bër këbi buyind bën yëmb nëmëc. ² Enimin, bësëfan bërëxëm bën babi buyind, ax gi ex na Yesu mëŋ dëŋ. ³ Ata na ga xani ko gër ebar ed Yude wāyi ko gër ed Galile. ⁴ Afo ir ebar ed Samari in ebax exo kuca. ⁵ Ga ko ye, ŋat ko gër angol and bani wācënd Sikar, ler gër oşënga or Yakob or yël baŋo asëñiŋw Yosef. ⁶ Na bax andu and Yakob aŋ. Yesu, ga sëkwëra ko oñe oŋ, yëpa ko ler gër andu, xarak amëd aŋo eñan eŋ keŋ gër gaf hi bax.

⁷ Na yow ko asoxari Asamari edëmb ed men. Ata re ko Yesu: «Yëludë wa me ceb.» ⁸ Xarak, bësëfan bërëxëm bën gër angol ye bani eni yëcëraw er këni yamb in. ⁹ Ata re ko asoxari an: «Yama wëj Aşëwif nde ke xarand men ond eceb wëno Asamari?» (Rexën baxo mondako asoxari an, Bëşëwif bën abani sëkar na gë Bësamari bën.) ¹⁰ Ata Yesu yaka këŋo: «Kido anang nang bay er ko yëlënd Kaxanu in do kido afëni fëni baxi noŋo hi këme wëno ar ki xarand men ajo an, wëj dëŋ xaradoxe. Ata yël domi men ond kë yëlënd aniyani oŋ.» ¹¹ Na re ko asoxari an: «Oko axwën, ay gi ex na gë siwo ir këy rëmbaxën, do andu aŋ atiŋax ex. Feye wa këy şotëgu men ond kë yëlënd aniyani oŋo? ¹² Yakob, axarëk arebi an sebëtan këbo andu aŋo. Gër aŋo bani şëbënd mëŋ gë bosëñiŋw do gë oyel orebën ol. Ba wëj nde xuca këŋo?» ¹³ Ata yaka ko Yesu: «Ar kë şëb yo men oŋo ro, asel këŋo sel gaşëxe. ¹⁴ Barikan men ond këme yëlënd oŋ, ar kë şëb an din aŋo tel na. Men oŋo ang epëndin fo kë yāna ex dëjënd gër ola orexëm xali gër aniyani and din.» ¹⁵ Ata re ko asoxari an: «Axwën yëlële ngwa men oŋo, mëŋ bayik axe ŋana na exe telënd din do me teŋ eyow ed gër andu ro el.» ¹⁶ Re ko Yesu: «Yel eyo macëgu icën indey in, en tefëreŋu.» ¹⁷ Yaka ko asoxari an: «Ame gi ex na gë icën.» Na re ko Yesu: «Dal reya këy mëne ay gi ex na gë icën. ¹⁸ Bësoşan bëco şapër kën do gë ar yëpa kën gërëgako an, axo gi ex na icën indey. Ata dal dëŋ reya këy.» ¹⁹ Na re ko asoxari an: «Axwën, anëka nang këme mëne wëj alawënel ar Kaxanu hi këy. ²⁰ Bëxarëk bërebi bën gër etënd elo bano şalend Kaxanu, do wën Bëşëwif bën kën rend mëne gër Yerusalem fo hi ko mocale.» ²¹ Ata re ko Yesu: «Abiŋwën, kwëtale ga re këme, ayow kë yow apëxëd and këno yāna eno calend Faba në er ex yo, xarak ax gi ex na gër etënd elo fo, bête ax bo na gër Yerusalem fo. ²² Wën Bësamari bën, ano nang ex na ar këno şalend an. Biyi Bëşëwif bën nang këŋo gayik paŋ gë enëŋ endëbi eŋ këni fëxaxën dëk bela bën. ²³ Barikan, në eyow ex (ado gërëgako dëŋ ex) amëd and bër këŋo şalend enim Faba, gë angoc do gë dal bën. Ata bër këŋo şalend mondako bën këbi şaland. ²⁴ Kaxanu angoc hi ko, do bër këŋo şalend bën, afo eno calend gë angoc aŋ do gë dal in.» ²⁵ Na rew ko asoxari an: «Anang nang këme mëne në eyow exo Afexën an, (mëne ngëŋ Kërisët). And ko ŋatëgu aŋ, mëŋ këbo sëfëtan beŋ bën dëk.» ²⁶ Yaka këŋo Yesu: «Wëno ar ki yeyanelind ajo dëŋ ex!»

²⁷ Aŋo ŋatëgu këni bësëfan bën. Aşaran şaran babi ga sëk këno Yesu ga këŋo felëra asoxari end Kaxanu eŋ. Barikan, gabatak aŋo mëka bana ba ine baŋo wëkand do ba ine baŋo felëraxënënd. ²⁸ Ata asoxari an seb ko na ipeya ind men in, wāra ko gër angol felëx këbi

bela bën: ²⁹ «Yowën eno nang ar felëra ke dek beber ri kême an. Ba axo gi ex na cêŋ Afexën an?» ³⁰ Ata ga şanëgu këni angol aŋ, ye këni bura-bura gër ed hi baxo Yesu. ³¹ Amëd aŋo, bano felënd bësëfan bën: «Awël nde Asëyali, yambëral.» ³² Re ko: «Eyamb yamb exëna ed an nang ex na.» ³³ Na bësëfan bën këni wëkarënd ba ala wëlanëgu këŋo na eyamb yamb. ³⁴ Ata re ko Yesu: «Andiyen and ýandi këŋo ar lawënegu ke xali me eŋata aŋ ex eyamb yamb iram in. ³⁵ Ax gi ex na nde are kën rend opacaŵ onax fo bayik ekana ed benedä el? Awa ga re kême: Dënëtayin en wataxën benedä beŋ ga feşëk gër ocënga. Ekana fo bayik. ³⁶ Aşos këno şosënd axana ar enedä end aniyen and din an ebi nëngandëraxën andamat aned an do gë axana an. ³⁷ Gër endey eŋo, enimin, däl ex: Abat kë nedënd, aşëxen kë xanand eyamb el. ³⁸ Wëno lawën këŋun en kana benedä beŋ gër ed an tëw ex na. Bëşëxen riyenik do wën, alil fo lil kënëbi gër andiyen.»

³⁹ Yatijo, gër angol and Bësamari aŋo bëranjëm ŵa bax end Yesu eŋ ga wël këno asoxari an ga ko reya mëne afelëra felëra këŋo dek er ri ko gër aniyen andexëm in. ⁴⁰ Bësamari bën ga barërëgu këni gër ed hi baxo Yesu, xara këno exo bayi yatijo gër angol andebën. Ga ŵa ko, xey këŋo bakey baki. ⁴¹ Në eŋo ýëmbëraxën bani nëmëc bër ŵa bax eyeyan edexëm bën. ⁴² Afel bano felënd asoxari an: «Abo ex na dë ga ŵa këmi gayik wëj fel këbo. Gë andebi aŋo dëŋ baxët këmo do nang këmi mëne enimin, mëŋ ex Afexën ar ngwën an.»

End pakën ed itox eŋ

⁴³ Ga xucak bakey baki baŋo, Yesu xuca ko ond gër ebar ed Galile oŋ. ⁴⁴ Mëŋ dëŋ reya bax mëne alawënel ar Kaxanu an, ano pëbënd na gër ed rëw këno. ⁴⁵ And řat ko gër ebar ed Galile aŋ, Bëgalile bën xaca këno gayik awat wat bani dek beber ri baxo gër Yerusalem bën, yatir Ofëna or Apexa. Bën bëte, aye ye bani gër ofëna olo.

⁴⁶ Awa Yesu baka ko gër ingol ind Kana gër ebar ed Galile, gër ed nëngwët baxo men oŋ hik ngoy. Ata gër angol and Kafarënowum, ar bët bax gër emun an şëxwërayili baŋo na asëñiw. ⁴⁷ Gogo nde ga wël ko mëne Yesu bakawëk gër Galile, ga xaniw ko gër ebar ed Yude. Ata ŵara ko eŋo karaw end itox indexëm eŋ gayik në emëkw na fo bayi baxo. ⁴⁸ Ata re ko Yesu: «Wën angëmëne ane watëlind na becarax do gë becërëcaxik, din ane kwëta na!» ⁴⁹ Yaka këŋo ala ajo: «Axwën, cëlaye gër ndebi këdi ko nemi itox indam iŋ.» ⁵⁰ Re ko Yesu: «Maýil, asëñix anëka bëngw ko.» Ga ŵa ko er re ko Yesu in, ŵaýi ko. ⁵¹ Ga ko şëla, fed këni gë bëriyenin bër gër iciw indexëm bën. Fel këno mëne itox indexëm iŋ abëngw exo, anëka fak ko. ⁵² Wëka këbi ba nand fe fak ko. Yaka këno: «Ganëka and hik eñan poxoş gaf aŋ, xoc këŋo.» ⁵³ Ata xwita ko sëm mëne amëd aŋo dëŋ fel baŋo Yesu itox indey iŋ abëngw exo. Ata ŵa këni end Yesu eŋ mëŋ gë ekun edexëm el dek. ⁵⁴ Eŋo bax ecarax ekinëm end ri baxo Yesu gër ebar ed Galile eŋ ga xaniw ko gër ed Yude.

5

¹ Ga xucak eŋo, hik bëte ofëna or Bëşëwif. Yesu ye ko yaŋ gër Yerusalem. ² Xarak gër Yerusalem, ler gër Ebët ed Opeý, anjer* hi

* 5:2 5.2 Anjer aŋo anac nac hi bax.

bax na and bani wacënd gë eyeyan ed Bêşewif el Betësada. Mokece xece bani do seba bani odilaya oco. ³⁻⁴ Dila gër odilaya oko bani renarand bêşëxwëra bëranjëm: bêşiwëk, gë bëseŷik, gë bërëgofo. ⁵ Şëf gër bêşëxwëra bëjo, ala baxëna arëgofo elod bëniy ofëxw osas gë bënjongëbëtas. ⁶ Ata Yesu wat këŋo gër ed laki ko. Ga wata ko mëne elod anëka fo ko lakirand na, wëka këŋo: «Wëj, aŷandi nde ŷandi ki ey pak?» ⁷ Yaka këŋo: «Asoşan, ame gi ex na gë ar ke lap polo gër anjer and kë şangënanand men aŋ. Awa nand ke xacërand na, gogo nde exo cëgët aşëxen.» ⁸ Ata Yesu re ko: «Kanil ey med anakaya andey aŋ, ey ye!» ⁹ Ataŋ ga fak ko ala ajo, wëd ko anakaya andexëm aŋ do ko yexërand şenene. Xarak yatijo akey and eteyëta bax. ¹⁰ Bëlëngw bër Bêşewif bën këno rend ala ar fakëk an: «Xey wëj wa, ba ax gi ex na nde doro ex akey and eteyëta aŋ? Ax űap ex na ey dëbina anakaya andey aŋ!» ¹¹ Na yaka këbi: «Ar fakën ke an fel ke dë me dëbina anakaya andam aŋ do me ye.» ¹² Wëka këno: «Noŷo wa ex ar fel ki ey med anakaya andey do ey yexëra an?» ¹³ Ar fakëk an axo nang bana ba noŷo ex do bëte Yesu anëka hi baxo şit gër amëxwër and hi bax na.

¹⁴ Ga xucak eŋo, Yesu sëk këŋo ala ajo gër yangana ir Aciw and Kaxanu. Fel këŋo: «Awa gayikako anëka fak këy, tefël emendëran el këdi ki wëcan end nëmëc eŋo.» ¹⁵ Aŋo ye ko ala ajo felëx këbi bëlëngw bër Bêşewif bën mëne Yesu fakën këŋo. ¹⁶ Ata bëlëngw bër Bêşewif bën mëŋ bano rixëraxënënd Yesu gayik eŋo baxo rind yafir akey and eteyëta. ¹⁷ Yesu yaka këbi: «Faba key yo key ko riyenind, wëno bëte mondako fo këme riyenind.» ¹⁸ Ata bëlëngw bër Bêşewif bën këni şaland eno daw Yesu, ga baxo rend cëŋ mëne Kaxanu ex Sëm, er wacaya bax mëne gwër fo hi këni gë Kaxanu. Bari ax gi ex na gayik ayepën baxo yepënënd fo akey and eteyëta aŋ.

End or gapak eŋ

¹⁹ Ata yaka këbi Yesu: «Dal in këmun felënd, wëno Asëniw in ŷowëŷ ame dind na gë oŋandi odam. Barikan, er këmo watelind Faba in këme rind. Do dek er ko rind Faba in, mondako fo këme rind wëno Asëniw in. ²⁰ Faba aŷan űan ke wëno Asëniw in do aŷasin ke ŷasinënd dek beber ko rind bën. Bëte aŷasin ke ŷasin beber nëmëcak beŋo, ado wën aşaran këŋun şaran. ²¹ Ata Faba ang këbi xaninënd bêşësëk do këbi liyanënd ak, mondako fo këmo liyan wëno Asëniw in ar ŷandi ke an. ²² Bëte Faba, ala aŋo kitind na, wëno Asëniw in sebën ke dek kiti in ²³ ene pëbaxën dek ang fëb këno mëŋ ak. Ar axe pëb ex na wëno Asëniw an, aŋo pëb ex na Faba, mëŋ ar lawënëgu ke an.

²⁴ «Dal in këmun felënd, ar ke faxëtënd do eŋo kwëta ar lawënëgu ke an, anëka şot ko aniyand din aŋ do axo ye na gër kiti. Anëka xuca ko ecës el, do űat ko gër aniyand. ²⁵ Dal in këmun felënd, amëd aŋ në eyow ex, (ado gërëgako dëŋ ex) bêşësëk bën awël këni wël oniw or Asëniw ar Kaxanu ol. Bër kë wël bën axani këni xani gër ecës do eni diya. ²⁶ Enimin, ang exo Faba mëŋ dëŋ aniyand ak, mondako fo yël ke wëno Asëniw me gi wëno bëte aniyand aŋ. ²⁷ Wëno yël ke or gapak or mëni kitixën bela ol gayik wëno ex Asëniw ar ala an. ²⁸ Këreŋun caran na eŋo: Në eyow ex amëd and këni wël dek bër ex gër baűeg bën oniw oram ol. ²⁹ Ata eni kanira gër ecës: bër bax rind enjekax

bën eni ye gër anıyan and din do bër bax rind eññenax bën eni ye gër kiti. ³⁰ Faba, mēj ar lawñēgu ke an ke felēnd ang kēmēni xiti bela ak, ŷowēy ame dind na gē oñandi odam ok. Do kiti indam ij ind šenene ex gayik oñandi od ar lawñēgu ke ok kēme ŝaland, ax gi ex na odam ok.»

End osede or bend Yesu eŋ

³¹ «Angēmēne wēno fo kē reyand osede or gaf iram ol, end kēme reyand eŋ ax gi ex na đal. ³² Ašēxen kē reyand osede oram ol, do anang nang kēme, er ko reyand endam in đal ex. ³³ Wēn lawñen babi bela gēr Şaŋ Batis. Ga űat kēni, awēl wēl bano ga ko reya đal in. ³⁴ Wēno cēŋ, end osede oram eŋ, ax gi ex ala kē reyand, barikan en pexaxēn kēmun felaxēnēnd eŋo. ³⁵ Şaŋ, er hi baxo ang lambo ir fētēn kēni ex űoband fo. Do wēn anēngandēra nēngandēra kējun amēd gē angoben andexēm aŋ. ³⁶ Wēno, osede or kēme reyand ol nēmēcak or Şaŋ Batis ol gayik bebēr yēl ke Faba me dind bën kējun wāsinēnd mēne mēj dēŋ lawñēgu ke. ³⁷ Do Faba mēj ar lawñēgu ke an dēŋ kē reyand endam eŋ. Wēn, elod an wēl ex na oniŵ orexēm ol, elod an wat ex na dēxas irexēm in. ³⁸ Gayikako an ma ex na end wēno ar lawñēgu ke eŋ, an kwētaya ex na eyeyan edexēm el gēr owēkw orewēn. ³⁹ Wēn kēn balēkēnalind Oñēgw Omēnēk ok ga yēla kēn mēne anıyan and din aŋ kēn ŝot, xarak oñēgw oko dēŋ kē reyand endam eŋ. ⁴⁰ Wēn aŋun űandi ex na en yēlaya gēr ndam en cotaxēn anıyan and din aŋ!

⁴¹ «Wēno ame caland na ene cēkw bela. ⁴² Bari aye nang kēme mēne wēn ano űan ex na Kaxanu. ⁴³ Wēno mēj lawñēgu ke gē owāc orexēm ol, bari wēn ane kwētaya ex na. Barikan angēmēne ašēxen exo yow axwētaya kēno xwētaya xarak Kaxanu aŋo đawñēguw ex na! ⁴⁴ Wēn bër kē ŝekwērēnd bējo, wēn bër ax caland na en wat enjaran end Kaxanu fo bën, mondake wa kēn xor ene kwēta? ⁴⁵ Kēren yēla na mēne wēno kējun lēxw gēr Faba. Moyis, mēj ar xwēta kēno an, kējun lēxw. ⁴⁶ Kido end Moyis eŋ űa ban, aűa űa don bēte endam eŋ gayik endam yēgw ko. ⁴⁷ Bari angēmēne an ma ex na oñēgw odexēm ok, mondake kēn űa er kēme rend in?»

6

End ecarax end mburu eŋ

¹ Ga xucak eŋo, Yesu xegēta ko anjer and Galile and bani wācēnd bēte anjer and Tiberiyad aŋ. ² Bela bēranjēm baŋo sēfand gayik awat bani watēnd becarax, ga babi fakēn bēšēxwēra bën. ³ Ata Yesu, ga sēfēr kēni gē bēšēfan bën yaŋ nē etēnd, yēparax kēni ⁴ xarak anēka babi saxēgund Ofēna or Apexa or Bēšēwif ol. ⁵ Yesu ga nēkona ko, wat kēfi amēxwēr atēm ga kēni yow gand ed hi bani. Ata wēka kēŋo Filip: «Feye wa kēne yēcēguye er kēni yamb bela bējo in?» ⁶ Ga baŋo wēkand mondako, atēy fo baŋo rind gayik anang nang baxo er ko ri in. ⁷ Ata yaka ko Filip: «Ado ene yēcēgudoye yo mburu ij batama band kodī okeme oki, exo cotaxēn ala kala tēkēr, ax gi dona gwac.» ⁸ Ašēfan abat, Andēre, abinēm ar Simoŋ Piyer, re ko: ⁹ «Ake ro inēmēta exēna đe ind gē bamburu baŋo band orēš, gē oxan oxi. Ine ngwa kē feca, bela bër go bën?» ¹⁰ Ata re ko Yesu: «Pelinēfi eni űēpara gēr ebar.» Xarak na gēr ed ebani mbaŋ lēg bax ondēs oŋ. Er hi bani bēsošan

bën fo gwër në owëli oco. ¹¹ Yesu, ga wëd ko bamburu baŋ, šëkwa kënjo Kaxanu do šetëra këbi bër hi bax na bën. Mondako fo ri baxo gë oxan ol do ar ex kala yamb ko xali wëd ko. ¹² And wëd këni aŋ, fel këbi bësëfan bën: «Barin bacaxaken band bayitarak baŋ, yowëy kërëx nemi na.» ¹³ Ata ga barëra këni, fëxw këbi bakange epëxw gë baki gë bacaxaken band mburu ir orëš ir bayitara bafi in. ¹⁴ Ga wat këni ecarax end ri baxo Yesu eŋ, bela bën këni rend: «Enimin, mën ex alawën ar bax yowënd gër ngwën ro an.» ¹⁵ Ata Yesu, ga wata ko mène aŋandi ŷandi bafi eno nëŷali exo gi emun endebën, nacëta ko gašëxe gabat yaŋ gër etënd.

End gër anjer eŋ

¹⁶ Apenëka aŋ, bësëfan bërëxëm bën šëla këni xali gër bënja ir anjer. ¹⁷ Ata fëra këni polo në ikuluŋ eni yexën gër Kafarënowum, ekeg elo. Anëka xwëyar bax do Yesu abi tëfëgu bana pere. ¹⁸ Mbaŋ bax xocënd do men oŋ kë xanind gër anjer bomeŋ bomeŋ. ¹⁹ Ga xas këni gë ikuluŋ in në bapakan baŋjo, xali baŋjongamat, watëgu këno Yesu ga ko ye yaŋ gër men ang gër ebar eŋaŷëk fo. And hi ko dam gër ikuluŋ aŋ, bësëfan bën yëdara këni. ²⁰ Ata re ko Yesu: «Wëno ex, kërën yëdara na!» ²¹ Aŋandi ŷandi bafi bësëfan bën eno mëlali gër ikuluŋ in. Barikan anëka fiat bani gër ebar, gër bënja ir gër ed bani yend.

End eyamb ed aniyan eŋ

²² Në ecan ijo, amëxwër and bër bayi bax ekeg elo aŋ, xaman këni mène ikuluŋ imat fo bayi bax na gër ed hi bani do mène Yesu ani ye bana gë bësëfan bën. ²³ Ata bëkuluŋ ocëxe fiatëguk gër Tiberiyad, ler na gër ed yambëra bani mburu ind yëmbën baxo Axwën an and šëkwa kënjo Kaxanu aŋ. ²⁴ Ga wata këni mène Yesu gë bësëfan bërëxëm bën ani bo bana na, fëra këni gër bëkuluŋ bënjo do kwël ye këni gër Kafarënowum eno calax. ²⁵ Ga sëkëx këno ekeg elo, wëka këno: «Asëyali, nand fe wa yow këy ro?» ²⁶ Yesu yaka këbi: «Dal in këmün felënd, ga yambëra kën xali wëd kën këne šalaxënënd, ax gi ex na ga fëni kënun becarax bënd këme rind beŋ. ²⁷ Diyenindën end eyamb ed kë bayi xali gër aniyan and din eŋ, bari ax gi ex na end eyamb ed kë nemi ecan ecan eŋ. Eyamb ed aniyan and din el, wëno Asëniw ar ala an kë yëlënd gayik wëno yata ke Faba Kaxanu.» ²⁸ Bër gër amëxwër bën wëka këno: «Ineŵa ŷapëk mo din Kaxanu gër andiyen andexëm?» ²⁹ Yaka këbi: «Er ex andiyen and Kaxanu in, ene kwëta wëno ar lawënëgu ke an.» ³⁰ Wëka këno bëte: «Do ecarax end fe këyëbo ŵasin mi kwëtaxën? Ine këy ri?» ³¹ Bëxarëk bërëfi bën eyamb ed bani wacënd man el bani yambënd gër ladawe, ang ŷeg këni ak: eyamb ed xaniwëk gër orën el bafi yëlënd Kaxanu. ³² Ata re ko Yesu: «Dal in këmün felënd, Faba bafi yëlënd eyamb ed dal ed xaniwëk gër orën el bëxarëk bërëwën bën, ax gi ex na Moyis. Mën fo kënun yëlënd bëte doru eyamb ed dal ed xaniwëk gër orën el. ³³ Gayikwa eyamb ed ko yëlënd Kaxanu el ex ar fedawëk gër orën an, do ko yëlënd aniyan gër ngwën ro an.» ³⁴ Ata re këni: «Awa Axwën, yëlindëbo ngwa din eyamb elo.» ³⁵ Yesu fel këbi: «Wëno ex eyamb ed kë yëlënd aniyan el. Ar ke sëf an din aŋo kor na enjo eŋ, ar kë ŵa

endam an din aŋo tel na. ³⁶ Ga re kême, wën awat wat këne, bari ane kwëta ex na. ³⁷ Dek bër ke yël Faba bën aséf këne séf do din amëni ŋwaÿ na. ³⁸ Gayikako gër orën fedaw kême, er yow kême me dind oñandi od ar lawënëgu ke ok, ax gi ex na me dind oñandi odam. ³⁹ Er ÿandi këŋo ar lawënëgu ke in ex gabatak kërëmo tak na gër bër yël ke: axanin këmo xaninëď gër ecës yatir akey apelatar. ⁴⁰ Eŋo ex enimin, er ÿandi këŋo Faba in: ar ke wat yo wëno Asëñiŵ do exe kwëta an ašot ko šot aniyan and din aŋ. Ata këmo xanin gër ecës, yatir akey apelatar.»

⁴¹ Ata Bëšëwif bën këni wunëwunand endexëm eŋ ga wël këno ga ko re mëne mëŋ ex eyamb ed fedawëk gër orën el. ⁴² Er bani rend: «Ajo ba axo gi ex na nde ngwa Yesu, asëñiŵ ar Yosef? Ax gi ex na nde anang nang kënëbene nëm gë sëm? Mondake cëŋ ko rend mëne gër orën fedaw ko?» ⁴³ Yesu ga wata këbi, re ko: «Këren ŋunëŋuna na. ⁴⁴ Ala ax kor na exo yëlaya gër ndam, ang ax gi ex na Faba, mëŋ ar lawënëgu ke an, wëlaw këŋo. Do wëno ata këmo xanin gër ecës, yatir akey apelatar. ⁴⁵ Ga ÿëgw këni wa bëlawënel bën gër okayëta mëne: Kaxanu këbi ÿana ebi tëyalind dek bela bën. Ar kë baxët osëyali orexëm an do exo ma, ayëlaya ko yëlaya gër ndam. ⁴⁶ Eŋo ax macaya ex na mëne ala wat këŋo na Faba Kaxanu, ang ax gi ex na ar xaniwëk gër ndexëm an. ⁴⁷ Dal in këmün felënd, ar wāk endam an šotëk aniyan and din aŋ. ⁴⁸ Wëno ex eyamb ed kë yëlënd aniyan el. ⁴⁹ Bëxarëk bërewën bën yambëguk eyamb ed këni wacënd man el gër ladawe, barikan ašës šës këni. ⁵⁰ Nangin mëne ar kë yamb eyamb ed fedawëk gër orën an, axo nemi na. ⁵¹ Wëno ex eyamb ebëngw ed šëlawëk gër orën el. Angëmëne ala exo yamb eyamb elo, din ir din ko liya, do eyamb ed këmo yël el ex eman endam eŋ exo dīyaxën gër ngwën ro.» ⁵² Ga wël këno, Bëšëwif bën këni šampërend: «Mondake wa ko xor ebo yël eman endexëm eŋ ene yambe?» ⁵³ Na re ko Yesu: «Iyo dal in këmün felënd: angëmëne an yamb ex na eman end wëno Asëñiŵ ar ala eŋ do an ceŋ ex na ošat oram oŋ, aniyan ax gi ex na gër ola orewën. ⁵⁴ Ar kë yamb eman endam do exo ceŋ ošat oram an kë šot aniyan and din aŋ do wëno axanin këmo xaninëď gër ecës, yatir akey apelatar. ⁵⁵ Enimin, eman endam eŋ eyamb ex do ošat oram oŋ ešëb-ceŋ ex. ⁵⁶ Ar kë yamb eman endam do exo ceŋ ošat oram an ke šosa do mi gi din araŋat. ⁵⁷ Faba mëŋ ar lawënëgu ke an aŋëngw exo do wëno gë mëŋ liya këme. Ar ke yamb an gë wëno këmi liya. ⁵⁸ Nëkoyin ro eyamb ed fedawëk gër orën el, ax gi ex na ang ed yambëgu këni bëxarëk bërewën do nemira këni el. Ar ke yamb an din ir din ko liya.» ⁵⁹ Mondako sëyali babi Yesu gër aciŵ acaleya and gër Kafarënowum.

End aniyan and din eŋ

⁶⁰ Ga baxët këno na, bësëfan bëranjëm gër bër baŋo sëfarand re këni: «Eyeyan elo dek sibëk. Ba noŋo kë xor cëŋ exo baxët?» ⁶¹ Yesu, ga wata ko mëne bësëfan bën në eŋunëwuna exëni, wëka këbi: «Ba end re këme eŋ nde šodo këŋun? ⁶² Do and këne wat, wëno Asëñiŵ ar ala an ga këme baka yaŋ gër ed hi bame aŋ cëŋ? ⁶³ Angoc aŋ kë yëlënd aniyan aŋ, eman eŋ ŋowëÿ ax kor na ex di. Bend fel këmün beŋo bend Angoc ex do beŋo kë yëlënd aniyan aŋ. ⁶⁴ Bari ang hi kën ro ako, bëreëmar ane kwëta ex na.» Gayikwa Yesu aye nang babi, elod

gër ŷanar bër ax ma ex na endexëm bën. Bëte anang nang baxo noŷo bax ar kënjo lëxw an. ⁶⁵ Ata ko rend: «Mën këmum felaxënënd mēne ala ax yow na gër ndam ang ax gi ex na Faba wëlaw kënjo.» ⁶⁶ Ata elod améd aŷo, bësēfan bērexēm bēranjēm bakana kēni gand epoy, seb kēni etēfēra edexēm el. ⁶⁷ Ata Yesu wēka kēbi bēsēfan epēxw gē bēxi bën: «Do wën cēŷ, aŷun nāndi ex na nde ene tēf?» ⁶⁸ Yaka ko Simoŷ Piyer: «Axwën, biyi gēr noŷo wa kēmi ye? Wēj ga ex wa ar gē eyeyan ed aniyān and din ir din an. ⁶⁹ Do biyi wāk endey eŷ ga nang kēmi mēne wēj ex Awēnēk ar Kaxanu an.» ⁷⁰ Yesu yaka kēbi: «Ax gi ex na nde wēno yata kēŷun, wën bēsēfan epēxw gē bēxi bën? Barikan, abat ŷabucara exo!» ⁷¹ Yuda, asēniw ar Simoŷ Isēkariyot, baŷo rend gayikwa gēr bēsēfan epēxw gē bēxi, mēŷ ebax ar kënjo lëxw an.

7

End bobinēm bor Yesu eŷ

¹ Ga xucak eŷo, Yesu ko sēfērand ebar ed Galile el. Aŷo nāndi bana exo ye gēr ed Yude gayik bēlēngw bēr Bēsēwif bën ašala bani ŷaland eno dāw. ² Xarak, dām ebax Ofēna or Bēsēwif or baner ol. ³ Ata bobinēm bor Yesu re kēni: «Kanil ey ye gēr ebar ed Yude eni watēx dēk bēsēfan bērey bën bebēr kēy rind bën. ⁴ Ar kē ŷaland eno nang bela an, axo dind na beŷ gēr ed ano watēnd na. Angēmēne becarax beŷo kēy rind, masiyanal gēr ngwēn ro.» ⁵ Enimin bobinēm dēŷ ano kwēta bana. ⁶ Ata Yesu yaka kēbi: «Apēxēd andam aŷ ax ŷatēgu ex na pere, barikan andewēn aŷ and din ex. ⁷ Bela bēr gēr ngwēn ro bën ani kor na enun cus. Barikan ašus ŷus kēne wēno gayik areya kēme reyand mēne bandixa bandebēn baŷ baŷnēŷanax ex. ⁸ Yeyin ngēŷ wēn yaŷ gēr ofēna. Wēno ame ye na gēr ofēna olo gayik apēxēd andam aŷ ax ŷat ex na pere.» ⁹ And re ko eŷo aŷ, Yesu bāyi ko gēr ebar ed Galile.

End Ofēna or baner eŷ

¹⁰ And ye kēni bobinēm gēr ofēna aŷ, Yesu ye ko bēte yir fo, aŷo nāndi bana eno wat bela bën. ¹¹ Ata bēlēngw bēr Bēsēwif bën kēno ŷalarand gēr ofēna do kēni wēkarēnd: «Awa feye exo aŷo?» ¹² Ata gēr bēmēxwēr, onēkēnēkar od nē endexēm ok mbaŷ ebax. Bērēmar are bani rend: «Ala ar ŷenene exo.» Bēsēxen bën: «Ali anambeli kēbi nambelind bela bën!» ¹³ Bari ala abax yeyan na poyoma endexēm eŷ, ga banēbi yēdand bēlēngw bēr Bēsēwif bën.

¹⁴ Anēka hi bax loxo ir ofēna in mērēxand and ye ko Yesu yaŷ gēr Aciw and Kaxanu aŷ, gēr ed bābi sēyalirand bela. ¹⁵ Ata bēlēngw bēr Bēsēwif bën, ga kēbi ŷaran, kēni wēkarēnd: «Mondake nang ko Oŷēgw Omēnēk ok mēŷ ar ax tēya ex na an.» ¹⁶ Ata yaka kēbi Yesu: «Osēyali oram ol, or ar lawēnēgu ke ex, bari ax gi ex na oram. ¹⁷ Ar ex aŷwēlēk ar exo di oŷandi od Kaxanu an, anang ko nang osēyali oram ol, ba gēr Kaxanu nde xaniwēk ba wēno fo nde kē yeyandērand. ¹⁸ Ar kē yeyandērand er yerētēk ko gē andexēm an, eno cēkwēnd ko ŷaland. Barikan, ar kē ŷaland enjaran end ar lawēnēgu kēŷo an, ar dāl hi ko do osēmbak ax gi ex na gēr ndexēm. ¹⁹ Ax gi ex na nde Moyis yēl kēŷun acariya and Kaxanu aŷ? Barikan wēn, gabatak ax tēfēnd na

acariya aŋo. Ineŵa kën şalaxënënd ene dāwʔ?» ²⁰ Ata amëxwër aŋ yaka këno: «Wëj ar gë bëyël ey! Noŷo kë şaland exi dāwʔ?»

²¹ Yesu yaka këbi: «Emat fo ri këme do wën dek şarandëra këŋun. ²² Moyis sëyali këŋun oxac or bëtox bëtoşan ol, (xarak ax gi ex na Moyis yerëtëk gayikako gër bëxarëk xaniwëk). Do ax gi ex na nde wën axac këno xacënd ala an yatir akey and eteyëta dëŋ? ²³ Angëmëne axac këno xacënd ala yatir akey and eteyëta këdi kën yepën acariya and Moyis aŋ, ineŵa xoŷënaxën këne wëno ar fakën këŋo yer ala an gë akey and eteyëta aŋ? ²⁴ Tebin ekiti ed bela el ang këŋun wëndanënd wën ak. Kitiyindën şenene!»

²⁵ Ata Bëyerusalem bërëmar këni rend: «Ax gi ex na nde ajo këno şaland eno dāwʔ? ²⁶ Barikan nëkodfo wa ga ko yeyandërand poyoma, do ala aŋo kexënd na! Anëka nde xwita këno bëlëngw bën mëne mëŋ dëŋ ex Afexën an? ²⁷ Barikan, ajo ro anang nang këne gër ed xaniw ko. Xarak Afexën an and ko yow aŋ, ala ax nang na gër ed xaniw ko.» ²⁸ Ata Yesu, ga këbi sëyalira bela bën gër yangana ir Aciw and Kaxanu, xeŷ ko: «Wën anang nang këne do anang nang kën gër ed xaniw këme! Barikan wëno ame yow ex na gë oŋandi odam. Ar lawënëgu ke an däl exo, bari ano nang ex na. ²⁹ Wëno anang nang këmo, gayikwa gër ndexëm xaniw këme, do mëŋ lawënëgu ke.» ³⁰ Bela bën këni şaland eno tëra, bari kabata aŋo tëra bana gayik ax ŋat bana pere apëxëd andexëm aŋ. ³¹ Ata gër amëxwër, bëranjëm ŵa këni end Yesu eŋ do këni rend: «And ko yow Afexën aŋ, becarax bend ko ri beŋ anëmëca nde kë nëmëca bend ajo beŋ?»

End etëra ed Yesu eŋ

³² Ofariseŋ ok wël kënëbi bëranjëm gër amëxwër ga këni nëkënëkar end Yesu eŋ. Ata bëşadaxan bëlëngw bën do gë Ofariseŋ ok lawën kënëbi bënëkona bën eno tëraw. ³³ Ata re ko Yesu: «Në erebat bayi këne pere imëd, me bakaxën gër ar lawënëgu ke. ³⁴ Aşalara këne şalara bari ane wat na. Do gër ed këme hi, wën an kor na en yeli.» ³⁵ Ata këni wëkarënd Bëşëwif bën: «Feye ngwa ko ye do enëŋo neme? Aye nde ko ye ed şapërëra këni Bëşëwif gër bër enëŋ ecëxe, ebi tëyalirax bër ani gi ex na Bëşëwif bën? ³⁶ Ine ngwa wăcayak eyeyan ed wëleli kënëŋo elo: “Aşalara këne şalara bari ane wat na. Do gër ed këme hi, wën an kor na en yeli.»»

End akey apelatar and Ofëna or baner eŋ

³⁷ Yatir akey apelatar and ofëna ebax akey atëm aŋ. Ata Yesu, ga xani ko xwiriş, xeŷ ko: «Ar sel këŋo an, yowëlexo mo yël exo ceb. ³⁸ Ar ke xwëta an, men ond këmo yël oŋ ang oŷëm or men ond anıyan fo kë ŷana ex peşënd gër yomb irexëm, ang rek Oŋëgw Omënëk ak.» ³⁹ End Angoc and Kaxanu and ebax eni cot bër këŋo xwëta eŋ baxo yeyanënd mondako. Amëd aŋo, Angoc aŋ axo yow bana pere gayik ax ŋat bana and kë şanaya enjaran end Yesu eŋ. ⁴⁰ Bërëmar gër amëxwër ga wël këni er baxo yeyanënd in, këni rend: «Enimin, ajo ex Alawënel an.» ⁴¹ Bëjo këni rend: «Ajo ex Afexën an!» Bëşëxen re këni: «Ba gër ebar ed Galile nde ebax exo kaniw Afexën an? ⁴² Ax gi ex na nde Oŋëgw Omënëk dëŋ rek mëne Afexën an ar andëwëra and Dafid ko hi do ar gër Betëlexem, angol and Dafid aŋ?» ⁴³ Ata bër gër amëxwër bën

xucarëra këbi në end Yesu. ⁴⁴ Bërëmar aŋandi ŷandi bafi eno tëra, bari gabatak ax yëxw bana eŋo.

End bëlëngw bër Bëšëwif eŋ

⁴⁵ Bënëkona bën, ga baka këni gër bëšadaxan bëlëngw do gër Ofariseŋ, wëkax kënebi: «Ine cëŋ bayik ano mëlawa ex na?» ⁴⁶ Yaka këni bënëkona bën: «Ar kë yeyanënd mondako, biyi elod amo wël ex na.» ⁴⁷ Ata yaka kënebi Ofariseŋ ok: «Wën bête, anëka nde seŋ këno eŋun nambeli?» ⁴⁸ Awat nde wat këno alëngw ar Bëšëwif ba fariseŋ ir wäk indexëm? ⁴⁹ Bari amëxwër aŋo, bër wë këbi exëni, ani nang ex na acariya and Moyis aŋ!» ⁵⁰ Ata Nikodem, ar ye bax gëmëd eni watër gë Yesu an, wëka këbi: ⁵¹ «Acariya andëbi aŋ, anëp nde këŋo nöpënd ala xarak bëxiti bën ano baxët ex na pere do ani nang ex na pere er ri ko in?» ⁵² Yaka këno: «Agalile nde hi këy wëj bête? Calal aye ata këy wat mëne alawënel gabatak ax kaniw ex na gër ebar ed Galile.»

End asoxari ar orekar eŋ

⁵³ [Ata ga xucak eŋo, ala kala wäyi ko gër iciw indexëm.*

8

¹ Ga xucak eŋo, Yesu ye ko yaŋ gër etënd ed gë bañarëka. ² Barikan mopëd gëbër, ga baka ko gër Aciwë and Kaxanu, barërëgu këni dëk bulunda in. Ga ŷëpa ko, këbi sëyalirand. ³ Ata bëšalen do gë Ofariseŋ sërawa këno asoxari ar fënga këno në orekar. ⁴ Ga xwëšan këno mërëxand, re këni: «Asëyali, asoxari ajo në orekar fëngaw këmo. ⁵ Acariya and Moyis aŋ ga rek mëne bësoxari bërako bën mopëtëra ŷap këbi xali eni cës. Awa wëj ake re këy?»

⁶ Ga re bani eŋo, atëy bano rind eno nagašanaxën. Barikan Yesu rëngw ko do ko ŷëgwënd gë imasa in gër ebar. ⁷ Ga këno nëŷali ebi pel ang këni ri ak, Yesu ga rëngwëta ko, re ko: «Ar gë eñëŋenax këm an, ñanaleŋo epët el.» ⁸ Rëngw ko gašëxe do ko ŷëgwënd bête gër ebar. ⁹ And wël këni eyeyan elo aŋ, šapërëra këni abat abat, ga ŷana këni bëxarëk bën. Bayi këni Yesu gë asoxari an na gër ed xwëšan bano mërëxand. ¹⁰ Ata rëngwëta ko Yesu, wëka këŋo asoxari an: «Oko feye exëni bër baxi lëxwënd bën? Ala axi nöp ex na nde?» ¹¹ Yaka ko asoxari an: «Axwën, gabatak axe nöp ex na!» Ata re ko Yesu: «Wëno bête ami nöp na. Maŷil, bête din kërey mendëra na mondako.»]

End angoben and ngwën eŋ

¹² Yesu, ga bakan ko osëyali ol, ko rend: «Wëno ex angoben and ngwën aŋ, ar ke sëf an angoben and kë wëland gër aniyan aŋ ko šot, din axo gi na gër ecamëdan.» ¹³ Ga wël këni eŋo, Ofariseŋ ok re këni: «Awa wëj gë andey këy reyand osede oreŋ ol, do osede olo ax gi ex na dal.» ¹⁴ Ata Yesu yaka këbi: «Aŷap ŷapëk ene kwëta ado ga këme reyand gë andam aŋo dëŋ er eme in. Osede oram ol dal ex gayikwa wëno anang nang këme gër ed xaniw këme do gër ed këme yend. Bari wën, an nang ex na gër ed xaniw këme, bête an nang ex na gër ed këme yend. ¹⁵ Wën bela fo hi kën do këne xitind. Wëno ala amo kitind na. ¹⁶ Do angëmëne wëno xiti këŋo ala an, kiti ino ind dal kë hi gayik ame gi ex na gabat: gë Faba, mëŋ ar lawëneŋu ke an, bar këmi.

* **7:53** 7.53 Bengas bënd gër Atëfëtan and Şaŋ 7.53 xali 8.11 ax gi ex na gër bakayëta bakarëk.

17 Aÿëgw ÿëgw këni gër acariya andewën mëne osede or këni reya bela bëxi bëjo ðal ex. 18 Wëno dëŋ kë reyand osede or hi këme ol do bëte Faba, mëŋ ar lawënëgu ke an, nè edeya exo endam eŋ.» 19 Ata wëka këno: «Feye ngwa hi ko sorix?» Yaka këbi: «Wën ane nang ex na wëno, bëte ano nang ex na Faba. Kido anang nang bane, anang nang dono Faba.» 20 Mondako felëra babi Yesu ga këbi sëyali ler gër akwëtaya and oyël, gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu. Bari gabatak aŋo tëra bana gayik ax ŋat bana pere apëxëd andexëm aŋ.

End Ar yaŋ gër orën eŋ

21 Yesu fel këbi bëte: «Ga këme yend ako, wën ašalara këne šalara bari ane wat na. Awa eñëŋenax endewën eŋ këŋun nemin. An kor na ene tēfeli gër ed këme yend.» 22 Na Bëšëwif bën këni rend: «Ga ko rend ako ane kor ex na enëŋo tēfe gër ed ko yend, ba alaŵaya nde ko laŵaya?» 23 Ata re ko Yesu: «Wën bër gëd ro hi kën, wëno ar yaŋ hi këme, ame gi ex na ar ngwën iŋo ro. 24 Mëŋ felaxën këmun mëne beñëŋenax bendewën beŋ këŋun nemin. Angëmëne an kwëta ex na mëne Wëno ex ar hi këme an, beñëŋenax bendewën beŋ këŋun nemin.» 25 Ata wëka këno: «Do wëj, noŷo ngwa hi këy?» Yaka këbi Yesu: «Ax gi ex na nde elod gër ŷanar felëra këmun? Ado nè end inew̃a ngwa këmun yakaxën? 26 Wëno bebëranjëm reyadome endewën eŋ mun kitixën. Barikan, ar lawënëgu ke an kë reyand ðal in do er wëleli këmo in këme reyand gër ngwën ro.» 27 Bela bën abi pëni bana mëne end Sëm Kaxanu eŋ babi felërand mondako. 28 Ata re ko Yesu: «And këne xaw̃ wëno Asëñiw̃ ar ala aŋ, ata kën nang mëne wëno hik do ŷowëỹ ame dind na gë or gapak oram. Er këmun felënd in, Faba sëyaliw ke. 29 Wëno gë ar lawënëgu ke an bar këmi, axe tēf ex na gabat gayik wëno din këme rind er ñan ko in.» 30 Ga wël këni eyeyan elo, bëranjëm w̃a këni endexëm eŋ.

End edacët ed gër oxadëp eŋ

31 Ata Yesu fel këbi Bëšëwif bër w̃a bax endexëm bën: «Ga xwëtaya xwëtaya kën gër onden ondwën er këme sëyalind in, ata kën hi enimin bësëfan bëram. 32 Anang kën nang ðal in do ðal ijo këŋun racët gër oxadëp.» 33 Ata yaka këno: «Biyi bërandëwëra and Abëraxam bën nde këyëbo rend aracët këyëbo racët gër oxadëp? Biyi elod ami gi ex na okadëp, mondake cëŋ këy xorënd ey de: “Bër yaya kën hi”?» 34 Yesu yaka këbi: «Dal in këmun felënd, ar kë wëndërand yo xadëp ir eñëŋenax hi ko. 35 Ar hik asëñiw̃ an kë bayind laŋ gër ekun ed rëw̃ këno. Bari xadëp in axo bond na din. 36 Awa angëmëne wëno Asëñiw̃ ar Kaxanu an racët këŋun gër oxadëp, bëtëdin an bo na okadëp. 37 Anang wa nang këme mëne wën bërandëwëra and Abëraxam hi kën. Barikan nè ecalane ene ðaw̃. Eyeyan edam el xey këŋun en kwëtaya. 38 Wëno, er watëgu këme gër Faba in këmun felënd. Do wën, kën rind er wël kën gër sorix irewën in.» 39 Yaka këno: «Abëraxam ex ðe, axarëk arebi an.» Ata re ko bëte Yesu: «Angëmëne obaş or Abëraxam hi kën, diyindën bebër baxo rind bën. 40 Barikan gërëgako, wën nè ecalan ene ðaw̃, wëno ar fel këŋun ðal ir wëlëgu këme gër Kaxanu an. Eŋo, Abëraxam elod axo di ex na. 41 Wën, bebër wateli këno sorix irewën bën kën rind.» Ata yaka këno: «Biyi ami gi ex na ðe obaş or rëw̃ kënëbi nè asëk alakirand fo; Kaxanu gabat ex Faba

irebi.» ⁴² Ata re ko Yesu: «Kido Kaxanu ebox Sorix irewën, aňan ñan done gayik gër ndexëm şanëgu këme xali yow këme. Mëj lawënëgu ke, ame yow ex na ayow fo. ⁴³ Er bayik aňun penixënënd na eyeyan edam in, an korënd na en baxët. ⁴⁴ Şabucara in ex sorix irewën, mëj kën rixënënd oňandi odexëm ok. Mëj elod gër ýanar hi ko anemin ar bela. Axo deyand na dal in gayik ado dal dëj ax gi ex na gër ndexëm. Nand ko nëgwëşënd yo ola orexëm ol kē şanayand gayik anëgwëş exo. Gër ndexëm ýanak enëgwëş eñ. ⁴⁵ Wëno ar këjün felënd dal an, ane kwëta ex na! ⁴⁶ Ang hi kën ro ako, noýo kē xor ex deya mëne wëno na wëndëra këme na? Angëmëne dal in këmun felënd, ine cëj bayik ane kwëtaxënënd na? ⁴⁷ Ar Kaxanu an abaxët ko baxët eyeyan ed Kaxanu el. Wën an baxëtënd na gayik an gi ex na bër Kaxanu.»

⁴⁸ Aňo yaka këno Bëşëwif bën: «Ax gi ex na nde dal këmi rend mëne wëj Asamari ey, ar gë bëyël ey?» ⁴⁹ Na re ko Yesu: «Ame gi ex na ar gë bëyël. Wëno Faba fëb këmo, bari wën ayepan këjün yepanënd endam eñ, ane pëb ex na.» ⁵⁰ «Wëno ame caland na ene cëkw bela. Abat ex ar kē şaland ene cëkw an, do mëj ex ar kē xitind an.» ⁵¹ «Dal in këmun felënd, ar kē xwëtaya eyeyan edam an, din axo tÿyi na ecës el.»

⁵² Ata re këni Bëşëwif bën: «Gërëgako, anëka dëj nang këmi mëne enimin wëj ar gë bëyël ey. Abëraxam aşës şës ko, bëlawënel bër Kaxanu bën bëte aşës şës këni, do wëj këy rend mëne ar kē xwëtaya eyeyan ed ey an din axo tÿyi na ecës el. ⁵³ Ba wëj nde xuca këno Abëraxam, axarëk arebi an, gayikako mëj aşës şës ko? Bëlawënel bën aşës şës këni bëte. Wëj noýo këy yëland hi këy?» ⁵⁴ Ata yaka ko Yesu: «Angëmëne wëno fo kē şëkwayand, enjaran endam eñ xafaxaf ex. Faba wa ke şëkwënd, mëj ar kën rend mëj ex Kaxanu, ar xwën këjün an! ⁵⁵ Ado wëno wa nang këno, wën ano nang ex na. Wëno anëgwëş hi dome ang wën ak kido are bame rend mëne amo nang ex na. Barikan, anang wa nang këno xali xwëtaya këme eyeyan edexëm el. ⁵⁶ End Abëraxam, axarëk arewën eñ cëj, gë onënga fo baxo yëlarand end yatir këme yow eñ. Ata and wat ko akey aňo aň fuñara këno.» ⁵⁷ Na re këni Bëşëwif bën: «Ado wëj axi tēk ex na pere bëniy ofëxw oco nde këy rend awat wat këyo Abëraxam.» ⁵⁸ Yesu yaka këbi: «Dal in këmun felënd, dãmama exo gi Abëraxam wëno hik.» ⁵⁹ Ga wël këni eňo, wëndëra këni ñat oxaý oň eno pëtëraxën. Na ga ýaf ko Yesu kwël şan ko Aciw and Kaxanu aň.

9

End Yesu do gë aşiwëk eñ

¹ Akey amat, Yesu ga ko xuca nē ingol wat këno ala ar rëweli këno mondewëli oşiw. ² Wëka këno bësëfan bërëxëm bën: Asëyali, noýo wa wëndërak mëj rëwaxën këno ala ajo aşiwëk? Ba mëj nde ba bëxarëk bërëxëm nde? ³ Yaka këbi Yesu: Ax gi ex na mëj, ax gi ex na bëxarëk bërëxëm bën wëndërak. Barikan, gë oşiw orexëm olo këbi wasin Kaxanu bela bën bebër ko rind bën. ⁴ Diyenindënëjone Kaxanu, mëj ar lawënëgu ke an nand ýapëk na gayik ayow kē yow amëd and ala ax kor na eňo diyenin. ⁵ Nē amëd and hi këme gër ebar ro na, wëno ex angoben and ngwën aň. ⁶ Ga yeyan ko mondako, sëp ko gër ebar. Nega ko obar ok gë bato bandexëm bari do nēm këno aşiwëk

an gër bangës. ⁷ Fel këŋo: «Yel ey dëxasax gër anjer and Silowe.» (Owac olo er wacayak Arolawën). Awa ga ye ko, rëxasax ko do nand baxo wërëşëtand na şiwëta ko. ⁸ Bëraketa andexëm bën do dëk bër baŋo watërand ga ko xararand bën këni wëkarënd: «Ax gi ex na nde ajo bax xararand moñëpa?» ⁹ Bërëmar këni rend: «Mëŋ ex.» Bëjo: «Ali, awëndër fo wëndër këni.» Barikan, mëŋ ko rend: «Wëno dëŋ ex de.» ¹⁰ Ata na wëka këno: «Mondake wa şiwëta këy?» ¹¹ Yaka ko: «Ar këno wacënd Yesu an negak obar, nëm ke gër bangës do fel ke me ye me dëxasax gër anjer and Silowe. Ga ye këme rëxasaw këme, şiwëta këme.» ¹² Wëka këno bête: «Do feye wa exo ala ajo?» Yaka këbi: «Wëno ame nang ex na.»

¹³ Na wëla këno ar şiwëtak an gër Ofariseŋ. ¹⁴ Xarak yatir nega baxo Yesu obar do şiwëtaxën këŋo ala ajo akey and eteyëta ebox. ¹⁵ Ata Ofariseŋ ok wëka këno bête ba mondake şiwëta ko. Yaka këbi: «Obar nega baxo gë bato bandexëm baŋ do nëm ke gër bangës, ataŋ ga rëxasa këme, watëra këme.» ¹⁶ Ofariseŋ odëmar are bani rend: «Yesu axo kaniw ex na gër Kaxanu gayikako axo pëbënd na akey and eteyëta aŋ.» Bête odëmar are bani rend: «Kido awëndëran ebaxo adoxo xor na exo di becarax bend këneŋo watelinde beŋ.» Ata nê eŋo xucarëra babi. ¹⁷ Wëka këno bête ar şiwëtak an: «Do wëj ake yëla këy end ar şiwët ki ajo eŋ?» Yaka ko: «Alawënel ar Kaxanu exo.»

¹⁸ Bari, bëlëngw bër Bëşëwif bën ani kwëta bana mëne aşiw dëŋ şiw baxo ala ajo. ¹⁹ Ata wëka kënebi bëxarëk bërëxëm bën: «Ajo nde ex asëniw arewën ar kën rend mëne aşiwëk rëw këno an? Do mondake cëŋ ko watërand gërëgako?» ²⁰ Yaka këni bëxarëk bërëxëm bën: «Biyi er nang këmi mëne itox indebi exo, do aşiwëk rëw këmo. ²¹ Barikan end mondake ko watërand gërëgako eŋ, ami nang ex na. Ami nang ex na bête ba noŋo şiwët këŋo. Mëkayino mëŋ dëŋ, afirik ga exo wa, afel këŋun fel.» ²² Ga banëbi yëdand bëlëngw bër Bëşëwif bën yakaxën bani mondako. Awël wël bani mëne ar kë wä yo mëne Yesu ex Afexën an, awaŋ këno wäŋ gër aciw acaleya andebën. ²³ Mëŋ rexën bani bëxarëk bërëxëm bën mëne afirik exo, eno mëkara mëŋ dëŋ. ²⁴ Ofariseŋ ok ga wac këno akinëm ar şiwëtak an, re këni: «Cëkwalo Kaxanu. Ala ajo awëndëran hi ko. Biyi cëŋ mondako nang këmi.» ²⁵ Yaka këbi: «Angëmëne awëndëran hi ko wëno ame nang ex na. Emat ex end nang këme eŋ: aşiwëk hi bame, gërëgako nê ewatëra me.» ²⁶ Ata wëka këno gaşëxe: «Ake nde ri ki? Mondake şiwët ki?» ²⁷ Yaka këbi: «Anëka ga fel këmun wa do wën ane baxët ex na. Inewä ŷandixën këŋun ene wël gaşëxe? Ba en gi wën bête bësëfan bërëxëm nde ŷandi këŋun?» ²⁸ Na şirëra këno këni rend: «Wëj wa ex asëfan arexëm an. Biyi cëŋ bësëfan bër Moyis hi këmi. ²⁹ Biyi er nang këmi mëne Moyis wëlanëgu këbo eyeyan ed Kaxanu el. Bari ajo, ami nang ex na gër ed xaniw ko.» ³⁰ Yaka këbi: «Awa wëno nê ecaran exe end mëne wën an nang ex na gër ed xaniw ko eŋ. Barikan mëŋ şiwët ke de! ³¹ Anang nang këne mëne Kaxanu abi yakalind na cale iŋ bëwendëran bën. Barikan, ar fëb këŋo Kaxanu an, ar kë rind oñandi odexëm an, ajo këŋo yakalind cale iŋ. ³² Elod ane wël exe na end ala ar këbi şiwëtënd bër rëweli kënebi oşiw. ³³ Kido ala ajo axo kaniw bana gër Kaxanu, ŷowëŷ adoxo xor na exo di.» ³⁴ Ata yaka këno: «Yama wëj ar rëw këni aŷëŋenax gër beñëŋenax an nde këbo sëyalind gërëgako!»

Ata w̄aŷ kēno exo can.

End oŷiŵ or onden eŋ

³⁵ Ata Yesu w̄el ko mēne aŷaŷ w̄aŷ kēno ala ajo. Ga fed kēni, w̄eka kēŋo: «W̄ej axw̄eta nde xw̄eta kēyo Asēniŵ ar ala an?» ³⁶ Yaka ko: «Asēyali, noŷo wa hi ko mēŋ kēmo xw̄etax̄en?» ³⁷ Na re ko Yesu: «Nē ewat dēŋ eyo, w̄eno ar ki felarēnd ajo.» ³⁸ Ata re ko ar ŷiŵetak an: «Axw̄en, axw̄eta xw̄eta kēmi.» Na foxi ko, do kēŋo ŷalend. ³⁹ Re ko bēte Yesu: «W̄eno kiti w̄elaw kēme gēr ngw̄en ro: b̄eŷiŵek b̄en eni wat̄erand, do b̄er kē wat̄erand b̄en eni ciŵ.» ⁴⁰ Ofariŷeŋ od xeta baŋo ok ga w̄el kēni eyeyan elo, w̄eka kēno: «Ba ŷiyi bēte b̄eŷiŵek nde hi kēmi?» ⁴¹ Yesu yaka kēbi: «Kido aŷiŵ ŷiŵ ban, an mend̄era dona. Barikan, ga kēn rend ako awat̄era kēn wat̄erand amena andew̄en aŋ monēka lēka kēŋun.»

10

End axadac ayekax eŋ

¹ Ata re ko bēte Yesu: «Dal in kēmun felēnd, ar bayik ax d̄ilēnd na gēr ebēt ed kece ir opeŷ, do ko radand mondad̄a an, arek axeŷax exo. ² Barikan, ar kē lilēnd gēr ebēt an, mēŋ ex axadac ar opeŷ an. ³ Anēkona ar ebēt an kēŋo ŷēngētēnēnd exo d̄ilax̄en, do opeŷ ok axw̄ita kēni xwitand oniŵ orexēm ol. Ata kēbi w̄ac fac opeŷ odexēm ok ir ex kala gē oŷac orexēm ol eni can do kw̄el eno tēfa. ⁴ And kēbi nēcēt dek opeŷ odexēm aŋ, exo d̄ēngw do b̄en eno tēfand ga w̄er kēni oniŵ orexēm ol. ⁵ Ala ar ano nang ex na an, ado ebi mac̄erand, ano tēfa na. Ata kēni ŷap̄er eno ŋaw̄eta gayik ani mēr ex na oniŵ or b̄eliyer ol.»

⁶ Ap̄enēt̄al aŋo fel babi Yesu, bari bela b̄en abi p̄eni bana er baxo rend in.

⁷ Yesu fel kēbi bēte: «Dal in kēmun felēnd, w̄eno ex ebēt ed gēr ed kēni lilēnd opeŷ el. ⁸ Dek b̄er yow̄ek d̄amana me ŋat̄egu b̄en b̄erek b̄exeŷax ex. Bari opeŷ ok anēbi b̄axēt ex na. ⁹ W̄eno ex ebēt el! Ar kē xuca gēr ndam an afex ko fex. Alil ko lil, aŷan ko ŷan do exo cot er ko yamb in. ¹⁰ Arek an er ko yow̄end wayēt: orek, edaw̄, enēxēndēran. Barikan w̄eno er yow̄ kēme eni cot oyel oram ol aniyān aŋ do gē obetak or din ol.

¹¹ «W̄eno ex axadac ayekax an. Axadac ayekax an, ayēlaya ko yēlayand aniyān andexēm aŋ, aŷelēk hi ko exo cēs nē end oyel orexēm. ¹² Barikan, ariyenin an axadac fo kēbi xadacēnd oyel ol, abi kw̄en ex na. Sam ebi wat̄egu oj̄ēlemu ok, oyel ol kēbi ŷaŋētand exo gēr. Ata oj̄ēlemu ok, oko enēbi tēra oyel ol, oko enēbi yēc eni cap̄er̄era. ¹³ Ariyenin an ah̄er ko h̄erēnd gayik nē end acosa fo kēbi xadax̄enēnd oyel ol, aŋo balēnd na endeb̄en eŋ. W̄eno ex axadac ayekax an. ¹⁴ Anang nang kēmēni oyel oram do b̄en anang nang kēne; ¹⁵ ang nanḡer kēmi w̄eno gē Faba ak. Aŷelēk hi kēme me yēlaya aniyān andam aŋ gēr ecēs nē end oyel oram na. ¹⁶ Oyel oŷexe ŷot kēmēni na or ax gi ex na gēr kece ijo ro, afo mēni mēlaw. Oyel olo, aw̄el kēni ŷana eni w̄elēnd oniŵ oram ol do mēni bar eni gi kece iŷat, mēni kaxadax̄enēnd w̄eno gabat. ¹⁷ Faba iram aŷian ŷian ke gayik aŷelēk hi kēme me cēs nē end oyel oram. Ado me yēlaya gēr ecēs, axana kēme xana aniyān andam aŋ and xani gēr ecēs aŋ. ¹⁸ Ax gi ex na ala

ke laŵ, barikan gë andam aŋo dëŋ kême yëlaya. Aşot şot kême ojaŵ od me tebaya ene daŵ, bëte aşot şot kême ojaŵ od me kani gër ecës. Mondako ex apela and yëlëgu ke Faba aŋ.» ¹⁹ Ata xucarëra këbi gaşëxe Bëşëwif bën ga wël këni eyeyan elo. ²⁰ Bëranjëm këno rend Yesu: «Ajo ar gë bëyël exo! Ado aşenëk ex, inewã këno baxëtaxënënd?» ²¹ Bëjo këni rend: «Eyeyan elo ax gi ex na de ed ar gë bëyël. Bëyël bën anëbi kor na enëbi ciwët bela.»

End emëšen ed Yesu eŋ

²² Amëd and gë ayem isëm aŋ hi bax, ata hik ofëna or Aciw and Kaxanu ol gër Yerusalem*. ²³ Ga yow ko Yesu gër Aciw and Kaxanu, ko yexërand gër yangana, gër lilaya ir wacan bano Salomon. ²⁴ Ata xeta këno jey Bëşëwif bën do wëka këno: «Xali niye wa këyëbo seb mi cakirand endey eŋ? Angëmëne wëj ex Afexën an pelëlébo fac.» ²⁵ Yesu yaka këbi: «Ga fel këmum wa, bari ane kwëta ex na. Er kë reyand osede oram in ex bandixa band kême rind gër oŵac or Faba baŋ. ²⁶ Bari wën ane kwëta ex na gayik an gi ex na oyel oram. ²⁷ Oyel oram ol aŵër aŵër këni oniŵ oram ol. Wëno anang nang këmëni do bën asëfa këne sëfand. ²⁸ Wëno këbi yëlënd aniyand din aŋ. Din ani nemi na do ala ax kor na efi kwëcët ga lëkaya këmëni ako. ²⁹ Faba, mëŋ ar yëmbëta këbi bela dek an, yël ke oyel olo. Do ala ax kor na efi kwëcët gër otaxan odexëm. ³⁰ Wëno gë Faba, arabat hi këmi.» ³¹ Ata Bëşëwif bën ga wël këni eŋo, ñat oxaŷ oŋ gaşëxe eno pëtëra xali eno daŵ. ³² Ata re ko Yesu: «Mbaŋ ex benjekax bend gër Faba bend wasin këmum beŋ. Do në end fe yandixën këjun ene pëtëra?» ³³ Ata bëlëngw bër Bëşëwif bën yaka këno: «Wëj ar ex ala fo do këy rend mëne Kaxanu hi këy, në ecir eyo Kaxanu. Në eŋo yandixën këbo mi pëtëra, ax gi ex na në end enjekax end ri këy.» ³⁴ Yesu yaka këbi: «Ga yëgw këni wa gër acariya andewën mëne Kaxanu rek: Wën bëte okaxanu hi kën. ³⁵ Oñëgw Omënëk mondako wac këbi okaxanu bër wëlanëgu këbi eyeyan ed Kaxanu bën (do gër Oñëgw Omënëk, gabatak ax kor na exo yepën). ³⁶ Wëno yata ke Faba Kaxanu do lawënëgu ke gër ngwën ro. Do wën këne rend mëne në ecir emo gayik ako re kême wëno ex Aşëniŵ. ³⁷ Angëmëne ame dind na bandixa band Faba baŋ, kërëne kwëta na! ³⁸ Barikan, në ediyenin emo Kaxanu ado bayik ane kwëta ex na. En mado wa ndakaŋ endam eŋ në end bandiyen baŋo. Ata aye nangëdon mëne wëno gë Faba arabat emi.»

³⁹ Ata na Bëşëwif bën këni şaland bëte eno tëra Yesu, barikan şana këbi na. ⁴⁰ Ga xegëta ko na gaşëxe Yurëdeŋ in, ñat ko gër ed babi buyirand bela Şaŋ Batis and anëka fo aŋ, ata bayix ko fën. ⁴¹ Bëranjëm sëfa baŋo do këni rend mëne Şaŋ Batis, ecarax gematak axo di exëna; barikan dek beber reya ko end Yesu bën dal ex. ⁴² Ata fën bëranjëm wac këni end Yesu eŋ.

11

End Lasar eŋ

¹ Aşëxwëra baxëna ar bano wacënd Lasar gër ingol ind Betani, gër ed lëg bani mëŋ gë bobinëm, Mari do gë Marët. ² Mari ijo ebax asoxari ar

* **10:22** 10.22 Gë ofëna olo bani xwitand Bëşëwif bën akey and fërët këni Aciw and Kaxanu aŋ.

xoş baŋo Axwën Yesu gë angiri do fëxwëcën baŋo osapar oŋ gë omban ondexëm oŋ. Abinëm Lasar šëxwëra bax. ³ Ata bër gë abaÿe, Mari do gë Marët, lawën këni gër Axwën Yesu eno pelëx mëne ar ñan këŋo an šëxwërak. ⁴ Yesu ga wël ko eŋo yaka ko: Ošëxwëra olo ax gi ex na or ecës, or eni wataxën bela bën enjaran end Kaxanu ex. Gë ošëxwëra olo këni wat ola or Kaxanu ol gër Asëñiŵ arexëm. ⁵ Yesu mbaŋ baŋo balënd end bër amimënëra eŋ: Marët, gë Mari do gë Lasar. ⁶ Barikan, ga wël ko mëne Lasar šëxwërak bayix ko gër ed hi baxo bakey baki. ⁷ Gër akey atasën, fel këbi bësëfan bën: «Bakane gër ebar ed Yude.» ⁸ Re këni bësëfan: «E Asëyali, ax nëka ex na bëlëngw bër Bëšëwif ga bani şaland eni pëtëra gë oxaÿ oŋ do këy rend ene bakaye fën.» ⁹ Ata Yesu yaka këbi: «Ax gi ex na nde gër amëdëna bapëxëd epëxw gë baki ex? Ar kë yexërand goyat an axo naŵërand na gayik aye ko watërand gë angoben and gër ngwën ro aŋ. ¹⁰ Barikan ar kë yexërand gëmëd an anaŵëra ko naŵërand gayik axo gi ex na gë angoben.» ¹¹ Yesu, ga ñata ko eyeyan elo, fel këbi bête bësëfan bën: «Lasar, lawo irebi në okwëd exo. Barikan yene mo nëngëtëx.» ¹² Ata yaka këno bësëfan: «Axwën, angëmëne araş raş këŋo, afak ko fak.» ¹³ Enimin, er ÿandi baŋo Yesu ebi pëni mëne Lasar ašës dëŋ şës ko. Er yëla bani bësëfan bën mëne end okwëd fo ko yeyanënd. ¹⁴ Ata Yesu fel këbi fac: «Lasar anëka şës ko. ¹⁵ Er nëngan ke ga şës ko nand bayik ame ye bana mëŋ këne xwëtaxën wën. Gërëgako yene gër ed exo.» ¹⁶ Ata fel këbi Toma, ir nëngët bano Didim, bësëfan bëşandaŵ: «Yene, biyi bête ene cësëxëye gë mëŋ.»

¹⁷ Yesu, and ñat ko gër ingol ind Betani aŋ, sëk ko mëne anëka ri baxo Lasar bakey banax gër ŷeg. ¹⁸ Ingol ind Betani in ax naŵër bana gë Yerusalem in, në bapakan batas fo bax. ¹⁹ Bëyude bër anjëm bax yowënd enëbi cëma Marët gë Mari ga lap këno imaÿe indebën in. ²⁰ And wël ko Marët mëne Yesu kë ñatëgund aŋ, xacëra këŋo. Mari bayi ko moñëpa gër iciŵ. ²¹ Ga fed këni gë Yesu, Marët re ko: «Axwën, kido ro hi bay abaÿe axo cës dona. ²² Barikan, ado gërëgako dëŋ anang nang këme mëne dëk er këyo xara yo Kaxanu aye ki yakali.» ²³ Ata re ko Yesu: «Abinëx axani ko xani gër ecës.» ²⁴ Re ko Marët: «Anang nang këme mëne axani ko xani gër ecës and këni xanira bëşësëk aŋ yatir akey apelatar.» ²⁵ Ata re ko Yesu: «Wëno kë xaninënd gër ecës, wëno ke yëlënd aniyan aŋ. Ar kë ŵa endam an gë aniyan ak ko bayi ado exo cës. ²⁶ Ar kë liyand do exe kwëta wëno an, ecës el din aŋo dëkaya na. Aŵa nde ŵa këy eŋo?» ²⁷ Yaka ko Marët: «Iyo, Axwën aŵa ŵa këme mëne wëj ex Afexën an, Asëñiŵ ar Kaxanu an, ar ebax ex yow gër ngwën ro an.»

²⁸ Ga ñata ko Marët eyeyan elo, baka ko gër iciŵ. Ata ŵac këŋo, Mari abinëm do nëkënëka këŋo: «Asëyali aŋ anëka yow ko, në emac exi.» ²⁹ Sam ga wël ko eŋo, Mari xani ko xwiriş, ŵara ko gër ed hi baxo Yesu. ³⁰ Yesu axo ŋat bana pere gër ingol, gër ed fed bani gë Marët fo bayi baxo. ³¹ Bëyude bër xetëna baŋo Mari gër iciŵ do bano yifarand bën wat këno ga xani ko aŷand. Ata ga ko şan sëfa këno ga yëla bani mëne gër ŷeg ko yend exo denitarax. ³² And ñat ko Mari gër ed hi baxo Yesu aŋ, lapaya ko gër osapar orexëm, ko rend: «E Axwën, kido ro hi ba ay abaÿe axo cës dona.» ³³ And wat ko Yesu mëne në edenita exo Mari aŋ do bête në etes exëni Bëyude bër sëfaw baŋo bën, hi këŋo

ñar eman eŋ do şamina ko gër onden ondexëm. ³⁴ Wëka këbi: «Feye wa wëxëta këno?» Yaka këni: «Axwën yow mi masin.» ³⁵ Yesu ses ko. ³⁶ Bëyude bërëmar re këni: «E, awa mbaŋ baŋo balënd de end Lasar eŋ!» ³⁷ Bëjo këni rend: «Okò, ax gi ex na nde mën şiwët këŋo aşıwëk an? Axo kor dona nde eŋo pakën Lasar këdi ko şës?»

³⁸ Yesu, ga hi këŋo na bête ñar eman eŋ, sëka ko ýeg in. Ýeg ijo oxel ebax do fëŋ bani lilaya in gë angaý. ³⁹ Ata re ko Yesu: «Dëxëtin tan angaý aŋ.» Na rew ko Marët, imaýe ind aşësëk in: «Axwën, anëka nëmu ko, akey anaxën aŋ ex dorò!» ⁴⁰ Yaka ko Yesu: «Ami pel ex na nde ga xwëta xwëta këye awat këy wat enjaran end Kaxanu eŋ?» ⁴¹ Ata wedit këni angaý aŋ. Yesu ga xeŋa ko orën ol, re ko: «Faba, aye ri këy ga yakali këye. ⁴² Wëno, anang nang këme mëne din këye yakalind. Barikan, në end amëxwër and ex ro aŋo këme yeyanënd eni maxën mëne wëj dëŋ lawëñëgu ke.» ⁴³ And ñata ko aŋ, xeý ko: «Lasar, canëgu!» ⁴⁴ Ata aşësëk an şanëgu ko, osapar oŋ do gë otaxan ok moceri gë bëcole, do dëxasin mopël kwëc gë anjëm. Ata re ko Yesu: «Pëtërayino tan do tefino exo ye.»

End osit or etëra ed Yesu eŋ

⁴⁵ Ata Bëyude bëranjëm, bër yowëraw bax gër Mari bën, ga wat këni er ri ko Yesu in, wã këni endexëm eŋ. ⁴⁶ Barikan mar ye këni gër Ofariseŋ eni deyax er ri baxo Yesu in. ⁴⁷ Ata bësadaxan bëlëngw bën do gë Ofariseŋ ok wacër këni. Ga ýëpaxën këni endey eŋ gër Amara këni wëkarënd: «Mondake wa këne riye? Ala ajo cëŋ në eñëmb ex de becarax bend ko rind beŋ. ⁴⁸ Angëmëne aseb seb këneŋone, dek këni wã endexëm eŋ. Ata Bërom bën eni yow eni ñam Aciw and Kaxanu aŋ do enëbo yëcëra enëng endeŋi eŋ.» ⁴⁹ Ata Kayif, mën ar hi bax aşadaxan alëngw niy ijo an, re ko: «Ata wën ýoweý an nang ex na de paŋ gë endey eŋ. ⁵⁰ An nang ex na nde mëne abat ýapëk exo cës në end bulunda ir Isërayel dek gë ex yëcar enëng endeŋi eŋ.» ⁵¹ Yeyanaxën baxo mondako in, ax gi bana anjëlan andexëm fo. Ga hi baxo aşadaxan alëngw aniy aŋo, yeyanaxën baxo ang alawënel fo mëne Yesu kë şës eni pexaxën bulunda ir Isërayel in. ⁵² Enimin, ebi baraxën Kaxanu ekun ebat obaş orexëm ol gër benëng dek ko şësaxën, ax gi ex na në end Bëşëwif fo. ⁵³ Ata elod yatijo xetan babi eno daw. ⁵⁴ Yesu aŋo seb ko eyerëxa ed wat-wat gër Bëşëwif el. Ga xani ko na, ye ko kwël gand ladawe, në angol bani wacënd Efërayim. Fën xeyërax babi gë bësëfan bërëxëm bën. ⁵⁵ Anëka saxëgu bax Ofëna or Apexa ol, ata Bëşëwif bën këni yend yaŋ gër Yerusalem eni wunëtarax damana ex ŋatëgu Ofëna or Apexa ol. ⁵⁶ Ga këno şalara Yesu këni wëkarënd gër Aciw and Kaxanu: «Mondake yëla kën, ayow nde ko yow gër ofëna?» ⁵⁷ Bësadaxan bëlëngw bën do gë Ofariseŋ ok afel fel banëbi bela bën mëne ar kë nang yo gër ed exo Yesu exo deyad eno tëraxën.

12

End angiri eŋ

¹ Bakeŋ banjongamat bayi bax ofëna or Apexa ol. Ata Yesu ye ko gër ingol ind Betani, gër ed lëg baxo Lasar, ar xanin baŋo gër ecës an. ² Fën ašemëran şemëran bano. Ata Marët këbi lëband, do Lasar hi ko şëf gër bër bax yambërand. ³ Na wëdëgu ko Mari icëlakun ir angiri ir

këni wăcënd nar, ir xem bax akanji mbaŋ. Xoş ko osapar or Yesu oŋ, do këŋo fëxwécënd gë omban ondexëm. Ata otêner onëngax oŋ xëñëk dek iciw̄ in. ⁴ Aŋo re ko Yuda Isëkariyot, asëfan ar ebax eŋo dëxw Yesu an: ⁵ «Ineŋa bayik ane pan exe na angiri ijo batama okeme otas, do kodî ir şot done in enëbe dëcaraxëne bëxaŷënaxik bën.» ⁶ Rexën baxo eŋo mëŋ arek ebaxo, ax gi ex na de ga bal baŋo end bëxaŷënaxik eŋ. Yama ga baxo yambënd nde kodî ir bano fëxwënënd exo mëxwëta gër imboto in. ⁷ Barikan Yesu re ko: «Tebëlo de, gana-gana fo xoş ko eman endam eŋ ond gër ŷeg oŋ. ⁸ Wën din gë bëxaŷënaxik bën ga hi kën wa, bari wëno ame bo na din gë wën.»

⁹ Ga wël këni amëxwër and Bëyude aŋ mëne Yesu yowëk gër Betani barërëgu këni. Eno wat bête Lasar, ar xanin baŋo gër ecës an barëraxënëgu bani, ax gi ex na në endexëm fo. ¹⁰ Ata bëşadaxan bëlëngw bën xetan këbi eno daw̄ bête Lasar ¹¹ gayik Bëşëwif bërănĵëm bafi ŋawëtand ga bano xwëtand Yesu.

End Yesu gër Yerusalem eŋ

¹² Ga xeyëk, amëxwër and bër yowërawëk gër ofëna aŋ wël këni mëne Yesu kë yowënd gër Yerusalem. ¹³ Ata ga sawëgu këni benid bënd baŋeŷ, xaca këno do këni sarënd:

Hosana, betalexo ar kë yowënd gë oŋac or Axwën an,
Betalexo emun end bulunda ir Isërayel eŋ.

¹⁴ Ata Yesu ŷëpa ko yaŋ në ipali. Mondako ŋata baxo er ŷëgw baxo alaw̄ënel ar Kaxanu an endexëm eŋ:

¹⁵ Këren yëdara na, wën bër gër Siyoŋ bën,
Watino emun endewën eŋ,
Në eyow exo, mo ñëpa yaŋ në ipali.

¹⁶ Amëd aŋo bësëfan bërëxëm bën abi pëni bana pere eŋo. Barikan, and wat këni enĵaran end Yesu aŋ xwita këni mëne end ŷëgw baxo alaw̄ënel eŋ ex. Mëŋ xacaxën bano mondako bela bën.

¹⁷ Amëxwër and bër ebax yatir wăc baŋo Lasar exo canëgu gër ŷeg aŋ areya bani reyand end wateli bano eŋ. ¹⁸ Në end ecarax end wël bani ri ko eŋo xacaxën bano Yesu bura-bura. ¹⁹ Ata Ofarişeŋ ok këni rexërënd: «Awat kën watënd mëne ŷowëŷ an kor na: ngwën in dek mëŋ fo këno sëfënd.»

End benëŋ becëxe eŋ

²⁰ Bela bër benëŋ becëxe yow bax na gër Ofëna or Apexa gër Yerusalem, eno cale Kaxanu. ²¹ Ata sëka këno Filip, asëfan ar lëg bax gër Betësayida an, ingol ind gër ebar Galile. Wëka këno: «Asoşan, biyi Yesu ŷandi këbo mo wat.» ²² Ga wël ko eŋo, Filip fel këŋo Andëre, ata bën bëxi ŋateli këni endey eŋ gër Yesu. ²³ Yesu yaka këbi: «Dodo anëka ŋatëguk apëxëd and kë şanaya enĵaran endam eŋ, wëno Asëñiw̄ ar ala an. ²⁴ Dal in këmun felënd, enedfa end bële end ani wëg ex na gër ebar eŋ, ax cënand na, emat fo kë bayind. And këni lap do eni wëg aŋ kë şënannd bon. ²⁵ Ar kë ŋan nëmëc anıyan andexëm an, anemin ko nemin. Barikan, ar kë şus anıyan andexëm and gër ngwën ro an kë şot anıyan and din aŋ. ²⁶ Ar këŋo ŷandi exe diyeninënd an, tëfëgulëxe. Do gër ed këme hi yo na ko hi mëŋ bête. Ar ŷandi këŋo exo gi ariyenin aram an, Faba këŋo wăşën.»

En ecës ed Yesu eŋ

²⁷ «Gërëgako yomb iram in anëka şaminak. Ine këme re? Ba, Faba dacëtële gër toro ino rend? Barikan, me toro mondako yowaxënëgu këme. ²⁸ Faba, dafël ex oŵac orey ol gër bela!» Ata wëliwëk oniŵ yaŋ gër orën do kè rend: «Anëka rafën këme do arafën këme rafën gaşëxe.» ²⁹ And wël këni bër gër amëxwër bën oniŵ olo aŋ, mar këni rend mëne orën ol xëmak, bëjo këni rend: «Meleka yeyaneli këŋo.» ³⁰ Ata re ko Yesu: «Në endewën wëlixënëk de oniŵ olo, ax gi ex na në end oŵac oram. ³¹ Gërëgako wa ex kiti ind ngwën ino in, gërëgako këno ŵaŷ emun end gër ngwën ro eŋ. ³² Do wëno and këne yën yaŋ në osëx aŋ këmëni bar bela bën dek eni gi bëram.» ³³ Ata gë eyeyan elo nangën bafi Yesu ang ko şës ak. ³⁴ Yaka këno bër gër amëxwër bën: «Biyi er fënën kënebo gër bakayëta band acariya andebi mëne Afexën an din ir din ko liya. Mondake cëŋ këyëbo felënd mëne Asëniŵ ar ala an afika këno fika? Noŷo ngwa ex Asëniŵ ar ala ajo?» ³⁵ Ata Yesu yaka këbi: «Ga bayik ako təkër angoben and këŋun fioband aŋ yexërayindën në amëd and hi kën gë angoben aŋ këdi këŋun fënga ecamëdan aŋ. Ar kë yexërand gër ecamëdan an axo nangënd na gër ed ko yend. ³⁶ Në amëd and hi kën gër angoben aŋ, kwëtayin angoben aŋ, en gixën obaş or angoben.» Ga yeyan ko mondako Yesu, fiawëta këbi do nem këno.

End oŋëpëgënan od Bëşëwif eŋ

³⁷ Bëşëwif bën, ado ga bani watënd awat dëŋ becarax bendantjëm bënd baxo rind Yesu beŋ, ano kwëta bana. ³⁸ Mondako fiatak er yëgw baxo alawënel Esayi in:

«Axwën, noŷo ngwa ŵak er reya këmi in?

Noŷo ngwa watëk panga indey in?»

³⁹ Ang səkwanënd bani eno kwëta Yesu ak, Esayi aŷëgw yëgw ko bête:

⁴⁰ «Axwën Kaxanu fëdëk bangës bandebën baŋ,

Mëŋ xemënëk ogaf odebën ok,

Këdi këni watëra, këdi këbi fëni gër onden ondebën,

Këdi këni nëngwët ola orebën ol do eni pak.»

⁴¹ Ejo re baxo Esayi ga wat ko enjaran end Axwën eŋ do Yesu baŋo rend mondako. ⁴² Ado şëf gër bëlëngw dëŋ, bëranejëm ŵa bax end Yesu eŋ. Bari, ga banëbi yëdand Ofariş eŋ ok, abani reyara na poyoma këdi kënebi ŵaŷ gër aciŵ acaleya. ⁴³ Awa bën er këni fiän bela in fecan bafi gë enjaran end Kaxanu eŋ.

End eyeyan ed Yesu eŋ

⁴⁴ Ata xeŷ ko Yesu: «Ar ke xwëta an anëka ŵa ko bête end ar lawënëgu ke eŋ, ax gi ex na wëno fo xwëta ke. ⁴⁵ Ar këŋo xëbënan endam an, end ar lawënëgu ke eŋ xëbënan këŋo bête. ⁴⁶ Wëno ex angoben aŋ, er yow këme gër ngwën ro mëni ŋoba dek bër kè ŵa endam bën, këdi këni bayi gër ecamëdan. ⁴⁷ Ar kë baxët er këme rend in do axo kwëtaya ex na an, ax gi ex na wëno këŋo nöp gayik ame yow ex na mëni nöp bela bër gër ngwën ro bën. Barikan, mëni pexën yowaxënëgu këme. ⁴⁸ Ar şus ke an do exo nöp er re këme in ar enöp ex. Eyeyan edam el fo këŋo nöp yatir akey apelatar. ⁴⁹ End këme yeyanënd eŋ ax gi ex na endam, apela and Faba ex, mëŋ ar lawënëgu ke an. Mëŋ dëŋ felëgu ke eyeyan elo do gë er ŷapëk me tëyalind in.

⁵⁰ Do anang nang këme mëne apela andexëm aŋ kë yëlënd aniyan and din ir din aŋ. Awa er këme rend in, ang felëgu ke Faba ak këme yeyanënd.»

13

End enëbën ed osapar eŋ

¹ Në ecan bayi bax Ofëna or Apexa ol, Yesu nang ko mëne anëka fiatëguk amëd and ko rëxëta gër ngwën ro aŋ exo baka gër Sëm Kaxanu. Mbaŋ ñan babi bësëfan bërëxëm bën ado ga babi sebënd gër ebar ro. Ata wësin këbi aŋana aŋo xali gër eŋata. ² Ga këni yambëra ed genëka el, şabucara in anëka şoñ baŋo gër emëkw Yuda, asëñiw ar Simoŋ Isëkariyot, eŋo dëxw Yesu. ³ Do Yesu anang nang baxo mëne beŷ dek sebënan këŋo Sëm, gër ndexëm xaniw ko do fën ko baka. ⁴ Gër ed bani yambërand na, xani ko xwiriş, şudëta ko acud atëm aŋ do xapa ko anjëm gër edum. ⁵ Ata ga rëmb ko men në inëp, ŷana ko këbi nebënënd osapar oŋ bësëfan bën do këbi fëxwëcënënd gë anjëm and xapa baxo gër edum aŋ. ⁶ Na re ko Simoŋ Piyer and ñat ko gër ndexëm aŋ: «Axwën, yama wëj nde eye nebën osapar oŋ!» ⁷ Yaka këŋo Yesu: «Er këme rind in, anang këy nang and kë başana aŋ, bari ax gi ex na gërëgako.» ⁸ Ata re ko bëte Piyer: «Din ame ma na eye nebën osapar oŋ.» Aŋo re ko Yesu: «Angëmëne ami nebën ex na yo osapar oŋ, awa ŷowëŷ axe bar ex na.» ⁹ Yaka ko Simoŋ Piyer: «Awa angëmëne mondako ex Axwën, kërëx gi na osapar oŋ fo. Nebënële bëte otaxan ok gë gaf in.» ¹⁰ Ata re ko bëte Yesu: «Ar buyirak ecede an, dek eman eŋ wën ko. Osapar oŋ fo ko nebara. Do wën bëwënëk hi kën, bari ax gi ex na wën dek de.» ¹¹ Yesu aye nang baŋo ar këŋo lëxw an, mëŋ rexën baxo mëne ax gi ex na bën dek wënëk.

¹² And faŷ ko enebën ed osapar aŋ, Yesu şudfa ko acud atëm aŋ do baka ko gër ed bani yambërand. Ata wëka këbi: «Afëni nde fëni këŋun er rin këmun in? ¹³ Wën ke wăcënd Asëyali do Axwën, ata dal kën reyand gayik go dëŋ ex. ¹⁴ Awa angëmëne anebën nebën këmun osapar oŋ wëno ar ex Axwën do Asëyali arewën an, wën bëte aŷap ŷapëk en nebëndërënd osapar oŋ. ¹⁵ Amatinali rin këmun, en dixënënd wën bëte ang rin këmun ak. ¹⁶ Dal in këmun felënd, xadëp in aŋo kucand na or gapak axwën arexëm an, parëxanda in aŋo kucaxënd na ar lawën këŋo an. ¹⁷ Ga fëni fëni këŋun eŋo, anëngandëra këŋun nëngandëra angëmëne enimin mondako dëŋ kën rind. ¹⁸ Anang nang këmëni bër yata këmëni bën, amun dend na de wën dek. Barikan afo ex ŋata endam end ex gër Oñëgw Omënëk eŋ: «Ar bar këmi enëp ebat dëŋ ke şenaxën.» ¹⁹ Kwël gërëgako fo këmun nangënënd eŋo damana ex ŋatëgu. Do and kë fiatëgu aŋ, ene kwëtaxën mëne wëno dëŋ ex ar hi këme an. ²⁰ Dal in këmun felënd, ar këŋo xana arolawën oram an, wëno dëŋ xana ke. Do ar ke xana an, anëka xana këŋo bëte ar lawënëgu ke an.»

End alëxw ar Yesu eŋ

²¹ Ga yeyan ko mondako, Yesu şamina ko gër onden ondexëm. Reya ko bëte: «Dal in këmun felënd, wën bësëfan bërëram bën, abat ke lëxw.» ²² Ata bësëfan bën këni nëkonëndërënd do këni yëlarand ba noŷo këŋo rend. ²³ Asëfan ar lëka baŋo mbaŋ Yesu an, xetëna baŋo

gër ed bani yambërand. ²⁴ Simoŋ Piyer ga xëw̃a këŋo, fel këŋo eŋo mëka ba noŋo këŋo rend. ²⁵ Ata asëfan ajo xayaxën këŋo Yesu gër emëkw do wëka këŋo: «Axwën, noŋo wa këyo rend?» ²⁶ Yaka këŋo Yesu: «Ar këmo fëxwën aton and mburu and ŷesëna këme aŋ, ajo ex ar ke lëxw an.» Ata ŷesëna ko aton aŋ do fëxwën këŋo Yuda, asëñiŵ ar Simoŋ Isëkariyot.

²⁷ Sam ga xana ko Yuda aton aŋ, Sindan lil këŋo. Ata Yesu fel këŋo: «Er këy rind in, dil aŷand.» ²⁸ Bër hi bax gër eyambëran bën, gabatak aŋo pëni bana ba ine felaxën baŋo Yesu eŋo. ²⁹ Enimin, Yuda bax lëkayand imboto ind kodi in, ata bësëfan bërëmar yëla këni mëne exo yëcëraw bebër hi bax eni dixën ofëna bën lawën baŋo Yesu. Bëjo yëla këni ba ebi yël ŷëŷ bëxaŷënaxik bën fel baŋo exo ye. ³⁰ Ga yamb ko na Yuda aton and mburu aŋ, şan ko ataŋ. Anëka bax xwëyarënd.

End apela angaşax eŋ

³¹ Ga şan ko Yuda, Yesu re ko: «Gërëgako, Kaxanu anëka w̃asin këbi bela bën enjaran endam eŋ, wëno Asëñiŵ ar ala an. Anëka wat këni enjaran endexëm eŋ gër ola oram. ³² Angëmëne aŷasin w̃asin këmëni bela bën enjaran end Kaxanu eŋ, Kaxanu bëte aŷasin këbi w̃asin enjaran endam eŋ. Do gogo ko ri mondako. ³³ Obaş oram, anëka saxëguk amëd and këne şapëre aŋ. Wën aşalara këne şalarad do ang fel këmëni bëlëngw bër Bëşëwif ak, gër ed këme yend an kor na en yeli. Wën bëte mondako fo këmun felënd gërëgako. ³⁴ Apela angaşax këmun yëlënd: Balëringdëleŋun! Ang ke balënd wëno endewën ak balëringdëleŋun mondako. ³⁵ Ata mondako këni nangëra bela cëk mëne wën bësëfan bëräm hi kën, angëmëne abalër këŋun balërënd.»

³⁶ Ata Simoŋ Piyer re ko: «Axwën feye ngwa këy ye?» Yaka këŋo Yesu: «Gër ed këme ye ay kor na eye tëfëli gërëgako. Barikan, ecan ecan asëfeli këye sëfëli.» ³⁷ Wëka ko bëte Piyer: «Axwën, në end ine këme sëkwanaxën mi tëfëli gërëgako? Wëno aŷelëk hi këme me yëlaya aniyan andam aŋ ene daw̃ në endey.» ³⁸ Yesu yaka këŋo: «Re këy wëj aŷelëk hi këy ey yëlaya xali eni daw̃ në end oŷac oram! Dal in këmi felënd, damana exo yata ecare el wëj anëka këye yaxëta batas.»

14

End fëña ir gër orën eŋ

¹ Yesu fel këbi bëte: «Këreŋun bëlandërand na gër oŷëkw orewën! Kwëtayino Kaxanu do kwëtayine wëno. ² Mbaŋ ex baciŵ baŋ gër ekun ed Faba do wëno axëñënan këmun xëñënanëx gër ed kën hi. Afel nde fel domun kido ax gi bana mondako? ³ Awa and këme ye do mun këñënanëx në er kën hi aŋ, abakanëgu këmun bakanëgu mun mëlaxën en gix wën bëte gër ed hi këme. ⁴ Wën, anang nang kën fëña in.» ⁵ Ata re ko Toma: «Axwën, gayikako gë enang ak dëŋ ami nang ex na gër ed këy yend, mondake këmi nang fëña in?» ⁶ Yaka ko Yesu: «Wëno ex fëña in, wëno ex dal in, bëte wëno ex aniyan aŋ. Ala ax ŋat na gër Faba xarak axe tëf ex na. ⁷ Angëmëne anang nang këne, anang këno nang bëte Faba. Do gërëgako anëka nang këno do në ewat eno dëŋ.» ⁸ Ata Filip re ko: «Axwën, ga w̃asin w̃asin këyëbo Sëm in ata gwac këbo hi.» ⁹ Ata re ko Yesu: «Elod anëka fo hi këme

gë wën, do wëj Filip aye nang ex na! Ar ke watënd an, në ewat eŋo Faba. Mondake cëŋ këy rexënënd mun masin Faba? ¹⁰ Aye kwëta ex na nde mëne wëno gë Faba arabat hi këmi? Er këme rend in ax gi ex na de eyeyan ed or gapak oram. Bandiyen band këme rind ŋaŋ, Faba mëŋ ar hi këmi arabat an kë rind. ¹¹ Kwëtayine mëne wëno gë Faba arabat hi këmi. Ndakaŋ kwëtayine në end beber kën watënd ga këme rind beŋ. ¹² Dal in këmun felënd, ar kë wã endam an, ari ko ri beber këme rind bën. Ado beber nëmëcak bend këme rind beŋ ko ri gayik në ebaka eme gër Faba. ¹³ Dek er këno wëka yo gër oŋac oram, arin këmun rin, en wataxën enjaran end Faba eŋ gër wëno Asëñiw. ¹⁴ Angëmëne en mëka jeyë gër oŋac oram, ari këme ri.»

End angoc Amënëk eŋ

¹⁵ «Angëmëne aŋan ŋan këne, asëf kën sëf ŋapela bandam ŋaŋ. ¹⁶ Do wëno ata këmo xara Faba, eŋun dawëneliw Arëca ašëxe, exo gixën din gë wën. ¹⁷ Arëca ajo ex Angoc and däl aŋ. Angoc and däl aŋo, bër gër ngwën ro bën, ani kor na eno cot gayik ani ŋana na eno watënd, bëte ano nang na. Barikan wën, anang nang këno gayik, moketënara këŋun ŋana eŋun ketënarand, ado lëf gër ola orewën ko hi din. ¹⁸ Abaka këme bakaw gër ndewën, amun teb na ang bëndëkak fo. ¹⁹ Ro bakey fo bayik, bela bër gër ngwën ro bën ani bo na ga këne watënd. Barikan wën, awat këne ŋana ene watënd gayik wëno aliya këme liyand, wën bëte aliya kën liya. ²⁰ Ata yatijo, këŋun fëni mëne wëno gë Faba arabat hi këmi. Bëte wëno gë wën arabat hi këne. ²¹ Ar nangëk anang dëŋ ŋapela bandam do ko sëfënd an, ajo ex ar ŋan ke an. Ar ke ŋan an, Faba aŋan këŋo ŋan. Wëno bëte aŋan këmo ŋan, do aŋasinaya këme ŋasinaya gër ndexëm.» ²² Ata Yuda, ax gi ex na de Yuda Isëkariyot, rew ko: «Axwën, ine cëŋ këy ŋasinaya gër ndëfi fo, do eyëbi teb bër gër ngwën bën?» ²³ Yaka këŋo Yesu: «Ar ŋan ke yo, axwëtaya ko xwëtaya eyeyan edam el, do Faba aŋan këŋo ŋan. Ata biyi mi yow mi dëg gër ola orexëm. ²⁴ Ar bayik axe ŋan ex na an, axo kwëtayand na eyeyan edam el. Do eyeyan ed këne wëlë lind el ed Faba ex mëŋ ar lawënegu ke an, ax gi ex na edam. ²⁵ Wëno eŋo këmun felënd nand bayi këne në er ebat na. ²⁶ Barikan, Arëca an exo Angoc Amënëk and këŋun lawëneliw Faba gër oŋac oram aŋ. Mëŋ këŋun sëyali beŋo dek, mëŋ këŋun xwitan dek beber fel këmun bën. ²⁷ Aketëxeta aŋ këmun sebenënd, aketëxeta andam aŋ ex, wëno, amun yëlënd na ang këni yëlënd bela gër bër ngwën ro ak. Këreŋun bëlandërand na gër oŋëkw orewën, këreŋun yëbund na. ²⁸ Awël wël këne ga re këme mëne aye këme ye, barikan abakaw këme bakaw mërëxand irewën. Angëmëne aŋan ŋan këne, anëngandëra këŋun nëngandëra ga këme bakand ako gër Faba, gayik mëŋ rafëk nëmëc wëno. ²⁹ Gërëgako dëŋ këmun felërand, damana ex ŋataxënëgu bend këme yeyanënd beŋ, ene kwëtaxën and kë ŋatëgu aŋ. ³⁰ Wëno ame bo na ga këmun felërand mbaŋ, gayikwa ar wëñak ngwën an në eyow exo, paŋ gë wëno cëŋ, ojaŋ aŋo gi ex na. ³¹ Barikan, afo eni nangëra bër gër ngwën ro bën mëne wëno aŋan ŋan këmo Faba, do ang ke felënd ak dëŋ këme rind. Ado kaniwën ene yeye.»

15

End atëx and resej eŋ

¹ «Enimin, wëno ex atëx and resej aŋ, do Faba ex axwën andëdëfa an.
² Aforëta ko forëta enini end şosa ke do ax dëwënd na eŋ. Barikan enini end kë rëwënd eŋ, afëyëpëy ko fëyëpëy ex dëwaxënënd nëmëc.
³ Eyeyan ed sëyali këmün el wënën këŋun. ⁴ Baiyin ga şosa këne, ang këme bayi wëno ga şosa këmün ak. Enini end şosëtak gër atëx and resej eŋ, ax dëwënd na gabat. Wën bëte mondako fo kën sëkwan edi ed benjekax el angëmëne an bayi ex na ga şosa këne. ⁵ Wëno ex edëp ed atëx and resej el, do wën ex benini beŋ. Ar bayi ga şosa ke an, ang şosa këmün ak, benjekax bendanjëm ko ŷana exo dind. Angëmëne an bayi ex na ga şosa këne, ado gë enjekax gematak an kor na en di. ⁶ Ar şosëta ke an, fac këno lap exo ŋaŷëx ang enini end saw këni fo. Do benini beŋaŷëk beŋ, abar këni barënd eni dap gër xodux ex ñeg. ⁷ Angëmëne wën en bayi ga şosa këne do bëte en dëkaya gër ojomb odewën eyeyan edam el, karayindën er ŷandi këŋun yo, ašot kën šot. ⁸ Watin ang kë ŷana ex canayand enjaran end Faba eŋ: and kën rind benjekax bendanjëm do eni watënd bela aŋ; do enëfi masinënd mène bšësfan bšeram hi kën. ⁹ Ang űan ke Faba ak, wëno bëte mondako fo űan këmün. Kwëtayayin aŋana andam aŋ. ¹⁰ Angëmëne asëf sëf kën bapela bandam baŋ ang sëf këme wëno band Faba ak do bayi këme gër aŋana andexëm, mondako fo kën bayi wën bëte gër aŋana andam. ¹¹ En cotaxën onënga oram ol do en gixën dëk onënga ol felaxën këmün eŋo. ¹² Acariya andam aŋ ex: balërindëleŋun andewën rewën aŋ, ang ke balënd endewën ak. ¹³ Aŋana and xucak ex daf aŋ ex and ar kë wä exo cës në end odawo odexëm aŋ. ¹⁴ Wën odawo odam hi kën angëmëne ari kën rind er këmün felënd in. ¹⁵ Bëtëdin amun mac na okadëp odam gayik xadëp in axo nangënd na er ko rind axwën arexëm in. Gërëgako wën odawo këmün ŷana mun macënd gayikako dëk bebër nangëgu këme gër Faba bën, wën fo nangën këmün. ¹⁶ Wëno wa yata këŋun, ax gi ex na wën. Ata mëŋ sëyaliraxën këmün pere mun dawëanaxën en ye do en dix gër ngwën benjekax bend kë bayi laŋ. Do er këno xara yo Faba gë oŵac oram ol, ayakali këŋun ŷana eŋun yakalind. ¹⁷ Er këmün felënd in: balërindëleŋun mbaŋ andewën rewën aŋ.»

End ecus ed Yesu do gë odexëm eŋ

¹⁸ «Angëmëne bër gër ngwën ro bën ašus šus kënün, nangin mène wëno šus këne pere. ¹⁹ Kido bër gër ngwën ro hi ban, bela bën aűan űanëdonun gayik andamat hi don. Bari an gi ex na bër gër ngwën ro. Wëno yata këŋun mëŋ şusaxën kënün. ²⁰ Kwitayin er fel këmün in: xadëp in aŋo kucand na or gapak ol axwën arexëm an. Angëmëne wëno arixëra rixëra këne, arixëra kënün rixëra wën bëte. Angëmëne abaxët baxët këni eyeyan edam el, abaxët këni baxët edewën el. ²¹ Barikan beŋo dëk kënün ŷana enun dind në end oŵac oram gayik ano nang ex na ar laŷënegu ke an. ²² Kido ame yow bana do amëni pelëra bana end Kaxanu eŋ, ani gidona gë amena. Gërëgako, eyax abi gi ex na gër amena andebën. ²³ Ar ke šus yo anëka šus këŋo bëte Faba. ²⁴ Kido ame di bana ogës odebën bend elod ala ax di ex na beŋ, ani gi dona gë amena. Gogo aye wateli këne becarax beŋ. Barikan

şus kënëbo wëno gë Faba. ²⁵ Ata mondako hik ex ŋataxën eyeyan ed ŷëgw këni gër acariya andebën el: “Aşus fo dëŋ şus këne✧.”

²⁶ «Alaŵëneliw këmun laŵëneliw Arëca ar kē xaniw gër Faba an, Angoc and dal aŋ. And ko yow aŋ mēŋ kē ŷana ex deyarand endam eŋ. ²⁷ Do wën bēte, areyara kën ŷana en deyarand endam eŋ gayik elod nand ŷana kēme andiyen na bar këne.»

16

¹ Yesu re ko bēte: «Eŋo fel këmun kēdi kēŋun şena en đap ekwēta edam el. ² Aŵaŷëra kēnun ŷana enun ŋŵayërand gër baciŵ bacelaya. Ado nē eyow ex amēd and këni ŷana eni yēland bër kēŋun laŵënd bën mēne nē ediyenin eno mondako Kaxanu. ³ Mondako këni ŷana eni dind gayik ano nang ex na Faba, ane nang ex na wëno. ⁴ Mēŋ felaxën këmun mondako, en kwitaxënënd mēne anangën nangën bamun and kē ŋatëgu amēd and toro indewën aŋ. Amun pel bana eŋo elod gër ŷanar gayik nē er ebat bane hinde. ⁵ Gogo nē ebaka eme gër ar laŵënegu ke do ala axe mēkand na ba feye kēme yend. ⁶ Ga wël kën er re kēme in wēlandëraxën kēŋun gër owëkw. ⁷ Er kēmum felënd in dal ex: ga ye ye kēme mbaŋ kēŋun sax gayik angēmēne ame ye ex na, Arëca an axo yow na. Barikan, ga ye ye kēme aŋo kēmum laŵëneliw. ⁸ Do and ko yow aŋ, mēŋ kēbi ŷana ebi nangënënd bela bër gër ngwën ro bën ang wën këni ak, gë end şenene eŋ do gë kiti iŋ. ⁹ Aŵen wën këni ga ŋëp këni ene kwēta. ¹⁰ End şenene eŋ ex ga kēme bakand gër Faba do mēne wën an bo na ga këne wat. ¹¹ Kiti iŋ ex gayik ar wëŋak ngwën an anëka nëp këno.»

¹² «Bendanjëm bayi ke mun pelëra, bari an kor na eŋun pëni gërëgako. ¹³ And ko yow Arëca arewën an, Angoc and dal aŋ, anangën kēŋun ŷana eŋun nangën dal in dek. Dek er kēŋun ŷana eŋun pelënd in, awëlëgu wëlëgu ko, ax gi na er or gapak orexëm. Gana gana fo kēŋun ŷana eŋun tēfëtanënd bebër kē yowënd bën. ¹⁴ Enjaran endam eŋ kēŋun ŷana eŋun masinënd gayik endam ko ŷana exo medënd eŋun tēfëtan. ¹⁵ Dek er xwën ko Faba in, wëno xwënëk. Mēŋ rexën kēme mēne Arëca arewën an endam ko ŷana exo medënd eŋun tēfëtanëra.»

End odendëran eŋ

¹⁶ «Tëkër fo bayik ene nema do bēte ax nēka na ene wat gaşëxe [ga kēme bakand gër Faba].» ¹⁷ Ata bësëfan bërëmar bërëxëm këni wëkarënd: «Ine ŵacayak er këbo felënd ijo: “Tëkër fo bayik ene nema do bēte ax nēka na ene wat. Bēte ga kēme bakand gër Faba kē hi mondako”.» ¹⁸ Er bani rend: «Oko ine ngwa ŵacayak “tëkër fo bayik ene nema?” Abo pëni ex na ba ine ko rend.» ¹⁹ Ga wata ko Yesu mēne anëka ŷandi kēbi eno mēkara, re ko: «Nē emëkar en end er re kēme mēne tëkër fo bayik ene nema do bēte ax nēka na ene wat.»

²⁰ «Dal in kēmum felënd, bela bër gër ngwën ro bën gër onënga këni ŷana eni gind xarak wën nē etes en do nē edenitan. Barikan ecamina edewën el anëngwëta kē nëngwëtađ onënga. ²¹ Asoxari ar ŷanar këni orëw aŋ, aşëmura këŋo şëmurand gayik apëxëd and ko soro aŋ anëka dëŋ ŋatëk. Barikan and këŋo rëw itox aŋ, axwëya ko xwëyand ayambën irexëm in nand këŋo nëngandërand mēne ala yowëk gër

ngwën. ²² Awa wën bête gërëgako, ašamina šamina kën gër owëkw orewën. Barikan, and këne watëre gašëxe aŋ, anëngandëra këjun nëngandëra, ala aŋun nëxenën na onënga orewën ol.»

²³ «And kë ñatëgu akey aŋo aŋ, an ñana na ene mëkarand. Iyo, dal in këmun felënd, er këno xara yo Faba gër owac oram, ayël këjun yël. ²⁴ Xali gërëgako ŷowëŷ an kara ex na gër owac oram. Karayindën en cotaxën. Ata kën šot onënga osëm ol.»

End angora and ngwën eŋ

²⁵ «Wëno din gë bapënëtal bamun felërand, barikan në eyow ex amëd and këmun ŷana mun tēfëtanënd kerët end Faba eŋ xarak ax gi ex na gë bapënëtal. ²⁶ Amëd aŋo, axara kën ŷana en karand gër owac oram, ame de ex na mëne wëno këjun ŷana eŋun mëkanënd beŷ beŋ gër Faba. ²⁷ Faba mëŋ dëŋ aŋan ñan këjun ang ñan ke wëno ak, do wën awa wã kën mëne gër ndexëm xaniw këme. ²⁸ Wëno gër Faba xaniw këme do yow këme gër ebar ro. Gërëgako aseb këmun sebënd gër ebar me baka gër Faba.» ²⁹ Ata bësëfan bërexëm bën yaka këno: «Watël gërëgako, kerët këy yeyanënd do ŷowëŷ ayëbo pelënd na gë apënëtal. ³⁰ Gërëgako, aye fëni këbo mëne wëj dek nangëra këy do mëne ay cënind na exo ñebëta ala exi mëkara. Mëŋ xwëtaxën këmi mëne wëj gër Kaxanu xaniw këy.» ³¹ Yaka këbi Yesu: «Kën rend anëka wã kën endam eŋ gërëgako? ³² Awa në eyow ex amëd aŋ, ado anëka dëŋ ñatëguk, and kën šapër ala kala gand ed ko faš do ene teš gabat. Bari, ame gi na gabat gayik gë Faba hi këmi. ³³ Mondako këmun felërand en cotaxën obetak ol gër ndam. Mbaŋ këjun šopali gër ngwën ro. Barikan, kapinayin wëno xorën këjun ngwën in.»

17

End cale ind Yesu eŋ

¹ Yesu ga yeyan ko mondako, xeŋa ko orën ol do ko šalend: «Faba, anëka ñatëguk amëd aŋ. Masinëlëbi bela bën enjaran end wëno Aseñix eŋ mëŋ këmëni wăsinaxën wëno bête enjaran endey eŋ. ² Wëj yël ke or gapak ol gër ala ar ex yo, mëni yëlxënënd wëno bête aniyand din aŋ dek bër yël këye bën. ³ Xarak, aniyand din aŋ ex enang mëne enimin, wëj gabat ex Kaxanu do bête enang ed wëno Yesu Kërisët, ar lawëneliw këyëfi an. ⁴ Anëka wăsin këmëni enjaran endey eŋ bela bën gër ebar ro, ga ñata këme ako er yëlëgu baye me di in. ⁵ Awa gërëgako, Faba, wëj dëŋ, masinëlëbi enjaran endam end lëkaya bame and hi baxe në erebat dămana ex gixën ngwën eŋ. ⁶ Anangën nangën këmëni owac orey ol bela bër yatan këye gër ngwën ro bën. Wëj xwën babi, wëno yël këye, do bën xwëta këni eyeyan edey el gër owëkw. ⁷ Gërëgako anëka anang nang këni mëne dek bešër yël këye bën gër ola orey xaniwëk. ⁸ Gayikwa afel fel këmëni eyeyan ed xwëtënan bay el, do enimin axana xana këni ga nang këni mëne gër ndey xaniw këme, do awa wã këni mëne wëj dëŋ lawënegu ke. ⁹ Bën bër yël këye bën këmëni šalenënd gayik wëj xwën këbi. Amëni calenënd na bër gër ngwën bën dek. ¹⁰ Er xwën këme yo wëj xwënëk do er xwënëk yo wëno xwënëk. Gër ndebën šanayak enjaran endam eŋ. ¹¹ Bën kë bəyi gër ngwën, wëno ame bəyi na ga këme bakalind ako gër ndey. Faba, wëj Awënëk an, kaxalëbi gë owac orey ol, owac

or yêl kêye olo eni gixên arabat ang hi ke biyi ak. ¹² And hi bame gë bën gër ngwën aŋ, anëkona bamëni nëkonand gë oŵac orey ol, oŵac or yêl kêye olo. Axaxa xaxa këmëni, do gabatak amo tak ex na ang ax gi ex na ar ebax ex nemi an, ex ŋataxën er rek Oñëgw Omëñëk in. ¹³ Awa gogo Faba në eyeli eme, do mondako kême yeyanëhind gër ngwën ro eni cotaxën dek onënga ol. ¹⁴ Wëno afel fel këmëni eyeyan edey, do bër gër ngwën bën ašus šus kënëbi gayik ani bo ex na bër gër ngwën, ang wëno ak, ame gi ex na ar gër ngwën. ¹⁵ Faba, ami karand na eyëbi dëxët gër ngwën ro, barikan kaxalëbi këdi këbi wëña Aŷëñëanax an. ¹⁶ Ani bo ex na bër gër ngwën, ang bayik ame gi ex na wëno bête ar gër ngwën ro. ¹⁷ Kwënyalëbi gë däl in, gayikwa eyeyan edey el ex däl in. ¹⁸ Ang lawëñëgu kêye gër ngwën ak, wëno bête mondako fo këmëni lawëñënd gër ngwën. ¹⁹ Do wëno, ayëlaya kême yëlayand wëno dëñ në endebën mëñ këni yëlayaxën bën bête gë däl in.

Ekaran ed bërëwëk el

²⁰ «Ax gi ex na bër sebënan kêye bën fo këmëni šalenënd. Faba, ašalen këmëni šalenënd bête bër ke xwëta and kënëbi sëfëtan endam bën, ²¹ eni gixën bën dek arabat ang hi ke arabat wëno gë wëj ak. Cosalenëbo eni gixën arabat bën bête, eni maxën bela bën mëne wëj lawëñëgu ke gër ngwën ro. ²² Do wëno ayël yêl këmëni enjaran end yêl kêye eñ, eni gixën arabat ang hi ke biyi ak. ²³ Gilemi arabat wëno gë bën, ang hi ke arabat wëj gë wëno ak, eni gixën enimin arabat, eni nangëraxën ngwën in dek mëne wëj lawëñëgu ke, do mëne aňan řan këyëbi ang řan kêye ak. ²⁴ Faba er řandi ke, bër yêl kêye bën eni gi bête gër ed kême hi, eni wataxën ang xëbëñëk enjaran endam ak, enjaran end yêl kêye damana ey dëdaxën ngwën eñ gayik aňan řan kêye. ²⁵ Faba, wëj ar řenene an, bër gër ngwën ro bën ani nang ex na. Barikan, wëno anang nang këmi do bër yêl kêye bën anang nang këni mëne wëj lawëñëgu ke. ²⁶ Anangën nangën këmëni oŵac orey ol, do anangën këmëni nangën bête, eyëbi řanaxën ang řan kêye ak do wëno me gi gër oŵëkw orebën.»

18

End etëra ed Yesu eñ

¹ Yesu, ga řata ko na cale in, xani këni gë bësëfan bërëxëm bën eni yexën gër epesa ed Kedëron, gër ed hi bax andëda and gër ed bani lilënd mëñ gë bësëfan bërëxëm bën. ² Yuda, ar ebax eño dëxw an, anang nang baxo andëda aňo gayik Yesu gë bësëfan bërëxëm bën laň bani yend fën. ³ Ata Yuda lëngweliw këbi enga end ocorofa do gë bënëkona eñ eno tëraxën Yesu ga lawëñëgu kënëbi bëšadaxan bëlëngw bën do gë Ofarişëñ ok. Bërëmar lëkayaw këni řenjeb, bëjo odambo, do bëjo bête oŷënga or emer. ⁴ Ga nang ko Yesu er ebax eño gihin, xacëra këbi, do wëka këbi: «Noŷo wa këno šaland?» ⁵ Yaka këno: «Yesu Ibënasaret.» Re ko: «Wëno ex.» Ata Yuda, ar baňo lëxwënd an, xwëša këni gë bën. ⁶ And re ko Yesu: «Wëno ex.» anacëta nacëta këni, do wëcëra këni rebe-rebe gër ebar. ⁷ Wëka këbi gašëxe: «Noŷo këno šaland?» Yaka këni: «Yesu Ibënasaret.» ⁸ Re ko bête Yesu: «Ga re kême wëno ex. Awa angëmëne wëno këne šaland,

tebinëbi bëjo eni ye.» ⁹ Mondako fiata bax er fel bafi Yesu in: «Gër bër yël këye, gabatak amo tak ex na.»

¹⁰ Simon Piyer, mëj ar gë duxuma an, regëgu ko, do saw ko bad anëf and liw and xadëp ir ašadaxan alëngw an. Xadëp ijo, Malëkos bano wacënd. ¹¹ Ata Yesu re këjo Piyer: «Maşel fa duxuma in gër acëmar. Akalama and yël ke Faba an, ame ceß na nde*?»

End Yesu gër iciw ind An isoşan eñ

¹² Ata enga end ocoroda eñ, gë emun endebën eñ, do gë bënëkona bër sana banëbi Bëşewif bën sëra këno Yesu do xap këno gër otaxan. ¹³ Wëla këno pere gër iciw ind An isoşan gayik añarawën ar Kayif hi baxo, ašadaxan alëngw ar aniy aņo an. ¹⁴ Ata Kayif ijo re bax mëne abat feca bax exo ecës gë eni cës dek enëng end Bëşewif eñ.

End eyaxëta ed Yesu eñ

¹⁵ Simon Piyer gë asëfan ašexe an ako dëj sëfa banëbi bër sëra baņo Yesu bën. Asëfan ajo, anangër nangër bani gë ašadaxan alëngw an. Ata sëfa këjo Yesu xali gër yangana irexëm. ¹⁶ Barikan Piyer mëj bayi ko fac, ler gër ebët. Asëfan ašexe an, ar nangër bani gë ašadaxan alëngw an, şan ko, yeyandëra këni gë endënañ end hi bax anëkona ar ebët eñ, do lënegu këjo teß Piyer. ¹⁷ Ata endënañ end hi bax anëkona ar ebët eñ wëka këjo Piyer: «Ax gi ex na nde wëj bête asëfan ar ala ajo hi këy?» Yaka këjo: «Ame gi ex na de asëfan arexëm.» ¹⁸ Awa okadëp ok do gë bënëkona bën xodux fëtën bani do bani yesand gayik ayem bax yemënd. Ata Piyer şoma këbi gër oyesa.

End Yesu gër iciw ind ašadaxan alëngw eñ

¹⁹ Na gër ed hi bani, An isoşan, ašadaxan alëngw an këjo wëkarand Yesu end bësëfan bërrexëm do gë end osëyali orexëm eñ. ²⁰ Yesu yaka këjo: «Wëno cëj kerët këmeni felërand bëla bën. Din ga këme sëyalirand wa gër baciw bacaleya do gër Aciw and Kaxanu, ed këni barërend dek Bëşewif el, do econëşon ame di ex na.» ²¹ «Në end inewña këye wëkaraxënënd? Mëkaralëbi bër baxe baxëtënd bën, anang nang këni bend bame yeyanënd bej.» ²² Ga yeyan ko mondako, anëkona abat, gër bër ebax na bën, şën këjo Yesu, do re ko: «Ba mondako nde këyo yakand ašadaxan alëngw an?» ²³ Ata re ko Yesu: «Angëmëne ame yeyan ex na şenene, deyal mondake lif këme. Barikan, angëmëne şenene yaka këme, ine këye xëmaxënënd?» ²⁴ Ga fañ ko na An isoşan emëkara ed Yesu el, fel këbi eno mëla gër Kayif, ašadaxan alëngw ar niy ajo an.

²⁵ Amëd aņo, gër oyesa bayi baxo Simon Piyer, wëka këno: «Ax gi ex na nde wëj bête asëfan ar ala ajo hi këy?» Mëj ga ko yax, ko rend: «Ali, ame gi ex na de asëfan arexëm.» ²⁶ Xadëp ibat ir ašadaxan alëngw, ir hi bax nëng ibat gë ar sawën baņo Piyer anëf an, wëka këjo: «Ax gi ex na nde gë wëj watëgu këmun gër andëda?» ²⁷ Piyer yax ko gaşëxe. Ata amëd aņo dëj yata ko ecare el.

End Yesu gër eyang ed Pilat eñ

²⁸ Ata ga wed këno Yesu na gër iciw ind Kayif, wëla këno gër eyang ed Pilat, gofërëner in. Gëbër fo bayi bax ga hateli këno. Bari bën ani

* **18:11** 18.11 End toro ind ko soro eñ baxo yeyanënd mondako.

ŋat bana ŋêş gër yangana kēdi kēni buyarēnaya do ebi cēba ecemar ed Ofēna or Apexa el. ²⁹ Ata Pilat ga ŋanēgu ko ebi kaca, wēka kēbi: «Nē end amena and fe wēlaxēnēgu kēno ala ajo?» ³⁰ Yaka kēno: «Kido axo gi bana awēndēran amo mēlawēdona gēr ndey ro.» ³¹ Ata re ko Pilat: «Mēlaxēno em kitix gē acariya andewēn aŋ.» Yaka kēno: «Biyi Bēšēwif bēn abo ŋap ex na enēp ed ala do mo daw el.» ³² Mondako bax ex ŋata er re baxo Yesu in end ang ko šēs eŋ. ³³ Ata Pilat lil ko gēr aciw and kiti, yēpa ko. Ga wēlanēgu kēno Yesu, wēka kēŋo: «Wēj nde ex emun end Bēšēwif eŋ?» ³⁴ Yesu yaka kēŋo: «Er kēye wēkand in, anjēlan andey dēŋ nde ex ba and bēšēxen nde ex?» ³⁵ Ata re ko Pilat: «Ba wēno Ašēwif nde eme? Bēr enēng endey do gē bēšadaxan bēlēngw bēn wēlaw ki de gēr ndam ro. Ine wēn kēy?» ³⁶ Yaka ko Yesu: «Owun oram ol ax gi ex na or gēr ebar ro. Kido or gēr ebar ro hi bax, bēriyenin bēram bēn awer wēr doni kēdi kēne lēxw Bēšēwif bēn gēr bēlēngw bērebēn. Bari, owun oram ol ax gi ex na or gēr ebar ro.» ³⁷ Ata re ko Pilat: «Awa wēj emun nde ey?» Yaka ko Yesu: «Go dēŋ ex, emun hi kēme. Nē eŋo yowaxēnēgu kēme gēr ebar ro, rēw kēne me deyaxēn dal in. Ar ex ar dal an, abaxēt ko baxēt er kēme reyand in.» ³⁸ Ata wēka kēŋo Pilat: «Ine ex ngwa dal in?» Ga yeyan ko mondako, ŋan ko gašēxe gēr ed hi bani Bēšēwif do fel kēbi: «Wēno amena and kēmo nēpaxēn ala ajo ame wat ex na. ³⁹ Awa gayikako wēn rēpēnek mo tebēt andepēra amat Ofēna or Apexa kala, aŋandi nde yandi kēŋun mo tebēt emun end Bēšēwif eŋ?» ⁴⁰ Ata gašēxe, xey kēni ŋor: «Ali kēreyēŋo tebēt na mēŋ! Tebētēlo Barabas.» Xarak, Barabas ijo arek axeŋax ebaxo.

19

End enēp ed Yesu eŋ

¹ Ata Pilat sebēn kēbi ocoroda ok, wēla kēno Yesu eno cewērax. ² Ga xēn kēni ekamote ed odēmbēn, šēxw kēno, šud kēno bēte ocud ombarax. ³ Ata ŋêş bano sēkand eni de: «Ašēma kēmi šemand wēj emun end Bēšēwif eŋ?» Ata eno cēn yac. ⁴ Pilat ŋan ko gašēxe, fel kēbi Bēšēwif bēn: «Awa nē enēcētēlemo en nangaxēn mēne amena and kēmo nēpaxēn ame wat ex na.» ⁵ Ata nēcēt kēno Yesu, gē ekamote ed odēmbēn el, do gē ocud ombarax oŋ. Pilat re ko: «Nēkoyino ngwa ala an.» ⁶ And wat kēno aŋ, bēšadaxan bēlēngw do gē bēnekona bēr Aciw and Kaxanu bēn, xey kēni ŋor: «Pikalo, Pikalo!» Yaka kēbi Pilat: «Medfino eno pikax gē andewēn dēŋ, wēno cēŋ amena and kēmo laŋaxēn amo watelī ex na.» ⁷ Yaka kēno Bēšēwif bēn: «Biyi acariya ŋot kēmi na, do acariya aŋo ga rek ar kēŋo ŋir yo Kaxanu, ar edaw exo. Awa ajo, ga ko rend ako mēne Ašēniw ar Kaxanu hi ko nē ecir eŋo Kaxanu.» ⁸ And wēl ko Pilat eyeyan elo aŋ yēdara ko kaš-kaš. ⁹ Ga lil ko gēr aciw and kiti, wēka kēŋo Yesu: «Wēj feye wa xaniw kēy?» Barikan, Yesu xor ko. ¹⁰ Re ko bēte Pilat: «Ba wēno nde kēye xoranēnd? Ay nang ex na nde mēne aŋot ŋot kēme or gapak or mi tebēt, bēte aŋot ŋot kēme or gapak mi pika?» ¹¹ Yesu yaka kēŋo: «Yoweŋ aye koran dona kido ax gi ex na orēn ol yēl ki or gapak ol. Mēŋ ex, ar lēxw ke gēr ndey an wēndērak nēmēc.» ¹² Ata elod amēd aŋo baxo ŋaland Pilat ang ko ri eŋo tebētaxēn ak. Barikan, Bēšēwif bēn

xemëna këni xeÿënd: «Angëmëne asebet sebët këyo yo, ay gi ex na lawo ir Sesar. Gayikako ar kë re yo emun hi ko, arangoÿëra and Sesar ex.»¹³ Ga wël ko Pilat eyeyan elo, nęcët këno Yesu do ÿëpa ko gër aciw and kiti, gër ed bani wacënd gë eyeyan ed Bëšëwif el: «Gabata», mëne ngëj «Gër oxaw ofësëpës». ¹⁴ Yatijo bax ex ñana genëka Ofëna or Apexa ol. Eñan eñ keñ gër gaf hi bax. Ata Pilat ga nëkona gand Bëšëwif re ko: «Nëkoyino wa emun endewën eñ!» ¹⁵ Ata bën yaka këno šor: «Ar edaw ex! Ar edaw ex! Pikalo!» Re ko Pilat: «Yama emun endewën eñ nde mo pika?» Yakaw këni bëšadaxan bëlëngw bën: «Biyi cëj emun endebi eñ, Sesar gabat ex!» ¹⁶ Pilat seb këno Yesu gër otaxan od ocoroda, bën wëla këno eno pikax.

End epika ed Yesu eñ

¹⁷ Ata ocoroda ok këno wëland Yesu eno pikax. Lëbin këno mëj dëj kërëwa in, do ko šanënd angol añ ond gër ed këni wacënd «Golëgota», gë eyeyan ed Bëšëwif el, mëne ngëj «Itënd ind ang egor». ¹⁸ Fën fikax bano Yesu gër kërëwa. Andamat fika banëbi mëj gë bërek bëxeÿax bëxi: ajo gand liw, ajo gand šame. ¹⁹ Ata Pilat re ko eni ñëgw në ingomb-gomb: «Yesu Ibënasaret, emun end Bëšëwif eñ». ²⁰ Bëšëwif bëranejëm bax fënënd oñëgw oko, gayikwa gër ed fika bano Yesu gër kërëwa ler gër angol hi bax. Bëte oñëgw oko gë oyeyan osas ÿëgw bani: eyeyan ed Bëšëwif, gë Lateñ, do gë Gërek. ²¹ Bëšadaxan bëlëngw bën fel këno Pilat mëne kërëxo ñëgw na: «Emun end Bëšëwif eñ». Barikan, exo ñëgw mëne ala ajo rek: «Wëno ex emun end Bëšëwif eñ». ²² Ata Pilat yaka ko: «Er ÿëgw këme in kë bayi.» ²³ And faÿ këni ocoroda ok epika ed Yesu añ, wëd këni banjëm bandexëm ban do bar këni obun onax do šetër këni šoroda kala ebun. Ata bayëtak acuf and gë osëf këm, and baxo sëndand añ. ²⁴ Re këni: «Kërene ñes ex na. Dine bëñak, exo medaxën abat.» Mondako ñata bax Oñëgw Omënëk od rek: «Ašetër šetër këni banjëm bandam ban, Bëñak ri këni exo medaxën abat acuf atëm andam añ*.»

Mondako ri bani ocoroda oko. ²⁵ Ata ler gër kërëwa ir fikaxën bano Yesu, xwëšara bani nëm, do gë abinëm ar nëm. Na fo xwëša bani bëte Mari alindaw ar Këlopas, do gë Mari Madëlen. ²⁶ Yesu ga wat këno nëm ler gër asëfan ar lëka baño, re ko: «Nëma, nëkodo asëñix!» ²⁷ Fel këno bëte asëfan an: «Nëkodo norix!» Ata asëfan an kwël yatijo fo wëla këno nëm ir Yesu gër ndebën. ²⁸ Ga xucak eño, Yesu ga nang baxo anang mëne gërëgako, anëka xwëtëk febër ebax exo di gër ngwën ro bën, re ko, ang reya bax gana-gana fo Oñëgw Omënëk ak: «Men sel ke.» ²⁹ Ipeya ind gë ngoy ijerëk hi baxëna ler na. Ga ÿëmb këni er ñalu-ñalu, fiš këni në icët, do yënënen këno ñëš gër etëÿ exo yëmbëmba. ³⁰ And yëmbëmba ko ngoy ijerëk añ, Yesu re ko: «Dodo cëk ñata këme.» Ata ga bex ko, xoti ko. ³¹ Yatijo bax ÿanand genëka Ofëna or Apexa ol. Bëšëwif bën axey xey babi enëbi teb bëšësëk bën yañ gër okërëwa gë akey and eteyëta eñ, ga bani fëbënd akey año. Ga wëka këno Pilat exo ma ebi pel ocoroda ok, eni gëbëra bëngonëng bër fika banëbi bëj do eni pedali beman bëj. ³² Ata ocoroda ok hëb këni bëngonëng bënd añanar ar fikali bano bëj, hëb këni bëte bënd

axinëm b̄eŋ. ³³ And bakan këno Yesu aŋ, s̄ek këni mëne anëka ş̄es ko, ata ani ḡeb ex na b̄engonëŋg b̄eŋ. ³⁴ Barikan, ş̄oroda ibat w̄ed ko ñat ecori eŋ, xw̄ês këno Yesu ḡer amb̄eb̄. Ata ş̄anëk men ḡe oşat. ³⁵ Ar watëk mongwat b̄eŋo reyak do osede orexëm ol d̄al ex. M̄eŋ anang nang ko mëne d̄al reya ko. En maxën wën b̄ete. ³⁶ Mondako ebax eŋo ex ŋataxën Oñëgw Omënëk od rek: «Acapar andexëm gamatak ax ḡebi na.» ³⁷ N̄e eş̄exe Oñëgw Omënëk ok are rek b̄ete: «Awat këno wat̄ed ar s̄enga bano ḡer amb̄eb̄ an.»

End emëxw̄eta ed Yesu eŋ

³⁸ Ata Yosef Ibarimate, asëfan ar b̄eŋ hi bax ar Yesu ga babi ȳedand b̄elëŋgw b̄er B̄eş̄ewif b̄en. Yesu, ga xoti ko, Yosef ye ko ḡer Pilat do w̄ekax këno eŋo tebën eman eŋ exo pedali. Ata Pilat sebën këno. Awa ga b̄akaw ko ḡer ed fika bano Yesu, fedali ko eman eŋ. ³⁹ Ata Nikodem, ar ye bax amat ḡem̄ed̄ ḡer Yesu eŋo m̄ekara an, yow ko b̄ete do w̄elaliw ko n̄e okilo of̄exw osas ogu ond b̄ar bani ḡe mir do ḡe alowe. ⁴⁰ B̄en b̄exi fedali bax eman end Yesu eŋ, n̄em̄era këno ogu onëŋgax oŋo do ş̄erira këno ḡe b̄enjëm, ang r̄ep bax ḡer B̄eş̄ewif emëxw̄etan ed aş̄es̄ek ak. ⁴¹ Ata ḡer ed fika bano Yesu, and̄eđa bax na do ḡer and̄eđa aŋo, hi bax ŷ̄eg ir elod aş̄es̄ek ano m̄exw̄etaxën bana. ⁴² Ḡer ŷ̄eg ijo w̄ex̄eta bano Yesu gayik anëka bax ŷ̄anand akey and eteȳeta and B̄eş̄ewif aŋ.

20

End ekani ed ḡer ec̄es eŋ

¹ Yatir akey aŷ̄anar and loxo, m̄ed̄-m̄ed̄ fo bayi bax ga f̄eđa ko Mari Mad̄elen ḡer ŷ̄eg. Wat ko mëne angaŷ̄ and wed̄ixën bani lilaya ir ŷ̄eg aŋ awed̄ita wed̄itak. ² H̄er ko ḡer ed hi bani Simoŋ Piyer ḡe asëfan ar l̄eka baŋo Yesu an, fel k̄ebi: «Anëka n̄ec̄et këno Axw̄en an ḡer ŷ̄eg do biyi ane nang exe na ba feye r̄efali këno.» ³ Ata Piyer, ḡe asëfan aş̄exe an, ş̄an këni eni ye ḡer ŷ̄eg, ⁴ b̄en tak b̄exi bax h̄erënd. Ata asëfan ajo, ga ş̄and këno Piyer, ñat̄et ko ḡer ŷ̄eg. ⁵ Ga ȳekwa ko l̄ef, wat ko ḡer ebar ebun ed b̄enjëm el, bari axo d̄il ex na. ⁶ Ata ñat̄egu ko Simoŋ Piyer, m̄eŋ ar baŋo s̄ef̄egund an. Lil ko boxay ḡer ŷ̄eg, wat ko l̄ef ebun ed b̄enjëm el. ⁷ Wat ko b̄ete anj̄em and f̄elaxën bani gaf ir Yesu aŋ do ḡe b̄enjëm b̄eŋ. Anj̄em aŋo momopa bax beb̄et iş̄exe, ax gi bana ş̄ode-ş̄ode. ⁸ Ata asëfan ar ñat̄et bax ḡer ŷ̄eg an, lil ko b̄ete. Ga wat ko, aŋo fo w̄a ko. ⁹ Xali am̄ed̄ aŋo abi p̄eni bana pere Oñëgw Omënëk od rek mëne Yesu axani ebax exo kani ḡer ec̄es ok. ¹⁰ Ata b̄es̄efan b̄exi b̄eŋo w̄aŷ̄i këni.

End Yesu do ḡe Mari Mad̄elen eŋ

¹¹ Barikan, Mari Mad̄elen ga bayi ko fac ler ḡer ŷ̄eg, ko sesënd. Kw̄el ḡe otes ok fo, r̄engw ko, do ȳekwa ko l̄ef ḡer ŷ̄eg. ¹² Ata wat k̄ebi omeleka oki ḡe banj̄em b̄apeş̄ax ga ŷ̄epa këni ḡer ed xw̄et bani eman end Yesu eŋ: ibat ḡer ed bax gaf, ijo ḡer ed bax osapar. ¹³ Na w̄eka këno: «W̄ej, inew̄a k̄ey sesaxënënd?» Yaka k̄ebi: «Anëka w̄eḡet këno Axw̄en aram an do ame nang ex na ba feye r̄efali këno.» ¹⁴ Ga ko yeyan mondako, n̄ekona ko gand epoy, ata wat këno ala mo kw̄eşa. Bari axo nang bana mëne Yesu ex. ¹⁵ Ata re ko Yesu: «W̄ej, inew̄a k̄ey

sesaxënënd? Noŋo wa këyo şaland?» Mari Madëlen, ga yëla ko mëne axwën andëda an ex, re ko: «Awël nde, angëmëne wëj rëfali këŋo, pelële ba fe xwët këyo mëŋ këmo xana.»¹⁶ Aŋo re ko Yesu: «Mari!» Ata ga şena ko, yaka ko: «Rabuni!» Gë eyeyan ed Bëşëwif el (Asëyali aram).¹⁷ Ata re ko Yesu: «Këreye dëkëra na de, ame baka ex na pere gër Faba. Barikan, yel eyëfi pelëx bëmaye bëndam bëŋ mëne në ebaka me yaŋ gër Faba, ar ex Faba irewën bête. Në ebaka me gër Kaxanu ir xwën ke, ar ex Kaxanu ir xwën këŋun.»¹⁸ Ata Mari Madëlen ye ko efi nangënëx bësëfan bën mëne Axwën an şanayaxënëgu këŋo. Ata ñateli ko dek bend felëgu këŋo bëŋ.

End Yesu do gë bësëfan bërëxëm eŋ

¹⁹ Kwël yatir akey añanar aŋo fo, genëka, bësëfan bën abarër barër bani në aciw̄ do fërara këni dek owët oŋ, ga banëfi yëdand bëlëngw bër Bëşëwif bën. Ata na şanayaxën këbi Yesu, xwëşa ko mërëxand do fel këbi: «Obetak ol gil ex gë wën!»²⁰ And yeyaneli këbi mondako aŋ, wäsindëra këbi bambënut baŋ gër otaxan do gër ambëb. Ata bësëfan bën nëngandëra këbi ga wat këno Axwën an.²¹ Yesu fel këbi gaşëxe: «Obetak ol gil ex mërëxand irewën! Ang lawënëgu ke Faba ak, wëno bête mondako fo këmun lawënënd.»²² Ga ñata ko eyeyan elo, ñëm këbi, do re ko: Dilëlexo Angoc Amënëk aŋ gër owëkw orewën.²³ Bër kënebi sefan beñëŋenax bën, Kaxanu asefan këbi sefan do bër kënebi fenan bën, Kaxanu afenan këbi fenan.

End Yesu do gë Toma eŋ

²⁴ Ang ebani bësëfan bën epëxw gë bëxi ak, Toma, ar nëngwët baŋo Didim an, axo gi bana yatir şanaŋaxën babi Yesu.²⁵ Bësëfan bësandaw̄ fel këno mëne Axwën an aşanaŋaxën şanayaxën këbi yatir bayik axo gi bana. Ata yaka këbi: «Wëno angëmëne ame wat ex na gër otaxan odexëm bambënut band sembaŋen baŋo opëwët baŋ, angëmëne ame ñëmbe ex na bête ambëb and sënga bani aŋ, din ame ma na.»²⁶ Ga xucak bakey banjongëbatas, fedër këni gaşëxe bësëfan bën gër iciw̄, yatijo Toma na baxo. Owët oŋ dek fërara bani; ata ga şanaŋaxën këbi Yesu, xwëşa ko mërëxand, do re ko: «Gil ex obetak ol mërëxand irewën!»²⁷ Ata fel këŋo Toma: «Tëkaliw tan ebasa edey el ro, do nëkod otaxan odam ok. Tëkaliw ataxan andey aŋ, ñëmbal bête ambëb andam aŋ. Ande këni gil ar gë ekwëta, kërey gi na ar gë oŋëpëgënan!»²⁸ Ata Toma yaka këŋo: «Wëj ex Axwën aram an! Wëj ex Kaxanu ir xwën ke in.»²⁹ Na re ko Yesu: «Ga wat këye nde xwëtaxën këye? Nëngandërayindëlebi bër xwëta ke watërëxe bën.»

³⁰ Yesu ari ri ko bête ogës od bësëfan bërëxëm becarax becëxe bendanjëm, bend ani ñëgw ex na gër akayëta aŋo ro.³¹ Bëbër yëgw këni bën, aŋëgw yëgw këni en maxën mëne Yesu ex Afexën an, Aşëniw̄ ar Kaxanu an. Do gë ekwëta elo, en cotaxën aniyan aŋ gër owăc orexëm.

21

End gër anjer and Tiberiyad eŋ

¹ Ga xucak eŋo, Yesu şanaxën këbi bête bësëfan bën. Gër bëŋa ir anjer and Tiberiyad şanayaxën babi mondako.² Er barër bani: Simon Piyer, gë Toma, ar nëngwët bano Didim an, gë Natanayel Ibëkana ir

gër ebar ed Galile, gë bosëñiŵ bor Sebede do gë bësëfan bëxi bësëxe. ³ Ata na, re ko Simon Piyer: «Wëno gër edapëran këme ye doru.» Yaka këno boşandaŵ: «Asëf këmi sëf, biyi bëte.» Ga ñat këni gër anjer, fëra këni polo në ikuluŋ do lapëra këni wec. Bari ŷoweŷ ano tëra ex na. ⁴ Gëbër, Yesu ñatëgu do gër bëña na gër ed hi bani, bari bësëfan bën ani nang bana mëne Yesu ex. ⁵ Ata Yesu wëka këbi: «Obaş oram, oxan nde sëra kënëbi na?» Yaka këno: «Ali.» ⁶ Ata fel këbi: «Awa dapin ebën el gand liŵ ir ikuluŋ ata kën wat.» And lap këni aŋ sëkwani këni ecëpët el ga fëxw këni oxan ol. ⁷ Ata asëfan ar baŋo Yesu mbaŋ aŋ fel këŋo Piyer: «Xey Axwën an ex de!» Sam ga wël ko na Simon Piyer mëne Axwën an ex, şudfa ko acudf andexëm aŋ gayik tēb gë eman eŋ fo bayi baxo, do lapaya ko na gër anjer. ⁸ Bësëfan bësandaŵ xasëgu këni gë ikuluŋ iŋ ga lasëgu këni ebën el pëxw gë oxan ol, ani ŋaŵëta bana bon ebar el. ⁹ Ga şëpëta këni ekeg gër ebar, sëk këni angwara and oxan do gë bamburu. ¹⁰ Ata re ko Yesu: «Mëlawënëbi ro mar oxan or sëraw kënëbi ol.» ¹¹ Simon Piyer şëpëtëgu ko ebën el gë bongan keme gë ofëxw oco gë osas. Ado ga sëra banëbi oxan ol go, ebën el ax ŋesi bana. ¹² Ata Yesu ŵac këbi: «Noŷo wa hi këy?» Gayikwa anang nang bano mëne Axwën an ex. ¹³ Ga sëka ko Yesu gër angwara, wëd ko mburu iŋ do şetëra këbi. Mondako fo şetëra babi oxan ol. ¹⁴ Yesu, atasën bafi şanayaxënënd bësëfan bërëxëm bën elod ga xani ko gër ecës.

End ofelar or Yesu gë Piyer eŋ

¹⁵ Ga faŷ këni eyambëran el, Yesu wëka këŋo Simon Piyer: «Simon, asëñiŵ ar Şaŋ, aňan nde ñan këye nëmëc ang ñan këne boşandax ak?» Yaka ko: «Iyo Axwën, aye nang këy mëne aňan aňan këmi.» Ata re ko: «Awa kađacindëbi opeŷ odam ok.» ¹⁶ Wëka këŋo akinëm: «Simon, asëñiŵ ar Şaŋ, aňan nde ñan këye?» Yaka ko: «Iyo Axwën, aye nang këy mëne aňan nde ñan këmi.» Fel këŋo: «Awa đëkayayindëbi opeŷ odam ok.» ¹⁷ Wëka këŋo atasën: «Simon, asëñiŵ ar Şaŋ, aňan nde ñan këye?» Ata aŋo, şamina ko Piyer në end ine wëkaxën këŋo atasën. Yaka ko: «Axwën, wëj beŷ đek nang këy. Anang nang këy mëne aňan ñan këmi.» Yesu re bëte ko: «Awa kađacindëbi opeŷ odam ok.» ¹⁸ «Dal in këmi felënd, and bayi bay şambenjar aŋ, gë andey bay şudfand, gë andey bay xapand enar eŋ gër edum, do gë andey bay yend gër ed ŷandi ki yo. Barikan, and këy xar aŋ, onëxar oŋ këy ŷana ey yënënd exi kapaxën aşëxe enar eŋ, do exi mëla gër ed bayik axi ñandi na.» ¹⁹ Ata Yesu mondako nangën baŋo Piyer ang ko şës ak ex canaxën enjaran end Kaxanu eŋ. Ata ga ñata ko fel këŋo bëte: «Wëj tēfëguye!» ²⁰ Piyer ga nëkona ko, wat këŋo asëfan ar lëka baŋo Yesu an ga këbi sëfa. Asëfan ajo xaya bax gër emëkw ed Yesu and bani yambërand, do wëka baŋo ba noŷo ex ar këŋo lëxw an? ²¹ Piyer ga wat këŋo ga këbi sëfa, wëka këŋo Yesu: «Do ajo cëŋ Axwën, ine këŋo hi?» ²² Yaka këŋo Yesu: «Angëmëne aŷandi ŷandi ke exo bayi abëngw xali me bakaw, wëj ine bal ki? ²³ Wëj cëŋ, tēfëguye.» Ata elod yatijo wëli bax gër bëmāŷe mëne asëfan ajo din axo cës na. Enimin, Yesu aŋo pel bana đe mëne axo cës na. Er re baxo: «Ga ŷandi ŷandi ke exo bayi abëngw xali me bakaw wëj ine bal ki?» ²⁴ Asëfan ajo reyak osede olo, do mēŋ fo ŷëgwëk beŋo dek. Do biyi anang nang këmi mëne er reya ko in đal

ex. ²⁵ Yesu ari ri ko bête beberanjëm. Kido eni ñëgwëdo ðek gë betil ak, ame yëla ex na axëñ xëñ dox gër ngwën ro okayëta od yëgw doni ok.

Bandixa band Oparëxanda ban Lilaya in

Akayëta and Bandixa band oparëxanda aŋ ex akinëm and yëgw ko Luk aŋ. Endey Yesu end yana baxo gër akayëta añanar andexëm eŋ fakët ko. Akayëta aŋo këbo nangënënd ang yanak Amara and Yesu ak, yatir ofëna or Peŋëtekot, gër angol and Yerusalem. Bëte mondake Amara aŋ yodëk gër ebar ed Samari, xali gër owar ošëxe. Akayëta and oparëxanda aŋo kë sëyalind mondake ko riyenind Kaxanu gë bela bër yëmëk gë Angoc Amënëk bën. Angoc Amënëk aŋ këŋo yëlënd ar yëmëk gë mëŋ an, ekapina ed gër epemëra ed Atëfëtan el, gë ekemëna ed gër toro ind gër andiyen and Axwën Yesu Kërisët el. Er ex gër akayëta in:

End eñana ed Amara and Yesu gër Yerusalem eŋ: 1.1–8.3.

End Amara and Yesu gër ebar ed Samari eŋ: 8.4–9.31.

End Amara and Yesu gër benëŋ becëxe eŋ: 9.32–15.35.

End Amara and Yesu xali gër Rom eŋ: 15.36–28.31.

Lilaya in

¹ Tewofil, gër akayëta añanar andam sëfëtan këmi dek bebër yana baxo ko rind Yesu bën, do ang bafi sëyalirand bela ak, ² xali yatir baka ko gër Kaxanu, yaŋ gër orën. Barikan ðamana exo yexën afelëra felëra bafi gë panga ind Angoc Amënëk in, oparëxanda od yata këbi ok. ³ And soro ko do šës ko aŋ, gër ogës odebën šanaya baxo bakëlëbëd bandanjëm. Eno wat abëngw šanaya baxo mondako ebi pënixën mëne mëŋ dëŋ ex. Do në bakey ofëxw onax felëra bafi bend owun or Kaxanu beŋ. ⁴ Ata na gër ed xeta bano, fel këbi këreni ŋawëta na angol and Yerusalem aŋ, barikan eni cëni er beya baxo Faba Kaxanu ayël këbi yël in. ⁵ Ax gi ex na nde Šaŋ Batis, gër men bafi buyind bela bën? Barikan Kaxanu, gë bakey band kë yowënd baŋo abuyi këŋun buyi gë Angoc Amënëk aŋ.

End omakan ond gër orën eŋ

⁶ Gër ed xeta bano na, wëka këno: «Axwën, gërëgako nde këy xanin owun or gër ebar ed Isërayel ol?» ⁷ Yaka këbi: «Faba gabat kë sanand gë gapak orexëm ol bamëd ban do nand këŋo ðatan exo di er yandi këŋo in, ax gi ex na wën kë nang. ⁸ Barikan wën, panga kën šot na, and ko fedaw Angoc Amënëk gër ola orewën aŋ. Ata en gi otede odam ok gër Yerusalem, gër dek ebar ed Yude el, gër ebar ed Samari, do xali gër ed sëlëk ngwën.» ⁹ And ðata ko eyeyan elo aŋ, yana ko ko šëgënd end orën eŋ xali šiliparax ko gër banar. ¹⁰ Bën ga xeŋan këbi end orën eŋ, wat këneŋi bërëxadët bela bëxi gë banjëm bapešax ga xwëša këni ler gër ndeŋ. Ata re ko abat: ¹¹ «Wën Bëgalile bëjo, inewša xeŋa kën laŋ ako orën ol? Yesu ir wat këno ga këŋo wëla Kaxanu end orën eŋ, ang wat këno ga ko šëg ak ko bakaw.»

End abëteli ar Yuda eŋ

¹² Ga xucak eŋo, oparëxanda ok xani këni na gër etënd ed gë bañarëka, këni bakand gër Yerusalem. Në apakan amat fo bax gër

ed hi bani, ani ɲawëta bana angol aɲ. ¹³ Ga lil këni gër angol, barër këni gër aciw̃ and yaɲ, gër ed wër babi epedër. Er ebani: Piyer, gë Şaɲ, gë Şak, gë Andëre; gë Filip, gë Toma, gë Barëtelemi, gë Maco, gë Şak, asëniw̃ ar Alëfe, gë Simon, awer an, do gë Yud, asëniw̃ ar Şak. ¹⁴ Bën dek xet babi eni kemëna cale iɲ gë bëmaÿe bëtoxari bën, gë Mari, nëm ir Yesu, do gë boşinëm bor Yesu. ¹⁵ Ang bani barërend bakey baɲo ak, er hi bani në bela keme gë alapem. Ata Piyer ga xani ko mërëxand ir bëmaÿe, re ko: ¹⁶ «Bëmaÿe, ax gi ex na nde añaata bax ex ɲata Oñëgw Omënëk od rek mëne gë Angoc Amënëk aɲ reya baxo Dafid, emun eɲ, mëne Yuda ebax ebi dëngweli bër këno sëra Yesu bën. ¹⁷ Yuda, ar enga endëbi hi baxo do andiyen amat bar bane. ¹⁸ Axana xana baxo kodı ir fanaxën baɲo Yesu gër ecës in. Gë akanji and osëmbak aɲo yëcaxën ko osënga or gër ed wëc ko acëloÿ-şëloÿ do wëlëfëtak dek oxul orexëm ol.» ¹⁹ Ga wëlik endey eɲo dek Yerusalem in wacaxën këni osënga olo gë eyeyan ed Bëşëwif el: «Xakelëdama» mëne ngëɲ osënga or gë oşat.

²⁰ Barikan aÿëgw ÿëgw këni gër akayëta and Calemoñëw̃:
«Cenëkëlex iciw̃ indexëm iɲ,
Ala kërëx dëg na! Do:
Bëtëlilexo aşëxen andiyen andexëm aɲ*!»

²¹ Awa ar kë bëteli andiyen andexëm an, tananëɲone gër bër laɲëtara këbo nand bane yexërande gë Axwën Yesu na, ²² elod ga buyi këno Şaɲ Batis xali yatir şëg ko end orën eɲ. Gilexo bëte sede ir watëk ang biyi ak ang xani ko Yesu gër ecës ak.

²³ Ata sana kënëbi bëxi: Yosef ir bano wacënd Barësabas do nëngwët bano Yusëtos do gë Macas. ²⁴ Ata ga xeta kënëbi, şale këni mondako: «Axwën, wëj ar nangëk er ex gër owëkw or bela dek an, masinëlëbo ar yata këyo an gër bëmaÿe bëki bënjo. ²⁵ Comalebo gër andiyen and lawën këyëbo mi din aɲo do gër ofarëxanda. Bëtëlexo gër amëd and sef ko Yuda do ye ko gër ed sana ko.» ²⁶ Na ga ri këni bëñak, ind fit bani iɲ wëf ko Macas. Ata oparëxanda ok, ang bayi bani epëxw gabat ak, başa këno Macas gër enga endebën.

2

End Angoc Amënëk eɲ

¹ Yatir Ofëna or Peɲëtekot, bësëfan bër Yesu bën barër këni dek në er ebat. ² Ata na bërëxadët, wëliwëk angëbër gër orën do kë rëmëgund ang ekoc etëm fo xali lilëk dëñ gër aciw̃, gër ed yëpara bani. ³ Şanaÿarak beber ang okodux, şapërërak, do lapandëra këbi ala kala ang ebani ak. ⁴ Yëmëra këni bën dek gë Angoc Amënëk aɲ do këni yeyand oyeyan osëxe ang babi ñëbëtënd Angoc ak. ⁵ Xarak, na gër Yerusalem yowëraw bani Bëşëwif bër şenene ga xaniraw bani gër dek benëng becëxe bend ex dila gër orën, lëgëra këni gër Yerusalem. ⁶ And wël këni angëbër aɲo aɲ, wëra këni fura-fura gër ed hi bani od Yesu. Ga fiat këni, wëlandëra këbi ga kënëbi wël ala kala eyeyan ed yeri ko el. ⁷ Ga şarandëra këbi na xali xurik, këni wëkarënd: «Oko ax gi ex na nde bën dek Bëgalile fo exëni? ⁸ Mondake cëɲ kënëbe wël nde ala kala eyeyan ed yeri ko el? ⁹ Ax gi ex na nde biyi er hi këne:

Bëparët, Bëmedi, Bëhelamit, bër lëgëk gër ebar ed Mesopotami, bër gër ed Yude, Bëkapados, Bëpon, bër gër ebar ed Asi? ¹⁰ Ax gi ex na nde ro fo exëni bête bër gër: Fërişi, Pañëfli, Misëra, bër gër ebar ed Libi gand Siren fëco? Ax gi ex na nde ro exëni bête: Bëšëwif, Bërom, ¹¹ Bëšëwif, bëšalek, Bëkëret do gë Bënare në ewëlen bene de ala kala gër eyeyan ed yeri ko el ga këni sëfët becaraxik bend Kaxanu bej.» ¹² Mbarj wëlandëra babi ga kënebi nëkon do bani wëkarënd: «Ine ex ngwa endey eño?» ¹³ Barikan bërëmar, ga kënebi lëš këni rend: «Wëni, bëjo bër wëdëk ngoy ex!»

End epemëra ed Piyer eñ

¹⁴ Ata Piyer gë bošandaŵ, epëxw gë abat bën, xani këni do xwëša këni. Re ko Piyer: «Wën Bëyude bën do gë wën dek bër yowërawëk gër Yerusalem ro bën, wëno këjun nangën er ex in. Awa baxëtine de aye! ¹⁵ Ang kën yëland ak, bela bëjo ani med ex na de ngoy, gëbër fo ga bayik wa. ¹⁶ Barikan doro fiatak er reya baxo gana-gana fo alawënel Yowel in mëne ¹⁷ Kaxanu rek:

“Gër bakey bapelatar, aÿëmën këmëni ÿëmën gë Angoc andam añ bosëniŵ do gë bobiŵ borewën
eni yeyanaxënënd ang bëlawënel fo, ocambenjar odewën ok eni watënd bebër ÿapëk eni dind bën, do bëxarëk bërewën bën eni watënd ofakeli.
Ocambenjar ok do gë odënaŵ odewën ok kë ÿana ex watënd gë ofakeli bendam bej.

Bëxarëk bërewën bën gë ofakeli këni ÿana eni watënd bête.

¹⁸ Iyo gër bëriyenin bëram, bësošan bën, bakey baño, këmëni ÿëmën gë Angoc andam añ,

do bën eni yeyandërand ang bëlawënel fo.

¹⁹ Becaraxik këme ri yañ gër orën

Do gëcf gër ebar, bananganëme, gë

oşat, gë xodux do gë okwëcën. ²⁰ Ata eñan eñ ex doş xali ex camëdan wur in,

Do facaŵ in, ex bar ang oşat fo,

damana ex ntaxënëgu akey and Axwën Kaxanu añ

Akey akëbëanaxik an, akey atëm an.

²¹ Ata ar këño şalend yo Kaxanu gër oŵac or Axwën, afex ko fex.”

²² «Wën Bëyisërayel, baxëtine end këme reyand eñ, end Yesu Ibënasaret eñ. Kaxanu lawënëgu baño do paş gë mëñ baxo rind bananganëme, becarax do gë bërëcaxik. Wën dëñ anang nang kën eño. ²³ Kaxanu, mëñ ar kë nangënd beÿ dek damana ex gixën an, faÿ ko gër emëkw ex kuca end Yesu eñ mondako. Mëñ sebën këjun do wën lëxw këno gër otaxan od bëwendëran bësëm xali law këno mopika në osëx. ²⁴ Bari axani xani ko gër ecës, Kaxanu racët këño gayik amënd bana eño dëkaya panga ind ecës in. ²⁵ Ax gi ex na nde Dafid bax rend:

“Lañ bamo watënd Axwën Kaxanu an gër lëngw iram,

Gand liŵ iram hi ko këdi këme yëdara.

²⁶ Mëñ fuñaraxën ke gër emëkw edam,

Do këme yeyandërand gë onënga fo.

Gër eman endam dëñ aseÿëta këme seyëta, gër eyar ed këme yarënd.

²⁷ Gayikwa gër wur ir bësësëk, ay tebëx na enjëw endam eñ,

Aye tebëx na wëno Awñënek arey an me bër. ²⁸ Wëj wäsin ke opëña od ke wëla gër aniyän ok,

Wëj ke yël onënga osëm ol and ke bare aņ.”

²⁹ «Wën bëmaŷe, aŷap ŷapëk mun pel kerët end Dafid, axarëk arebi eņ. And šës ko aņ, wëxëta këno, do ŷeg irexëm in gër ndëbi ro dëņ bayik xali dorö. ³⁰ Barikan ga hi baxo alawñenel nangaxën baxo mëne Kaxanu yašarëk: “Arandëwëra andexëm këņo yata na exo bëteli owun orexëm ol.” ³¹ End Afexën eņ baxo reyand gana-gana fo mëne axani ko xani gër ecës, Kaxanu axo teb na eman endexëm eņ ex bër gër wur ir bësësëk. ³² Yesu ijo, Kaxanu axanin xanin këņo gër ecës do biyi đek ex otede od wat këņo abëngw ok. ³³ Kaxanu bakali këņo gër liw irexëm yaņ orën eņo ketënaç gër owun orexëm, do yël këņo Angoc Amënëk aņ. Ata Yesu ga xana këņo Angoc Amënëk aņ yëlëgu këbo and bëya babo Sëm ak, ang kën watënd do kën wëlënd ak. ³⁴ Ax gi ex na nde Dafid elod axo cëg ex na end orën eņ? Barikan mëņ bax rend: “Axwën Kaxanu fel këņo Axwën aram an,

Ñëpal gand liw iram,

³⁵ Xali mëni dat bërangoŷëra andey bën eyëbi bëñaxën✧.”

³⁶ «Awa wën đek Bëyisërayel bën nangin aye mëne Yesu ijo, Kaxanu yata këņo do yël këņo or gapak or exo gixën Axwën do Afexën, xarak wën fika baņo gër kërëwa.»

³⁷ Bër gër amëxwër bën ga wël këni eņo, lëk këbi gër owëkw. Ata wëka kënëbi Piyer do gë oparëxanda ocandaŷ ok: «Bëmaŷe, ine këmi ri biyi?» ³⁸ Yaka këbi Piyer: «Nëngwëtin ola orewën ol do enun buyi, gaf gë gaf, gër owac or Yesu Kërisët eņun tebanaxën Kaxanu bamena bandewën baņ ata këno šot Angoc Amënëk aņ. ³⁹ End ayël këņun yël Angoc Amënëk eņ, Kaxanu abeya bëya baņun wën bëte, gë obaš orewën ak, gë bëla bër ex caw ak do gë đek bër këbi wacëraw Axwën Kaxanu ang këni ŷëmb yo.» ⁴⁰ Ata Piyer, bëndanjëm bęcëxe sënd babi ga ko reya end Yesu eņ. Afel babi felënd gë obal osëm: «Tanayin en pex do en can gër engä end bësëmbak bër gë okey oko.» ⁴¹ Bër wä bax eyeyan ed Piyer bën buyi kënëbi. Er hi bani and yatijo aņ fo në bëla owëli otas.

End Amara añanar eņ

⁴² Bën đek xemëna bax ebaxët ed osëyali or oparëxanda ol, gër ebaŷër ed gë angwëlëra, gër ecetër ed eyamb yamb, do gër cale. ⁴³ Bër fac bën mbaņ bani fëbënd Amara andebën aņ, ga banëbi watënd oparëxanda ok ga këni ri bëcarax do gë bërëcaxik bëndanjëm. ⁴⁴ Đek bërëwäk end Axwën bën hi bax andamat do gër angwëlëra. ⁴⁵ Afan bani fanënd napul irebën in, gë bacota baņ do bani šetërend kodı in đek ang hi bani ak, ala kala eno yël ang ex oñandi odexëm ak. ⁴⁶ Key yo key bani xemënanđ eni pedër gër Aciw and Kaxanu. Mbaņ bani wëlërend do bani yambërand gë onënga fo, do gë emëkw eyemax. ⁴⁷ Ašale bano šalend Kaxanu do Bëyisërayel bën đek babi nënganënd endebën eņ. Ata Axwën an, key yo key babi fašëgund bëla bër babi fexënënd bën, gër Amara andebën.

3

End epakën ed aseÿik eŋ

¹ Akey amat, Piyer gë Şaŋ këni yend cale gër Aciw̄ and Kaxanu, apenëka aŋ, eñan eŋ poxoş gaf in. ² Gër Aciw̄ and Kaxanu bano w̄elawënd key yo key ar rëw̄ këno aseÿik eno kwët gër ebët ed bani w̄acënd Ebët Ejekax, ebi kararaxënënd bër kē lilënd bën. ³ Aseÿik an ga wat këbi Piyer gë Şaŋ ga këni lil gër Aciw̄ and Kaxanu, xara këbi eno yël kodī. ⁴ Ata Piyer do gë Şaŋ ga xwëşa këni, fab këno laŋ. Aŋo re ko Piyer: «Wëj, nëkonlëbfo taŋ aye.» ⁵ Ga këbi nëkon, ko yëland ŷeȳ këno yël na. ⁶ Ata re ko Piyer: «Wëno kodī axe gi ex na, kaŋe axe gi ex na, bari er şot këme in ayël ayël këmi yël, gër ow̄ac or Yesu Kërisët Ibënasaret, kanil ey yexëra!» ⁷ Piyer sëra këŋo dëp gër ataxan and liw̄, xanin këŋo. Ataŋ ocom od osapar orexëm ok bëngwëk. ⁸ Aseÿik an xani ko kwengweremët do ko yexërand. Piyer gë Şaŋ lilëx këni gë mëŋ ak lëf gër Aciw̄ and Kaxanu. Ga ko yët şenene, ko radëränd do këŋo şëkwand Kaxanu.

⁹ Bulunda in dëk wat baŋo ga ko yexëra do ga këŋo şëkwa Kaxanu. ¹⁰ Bër baŋo xwitand bën këni rend: «Ajo bax ŷëpand gër Ebët Ejekax ed Aciw̄ and Kaxanu exo karara.» Ata na ga şarandëra këbi xali xurik, sëkwan këni eni nang ba ine hi këŋo ala ajo. ¹¹ Ababi fiawëta na Piyer gë Şaŋ do bër oşaran bën dëk këni hërërarawënd do këni liland gër lilaya ir w̄acan bano Salomon, gër yangana ir Aciw̄ and Kaxanu.

¹² Ga wat këbi Piyer ang barërëgu këni ak, re ko: «Wën Bëyisërayel, inew̄a këŋun şaranënd eŋo? Bëte inew̄a kënebo fabaxënënd biyi? Yëla kën gë panga indebi, ba në end owënëk orebi nde ko yexëraxënënd ala ajo? ¹³ Nangin mëne Kaxanu, mëŋ ar yata këbi bëxarëk bërëbi Abëraxam, gë Isak do gë Yakob an, aşëkw şëkw këŋo Yesu ariyenin arexëm ar law̄ënëgu këŋo an. Barikan wën yaxëta këno do lëxw këno eŋo daw̄ Pilat, xarak mëŋ asebet ŷapan baŋo eŋo tebët. ¹⁴ Wën yaxëta baŋo awënëk an, ar şenene an do xara bano Pilat eŋo tebët alaw̄ ar bela. ¹⁵ Wën law̄ baŋo ar xwënëk aniyan an, barikan Kaxanu xanin këŋo gër ecës do biyi ex otede od watëk eŋo ok. ¹⁶ Ga xwëta këmo Yesu mëŋ fakënoxën këŋo ala ajo xali w̄acëwacaxën ko mondako. Iyo ga xwëta këŋo Yesu fakaxën ko aye ar nang këno do këno watënd ajo.

¹⁷ «Gërëgako bëmaÿe anang nang këme mëne wën gë bëlëngw bërëwën bën an nang bana, mëŋ rixën kën eŋo. ¹⁸ Gë etëÿ ed bëlawënel el reya baxo Kaxanu mëne mbaŋ hi bax exo toro Afexën an. Ata gë er ri kën in fiata ko Kaxanu er fëna baxo in. ¹⁹ Nëngwëtın ola orewën ol do en bakana end Kaxanu eŋ, eŋun tebanaxën bamena bandewën baŋ. ²⁰ Ayow kë yow bakey band këŋun racët Axwën Kaxanu gër ocëmu odewën. Gë bakey baŋo fo këŋun law̄ëneliw Yesu, Afexën ar yatan këŋun an. ²¹ Barikan, yaŋ gër orën ko bayi xali Kaxanu exo kanindëra beÿ bën dëk, ang fel babi elod akarëk aŋ eni deyara bëlawënel bëwënëk bërëxëm ak. ²² Ax gi ex na nde Moyis re bax mëne Kaxanu, Axwën arewën an, alawënel ar ang mëŋ ak këŋo yata gër enëng endebi do bëte ene faxëtëde dëk er këbo fel in. ²³ Barikan ar enëng endebi ar kē fiëp eŋo faxët alawënel ajo an, cëfëyëtiyidëno gër bulunda eno daw̄ëx. ²⁴ Dek bëlawënel bër

Kaxanu bën, ga ŷana ko Samiyel xali gë bër bëtëraw, gana-gana fo reya bani end bakey band hi këne baño. ²⁵ Wën ex obaş or bëlawënel bër Kaxanu ol do Kaxanu, gë bëxarëk bërewën bën ser bani paß gë Abëraxam yatir fel baño mëne benëng bend gër ebar ro bej dek kē şot obetak ol nē end arandëwëra arexëm. ²⁶ Wën ex bëyanar bër lawëneliw këŋun Kaxanu ariyenin arexëm ar yata këjo an. Gër ndewën lawënegu baño eŋun yël obetak ol do eŋun bakali gër enjekax, eŋun wërëşet en teß betëmbak bend kën rind bej.»

4

End Piyer do gë Şaŋ eŋ

¹ Ata Piyer gë Şaŋ, gër ed banëbi felëra bulunda bayi bani and fiatëgu këni na gër yangana ir Aciwş and Kaxanu bëşadaxan bën, gë alëngw ar bënëkona an do gë Osaduseŋ ok. ² Mbaŋ xoŷën banëbi Piyer gë Şaŋ ga sêk kënebi ga kënebi sëyalind bulunda in mëne ekani ed gër ecës exëna gayikako Yesu axani xani ko gër ecës. ³ Ata ga sëra kënebi, fel kënebi bënëkona bën enëbi përa na aye xali ex weca gayik anëka xwëyar bax. ⁴ Barikan, bëranjëm wă këni end baxo reyand Piyer eŋ. Ata dek bëşëfan bër Yesu bën başarëgu këni bësoşan bën fo nē owëli oco.

⁵ Ga xeyëk, bëlëngw bër Bëşëwif bën, gë bëxarëk bën do gë bëşalen bën fedër këni gër Yerusalem. ⁶ Na fo bani bëte Xanas, alëngw ar bëşadaxan ar niy ijo an, gë Kayif, gë Şaŋ, gë Alekësandër, do dek bër hi bax nëng ir bëşadaxan bëlëngw in. ⁷ Gër ed yëpara bani na, wëlaw kënebi mërëxand Piyer do gë Şaŋ. Wëka kënebi: «Wën pelinëbo fa gë panga ind fe do gër owac or noŷo fakëxaxën këno ala ajo?» ⁸ Ata Piyer ga yëm ko gë Angoc Amënëk aŋ, yaka këbi: «Wën bëlëngw bër bulunda bën, ⁹ wën bëxarëk bën, wën nde këbo wëkarand doru mun pel end enjekax end şot ko aseŷik do mondake fak ko? ¹⁰ Awa nangiŋ wën dek ang barërëgu kën ro ak, nangëlexëni bëte Bëyisërayel bën dek mëne gë panga ind owac or Yesu Kërisët İbënasaret, ir fika bano wën do xaniŋ këjo Kaxanu gër ecës in, xwëşaxën ko abëngw ala ajo ang këno watënd ak. ¹¹ Ang rek Oñëgw Omënëk ak, Yesu Kërisët ex: “Ekaŷ ed şus kën wën bëbay el, Xarak ekaŷ elo ex ed ekëla el, ed gër ebaŷ el*.”

¹² Apexa aŋ gër Yesu Kërisët gabat ex gayikwa dila gër orën ro, owac oşëxe ax gi ex na or këne şotaxëne apexa aŋ.»

¹³ And wat këni mëne Piyer gë Şaŋ gë anjiŷ këm banëbi yakand aŋ, şaran këbi gayikwa bela bërëtoc, bër ax tēja ex na fo hi bani. Bëte axwita xwita banëbi mëne bën hi bax gë Yesu. ¹⁴ Ga këno nêkon aseŷik ar fakën bano an, wëlan këbi ang kënebi yaka ak. ¹⁵ Ata fel kënebi eni can na gër Amara and bëxarëk eni wëlëraxën bën fo. And şan këni Piyer gë Şaŋ aŋ, bëxarëk bën këni wëkarënd: «Mondake kënebe riye bela bëjo? ¹⁶ Gayikako ecarax end ri këni eŋo Yerusalem in dek nangëra këni, biyi ane kor ex na ene wëlëbële. ¹⁷ Barikan, këdi kē wëli kaş-kaş endey eŋo gër Bëyisërayel, besanëbene mbaŋ do cëbanënëbene din ala këreno pelënd na end owac olo eŋ.» ¹⁸ Ga wacëgu kënebi Piyer gë Şaŋ eni bakaw lëf, wesara kënebi xali, şëban

kënëbi edeyara el do gë etëyali ed bela end oŵac or Yesu el. ¹⁹ Yaka këni Piyer gë Şaş: «Şenene nde ex gër ogës od Kaxanu mi baxët endewën eŋ do mi teb end re ko mën eŋ? Ata wën kë xiti de! ²⁰ Biyi cëŋ, er wat këmi mongwat in do gë end wël këmi mongwël eŋ, ami kor na mi cësinali.» ²¹ Ata ga wesara kënebi gaşëxe sebët kënebi eni ye, ani yëxw bana enëbi nêp ga banëbi yëdand bulunda in. Enimin, bër hi bax na bën dek baŋo şëkwënd Kaxanu end er wat bani eŋ. ²² Aşeyik ar fak bax gë ecarax eŋo an, bënny ofëxw onax aşand hi baŋo.

Ed cale ind bësëfan bër Yesu eŋ

²³ And sebët kënebi aŋ, Piyer gë Şaş baka këni gër ed barër bani boşandaŵ do sëfëtandërax kënebi dek ang wesara banëbi bësëdaxan bëlëngw bën do gë bëxarëk bër Bëşëwif ak. ²⁴ Ga baxët kënebi, xetan këbi bën dek eni cale. Ata këni şalend: «Axwën Kaxanu, wëj rik orën ol, gë ebar el. Wëj rik angwëgw aŋ do gë dek bëbër hik polo bën. ²⁵ Wëj fel baŋo gë Angoc Amënëk aŋ Dafid, axarëk arebi an, ariyenin arey an, exo de:

“Inewã wonjoxënëk banjëlan band bër benëng becëxe baŋ? Do inewã şotaxën këni banjëlan band gë ofëcak këm?”

Inewã këni yëlaraxënënd ang bësënëk fo?

²⁶ Bemun bënd gër ebar ro beŋ xanixën këŋo Axwën an,

Do gë bëlëngw bën xel këŋo Ar yata këyo an*.”

²⁷ «Ata däl ex Axwën Kaxanu, gër angol and Yerusalem ro, Erod gë Poŋës Pilat axel xel këno Yesu, ariyenin aŵënëk arey an, ar yata këyo an. Bër ax gi ex na Bëşëwif bën do gë bamëxwër band Bëyisërayel baŋ xanixën këno. ²⁸ Dek er fëna bay elod gër ŷanar ari këy ri gë panga indey in, fiata këni. ²⁹ Do gërëgako Axwën Kaxanu, ax gi ex na nde aye wat këy ang kënebo wesarand ak? Mën ex dëcalëbo biyi bëriyenin bërey bën mi kapina mbaŋ gër epemëra ed eyeyan edey. ³⁰ Masinëlëbo panga indey in eni pakaxënënd bësëxwëra bën. Bëte diyind becarax do gë bërëcaxik gër oŵac oŵënëk or Yesu ol, ariyenin aŵënëk arey an.» ³¹ And şale këni mondako aŋ, ebar el rëgëk na gër ed hi bani. Ÿëm këni bën dek gë Angoc Amënëk aŋ. Ata ga şapër këni na këni sëfëtërand eyeyan ed Kaxanu el gë anjiŷ këm.

End aminëmëra and bërëŵak eŋ

³² Amëxwër and bërëŵak end Yesu bën hi këni onden omat, anjëlan amat. Er şot ko ala kala in, oxwën or bela dek ebax, ala abax xwënaya na napul irexëm in. ³³ Oparëxanda ok areyara bani reyarand gë panga itëm osede or mäne Axwën Yesu axani xani ko gër ecës ol, do oyekax osëm şot bani bën dek. ³⁴ Ar xaŷënëk ax gi bana gër bësëfan. Dek bër hi bax gë ocënga bën, gë bër gë bëciw bën, afan bani fanënd eni mëlau kodı in. ³⁵ Dek bani wëlawënd eni kwët gër osapar or oparëxanda. Ata bën bax şetënd ala kala ang hik oşal orexëm ak.

³⁶ Arandëwëra and Lewi ar bano ŵacënd Yosef an, do nëngwët bano oparëxanda ok Barënbabas mäne ngëŋ «Axemën ar bëmaŷe an» xaniw bax gër ebar ed Şipër. ³⁷ Ga fan ko oşënga orexëm ol, wëlaw ko kodı in do xwët ko gër osapar or oparëxanda.

* 4:26 4.26 Calëmoñëw 2.1-2

5

End Ananiyas do gë Safira en

¹ Barikan bër gë aşan, Ananiyas do gë Safira hi baxëna. Ananiyas ga fan ko oşënga orexëm ol, ² şona ko mar kodî in ga xet kêbi ga alindaŵ exo di mondako. Wêlaw ko kodî ir baya bax in xwët ko gër osapar or oparëxanda. ³ Ata re ko Piyer: «Ananiyas, ine seboxën këyo Sindan xëñ ko gër emëkw edey xali këy nëgwëşënd gër Angoc Amënëk, xarak aşona şona këy mar kodî ir fanaxën këy oşënga in. ⁴ Oşënga olo, orey hi bax, and fan këy aŋ akanji and yël këni aŋ, andey hi bax. Ine yëlaraxën këy endey eŋo? Awa Kaxanu wa ŷandi baxi eyo yifa, ax gi ex na bela.» ⁵ Sam ga wël ko na eyeyan elo, Ananiyas wëc ko kërud, xoti ko kwël na fo. Ata dek bër wël bax endey eŋo bën lëk kêbi anjiŷ atëm. ⁶ Ocambenjar ok xani këni, fëlëra këno, wëla këno, do wëxëtax këno.

⁷ And xucak në bapëxëd batas aŋ, lilëgu ko alindaŵ ar Ananiyas nangërëxe er xucak in. ⁸ Ata wëka këno Piyer: «Pelële ba gë akanji aŋo dëŋ fanaxën kën oşënga orewën ol?» Yaka ko: «Iyo go dëŋ fan këmi.» ⁹ Aŋo re ko Piyer: «Mondake wa xet baŋun en tÿyi eno yifa Angoc and Axwën aŋ? Awa nëkodëbi gër ebët bër wëxëtagu këno icën indey bën, bête bën fo ki wëla.» ¹⁰ Ataŋ Safira wëc ko kërud gër osapar or Piyer, xoti ko. Ga lilëgu këni ocambenjar ok, sêk këno aşësêk. Na wëla këno do wëxëtax këno ler gër icën indexëm. ¹¹ Dek bër gër Amara and Yesu bën do gë bër bax wëlënd endey eŋo bën bafi lëkënd anjiŷ atëm.

End becarax bend oparëxanda en

¹² Becarax do gë bërëcaxik bendanjëm bani rind oparëxanda ok gër ogës od Bëyisërayel. Bërëwak bën dek abarër bani barërënd gë anjëlän amat, dila gër lilaya ir aner and wacan bano Salomon, gër yangana ir Aciŵ and Kaxanu. ¹³ Ala aşëxe abax yëxw na ebi tëka. Barikan bulunda in mbaŋ banëbi şëkwënd. ¹⁴ Ata kaş-kaş bani yëmbërënd bela bër wak end Axwën bën xali hi këni amëxwër atëm and bësoşan do gë bësoxari. ¹⁵ Awëlara banëbi wëlarawënd bëşëxwëra bën gër opëña oňangax od gër angol and Yerusalem do enëbi kwëtëra tar fëña in: bëjo në bëngaŵ, bëjo në bandago ebi kwixëtaxën ndakaŋ abat abat eñaŵ end Piyer en. ¹⁶ Bela bëranjëm bax xanirawënd bangol band ler gër Yerusalem baŋ do banëbi wëlawënd bëşëxwëra do gë bër bafi soronënd bangoc baňëŋënaŋ, do bën dek bani fakërand.

End toro ind oparëxanda en

¹⁷ Ata aşadaxan alëngw an do dek gë bër hi bani Amara amat bën, mëne ngëŋ amara and Osaduseŋ en, këbi yakëraxind mbaŋ end oparëxanda en xali yen kënebi. ¹⁸ Ga sëra kënebi, fëra kënebi gër epëra ed gër angol. ¹⁹ Barikan yow gëmëcf meleka ir Axwën in, fërëtëra ko owët or epëra oŋ, nëcët këbi oparëxanda ok, do fel këbi: ²⁰ «Yeyin gër yangana ir Aciŵ and Kaxanu, enëbi pelëra bulunda in dek bend Aniyän and din beŋ.» ²¹ Ga wël këni eŋo, ye këni mopëcf gëbër kënebi sëyaliraxënd bela bën gër yangana ir Aciŵ and Kaxanu.

Ata aşadaxan alëngw an gë bër hi bani Amara amat bën, wacër këni gë bëxarëk bër Bëyisërayel bën. Ga yëpara këni gër ed bani fedërënd,

lawën këni enëbi yen oparëxanda ok gër epëra. ²² Bënëkona bën ga fiat këni, nema kënëbi. Ata ga wërësëta këni, reyax këni: ²³ «Ga fiat këmi sêk epëra el mopëra aye, do gë bënëkona bën mokwësara ala kala gër ebët ed fel këno, bari and fërèt këmi owët an, ala gabatak amo tèk ex na lëf.»

²⁴ Ga wël këni eño, alëngw ar bënëkona bër Aciw̃ and Kaxanu an do gë bësadaxan bëlëngw bën wëlandëra këbi, do këni wëkarënd ba mondake kë fiat endey eño. ²⁵ Ata fiatëgu ko na ala ko sëfëtënd: «Bër fëra banëbi bën, gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu kënëbi sëyalirand de bela bën.»

²⁶ Alëngw ar bënëkona an do gë boşandaw̃ yen kënëbi. Ga sëraw kënëbi wëlaw kënëbi endëmane fo gayikwa ayëda banëbi yëdand bër gër amëxwër bën ba afëtëra kënëbi fëtëra gë oxaÿ. ²⁷ Ga fiateli kënëbi, xwësän kënëbi gër lëngw ir Amara and bëxarëk. Ata re ko aşadaxan alëngw an: ²⁸ «Ax gi ex na nde wën şëban bamun etëyali ed end oÿac olo eñ? Nëkod gër angol and Yerusalem ro, osëyali orewën olo fo xëñëk. Bëte biyi kënëbo nöpënd end ecës ed ala ajo eñ!» ²⁹ Ata Piyer gë oparëxanda ocandaÿ ok yaka këni: «Biyi edi ed er re ko Kaxanu in ÿapan këbo, ax gi ex na er re këni bela. ³⁰ Kaxanu, mëñ ar xwënëk këbi bëxarëk bërëbi an xanin këño Yesu ga law̃ bano wën mopika në osëx. ³¹ Kaxanu wa fela këño gë ataxan and liw̃ andexëm an, do hi ko Emun do Afexën ebi yëlxën Bëyisërayel bën enëngwëta ed dek ola orebën el do gë eteban ed beñëñenax bendebën el. ³² Biyi do gë Angoc Amënëk and këbi yëlënd Kaxanu bërëwäk endexëm an, biyi ex otede od watëk beño ok.» ³³ Ga kënëbi baxët, bër ÿëpara bax bën xoÿ këni xali xurik. Ata ÿandi këbi enëbi daw̃ monaw̃. ³⁴ Ata Farisën ir bano wacënd Gamaliyel in, aşalen ar fiat bano mban bulunda ir Isërayel an dek, xani ko gër Amara and bëxarëk bër Bëşëwif, re ko enëbi nęcët oparëxanda ok imëd. ³⁵ Ata re ko: «Wën Bëyisërayel, yëlarayin aye ang ÿandi këjun enëbi di bela bëjo ak. ³⁶ Ax nëka ex na ga wat banëhone ala ar bano wacënd Tëdas, ga baxo rend mëne mëñ ar gapak hi ko. Sëfa këno bela okeme onax. And law̃ këno an, dek bër xwëta bano xali këno sëfarand bën şapërëra këni, gabatak ax bayi ex na. ³⁷ Ga xucak end Tëdas eñ, bëtëgu ko Yuda, Agalile an, angwën and Oñëgw od bela an. Mëñ bëte gë bësëfan hi baxo. Law̃ këno do dek bër wa bax endexëm bën şapërëra këni* . ³⁸ Mëñ ex gërëgako ga re këme, kërex bayi na ga këjun balënd end bela bëjo eñ; tebëtinëbi eni ye. Angëmëne er këni şaland eni di in end bela fo ex, ayëcar këni yëcar. ³⁹ Barikan angëmëne gër Kaxanu xaniwëk, an kor na enëbi yëc. Mëñ ex, yëlarayin aye këdi këno sakëreli Kaxanu.» Ata bër gër Amara and bëxarëk bër Bëşëwif bën wa këni eyeyan ed Gamaliyel el. ⁴⁰ Wac kënëbi oparëxanda ok, şewëra kënëbi xali, şëban kënëbi eyeyandëra ed end oÿac or Yesu el, do kwël sebët kënëbi. ⁴¹ Ata oparëxanda ok şan këni gër Amara and bëxarëk bër Bëşëwif, gë onënga fo gayik Kaxanu yata babi eni toro në end oÿac or Axwën Yesu. ⁴² Ata key yo key banëbi sëyalirand bela bën gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu do gër bëciw̃. Ani teb bana etëyali ed Atëfëtan and Afexën Yesu Kërisët el.

* 5:37 5.37 Bërom bën ayëgw banëbi bela bën gaf gë gaf eni nang ba yëgwe hi këni.

6

End eyata ed ojakër eŋ

¹ Ata gë bakey baŋo, bësëfan bër Yesu bën kwël dëŋ bani bašërëgund. Ata bësëfan bër kē yeyanënd Gërek bën anëp banëbi nēpënd bër kē yeyanënd ed Bëšëwif bën gayik bësöxari bësëbëta sebëta bër enga endebën bën alanganan banëbi langanganënd gër acetëra and key yo key. ² Ga nang kēni eŋo, oparëxanda epëxw gë oki ok bar kënëbi amëxwër and bësëfan aŋ, do re kēni: «Ax ñap na mi teb andiyen and eyeyan ed Kaxanu aŋ do mi kwënda ecet ed eyamb-yamb. ³ Fëcack enëbi yata wën dëŋ ro gër Amara bësöšan bëcongëbëxi, bër gë osede or šenene, bër yëmëk gë Angoc Amënëk do gë orenik, do biyi mēni kwëtënan andiyen aŋo. ⁴ Biyi cëŋ yëlayalemi gër cale do gër andiyen and eyeyan ed Kaxanu.»

⁵ Ga wël kēni eŋo, ang ebani ak dek nëngan kēbi. Ata yata kënëbi: Ecen, ar xwëta baŋo mbaŋ Kaxanu do yëm baxo gë Angoc Amënëk an, gë Filip, gë Përokor, gë Nikanor, gë Timon, gë Parëmenas, do gë Nikola Ibaŋëcoš, ašalek an*. ⁶ Ga wëlaw kënëbi gër oparëxanda, bën šalen kënëbi and mokwëtan otaxan ok. ⁷ Eyeyan ed Kaxanu el kwël dëŋ bax yañënd do kēni yëmbërënd kaš-kaš bësëfan bën gër Yerusalem. Ata amëxwër atëm and bësädaxan xwëta baŋo Yesu.

End etëra ed Ecen eŋ

⁸ Ecen, ga yëm ko gë oyekax do gë panga, ko rind bërëcaxik do gë bëcarax mërëxand bulunda ir Isërayel. ⁹ Bëšëwif bër hi bax gër aciw acaleya and bani wacënd and Okadëp otebësebët aŋ, gë Bëšëwif Bësiren, gë Bëhalekësandëri, do gë bër xaniraw bax gër owar or Silisi do gë Asi bën kēni šampërend gë Ecen. ¹⁰ Bari abani xorënd na eni cembët orenik or baŋo yëlënd Angoc and Kaxanu ol and baxo yeyanënd aŋ. ¹¹ Ata šoñëra kënëbi gë kodî bësöšan bërëmar, ata bën kēni rend: «Biyi awël wël këmo ga ko reya bend šëban kēni Moyis do gë Kaxanu.» ¹² And yëlëtaŋ kënëbi bulunda in, gë bëxarëk bën, do gë bësälän aŋ, yow kēni gër ed hi baxo Ecen. Ga sëra këno na, wëla këno dimb-dimb gër Amara and bëxarëk bër Bëšëwif. ¹³ Šalaw kënëbi otede onëgwëš, do bën këno nëgwëšandërand mondako: «Ala ajo kē reyarand bend yepënënd Aciw amënëk aŋo† do acariya and Moyis aŋ. ¹⁴ Gayikwa biyi awël wël këmo ga ko re mēne Yesu Ibënasaret ayam ko yam aciw aŋo do anëngwët ko nëngwët bapela band yël këbo Moyis baŋ.» ¹⁵ Ata dek bër gër Amara and bëxarëk bën faš këno laŋ Ecen. Wat kēni dëxas irexëm in ga nëngwëtak jing-jing ang ir meleka fo.

7

End epemëra ed Ecen eŋ

¹ Ata ašadaxan alëngw an wëka këŋo Ecen: «Dal dëŋ nde ex end kēni rend eŋo?» ² Yaka këŋo Ecen: «Wën bëmaÿe, gë faba bën, baxëtine! Kaxanu, mëŋ ar gë enjaran an, šanaÿaxën baŋo Abëraxam, axarëk arebi an and hi baxo gër ebar ed Mesopotami aŋ, damana rëfaxënëgu ko gër ed Xaraŋ. ³ Mondako fel baŋo: “Canël ebar edey el

* **6:5** 6.5 Nikola ijo ar enëng bër ax gi ex na Bëšëwif ar šalek cale ind Bëšëwif ebaxo. † **6:13** 6.13 Aciw and Kaxanu and Yerusalem aŋ bani wacënd bëte mondako.

do gë ekun edey el, do yel gër ebar ed këmi w̄asin[☆].” ⁴ Amëd anjo şan ko Abëraxam ebar ed Bëkalède el do ye ko lëgëx ko gër Xarañ. And şes ko sëm an, Kaxanu xucaliw këño ro gër ebar ed lëgëra kën gërëgako. ⁵ Bëbët gibatak anjo yel bana oxwën ol gër ebar elo ro, ado gër ko xwët sapar dëñ. Barikan bëya këño mëne ayël këbi yël oxwën ol, mëñ do gë andëwëra andexëm an and ko xuca an, xarak angwën anjo Abëraxam axo gi bana gë obaş. ⁶ Kaxanu afel baño: “Bërandëwëra andey bën ro këni xaniç eni ye në ebar ediyer. Fën kënëbi rixëç okadëp do enëbi dixëra xali në bënny okeme onax. ⁷ Barikan wëno këbi xitiç enëñ end bër kë rix okadëp odebën eñ. And kë xuca eño an, aşan këni şanëgud eni yow ro ene caleratind[☆].” ⁸ Ata Kaxanu yata këño eter el Abëraxam gë oxac ol. Abëraxam ga rëw këño Isak, xac këño yatir sək këño bakey banjongëbatas. Mondako fo ri baxo Isak ga rëw këño Yakob. Bëte Yakob mondako fo xacëra babi odëmëta epëxw gë oki, od hik bëxarëk bërebi ok.

⁹ «Bëxarëk bërebi bëjo, fan baño Yosef gayik ayakëraxi babi yakëraxind endexëm eñ. Do bër yëc baño bën w̄ëla këno gër ebar ed Misëra. Barikan Kaxanu gë mëñ hi bani. ¹⁰ Aracët racët baño gër dek ocëmu odexëm, yël këño oyekax orexëm ol do gë orenik ol gër lëngw ir Farawoñ, emun end gër ebar ed Misëra eñ. Emun eño yata baño Yosef hi ko alëngw ar ebar ed Misëra do gë dek ekun edexëm an. ¹¹ Angwën anjo lil babi enjo gër ebar ed Misëra xali gër ed Kanahañ. Ata bëxarëk bërebi bën mbañ şëmura babi, abani şot na er këni yamb in. ¹² Ga wël ko Yakob mëne eyamb exëna gër ebar ed Misëra, lawën këbi añanar bëxarëk bërebi bën. ¹³ And lawën këbi akinëm an, xwita këno Yosef and fel këbi mëne mëñ ex imaÿe indebën in. Anjo fo nang ko Farawoñ enëñ end fe hi ko Yosef. ¹⁴ Ata Yosef lawën ko enëbi yen sëm Yakob do gë ekun edexëm el dek, ang hi bani bela ofëxw ocongoxi gë bëco. ¹⁵ Mondako şëla baxo Yakob gër ebar ed Misëra, gër ed şësërax këni mëñ gë bëxarëk bërebi bën. ¹⁶ Awaÿeli waÿeliraw kënëbi gër Sişem do wëxëtara kënëbi gër ÿeg ir yëc baxo Abëraxam, gë kodî, gër otaxan od bosëñiŵ bor Amor, gër Sişem.

¹⁷ «Ga kë saxëgu amëd ebax exo űata Kaxanu er bëya baño Abëraxam an, bërandëwëra and Yakob bën şënar këni mbañ gër ebar ed Misëra, ¹⁸ xali bëtëgu ko emun ecëxe, end anjo nang bana Yosef. ¹⁹ Ata emun eño űana ko këbi sitinaxënënd enëñ endefi eñ do këbi rixërand bëxarëk bërebi bën. Anëÿali babi nëÿalind bësoxari bër enëñ endefi bën enëbi ñañëtand bëtoşan bëndoyer bën, këreni bayi na ga këni liya. ²⁰ Angwën anjo rëw këno Moyis, ata bëxarëk bërexëm bën wat këno mëne itox ikëbëanaxik exo gër ogës od Kaxanu. Nëm yerin këño opacaŵ otas gër iciŵ ind sëm. ²¹ And űañëta këño an, abiŵ ar Farawoñ, wëda këño do rafën këño ang asëñiŵ ar rëw këño mëñ dëñ. ²² And raf ko an, Moyis sëya ko dek onangëran ol or Bëmisëra ol, ata hi ko ar gapak, ar xamëk eyeyan do gë edi ed beÿ dek. ²³ And şot ko bënny ofëxw onax an, Moyis yëlara ko ebi tëka bër enëñ endexëm bën, Bëyisërayel bën. ²⁴ Watëx këño Amisëra ga këño xëm Ayisërayel abat, ata yakan këño ar enëñ endexëm an. Ga këño w̄aşan, ang űap bax acariya ak, ar bano xëmënd an, law monaŵ Amisëra an. ²⁵ (Er yëla baxo mëne bër enëñ endexëm bën afëni këbi fëni mëne Kaxanu

wëlanëgu babi apexa aŋ paß gë mëŋ, bari abi pëni bana.)²⁶ Nê ecan ijo, Moyis sêk kêbi Bëyisërayel bëxi ga këni xëmër. Ga këŋo xacëra ebi bakali gër angwëlëra ko rend: “Oko wën bër aminëmëra hi këni. Inewã kën xëmëraxënënd?”²⁷ Barikan ar baŋo xëmënd ašandaw an, fim këŋo Moyis, re ko: “Wëj noŋo wa yata ki ey gi alëngw do axiti arebi?”²⁸ Ba ŷandi ki nde eye daw wëno bëte ang law këyo ganëka Amisëra ak?”²⁹ Ga wël ko eŋo, Moyis hër ko yeba gër ebar ed Majaŋ, gër ed rëwëx kêbi bëtošan bëki.

³⁰ «Ga xucak bëniy ofëxw onax, meleka šanayaxën këŋo gër ladawe, ler gër etënd ed Sinayi, nê acëc and gë xodux or bax ŷegënd xafa-xafa.³¹ Ga wat ko, Moyis šaran këŋo xali, and baxo sêkand exo kamanaxën, wël ko oniw or Axwën Kaxanu ol: ³² “Wëno ex Kaxanu, ar yata kêbi bëxarëk bërey an Abëraxam, gë Isak do gë Yakob.” Moyis ga këŋo rëgën, seß ko onëkon ol. ³³ Ata re ko Axwën Kaxanu: “Pedëtal baped band gër osapar oreŋ baŋ, gayikwa gër ed hi këy ro ebar ecëbax ex. ³⁴ Awat këme watënd etëm end hi kêbi Bëyisërayel, bulunda iram eŋ, gër ebar ed Misëra. Awël këme wëlënd ang këni wëcarënd ak: anëka fedaw këme mëni dacëtaxën. Gërëgako yow mi dawën gër ebar ed Misëra.”

³⁵ «Moyis, ar yaxëta bano do bano rend: “Wëj noŋo yata ki ey gi alëngw do axiti arebi an”, Kaxanu lawën baŋo gër ebar ed Misëra ang alëngw do afexën gë panga ind meleka ir šanaŷaxën baŋo gër acëc and gë xodux in. ³⁶ Mëŋ nęcëtëgu kêbi Bëyisërayel bën ga ko ri becërecaxik do gë becarax fën gër ebar ed Misëra, gër angwëngw ambarax, do gër ladawe, xali nêkak bëniy ofëxw onax. ³⁷ Moyis ijo fel babi Bëyisërayel bën: “Kaxanu këŋo yataß, ar enëng endewën exo gi alawënel ar ang wëno ak.” ³⁸ Bëte and hi bani gër ladawe aŋ, Moyis ijo hi bani gë meleka ir baŋo felërand gër etënd Sinayi in, and hi bani bëxarëk bërebi gër ladawe aŋ. Awël wël baxo eyeyan ed aniyan ed babi hatelinënd el. ³⁹ Bari bëxarëk bërebi bën abi ñandi bana eno faxët, are bano rend exo pacana; banjëlan bandebën baŋ bakali bani gër ebar ed Misëra. ⁴⁰ Ata fel këno Aharon: “Wëj, dinëlëbo tan bebër kë hi Kaxanu irebi, enëßo dëngwelixënënd fëña in. Moyis, ar nęcëtëgu këbo gër ebar ed Misëra cëŋ, biyi ami nang ex na ba ine rix këŋo.” ⁴¹ Gë bakey baŋo ri bani Bëyisërayel bën atox and ang atombo fo. Ata gër edaß elo ri bani šadaxa, gër er ri bani gë otaxan odebën in, ri bani ofëna. ⁴² Ata Kaxanu ñawëta kêbi do seß kêbi këni xëland bebër bani watënd yaŋ gër orën. Eŋo ŷëgw këni gër akayëta and bëlawënel:

“Wën ekun ed Isërayel

ba wëno nde bane ñašënënd oyel,

arin nde bane rinënd ocaßaxa

bëniy ofëxw onax bënd ri kën gër ladawe bëŋ?

⁴³ Awëlara ban wëlarand aner and Molok aŋ

do gë emal ed kën wacënd Refaŋ el,

batox baŋo rinaya kën en poxixënënd gër lëngw irebën!

Awa wëno bëte awaŷ këmun wãŷ

yabët ebar ed Babilon el!”

44 «Kaxanu yël babi aner and Osede aŋ bēxarēk bērebi bēn, gēr ladawe. Aner aŋo, Moyis ri bax ga wātinali baxo gē and wāsin baŋo Kaxanu aŋ. 45 And xana kēni aner aŋo aŋ, bēxarēk bērebi bēn do gē Yosuwe, ar babi lēngwēlind an, ūateliw kēni gēr ebar ed xwēn bani bēnēng bēnd wāy babi Kaxanu gēr lēngw irebi eni bētaxēn bēj. Mondako hi bax aner aŋo xali angwēn and Dafid aŋ, 46 mēj ar ūot bax oyekax gēr lēngw Kaxanu an, mēj ar wēka baŋo Kaxanu exo ma eŋo dīn edēg ed dīn gēr ekun ed Jakob. 47 Barikan asēniw Salomonj bay bax aciw aŋo. 48 Xarak, Ar-hik-yaŋ an axo dēgēnd nē er rik otaxan od bela, ang yēgw ko alawēnel mēne Axwēn Kaxanu rek:

49 «Orēn ol ex añēpara and owun oram aŋ,

do ebar el, ambēñaxēn andam.

Aciw and fe kēne bayēn?

Feye nde kē hi ateyētaya andam aŋ?

50 Ax gi ex na nde ataxan andam aŋ rik er ex yo[☆]»

51 «Ata wēn bela bēr kē wēšind mbaŋ hi kēn dē. Owēkw orewēn oŋ afarēdadī farēdadik, do banēf bandewēn baŋ axem xemēk. Wēn dīn kēno wēšenēnd Angoc Amēnek aŋ, ang bani rind bēxarēk bērewēn ak. 52 Alawēnel ar fe bayik ano dixēra ex na bēxarēk bērewēn bēn? Ax gi ex na nde alawēra lawēra kēnēbi bēr babi nangēnēnd gana-gana fo mēne Ar ūenene an nē eyow exo? Ar ūenene aŋo, wēn lēxw kējo, wēn law kējo. 53 Ax gi ex na nde omeleka ok wēlanēgu kēnun acariya and Kaxanu aŋ wēn bulunda ir Isērayel in? Bari an ma ex na en tēf!»

End ecēs ed Ecen eŋ

54 Er wēl bani in axurixēn xurixēn babi, ata ala kala ko ūatēnd ebasal, ga logēndēra kēbi. 55 Barikan Ecen, ga yēm ko gē Angoc Amēnek aŋ, xeŋa ko orēn ol. Wat ko enjaran end Kaxanu eŋ, wat kējo bēte Yesu mōkwēša gēr liw ir Kaxanu. 56 Ata re ko: «Orēn ol wafērēluŋ kēme watēnd, bēte nē ewat emo Asēniw ar ala an ga xwēša ko gēr liw ir Kaxanu.» 57 Ata bēr baŋo wēlēnd bēn ūoya kēni banēf baŋ, ga yobali kēno na, wēlēn kēno andamat bēn dēk. 58 ūonjorēra kēno xali nēcēt kēno angol and Yerusalem aŋ, do fētērax kēno gē oxaŋ xali law kēno. Otede* ok axwēt xwēt bani banjēm bandebēn band bani gēr osapar or ūambenjar ir bano wācēnd Sol. 59 And bano fētērand aŋ, Ecen ko ūalēnd mondako: «Axwēn Yesu, kanal angoc andam aŋ!» 60 And foxi ko aŋ, xeŋ ko acakax: «Axwēn, kēreyēbi nēp na eñēñēnax eŋo!» And ūata ko aŋ eŋo aŋ, Ecen raš kējo gēr ecēs.

8

1 Ata Sol, moŋapan yapan baŋo ga law bano kēno Ecen.

End edixēra ed Amara eŋ

Yatijo fo yana bax edixēra eyēkaxik ed bēr gēr Amara and gēr Yerusalem el. Bēsēfan bēn dēk hēr kēni angol aŋ, (bayi kēni wayēt oparēxanda ok). Mondako ūapērēra bani bējo gēr ebar ed Yude, do bējo gēr ed Samari. 2 Bela bēr ūenene wēxēta kēno Ecen sam ga yāwēra kēno. 3 Xarak amēd aŋo yana baxo Sol yēc bēr Amara

☆ 7:50 7.50 Esayi 66.1-2 * 7:58 7.58 Bēr law baŋo bēn banēbi rend otede gayik bēn wēl bax amena and lawaxēn baŋo aŋ.

and Yerusalem bën. Gë ebët gë ebët baxo sêfêrand bëciw̄ bënj ebi dëbëtêraw: hik asošan, hik asoxari, ebi d'apëx gër epëra.

End Filip gër ebar ed Samari enj

⁴ Bër šapër bax bën hërëra këni do këni reyaraxënd Atëfëtan aŋ. ⁵ Ata Filip šëla ko në angol and gër ebar ed Samari do ko femëraxënd end Afexën enj. ⁶ Bela bën, bamëxwër bamëxwër, gë anjêlan amat, bani xwëtand er bafi felënd Filip in, ga këni wël do ga këni wat becarax bënd baxo rind bënj. ⁷ Gayikwa bangoc bañjênax bax šandêrand gër bela bëranjëm, and kënëbi hërëndëra aŋ. Bëte bëseyik do gë bërëgofo bëranjëm bax fakënd. ⁸ Ata onënga osëm hi bax gër angol aŋo.

⁹ Xarak ala ar bano wăcënd Simonj hi baxëna gër angol aŋo, ašarinara baxo šarinarand gë mbej indexëm inj. Gër bulunda ir ebar ed Samari baxo rind mondako do baxo rend mëne ar gapak hi ko. ¹⁰ Ata Bësamari bën dek, hik itox, hik axarëk, axwëta xwëta bano, do bani rend: «Ala ajo dënj ex ar gë panga ind Kaxanu, ind ex Panga itëm an.» ¹¹ Axwëta xwëta bano gayik elod anëka fo baxo šarinarand gë mbej indexëm inj. ¹² Barikan and xwëta këno Filip aŋ, mëŋ ar bafi felërand Atëfëtan and owun or Kaxanu do gë oŋac or Yesu Kërisët aŋ, ŋa këni enëbi buyi, hik asošan, hik asoxari. ¹³ Simonj mëŋ dënj ŋa ko buyi këno, ata abaŋo nacëta na Filip ga baŋo šaranënd becarax do gë bërëcaxik bënd baŋo watelind bënj.

¹⁴ Oparëxanda od gër Yerusalem ok, ga wëlëx këni mëne Bësamari bën axana xana këni eyeyan ed Kaxanu el, lawënëgu kënëbi Piyer do gë Šaŋ. ¹⁵ Ga šëla këni gër angol aŋo, šalendëra kënëbi eno cotaxën Angoc Amënëk aŋ. ¹⁶ (Gayikwa Angoc Amënëk aŋ axo pedaw bana pere gër ola orebën. Xobuyi or gër oŋac or Axwën Yesu ol fo buyi banëbi.) ¹⁷ Ata Piyer gë Šaŋ šalendëra kënëbi mokwëtan otaxan ok, ataŋ šot këno Angoc Amënëk aŋ. ¹⁸ And wat ko Simonj mëne bela bën ašot këno šotënd Angoc Amënëk aŋ gë ekwëtan ed otaxan ed oparëxanda el, wëlanëgu këbi kodî Piyer gë Šaŋ ¹⁹ do re ko: «Yëline wëno bëte or gapak olo, mëŋ këŋo ŋana eŋo cotënd Angoc Amënëk aŋ ar këmo xwëtan otaxan an.» ²⁰ Ata re ko Piyer: «Kodî irey in nemilex do exi mëlali gayikako wëj ako yëla këy anjêla and ko yëlënd Kaxanu aŋ ayic këni yicënd gë kodî. ²¹ Wëj eŋo ax mënd ex na ang këy šot gayikako axi ñap ex na dënj. Gayikwa emëkw edey el asëmba sëmbak gër ogës od Kaxanu. ²² Awa tebël anjêlan añjênax aŋo, do karalo Axwën an exi teban oñandi od emëkw edey ok, angëmëne eŋo awënd wëndëk. ²³ Gayikwa në ewat eme mëne wëj mokëda xëda ki oyakëraxi ol do gë osëmbak ol.» ²⁴ Yaka këŋo Simonj: «Awa karanine wën dënj gër Axwën, kërexe gi na er re kën ijo.» ²⁵ Ata Piyer gë Šaŋ baš këni osede ol do epemëra ed eyeyan ed Axwën Yesu el. Ga këni wăyi ond gër Yerusalem oŋ, këni femëraxënd Atëfëtan aŋ tar fëña in gër bëngol bënd Bësamari.

End Filip do gë Abecopi enj

²⁶ Ga xucak beŋo, meleka ir Axwën Kaxanu in fel këŋo Filip: «Yel gand ambëtëb, tëfël fëña ir xaniwëk gër Yerusalem do šëlak gër Gasa, ir ladawe in.» ²⁷ Ata Filip xani ko do ye ko. Xarak, šambenjar Ibecopi ijo, ar gapak ar gër eyang ed Kaŋëdas, emun etoxari end gër ebar ed

Ecopi en, anëkona ar dek napul ir emun etoxari elo an, yow bax cale gër Yerusalem.

²⁸ Ga ko wāyī, yēpa yaŋ gër šaret irexëm, ko fënërand mongwëli oniŵ ol, akayëta and alawënel Esayi aŋ. ²⁹ Ata Angoc Amënëk aŋ fel kënjo Filip: «Maral ey tēka šaret ijo.» ³⁰ Filip ga hër ko, sēka ko, wël kënjo Abecopi an ga ko fën akayëta and alawënel Esayi aŋ, wëka kënjo: «Afëni nde ki fënind er këy fënënd in?» ³¹ Yaka kënjo: «Mondake këme xor ex pëni, angëmëne ala axe paÿën ex na?» Ata wac kënjo Filip eno ketëna yaŋ gër šaret.

³² Gër ed labët baxo akayëta, er yëgw baxo alawënel an: «Alas las këno ang ifeÿ ir enaş fo.

Ang xondo ir ax tesënd na gër lëngw ar kë fiašënd omban ondexëm fo hi ko,

axo yeband na etëÿ el.

³³ Gë ebana ed bana ko el xanaxën këno er xwën ko in.

Gër bër anjex andexëm, noÿo kë reya?

Gayikwa aniyān andexëm aŋ rëxët këni gër ebar.»

³⁴ Ata Abecopi an wëka kënjo Filip: «Këla pelële, noÿo kënjo rend alawënel an? Mëŋ dëŋ nde ba ala ašëxe nde?» ³⁵ Ata fiebëta ko Filip, yana ko gër Oñëgw oko dëŋ nangëanaxën kënjo Atëfëtan and Yesu aŋ. ³⁶ Ga këni ye kwël, fiat këni ler në anjer. Abecopi an re ko: «Nëkoda men oŋ, ine bayik, aye buyi na nde exe capëraxëne?»

³⁷ [Yaka kënjo Filip: «Angëmëne aŵa ŵa këy gë emëkw edey el, awënd wëndëk mi buyi.» Aŋo re ko Abecopi an: «Wëno aŵa ŵa këme mëne Yesu Kërisët ex Asëniŵ ar Kaxanu an.»] ³⁸ Fel këbi bëhëreli bër šaret bën eni kwëša. Ata mëŋ gë Filip fëra këni polo gër anjer. Filip buyi kënjo. ³⁹ And šëpëta këni aŋ, Angoc and Axwën aŋ wëd kënjo nat Filip, Abecopi an anema fo nema kënjo. Mondako fakët baxo dāmana irexëm in gë onënga fo. ⁴⁰ Filip mëŋ cëŋ, watayax ko gër angol and Asot, do ko femëraxënd Atëfëtan and Yesu aŋ gër angol gë angol, tar fëña in, xali fiat ko gër Sesare.

9

End Sol gër fëña ir Damas en

¹ Barikan amëd aŋo, anjëlan and Sol aŋ er hi bax wayët ebi narëndërand bësëfan bër Axwën Yesu bën xali ebi dawërand. Ga ye ko gër ašadaxan alëngw, ² xara kënjo eno yël okayëta od ebi tëraraw bër kë sëfënd end Yesu bën gër baciŵ bacaleya band gër angol and Damas, do ebi mëlāw mokap gër Yerusalem: hik asoxari, hik asošan. ³ Ata gër fëña, and hi ko dām gër Damas aŋ, xul kënjo bërëxadët angobën and xaniw bax gër orën. ⁴ Wëc ko bëdëcët gër ebar do ko wëlënd oniŵ: «Sol, Sol, inëŵa këye rixëraxënënd?» ⁵ Yaka ko Sol: «Axwën, wëj noÿo ŵa hi këy?» Wël ko bëte: «Wëno ex Yesu, ar këyo rixërand an. Ata wëj mo nēka ki yëka.» Sol ga wëlandëra kënjo, kënjo rëgënënd. Aŋo wëka ko: «Axwën ine yandi ki me di?» Ata re ko Axwën an: ⁶ «Kanil ey nat gër angol, fën këni felëx er yandi ke ey di in.» ⁷ Bër hi bani enga emat bën fiaxën këbi laŋ ako gër ed xwëšara këni. Dek dëŋ bani wëlënd oniŵ ol, bari ala abano wat na. ⁸ Ata ga xani ko na gër ebar Sol, aŋedā yo aŋedā, abaxo watëra na. Monas

fo las bano xali fiat këni gër Damas. ⁹ Okey otas ri baxo watërarëxe, yambërarëxe do cebërexe men.

¹⁰ Xarak na gër angol and Damas asëfan ar Yesu hi baxëna do bano wacënd Ananias. Axwën Yesu ga şanayaxën këno në lakeli wac këno: «Ananias, Ananias!» Yaka ko: «Ayaka, Axwën!» ¹¹ Re ko bëte Axwën an: «Kanil ey tef fëña ir këni wacënd “Ir gwer-gwer in” xali gër iciw ind Yuda eyëbi mëka ar këno wacënd Sol, Ibëtarës. Gër ed ko şalerand ¹² wat këno në lakeli ar këno wacënd Ananias ga lilëgu ko do xwëtan këno otaxan ok exo watëraxën gaşëxe.» ¹³ Yaka ko Ananias: «Axwën, wëno bëranjëm wël këmëni mëne ala ajo mbanj këbi rixërand gër Yerusalem bër yata këyëbi bën. ¹⁴ Bëşadaxan bëlëngw bën yëlëgu këno or gapak or ebi tëraxën dek bër kë şalend o'wac ore y bën.» ¹⁵ Barikan Axwën Yesu fel këno bëte Ananias: «Yel mondako dëñ, wëno yata këno ala ajo. Wëno yata këno ebi nangëndërand end o'wac oram eñ bela bër benëng becëxe bën, gë femun beñ, do gë Bëyisërayel bën. ¹⁶ A'wasin këmo w'asin ang ko soro në end o'wac oram ak.» ¹⁷ Ata w'a ko Ananias do kwël ye ko. And fiat ko gër iciw añ, wat këno Sol. Ata re ko: «Aba'ye Sol, Axwën Yesu ir şanayaxënëgu ki gër fëña, lawënëgu ke ey watëraxën gaşëxe do ey nëm gë Angoc Amënek añ.» Ga xwëtan këno otaxan ok şalen këno. ¹⁸ Atañ xobëtak gër bangës be'ber ang okop, ata Sol watëra ko gaşëxe. Na ga xani ko, buyi këno. ¹⁹ And yambëra ko añ, wacëwaca ko gaşëxe. Mondako şoma babi bësëfan bër Yesu bën gër Damas xali xeyëra këbi bakey bandanjëm.

²⁰ Atañ kwël na gër Damas fo y'ana baxo Sol ko femërand gër baciw bacaleya mëne Yesu ex Asëniw ar Kaxanu an. ²¹ Ata dek bër baño wëlënd bën, ga këbi şaran këni rend: «Ax gi ex na nde ajo këbi rixërand bër këno şalend Yesu bën gër Yerusalem? Ax gi ex na nde bëte ebi tërara do ebi mëlän mokap bëşadaxan bëlëngw bën yow ko gër Damas ro?» ²² Barikan Sol kwël dëñ baxo xapinand do babi w'asinënd kerët Bëşëwif bër lëg bax gër Damas bën mëne Yesu ex Afexën an.

²³ Ga xeyërak bakey bandanjëm, Bëşëwif bëjo wëlër këni eno daw Sol, ²⁴ ata Sol nang ko. Gëmëd, gë goyat bano xaşënd gër owët or angol ga y'andi këbi eno daw. ²⁵ Barikan akey amat gëmëd, bësëfan boşanda w yëla këno gë engux yabët amey and angol añ, polo në akange. Ata and hix ko fac añ, kwël ye ko.

End Sol gër Yerusalem eñ

²⁶ Ga fiat ko gër Yerusalem, xacëra këno ebi coma gër Amara and bësëfan. Bari ayëda bano yëdand bën dek gayik ano kwëta bana mëne arëwak end Yesu dëñ hi ko. ²⁷ Ata Barënbabas wëla këno Sol gër oparëxanda, sëfëtan këbi mëne Axwën Yesu şanayaxën këno gër fëña ir Damas xali felëra këno. Sëfëtan këbi bëte ang baxo femërand kerët end o'wac or Yesu eñ poyoma gër angol and Damas. ²⁸ Amëd a'yo fo şoma këbi Sol. Ata mëñ kwël ko yexërand do ko femërand poyoma end o'wac or Axwën eñ gër Yerusalem. ²⁹ Afelëra babi felërand bëte Bëşëwif bër kë wëlënd eyeyan ed Gërek bën. Barikan bën mbanj bani şampërend gë mëñ xali këni şaland eno daw. ³⁰ Bëma'ye bëñ ga nang këni e'yo, wëla këno Sol gër angol and Sesare, do rëcac këno exo kucax

gër Tarës. ³¹ Ata Amara and gër dek ebar ed Yude aŋ, gë and gë bër gër ebar ed Galile aŋ, do gë and gër ebar ed Samari aŋ anëka šot bax améd aŋo eteyëta el. Bër gër amara bën kwël dëŋ bani xemëndërend gër ekwëta, gër epëb ed Axwën Yesu, do bani yëmbërend gë ekapina ed babi yëlënd Angoc Amënëk el.

End Ene eŋ

³² Ata améd aŋo Piyer anëngara babi nëngarand bëwënëk bën gër owar oŋo. Ata akey amat, šëla ko gër angol and Lida. ³³ Ga ħat ko, sək këŋo asošan ar bano wăcënd Ene ga laki ko nê andago. Aseyi seyi baxo elod bënny bënjongëbëtas. ³⁴ Ata Piyer fel këŋo: «Ene, Yesu Kërisët doró dëŋ fakën ki. Kanil ey dëkw andago aŋ.» Ataŋ Ene xani ko xwiriš. ³⁵ Ata dek bër gër Lida bën do gë bër ebar ed Saron bën ga nangëra këni eŋo, wă këni end Axwën Yesu eŋ.

End ekanin ed gër ecës Tabita eŋ

³⁶ Bëte gër angol and Yope, asëfan asoxari ebaxëna do bano wăcënd Tabita, mëne ngëŋ Dorëkas gë eyeyan ed Gërek el. Benjekax bëndanjëm baxo rind do babi rëcarand bëxaÿëanaxik bën. ³⁷ Ata bakey band hi baxo Piyer gër ebar edebën baŋ, Dorëkas šëxwëra ko xali xor këŋo. Ga buyi këno xwët këno nê aciŵ and yaŋ. ³⁸ Angol and Yope aŋ do gand Lida aŋ ax ŋawër bana bon. Ga wël këni bësëfan bër Yesu bër gër Šafa bën mëne Piyer gër Lida hi ko lawën kënebi bësošan bëxi eno karaw exo maraw aÿand gër ndebën. ³⁹ Ata xwiriš Piyer, sëfër këni gë bën. And ħat këni aŋ, wëla këno gër aciŵ and yaŋ, gër ed xwët bano ašësək. Ata dek bësoxari bësebëta sebëta bën sëka këno gë otes fo do këno wăsinërand bacud band sëfëndëra babi Dorëkas baŋ, and bayi baxo abëngw aŋ. ⁴⁰ Ata re ko Piyer eni can dek bela bën. Ga foxi ko, ko šalend. And rënëta ko aŋ nëkon këŋo ašësək an, re ko: «Tabita, kanil!» Ataŋ xëwëta ko. Ga wat këŋo Piyer, xani ko kwengweremët do yëpa ko. ⁴¹ Piyer lëk këŋo gër ataxan, xanin këŋo, Tabita xwëša ko ceg. Piyer wăc këbi bëwënëk bën do gë bësoxari bësebëta sebëta bën. Ga lilëgu këni sək këno Tabita abëngw. ⁴² Ata endey eŋo nangëra këni dek angol and Yope aŋ do bëranjëm wă këni end Axwën eŋ. ⁴³ Piyer xeyëra këŋo na gër Yope bakey bandanjëm gër iciŵ ind ar bano wăcënd Simon, abox ar banar an.

10

End Piyer gër iciŵ ind Korëney eŋ

¹ Asošan hi baxëna ar bano wăcënd Korëney gër angol and Sesare. Alëngw ar ocorođa od xaniw bax gër ebar ed Rom hi baxo. ² Gë ekun edexëm el dek bano šalend Kaxanu gë obal osëm. Bëte mëŋ mbaŋ babi rëcarand Bëšëwif bëxaÿëanaxik bën, do baxo šalerand key yo key. ³ Ata akey amat, and hik eňan poxoš gaf aŋ, meleka ir Kaxanu šanayaxën këŋo nê lakeli lëf gër ed hi baxo. Ga fabër këni, meleka in wăc këŋo: «Korëney, Korëney!» ⁴ Ga ħaxën këŋo Korëney, yëdara ko xali ata wëka ko: «Inëwa Axwën?» Yaka ko meleka in: «Kaxanu lawënegu ke mi pel mëne ayakali yakali ki cale indey in, bëte awat wat ko benjekax bënd këyëbi rinënd bëxaÿëanaxik beŋ, do mbaŋ këŋo nënganënd endey eŋ. ⁵ Awa gërëgako, dăwënëlēbi bela gër angol and Yope eno macëgu Simon, ar nëngwët këno Piyer an. ⁶ Gër tokora

irexëm Simon, afox ar banar an, këno sək, në iciw̄ ind ler gër bëña ir angwëngw.» ⁷ Sam ga ye ko meleka ir felëra baño mondako in, Korëney wac këbi bëriyenin bëxi eni tēfër gë šoroda ibat, ir lëka baño do sana këño šëf gër od fëb bax aye end Kaxanu. ⁸ Ga sēfëtan këbi đek, lawën këbi eni ye gër Yope.

⁹ Në ecan ijo, në fëña fo bayi bani bërolawën bën. Tëkër fo bayi bax eni ñat gër angol. Piyer ye ko yañ gër ejur ed aciw̄ and ñatëk eñan keñ gër gaf añ exo calerax. ¹⁰ Na ga xor këño enjo eñ, ýandi këño exo yambëra. Nand bano šemërand na yelix këño ikwëf do ko lakelind. ¹¹ Wat ko fol orën ol do er ang andago gë ogux gër oñaw̄ onax ga kë fedaw endëmane gër ebar. ¹² Wat këbi bëte gër er ang andago año đek oñacar ol: or gë sapor onax, gë or kë yexërand xada-xada ol, do gë ošël or gër orën ol. ¹³ Wël ko oniw̄: «Piyer kanil, đawëlëbi oñacar olo eyëbi yakëra!» ¹⁴ Barikan Piyer yaka ko: «Ali Axwën, elod ame yamb ex na er šëbak, elod ame yamb ex na ebuyaraxik.» ¹⁵ Wël ko akinëm: «Er re ko Kaxanu awën wënëk in, wěj kërey yëland na abuyar buyarëk.» ¹⁶ Piyer wël ko enjo bakëlëbëd batas, ata bakak er ang andago in yañ gër orën. ¹⁷ Ga nëngëta ko, wëlandëra këño do ko yëlarand ba ine wacayak lakeli ir wat baxo ijo. Ata amëd año ñatëgu këni bër lawënëgu babi Korëney bën, ga wëkaraw këni tar angol añ gër ed ex iciw̄ ind Simon. Šëmb këni gër ebët ed iciw̄, ¹⁸ do wëka këni: «Ro nde exo Simon, ar nëngwët këno Piyer an?»

¹⁹ Në eyëlara bayi baxo Piyer end er wat baxo gër lakeli eñ. Ata Angoc and Kaxanu añ fel këño: «Bela bësas ki šaland, ²⁰ maral ey peda en tēfër gë bën. Kërexë nēpëgënan na gë tēkër ak, wëno lawënëgu këbi.» ²¹ Ga feda ko Piyer, yaka këbi: «Wëno ex ar këno šaland an. Inewña lawënëgu kënun ro?» ²² Yaka këno: «Korëney, emun end ocoroda eñ, ala ar šenene, ar fëbëk end Kaxanu an, lawënëgu këbo. Enëng end Bëšëwif eñ đek, enjekax fo këni reyand endexëm eñ. Meleka ir Kaxanu rek mi yowënëgu eyëbi pelëra mēj gë ekun edexëm el.» ²³ Ga ñata këni, Piyer fel këbi eni đil gër iciw̄ do ebi key na.

Ga xeyëk, sēfër këni kwël. Bëmaýe bënd lëg bax gër Yope bëndëmar lanjëta këno. ²⁴ Në ecan ijo ñat këni gër Sesare. Piyer sək këbi Korëney gë bërexëm bën, do gë odawo odexëm ok ga šëni këno. ²⁵ And lil ko Piyer añ, Korëney xaca këño, foxi ko gër lëngw irexëm eyiý el nēš gër ebar. ²⁶ Ata Piyer ga lëk këño gër ataxan, xanin këño, re ko: «Kanil, wëno ala fo hi këme ang wěj ak.» ²⁷ Ga fulira këni Piyer gë Korëney, sēfër këni lëf gër ed barërëgu bani bela bëranjëm. ²⁸ Ata re ko Piyer: «Ax gi ex na nde anang nang kën mēne ašëba šëba këño Ašëwif an edëkër el do gë edil ed gër iciw̄ ind ar enëng ecëxe an? Bari wëno Kaxanu wāsin ke mēne ala gabatak ax gi ex na abuyaraxik, bëte gabatak ax gi ex na ar mo kwëýëta. ²⁹ Mēj ex and lawënëli kën ene macëgu añ, ame nēp ex na me yow. Awa deyayin në end ine wacaxënëgu këne.»

³⁰ Ata re ko Korëney: «Doro anëka səkëk bakey banax ga šanaýaxën ke asošan ar gë banjëm band jing-jing nand bame šalerand eñan eñ keñ gër gaf na. Ga sëka ke, re ko: ³¹ «Korëney, Kaxanu anëka yakali ki cale indey in. Bëte awat wat ko benjekax bënd këyëbi rinënd bëxaýëanaxik beñ. ³² Dawënëlēbi bela gër Yope eno macëgu Simon,

ar nēngwēt kēno Piyer an. Gēr iciw̄ ind ar kēno w̄acēnd Simoŋ, abox ar banar an kēno sēk, ler gēr bēŋa ir angwēngw.”³³ Ga wēl kēme eŋo, ataŋ law̄ēnēli kēme eni macēgu, dek yek ga yow kēy ako. Awa gērēgako, biyi dek nēkodēbo ro gēr ogēs od Kaxanu wēj fo baxēt kēmi. Pelēlēbo dek er re ko Axwēn in.»

³⁴ Ata ga hēbēta ko Piyer, re ko: «Enimin, ecede fēni ke mēne gēr ogēs od Kaxanu bela bēn dek andamat hi kēni, ar fit kēno ax gi ex na. ³⁵ Barikan ar fēb kēŋo an, ar sēfēk end šenene an, enēng end exo yo, Kaxanu aŋian kēŋo ŋan. ³⁶ Eyeyan ed kēmun felēnd elo, Bēyisērayel bēn law̄ēneliw babi ga nangēn kēbi Atēfētān and angwēlēra and gē Kaxanu paŋ gē Yesu Kērisēt aŋ, mēŋ ar ex Axwēn ar bela dek an. ³⁷ Anang nang kēn endey end xucak gēr ebar ed Yude eŋ, ga ŋanawēk gēr ed Galile amēd and baxo reyand Šaŋ Batis end xobuyi eŋ. ³⁸ Anang nang kēn mēne Kaxanu ŋēmēn baŋo Yesu Iŋēnasaret gē Angoc Amēnēk aŋ do gē panga iŋ. Mēŋ baxo rixēnēnd enjekax eŋ gēr ed ko ye yo. Gē Kaxanu bar bani mēŋ babi fakēnaxēnēnd bēte bēšēxwēra bēn do babi racētēnd bēr babi narēnēndērand šabucara bēn. ³⁹ Biyi ex otede od dek bēbēr ri ko gēr ebar ed Bēšēwif do gēr angol and Yerusalem ok. Barikan law̄ kēno mopika nē osēx. ⁴⁰ Kaxanu xanin kēŋo gēr ecēs yatir akey atasēn do yēl kēŋo panga ind exo canaya wat-wat ⁴¹ gē ogēs od biyi bēr ex otede od sanan baŋo gana-gana fo Kaxanu ok. Biyi bēr bax yambērand do bax šebērand gē mēŋ bēn fo wat kēŋo and xani ko gēr ecēs aŋ, ax gi ex na bela dek. ⁴² Biyi law̄ēn kēbo mi pemērand Atēfētān andexēm aŋ gēr Bēyisērayel do mi deyarand mēne Kaxanu dēŋ yata kēŋo exo gi axiti ar bēbēngw do gē bēšēsēk an. ⁴³ Dek bēlaw̄ēnel bēr yowērāwēk gēr ngwēn ro bēn areya reya kēni osede olo: ar kēŋo xwēta yo Yesu Kērisēt, ašot ko šot eteban ed bēŋēŋēnax bēndexēm el paŋ gē oʷac orexēm ol.»

⁴⁴ And baxo yeyan mondako Piyer aŋ, Angoc Amēnēk aŋ fedaw ko gēr dek bēr baŋo baxētēnd. ⁴⁵ Ata Bēšēwif bērēwāk end Yesu bēn, bēr laŋētaw baŋo Piyer bēn, šaran kēbi ga wat kēni mēne Kaxanu ayēl yēl kēbi Angoc Amēnēk aŋ bēr ax gi ex na Bēšēwif bēn. ⁴⁶ Awēl banēbi wēlēnd ga kēno šēkwa Kaxanu gē oyeyan ošēxe. Aŋo re ko Piyer: ⁴⁷ «Bēr ŋēmēk gē Angoc Amēnēk ang biyi ak bēn, anēbe teb ex na buyirēxe gēr men.» ⁴⁸ Ata re ko enēbi buyi gē oʷac or Yesu Kērisēt ol. Bēr buyi kēnēbi bēn xara kēno exo baša bakey na gēr ed hi bani.

11

End Piyer gēr Yerusalem eŋ

¹ Oparēxanda ok gē bēmaŋe bēnd lēg bax gēr ebar ed Yude bēŋ wēl kēni mēne bēr ax gi ex na Bēšēwif bēn nē ema exēni bēn bēte eyeyan ed Kaxanu el. ² Do and baŋa ko Piyer gēr Yerusalem aŋ, Bēšēwif bēr w̄a bax end Yesu bēn ga kēno hēbandēra kēni rend: ³ «Wēj gēr bēr ax gi ex na Bēšēwif ye bay do bēte yambēraraw kēn andamat!»

⁴ Ata Piyer sēfētān kēbi endey eŋo elod ang ŋanak ak xali gēr eŋata. Re ko: ⁵ «Wēno gēr Yope hi bame. Akey amat ga kēme šalera, ata yelix ke ikwēd do Kaxanu w̄asin ke er ang andago ga xap kēni gēr oʷaw onax. Ga xaniwēk yaŋ gēr orēn, fedawēk xali gēr ed hi bame. ⁶ Wēno nēkon kēme aye me nang ba ine ex, wat kēmēni oʷacar: olo oyel, olo obapuŋ, olo or kē yexērand xadā-xadā gēr ebar, do gē

oşel or gër orên ol. ⁷ Wël kême bête oniŵ ga ke fel: “Piyer kanil! Daŵlêbi oŵacar olo eyêbi yakêra!” ⁸ Yaka kême: “Ali Axwën, wëno elod ame yamb ex na er şêbak ba ebuyaraxik.” ⁹ Rek akinëm oniŵ ol elod gër orên: “Er re ko Kaxanu aŵën wënêk in, wěj kërëy yêland na mène abuyar buyarêk.” ¹⁰ Mondako ŵasin baxe Kaxanu er ang andago in bakêlêbêd batas, damana bakaxênêk dek yaŋ gër orên. ¹¹ Fedêk cey ga ãatêgu keni gër iciŵ bêsosãan bêsas ga xaniw keni gër Sesare. ¹² Ata fel ke Angoc Amênêk aŋ mi têtêr gë bën, kërëxe ñepêgënan na. Lanjêta kêne bêmaye bënjongimat bëŋo xali ãat kemi biyi dek gër iciŵ ind Korëney. ¹³ Korëney sêfëtan kêbo ang şanayaxën kêŋo meleka lêf gër iciŵ indexëm do fel kêŋo: “Daŵênêlêbi bela gër Yope eno macêgu Simon, ar nêngwêt kêno Piyer an. ¹⁴ Mên ki fel eyeyan ed ki nangën ang këy ri ey pexaxën ak, wěj gë ekun edey el dek.” ¹⁵ Do and bamëni felêrand aŋ, Angoc Amênêk aŋ fedaw ko gër ndebën ang fedaw baxo gër ndebi ak gër ãanar. ¹⁶ Ata wëno xwita kême eyeyan ed fel babo Axwën el: “Şaŋ Batis babi buyind bela bën gër men, barikan wëno kêŋun ãana eŋun buyind wën gë Angoc Amênêk aŋ.” ¹⁷ Gayikako Kaxanu ayêl ayêl kêbi bën Angoc Amênêk aŋ bête ga ŵa keni end Axwën Yesu Kërisët eŋ ang biyi ak, mondake cêŋ ñepën domo Kaxanu?» ¹⁸ And baxêt keni endey eŋo aŋ, bër baŋo hêbandêrand Piyer bën şêsina keni imêd. Ata ga kêno şêkwa Kaxanu, keni rend bën dek: «Awa Kaxanu ayêl nde yêl kêbi bête enêngwêt ed ola el bër ax gi ex na Bêşêwif bën, eni cotaxën aniyan and dal aŋ.»

End Amara and gër Anjêcoş eŋ

¹⁹ And laŵ kêno Ecen aŋ, arixêra banêbi rixêrand mbaŋ bêsëfan bën xali şapêrêra keni: bëŋo gër ebar ed Fenisi, bëŋo gër Şipêr, bëŋo bête xali gër angol and Anjêcoş, do kënëbi sêfëtanêraxênd end Kaxanu eŋ Bêşêwif bën fo. ²⁰ Barikan gër bër şapêr bax bëŋo, Bêşipêr do bër xaniw bax gër angol Siren hi bax na, ga ãat keni gër Anjêcoş, felêra kënëbi end Axwën Yesu eŋ Bêşêwif bër kê wêlênd eyeyan ed Gêrek bën, do nangën kënëbi Atêfëtan andexëm aŋ. ²¹ Ga banêbi felêrand gë panga ind Axwën in xwëtaxën banêbi bërãnjëm do yêlayara keni gër Axwën. ²² Bër gër Amara and gër Yerusalem bën wêlêx keni endey eŋo. Ata laŵën kêno Barênabas exo ye gër Anjêcoş. ²³ And ãat ko aŋ, wat ko oyekax or Kaxanu ol gër bërêŵak. Ga nêngandêra kêŋo na mbaŋ, ãana ko kêbi felêrand eni dëkaya gë emëkw el dek end Axwën eŋ. ²⁴ Enimin Barênabas mbaŋ nênga baxo, moñëm ãem baxo gë Angoc Amênêk aŋ do xwëta baŋo bête mbaŋ Kaxanu. Ata bêsëfan bër Axwën bën keni ãembêrêgund gër Amara xali hi keni amëxwër atëm.

²⁵ Ata Barênabas ye ko gër angol and Tarês eŋo calaraw Sol. ²⁶ Ga sêk kêŋo, wêlaw kêŋo gër Anjêcoş. Na ri keni yer iniy in ga kënëbi sêyalira end Axwën eŋ bela bërãnjëm gër Amara aŋo. Ata na gër angol and Anjêcoş ãana keni bela bën emac ed bêsëfan el okêreceŋ.

²⁷ Bakey baŋo xaniraw bani gër Yerusalem bêlaŵênêl do yow keni gër angol and Anjêcoş. ²⁸ Gër engã endebën hi baxo ar kêno ŵacênd Agabus an. Ga xani ko akey amat, Angoc and Kaxanu aŋ fel kêŋo exo deya mène eŋo etëm kê ãatêgu dek ebar el. Enimin, ata ãatak mondako dëŋ and wun ko Kêlod gër Rom aŋ. ²⁹ Ata bêsëfan bën

xetan kēbi, ala kala gē er šot ko gē andiyen andexēm in, enēbi dēcara bēmaḡe bēnd gēr ebar ed Yude bēḡ. ³⁰ Mondako ri bani. Ata er bar bani in yeli kēni Barēnabas gē Sol enēbi pēxwēnēx bēlēngw bēn.

12

End toro ind Šak do gē Piyer eḡ

¹ Ata angwēn aḡo, Erod ir wun bax gēr ebar ed Yude sēra kēbi bērēmar gēr Amara and gēr Yerusalem ebi narēndēra. ² Fel kēbi ocoroḡa ok eno ḡaš Šak, abinēm ar Šaḡ. ³ Ga wat ko mēne anēngan nēngan kēbi Bēšēwif bēn eḡo, lawēn ko eno tēraw bēte Piyer. Bakey band ofēna or bani yambēnd mburu ind gē lewir kēm baḡ hi bax. ⁴ Ga sēra kēno, wēla kēno gēr epēra. Eno nēkonaxēn Piyer gēr epēra, sana kēbi ocoroḡa epēxw gē ocongifat, šetēndēr kēbi bēmēxwēr bēnax, imēxwēr kala ocoroḡa onax. Er ḡandi baḡo eḡo kiti gēr ogēs od Bēšēwif and kē xuca Ofēna or Apexa aḡ. ⁵ Awa mondako lēkaya bano Piyer gēr epēra. Barikan, bēr gēr Amara bēn gē eteyēta kēm bano šalenēnd.

⁶ Nē ecan baya bax Erod eḡo kiti Piyer. Ata mēḡ kēḡo rašēnd gēmēḡ gēr ed fokēra kēno gē ogweyele-gweyele oki, do ocoroḡa od baḡo nēkonand ok: ibat gand liw, ijo gand šame, oko xaš kēni gēr ebēt. ⁷ Ata šanayaw ko bērēxadēt meleka ir Axwēn do angoben aḡ ḡobak lēf gēr ed fēra bano Piyer. Meleka in xēm kēmo pa pa pa gēr ambēb exo nēngētaxēn, re ko: «Kanil aḡand!» Ata wēcēk ogweyele-gweyele od fokaxēn bano gēr otaxan ok. ⁸ Re ko meleka in: «Kapal enar endey eḡ do pedal bapēd baḡ.» Piyer ri ko ang fel kēḡo ak. Re ko bēte: «Dabayal gē acud atēm andey aḡ do tēfawēye.» ⁹ Piyer šan ko do kwēl sēfa kēḡo. Bari er yēla baxo mēne alakeli ko lakelind, axo nang bana mēne ang nēcēt baḡo meleka ak ḡal dēḡ ex. ¹⁰ Xuca kēnēbi ocoroḡa ok, imēxwēr iḡanar iḡ do gē ikinēm iḡ, ḡat kēni gēr epēra ed dun. Epēra elo hi bax eni pelata ḡamana eni canaxēn. Ata ga fērētayak gē andexēm, šan kēni do sēf kēni fēḡa ir gēr angol. Ata Piyer nem kēḡo bēḡ-bēḡ meleka in. ¹¹ Piyer ga bakar kēḡo na onden oḡ, re ko: «Gērēgako anēka fēni ke ḡal ex Axwēn an lawēnēgu kēḡo meleka irexēm in exe dacēt gēr otaxan od Erod do gēr ḡek er bani šēnind ene di bulunda ir Bēšēwif in.» ¹² Ga fēni kēḡo na eḡo, ye ko gēr iciw ind Mari, nēm ir Šaḡ, ar nēngwēt bano Marēk an. Fēn barēr bani okēreceḡ odanjēm do bano šalenēnd. ¹³ And sēmb ko Piyer gēr ebēt aḡ, sēka ko endēnaw end bano wācēnd Roda exo baxēt. ¹⁴ Ga xwita ko oniw or Piyer ol, hēr ko gē onēnga fo reyax ko mēne Piyer kē sēmbēgund gēr ebēt. ¹⁵ Yaka kēno: «Wēḡ ba ašen nde šen ki!» Barikan mēḡ xemēna ko ko rend mēne Piyer ex. Bēn re kēni: «Awa angoc andexēm aḡ ex.» ¹⁶ Amēd aḡo Piyer ko sēmbēnd tuḡ gēr ebēt. Ga fērētēn kēno, šaran kēbi xali ga wat kēno. ¹⁷ Ata gē ataxan aḡ fo Piyer fel kēbi eni cēsinarā, reya ko ḡek ang nēcētēgu kēḡo Axwēn gēr epēra ak. Fel kēbi bēte enēbi tēfētan eḡo Šak do gē bēmaḡe bēḡ. Ata ga šan ko na, ye ko kwēl nē ešēxe.

¹⁸ Ga xeyēk, wonjok xali gēr epēra. Ocoroḡa ok kēni wēkarēnd ba feye exo Piyer. ¹⁹ Erod re ko eno calara, bari ano wat ex na. Ata re ko enēbi mēkara ocoroḡa od baḡo nēkonand Piyer ok do re ko enēbi

ɗaŵ. Ata Erod ga xani ko na gër ebar ed Yude, ye ko kwël gër angol and Sesare. Fën xeyërax baŋo bakey bandanjëm.

End enemi ed Erod enj

²⁰ Amëd aŋo, Erod axoÿën xoÿën babi bela bër lëg bax gër owar or Tir gë Sidonj bën. Barikan bën xetanëgu këbi eno nëngaw. Ata ga xor këno Bëlasëtus, anëkona ar aciŵ and emun an, ŵa ko ebi ɗañëta gër Erod eni wëlërëgu, gayik er bani yamb in gër ebar edexëm bax xaniwënd. ²¹ Yatir akey and sana bani, Erod ga ÿañënaraw ko gë banjëm band owun baŋ, ÿëpa ko gër añëpara andexëm do ko yeyanënd. ²² Ata xey këni šor bülunda in: «Oniŵ olo or Kaxanu ex, ax gi ex na or ala! Oniŵ olo or Kaxanu ex, ax gi ex na or ala!» ²³ Ata na dëj meleka ir Axwën fëm këŋo Erod gayik ga ŵa baxo eno cëkw ang Kaxanu fo. Ata ga fur këno oÿen, yamb këno kwël na fo, xali xoti ko.

²⁴ Barikan amëd aŋo kaš-kaš bax ÿañënd eyeyan ed Axwën Kaxanu el. ²⁵ Barë nabas gë Sol ga faÿ këni andiyen and eŋateli ed olawën gër Yerusalem aŋ, baka këni gër Aŋëcoš. Ata wëlali këno Šaŋ, ar nëngwët bano Marëk an.

13

End ɗamana iyanar ir Pol enj

¹ Gër Amara and gër Aŋëcoš, bëlawënel do gë bësëyali hi bax na: Barë nabas, gë Simonj ir nëngwët bano Niger, gë Lusiyos Ibësiren, gë Manayen ar raf bani nè er ebat gë Erod ir wun bax gër ebar ed Galile an, do gë Sol. ² Akey amat ga bärër këni eno cale Axwën an, siŵi këni. Ata Angoc Amënëk aŋ fel këbi: «Pitinëbi Barë nabas gë Sol eni ye gër andiyen and fana këmëni.» ³ Ga këni fiata etiŵi el, šalen kënebi mokwëtan otaxan ok do seb kënebi ye këni.

End Barë nabas do gë Sol enj

⁴ Ata Barë nabas gë Sol, ga lëngweli këbi Angoc Amënëk aŋ, šëla këni gër angol and Selësi do wëdëx këni kuluŋ in ond gër ebar ed Šipër onj. ⁵ Ga fiat këni gër angol and Salamin, ÿanax këni këni femërand eyeyan ed Kaxanu el gër baciŵ bacaleya band Bëšëwif. Šaŋ Marëk ebax ariyenin arebën an. ⁶ Ata ga ye këni cangët ošir ol, fiat këni gër angol and Pafos. Sëkëx këno ašaki ar bano wăcënd Bar Yesu. Ašëwif ebaxo do babi yifand bela bën mène alawënel ar Kaxanu hi ko. ⁷ Do ala aŋo na gër eyang ed gofërëner Serëšus Polus hi baxo. Serëšus Polus, ala ar nangëra bax mbaŋ, hi baxo. Ga ÿandi këŋo gë obal osëm exo wël eyeyan ed Kaxanu el, wăc këbi Barë nabas do gë Sol. ⁸ Barikan Elimas, awejax an (mondako bani fiatelind oŵac orexëm ol) aŋëp baxo fiëpënd end bani reyand Barë nabas do gë Sol enj, do baxo šaland ang këŋo ri gofërëner in exo nÿep ekwëta ed Axwën el. ⁹ Ata Sol, mëŋ ar bano wăcënd bête Pol an, ga ÿëm ko gë Angoc Amënëk aŋ faš këŋo tëliŋ awejax an, re ko: ¹⁰ «Wëj emëkw edey el er ÿëmëk wayët gë osit do gë owër. Asëniŵ ar šabucara hi këy, arangoÿëra and dek end šenene end ex yo. Ay teb na nde etëb ed bapela band gwer-gwer band Axwën el?» ¹¹ Gërëgako, awël nde: panga ind Axwën in ki xëm, ašiw këy šiŵ do bakey këy ri watërëxe eñan enj.» Ataŋ Elimas ÿana ko ko nemërand do kwël faÿan këŋo ošiw ol. Ga ko šenara këŋo šaland ala

ar këŋo las. ¹² And wat ko enjo gofërëner aŋ, w̃a ko end Axwën enj. End sêyali bano enj lëk baŋo gër emëkw.

End Pol do gë Barë nabas gër Aŋçocoš ir Pisidi enj

¹³ Pol gë bër enga endexëm bën ga xani këni na gër Pafos, wëd këni kuluj in eni yexën gër Perëš, gër ebar ed Paŋëfli. Barikan Šaŋ Marëk seb këbi do kwël wërëšëta ko gër Yerusalem. ¹⁴ Gër Perëš na, xucax këni xali fiat këni gër Aŋçocoš ir gër ebar ed Pisidi. Yatir akey and eteyëta, lil këni gër aciŵ acaleya and Bëšëwif, do yëpa këni. ¹⁵ Ga fën këni gër akayëta and acariya do gër band bëlawënel, bëlëngw bër aciŵ acaleya bën re këni: «Bëmaÿe, angëmëne gë eyeyan ed kë xemënënd gër ekwëta hi kën, deyayin.» ¹⁶ Ata xwiriš Pol, ga xwëša ko re ko: «Wën Bëyisëräyel do wën bër ax gi ex na Bëšëwif bër këŋo fëbënd Kaxanu bën, baxëtine! ¹⁷ Kaxanu, mëŋ ar xwënëk bulunda ir Isëräyel an, yata këbi bëxarëk bërebi bën. Ga šënanën këbi angwën and hi bani gër ebar ed Misëra aŋ, nęcëtëgu këbi gë panga indexëm inj. ¹⁸ Wëlaya këbi në bëniy ofëxw onax gër ladawe. ¹⁹ Nemin këbi bela bën benëŋ benjongëbëki gër ebar ed Kanahaŋ do yël këbo oxwën or ebar ed edebën ol biyi bulunda irexëm in, ²⁰ xali nëkak në bëniy okeme onax gë ofëxw oco. Ata Kaxanu yël këbi bëlëngw bëxiti xali angwën and bëtëgu ko Samiyel, alawënel an. ²¹ Bëxarëk bërebi bën xara këno Kaxanu ebi yël emun. Ata yël këbi Sawul, asëniŵ ar Kiš, ar andëwëra and Beŋëšame. Sawul wun ko bëniy ofëxw onax. ²² And lat këŋo gër owun Sawul aŋ, Kaxanu yata këŋo Dafid, ar reya baxo osede olo an: “Wëno šala baŋo Dafid, asëniŵ ar Isayi an, ala ar ex ang emëkw edam an, ar kë ri dek oñandi odam an.” ²³ Ata gër andëwëra and Dafid rëw këno Yesu, ga beya baxo Kaxanu alawëneli këbi lawëneliw Afexën bulunda ir Isëräyel in. ²⁴ Damana exo yowaxënëgu Yesu, Šaŋ Batis bax femërand gër dek bulunda ir Isëräyel end xobuyi or enëngwët ed ola enj. ²⁵ And baxo fiatand andiyen andexëm aŋ, Šaŋ Batis are baxo rend: “Wëno ame gi ex na Afexën an, ang kën yëland ak. Barikan në yow exo gand epoy edam, ar axe ñap ex na me pët ogux od baped bandexëm ok.”

²⁶ «Awa bëmaÿe, wën bosëniŵ bor Abëraxam do gë wën bër ax gi ex na Bëšëwif bër këŋo fëbënd Kaxanu bën, Kaxanu biyi dek lawëneliw këbo eyeyan ed apexa elo. ²⁷ Barikan Bëšëwif bër gër Yerusalem bën do gë bëlëngw bërebën bën abi pëni ex na noÿo hi ko Yesu, bëte abi pëni ex na bend yëgw këni bëlawënel enj, xarak akey and eteyëta kala këni fënënd gër cale beŋo. Bend yëgw këni bëlawënel beŋ fiat këni and xiti këno Yesu aŋ. ²⁸ Fel këno Pilat gofërëner in, enjo daw xarak mëŋ amena and këno lawaxën ano wateli bana. ²⁹ Mondako fiat këni dek er yëgw këni end Yesu in xali law këno gër kërëwa. Ga fedali këni eman enj, wëxëta këŋo në yëg. ³⁰ Barikan Kaxanu xanin këŋo gër ecës. ³¹ Šanayaxëndëra këbi bakey bandanjëm bër hi bax enga endexëm bën elod gër ebar ed Galile, xali fiatëgu ko gër Yerusalem. Gërëgako bëŋo ex otede odexëm ok gër bulunda ir Isëräyel. ³² Do biyi këŋun nangënënd Atëfëtan aŋo: Kaxanu, er beya babi bëxarëk bërebi in, ³³ këbo rinënd gërëgako biyi obaš orebën ol ga xanin këŋo Yesu gër ecës. Enjo yëgw këni gër Calemoñëw gër atëngët akinëm:

“Wěj ex Asěniwěn doro, wěno ex Sorix✧.”

³⁴ Kaxanu are re baxo mēne axanin kěŋo xanin Yesu gēr ecēs do eman endexēm eŋ ax bayi na gēr embēr. Eŋo yěgw kēni mēne Kaxanu re bax:

Ayěl kēmun yěl er beya bamo Dafid in,

Ewēnēk ex, er kēn xwēta ex✧. ³⁵ Are re ko bēte Kaxanu gēr ed yěgw kēni:

“Ar yata kēyo an awēnēk exo, ayo teb na exo bēr✧.”

³⁶ «Amēd and bayi baxo abēngw aŋ, Dafid ari baxo rind oñandi od Kaxanu ok. Barikan and šēs ko aŋ, wěxēta kēno gēr ed wěxēta kēnēbi bēxarēk bērexēm, do wēr ko gēr yeg. ³⁷ Bari ar xanin kěŋo Kaxanu gēr ecēs an, axo bēr ex na. ³⁸ Bēmaŋe, awa nangi mēne: paḅ gē Yesu Kērisēt kēn šot eteban ed beñēŋenax el, gayikwa gē etēf ed đek bebēr rek acariya and Moyis el an kor ex na en gi bēr šenene. ³⁹ Do ar xwēta kěŋo Yesu an kē hind ar šenene. Ax gi ex na nde egi ed bēr šenene paḅ gē acariya and Moyis el bayik an kor bana? ⁴⁰ Mēŋ ex titinayin kēdi kēŋun hi er yěgw kēni bēlawēnel bēr Kaxanu in:

⁴¹ “Wēn bēr kē yepēnēnd end Kaxanu bēn, baxētine.

Caranēleŋun do capēr in.

Ecarax end kēme ri eŋ,

Ado enun tēfētan yo, an kwēta na”.»

⁴² Pol gē bēr engā endexēm bēn šan kēni na gēr aciw̄ acaleya. Bēr baxēt babi bēn xara kēnēbi eni bakaw enēbi pelēra gašēxe, gē akey and eteyēta and kē bētēgund aŋ. ⁴³ Ga kēni šapēr gēr aciw̄ acaleya, and faŋ kēni cale aŋ, Bēšēwif bēranjēm do gē bēšalek kēnēbi laŋjetand Pol gē Barēnabas. Ata Pol gē Barēnabas ga kēni xanarēra gē bēn, xor kēnēbi eni ma eni đekaya end Kaxanu eŋ, mēŋ ar yěl kēbi oyekax orexēm an. ⁴⁴ Ga bētēguk akey and eteyēta aŋ, đek angol aŋ barērēgu kēni eni baxēt eyeyan ed Axwēn el. ⁴⁵ Bēšēwif bēn ga wat kēnēbi amēxwēr aŋ, yakēraxi kēbi xali. Ata ŋana kēni na kēni šembētēnd end baxo reyand Pol eŋ do kēni širēnd. ⁴⁶ Pol gē Barēnabas fel kēnēbi kerēt: «Wēn Bēšēwif bēn yata baŋun pere Kaxanu eŋun nangēn eyeyan edexēm el. Barikan ga xey kēŋun ako en baxēt, gē andewēn dēŋ lēcaya kēn aniyān and dīn aŋ. Gērēgako biyi bēla bēr ax gi ex na Bēšēwif kēmēni ŋana mēni pelērand. ⁴⁷ Er kēmi rind biyi ijo, Axwēn an fel babi eni dīnd bulunda ir Isērayel in and re baxo:

“Wěj yata kēmi ey gi angoben and benēng becēxe aŋ

Ey pemērand apexā aŋ xali gēr ed sēlēk ebar✧.”»

⁴⁸ Ata bēr ax gi ex na Bēšēwif bēn kēbi nēngandērand ga kēni wēl eŋo, do kēni šēkwēnd eyeyan ed Axwēn el. Đek bēr yata kēbi Kaxanu eni cot aniyān and dīn bēn w̄a kēni end Yesu eŋ. ⁴⁹ Ata bēla bēn mondako wēlēra kēni eyeyan ed Axwēn el đek ebar ed Pisidi el. ⁵⁰ Barikan Bēšēwif bēn šoñ kēnēbi bēsoxari bēr gapak bēšalek bēn, gē bēlēngw bēr angol bēn, enēbi dixēra Pol gē Barēnabas do enēbi ŋw̄aŋ eni can ebar edefēn el. ⁵¹ Enēbi cēndēnaxēn bējo, Pol gē Barēnabas fepe kēni obar od lēka bax gēr osapar ok eni canaxēn ebar elo, do ye

✧ 13:33 13.33 Calemoñēw̄ 2.7 ✧ 13:34 13.34 Esayi 55.3 ✧ 13:35 13.35 Calemoñēw̄ 16.10

✧ 13:47 13.47 Esayi 49.6

këni kwël gër Ikoñom*. ⁵² Ata Bësëfan bën ðek ebani onënga ol do ÿëmëra bani gë Angoc Amënëk aŋ.

14

End Pol do gë Barë nabas gër Ikoñom eŋ

¹ Pol gë Barë nabas ga ñat këni gër Ikoñom, ye këni bëte gër aciw̃ acaleya and Bëšëwif yatir akey and eteyëta. Ga xamën këni eyeyan el, bëranjëm gër amëxwër and Bëšëwif do gë bër ani gi ex na Bëšëwif w̃a këni end Yesu eŋ. ² Ata Bëšëwif bër xey babi eni ma end Yesu bën soñ kënebi bër ax gi ex na Bëšëwif bën enëbi yëlan eñëŋenax bëmaÿe bëŋ, Pol do gë Barë nabas. ³ Barikan mbaŋ nëka bani na gër Ikoñom. Axwën an xayaxën bano mëŋ xemëanaxën bani epemëran ed end Kaxanu el gë anjiÿ këm. Yama Axwën an ga babi yëlënd nde oyekax orexëm ol mëŋ bani rixënënd becarax do gë becërecaxik eni nangëraxën bëla bën mëne end këni reyand eŋ ðal ðeŋ ex. ⁴ Ata angol aŋ ðek xucarëra këbi: bëjo bar këni gë Bëšëwif bën, bëjo gë Pol do gë Barë nabas, oparëxanda ok. ⁵ Bëšëwif bën, gë bër ax gi ex na Bëšëwif bër bar bani bën, do gë bëlëngw bëre bën bën xetan këbi enëbi mereli Pol gë Barë nabas do enëbi pëtëra gë oxaÿ xali eni cës. ⁶ Barikan bën ga wata këni eŋo, hër këni gër bangol band ebar ed Likawoni: gër Lisëtër, gër Derëb, do gër band ler ler. ⁷ Fën femërax bani bëte Atëfëtan and Yesu aŋ.

End Pol do gë Barë nabas gër Lisëtër eŋ

⁸ Gër angol and Lisëtër, ala hi baxëna arëgofo, mondako rëw̃ bano do elod axo yexëra bana. ⁹ Ata akey amat këŋo baxëtënd Pol ga këbi felëra end Kaxanu eŋ. Pol ga fab këŋo ala ajo, wat ko mëne axor ko xor exo pak gayik axwëta xwëta këŋo Kaxanu. ¹⁰ Ata xeÿ ko: «Wëj kanill!» Ataŋ xani ko xwiriš ala ajo do ko yexërand. ¹¹ Ga wat këni er ri baxo Pol in, amëxwër aŋ xeÿ këni gë eyeyan edebën: «Bangoc wa nëngwëta wëk bëla do fedaw këni gër ndëfi ro.» ¹² Ata nëngwët kënebi omac ok: Barë nabas këno wăcënd Sës do Pol Erëmes gayik mëŋ bax yeyanënd. ¹³ Ata ga bax edaš ed Sës el ler angol, alaš an ÿanëndëraw këbi gë opëtëfët ogaš do lasëgu këbi na gër ebët ga ÿandi këbi mëŋ gë amëxwër aŋ enëbi ñaşën šadaxa Barë nabas gë Pol. ¹⁴ Oparëxanda ok and wël këni eŋo aŋ, ñes këni banjëm bandëbën baŋ, w̃ara këni mërëxand ir amëxwër do kënebi rend bëla bën: ¹⁵ Lawo bën inëwa kën rixënënd eŋo? Biyi bëte bëla fo hi këmi ang wën ak, ami gi ex na ðe bangoc. Er yow këmi mun nangën Atëfëtan aŋ, en ðapaxën bebër gë ofëcak këm bëjo, do eno calëxënënd Kaxanu, mëŋ ar gë aniyan an, mëŋ ar rik orën gë ebar an, mëŋ ar rik angwëngw aŋ do gë ðek bëbër ex polo an. ¹⁶ Akarëk aŋ, Kaxanu asef seb babi ðek bëla bën eni dind enëŋ kala ang këni yëlënd ak. ¹⁷ Barikan axo teš bana, emasinayan el paš gë benjekax bend këbi rinënd bëla bëŋ. Gako wën ayël këŋun yëlënd tēb in, gë eyamb ed kën xanand gë ekol el, do gë onënga ol gër owëkw orewën. ¹⁸ Gë oja w̃ fo xor banëbi bëla bëjo gë end bani yeyanënd eŋ, xali seb këni eŋaşën šadaxa el. ¹⁹ Ata ga ñatëgu këni Bëšëwif bër gër bangol band Anjëcoš

* **13:51** 13.51 Axwën Yesu fel babi oparëxanda odexëm ok eni pepend obar od lëkak gër osapar orebën oŋ gër ed këni ñëp bëla bën enëbi baxët in.

do gë Ikoñom bën, soñ kënëbi bër gër Lisëtër bën enëbi pëtëra. Ga fëtëra këno xali Pol, xëx këno do nəcët këno angol aņ, ga bani yëland anëka šës ko. ²⁰ Barikan ga xeta këno bësëfan bën, xani ko, do baka ko gër angol. Ga xeyëk, Pol gë Barënabas sëfër këni ond gër angol and Derëb oņ.

End Pol gë Barënabas gër Aņëcoš ir gër Siri eņ

²¹ Ga faÿ këni epemëra ed Atëfëtan el na gër angol aņo, do ga ri kënëbi bëranjëm bësëfan bër Yesu, Pol do gë Barënabas baka këni end bangol band Lisëtër gë Ikoñom eņ, do kwël wāÿix këni gër Aņëcoš. ²² Ata xemëndërax kënëbi tar fëña in bësëfan bën do xara kënëbi eni kemënali ekwëta ed Axwën el. Fel kënëbi mëne ar wak end Yesu an, ax mënd ex na exo dıl gër owun or Kaxanu toro këm. ²³ Pol gë Barënabas sanan kënëbi bëlëngw gër bamara bandebën do ga fiata këni etiwi el, šalen kënëbi. Do damana eni yexën seb kënëbi gër otaxan Axwën ar xwëta këno an. ²⁴ Ga xucak eņo, ye këni cangët ebar Pisidi el do fiat këni gër ed Paņëfili. ²⁵ And femëra këni eyeyan ed Kaxanu el gër angol and Perëš aņ, sëlax këni gër Atali, ler gër bëņa ir angwëngw. ²⁶ Fën wëdëx bani kuluņ in, do baka këni kwël gër Aņëcoš, gër ed xaran banëbi oyekax or Kaxanu ol damana eni yexën gër andiyen and riw bani. ²⁷ Ga fiat këni, bar kënëbi Amara aņ, do sëfëtandëra kënëbi dek er ri ko Kaxanu paš gë bën in do ang fërëtën këbi ebët el bër ax gi ex na Bëšëwif bën eno kwëta Axwën Yesu. ²⁸ Ata mbaņ nëka bani na gë bësëfan bër hi bax na bën.

15

End apeda and gër Yerusalem eņ

¹ Bela xaniw baxëna gër ebar ed Yude do yow këni gër Amara and gër Aņëcoš. Ata ga kënëbi sëyalira bëmaÿe bëņ këni rend: «Angëmëne wën anun kac ex na, ang rëpëk gër acariya and Moyis ak, an kor na en pex.» ² Ga fiëp këni eņo Pol gë Barënabas, šampëre këni xali gë bëjo. Xetan këbi dek Amara aņ enëbi dawën Pol gë Barënabas gë bëmaÿe bëndëmar eni ye eni wëlëreġu gë oparëxanda ok do gë bëlëngw bën yaņ gër Yerusalem. ³ Ata bër gër Amara bën yëlëra kënëbi bërolawën bën er bax eni yambëxënd gër damana in. Ga ye këni xuca end ebar ed Fenisi do gë ed Samari eņ, këni reyaraxënd end bela bër ax gi ex na Bëšëwif bër xwëta baņo Axwën eņ. Do dek bëmaÿe bënd bax wël eņo bëņ mbaņ babi nëngandërand. ⁴ Ga fiat këni gër Yerusalem xaca kënëbi Amara aņ, gë oparëxanda ok, do gë bëlëngw bën. Ata bërolawën bën sëfëtandëra kënëbi dek er ri ko Kaxanu paš gë bën in. ⁵ Barikan ga xani këni na bër enga end Ofariseņ od wā bax end Yesu bën, këni rend: «Kacëlenëbi de bësöšan bër ax gi ex na Bëšëwif bër ex bësëfan bën do pelinëbi eni tëfënd acariya and Moyis aņ.»

⁶ Ata oparëxanda ok gë bëlëngw bën barër këni eni ketën endey eņo. ⁷ Ga fëtëk ongeÿër, xani ko xwiriš Piyer ko rend: «Bëmaÿe anang nang kën mëne wëno Ašëwif yata ke Kaxanu elod gër ÿanar eni wëlxën gër etëÿ edam Atëfëtan and Yesu aņ bër benëng becëxe bën. Afaxët këni baxëtënd Atëfëtan aņ do këni wand. ⁸ Do Kaxanu, mëņ ar kë nangënd er ex gër emëkw ed ala in, areya reya ko mëne bër ax gi ex na Bëšëwif

bën aŵa ŵa këni, ga yël këbi Angoc Amënək aŋ ang yël këbo biyi ak ebo masinaxën mëne abi cus ex na. ⁹ Epiëndër axo di ex na ed gë biyi do gë bën, gayikako awënënen wënënen ko owëkw orebën oŋ ga xwëta këno, epiëndërend ed gë biyi gë bën ax bo ex na. ¹⁰ Awa gërëgako, inëwa këno ŷanaxënënd Kaxanu ga kënebi nëŷalind ako bësëfan bën oxadac or sëkwan këne biyi gë bëxarëk bërebi ol? ¹¹ Ecëñëxët këren di de gayikako biyi gë bën paß gë oyekax or Axwën Yesu ol ŵa këne mëne afex fex këne.»

¹² Ata šësinara këni dek ang barërëgu bani ak. Baxët kënebi Barënbabas gë Pol ga këni reya bëcarax gë bërëcaxik bënd ri ko Kaxanu beŋ paß gë bën gër owar or bër ax gi ex na Bëšëwif. ¹³ And šësina këni aŋ, Šak re ko: «Bëmaŷe, baxëtine! ¹⁴ Simoŋ areya reya ko mëne aŋanar sana këbi Kaxanu bër kē hi bulunda ir oŵac orexëm bën. ¹⁵ Ata end reya ko eŋo moped fedëk gë end re këni bëlawënel eŋ. Ga ŷëgw këni mëne Kaxanu rek:

¹⁶ «And kē nekana aŋ, abakaw këme bakaw.

Axanin këme xanin aner and Dafid and wëcëk aŋ.

Axanin këme xanin bameŋ band wëcëk baŋ

¹⁷ Mëŋ këne šalaxën wëno Axwën an bela bër bayik bën,

Iyo dek benëng bënd bela bënd kē šalend gër oŵac oram.

Mondako re ko Axwën an,

¹⁸ mëŋ ar rik beŷ bër hik monang elod din ir din beŋ*»

¹⁹ «Wëno cëŋ er ŷapan ke mëne kërenëbe cëndën ex na bër ax gi ex na Bëšëwif bër këŋo šalend Kaxanu bën. ²⁰ Barikan nëgwën bene kayëta eni nangaxën mëne afo eni kwëŷëtand bemuyaraxik bënd olaß beŋ, gë asëk alakirand fo in, gë eyamb ed oŵacar or šësëk ŋaşërëxe ol, do gë eyamb ed oŷat el. ²¹ Bela bën wa elod akarëk aŋ awël këni wëlënd acariya and Moyis aŋ ga këni femërand angol kala yatir akey and eteyëta gër baciŵ bacaleya bandebi.»

End kayëta ir benëng becëxe eŋ

²² Ata oparëxanda ok gë bëlëngw bën do dek Amara aŋ xetan këbi enëbi tana na gër ndëbën bër kënebi lawën gër Aŋëcoß eni tëfër gë Pol do gë Barënbabas. Ata sana kënebi bëmaŷe bënd fëb kënebi: Yud, ar nëngwët bano Barësabas an do gë Silas. ²³ Fëxwën kënebi kayëta ir ŷëgw bani mondako: «Biyi bëmaŷe bëndewën beŋ, gë oparëxanda ok, do gë bëlëngw bën, këŋun šëmand wën bëmaŷe bënd ax gi ex na Bëšëwif, wën bër ex gër Aŋëcoß do gër owar Siri gë Silisi bën. ²⁴ Awëlati wëlati këmi mëne nē end osëyali or bela bër gër ndëbi ro wëlandëraxën këŋun gër owëkw orewën, xarak biyi amëni dawënëli ex na. ²⁵ Mëŋ ex, biyi ŷapanëli këbo mëne aye yek mëni tana bela bër këmëni lawënëli eni tëfërëli gë Barënbabas do gë Pol, bën bër ex bëmaŷe bënd pëlot gër ojomb odebi beŋ. ²⁶ Bën lëxwayak nē end oŵac or Axwën arebi Yesu Kërisët. ²⁷ Awa Yud do gë Silas lawënëli këmëni, gër etëŷ edëbën kën wël end ŷëgw këmi gër kayëta eŋ. ²⁸ Enimin Angoc Amënək aŋ do gë biyi ŷapanëli këbo mëne bayil ex er ŷapëk in fo, këremun dëbin na edëb ecëxe. ²⁹ Mëŋ ex, kwëŷëtayindën ŷas er oŵacar or kënebi ŋaşënd gër olaß eŋ, gë eyamb ed oŷat el, gë

ŷas er oŵacar or šêsëk ŋaşërëxe eŋ, do gë asëk alakirand fo in. Beŋo kën seb. Bon šëma këmun.»

³⁰ Bërolawën bën ye këni ond gër Anjecoş oŋ. Ga ħat këni, wac kënebi bërëwax bën do fëxwënëx kënebi kayëta in. ³¹ And fën këni kayëta aŋ, nëngandëra këbi xali gayik er yëgw këni in axem xemën babi gër ekwëta. ³² Yud gë Silas bër ebax bën dëŋ bëlawënel, xemëndëra kënebi bëmaŷe bëŋ gër ekwëta gë eyeyan ed mbaŋ. ³³ Ga xeyëra këbi na gër Anjecoş, felar këni gë onënga fo gë bëmaŷe bëŋ eni bakaxën gë emëkw eyemax gër bër lawënëgu babi. ³⁴ [Barikan, Silas sana ko exo ħayi na gër Anjecoş.] ³⁵ Mondako xeyëra babi Pol gë Barënbabas na gër Anjecoş. Ata bën gë bëlëngw bëšëxe bërannjëm asëyalira banëbi asëyalirand Amara aŋ eyeyan ed Axwën el do afemëra bani femërand bëte Atëfëtan andexëm aŋ.

End damana ixinëm ir Pol eŋ

³⁶ And xucak bakey aŋ, Pol fel këŋo Barënbabas: «Nënga beye tan bëmaŷe bëŋ cëk gër bangol band sëfëtaraw ke end Axwën eŋ, ata ke nange ba mondake hi këni.» ³⁷ Ata Barënbabas ŷandi këŋo eŋo mëlali Şaŋ ir nëngwët bano Marëk. ³⁸ Eno mëlali ar şapaya bax elod gër ebar ed Paŋëfili an, ar ŷaŋëta babi gër andiyen andebën an, Pol aŋo ħapan bana. ³⁹ Gë endey eŋo mbaŋ xucar babi, ata şapër këni. Barënbabas ye këni gë Marëk ond gër ebar ed Şipër oŋ. ⁴⁰ Pol sana këŋo Silas, bëmaŷe bëŋ ga xarandëra kënebi oyekax or Axwën ol, kwël ye këni. ⁴¹ Ye këni cangët ebar ed Siri el do gë ed Silisi el. Bër gër bamara bën banëbi xemëndërand gër ekwëta.

16

End Pol do gë Timote eŋ

¹ Ata Pol ħat ko gër angol and Derëb do xucax ko gër and Lisëtër. Fën sëkëx këno asëfan ar Yesu ar bano wacënd Timote. Nëm Aşëwif ebaxo, do sëm Agërek. ² Bëmaŷe bënd gër Amara and gër Lisëtër bëŋ, do gë bënd gër and Ikoŋom bëŋ, areya bani reyand mëne Timote ar şenene ex. ³ Ata Pol ŷandi këŋo exo gi ar enga endexëm. Xac këŋo në end Bëşëwif bër lëg bax gër ebar elo eŋ gayik bën anang nang bani mëne sëm ir Timote Agërek ebax. ⁴ Pol gë bër enga endexëm bën këni yexërand gë angol gë angol. Bënd re këni oparëxanda do gë bëlëngw bër gër Yerusalem beŋ banëbi sëfëtantërand bëşëfan bën eni tëfaxën. ⁵ Do bëla bër gër bamara bën kwël bani xemënant gër ekwëta do bani yëmbërend gë akey gë akey.

End lakeli ir Pol eŋ

⁶ Angoc Amënëk aŋ aŋo teb bana Pol exo pemëra eyeyan ed Kaxanu el gër ebar ed Asi. Ata mëŋ gë bër enga endexëm bën ye këni cangët ebar ed Fërişi el do gë ed Galasi el. ⁷ Ga ħat këni ler gër ebar ed Misi, xacërax këbi eni ye gër ed Bitini, bari Angoc and Yesu aŋ abi teb bana eni ye. ⁸ Xucax këni gër ebar ed Misi, do şelax këni gër Tërowas, gër bëŋa ir angwëngw. ⁹ Ata gëmëd, Pol wat këŋo në lakeli ala ar lëg bax gër ebar ed Masedëwan ga këŋo xara: «Këla, yow ir ebar ed Masedëwan in, eyëbo dëca!» ¹⁰ Gë lakeli ir Pol ijo fëni këbo mëne Kaxanu anëka ŷandi këŋo mëni nangën Atëfëtan and Yesu aŋ bëla bër

gër ebar ed Masedëwan bën. Ataŋ şala këmi ang këmi ri mi yexën fën ak.

End Pol do gë Lidi eŋ

¹¹ And xani këmi na gër Tërowas aŋ xuca këmi gë kuluş in şëw, ond gër Samotëras oŋ do fiat këmi në ecan ijo gër Neyapolis. ¹² Na xani këmi do xuca këmi ond gër Filip oŋ. Angol and Filip aŋ hi bax atëm and gër ebar ed Masedëwan aŋ do xwën bani Bërom bën. Fën xeyërax babo. ¹³ Ata yatir akey and eteyëta, şan këmi angol aŋ, do ye këmi ler në lar, gër ed yëla bami fën këni şalend Bëşëwif bën. Ga yëpa këmi, felëra këmeni end Kaxanu eŋ bësoxari bër fedër bax bën. ¹⁴ Do asoxari hi bax na do bano wacënd Lidi, afan ar banjëm bambarax, ar baŋo şalend Kaxanu, do ar xaniw bax gër angol and Catir. Gë obal osëm baxo baxëtënd gayik Axwën an fëdëtën baŋo onden oŋ. Ata wã ko er baxo sëfëtënd Pol in. ¹⁵ And wã këni do buyi kënëbi mēj gë bër ekun edexëm aŋ, wãc këbo do re ko: «Angëmëne ayëla yëla kën mëne enim xwëta këmo Axwën an, ŋatëne gër ndebi xali yatir kën xuca.» Mondako nëyali babo xali wã këmi.

End Pol do gë Silas gër epëra eŋ

¹⁶ Akey amat ga këmi ye gër ed këmi şalerand, fed këmi gë endënaw end lil baŋo angoc and oşaki. Aşakin baŋi şakinënd bela bën do bano şotëraxënënd kodı ir mbaŋ bëxwën bërëxëm bën. ¹⁷ Ata ga këbo sëfa, biyi do gë Pol, ko xeyënd: «Bela bëjo bëriyenin bër Kaxanu, mēj ar hik yaŋ gër orën exëni, fëña ir Apexa in kënun nangënënd.» ¹⁸ Mondako ri baxo bakey bandanjëm. Ata ga xëñ këŋo Pol fel këŋo angoc aŋ: «Ga re këme gër oŋac or Yesu Kërisët, canël gër endënaw eŋo.» Ataŋ şan ko angoc aŋ.

¹⁹ Ga wat këni bëxwën bër endënaw eŋo bën mëne ax bo na ga këno şotëraxën, sëra kënëbi Pol gë Silas, do wëla kënëbi gër yangana ir angol enëbi kitix bëlëngw bën. ²⁰ Ga fiateli kënëbi gër bëxiti re këni: «Bela bëjo kē wonjonënd angol andebi aŋ, Bëşëwif exëni ²¹ do kënëbi sëyalirand bela bën bacariya band ax ŋap ex na ene wële do ene tēfe biyi bër hi këne gër owun or Rom bën.» ²² Ata amëxwër aŋ wërinaw këni bête, bëxiti bën fel kënëbi enëbi cudëtëra Pol gë Silas do enëbi cewëra. ²³ Ga şewëra kënëbi xali xurik, wëla kënëbi gër epëra do fel këno anëkona an ebi titinalind aye. ²⁴ Ata ga wël ko eŋo, anëkona an wëla këbi lengwe lëf gër epëra do fokeli ko osapar orebën gë osëx osibax.

²⁵ Emëd ekarëk el, Pol gë Silas këni şalend do këno yasënd Kaxanu, bandepëra baŋ kënëbi baxëtënd. ²⁶ Ata fiatëguk bërëxadët andëgël and ebar: edëfa ed aciŋ and epëra el, şangënak, ataŋ na dëŋ, dek owët oŋ fërëtararak, do ogweyele-gweyele od fokëraxën banëfi bandepëra ok xotirak. ²⁷ Anëkona an nëngëta ko, and wat ko owët wafërëluş aŋ, reg ko duxuma in gër acëmar. Exo dawaya yandi baŋo ga baxo yëland anëka hër këni bandepëra baŋ. ²⁸ Nand exo kwëşaya na xeyëgu ko Pol: «Ali, kërey kwëşaya na, biyi dek ro bayi këmi.» ²⁹ Ata anëkona ar bandepëra an xaraw ko lambo. Hërëgu ko lapaya ko mo poxi gër osapar or Pol gë Silas do ko rëgënd anjy aŋ. ³⁰ Nęcët këbi fac wëkax këbi: «Bësoşan, inewã këme ri me pëxaxën?» ³¹ Pol bën yaka këŋo: «Kwëtalo Axwën Yesu, ata kën fex wēj do gë ekun

edey el.» ³² Felëra kënëbi end Axwën eñ mēj gē bër ekun edexëm bën. ³³ Kwël gëmëd fo wëla këbi anëkona ar bandepëra an do xorax këbi ed sembayëra bani el. Ata Pol gē Silas buyi kënëbi mēj gē bër ekun edexëm bën. ³⁴ Wëla këbi yañ gër iciw̄ indexëm do lëbax këbi. Anëngandëra nëngandëra babi end ga w̄a këni end Kaxanu eñ mēj gē bër ekun edexëm bën. ³⁵ Ga xeyëk, bëxiti bën lawën kënëbi ocoroda eno pel anëkona an ebi tebët bela bëjo. ³⁶ Anëkona an ñateli ko endey eñ gër Pol, re ko: «Bëxiti bën ga re këni mun tebët. Awa gërëgako canin en ye gē emëkw eyemax.» ³⁷ Barikan Pol yaka këbi ocoroda ok: «Yama ga šewëra kënëbo wat-wat gē bela nde damana enëbo përaxën kitirëxe biyi bër xwën këbo owun or Rom bën do ýandi këbi enëbo tebët yir. Yowëlexëni bën dëñ enëbo tebët.» ³⁸ Ocoroda ok ñateli këni eyaka elo gër bëxiti. Ata yëdara këni ga nang këni Bërom exëni. ³⁹ Yow këni, wëka këni mène Pol gē Silas enëbi teban. Ata kwël sebët kënëbi do xara kënëbi eni can angol añ. ⁴⁰ And šan këni gër epëra añ, w̄aȳi këni gër iciw̄ ind Lidi. And wat kënëbi bëmaýe añ, xemëndëra kënëbi do kwël ye këni.

17

End Pol do gē Silas gër Tesalonik eñ

¹ Pol gē Silas ga këni ye, xuca këni ir owar or Amëfipolis do gē Apolini in ñataxën këni gër Tesalonik, gër ed hi bani Bëšëwif bën gē aciw̄ acaleya. ² Ata ang wër baño ak, Pol ye ko gër cale. Akey and eteyëta kala xali sëkek ođoxo otas, bani xanarërand bend rek Oñëgw Omënëk beñ gē bela bër bax barërëgund na bën. ³ Afelëra babi felërand ebi pëni mène Afexën an asoro bax exo toro xali eno daw̄, barikan exo kani gër ecës. Are re baxo bëte: «Do Yesu ir këmün sëfëtand ijo, mēj ex Afexën an.» ⁴ Ata Bëšëwif bërëmar do gē bëšalek bër ani gi ex na Bëšëwif bëranjëm xor kënëbi w̄a këni end Yesu eñ, do sëf kënëbi Pol gē Silas. Aw̄a w̄a bani bëte bësoxari bër gapak bëranjëm. ⁵ Barikan ga yakëraxi këbi na Bëšëwif bërëmar, bar kënëbi bëšëxwëpëtaxik, bëmëxwër bëmëxwër gër opëña xali wonjok angol añ. Bela bëjo ye këni gër iciw̄ ind Yason gër ocal od Pol gē Silas enëbi mëla gër ed barërëgu këni do enëbi kitix. ⁶ Ga nema kënëbi, sëra kënëbi Yason do gē bëmaýe bëndëmar, wëla kënëbi gër bemun bend gër angol do ga kënëbi lëxw këni rend: «Bër wëlëk dek ebar bën yowëk gër angol andëbi ro, ⁷ do Yason xwëtaya këbi. Bela bëjo dek kē rend mène ar këno wácënd Yesu an ex emun endebën eñ mēj bayik ani pëbënd na bacariya band Sesar bañ.» ⁸ Eyeyan elo, wëlëk ouden ond bela bër barërëgu bax na bën do gē ond bemun oñ, nang këni mène endey eño ecëmuk dëñ ex. ⁹ Enëbi tebëtaxën Yason gē bër sëra banëbi gē mēj bën, afo ga nęcët këni kodî.

End Pol gē Silas gër Bere eñ

¹⁰ Bëmaýe bëñ fel kënëbi Pol gē Silas eni naw̄a gëmëd do kwël eni ye gër Bere. Sam ga ñat këni, lil këni gër aciw̄ acaleya and Bëšëwif. ¹¹ Bëšëwif bër gër Bere na bën nënga babi ouden oñ nëmëc gē bër gër Tesalonik bën. Bën atañ gē obal osëm bani baxëtënd eyeyan ed Kaxanu el. Key yo key bani wëkarënd end Oñëgw Omënëk od bani fënënd eñ eni kamanaxën ba er kënëbi felënd in go dëñ ex. ¹² Ata

mbarj hi bani bela bër wã bax end Yesu bën. Na fo bani bësöxari bögërek bër gapak do gë bësöšan bëranjëm. ¹³ Barikan and nangëgu këni Bësëwif bër gër Tesalonik aņ mène Pol në pelërabî end Kaxanu eņ gër Bere, yow këni enëbî coñ bela bën eno takërelî. ¹⁴ Ata bëmãyë bën nawãli këno atanj Pol exo ye gand bënja ir angwëngw, barikan Silas do gë Timote bayı këni na. ¹⁵ Bër laņëta bano Pol bën wëla këno xali gër angol and Aten. Ata ga këni wërësëta, Pol lawën këbî enëbî pelëx Silas gë Timote eno tēfëgu atanj atanj.

End Pol gër angol and Aten eņ

¹⁶ And babi šënind Silas gë Timote gër Aten aņ, Pol wëlandëra këno gër onden ondexëm ga ko wat angol aņ yer olaš fo. ¹⁷ End Kaxanu eņ bani xanarërand gë bela bën: gë Bësëwif bën do gë bësälek bën, gër aciw acaleya andebën, do key yo key gë bër bani fedëra gër yangana ir angol bën. ¹⁸ Fed këni akey amat Pol gë bësëyali bër bend Epikur bën, do gë bër bend Sëtoyi bën, këni xanarërand. Ata bërëmar awëkar bani wëkarënd: «Ine ko rend ar xorëk eyeyan ajo?» Bëjo yaka këni: «Ajo er këbo wëndanënd mène bend cale ind bangoc banangërëx ko femërand.» Enimin Pol end Atëfëtan and Yesu eņ do gë end ekani ed gër ecës eņ babi sëfëtänderand. ¹⁹ Ata wëla këno Pol gër bëlëngw bër bax fedërënd gër Ayeropaš. Ga ñateli këno wëka këno: «Axor nde këmi xor biyi mi nang osëyali oxašax or këyëbî sëyalirand bela olo?» ²⁰ Bend këmi wëlelind beņo mocaraxi šaraxik. Awa biyi aņandi yandi këbo de mi nang er ex in.» ²¹ Er bani xwëndand Bëhaten bën do gë bëliyer bën eyeyandëran do gë ebaxët ed bend kë ñatëgund na gër angol fo.

²² And xwëša ko Pol mërëxand gër Ayeropaš aņ, re ko: «Wëno er wat këme mène wën Bëhaten bën, mbarj këņun balënd end cale eņ. ²³ Ga këme yexëra gër opëña od angol andewën, awat wat këme angëb gë oñëgw od rek: “Kaxanu inangërëx xwënëk!” Awa wëno end Kaxanu inangërëx ir këno šalend ijo eņ yow këme mun tēfëtan. ²⁴ Kaxanu ir rik ngwën do gë dek bebër ex gër ngwën bën hik Axwën ar orën gë ebar an. Mëņ axo dëgënd na në baciw bacaleya band bay këni bela. ²⁵ Mëņ ala aņo dëband na, ala aņo dinënd na yey. Mëņ kë yëlënd aniyan aņ, gë onjën oņ, do gë bey bën dek. ²⁶ Mëņ ri këbî paš gë ala abat dek benëng bend bela beņ. Mëņ fitëndërek bapaxéd baņ, yël këbî bela bën eni dëgëra ebar el dek do xer ko ed kë sël olëg orebën el. ²⁷ Mondako ri ko Kaxanu ebi kacëraxënënd bela bën ocal odexëm ok, do angëmëne awënd wëndëk eno nambanënd, xarak abo ñawëtax na biyi bela bën. ²⁸ Paš gë Kaxanu këne liyande, këne šangënarande, do hi këne bela. End këme rend eņo bëyul bërewën bën dëņ are re këni: “Biyi bëte obaš orexëm hi këne...” ²⁹ Awa gayikako bër nëng ir Kaxanu hi këne, ax ñap ex na enëņo mëndinalinde gë kaņe, gë kodî ba gë ekaỹ. Bëbijo dek ala an kë wëdënd gë orenik orexëm ol exo di efaš, xarak efaš el ax gi ex na Kaxanu. ³⁰ Gër yānar Kaxanu aseban babi sebanënd beņo dek gayik bela bën abani nang na bend bani rind beņ. Barikan gërëgako benëng beņ dek këbî wăcënd eni nëngwët ola orebën ol. ³¹ Gayikwa asana sana ko akey and yatir këbî xiti ebar el dek gë or šenene ol paš gë ala ar yata këno an. Bela bën dek wăsin këbî mène ari ko ri eņo, and xanin këno ala ajo gër ecës aņ.»

³² And wël këno Pol ga ko yeyan end ekani ed gër ecès aṅ, bërëmar këno lëšënd, bëjo këni rend: «Awa gwëre mi baxët bête akey acëxe.»
³³ Ata Pol seß këbi na, ye ko kwël. ³⁴ Barikan bërëmar sëf këno do wã këni end Yesu eṅ. Šëf gër bër wã bax bëjo hi bani: Deni, alëngw abat ar gër Ayeropaš, gë asoxari ar bano wãcënd Damaris an do gë bela bëšëxe.

18

End Pol gër angol and Koreṅët eṅ

¹ Ga xucak eṅo, Pol ḥawëta ko angol and Aten aṅ do kwël ye ko gër Koreṅët. ² Sëkëx këṅo ar këno wãcënd Akilas, Ašëwif ar rew bano gër ebar ed Poṅ. Ecede ḥatëgu bani gë alindaw Përisil ga xaniw këni gër ebar ed Itali. Këlod, emun etëm eṅ, re bax mëne Bëšëwif bën đek eni đëxëta na gër angol and Rom. Ata Pol lëkër këni gë bën. ³ Ga bani rind andiyen amat bën đek, Pol ye ko lëgëx këni në er ebat: bëban bër baner hi bax.

⁴ Akey and eteyëta kala, Pol do gë bela bën axanar bani xanarënd gër aciw acaleya, do axor baßi xorënd eni ma end baxo femënd eṅ Bëšëwif bën do gë bër benëng becëxe bën. ⁵ And ḥatëgu këni Timote gë Silas ga xaniw këni gër ebar ed Masedëwan aṅ, Pol yëlaya ko wayët gër edeyaran ed end Kaxanu. Awasin baßi wasinënd kerët Bëšëwif bën mëne Yesu ex Afexën an. ⁶ Barikan Bëšëwif bën aširëra bano širërand ga baßi xeyënd eno baxët. Ata Pol yëngëra ko banjëm bandexëm baṅ do fel këbi: «Wën kē wën angëmëne an pex ex na, wëno cëṅ Kaxanu axe nëpëd na. Awa gërëgako bër ax gi ex na Bëšëwif bën fo këmëni yana mëni pelërand.» ⁷ Ga xani ko na, ye ko kwël gër iciw ind ar këno wãcënd Titiyos Yusëtos, ar bano šalend Kaxanu do lëg baxo ler gër aciw acaleya. ⁸ Barikan Kërisëpos, alëngw ar aciw acaleya an, gë ekun edexëm ak đek, wã bani end Axwën eṅ. Do Bëkoreṅët bëranjëm bër baṅo baxët Pol bën wã këni end Axwën eṅ. Ata Pol buyi këbi.

⁹ Akey amat gëmëd, Axwën an šanayaxën këṅo Pol në lakeli do fel këṅo: «Pelërayindëbi bela bën, kërey yëdara na bête kërey cësina na! ¹⁰ Mbaṅ yëmb këni gër angol aṅo ro bër xwën këmëni bën. Wëno ki nëkonand, do ala axi tëra na exi dixëra.» ¹¹ Ata Pol yëpa ko iniy gë opacaw ocongibat na gër Koreṅët do këbi sëyalirand bela bën eyeyan ed Kaxanu el.

¹² And hi ko Galiyōṅ gofërëner ir gër ebar ed Akayi aṅ, Bëšëwif bën wëlër këni eno mereli Pol. Ga sëra këno, wëla këno gër aciw and kiti ¹³ do këno nagašandërand: «Ajo ang këbi sëyalind bela eno calend Kaxanu ak alandar landarëk gë ang rek acariya andefi ak.» ¹⁴ Damana exo yeyanëgu Pol, Galiyōṅ yaka këbi: «Kido etëmbak, ba amena atëm ri baxo ala ajo, abuṅa buṅa dome mun baxët wën Bëšëwif bën ang yapëk ak. ¹⁵ Barikan angëmëne ecampëre ed osëyali, ba ed omac, ba end acariya andewën, eṅo endewën fo ex. Wëno đëṅ xey ke me gi axiti arewën.» ¹⁶ Ata wã y këbi eni can na gër aciw and kiti. Bën đek busëtaxën këno Sosëten, alëngw ar aciw acaleya an. ¹⁷ Ga sëra këno xëmëra këno na gër yangana ir aciw and kiti, bari Galiyōṅ aṅo bal bana eṅo.

End Pol gër angol and Aṅcöš eṅ

¹⁸ Ga xucak enjo, Pol ýëpa ko na gër Koreñët xali nëkak. Akey amat, ga fela këbi bëmaýe bën sêfër këni kwël gë bër gë ašan mène ngëñ Përisil do gë Akilas ond gër ebar ed Siri oñ; gë kuluñ yex bani. Egor šëk bano Pol gër angol and Sañëkëre gayik abañaya bañaya baxo. ¹⁹ And ñat këni gër angol and Efes añ, Pol seb këbi bër enga endexëm bën. Ga lil ko gër aciŵ acaleya këbi felërand end Kaxanu eñ Bêšëwif bën. ²⁰ Ata bën wëka këno enjo keyëra na gër ndebën. Barikan mëñ ga ñëp ko, ²¹ re ko: [«Afo me gixeli gër ofëna or kë ñatëgund gër Yerusalem]. Abaka këme bakawëd angëmëne aŵa ŵa ko Kaxanu.» Ga xani ko na gër Efes, ²² ye ko gë kuluñ in xali gër Sesare. Hatëx ko yañ gër Yerusalem ebi cëmax bëmaýe bënd gër Amara bën, do šëlxënëx ko gër Anjecoš.

End damana isasën ir Pol enj

²³ Pol ga xeyëra këno na gër Anjecoš, xuca ko kwël do këbi sêfërand bësëfan bën ebi kemën gër ekwëta. Ga ýana ko gër ebar ed Galasi ñatax ko gër ed Fëriši. ²⁴ Ašëwif ar rëw këno gër angol and Alekësandëri ñatëgu bax gër Efes, do bano wacënd Apolos. Mbañ xam baxo eyeyan el do séya baxo bëte mbañ Oñëgw Omënëk ok. ²⁵ Aye séya baxo ang këno sêfënd Axwën ak do gë emëkw el dek baxo yeyanënd. Šenene baxo sêfëtënd end Yesu enj, ñarikan xobuyi or Šañ Batis ol fo nang baxo. ²⁶ Poyoma baxo reyarand end Yesu enj gër aciŵ acaleya. Ga wël këno Përisil gë Akilas, sêfër këni gër ndebën do felërax këno enjo pëni šenene ang këno sêfënd Kaxanu ak. ²⁷ Ata Apolos ga ýandi këno exo kuca ond gër ebar ed Akayi oñ, bëmaýe bën fel këno exo kemëna do ýëgwën këñëbi kayëta bësëfan bër fën bën eno kacax aye. And ñat ko añ, pañ gë oyekax or Kaxanu ol mbañ récarax bafi bër ŵa bax bën. ²⁸ Poyoma bafi xorënd Bêšëwif bën and këni šampëre añ. Gër Oñëgw Omënëk bafi ŵasinënd mène Yesu ex Afexën an.

19

End Pol gër angol and Efes enj

¹ And hi baxo Apolos gër Koreñët añ, Pol ye ko, osënd osënd fo, cangët ebar ed Asi el, ñataxën ko gër Efes. Fën ga fedëx këni gë bësëfan, ² wëka këbi: «Wën ašot nde šot këno Angoc Amënëk añ and ŵa këno Yesu añ?» Yaka këno: «End Angoc Amënëk exëna enj, biyi elod ami wël ex na dëñ.» ³ Wëka këbi bëte: «Xobuyi or fe wa buyi kënun?» Yaka këni: «Xobuyi or Šañ Batis ol.» ⁴ Ata re ko Pol: «Bela bën anëngwët bani nëngwëtënd ola orebën ol, ebi buyixën Šañ Batis. Afel bafi felënd eno kwëta ar këno sêfëgund an, mène ngëñ Yesu.» ⁵ Ga wël këni enjo, buyi këñëbi gër oŵac or Axwën Yesu. ⁶ Pol ga šalen këbi mokwëtan otaxan ok, ýëmëra këni gë Angoc Amënëk añ, ata ýana këni këni yeyanënd ang bëlaŵënel fo. ⁷ Er hi bani imëxwër ind bëla epëxw gë bëxi.

⁸ Ata Pol aye baxo yend gër aciŵ acaleya and Bêšëwif, gër ed bafi felërand kerët xali opacaŵ otas. Do axor bafi xorënd eni ma end owun or Kaxanu enj. ⁹ Barikan Bêšëwif bërëmar oŵëkw orebën oñ xemën bani do këni ñëpënd. Ado ayepën bani yepënënd Cale ind Axwën inj, gër ed këni ñarëngu amëxwër. Ata ga ñawëta këbi Pol, nëcët këbi bësëfan bën, do këbi felëraxënd key yo key end Kaxanu enj gër lekol

ir ar bano wăcënd Tiranos. ¹⁰ Mondako baxo rind Pol xali nêkak bēniy bēki. Ebar ed Asi el dek wël kēni eyeyan ed Axwën el: hik Bêšewif, hik bër ani gi ex na Bêšewif. ¹¹ Ata Kaxanu ko rind paḅ gē otaxan od Pol ok becarax bend elod ala ax wël bana ¹² xali kēni wêdënd banjēm band xwixwêtak eman endexēm ḅaṅ enēḅi kwêtanaxen ḅêšexwëra ḅën. Ocëxwëra ok ex can, ḅête ḅangoc ḅañēṅenax ḅaṅ eni can gër bela bër lil banēḅi.

End bosēñiŵ bor Sefa eṅ

¹³ Bêšewif ex baxëna bër bax sēfërand ḅangol ḅaṅ do banēḅi nēcētënd ḅangoc ḅañēṅenax ḅaṅ gër bela. Ata axacëra ḅabi xacërand edi ed mondako el gē oŵac or Axwën Yesu ol do bani rend: «Canin gër ala ajo, gē oŵac or Yesu ir kēṅo femënd Pol ol!» ¹⁴ Bër bax rind mondako ḅën, ocambenjar ocongoki ebani ḅën dek bosēñiŵ bor Sefa, ašadaxan alëngw abat. ¹⁵ Akey amat, angoc añēṅenax aṅ yaka kēḅi paḅ gē oniŵ or gër ar lil baxo ol: «Wëno anang nang kēmo Yesu, ḅête anang nang kēmo Pol. Do wën wa nobën hi kën?» ¹⁶ Ga wëlën kēḅi ar gē angoc añēṅenax an, nēy ko nēmëc ḅën dek. Ga xurik xëme in, sembaṅen kēḅi ata šan kēni iciŵ ind gër ed hi bani inṅ do hër kēni abat abat teḅ gē eman eṅ. ¹⁷ Bêšewif ḅën do gē bër ani gi ex na ḅenëṅ ḅecëxe bër lëg bax gër Efes na ḅën, nangëra kēni dek endey eṅo. Ata yëdara kēni ḅën dek do fëḅ kēni mbaṅ oŵac or Axwën Yesu ol. ¹⁸ Bërëŵak end Yesu ḅëranjēm bax yowënd gër ed exo Pol eni put bend bani rind ḅeṅ. ¹⁹ Bêšaki ḅëranjēm wëlaraw bax ḅakayëta band bani rixënënd ošaki ḅaṅ, do šor kēni ogës od bela dek. Bër fënëta bax akanji and ḅakayëta ḅaṅo ḅën sêk kēni mēne aḅat ḅat dox ḅatama band kodfi owëli ofëxw oco. ²⁰ Ata eyeyan ed Kaxanu el kē ṅañënd gē panga ind Axwën inṅ do kwël kēni yëmbërënd bërëŵak end Yesu ḅën.

End emer ed gër angol and Efes eṅ

²¹ Ga xucak ḅeṅo, Pol faŷ ko gër emëkw edexëm exo ye gër Yerusalem do exo kuca ir owar or Masedëwan do gē Akayi in. Are baxo rend: «And kēme hix fën aṅ, aṅandi ṅandi ke me ṅatëx gër angol and Rom.» ²² Lëngwali kēḅi bër ḅaṅo rëcarand ḅëxi, Timote do gē Erasët, gër ebar ed Masedëwan do mēṅ ḅayi ko pere na gër ed Asi. ²³ Amëd aṅo ṅanak bongeyër nē end Cale ind Axwën eṅ xali wonjok angol aṅ. ²⁴ Ata asap ar bano wăcënd Demetëriyos bax sapënd na gē kodfi ḅëciŵ ḅëcaleya, do ḅëfan bër ḅëciŵ ḅëṅo ḅën mbaṅ bani šotëraxënënd. ²⁵ Ga ḅarëgu kēḅi ḅëṅo do gē ḅësap ḅëšandaŵ, re ko: «Bësošan, aye nang kën wën dek mēne obetak oreḅi ol gër andiyen aṅo ex. ²⁶ Awat kën watënd ḅête awël kën wëlënd, mēne ax gi ex na ro gër Efes fo, ḅarikan dek ebar ed Asi el, Pol ijo kēḅi xorënd bela ḅën eni ma end ko femërand eṅ. Ata mondako wërëšët kēḅi amëxwër and bela eni ma mēne olaš or ri kēni bela gē otaxan odeḅën oṅ, ax gi ex na mokwëta, ang Kaxanu ak. ²⁷ Ax gi ex na andiyen andeḅi aṅ fo kē nēxe na. Aciw acaleya and Arëtemis, kaxanu isoxari aṅ kē yep. Owëlik orexëm ol kē yep ḅête xarak bela ḅën, ebar ed Asi el dek, gē ngwën inṅ dek, mēṅ këno šalënd.»

²⁸ Ga wël kēni eyeyan elo, logën kēḅi do kēni xeṅënd: «Bon wëli ko Arëtemis ir gër angol and Efes in! Bon wëli ko Arëtemis ir gër angol and Efes in!» ²⁹ Ata wonjok dek angol aṅ. Ga wëra kēni dek enga eṅ

ond gër aciŵ and bapeda aŋ, wêlali kênêbi Gayiyos do gë Arisëtarëk, bër xaniw bax gër ebar ed Masedëwan do hi bani enga gë Pol bën. ³⁰ Pol aŋandi ŷandi baŋo exo ye eno watëx bela bëjo, bari ano teŋ bana bësëfan bën. ³¹ Bête odawo odëmar odexëm od hi bax bër gër owun na gër ebar ed Asi ok, laŵënegu kênêbi eno kara Pol mëne kërëxo ye na gër aciŵ and bapeda. ³² Amëd aŋo wonjok Amara aŋ: bërëmar eni keŷ endey, bëjo eni yakaw ecëxe. Ado bërãnjëm ani nang bana nê end ine barëraxënegu bani na. ³³ Ata ga fit këno na Alekësandër, Bëšëwif bën šonjorëra këno xali gër lëngw ir Amara. Ata lambaca këbi Alekësandër ga ŷandi këno exo nëgwëšët bend këno yëlanënd beŋ. ³⁴ Bari and nang këni bela bën mëne Ašëwif ex aŋ, këni xeŷënd šor xali nëkak bapëxëd baki. Er bani rend: «Bon wëli ko Arëtemis ir gër angol and Efes in! Bon wëli ko Arëtemis ir gër angol and Efes in!»

³⁵ Ata emun end angol eŋ ga fel këbi bela bën eni cësinara, re ko: «Noŷo wa nemëk mëne wën Bëhefes bën hik bënëkona bër aciŵ acaleya and Arëtemis do gë atox andexëm and latiwëk elod gër orën bën? ³⁶ Cësinara in gayikako ala ax de ex na mëne enëgwëš ex do kërënjun nëkandëra na mama. ³⁷ Enimin, bela bër wêlaw kênêbi bëjo, gebatak ani yepën ex na, bête ano cir ex na Kaxanu isoxari irebi in. ³⁸ Awa angëmëne Demetëriyos gë bër bar këni andiyen bën ala xoŷën këno na, mëlalexëni endey eŋo gër ogofërener gë bakey band kiti baŋ. ³⁹ Angëmëne bend kën xwëne exëna, gwëre ene ñëpaxëne gër Amara and kiti. ⁴⁰ Enimin, gë endey end xucak doru eŋo, ata këni yëla bëlëngw bën enëbe mereliye xëñëna këne gayikako er ŷapëk ene barëraxëne ax gi ex na.» Ata ga ñata ko eyeyan elo, fel kênêbi amara and bela aŋ eni capër.

20

End Pol gër owar or Masedëwan do gë Gëres eŋ

¹ Ga xwëtëk emer el gër Efes, Pol wãc këbi bësëfan bën do ga këni felar xemën gër ekwëta do kwël ye ko gër ebar ed Masedëwan. ² Er ye baxo cangët ebar elo do këbi xemënënd gër ekwëta bësëfan bën xali ñat ko gër Gëres. ³ Fën xeyërax baŋo opacaŵ otas. Do ga ko ye exo medëx kuluj in ond gër ebar ed Siri oŋ, wël ko mëne Bëšëwif wëlërëk eno denan eñëgëanax, ata saxan këno exo baka ir Masedëwan in. ⁴ Bër baŋo laŋëtand bën er ebani: Sopater, asëñiŵ ar Piros ar gër Bere an, gë Arisëtarëk do gë Sekundos Atesalonik an, gë Gayus Aderëb an, gë Timote, gë Tişik do gë Tërofim, bër lëg bax gër ebar ed Asi bën. ⁵ Bëjo lëngwa bax do šënix kënëbo gër Tërowas. ⁶ Ga xucak ofëna or mburu ind gë lewir këm ol, wëdëx këmi kuluj in gër angol and Filip. Yatir akey anjoxën, ñat këmi gër Tërowas do seyëtax këmi loxo.

End ofelar or Pol gër Tërowas ol

⁷ Yatir oganjar, barër këmi genëka mi yamb ecemar ed aminëmëra el. And kë weca aŋ hi bax exo ye Pol, ata këbi felërand end Kaxanu eŋ bër barërëgu bax na bën xali wëdëk mbaŋ. ⁸ Gër aciŵ and yaŋ and gër ed barër bami odambo odanjëm xawëra bani na jey. ⁹ Pol, ga nëka ko gër eyeyan, šambenjar ir këno wacënd Otikos in, yëpa ko gër opaŷa od fonetër, do këno rašënd. And bëro këno akwëd aŋ, yolëta ko elod gër aciŵ atëndëndër atasën, lati ko parëxad, xanin këno ašësëk.

10 Pol feda ko eno nëkon, ga fela këjo lapara këjo do re ko: «Gë enjëw ak bayi ko, këren yëdara na.» 11 And baka ko Pol yaŋ gër aciw an, ſet ko mburu in do yamb këni. Ga fakët ko eyeyan el, felëra këbi xali wecak. Ga kë fënegu eñan en ye ko kwël. 12 Do ſambenjar ir lati bax in wãŷeli këno abëngw. Enjo mbaŋ xemën bafi bën dek gër ekwëta.

End Pol gër angol and Mile en

13 Biyi lëngwa këmi mi medëx kuluj ir këbo wëla gër angol and Asos in, gër ed hi bax mi pedëx gë Pol. Mondako bax mi di gayik mëj gë osapar yandi baŋo exo yeli. 14 And sëk këbo gër Asos an wëdëx këmo polo gër kuluj do xucax këmi ond angol and Mitilen en. 15 Fën xucax këmi gë kuluj in, ñat këmi në ecan ijo gër angol and Kiyos. Gër akey akinëm, hi këmi gër angol and Samos, do gër atasën fo ñat bami gër Mile. 16 Enimin er yandi baŋo Pol exo kuca caparëxe gër Efes këdi ko ſacaya gër ebar ed Asi. Exo ñat gër Yerusalem ðamana ex gi Ofëna or Peñetekot ol baŋo nëkanaxënënd mondako.

End bëlëngw bër gër Amara and Efes en

17 Gër angol and Mile na, Pol lawën ko eni yow bëlëngw bër Amara and gër Efes bën. 18 And ñatëgu këni an, re ko: «Aye nang kën mondake bame liyand key yo key gë wën elod yatir ñatëgu këme gër ebar ed Asi. 19 Axwën an bamo riyeninënd ang xadëp fo, gë otes ok do gë ocëmuk od bane rinënd Bëšëwif bër bax ſaland ene dixëra ok.» 20 Asëfëtan bamun sëfëtanënd bëte, asëyali bamun sëyalind dek bend yap bax en nang bej gër ed kën barër, do gër bëciw, yoweŷ amun con ex na. 21 Gër Bëšëwif do gër bër ani gi ex na Bëšëwif bame reyarand eni nëngwët ola orebën ol gër ogës od Kaxanu do eno kwëta Axwën Yesu. 22 Gërëgako Angoc Amënëk an ke nëyalind me ye gër Yerusalem do ame nang ex na ine ke hix. 23 Gër angol and këme ñat yo, Angoc Amënëk an afel ke felënd mëne asëra këne sërax do me toro mbaŋ. 24 Barikan wëno cëŋ end aniyand am an axe yëkaxën ex na nangëde axëbëanaxik hi këme. Obal oram ol ex, me bayi ga këme rind andiyen and fana ke Axwën Yesu an xali me ñata: me deyarand Atëfëtan and oyeak or Kaxanu an.

25 «Wëno er yow bame gër ed hi kën wën dek me pemëra end Owun or Kaxanu en. Barikan gërëgako anang nang këme mëne apelatar këne watërënde. 26 Mëj këme reyxënënd doro: Wën dek ang yow kën ro ako angëmëne abat exo nemi, ax gi ex na wëno ke wëkaxëd Kaxanu. 27 Bend yandi këjo Kaxanu exo di bej dek nangën këmun, yoweŷ amun con ex na. 28 Nëkonayindën de ogaf odewën ok, dīyayindën ſenene. Gayikako Angoc Amënëk an fana këjun en gi bëxadac, nëkonayindën Amara and Kaxanu and yëc ko gë oſat or Asëñiŷ on. 29 Anang nang këme mëne and këme fuŷëtax an, bela bër xeŷëk ang ojëlemu këjun lil na, abi kaŷënan na amara andewën. 30 Ado gër Amara andewën dëŋ bela kë yana na ex deyarand benëgwëſ xali enëbi nambeli bësëfan bërëmar. 31 Awa wën titinayin do en kwitand mëne elod bëniy bëtas, hik goyat, hik gëmëd, ongwën baxe ſarënd and bamun xexërand an.

32 «Do gërëgako anëka këmun sebënd gër otaxan od Kaxanu. Gë eyeyan ed oyeak orexëm el, gë panga indexëm in këjun rëca en bayi ga xwëta këno enjun yëlxën er fënan këbi dek bër wënën këbi in.

³³ Abame şala na kodî, ba kaŋe ba banjëm band ala. ³⁴ Wën anang nang kën gë otaxan odam oko dëŋ bame riyenind me cot er bami liyaxënënd wëno gë bër enga endam in. ³⁵ Gër ga hik yo aŋasin ŋasin këmum mëne mondiyeni ex en cotëraxën mëŋ kën ŋana enëbi dëcaxënënd bër gë ojaŋ këm bën. Kwitayindën eyeyan ed Axwën Yesu el ga re ko: “Onënga ir ala ar kē yëlënd in kē nēmëcand gë ir ar kēno yëlënd in.”» ³⁶ Ga fiata ko Pol eyeyan el, foxi këni bën dëk do şale këni. ³⁷ Bën dëk bax renitand do bano wëgarand Pol gër egëla. ³⁸ Mbaŋ şamina bani ga re ko mëne yatijo bano feland ewat el. Ata kwël laŋëta këno xali gër kuluj.

21

End damana ir Pol gër Yerusalem eŋ

¹ And şapër këmi gë bër laŋëta bafo aŋ, ye këmi gë kuluj in şëw, ond gër angol and Kos oŋ. Ga xeyëk, xucax këmi gër Rod, do fiatëx këmi bëte gër Patara. ² Ga sëkëx këmi kuluj ir xëñëna bax ond gër ebar ed Fenisi oŋ, fëra këmi do kwël wëlaw këbo. ³ And hi këmi wat-wat gë ebar ed Şipër aŋ, kuluj ir bafo wëland in sebak gë ocame ok, do fabëk gand ebar ed Siri mi ŋataxën gër Tir. Fën hi bax eni pedalira olëb or wëlaw bax kuluj oŋ. ⁴ Ata sëk këmëni na bësëfan do xeyëra këbo loxo gë bën. Aŋo nangën këbi Angoc Amënëk aŋ eno pel Pol mëne kërexo ye na yaŋ gër Yerusalem. ⁵ Barikan and xucak loxo ijo aŋ, fakët këmi oñe oŋ. Laŋëta kënëbo bën dëk gë bësoxari ak do gë obaş ak xali nęcët kënëbo angol aŋ. Gër bëŋa ir angwëngw, foxix bami mi cale. ⁶ Pol ga felarëra këmi na, fëra këmi gër kuluj do bën kwël wäŋira këni.

⁷ Ga këmi fiata oñe ond gë kuluj oŋ, ye këmi ambađ and bangol band Tir gë Pëtolemayis aŋ. Fën şëpëtax bami mi cëmar gë bëmaŋe bëŋ do wëdëx këbo gër ndebën. ⁸ Në ecan ijo, fiat këmi gër Sesare, xeyërax këbo bakey gër iciw ind Filip. Filip ijo, gër imëxwër ind ojakër ocongoki od gër Amara and Yerusalem hi baxo. Bëte afemëra ar Atëfëtan and Yesu hi baxo. ⁹ Odënaŋ obeja onax şot babi do bën bax yeyandërand ang bëlaŋwënel bësoxari fo. ¹⁰ Ga xeyëra këbo bakey bandanjëm, fiatëgu ko na alaŋwënel ar Kaxanu, ar bano wăcënd Agabus ga xaniw ko gër ebar ed Yude. ¹¹ Wëd ko fiat enar end Pol eŋ, xapaya ko mađ osapar oŋ gë otaxan ok do re ko: «Baxët in end rek Angoc Amënëk eŋ, ar xwënëk enar eŋo ro an mondako këno xapëx Bëşëwif bën gër Yerusalem do eno dëxw gër otaxan od bër ax gi ex na Bëşëwif.» ¹² Ga wël këmi eŋo, biyi gë bër barërëgu bax na bën, xara këmo Pol kërexo ye na yaŋ gër Yerusalem. ¹³ Pol yaka këbo: «Inëwa kën sesaxënënd do kën yëbunënd mondako yomb iram in? Wëno cëŋ aŋwëlëk hi këme ene pokëra, do ado gido ene dăw gër Yerusalem nē end oŋac or Axwën Yesu eŋ.» ¹⁴ Ga wata këmi mëne ax bo ex na mo kor gër eŋ, seŋ këmi eyeyan el do mi cësinaxën in re këmi: «Awa dilexo Axwën an er ŋandi këno in.»

¹⁵ Ga xeyëra këbo bëte na, xëñënara këmi do kwël ye këmi yaŋ gër Yerusalem. ¹⁶ Ata bësëfan bërëmar bër sëfërëgu bami elod gër Sesare bën bëteli kënëbo gër ed hi bax mi ŋat, gër iciw ind Mënason, ar hi bax anëka fo asëfan do xaniw baxo gër ebar ed Şipër an.

End Pol gër Yerusalem eḡ

¹⁷ And ñat këmi gër Yerusalem aḡ, bëmaḡe bëḡ xaca kënebo gë onënga fo. ¹⁸ Në ecan ijo, sëfër këmi gë Pol gër iciw̄ ind Šak. Ata sëkëx kënebo fën bëte ðek bëlëngw bër Amara and Yerusalem bën. ¹⁹ And šëmarëra këmi aḡ, Pol ḡana ko këbi sëfëtanënd gë betil ak bebër ko rind Kaxanu paḡ gë andiyen andexëm bën gër owar or bër ax gi ex na Bëšëwif. ²⁰ Bën ga këno baxët, këno šëkwand Kaxanu. Ata re këni: «Awël nde abaḡe, Bëšëwif bën owëli owëli exëni bërëwak end Yesu bën do bën ðek momal këbi balënd end acariya and Moyis eḡ. ²¹ Xarak, awëlati wëlati këmi mëne wëḡ këbi sëyalind ðek Bëšëwif bër lëgërak gër owar or bër ax gi ex na Bëšëwif bën, eni teb etëf ed acariya and Moyis el, gë ekac ed obaş orebën el do gë etëf ed bend rëpëk el. ²² Mondake ex mo ndi gayikako aye këni nangëra mëne wëḡ yowëk? ²³ Mëḡ ex, afo ey ma ey di er këmi fel in. Nëkodëbi bësošan bënax bër enga endeḡi, abaḡaya baḡaḡa këni. ²⁴ Macëlëbi en ye en w̄unëtarax do cosënëlēbi enëḡi cëk lir-lir ogaf ok. Ata aḡo fo këni nangëra mëne wëḡ bëte asëf këy sëfënd er rek acariya in. Mondako fo këni nangëra bëte mëne er fel këneḡi këy rind in ax gi ex na ðal. ²⁵ End bër ax gi ex na Bëšëwif bërëwak end Yesu eḡ cëḡ, ga re këmi eni teb eyamb ed ḡas er oḡacar or ñaš këneḡi gër olaḡ eḡ, gë ḡas er oḡacar or šësëk ḡašërëxe eḡ, gë eyamb ed ošat el, do gë asëk alakirand fo in.» ²⁶ Ga xeyëk, Pol w̄ëla këbi bësošan bëḡo, w̄unëtarax këni, do lilëx këni gër Aciw̄ and Kaxanu. Ata felëra këbi nand fe kë xwëtëk bakey band owunëtan baḡ mëḡ këni rixën ala kala šadaxa irexëm in.

End etëra ed Pol eḡ

²⁷ Ga kë xwët bakey banjongëbaki band owunëtan baḡ, Bëšëwif bër xaniw bax gër ebar ed Asi bën wat këno Pol gër Aciw̄ and Kaxanu. Ata ga šoñ këneḡi ðek amëxwër aḡ, sëra këno ²⁸ do këni xeyënd: «Bëyisërayel, marawën! Nëkoyino wa ro ala ar këbi sëyalirand bela ðek, gër ed ko ye yo, mëne enëbo cus ḡiyi Bëšëwif bën. Mëḡ fo këbi sëyalirand bëte eni yepën acariya and Moyis aḡ do gë Aciw̄ and Kaxanu aḡ. Ado lëf gër Aciw̄ and Kaxanu lën këbi bër ani gi ex na Bëšëwif do buyarën këni aciw̄ amënëk aḡo.» ²⁹ Yeyanaxën bani mondako in, Pol gë Tërofim Ibefes watëḡu banëḡi ga sëfër këni gër angol. Mëḡ yëlaḡën bani mëne Pol alën lën këḡo ajo lëf gër Aciw̄ and Kaxanu. ³⁰ Ata wonjok ðek angol aḡ do hërëraw këni bulunda in bebët ir ex yo. Ga sëra këno Pol na gër Aciw̄ and Kaxanu, šonjorëra këno xali nëcët këno, do fëra këni ataḡ owët oḡ. ³¹ Amëd and bani šaland ang këni ri eno ðaḡaxën ak, emun end enga end ocoroḡa Obërom eḡ wëlëx ko mëne ðek angol and Yerusalem aḡ wonjok. ³² Ataḡ bar këḡi ocoroḡa ok gë bëlëngw bërebën bën do w̄araw këni gër ed barëreḡu bani Bëšëwif. And watëḡu këneḡi emun eḡ gë ocoroḡa odexëm ok aḡ, seḡ këni ekëm ed Pol el. ³³ Ga sëka këbi emun end ocoroḡa eḡ, xana këḡo Pol. Fel këbi ocoroḡa ok eno pokëra gë ogweyele-gweyele oki. Wëka këḡo ba noḡo hi ko do ine ri ko. ³⁴ Barikan ga bani xeyërand bër gër amëxwër bën, bërëmar eḡo, bëḡo ecëxe, emun end ocoroḡa eḡ sëkwan ko eḡo pëni ḡeȳ mërëxand na. Ata re ko eno mëla endëmane

fo Pol gër akêbe ang gë oxaÿ*. ³⁵ And ñateli këno Pol gër lilaya ir akêbe aŋo aŋ, afo ga fela këno ocoroĊa ok gayik awëlën bano wëlënënd bër gër amëxwër bën. ³⁶ Ga sëfëgu këno na bën dek këni xeÿënd: «Ajo ar eĊaw ex! Ajo ar eĊaw ex!»

End eyeyan ed Pol gër Yerusalem eŋ

³⁷ And hi bax eno mëlax lëf gër akêbe aŋ, Pol wëka këŋo emun end ocoroĊa aŋ: «Axor nde këme xor me yeyan ñeÿ?» Yaka këŋo: «Awël nde wël këy eyeyan ed Gërek el? ³⁸ Awa Amisëra ar bar babi bela bëxeÿax owëli onax an, ax gi ex na wëj. Ax nëka ex na ga wëla babi gër ladawe, ŝoñ këbi enëbo mereli.» ³⁹ Ata re ko Pol: «Wëno Ašëwif hi këme Ċe, gër Tarës rëw këne, angol angwëlik and gër ebar ed Silisi aŋ. Axara xara këmi, tebële mëni pelëra fulunda in.» ⁴⁰ Emun end ocoroĊa eŋ wa ko. Ga xwëša ko Pol yaŋ ako gër lilaya ir akêbe and gë oxaÿ, lambaca këbi fulunda in. And šësinara këni aŋ, yirëk mbaŋ. Ata yeyan ko eyeyan ed arameyeŋ el:

22

¹ «Bëmaÿe do gë faba bën, gërëgako baxëtine mun yaka ga nagašan këne ako.» ² And wël këno ga ko yeyan arameyeŋ aŋ, yirëk kaškaš. Ata re ko Pol: ³ Wëno Ašëwif hi këme, gër Tarës ir Silisi rëw këne, fëco gër ebar ed Sisili. Barikan ro gër Yerusalem raf këme do Gamaliyel sëyali ke me tëfënd šenene acariya and bëxarëk bërebi aŋ. Mbaŋ baxe balënd end Kaxanu eŋ ang këŋun balënd wën dek dorok ak. ⁴ Arixëra rixëra këmëni xali eni çës bër sëfëk Cale ind Axwën bën. Axap bamëni xapënd mëni mëlaxën gër epëra bësošan bën do gë bësoxari bën. ⁵ Ašadaxan alëngw an do gë dek bër ex gër Amara and bëxarëk bën, otede odam exëni. Bën ãeŋ ñëgwën baxe okayëta od bame wëland gër bëmaÿe bënd lëgëk gër Damas. Do wëno mëŋ bame yexënënd mëni kapëgu bërëwäk bën do mëni mëlax ro gër Yerusalem mëni kaĊacati gë toro in.

⁶ «Ga hi këme gër fëña do ga këme ri me ŋat gër Damas, eñan eŋ keŋ gër gaf, watëgu këme bërëxadët angoben ga ñobaw ke elod gër orën do xul ke. ⁷ Wëc këme bëĊëcët gër ebar do këme wëlënd oniŋ ga ke wëka: “Sol, Sol inewã këye rixëraxënënd?” ⁸ Yaka këme: “Wëj noÿo wa hi këy Axwën?” Yaka ke: “Wëno ex Yesu Ibënasaret, ar këyo rixërand an.” ⁹ Bër enga endam bën awat wat bani angoben aŋ bari ani wël bana oniŋ or ar baxe yeyanelind ol. ¹⁰ Ata wëka këme: “Inewã këme ri Axwën?” Yaka ke Axwën an: “Kanil ey ŋat gër Damas, fën këni felëx Ċek er ñapëk ey di in.” ¹¹ Ga nemëra këme bëĊ-bëĊ në end enjaran end angoben and wat bame eŋ, bër sëfër bami bën las këne monas fo xali ñateli këne gër Damas.

¹² «Xarak na gër angol and Damas, asošan ar šenene paß gë acariya hi bax na do bano wäcënd Ananiyas. Bëšëwif bër gër Damas bën dek enjekax fo bani reyand endexëm eŋ. ¹³ Mëŋ xacaw baxe, re ko: “Abaÿe Sol, watëral gašëxe.” Sam ga yeyan ko mondako, wëno šiwëta këme do wat këmo. ¹⁴ Baß ko: “Kaxanu, mëŋ ar yata këbi bëxarëk bërebi an, yata ki wëj bëte ey nangaxën oñandi odexëm ok, eyo wat Ar šenene

* **21:34** 21.34 Akêbe and gë oxaÿ aŋo «Antoniya» bani wäcënd. Gër akêbe aŋo babi xeyërand ocoroĊa oß Rom ok and këni yow gër Yerusalem aŋ.

an, do ey wël eyeyan el gër etëy edexëm dëŋ. ¹⁵ Wëj sede irexëm këy hi, gër lëngw ir bela dek këy yāna ey kwëšand ey deyaraxën er wat këy do wël këy in. ¹⁶ Do gërëgako ine këy šëninđ? Kanil eni buyi! Dëxëtalex beñëñëx bendey beŋ and këy šale gër owac orexëm an.»

¹⁷ «Ga bakaw këme gër Yerusalem ro, këme šalerand gër Aciw̃ and Kaxanu, ata lakeli këme. ¹⁸ Wat këmo Axwën an ga ke fel: «Maral ey can aŋand angol and Yerusalem an gayik bër lëgëk ro bën ani baxët na osede orey ol.» ¹⁹ Yaka këmo: «Axwën bën dëŋ aye ga nang këni wa mëne wëno amat amat bame sëfënd baciw̃ bacaleya baŋ gër ocal od bërëw̃ak endey bën. And këmeni sëra an, mëni këmëra do mëni përa. ²⁰ Do and law̃ këno Ecen, sede irey an, wëno dëŋ na bame. Ašëkwa šëkwa bamëni bër law̃ këno bën do lëkayan bamëni banjëm bandebën baŋ.» ²¹ Ata Axwën an fel ke: «Yel gayik caw këmi law̃ën, gër bër ax gi ex na Bëšëwif.»»

End Pol do gë emun end ocorođa eŋ

²² Mondako baxët bano xali fiat ko gër eyeyan elo. Barikan xeŋ këni šor: «Ala arako rako an, ar eďaw̃ ex! Ax ñap ex na exo bayi ga ko liya gër ebar!» ²³ Ata ga logën këbi këni xeŋ, këni šudëtand banjëm baŋ do këni xaninënd yaŋ ebëkwërëbëkw el. ²⁴ Emun end ocorođa eŋ fel këbi odexëm eno dënëx Pol gër akëbe and gë oxaŋ do eno cewërax. Mondako bax eno nëyali exo deya në end ine këno yobalixënënd bela bën. ²⁵ Barikan and xap këno eno cewaxën an, Pol wëka këno alëngw ar ocorođa an: «Aŋap nde yapëk paß gë acariya andewën an eno cew̃ gë ogux ar xwën këno owun or Rom an, xarak ano kiti ex na pere?» ²⁶ Sam ga wël ko eyeyan elo, alëngw ar ocorođa an ye ko gër emun endebën do wëka këno: «Mondake këy ri? Ala ajo ar xwën këno owun or Rom exo de!» ²⁷ Emun end ocorođa eŋ yow ko do re ko: «Wëj pelële fa, ar xwën këno owun or Rom nde hi këy?» Yaka këno Pol: «Iyo, ar xwën këno owun or Rom hi këme.» ²⁸ Re ko bëte emun end ocorođa eŋ: «Wëno kodī ir fon necët këme me gixën ar xwën këno owun or Rom?» Re ko Pol: «Do wëno mondëw̃eli rëw̃eli këne.» ²⁹ Ataŋ nacëta këni bër hi bax eŋo mëkara bën. Emun end ocorođa eŋ yëdara ko ga nang ko mëne Pol ar xwën këno owun or Rom hi ko xarak mëŋ re bax eno kap.

End Pol do gë bëxarëk bër Bëšëwif eŋ

³⁰ Në ecan ijo, ga yāndi këno exo nang aye në end ine këno lëxwaxënënd Bëšëwif bën, re ko eno pëtëgu Pol. Fel këbi bëšadaxan bëlëngw bën do gë Amara and bëxarëk bër Bëšëwif an dek eni barër. Ga wëlaw këno Pol xwëšan këno mërëxand irebën.

23

¹ Pol ga faß këbi Amara and bëxarëk an, re ko: «Bëmaŋe wëno gë onden onjekax fo liya këme gër ogës od Kaxanu xali gë akey and doro aŋo.» ² Ata Ananiyas ašadaxan alëngw an, fel këbi bër hi bax ler gër Pol bën eno këm gër etëy. ³ Aŋo re ko Pol: «Wëj wa ki xëm Kaxanu, ey di këre amëŋ and fešën këni ex! Yëpa këy eye kiti gë acariya an do këy lifënd bëte acariya an ga këy rend ako ene këm.» ⁴ Bër hi bax ler gër Pol re këni: «Yama ašadaxan alëngw ar Kaxanu an nde këyo širënd?» ⁵ Yaka ko Pol: «Awa ašadaxan alëngw an nde ex. E bëmaŋe

ame nang bana. Akayëta and Kaxanu aŋ ga rek: «Këreyëŋo yeyanan na eñëŋenax alëngw ar ßulunda irey an.»⁶ Ga nang ko mëne na gër Amara, Osaduseŋ gë Ofariseŋ ßarëreŋu bax, Pol xeÿ ko: «Bëmaÿe wëno Fariseŋ hi këme, orëw or Ofariseŋ. Në end eyar ed këme yarënd ekani ed bëšëšëk el këne xitixëñënd doru.»⁷ And yeyan ko mondako aŋ, Ofariseŋ ok gë Osaduseŋ ok këni xeÿërend, na šetërek Amara aŋ.⁸ Osaduseŋ ok kë rend enimin ekani ed gër ecës ax gi ex na, meleka ax gi ex na, angoc ax gi ex na, xarak Ofariseŋ ok bën ßeŋo dek aŵa ŵa këni.⁹ Ata fëtëk ongeÿër, bëšalen bër enga end Ofariseŋ bën xani këni xemëna këni këni rend: «Biyi cëŋ amena amo wateli exëna ala ajo. Bamat angoc ba meleka yeyaneli këŋo.»¹⁰ Ga xumak ekeÿer el, emun end ocoroda eŋ yëdara ko ga baxo yëland ašosëtëra këno šosëtëra Pol. Ata laŵën këbi ocoroda ok eno kanaw, do eno mëla gër akëbe and gë oxaÿ.¹¹ Yatijo gëmëcf, Axwën an šanaÿaxën këŋo Pol do fel këŋo: «Kapinal! Ang reya këy endam gër Yerusalem ro ak këy reyax gër Rom.»

End edaw ed Pol eŋ

¹² And xeyëk aŋ, Bëšëwif bën xetan këbi eno daw Pol. Yašar këni mëne afo eno daw pere eni yambëraxën, do eni cebëraxën. Angëmëne ax gi ex na mondako ebi wëcanëcf kata.¹³ Bër xetan babi eŋo bën në bela ofëxw onax hi bani.¹⁴ Ye këni gër bëšadaxan bëlëngw do gër bëxarëk bër Bëšëwif do re këni: «Biyi ayašar yašar këmi mëne afo mo daw pere Pol mi yambëraxën. Angëmëne ami de ex na mondako ebo wëcanëcf kata.¹⁵ Awa wën Amara and bëxarëk aŋ wëlërin eno kara emun end ocoroda eŋ eŋun mëlanëgu Pol nangëde en kaman enim endexëm eŋ ÿandi këŋun fo. Biyi bëwëlëk hi këmi mo daw damana exo ŋatëgu ro.»¹⁶ Aÿiw ar Pol an wëleli këbi eŋo. Ata ye ko gër akëbe and gë oxaÿ, lilëx ko eŋo nangënëx Pol.¹⁷ Ata Pol ŵac këŋo alëngw ar ocoroda abat do re ko: «Bëteli lo tan šambenjar ijo gër emun endewën. Gë endey exo end këŋo sëfëtan.»¹⁸ Alëngw an ŵed këŋo do bëteli këŋo gër emun. Ga űat këni, re ko: «Pol andepëra an ŵac ke do xara ke mo bëteliw šambenjar ijo ro. Gë endey exo end ki sëfëtan.»¹⁹ Ata emun eŋ las këŋo nacët ako do ŵëka këŋo: «Inëwa ÿandi eye tëfëtan?»²⁰ Yaka ko: «Yama Bëšëwif bën ga xetan këbi nde eni mëka eyëbi mëlanëgu ecan Pol gër Amara, nangëde eni kaman endexëm eŋ ÿandi këbi fo.²¹ Këreyëbi yakad na. Bela ofëxw onax exëni bër xëñënak eno daw bën. Ayašar yašar këni mëne afo eno daw pere eni yambëraxën do eni cebëraxën. Angëmëne ax gi ex na mondako ebi wëcanëcf kata. Anëka wël këni, gërëgako wëj fo šëni këni.»²² Ata emun end ocoroda eŋ xëŋa këŋo šambenjar in mëne ala këreŋo pel na end nangën këŋo eŋo. Seb këŋo ßaka ko kwël.

End Pol gër lëngw ir Felikës eŋ

²³ Ata emun end ocoroda eŋ ŵac këbi bëlëngw bëxi do re ko: «Barinëbi ocoroda okeme oki, od gë opanac ok, ofëxw ocongoxi do od gë bendoka ok, okeme oki. Këñënayin en ye gër Sesare and kë ŵed aŋ.²⁴ Tanayinëbi bëte opanac eno mëlaxën Pol xali eno ŋatelixën abëngw gër Felikës, gofërëner in.»²⁵ Ata emun eŋ ÿëgw ko kayëta mondako:²⁶ «Wëno Këlod Lisiyas ki ÿëgwënëlin, wëj Felikës, gofërëner in! Ašëma šëma këmi!²⁷ Ala ar këmi laŵënelilind ajo, Bëšëwif bën sëra

baŋo do alaŵ laŵ dono kido ami ŋatëgu bana aŷand wëno gë ocoroða odam ok, do racët këmo ga nang këme ar xwën këŋo owun or Rom hi ko. ²⁸ Ga ŷandi ke me nang në end ine këno nagaŝandërand, wëla këmo gër Amara and bëxarëk bër Bëŝëwif. ²⁹ Sëk këme mëne në end bënd gër acariya andebën këno nagaŝandërand. Amena amo wateli ex na and ŷapëk exo gixën monaŵ ba mopokëra gë gweyele-gweyele. ³⁰ Ga nangën këne osit or këni ŝenarand eno dāŵaxën ol këmo laŵënelilind ataŋ. Afel fel këmëni bër këŋo nagaŝandërand bën eni yeli do eno dëxwëx gër ndey.» ³¹ Ata ocoroða ok ri këni end fel këbi emun endebën eŋ. Wed këno Pol do wëla këno gëmëd fo xali gër angol and Aŋëtïpatëris. ³² Në ecan ijo, baka këni gër akëbe ang gë oxaŷ do seb kënebi bër gë opanac bën eno mëlax Pol. ³³ And űat këni gër Sesare aŋ, fëxwën këno kayëta in gofërëner in do re këni: «Awa nëkodo Pol.» ³⁴ Ga fën ko kayëta in, gofërëner in wëka këŋo gër ebar ed fe xaniw ko. Ga nang ko aŵ Silisi ex, gofërëner in re ko: ³⁵ «And këni űatëgu bëte bër lëxw ki aŋ fo këmi wëkara.» Ata fel këbi ocoroða ok eno kwëtëx gër eyang ed Erod.

24

End edëxw ed Pol eŋ

¹ Ga xucak bakey baŋo, Ananiyas, aŝadaxan alëngw an, ŝëla ko gër Sesare. Sëfër këni gë bëxarëk bër Bëŝëwif bërëmar do gë ar bano ŵacënd Terëtïlos. Andiyen and ala ajo aŋ hi bax, bandëmar enagaŝan, baŋo eyakan ed bela gër kiti. Ga űat këni, ŵac këno Pol ebi yaka gër gofërëner. ² And wëlaw këno aŋ, Terëtïlos ŷana ko këŋo lëxwënd mondako: «Felikës, wëj gofërëner in, enëng endëbi eŋ paŵ gë owun oreŷ ol ŝot këmi obetak or däl ol, do gë bebër nëngwëtak bebët ir ex yo gër ebar elo ro bën. ³ Felikës, wëj ar gapak an, biyi dek nëngan këbo end andiyen andey aŋ do këmi ŝëkwand mbaŋ. ⁴ Barikan këdi ki lëbëlëba kaŝ-kaŝ, axara xara këmi wëj ar gë onden onëngax an, eyëbo baxët. ⁵ Biyi er wat këmi in mëne ala ajo aŷëŋënax ex. Gër ed ko ye yo kë fëtënd bongeyër gër dek Bëŝëwif gër ed exëni yo gër ebar ro. Ata mëŋ ex alëngw ar Bënasareŋ an, Bëŝëwif bër ŝapayak cale bën. ⁶ Axacëra xacëra këŋo exo yepën Aciŵ and Kaxanu aŋ, biyi sëra këŋo. [Er ŷandi babo mo kiti gë acariya andëbi aŋ. ⁷ Barikan yow ko Lisiyas, emun end ocoroða eŋ, xana këŋo foroŝe gër otaxan odebi ⁸ do re ko mëne bër këŋo nagaŝanënd bën eni yow gër ndey ro]. Wëj dëŋ axor këy xor eyo mëkara ey nangaxën dek er këmo nagaŝanënd biyi in.» ⁹ Do ga këni xëmëyëtara Bëŝëwif bën këni rend mëne go dëŋ ex endey eŋo.

End Pol gër lëngw ir Felikës eŋ

¹⁰ Ata gofërëner in lambaca këŋo Pol exo yeyan. Re ko Pol: «Anang nang këme mëne wëj elod bëniŷ bëndanjëm hi këy axiti ar bela bër enëng endëbi an. Awa wëno gë ekwëta këmëni yaka bër ke lëxwënd gër lëngw ireŷ bën. ¹¹ Ang këy xor ey mëkara wëj dëŋ ak, eced fo sëkëk bakey epëxw gë baki, ga këme ye yaŋ gër Yerusalem mo calex Kaxanu. ¹² Ala axe tək ex na lëf gër Aciŵ and Kaxanu; ala axe tək ex na gër baçiŵ bacaleya. Bëte ala axe tək ex na gër angol ga këmi ŝampëre gë aŝëxen, ba ga këmëni ŝoű bela na amëxwër eni meraxën.

13 Bër ke nagaşanëndërand bëjo ani kor na eni masin mëne er këni reyand gërëgako in dal ex. 14 Arey a këme reya ro gër lëngw irey: aşale këmo şalend Kaxanu ang bëxarëk bëram ak, gë cale ind këni rend bën enëgwëş ex inj. Barikan aŵa ŵa këme de dek er yëgw këni gër acariya and Moyis do gër bakayëta band bëlaŵënel bër Kaxanu in. 15 Wëno bëte ayar këme yarënd ang këni yarënd bën ak mëne Kaxanu axanin këbi xani gër ecës bër şenene bën do gë bësëmbak bën. 16 Mëñ ex, wëno bëte axemëna xemëna këme me bayi lañ gë onden onjekax ex gi din end şenene eñ gër ogës od Kaxanu do gër od bëla. 17 Ga ri këme bëniy bëndanjëm yerëxe gër Yerusalem, wëlan bamëni edëca bër enëng endam bën do kwël me kwëtëx oyël oram ol gër Aciw and Kaxanu. 18 Ata bën sëk këne aŵunëtarak lëf gër Aciw and Kaxanu, bëla axe keta bana, end şode-şode ax gi bana. 19 Barikan Bëşëwif bër xaniw bax gër ebar ed Asi hi bax na na. Bën yap bax eni kwëşa gër lëngw irey ro ene dëxw angëmëne endey xoÿën këne na. 20 Ado bëjo ro dëñ deyalexëni ngwa ba etëmbak end fe xitixën këne bëxarëk bën gër Amara andebën. 21 Angëmëne cëñ ga xeÿ bame mërëxand irebën: “Në end ga ŵa këme ekani ed gër ecës exëna eñ këne xitixënënd doro gër lëngw irewën!”»

22 Felikës ga nang baxo aye end cale ind Axwën Yesu eñ, fela këbi eni bakaw akey acëxe gër kiti. Er re baxo: «And ko yow Lisiyas, emun end ocoroda eñ, axaman këme axaman endey endewën eño.» 23 Ata fel këjo alëngw ar ocoroda an eño mëla Pol gër epëra bari këreño pokërad na bëte, ebi tebënd bërëxëm bën eno dëcara.

24 Ga xeyërak, Felikës sëfërëgu këni gë Dërusil, asoxari Aşëwif ar yër baño an. Lawën ko eno mëlaw Pol. Na baxët këjo ga ko reya end ekwëta ed Yesu Kërisët eñ. 25 Barikan ga ko yeyan end ediya ed gë or şenene eñ, gë end ekwëyëta ed betëmbak eñ, do mëne Kaxanu axiti këbi xiti bëla bën akey amat, ata yëdara ko Felikës do re ko: «Gwac ex and doro añ, bakal, and ke ñatan añ aŵac këmi ŵac.» 26 Ayëla baxo, yëland bëte mëne kodï këjo yël na Pol, mëñ baxo lawëanaxënënd lañ eno mëlaw eni kanar gë mëñ. 27 Mondako xucak bëniy bëki, Felikës ga rëfali këno owun ol bëtëgu ko Porësos Fesëtis. Do ebi din oyekax Bëşëwif bën, Felikës sëb këjo Pol gër epëra.

25

End Pol do gë Fesëtis eñ

1 Bakey batas ga xucak elod ga ñatëgu ko Fesëtis na gër Sesare, ye ko yañ gër Yerusalem. 2 Ata bëşadaxan bëlëngw bën gë bëxarëk bër Bëşëwif bën xacali këno endey end Pol eñ. Axara xara bano 3 exo ma ebi din oyekax ga wëlaw wëlaw këjo Pol gër Yerusalem. Xarak bën anëka bani xëñenand enëbi kaş bëwëla bën gër fëña eno dawaxën. 4 Fesëtis yaka këbi mëne Pol gër Sesare xwëtaya këno do mëne mëñ gogo ko baka fën. 5 Re ko bëte: «Awa bër gapak bër gër Amara andewën bën, tëfërëlemi do angëmëne eñëñëxax exëna gër ala ajo eno dëxwëx.»

6 Fesëtis baka ko gër Sesare, año keyëra bana na gër Yerusalem nëmëc bakey banjongëbatas ba epëxw. Në ecan ijo, ga yëpa ko gër aciŵ and kiti, lawën ko eno mëlaw Pol. 7 And ñateliw këno Pol añ, Bëşëwif bër xaniw bax gër Yerusalem bën xeta këno do këno

nagašanërand betëm bëndanjëm bënd ani kor bana eno masin axiti an mëne ðal ðeñ keni reyand. ⁸ Barikan ga këbi yaka, Pol re ko: «Wëno ýoweý ame men ex na. Ame ðif ex na acariya and Bëšëwif añ, ame men ex na paß gë Aciw and Kaxanu añ, do amo menan ex na Sesar.» ⁹ Fesëtis ga ýandi këno efi din oyekax Bëšëwif bën, wëka këno Pol: «Ýandi ki nde ey ye yañ gër Yerusalem eni kitix xarak wëno me gixeli?» ¹⁰ Pol yaka këno: «Ga xwëša këme ako gër aciw and kiti and Sesar, awa ro fo ýapëk ene kiti. Wëj ðeñ aye nang këy mëne gematak amëni menan ex na Bëšëwif bën. ¹¹ Angëmëne awen wën këme, bëte angëmëne ari ri këme amena and ýapëk ene ðawaxën, ame mëka ex na ene kwëýetali ecës el. Bari angëmëne end ðal ax gi ex na gër bënd këne nagašandërand, gabatak ax kor na exe ðëxw gër otaxan odebën. Wëno Sesar wëka këme exe kiti gër Rom!» ¹² Fesëtis ga wëlërëgu keni gë bela bër baño rëcarand gër kiti bën, fel këno Pol: «Awa gayikako Sesar re këy exi kiti, aye këy ye gër lëngw irexëm.»

End Pol, gë Agëripa do gë Berenis eñ

¹³ Ga xeyërak, emun end bano wácënd Agëripa eñ sëfërëgu keni gë Berenis na gër Sesare eno cëma Fesëtis. ¹⁴ Ga babi xeyërand na bñdanjëm, Fesëtis ga këno felëra Agëripa, emun eñ, endey end Pol eñ, re ko: «Felikës ala seb këno na ro gër epëra kitirëxe. ¹⁵ And ye bame gër Yerusalem añ, bëšadaxan bëlëngw bën gë bëxarëk bër Bëšëwif bën lëxw këno gër ndam do re keni mo nëp. ¹⁶ Ayaka yaka këmëni mëne Bërom bën ani wata ex na enëp ed ala, xarak ala ajo abi yaka ex na pere bër këno lëxwënd bën gër bënd këno nagašanënd. ¹⁷ Ayow yow bani ro gër Sesare, bëte wëno amëni cac ex na, atañ në ecan ijo ýëpa këme gër aciw and kiti do re këme eno mëlaw ala ajo. ¹⁸ Bër këno lëxwënd bën ga xani keni yeyandëra keni. Bari amena gamatak gër band bame yëland wëno ari ri ko ani deya ex na. ¹⁹ Er bani šampërend wayët bënd cale indebën do gë end ala ar këno wácënd Yesu. Bën keni rend ašës šës ko, barikan Pol mëñ ko rend mëne abëngw exo. ²⁰ Wëno cëñ, ga wëlandëra ke gë endey end mondako eño, wëka këno Pol ba aýandi ýandi këno exo ye gër Yerusalem eno kitix. ²¹ Barikan Pol re ko mëne endey endexëm eño, emun etëm end gër Rom eñ kë xiti. Ata fel këmëni ocoroða ok eno kwëtaya gër epëra xali mëni ðawën eno mëla gër Sesar.» ²² Ata re ko Agëripa: «Wëno aýandi ýandi ke bëte mo baxët ala ajo.» Yaka këno Fesëtis: «Awa ecan, awël këyo wël.»

²³ Ga xeyëk, Agëripa gë Berenis sëfërëgu keni sir-sir gë enga end bër lañëtëgu babi eñ: gë bemun bënd ocoroða beñ, do gë bela bër gapak bër angol and Sesare bën, lil keni gër aciw and kiti. Ga lawën ko Fesëtis, wëlaw këno Pol. ²⁴ Ata re ko Fesëtis: «Agëripa wëj emun eñ, do wën ðek ang barërëgu këne ro ak, awat këno watënd ala ajo. Bulunda ir Bëšëwif in ðek lëxw këno gër ndam hik gër Yerusalem, hik ro gër Sesare. Caw ako bani xeýënd mëne año ñap ex na exo bayi ga ko liya. ²⁵ Wëno cëñ afëni fëni ke mëne amena and këno lawaxën ax gi ex na. Barikan ga re ko mëñ ðeñ mëne Sesar, emun etëm end gër Rom eñ, këno xiti, ýapanaxën ke mo ðawëneli. ²⁶ Barikan er këmo ýëgwën gë endey eño in, ame cot ex na. Mëñ wëlawaxëngu këno gër ed barërëgu këne ro, adofa eyo wël Agëripa, wëj emun eñ. And këyo wëkara añ,

wëno ašot këme šot er këme ýëgw in. ²⁷ Wëno mo đawñeneli andepëra ñëgwërëxe bend lëxwaxën këno gër kiti beñ, axe yexënan ex na.»

26

End Pol do gë Agëripa eñ

¹ Agëripa fel këño Pol: «Anëka sebën këmi eyeyan el, eyëbi yaka bër ki lëxwënd bën.» Ata Pol ga yën ko ataxan añ, ýana ko ko rend: ² «Agëripa, wëj emun eñ, awa doro wëno mbañ nëngan ke ga këmëni yakand ako gër lëngw irey Bëšëwif bën gër đek bend këne nagašandërand beñ. ³ Gayikako aye nang këy bend rëpëk gër Bëšëwif do gë bend këni šampërend beñ, awa axara xara këmi ey buña eye baxëtaxën.

⁴ «Bëšëwif bën đek anang nang këni aniyandam añ elod and hi bame šambenjar añ. Anang nang këni mëne šëf gër bër enëng endam hi bame gër Yerusalem. ⁵ Bën elod anëka fo nang këne, do axor këni xor eni deya, ga ýandi ýandi këbi, mëne wëno aniyand ofariseñ bame liyand, bën bër ex amara and Bëšëwif and kē balëkënalind enim cale indefi añ. ⁶ Barikan doro wëlaw këne gër kiti nē end ga wā këme mëne anëka ħatëguk er bani yarënd bëxarëk bërëbi in, er beya babi Kaxanu in. ⁷ Do bandëwëra epëxw gë baki band bulunda irebi bañ, band këño šalend Kaxanu gëmëđ gë goyat bañ, ayar këni yarënd er beya baxo Kaxanu in ex ñata amëd and liya këni bën añ. Mëñ ex wëj emun eñ, nangël mëne nē end ga wā këme anëka ħatëguk er këni yarënd ijo in këne nagašandëraxënënd Bëšëwif bën! ⁸ Ineŵa hi kën gë oñëpëgënan od mëne ax mënd ex na ex gi đal mëne Kaxanu axanin këbi xaninënd bëšëk bën eni bakaw gër aniyand?

⁹ «Wëno er bame yëland añap ýap ke me kemëna mbañ me wëlëbël oŵac or Yesu Ibënasaret ol. ¹⁰ Eño bame rind gër Yerusalem: wëno dëñ babi sëränd bëwënëk bërãnjëm do mëni mēla gër epëra, gë or gapak or bane yëlënd bëšadaxan bëlëngw ol. Do and këni xetan enëbi đaw añ, wëno šëf gër bër bax rend đawëlenëbi bame hind. ¹¹ Ata gër đek baciw bacaleya band Bëšëwif asoron bamëni soronënd mëni nëyalixën eno cir Kaxanu. Ga ke xureli ekoñen ed xoñen bamëni el, xali gër bangol baniyer bamëni yenënd.»

End osede or Pol eñ

¹² «Mondako xani bame ond gër Damas oñ ga lawën këne bëšadaxan bëlëngw bën gë okayëta ir baxe yëlënd or gapak ok. ¹³ Agëripa, wëj emun eñ, and hik eñan keñ gër gaf añ, gër fëña watëgu këmi, elod gër orën angoben and kē ýegënd nëmëc eñan eñ ga ħoŵaw këbo wëno gër bër engã endam bën. ¹⁴ Wëcëra këmi đek rebe-rebe gër ebar do wël këme oniŵ ga ke yeyaneli gë eyeyan ed arameyeñ el: “Sol, Sol, ineŵa këye rixëraxënënd? Mama fo këy legënanđ ang ejel ed këño xacërand exo mëši xarak gë bebër kesëkes këno facënd el.” ¹⁵ Ata wëka këme: “Axwën, wëj noño wa hi këy?” Yaka ko Axwën an: “Wëno ex Yesu, ar këyo rixërand an. ¹⁶ Barikan kanil, ey kwëša gër osapar orey gayik nē eño šanañaxën këmi: asana sana këmi ey gi ariyenin aram do sede iram ey tëfëtaxënënd bebër wateli këye bën do gë bebër këmi wasinëđ bën. ¹⁷ Wëno ki racët mërëxand ir Bëšëwif do gë bër ax gi ex na Bëšëwif do këmi lawënënd gër ndefën ¹⁸ eyëbi pëđëtaxën

bangës ban, eni can gër ecamëdan, eni dilaxën gër angoben; eni can gër mbëña ind Sindan, eni dilaxën gër owun or Kaxanu. Do angëmene aŵa ŵa këni, eni cotaxën eteban ed beñëñenax bendebën el do gë er fenan këmëni bër wënëk paß gë ekwëta ed xwëta këne el.”

¹⁹ «Awa nangël Agëripa wëj emun enj mëne wëno ame nÿp ex na me tef er ŵasin ke orën in. ²⁰ Barikan ga ŷana këme gër Damas, ye këme gër Yerusalem, sëf këme dek ebar ed Yude el, do ŷaw këme gër owar or bër ax gi ex na Bëšëwif. Afel fel këmëni bela bën eni nëngwët ola orebën ol, eno kwëta Kaxanu do eni di bebër ŷapëk eni dind bër nëngwëtëk ola orebën bën. ²¹ Në end eno sëraxën këne Bëšëwif bën gër Aciŵ and Kaxanu, do xacëra këbi ene d'aw. ²² Barikan Kaxanu nëkona ke gë oyekax orexëm ol. Mëñ bayixën këme abëngw xali doro do këme reyarand gër ed këni farër bela, hi këni bërëtoc, hi këni bër gapak, wayët er re bani aňatëgu kë ñatëgu Moyis gë bëlaŵënel bër Kaxanu in. ²³ Er reya bani ijo ex mëne Afexën an asoro bax exo toro xali eno d'aw do mëne mëñ kë hid aňanar ar kë xani gër ecës an. Mëñ këbi sëfëtëtandëra angoben and apexa aň Bëšëwif bën do gë bër ax gi ex na Bëšëwif bën.» ²⁴ Ata Pol ga ko yeyan mondako Fesëtis fërefata ko do xëy ko: «Pol, wëj anëka šen ki! Onangëran osëm orey ol šenën ki!»

²⁵ Yaka këño Pol: «Ali, alëngw Fesëtis, axe cen ex na de. Barikan eyeyan ed d'al ed gë onden el këme reyand. ²⁶ Emun enj anang nang ko beño dek, do wëno mëñ këme yëxwaxënënd me yeyan kerët. Gayikwa afëni fëni ke mëne ŷoweŷ axo nem ex na, enimin, beño dek ax gi ex na beconëšon. ²⁷ Agëripa, wëj emun enj, aŵa nde ŵa këy er re këni bëlaŵënel bër Kaxanu in? Anang nang këme mëne aŵa ŵa këy.» ²⁸ Ata Agëripa fel këño Pol: «Tëkër fo bayik eye kor me gi këreceñ!» ²⁹ Yaka këño Pol: «Bayik tëkër fo bayik mban, kido Kaxanu aŵa ŵa ko en gido ang wëno ak wëj gë dek bër ke baxëtënd bën xarak, anun pokërax na gë gweyele-gweyele!»

³⁰ Ata emun enj Agëripa, gë gofërener in Fesëtis, gë Berenis do gë dek bër yëpara bax na bën xani këni. ³¹ Ga këni ŵaŷira këni rend: «Gër ala ajo, amena and këno laŵaxën ba eno pokëraxën gë gweyele-gweyele, ax gi ex na.» ³² Agëripa fel këño Fesëtis: «Ala ajo ar etebët hi doxo kido axo de bana eno kiti Sesar.»

27

End emëla ed Pol gër Rom enj

¹ And faŷ këni gër owëkw mëne mi ye gë kulun in ond gër ebar ed Itali on, gë alëngw ar ocorođa od emun etëm end gër Rom enj hi bami, do Yuliyus bano ŵacënd. Mëñ lawën bano ebi mëla Pol do gë bandepëra bacandaŵ. ² Kulun ir angol and Adëramit babo wëland. Ata xasëk gër angwëngw bëña fo bëña fo, ebar ed Asi el. Ga xucak ebar elo, wëla këbo gand etiŵax. Arisëtarëk, ar gër ebar ed Masedëwan do hi baxo Atesalonik an, na baxo polo gër kulun gë biyi.

³ Në ecan ijo, ñat këmi gër bëña ir angwëngw and gër Sidonj. Ata Yuliyus ga likina baxo paß gë Pol, seß këño exo ye gër ofawo odexëm do eno yëlaraw šëlafana. ⁴ Ga fakët këmi na oñe on, kulun irebi in sëfak bëña ir gand ošir or Šipër in gayik aped fed bax xocëgund bongoc bonj. ⁵ Ata ga xas këmi cangët angwëngw and jey gër owar or Silisi do

gë Panjëfili aŋ, ħat këmi gër Mira, gër ebar ed Lisi. ⁶ Fën šotënëx babo alëngw ar enga end ocoroda an kuluj ir këbo wëla ir Alekësandëri in ond gër Itali oŋ. Ata nëmbëta këbo gër kuluj ijo. ⁷ Bakey bandanjëm xas bami endëmane fo. ħat këmi gë ojaŵ fo gër angol and Kënidos. Do ga bax xocënd mbaŋ ekoc el sêkwan këmi mi kwëša gër bëŋa. Ata xuca këmi gër angol and Këret gand beĥët ir Salëmone. ⁸ Kwël gë enëÿër el fo sêfa këmi bëŋa in, ħataxën këmi gër ed këni wăcënd «Bakegëtaya Banjekax», ler gër angol and Lase.

⁹ Bandanjëm xeyëra babo yerëxe mbaŋ do kwël bax ħigënënd ekas ed gë kuluj el gayik anëka xuca bax etiŵi ed gë amëd and gë ayem el. Mëŋ felaxën babi Pol bër bax yerëtënd end oŋe bën: ¹⁰ «Lawo bën, wëno er këme watënd mëne angëmëne kwël fakët këne oŋe ond gë kuluj oŋ, oŋe oŋo ax gi na ond gë enemi këm, do ond gë er kë nêxena këm gër oÿënga or këne wëlande, do bëte ax gi na ond gë enemi ed aniyän andeĥi këm.» ¹¹ Barikan Yuliyus, alëngw ar ocoroda an, xwëta ko nëmëc er re bani abërëš an do gë axwën ar kuluj in, yepän këŋo er yeyän baxo Pol in. ¹² Nëmëc eŋo, eni ĥayi gër bëŋa ir angwëngw aŋo na gë amëd and gë ayem aŋ, abi mëndan bana. Ata ÿëmbëta këni bela bër rek eni dëkwët anjëm and këni xaŵënd yaŋ gër kuluj aŋ ex kasaxën. Axacëra babi xacërand, angëmëne awënd wëndëk eni ŋat gër Fenikës, gër bëŋa ir angwëngw and gër Këret. Ga hi bax xegëtaya in ambëtëb ir acëla-eňan do gë ambataš ir acëla-eňan, fën ŷandi babi eĥi kucax amëd and gë ayem aŋ.

¹³ Ingoc ind xaniw bax ambëtëb bax xocënd ata yëla këni axor këni xor eni di er fëna bani in. Neÿ këni eni cëpët dun isiĥax ir kë xwëšaxënënd kuluj in, do këni xasënd bëŋa fo bëŋa fo ler gër Këret. ¹⁴ Barikan gogo nde ga rëmëguk ekoc etëm ed tēb ed këni wăcënd «Ekoc ed ambataš ir apën-eňan» ga xaniwëk gand ošir. ¹⁵ Ata ekoc etëm ed tēb elo lëfërirak kuluj in xali sêkwanëx ex kas aped-fed do kwël sebaya këmi këbo wëland sam-sam. ¹⁶ Ata ga këbo ri ebo kucali gand ambëtëb and ošir osil or këni wăcënd Kahuda aŋ, bëriyeni bër gër kuluj bën gë ojaŵ xor këni ikuluj ind ecëpëtaxën in. ¹⁷ Ga nëÿ këni yaŋ, wëd këni ogux ok šerixën këni jey kuluj isëm in. Do ga bani yëdand eĥi capali gër Sirët, do kuluj in ex dëgwayax gër edini, fedali këni anjëm and bax xasaxënënd aŋ. Mondako bami xasënd sam-sam. ¹⁸ Ga xurik ang baĥo lëfëririra ekoc etëm ed tēb ak, në ecan ijo, bëriyeni bër gër kuluj bën lap këni olëb orëmar polo gër angwëngw. ¹⁹ Do yatir akey atasën, bëriyeni bëjo dëŋ lap këni oÿënga or kë xasaxënënd kuluj oŋ. ²⁰ Ata mondako ri këmi ĥakey bandanjëm watërëxe and goyat aŋ eňan eŋ do and gëmëd aŋ, oŵal oŋ. Ata ga këŋo bëndër ekoc etëm ed tēb el, seb këmi eyëlara ed afex këmi fex el.

²¹ Abami yambëra na elod anëka fo. Ata ga xani ko xwiriš Pol, re ko: «Kido abaxët ĥaxët bane and re bame ene ĥayiye gër Këret aŋ, oÿënga or nêxenarak oŋ ax nêxena dona do or lap kën oŋ an dăp dona. ²² Barikan gërëgako er këmun felënd in ene kapinaye, ala gabatak ax nemi na. Kuluj in fo këŋo noÿeli. ²³ Yama meleka ir Xakanu in xwën ke do këmo šalend in ga šanayaxën ke gëmëd felëra ke. ²⁴ Re ko: «Pol aňat këÿ ħat gër kiti ind Sesar, kërey yëdara na. Do Xakanu wa seĥan këŋun wëj do gë dëk bër ĥar kën kuluj bën.» ²⁵ Mëŋ ex, bësošan

kapinayin! Wëno axwëta xwëta këmo Kaxanu mëne ang fel ke ak kë hi. ²⁶ Biyi në bëña ir ošir këbo šilenix.»

²⁷ Yatir sèkèk bakey epëxw gë banax gëmëd, ekoc etëm ed tëb el në emëla babo gër angwëngw and këni wacënd Mediterane. Emëd ekarëk el, bëriyeni bër gër kuluj bën hik këbi nangëde ebar këmi sèkand na fo. ²⁸ Lap këni atëyixën and etiwax aŋ sèk këni ometër ofëxw osas gë ocongoki. Ga wëla këbo imbađ, lap këni gašëxe atëyexën aŋ, sèk këni etiwi el ometër alapem gë ocongotas. ²⁹ Ata ga bani yëdand ba ekoc el aňeyën kë hëyën kuluj in gër bëña ir gë bongay, lap këni odun onax okwëšaxën ok gand epoy ed kuluj do këni yarënd ex weca. ³⁰ Barikan bëriyeni bër gër kuluj bën ašala bani šaland eni nawä na gër kuluj. Ata këni fedalind ikuluj itil iŋ polo gër angwëngw ga këni ri nangëde eni kas elod na gër ecën ed kuluj fo ŷandi këbi eni đapaxën nacët odun okwëšaxën ok. ³¹ Ata Pol fel këbi ocoroda ok do gë alëngw arebën an: «Angëmëne bela bëjo ani bayi ex na yo polo gër kuluj, wën an pex na đe.» ³² Ata ocoroda ok saŵ këni bađ ogux od ikuluj ind ecëpëtaxën ok do seš këni latik polo gër angwëngw. ³³ Damana ex wecaxën, Pol ga wac këbi bela bën đek, fel këbi eni kapina do eni yambëra. Ata re ko: «Doro sèkèk bakey epëxw gë banax elod ga kën šëningd gë enjo eŋ. ³⁴ Mëŋ këmun felaxënd en kapina do en yambëra. Mondako fo kën fëxaxën. Ala ax cës na, ado gë emban ematak an đapëta na.» ³⁵ Ga ñata ko eyeyan elo, wëd ko amburu, šëkwa këŋo Kaxanu ogës od bela đek, šobëta ko do ko yambënd. ³⁶ Ata bën đek ga xapina këni, yambëra këni. ³⁷ Biyi đek er hi bami polo gër kuluj bela okeme oki gë ofëxw ocongoxi gë bëcongabat. ³⁸ And yambëra këni bën đek aŋ, ŷëfënd këni eyamb el gër men eni bašëtaxën asibëtiŋa ir kuluj in.

End enoŷeli ed kuluj eŋ

³⁹ Ata ga wecak, nemëra këni bëriyeni bër gër kuluj bën xali ani kwita ex na ebar el. Wat këni moňang gër ed hëfësëk angwëngw aŋ ebar el. Ata ŷandi këbi eni mëla fën kuluj in angëmëne awënd wëndëk. ⁴⁰ Ata šëpët këni odun okwëšaxën ok, eni kasaxën polo gër angwëngw. Fët këni ogux od xapaxën bani amërëšaya ok do lëkwët këni yaŋ anjëm akasaxën atil and gër lëngw ir kuluj aŋ, ebo kocelixën gand bëña. ⁴¹ Barikan kuluj in šëši këŋo në amun and edini mërëxand ir bengux beki bend men. Aŋo rëgwayak ecën ed kuluj el. Do men oŋ ga bax xanind bomen bomen gë ojaŵ od mbaŋ, ŷoyëk epoy ed kuluj el xali hëbirak.

⁴² Ocoroda ok ŷandi këbi enëbi đaw bandepëra baŋ këdi ko nawä amat exo kas xali exo keğëta. ⁴³ Barikan alëngw ar ocoroda an ga faŷ baxo gër emëkw edexëm enjo pexën Pol, šëban këbi eni di er faŷ bani in. Fel këbi bër xam bax men bën eni đëngwa gër men do eni kas xali eni keğëta gër ebar. ⁴⁴ Bër kë bayi bën efi kacëra eni kas bërëmar gë bangomb-gomb baŋ, bëjo gë baton band šangëtarak gër kuluj baŋ. Do mondako xegëta bani bën đek bëbëngw gër ebar.

¹ Ga xegëta këmi mondako bëbëngw, nang këmi mëne gër oşir or gër ed xegëta bami na, Malët këni wăcënd. ² Bër lëg na bën xaca kënebo aye fo. Ga bax sêbënd do bax yemënd, wëla kënebo dek ler në xodux or fêtën bani. ³ Pol barëgu ko imok ind obeñët exo dëxwaxën gër xodux nangërëxe andën wëdfeli këno na. Ata ga yëkak xodux ol, ekifoxifo el şanëgu ko gër imok, do lara ko gër ataxan andexëm. ⁴ And wat këno ekifoxifo el ga lara ko gër ataxan and Pol aŋ, bër lëg bax na gër ed ebani bën këni felërend andebën rebën: «Awa ala ajo, alawŋ ar bela dëŋ exo, gayikako ecede fexëgu ko gër angwëngw, kiti in aŋo teb ex na exo dıya.» ⁵ Barikan Pol wërëngënja këno andën aŋ bërëfët gër xodux do yoweŋ aŋo gi ex na. ⁶ Er bani şênind bela bëjo eno wat ga këno bëlan ataxan aŋ, ba exo wëc këruđ. Barikan ga şênira këni xali nëkak, wat këni mëne yoweŋ aŋo gi ex na. Nëngwët këni anjëlan aŋ do këni rend mëne Pol angoc exo.

⁷ Ler na, iciwŋ hi bax na ind xwën baxo alëngw ar gër oşir olo do bano wăcënd Pubëliyos. Mëŋ xwëtaya babo ang odawo odexëm fo do lakira këmi bakey batas gër ndebën. ⁸ Sëm ir Pubëliyos monaki hi baxo. Aşëxw şëxw baŋo do lëk baŋo angëreli and gë oşat. Ga lil ko Pol gër ed laki baxo, şalen këno mokuwëtan otaxan ok, ata fak ko. ⁹ Ga xucak eŋo, yowëraw këni bëşëxwëra bëşëxe bër lëg bax na gër oşir, bën bëte fakëra këni. ¹⁰ Ata mbaŋ fëb banëbo bela bën do and fakët këmi đamana aŋ, fenitaran kënebo ocëlafana od yap bax mi mëlali ok.

End Pol gër Rom eŋ

¹¹ Ga xucak opacaŋ otas, wëla këbo kuluj ir gër Alekësandëri in, ir bani wăcënd «Josëkir»^{*} in. Kuluj ijo na gër oşir olo xuca baŋo amëd and gë ayem aŋ. ¹² Ga űat këmi gër bëŋa ir angwëngw, ler gër angol and Sirakis, xeyëx këbo bakey batas. ¹³ Ga xanik na kuluj ir babo wëland in, xasëk bëŋa fo bëŋa fo xali gër angol and Regiyo. Në ecan ijo, ekoc el ambëtëb bax xocënd, ata bakey baki fo ri bami űataxën këmi gër angol and Pusol. ¹⁴ Fën sëkëx bamëni bëmaŋe bënd xara babo mi teyëta loxo na gër ndebën. Ata mondako xuca këmi ond gër angol and Rom oŋ. ¹⁵ Ga wëlëx këni endebi eŋ, bëmaŋe bënd gër angol aŋo bëŋ xacaw kënebo xali gër lumo ir gër Apiyus, do xali gër ed bani wăcënd «Baciŋ band bëliyer batas». Pol, sam ga wat këbi şëkwa këno Kaxanu do xapina ko.

End epëmëra ed Pol gër Rom eŋ

¹⁶ And űat këmi gër Rom aŋ, wëla kënebi bandepëra baŋ gër epëra. Barikan fel këno Pol exo dëg në eşëxen, gë şoroda ir baŋo nëkonand in. ¹⁷ Ga xucak bakey batas, Pol wăc këbi fëlëngw bër Bëşëwif bën. Do and barëreŋu këni aŋ, ga këbi felëra ko rend: «Bëmaŋe, wëno afëra fëra bane gër Yerusalem do lëxw këne gër otaxan od Bërom, xarak yoweŋ ame men ex na. Amëni menan ex na Bëşëwif bën, bëte ame yepën ex na bebër rëpën këni bëxarëk bërebi bën. ¹⁸ And wëkara këne Bërom aŋ aŋandi yandi babi ene tebët gayik amena and këne laŋaxën ane wateli ex na. ¹⁹ Barikan Bëşëwif bën ga űëp këni ene

^{*} **28:11** 28.11 Oŋac olo gër bëndacan bënd Bëgërek wëdëgu bani. Bëtow bëca bënd wëli bax mbaŋ hi baxëna bënd banëbi wăcënd Casëtor gë Polikës do banëbi wăcënd bëte «Ojosëkir ok».

tefêt in, nëŷali këne me mëka exe kiti Sesar. Xarak, mëni bar kiti bër enëng endam gë Bërom bën, gë təkër ak axe ñandi ex na. ²⁰ Nê end endey eņo xara këmun en yow ene watère do mun pelëra. Ga wã këme mëne er këni yarënd bulunda ir Isërayel in anëka ñatëguk fokëraxën këne gë gweyele-gweyele ijo.»

²¹ Bëšëwif bër yow bax na bën yaka këno: «Biyi kayëta ir xaniwëk gër ebar ed Yude ir gë endey eņo ami kana ex na. Bëte imaŷe gimatak ax yow ex na gë endey end këbo felati, ba gë eñëņenax end ri këy.

²² Barikan aŷandi ŷandi këbo mi wël er këy yëländ wëj in gayik cale ind sêf këy iņo gër ed ex yo kë fëtënd akucara.»

²³ Ata fënëta këni akey and këni bakaw aņ na gër iciw ind Pol. Ga ñatëguk akey aņo, nëmëc ŷëmb bani bër yow bax bën. Gër eyeyan edexëm, Pol areya reya baxo end owun or Kaxanu eņ. Gë acariya and Moyis aņ do gë er ŷëgw këni bëlawënel bër Kaxanu in baxo šaland ebi kor eno kwëta Yesu, elod gëbër xali genëka. ²⁴ Bërëmar xor këbi xali wã këni end babi felënd eņ, bëjo ñëp këni eni ma in. ²⁵ Ga këni šapër ketërëxe nê end emat, fëco bërëwãk bën, fëco bër ñëpëk bën. Pol baš ko wayët eņo: «Dal reya baxo Angoc Amënek aņ and babi felërand bëxarëk bërewën aņ gë etëŷ ed alawënel Esayi el: ²⁶ “Yel gër bulunda ijo eyëbi pel:

Aye kën ŷana en wëlënd bari aņun pëni na;

aye kën ŷana en nëkonënd bari ŷoweŷ an wat na.

²⁷ Gayik owëkw or bulunda ijo oņ afarëdadı farëdadık;

Banëf baņ ŷoya këni do bangës baņ xëw këni;

këdi këni wat gë bangës bandebën baņ,

këdi këni wël gë banëf bandebën baņ;

këdi këbi fëni gë owëkw orebën oņ,

do eni nëngwëta mëni pakëanaxën.”

²⁸ «Awa nangin mëne apexa and yëlëgu këbo Kaxanu aņo, alawëneli lawëneliw këbi bër ax gi ex na Bëšëwif bën: bën abaxët këni baxët.»

²⁹ And ñata ko Pol eyeyan elo aņ, Bëšëwif bën wãŷira këni do këni šampërexënd. ³⁰ Mondako ŷëpa baxo Pol bënny bëki na gër iciw ind wëd baxo luwas. Na babi xacand dek bër bax yowënd eno wat bën.

³¹ Afem baxo femënd end owun or Kaxanu eņ do babi sëyalind end Axwën Yesu Kërisët eņ gë anjıŷ këm do ala abaņo šëban na.

Kayëta ir Bërom in Lilaya in

Akayëta aŋo, Pol yëgwën babi Okëreceŋ od gër Rom ok eni këñëxaxën ekaca edexëm el and këbi nënga aŋ. Er baxo ŝaland ebi pëni ŝenene Atëfëtan and Yesu and baxo femërand aŋ. Er yëgw ko gër akayëta aŋo in kë nangënënd mëne ekwëta ed Yesu Kërisët el kë fexënënd ax gi ex na acariya and Moyis aŋ. Awëd wëd ko amatinali and Abëraxam aŋ ebi pënixën mëne apexa and gë ekwëta aŋ ax gi ex na osëyali or mëŋ Pol fo. Bëte gayikako Kaxanu këbi fexënënd bërëwak end Yesu Kërisët bën paŋ gë ekwëta el, axor këni xor eni diyang gër angwëlëra gë edëca ed Angoc Amënëk el. Er ex gër akayëta in:

End Pol eŋ do gë osëyali orexëm eŋ: 1.1-17.

End ang ex ngwën gër ogës od Kaxanu eŋ: 1.18–3.20.

End apexa and gë ekwëta eŋ: 3.21–4.25.

End aniyang angaŝax and kë yëlënd ekwëta eŋ: 5.1–8.39.

End apexa and bulunda ir Isërayel eŋ: 1.11-36.

End ang yäpëk ediya ed gër Amara and Yesu eŋ: 12.1–15.13.

Bepelatar bënd yëgw ko Pol eŋ: 15.14–16.27.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, ariyenin ar Yesu Kërisët an, parëxanda ir wac këŋo in. Mëŋ dëŋ yata ke me gi parëxanda irexëm do me pemërand Atëfëtan and Kaxanu aŋ. ² Atëfëtan aŋo, paŋ gë bëlawënel bërëxëm bën beya babo Kaxanu elod anëka fo ang rek Oñëgw Omënëk ak. ³ Gër Atëfëtan aŋo reya ko end Asëñiŋ eŋ, ar rëw këno ala gër ebar ro, gër andëwëra and Dafid, ejiŋ edexëm. ⁴ Aŝanaya ŝanayak mëne Yesu Kërisët, Axwën arebi an, Asëñiŋ ar Kaxanu dëŋ exo gayik axani xani ko gër ecës gë panga ind Angoc and owënëk in. ⁵ Paŋ gë mëŋ ŝot këmi oyekax ol do gë ofarëxanda ol, mi pemërand Atëfëtan andexëm aŋ gër benëŋ bënd bëla dek, eni kwëtaxën owac orexëm ol, eni tëfaxën er re ko in. ⁶ Wën bëte ŝëf gër benëŋ beŋo hi kën gayikako Kaxanu yata këŋun në end Yesu Kërisët. ⁷ Wën dek bër gër angol and Rom, bër hik pëlöt gër yomb ir Kaxanu Faba irebi bën, mëŋ yata këŋun en gi bëwënëk do en cot oyekax ol, do gë obetak ol, paŋ gë Axwën Yesu Kërisët.

End okëreceŋ od gër Rom eŋ

⁸ Wën ang xwëta këno Kaxanu ak, ngwën in dek nangëra këni. Wëno në eŋo këmo ŝëkwaxënënd Kaxanu paŋ gë owac or Yesu Kërisët ol. ⁹ Kaxanu, mëŋ ar këmo ŝalend gë onden onjekax an, do këme femërand Atëfëtan and Asëñiŋ arexëm aŋ, ex sede iram ir mëne din këmun ŝalenënd. ¹⁰ Laŋ këme xarand, gër cale indam, me cot aŝot, ga wã wã ko Kaxanu, amëd and yäpëk mun nëngali aŋ. ¹¹ Gayikwa wëno dek yandi ke ene nangëre mun cetaxën mar banjëla band oyekax band yël ke Angoc Amënëk baŋ en kemaxën wën bëte gër ekwëta ed Kaxanu. ¹² Ado me dedo wa and këme fiatëli aŋ ene baŝëndëre banjëlan biyi bër bar këne gër ekwëta ed Kaxanu bën.

¹³ Bëmaÿe, aÿandi ÿandi ke en nang mëne bakëlëbëd bandanjëm fënarali këme me yeli ene nangëre. Er këme şaland eni nïëmbër gër enëng endewën bër xwëta këno Kërisët bën ang ÿëmb këni gër bënëng becëxe ak. Bari xali doru Kaxanu axe tebëli ex na pere. ¹⁴ Wëno ang ar bayir këni aňomëx fo hi këme pab gë Bëgërek bën, pab gë bënëngërarëx bën, pab gë bërenik bën, do gë bëfëñirëx bën. ¹⁵ Ata wën bër lëgëk gër Rom bën eňo ÿandi ke me yeli mun nangën bëte.

End panga ind Atëfëtan eň

¹⁶ Wëno, epemëra ed Atëfëtan aňo ol axe cëfëñënanand na gayik gë aňo ko nęcëtënd Kaxanu panga indexëm in. Ar wák yo këno fexënënd: hi ko ar enëng end Bëşëwif, hi ko ar enëng ecëxe. ¹⁷ Enimin, Atëfëtan aňo këbo wásinënd mondake ri ko Kaxanu ebi kwëtaxën bela bën bër şenene. Eňo gë ekwëta kë ÿanand bëte gë ekwëta kë ñatand, ang rek Oňëgw Omëñëk ak: «Ar xwëta këno Kaxanu an ex awëñëk an do mondako ko şotaxën aniyan and din aň*.»

End emenan ed Kaxanu eň

¹⁸ Enimin Kaxanu, elod gër orën xoÿënëgu këbi bela bën gayik ano pëbënd na, do xwëndä këni osëmbak xali këni wëlëbëlënd ðal irexëm in gër osëmbak. ¹⁹ Awat këni watënd beber ÿapëk eni wat eno nangaxën Kaxanu bën gayik mëň dëň këbi wásinënd. ²⁰ Enimin, Kaxanu ar din exo. Bari ado ga exo ar anëňo watënde na, ola orexëm ol gë panga indexëm in kerët kë watind gër beber ri ko gër ngwën ro. ²¹ Mëň ex, ala ax kor na exo yax mëne aňo nang ex na Kaxanu. Gayikako, awatënd aye dëň enjaran endexëm eň, gë beber ri ko bën, bela bën ano pëbënd na Kaxanu, bëte ano cëkwand na. Barikan mondako wëlandëraxën këbi gër onden ondebën gë banjëlan band gë ofëcak këm, owëkw orebën oň xulëk ecamëðan el. ²² Ado ga këni rend mëne bën areni reni këni, bëşëñëk exëni, arafënarä fo këni rafënarand. ²³ Anëngwët nëngwët këni enjaran end Kaxanu eň, mëň ar ax cësënd na an, ano calend na. Gër ed hi bax eno calend nëmb këni këni xëland olaş or wätinali këni gë bela xarak ala an aşës ko şësënd. Bëte olaş orëmar wätinali këni gë oşël, gë owacar or gë osapar onax do gë owacar or xadä-xadä.

²⁴ Ata në eňo sebañën këbi Kaxanu eni dëxwaya gër obuyaraxik do gër owëkw orebën ebi ÿandind oňay gë becëfëñaxik fo. ²⁵ Anëmb nëmb këni end ðal end Kaxanu eň gë enëgwëş, afëb këni fëbënd do aşale këni şaland er ri ko in gër ed ebax eno calend Kaxanu gabat, mëň ar betak din ir din an. Amen!

²⁶ Në eňo sebañën këbi bëte Kaxanu eni dind becëfëñaxik bend yëla këni gër owëkw orebën: bësoxari bën seb këni er ÿapëk asoşan gë asoxari eni dind in, do këni rind asoxari gë asoxari er ax ñap ex na in. Ata mondako këbi wëcanënd kiti ind oňay orebën in. ²⁷ Bëte bësoşan bën seb këni er ÿapëk asoşan gë asoxari eni dind in këbi ÿandirënd do këni rind asoşan gë asoşan er ax ñap ex na in.

²⁸ Gayikako abi bal ex na eno nang Kaxanu, Kaxanu seb këbi gë orenik osëmbak orebën ol eni dind becëfëñaxik. ²⁹ Ata gër onden ondebën xëñëk: osëmbak, gë oxey, gë aňana and kodï, gë njifa, gë

oyakëraxi, gë edaw̄ ed bela, gë batakëra, gë enëgwëš, gë eñac. ³⁰ Bëte hi këni: bërena, bëxapëndër, bëšus bër Kaxanu, bër xoÿët-xoÿët, bërafënan, bëÿangënanan, bëwërax, bëwëšen bër bëxarëk bërebën, bëfënrëx, ³¹ bër ax gi ex na mokwëta, bër gë emëkw eperëk, bër gë axaÿënan këm. ³² Ado ga nang këni aye apela and šenene and Kaxanu and rek bër xwëndak bëno bën bër ecës exëni, mondako dëŋ bayi ga këni wëndërand, bëte kënebi šëkwënd bër këbi sëfëtelind bën.

2

End enëp ed bela eŋ

¹ Wëj ar hi këy yo awa ga këyëbi nëpënd ako bošandax nangël mëne xaya axi gi ex na. Gë andey këy lëxwayand ga këyëbi nëpënd ako xarak wëj dëŋ bebër këni rind bën ari këy rind. ² Anang nang këne mëne bër watak mondako bën gë dal in këbi xiti Kaxanu. ³ Awa wëj ar këbi nëpënd bošandax ajo xarak bebër këni rind bën ari këy rind, yëla këy nde ašana këyo šana Kaxanu yatir kiti? ⁴ Ba ayaf nde yaf këyo Kaxanu? Ay watënd na nde dek benjekax bend yël ki ga nënga ko xali ki bujanaxënënd? Ay nang ex na nde mëne ey nëngwëtaxën ola osëmbak orey ol ki yifaraxënënd gë onënga orexëm olo? ⁵ Gayikako awëši këy wëšind, axey xey ki ey nëngwët emëkw edey el, asaÿ këy saÿënd oxoÿ or Kaxanu or këy ñatën yatir akey and oxoÿ, do yatir kiti ind šenene ind Kaxanu. ⁶ Ata ar ex yo er ko rind in këŋo wäšën Kaxanu: ⁷ Bër xemënak laŋ edi ed benjekax bën ga këni šaland enjaran eŋ, gë epëb el, gë aniyand and gë ecës këm aŋ, këbi yël aniyand and din aŋ. ⁸ Bari gë oxoÿ osëm këbi xiti bër sanak gë andebën dëŋ eni mëšenënd dal in do ebi kor osëmbak ol. ⁹ Ala ar kë wëndërand an këŋo bon kata in do gë toro itëm in: hi ko ar enëng end Bëšëwif, hi ko ar enëng ecëxe! ¹⁰ Barikan, Kaxanu ayël këŋo yël ar kë rind benjekax an, enjaran eŋ, gë or gapak ol do gë obetak ol: hi ko ar enëng end Bëšëwif, hi ko ar enëng ecëxe! ¹¹ Gayikwa epitëndër ed bela ax gi ex na gër Kaxanu.

¹² Dek bër enëng ecëxe bër kë wëndërand nangërexë acariya bën, acariya këm këbi nëp Kaxanu and këni šësëra aŋ. Bëte dek Bëšëwif bër kë wëndërand anang aye acariya bën, gë acariya and nang këni aŋo fo këbi nëp and këni šësëra aŋ. ¹³ Bër kë rind ari dëŋ er rek acariya in këbi xwëtënd Kaxanu bër šenene, ax gi ex na bër kë baxëtënd abaxët fo bën.

¹⁴ Bër enëng ecëxe bën angëmëne ari këni rind gë andebën aŋo dëŋ er re ko Kaxanu gër acariya in, xarak elod ani wël ex na, anëka hi këni ang bër gë acariya fo. ¹⁵ Gër ola orebën kë watind mëne er rek acariya in gër owëkw orebën yëgw ko Kaxanu, onden ondebën oŋ dëŋ këbi xadacënd: baŋo ebi nëp, baŋo ebi yakan. ¹⁶ Ang këme rend gë Atëfëtan and këme femërand ak, eŋo kë šanaya yatir këbi xiti Kaxanu bela bën paß gë Yesu Kërisët.

End Acariya and Moyis eŋ

¹⁷ Gërëgako wëj ar rek Ašëwif hi këy an këmi rend. Re këy awa wä këy er kë rend acariya in xali këy rafënanand mëne Kaxanu xwën ki. ¹⁸ Anang nang këy oñandi odexëm ok do asëyali sëyali këni er rek acariya in xali këy xorënd ey nang enjekax end ÿapëk ey dind

en. ¹⁹ Bête wěj ar xwëtak mëne alas ar bëšiwëk hi këy an, awasin ar feña an, ang angoben and këbi ñoband bër gër ecamëdan fo hi këy. ²⁰ Wěj ga nang këy aye dal in gayik acariya an nang këy këyëbi xadacaxënënd bëfëñirëx bën, këyëbi sëyalixënënd bër yöwey ax nang ex na bën. ²¹ Wěj ar këbi sëyalind boşandax an, ay tëyaliyand na gë andey! Wěj ar kë femërand mëne ax gi ex na mondeka an, këy rekand! ²² Këy rend ax gi ex na mo ndi orekar do këy rind orekar ol! Şus këy olaş oñ, bari këy şonand bebër gër bangëb bën! ²³ Wěj kë rafëñand mëne Acariya an nang këy, bari ayo pëb ex na Kaxanu, gayikako ari këy rind er şëban ko in! ²⁴ Wën Bëşëwif bën: në endewën këni renaraxënënd oşac or Kaxanu ol bër benëng becëxe bën, ang rek Oñëgw Omënëk ak.

²⁵ Dal ex gër ar enëng end Bëşëwif, oxac ol er yäpëk ex angëmëne asëf ko sëfënd er rek acariya in! Bari angëmëne axo tëf ex na ata ko hi ang axacërëx fo. ²⁶ Awa angëmëne ar enëng ecëxe axacërëx an asëf ko sëfënd bapela band şenene band acariya ban, anëka hi ko ang Aşëwif axac xac fo. ²⁷ Axacërëx ar kë sëfënd şenene Acariya an bandixa bandexëm ban ki nöp wěj axacëxac an, wěj ar nangëk oñëgw od acariya ok xarak ay tëfënd na er rek in. ²⁸ Ar hik enim Aşëwif an ax gi ex na ar rëw këno gër enëng end Bëşëwif ba ar xac këno fo gër eman endexëm. ²⁹ Ar hik enim Aşëwif an, gër onden ondexëm hi ko. Bête ar hik enim axacëxac an gër emëkw edexëm nëngwët këno Angoc Amënëk an, bari ax gi ex na ga xac këno ang rek acariya ak. Mëñ ex, ar hik enim Aşëwif an, Kaxanu këno şëkwënd, ax gi ex na bela.

3

End benjekax bend Bëşëwif en

¹ Awa Bëşëwif bën, oyekax or fe wa xuca këñëbi benëng becëxe beñ? Ineña ex ofëcak or oxac orebën ol? ² E, mban ex bebër xuca kënebi bën. Eñanar en, bën xwëtënan babi pere Kaxanu eyeyan edexëm el. ³ Do gayikako Bëşëwif bërëmar gë oñëpëgënan exëni, oñëpëgënan odebën ok ayepën nde yepënëk ekwëta ed Kaxanu el? ⁴ Adokiñ! Ado eni gi bela bën dek bënëgwëş, Kaxanu mëñ din ar dal fo exo, ang rek Oñëgw Omënëk ak:

«Ey gixën ar şenene gë er këy yeyanënd in, do and kën şampërend gë ala an eyo bon.»

⁵ Barikan angëmëne paş gë osëmbak orebi ol kë şanayand or şenene or Kaxanu ol, mondake këne yeyane? Kaxanu asëmbak nde exo and ko seb ex canaya oxoş an? Ang këni yëlarand bela fo këme rend mondako. ⁶ Adokiñ! Kaxanu, mondake xiti dobi bela bër gër ngwën ro bën kido axo gi bana din ar şenene? ⁷ Do angëmëne gë enëgwëş endam eno dëñ kë şanayand dal irexëm in do kë yañënd enjaran end Kaxanu en, inecëñ ke nöpaxën ang awendëran ar këno xiti fo? ⁸ Awa ineña bayik ane dende na, ang këni rend këmi sëyalind bër këbo renarand bën: «Mendërandëne ex canayaxën oyekax ol!» Ata bela bëjo, aşap yäp këbi kiti ind Kaxanu in.

End mbëña ind eñëñenax en

⁹ Awa ine këne reye? Ba biyi Bêšewif bën nde xuca kën bene oxëbën ol bër benëng becëxe bën? Ax gi ex na gër beÿ dek. Gayikwa anëka reya këne osede or këbo nêpënd ol: biyi dek, hik Bêšewif, hik bër benëng becëxe bën, awëña wëña këbi eñëjënax eñ. ¹⁰ Gër Oñëgw Omënëk ga rek:

«Ala ar šenene ax gi ex na, ado gabatak.

¹¹ Ar këjo fë nirand ax gi ex na,
ar këjo šaland Kaxanu ax gi ex na.

Dek nambëra këni, dek šëxwëpët këni.

¹² Ar kë rind enjekax ax gi ex na, ado gabatak.

¹³ Osëÿ orebën oñ ang ÿeg ir wafërëluñ fo ex,
Odiw odebën ok njifa fo ex,

Er kë šanënd gër osëÿ orebën in
ongwëc ond saw-orang fo ex.

¹⁴ Er kë šanënd gër osëÿ orebën in
owër do gë ekare ed bela fo ex.

¹⁵ Bën din bëwelëk bër edaw ed bela fo hi këni.

¹⁶ Gër ed këni xuca yo ÿeÿ dek kë nëxenand
do tar fëña in këni sebëtand kata in.

¹⁷ Aketëxeta and gë bela ani nang ex na.

¹⁸ Ado gë tükër ak ano yëdand na Kaxanu.»

¹⁹ Anang nang këne mëne dek er kë rend Acariya in Bêšewif bën këbi fedënalind do ala ar ex yo gër ngwën ro exo wat mëne awëndëran exo gër ogës od Kaxanu. ²⁰ Enimin, ala gabatak ax kor na exo gi ar šenene gër lëngw ir Kaxanu paß gë acariya an gayikwa acariya an dëñ këbi nangënënd bela bën mëne bëwendëran exëni.

End apexa and bela eñ

²¹ Barikan gërëgako, Kaxanu wäsin këbo mondake këjo xwëtënd ala an ar šenene xarak ax gi ex na ga ko sëfënd er rek acariya in. Ado gër acariya año do gër okayëta od bëlawënel bër Kaxanu dëñ kë reyand eño. ²² Dek bër xwëta këjo Yesu Kërisët bën këbi xwëtënd Kaxanu bër šenene. ²³ Gayikwa epitëndër ax gi ex na: bela bën dek wënan këno Kaxanu, do mëñ hawëtaxën këbi enjanar endëxëm eñ. ²⁴ Kaxanu, gë oyekax orexëm ol fo këbi xwëtënd bela bën bër šenene paß gë edacët ed ex gër Yesu Kërisët, mëñ ar këbi racëtënd el. ²⁵ Kaxanu lawëneliw këjo Kërisët exo gi angunëtan, ošat orexëm oñ ex dëxët bamena band bër xwëta këjo bañ. Eño ri ko Kaxanu ebi masinaxën bela bën mëne šenene exo. Akarëk an, gë beñëjënax bend bani rind bela beñ er baxo rind nangëde axo watënd na gayik aßuñan babi buñanënd. ²⁶ Gërëgako, gë ebuña ed buña baxo Kaxanu el šanayak or šenene orexëm ol, ga këbi wënënënd bër këjo xwëtënd Yesu bën, xarak axo dif ex na acariya an.

²⁷ Awa end ko rafënaxën ala nde exëna? Gë acariya and fe? And bandixa an nde? Ali, barikan paß gë acariya and ekwëta an. ²⁸ Enimin, anëka wä këne mëne ar xwëta këjo an hik ar šenene an, xarak ax gi ex na ga sëf ko er kë rend acariya in. ²⁹ Kaxanu ir benëng dek exo, axo gi ex na ir Bêšewif fo. ³⁰ Gayikako Kaxanu ibat fo ex, dek bër xwëta këno Kërisët bën këbi xwët bër šenene në end ekwëta eñ: hi këni bëxacëxac, hi këni bëxacërëx. ³¹ Awa gayikako axwëta xwëta

kënëjone Kërisët do Kaxanu xwët këbo bër šenene, acariya aŋ ayep nde yepëk? Bëtëdën, mondako ako ex wa epëb ed Acariya el.

4

End amatinali and Abëraxam eŋ

¹ Awa kwitane tan end Abëraxam, axarëk ar biyi Bëšëwif eŋ. Er šot baxo in ba në end oyekax orexëm nde šotaxën baxo? ² Kido Kaxanu në end benjekax bend baxo rind xwëtaxën baŋo ar šenene Abëraxam, arafëna rafëna doxo. Bari Kaxanu axo watënd na beŷ bën mondako. ³ Ado enimin, ax gi ex na nde are rek Oñëgw Omënëk ok: «Abëraxam axwëta xwëta baŋo Kaxanu mène ari ko ri er beya baŋo in. Ata Kaxanu xwët këŋo ar šenene.» ⁴ Ax gi ex na nde ar kë riyenind na acosa ko šotënd? Er këno šosënd in er ŷapëk ex, ano yëlënd na ayël fo. ⁵ Bari ar bayik ŷoŷeŷ axo di ex na an do eŋo kwëta axwëta fo Kaxanu, mëŋ ar këbi yëlënd or šenene bësëmbak an, në end ekwëta edexëm elo këŋo wënën Kaxanu. ⁶ Ata Dafid, onënga or ar wënën këŋo Kaxanu ol xarak benjekax axo di ex na an ko ŷëwënd:

⁷ «Nëngandëralebi bër seban këbi Kaxanu bamena bën, Nëngandëralebi bër rëxëtën këbi beñëjënax bën.

⁸ Nëngandëraleŋo aŷwendëran an gayikako Axwën an aŋo nëp ex na!»

⁹ Do onënga olo or bëxacëxac bën fo nde ex? Bëxacërëx bën cëŋ, abi nëngandërand na nde mondako fo? Ax gi ex na nde are këne rende mène Abëraxam, ga xwëta baŋo Kaxanu hixën ko ar šenene? ¹⁰ Awa nand fe hi baxo ar šenene? Ba and hi baxo axacëxac aŋ nde? Adokiŋ! And hi baxo axacërëx aŋ. ¹¹ Eyo Abëraxam, đamana eno kac, hi baxo ar šenene ga xwëta baŋo Kaxanu. Oxac olo amatinali fo bax mène ar šenene hi ko. Ata elod yatijo hi ko axarëk ar đek bër këbi xwëtënd Kaxanu bër šenene and këno xwëta aŋ ado bayik anëbi kac ex na. ¹² Abëraxam fo hik bëte axarëk ar bëxacëxac an, bër këŋo sëfëtelind gër ekwëta ed Kaxanu bën and bayik ano kac bana pere aŋ.

End ekwëta ed Abëraxam eŋ

¹³ Kaxanu beya babi Abëraxam gë bërändëwëra andexëm bën mène ayël këbi yël oxwën or ebar ol. Ga xwëta baŋo Kaxanu šotaxën baxo or šenene olo, ax gi ex na ga sëf baxo acariya aŋ. ¹⁴ Angëmëne bër sëfëk acariya bën fo kë šot bebër beya ko Kaxanu bën, ar këŋo xwëta axwëta fo an, ayepeli këŋo yepeli. Er beya ko in awo kë wo. ¹⁵ Bari ax gi ex na ako: Kaxanu, mbaŋ këbi xoŷënënd bela bën gayik ani tēfënd na er rek Acariya in. Do gër ed ax gi ex na Acariya, amena ax gind na. ¹⁶ Awa pađ gë ekwëta ed Kaxanu el hixënëk mondako, ex gixën oyekax, do ex ŋataxën er beya baxo Kaxanu in gër đek andëwëra and Abëraxam aŋ. Mondako hik gër bebër gër acariya, do gër bebër ekwëta ed Abëraxam, mëŋ ar ex axarëk ar biyi đek an. ¹⁷ Enimin Kaxanu fel baŋo Abëraxam gër Oñëgw Omënëk: «Wëno yata ki ey gi axarëk ar benëng bendanjëm». Ata gër ogës od Kaxanu, mëŋ ex axarëk ar biyi đek an gayik mëŋ hi bax ar xwëta baŋo an. Aŷa ŷa baxo mène axanin këbi xaninënd bësësëk bën đëŋ eni baka eni gi bëbëngw, do bebër elod ax gi ex na bën aŷac fo ko wácënd ex gi. ¹⁸ Abëraxam ayar yar baxo gër ed eyar ax gi bana, do xwëta këŋo Kaxanu. Ata në eŋo hixën ko axarëk ar benëng bendanjëm

ang fel baŋo Kaxanu gër Oñëgw Omënëk ak: «Mondako këni yëmb bërändëwëra andey bën*.»¹⁹ And fel baŋo mondako aŋ, Abëraxam dam hi bax eŋo tək bëniy keme. Aye nang baxo mëne ecës fo bayi baŋo. Do alindaw̄ Sara, ado ga hi baxo asoxari aboroxok anëka xuca baxo gër ecot ed itox. Mondako dëŋ bayi baxo ga xwëta këŋo Kaxanu mëne ayël këbi yël er beya babi in.²⁰ Barikan paß gë ebeya ed beya baŋo ayël këŋo yël itošan el, oŋëpëgënan ax gi bana gë təkër ak gër emëkw ed Abëraxam, gayik axwëta xwëta baŋo Kaxanu. Ata mondako šanaya bax gër ola orexëm enjaran end Kaxanu eŋ.²¹ Aye fëni baŋo mëne er ko beya Kaxanu in gë panga indexëm iŋ axor ko xor exo di.²² Ata mëŋ yëgw këni end Abëraxam eŋ mëne gayik aŵa ŵa baxo xwëtaxën baŋo Kaxanu ar šenene.²³ Barikan, ax gi ex na mëŋ gaŋat kē hi ar šenene an ang yëgw këni ak: «Kaxanu xwët baŋo ar šenene.»²⁴ Biyi bëte gër ogës odexëm bër šenene xwët këbo ga ŵa këne ako mëne mëŋ dëŋ xanin këŋo gër ecës Yesu, Axwën arefi an.²⁵ Kaxanu, gër otaxan od bela sëb baŋo Yesu exo cës nē end beñëŋënaŋ bendeŋi. Bëte, xanin këŋo gër ecës ene cotaxëne biyi bër ŵa këne endexëm bën or šenene ol.

5

¹ Awa biyi ga xwëta këneŋone Kaxanu hixën këne bër šenene. Anëka šot këne aketëxeta aŋ gë mëŋ gë Yesu Kërisët, Axwën arefi an.² Nē endexëm šotaxën këne oyekax or Kaxanu ol. Ata gë oyekax olo xemëna këne xali gërëgako. Mëŋ ex, nē nëngandëraŋo ga këne yarënde ako akey and këne bare gër enjaran endexëm aŋ.³ Ado ang këne soroye yo nëngandëraŋo gayik anang nang këne mëne toro iŋo këbo sëyalind ebuŋa el.⁴ Ga buŋa këne nangaxën këne mëne axem xem këne do gë ekemënan elo këne yaraxënënde er beya ko Kaxanu ayël këbo yël in.⁵ Eyar ed këne yarënde el abo yepeli na, Kaxanu, gë Angoc Amënëk aŋ yël këbo aŋana andexëm aŋ gër owëkw oreŋi.⁶ Enimin, nand sitara bane na, nand bayi bane bërangoŷëra and gë Kaxanu na, šës ko Kërisët nē endëŋi and fiatan këŋo aŋ.⁷ Mbaŋ yëkak ewat ed ar hik aŵelëk ar exo cës nē end ašandaŵ ado exo gi ašandaŵ ajo ar šenene. Bamat ala exëna ar ŵadox exo cës nē end ašandaŵ ar kē rind beŋjekax bëdanjëm.⁸ Barikan, amëd and bayi bane biyi bëwendëran aŋ, aŵasin ŵasin këbo Kaxanu yëgwe këŋo balënd endëŋi eŋ ga ŵa ko exo cës Kërisët nē endëŋi.⁹ Do gayikako nē end ošat or Asëñiŵ xwëtaxën këbo Kaxanu gërëgako bër šenene, mondake bayi abo pexën na yatir akey and kiti?¹⁰ Gayikwa angëmëne and hi bane bërangoŷëra and Kaxanu aŋ, wëlër këne gë mëŋ gë ecës ed Asëñiŵ el, kaš fo këbo fexën paß gë aniyand and Asëñiŵ aŋ, gayikako awëlër wëlër këne gë mëŋ.¹¹ Ado nëmëc na këbo nëngandërand end Kaxanu eŋ gayik nē end Yesu Kërisët, Axwën arefi eŋ, wëlëraxën këne gë mëŋ gërëgako.

End Adam aŋ do gë Yesu eŋ

¹² Nē end amena and ala abat, Adam, yowaxënëguk eñëŋënaŋ eŋ gër ngwën ro. Eñëŋënaŋ eŋ wëlaliwëk ecës el, do ecës el lëk këŋi dek bela bën gayik dek fo wëndëra këni.¹³ Ata eñëŋënaŋ eŋ xulëk ngwën iŋ, bari Kaxanu ababi xiti na bela bën xali yëlëgu këŋo acariya

* 4:18 4.18 Añanar 15.5

aŋ Moyis. ¹⁴ Barikan, elod amëd and wëndëra ko Adam xali nand fiatëguk acariya and Moyis na, ecës el xëda babi bela bën ado bayik ano mëšen bana Kaxanu ang Adam ak. Ata Adam ijo, amatinali and ar bax yowënd an fo hi baxo. ¹⁵ Oyël or wëlawëk oyekax or Kaxanu ol ax cilar ex na gë tøkër ak gë er wëlawëk amena and Adam in. Ado ga yañëk ecës el gër bela në end amena aŋo, er wëlawëk oyekax or Kaxanu paß gë Yesu Kërisët in xucak panga in. ¹⁶ Oyekax or ko yëlënd Kaxanu ol xurik ex këbën, gë amena and ala abat and nëpaxën këbi bëranjëm aŋ. Ata në end oyekax olo këbi xwëtaxënëd Kaxanu bëranjëm bër šenene, ado ga yëmbëk bamena bandebën baŋ. ¹⁷ Gayikwa paß gë ala abat, gë amena and ala abat, xëñaxënëk ecës el gër ngwën. Barikan paß gë Yesu Kërisët gabat, këni šotaxënëd bela bën nëmëc oyekax or Kaxanu ol: ayël fo këbi yëlënd benjekax beŋ do këbi xwëtënd bër šenene, do awun këni wunëd gër aniyan paß gë Yesu Kërisët gabat.

¹⁸ Awa Kaxanu në end amena amat nëpaxën këbi dek bela bën. Bëte në end andixa and šenene amat këbi yël or šenene or kë yëlënd aniyan ol. ¹⁹ Enimin ga wëši ko ala abat, hixën këni bewëndëran bela bëranjëm. Bëte ga wa ko ala abat kë hixën bër šenene bela bëranjëm. ²⁰ Xarak acariya aŋ er yowëk ex nëmbaxën eñëjënax eŋ gër bandixa band bela. Barikan gër ed yëmbëk eñëjënax kë yëmbërend kaş oyekax or Kaxanu ol. ²¹ Mondako yañëk eñëjënax eŋ xali wëña këbi bela bën gë ecës el. Bëte mondako fo yañëk oyekax or Kaxanu ol gë or šenene ol eni cotaxën bela bën aniyan and din aŋ paß gë Yesu Kërisët, Axwën arefi an.

6

¹ Gërëgako eyeyan nde bayik na? Ba ene kwëndaye beñëjënax nde ex nëmbëraxën oyekax or Kaxanu ol? ² Bëtëdëŋ! Biyi bër šës këne në end eñëjënax bëjo, mondake këne liyaye gë eñëjënax eŋ? ³ An nang ex na nde xobuyi or buyi kënëbo ol wacayak mëne anëka bar këne gë Yesu Kërisët gër ecës edexëm? ⁴ Awa xobuyi olo wacayak mëne anëka wëg kënëbo gë Kërisët. Ata Faba Kaxanu gë panga indexëm in xanin këŋo gër ecës. Do bëte gë panga ino fo këbo yëlënd ene diyaye aniyan angaşax aŋ. ⁵ Enimin, gayikako abar bar këne ecës el gë Kërisët, abar këne bare bëte gë mëŋ gër ekani ed gër ecës. ⁶ Anang nang këne mëne nand fika këno Yesu na, ola osëmbak orefi ol fikali këni, ex dëxëtaxën gër aniyan andebi eñëjënax end rëweli kënëbo eŋ. Mëŋ ex, biyi ane bayiye na okadëp od eñëjënax. ⁷ Gayikwa ar šësëk an ar šenene hi ko, ašapër šapër këni gë eñëjënax eŋ. ⁸ Gayikako biyi gë Kërisët bar këne gër ecës edexëm, awa kwëtanëŋone mëne gë mëŋ këne liyaye bëte. ⁹ Ax gi ex na nde anang nang këne mëne Kërisët axani xani ko gër ecës do bëte din axo cës na, ecës el ax kor na eŋo bëña? ¹⁰ Amat fo šës ko ex dëxëtaxën eñëjënax eŋ gër ola or bela. Gërëgako gër aniyan andexëm er ñan ko Kaxanu fo ko rind. ¹¹ Ata wën bëte watayayindën ang bëšëk fo paß gë eñëjënax eŋ. Bëte watayayindën ang bëbëngw bër kë rind er ñan ko Kaxanu fo gayikako gë Yesu Kërisët bar kën aniyan aŋ. ¹² Awa kërex bayi na ga wëña këŋun eñëjënax eŋ. Këren bayi na ga sëf kën oñandi oñëjënax od eman ok. ¹³ Wal ir eman endewën gibatak kërey yëlaya na gër eñëjënax, ang eyënga

ed osëmbak fo. Barikan, yëlayayin wën dëj gër andiyen and Kaxanu, ang bër kè liyand bër xaniwëk gër ecës fo. Do wal ir beman bendewën ir ex yo yëlino Kaxanu gë dek beman bendewën ak ang eyënga ed or šenene fo. ¹⁴ Kaxanu gë oyekax orexëm ol lëkaya këjün, an bayi ex na ga wëña këjün acariya aņ. Mëj ex, këren bayi na ga wëña këjün eñëjënax eņ.

End ediyenin ed er šenene eņ

¹⁵ Awa ine ngwa ex? Ba asëk awendëra fo nde hi këbo gayik paß gë oyekax ol ser këne gë Kaxanu, do ax gi ex na paß gë acariya aņ. Bëtëdëj! ¹⁶ Anang nang kën mëne and këno sëf ala do en dind ang yändi këno ak, awa wa kën eņun bëña. Mëj ex, gërëgako tanayin: angëmëne eñëjënax eņ sëf kën, ecës el kën šot. Do angëmëne Kaxanu sëf këno ata këjün xwët bër šenene. ¹⁷ Barikan në end oyekax or Kaxanu eņ, wën bër ebax okadëp od eñëjënax bën, awa wa kën gë emëkw el dek, en tëf er kè rend osëyali or sebënan kënun in. ¹⁸ Ga racët këjün ako gër eñëjënax, anëka hi kën okadëp od or šenene. ¹⁹ Ga sitara kën këme xafëxafinaxënënd mondako er këme rend in. Enimin, ayëlaya yëlaya ban gë dek beman bendewën beņ gër obuyaraxik do gër eñëjënax, mëj ban rixënënd eñëjënax eņ. Gërëgako yëlayayin gë dek beman bendewën ak, ang okadëp fo gër ema end šenene en gixën bëwënëk. ²⁰ Gayikwa and hi ban okadëp od eñëjënax aņ, aban xor na en di end šenene eņ. ²¹ Do inewa ban šotënd? Ax gi ex na nde becëfënaxik bënd kè řatelind gër ecës fo šot kën? ²² Barikan gërëgako ga šan kën ako gër mbëña ind eñëjënax do hi kën okadëp od Kaxanu, bandixa bandewën baņ band owënëk ex, do gër aniyen and din kën řata. ²³ Acosa and ar watak edi ed beñëjënax aņ ecës el ex. Barikan, er ko yëlënd ayël fo Kaxanu in ex, aniyen and din and paß gë ebar ed bar kën gë Yesu Kërisët, Axwën arebi el.

7

End amatinali and eñër eņ

¹ Bëmaņe, wën bër nangëk aye acariya hi kën. Ax gi ex na nde anang nang kën mëne ala an nand bayi ko abëngw na fo këno sëränd acariya aņ? ² Ax gi ex na nde mondako ex end asoxari ar yër këno eņ? Acariya aņ asëra këno sëränd gër eñër and ko liyand icën indexëm aņ. Barikan and ko šës icën aņ, axo bayind na ga sëra këno acariya aņ. ³ Angëmëne eni daki gë asošan ašëxe xarak icën indexëm in abëngw bayi ko, orekar ko rind. Bari and ko šës icën aņ ado eni ñërërëx gë asošan ašëxe axo dind na orekar. Amëd aņo anëka sebët këno acariya aņ. ⁴ Ata bëmaņe, ako fo ex endewën eņ. Nand šës ko Kërisët gër kërëwa na, wën bëte ašës šës kën eņun tebëtaxën acariya aņ. Awa ga xani ko gër ecës, mëj xwën këjün ene dixënënde beņjekax bënd řan ko Kaxanu. ⁵ Gayikwa and wëña babo oñandi od eman aņ, acariya aņ bax šërëyëtënd betëmbak bënd gër ola orebi beņ mëj bane rixënënde bënd kè wëland gër ecës beņ. ⁶ Barikan gërëgako, Kërisët aracët racët këbo gër mbëña ind acariya, ane bo ex na gër mbëña ind acariya akarëk. Gayikwa ašës šës këne paß gë acariya and ri babo okadëp aņ. Gërëgako gër owun oxašax or Angoc Amënëk hi këne.

End andiyen and acariya eņ

⁷ Awa eyeyan nde bayik na? Ejëñenax nde ex Acariya aņ? Bëtëdëñ! Paḅ gë acariya aņ ga nang këme wa er ex eñëñenax in. Enimin, ame nang dona er ex eñangen el kido ax de bana acariya aņ: «Eñangen ed er xwën ala așandax in ax ye ex na⁶.» ⁸ Ata eñëñenax eņ wëdëk er rek acariya in do lënan ke eñangen ed beḃëranjëm el. Kido acariya ax gi bana, eñëñenax eņ axe beña dona mondako. ⁹ Wëno abëngw ebame, and bayik acariya ax gi bana aņ. Barikan, and ħatëguk apela aņ, eñëñenax eņ liyak. ¹⁰ Amëd aņo șes këme wëno. Ata apela and hi bax exe mëlanëgu anıyan aņ wëlanëgu ke ecës el. ¹¹ Ata amëd aņo wëlak eñëñenax eņ, wëdëk apela aņ, yifa ke do lën ke gër ecës. ¹² Acariya aņ ewënëk ex, apela aņ bête ewënëk ex, er ŝenene ex, do eyekax ex. ¹³ Awa do eyekax in nde wëlanëgu ke ecës el? Bëtëdëñ! Eñëñenax eņ wa law ke gë er yek in. Mondako ŝanayak mëne enimin eñëñenax eņ er ax ye ex na ex ga wëdëk apela aņ lawaxën ke.

End gër ola or ala eņ

¹⁴ Enimin, anang nang këne mëne acariya er Angoc and Kaxanu ex. Barikan gë ola oram ol, ala fo hi këme, ar fanayak gër eñëñenax. ¹⁵ Enimin, er këme rind in ame nangënd na. Er ŝus këme in këme rind, do këme sëkwanënd er yandı ke in. ¹⁶ Angëmëne axe ñandi ex na me di beḃër këme rind bën, në ecanaya ex aũa wã këme mëne acariya aņ eyekax ex. ¹⁷ Eñëñenax end ŝota ke eņ kërind eņo, bari ax gi ex na wëno. ¹⁸ Anang nang këme mëne enjekax eņ ax gi ex na gër ndam, mëne ngëñ gër eman endam. Gayikwa axor ex exe ñandind me di enjekax eņ, bari ame korënd na enjekax eņo. ¹⁹ Eñëñenax end ŝus këme eņ këme rind do enjekax end ke yandind me di eņ ame dind na. ²⁰ Angëmëne me dind end ŝus këme eņ, eñëñenax end ŝota ke eņ kërind, bari ax gi ex na wëno. ²¹ Awa wëno acariya aņo wat këme: nand ke yandı yo me di enjekax na, eñëñenax eņ ke wedind. ²² Aye ke nënganënd gëd gër yomb iram end Acariya and Kaxanu eņ. ²³ Barikan, acariya acëxe sëra ke na do ke wërelind gër onden ondam xali ke lënanënd eñëñenax eņ. ²⁴ Dek xata ke wëno! Noŷo wa këracët eman endam end ke wëland gër ecës eņo? ²⁵ Cëkwanëñone Kaxanu paḅ gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an! Awa mondako dëñ hi këme gër onden ondam xadëp ir acariya and Kaxanu, barikan gë eman endam eņ hi këme xadëp ir acariya and eñëñenax.

8

End edıya ed gë Angoc and Kaxanu eņ

¹ Awa gërëgako, bër bar këni gë Yesu Kërisët bën kiti abi bayi ex na. ² Enimin, and këni bar ala gë Yesu Kërisët aņ, Angoc Amënëk and këño yëlënd anıyan aņ kër nëmband ex gi acariya andexëm aņ. Wëno acariya aņo racët ke, abayi ex na ga wëña ke eñëñenax eņ do gë ecës el. ³ Eņo acariya aņ ax kor bana ex di gayik bela bën asıtara sitara këni gër ola orebën. Barikan Kaxanu axor xor ko exo di eņo: lawëneliw këño Asëñiñ, gë eman end wëndërëk gë end beñwëndëran ebi dacëtaxën gër eñëñenax. Mondako xiti ko eñëñenax end ŝota babi bela eņ. ⁴ Mondako ri ko Kaxanu ene cotaxëne gër ola orebi or ŝenene or paḅ gë acariya ol biyi bër këne liyande ang këbo xadacënd Angoc

Amënëk ak, xarak ax gi ex na ang këjo ýandind eman ak. ⁵ Enimin, bër kè rind ang këbi ýandind ak fo bën, oñandi od eman ok këni rind. Barikan bër wák ebi kadac Angoc Amënëk bën bend šenene këni rind. ⁶ Ar xwëndak end oñandi od eman an, gër xodux ko yend. Barikan ar wák ejo kadac Angoc Amënëk an, gër aniyand and obetak ko yend. ⁷ Eyo, Kaxanu mbanj këbi šusënd bër xwëndak end oñandi od eman bën. Ani tēfënd na acariya and Kaxanu aŋ. Bête ado ebi ñandido eni tēf in, ola orebën ol dēŋ kē sēkwan. ⁸ Do bër wēña këbi oñandi od eman bën ani korënd na eni di er ñan ko Kaxanu in.

⁹ Barikan wën an bayi ex na ga šota këŋun oñandi od eman ok, Angoc and Kaxanu aŋ këŋun xadacënd angēmēne enimin gër ola orewën lēg ko. Ar bayi aŋo cot ex na Angoc and Kërisēt an axo gi ex na arexēm. ¹⁰ Angēmēne Kërisēt alēg lēg ko gër ola orewën gayik bër šenene hi kën, Angoc Amënëk aŋ ayēl këŋun yēl aniyand aŋ ado ex cēs eman endewën eŋ. ¹¹ Kaxanu xanin këjo Yesu Kërisēt gër ecēs. Angēmēne Angoc andexēm aŋ alēg lēgēk gër ola orewën, Kaxanu, mēŋ ar xanin këjo Kërisēt gër ecēs an, aliyand ko liyand beman bendewën bend kē šēs bejo, gē Angoc Amënëk and lēgēk gër ola orewën aŋ. ¹² Bēmaŋe, ang bër gē aŋomēx fo hi këne, bari ax gi ex na de eman eŋ do gē oñandi odexēm ok ýomēxa kēñebene. Mēŋ ex kērene bayiye ex na ga këne liyande ang këbo ýandind ak. ¹³ Angēmēne wën aliya kën liyand ang ex oñandi od eman ak, anemi kën nemi. Barikan, angēmēne gē panga ind Angoc Amënëk in kën lawënd bamērēwēra bañēŋēnax bandewën baŋ, ašot kën šot aniyand and dīn ir dīn aŋ. ¹⁴ Enimin, dek bērēwāk oxadac or Angoc Amënëk bën, obaš or Kaxanu hi këni. ¹⁵ Kaxanu aŋo ñandi ex na en gi ang oxadēp fo do eno yēdand. Barikan gē Angoc Amënëk yata këŋun en gi obaš orexēm. Angoc aŋo nangēn këbo mēne aŋap ýapēk enējo macēnde Kaxanu: Aba! (Faba!) ¹⁶ Angoc Amënëk aŋ dēŋ hik sede irebën in do këbo felënd gër onden ondebi mēne obaš or Kaxanu hi këne. ¹⁷ Do angēmēne obaš or Kaxanu hi këne, axwën xwēne këne biyi bēte er xwën ko in, gwēr fo gē Kërisēt. Barikan afo ene yēxwe gër ga yēkak yo toro indexēm in mēŋ këne šotaxēne enjarand endexēm end këjo yēl Kaxanu eŋ.

End obetak or ecan ecan eŋ

¹⁸ Wēno aye fēni ke mēne gër ga këne soroye yo gër aniyand and gērēgako, toro ino ax cilar ex na gē enjarand end fenin këbo Kaxanu eŋ. ¹⁹ Ngwën ind ri ko Kaxanu in dek nēkan këjo ex ŋatēgu amēd and kē šanaya ola or yēl këbi Kaxanu obaš orexēm ol. ²⁰ Enimin, er gē ofēcak kēm in wēñak ngwën ind nēcētēgu ko Kaxanu in, xarak ax gi ex na de ga ýandi baŋo hixēnēk mondako. Nē end ar lēnan këjo eñēŋēnax an hixēnēk mondako. Barikan eyar ed këne yare exēna. ²¹ Ngwën in ašēni šēnik gē onēnga fo amēd and këjo racēt Kaxanu gër oxadēp or beñēŋēnax aŋ. Amēd aŋo kē bakaw enjarand eŋ, do gē oxwën or obaš or Kaxanu ol gër ebar ro. ²² Anang nang këne mēne ngwën in dek nē eŋwēcar ex, nē etoro ex ang asoxari ar orēw fo. ²³ Bēte biyi bër ýana këbo Kaxanu monjēl Angoc Amënëk bën awēcar këne wēcar nde gër ojomb odebi. Ašēni šēni këne exo ŋata Kaxanu eyata ed yata këbo el do gē apexa and eman endebi aŋ. ²⁴ Gayikwa gē eyar ed šot këne el fexaxēn këne. Xarak ga wat këne watēnde er bane yarēnde in, ax bo

ex na eyar: er këne watënde in ayar nde këne yare bëte? ²⁵ Barikan angëmëne ayar këne yarënde er bayik ane watënde na in, ašëni këne šëinde gë ekemënan. ²⁶ Bëte Angoc Amënëk aŋ fo këbo rëcand gër ositara orefi. Gayikwa ane nangënd ex na er yäpëk ene karande and këne šalerand aŋ. And këbo xaranënd aŋ aŋwëcar ko wëcarënd do ala ax kor na eŋo tëfëteli. ²⁷ Do Kaxanu mëŋ ar kë watënd er ex gër owëkw in, aye ko nangënd er ex gër anjëlan and Angoc in. Ang këŋo yandi ak këbi xaranënd bërëwäk end Kaxanu bën. ²⁸ Anang nang këne mëne er këbi hi yo gër aniyän andebën bër ñan këŋo Kaxanu bën, bër yata këbi ang fëna baxo ak bën, enjekax endebën ex. ²⁹ Gayikwa bër yata këbi ang fëna baxo ak bën, eni mëndëraxën gë Asëñiw yata këbi. Do Asëñiw ar Kaxanu ajo mondako ko hi ikarëk in gër ekun ed gë bëmaŋe bëndanjëm. ³⁰ Bër yata këbi elod anëka bën aŋwac wac këbi; anëngwët nëngwët këbi eni gixën bër šenene. Bëte bër nëngwët këbi eni gi bër šenene bën yël këbi enjaran endexëm eŋ.

End aŋana and Kaxanu eŋ

³¹ Ine këne baše? Angëmëne gë Kaxanu bar këne noŋo kë hi arangoŋëra andëfi an? ³² Asëñiw dëŋ seŋ këŋo šës ko në endëfi, aŋo bešeli ex na toro in. Ax gi ex na nde gë oyekax orexëm ol dek këbo yëlëra gë Asëñiw ak? ³³ Noŋo këbo nagašandëra biyi bër yata këbo Kaxanu bën? Gabatak! Bër šenene hi këne gër ogës odexëm. ³⁴ Noŋo këbo nëp? Gabatak! Në endëfi šës ko Yesu Kërisët. Bëte nëmëc na, xaniw ko gër ecës do yëpa ko gër liw ir Kaxanu yaŋ gër orën. Fën këbo xaranëxënd! ³⁵ Noŋo këbo šapërel i gë Afexën an ga ñan këbo ako? Toro in nde, ba anjiŋ aŋ nde? Edixëra ed kënebo rixërand el nde, ba enjo eŋ nde? Oxaŋën ol nde, ba ecës el nde? Ba ecës ed mopodëtën gaf el nde? ³⁶ Ba ñata nde kë ñata Oñëgw Omënëk od rek: «Ga wä këmi endey eŋ këbo fecexënënd ecës el key yo key Ang opeŋ od eŋaš fo kënebo lasërand*.»

³⁷ Barikan gër beŋo dek, biyi axor xor këne. Yoweŋ abo kor na ebo capërel i gë aŋana and Kërisët aŋ. ³⁸ Wëno mopëni fëni ke mëne yoweŋ ax kor na ebo capërel i gë aŋana and ñan këbo aŋ: ax gi ex na ecës el, ax gi ex na aniyän aŋ, ax gi ex na omeleka ok, ax gi ex na bangoc band wunëk baŋ; ax gi ex na bënd doro, ax gi ex na bënd ecan, ³⁹ ax gi ex na bebër fangak yaŋ gër orën, ax gi ex na bebër fangak gëf gër ebar. Er nęcëtëgu ko Kaxanu mëŋ dëŋ in ax kor na ebo capërel i gë aŋana andexëm aŋ, ax kor na ebo capërel i gë aŋana and wäsinën këbo paŋ gë ebar ed bar këne gë Yesu Kërisët, Axwën arefi el.

9

End bulunda ir Kaxanu eŋ

¹ Wëno ar bar këmi gër Kërisët hi këme do däl in këmun felënd, ame nëgwëšënd na. Ga ke xadacënd Angoc Amënëk aŋ këme nangaxënënd bëte gër onden ondäm mëne däl ex. ² Mbaŋ wëlandëra ke do laŋ ke yambënënd gër emëkw edäm. ³ Gayikwa aŋandi yandi doxe me gi wëno dëŋ ar wë ke, ar šapër këni gë Kërisët, në end bëmaŋe bëndäm, end bela bër nëng iram eŋ. ⁴ Bën ex Bëyisërayel bën, bën yata këbi Kaxanu eni gi obaš orexëm do eni kwën enjaran endexëm eŋ,

gë banëkëra baŋ, gë acariya aŋ, gë cale iŋ, do gë beber beya këbi Kaxanu bela bën. ⁵ Bën ex obaş or bëxarëk bër Isërayel bër yata babi Kaxanu ol. Gër enëng endebën rëw këno Kërisët ala, xarak Kaxanu ir wunëk gër beŋ dek exo. Cëkwënëŋone din ir din. Amen! ⁶ Gayikako Bëšëwif bëranjëm ani pex ex na ax gi ex na gayik Kaxanu axo di ex na er beya baxo in, ax gi ex na de dek obaş or Yakob ol hik enim enëng end Isërayel. ⁷ Ax gi ex na dek bër ex gër andëwëra and Abëraxam bën hik obaş orexëm. Ax gi ex na nde Kaxanu fel baŋo Abëraxam: «Bër andëwëra and Isak bën fo hik bërandëwëra andey bën.» ⁸ Gër eyeyan elo këne watënde mëne ax gi ex na bër ex obaş orexëm bën fo hik obaş or andëwëra and beya bano Abëraxam ol. ⁹ Enimin Kaxanu beya baŋo Abëraxam mondako: «Awa šana nand këme šakaw gë dorog na, alindax Sara anëka ki rëwën lëmëta✧.» ¹⁰ Do mondako fo bax end bëša eŋ, odëmëta oki od rëw kënefi Rebeka do gë Isak, axarëk arebi ok. ¹¹ Damana ebi dëw Rebeka do eni di enjekax ba eñëŋenax Kaxanu yata baŋo abat, ang fëna baxo mëŋ dëŋ ak. Iyo ala ar këŋo yata Kaxanu an aŋo yatand na në end ga ri ko bandixa bandexëm. ¹² Kaxanu afel fel baŋo Rebeka: «Lëmëta ixarëk in kë hi xadëp ir iŋbeja in.» ¹³ Ang rek oñëgw omënek ak: «Wëno ŋan këŋo Yakob, do šus këmo Esawu✧.»

End yata ed benëng becëxe eŋ

¹⁴ Do gër andey eŋo, ine këne reye? Osëmbak nde ex na gër Kaxanu? Bëtëdëŋ! ¹⁵ Ga felaxën baŋo wa Moyis: «Wëno end ar ŋandi ke exe kaŋënan eŋ ke xaŋënanënd, gër ar ŋandi ke me nënga an këme nëngand✧.» ¹⁶ Awa mëŋ ex, Kaxanu gabat këŋo yatand ar këŋo xaŋënan an, ax gi ex na de ba ga ŋandi këŋo ala ajo, ax gi ex na ga xemëna ko. ¹⁷ Oñëgw Omënek ok rek mëne Kaxanu fel baŋo Farawoŋ: «Wëno yata ki ey mun mëŋ këme nęcëtaxën gër aniyan andey panga indam iŋ eni nangëraxën bela bën, ebar el dek, oŋac oram ol✧.» ¹⁸ Kaxanu axaŋënan këŋo axaŋënan ar ŋandi këŋo eŋo masin axaŋënan irexëm an këŋo wăsinënd axaŋënan in, do ar këŋo ŋandi eŋo kemën gaf an këŋo xemënenënd.

¹⁹ Axor ex eye mëka: «Inecëŋ këbo fedënalixënenënd Kaxanu? Enimin, ala ax kor na exo nëp er këŋo ŋandi Kaxanu exo di in?» ²⁰ Do wëj noŋo wa hi këy xali kën šampërend gë Kaxanu? «Er ko bayënd abay in aŋëka nde këŋo wëkand ar këŋo bayënd an: «Inëwa rixën këye mondako✧.» ²¹ Abay an axo kor ex na nde exo dind ang këŋo ŋandind gë omak ond nega ko oŋ?»

²² Kaxanu aŋasin wăsin këbi ebuŋa etëm edexëm el bela bër ŋap bax ebi wëcan oxoŋ orexëm do gë panga indexëm xali eni nemi bën. ²³ Aŋandi ŋandi baŋo ex canaya mondako ang rafëk enjaran endexëm ak gër bër xëñëna baxo ebi masin axaŋënan irexëm in, bër xëñëna baxo ebi yël enjaran endexëm eŋ elod gër ŋanar bën.

²⁴ Ata biyi ex bër yata këbo Kaxanu bën mar gër ir Bëšëwif, mar gër bër ax gi ex na Bëšëwif. ²⁵ Eŋo ŋëgwaxën ko Ose: «Bër ax gi bana bulunda iram bën, këmëni wăcëf bulunda iram.

Bër amëni ñan bana bën,

añan këmëni ñanëd[✠].»

²⁶ Gër ed baxo rend Kaxanu bela:

«Wën an gi ex na bëram

kënëbi ÿana enëbi macënd obaş or Kaxanu.

Wëno Axwën ar aniyän an[✠].»

²⁷ Alawënel Esayi are re baxo end bulunda ir Isërayel eñ:

«Ado bulunda ir Isërayel in eni ñëmb yo ang oÿiñi fo, bëfënëpëne kë fex.

²⁸ Gayikwa, Axwën Kaxanu ðek ko ñata eyeyan edexëm el gër ebar ro, do aÿand ko ri[✠].»

²⁹ Bëte are re baxo Esayi gana-gana fo:

«Kido Axwën Ar benga bend gër orën an

axo pit bana andëwëra amat gër bulunda ir Isërayel

ala ax bayi dona ang gër bangol band Sodom gë Gomor ak[✠].»

End apexa and Isërayel eñ

³⁰ Awa ine hayik? Bër ax gi ex na Bëšëwif bën, bër abax šala na eni gi bër šenene bën, ri këbi Kaxanu bër šenene ga xwëta këno Yesu Kërisët. ³¹ Xarak Bëšëwif bër bax šaland eni gi bër šenene paß gë acariya bën asëkwan sëkwan këni eni tëf er rek acariya in.

³² Inewä sëkwanaxën këni? Gayik gë ojaŵ odebën ok bani šaland eni gi bër šenene, kwëtarëxe Kërisët. Men fokëraxën këni ekaÿ ed këbi fokërend bela el. ³³ Ang ÿëgw ko Esayi ak:

«Ekaÿ xwët këme na gër Siyoñ, ed këni fokërend bela el.

Ekaÿ elo këbi rebënd.

Barikan, ar kë ŵa endexëm an din anjo cena na.»

10

¹ Bëmaÿe er ÿandi ke gër emëkw edam do këmo xarand Kaxanu in, Bëšëwif bën eni pex. ² Wëno ar nang këbi aye kë reyand mëne mbañ këno balëkënalind Kaxanu, bari ÿoweÿ abi pëni ex na endexëm eñ. ³ Bën gë andebën këni šaland or šenene ol, ani nang gi ex na ba mondake ko rind Kaxanu eni gixën bela bën bër šenene gër ogës odexëm. Mondako ñaca këni fëña irebën in ga seß këni ir Kaxanu in. ⁴ Gayikwa Kërisët fo xorëk exo di ðek er rek acariya and Moyis in. Mëñ ex ar kë ŵa yo endexëm an, exo gi ar šenene.

End apexa and gër Kërisët eñ

⁵ Enimin, Moyis aÿëgw ÿëgw ko end or šenene or paß gë acariya eñ: «Ar kë sëf ðek er rek acariya in kë liya.» ⁶ Baxët in ang ko yeyänend end or šenene or paß gë ekwëta el: «Kërey de na gër emëkw edey, noÿo wa kë ye yañ gër orën?» Eño, epedaliw ed Kërisët ex. ⁷ Bëte kërey de na: «Noÿo kë šëla gër wur ir gëd?» Eño enëcëtëgu ed Kërisët gër wur bëšësëk ex. ⁸ Baxët in bëte er re ko Moyis in: «Eyeyan el gër ndey ex, gër etëÿ edey do gër emëkw edey.» Ata eyeyan elo ex ed ekwëta ed këmi femërand el. ⁹ Enimin, angëmëne, gë etëÿ edey el dëñ, këy reyand mëne Yesu ex Axwën an, do angëmëne gë emëkw edey el, axwëta xwëta këy mëne Kaxanu axanin xanin këño gër ecës, afex këy fex. ¹⁰ Gayikwa and ko ŵa ala gër emëkw an ko hind ar šenene gër

✠ 9:25 9.25 Ose 2.25 ✠ 9:26 9.26 Ose 2.1-3 ✠ 9:28 9.28 Esayi 10.22 ✠ 9:29 9.29 Esayi 10.22-23

ogës od Kaxanu, and ko reya gë etëy edexëm aṅ ko fexënd. ¹¹ Oñëgw Omënëk ok are rek: «Ar këṅo xwëta yo Kaxanu, aṅo yepeli na.» ¹² Gër Kërisët epitëndër ax gi ex na: Ašëwif an do gë ar ax gi ex na Ašëwif an arabat hi këni. Biyi dek Axwën abat xwën këbo, mëṅ anënga nënga ko gër dek bër këṅo xëland bën. ¹³ Gayikwa ar kë xëla yo owac Axwën ol, afex ko fex.

¹⁴ Mondake cëṅ këno xëla ar ano kwëta ex na an? Do mondake këno xwëta wëlërëxe pere endexëm eṅ? Do mondake këni wël endexëm eṅ bëfemëra këm? ¹⁵ Do mondake këneḃi šot bëfemëra angëmëne ala abi dawën ex na? Ang rek Oñëgw Omënëk ak: «Bon yek ewat ed bër kë yowënd gë eyeyan ejakax el.» ¹⁶ Ax gi ex na dek fo wã këni Atëfëtan aṅ. Gër endey eṅo are re ko Alawënel Esayi: «Axwën, noṅo wa wãk end femëra këmi eṅ?» ¹⁷ Awa ekwëta el, gër eyeyan ed këne wëlënde kë xaniwënd do eyeyan elo ed Kërisët ex.

¹⁸ Barikan me mëka: Bëšëwif bën ani wël ex na nde? Aye wël këni, Oñëgw Omënëk ok ga rek[☆]:

«Dek ebar el wëlik oniṅ orebën ol do eyeyan edebën el, xali gër lëgëra bela.» ¹⁹ Me mëka bëte: Bulunda ir Isërayel in, afëni dëṅ nde fëni këbi er wël këni in? Moyis ex aṅanar ar yëgwëk:

Ayakëraxi këṅun yakëraxi në end enëṅ end këmun šëxwëndër eṅ. «Axoṽënaya këni xoṽënaya në end bër bayik ane nang bana. ²⁰ Do Esayi ayëxw yëxw ko exo deya:

Gër bër abaxe šala na šanaya këme, gër bër abax wëkara na endam wasinaya këme[☆]»

²¹ Barikan end Bëyisërayel eṅ, re ko:

«Laṅ këmëni lambacand bulunda in bulunda iwëšik do ir xorëk ecampëre in[☆]»

11

End Bëyisërayel eṅ

¹ Awa awëka këme wëkand: Kaxanu aṅaṅëta nde ṽaṅëta këbi bulunda irexëm in? Adokiṅ! Wëno bëte Ayisërayel hi këme! ar andëwëra and Abëraxam, gër ekun ed Beṅëšame. ² Bër yata këbi elod gër ṽanar bën abi ṽaṅëta ex na. An nang ex na nde Oñëgw Omënëk od rek mëne alawënel Eli arendëra rendëra baxo end Bëyisërayel eṅ gër Kaxanu? ³ Are baxo rend: «Axwën, bangëb bandey baṅ yëlëtëra këni, bëlawënel bërey bën laṅ këneḃi. Wëno gabat bayik do këni šaland ene daw wëno bëte[☆]» ⁴ Er yaka baṅo: «Ay nang ex na nde bësošan owëli ocongoki lëkaya këmëni bër elod ani poxi ex na gër edaš ed këni wacënd Bahal?» ⁵ Andamat gërëgako, afeni feni mar Bëyisërayel gë oyekax orexëm ol. ⁶ Ax gi ex na ba ri këni yëy yataxën këbi. Kido ako hi bax, oyekax or Kaxanu ol ax gido na oyekax. ⁷ Ine këme re bëte? Er këni šaland Bëyisërayel in, ani cot ex na. Barikan bër yata këbi Kaxanu bën šotëk; bëšëxen bën xemën këni ogaf ok. ⁸ Eno rek Oñëgw Omënëk ok[☆]:

«Kaxanu fëdëk onden ondebën oṅ, bangës bandebën baṅ ax watënd na

☆ **10:18** 10.18 Calemoñëw 19.5 ☆ **10:20** 10.20 Esayi 65.5 ☆ **10:21** 10.21 Esayi 65.2 ☆ **11:3** 11.3 Aṅanar and bëmun 19.18 ☆ **11:8** 11.8 Esayi 6.9

banëf bandebën baŋ ax wëlënd na xali doro.»

⁹ Men rexën baxo Dafid:

«Nambëran ind sëf këni inŋ

gilex amene gilex ebën

ed këbi sëra ebi kitixën Kaxanu.

¹⁰ Kulëlebi ecamëdan el eni nemëraxën

do dëngwënëlebi or laŋ[☆].»

¹¹ Awa aŵëka këme wëkand: Ba afokër nde fokër këni xali wëc këni or laŋ? Adokin! Eŋo ax gi na gër aniyani! Barikan në end amena andebën eŋ, šotaxën këni apexa aŋ, benëng becëxe beŋ, ebi yakëraxixën Bëšëwif bën. ¹² Awa angëmëne gë amena andebën aŋ betaxën këni bela bër benëng becëxe, angëmëne gë angwëcen andebën aŋ yeraxën këbi bela bën, awa nëmëc këni beta and këni šot Bëšëwif apexa aŋ.

End apexa and benëng becëxe eŋ

¹³ Wën bër benëng becëxe bën këmun rend: Wëno ex parëxanda ir Yesu in gër wën benëng becëxe, do mbaŋ këme rafënalind andiyen andam aŋ. ¹⁴ Ebi yakëraxixën bër enëng endam bën do mëŋ këni fëxaxën mar, angëmëne awënd wëndëk, këme rixënënd andiyen aŋo.

¹⁵ Gayikwa angëmëne eŋaŵëta ed űawëta këbi Kaxanu Bëšëwif el, hixënëk angwëlëra and mëŋ do gë benëng becëxe aŋ, inëŵa kë hi and këbi bakan aŋ? Ax gi ex na nde ekani ed gër ecës kë hi?

¹⁶ Angëmëne bër xwën këbi Kaxanu elod gër űanar bën bëwënëk exëni, dek bër yata këbi gërëgako bën bëwënëk exëni bëte. Angëmëne atëx aŋ Kaxanu xwënëk gë odëmbët ak, awa gë odïni ak dek xwën ko. ¹⁷ Bulunda ir Isërayel in ex aŋarëka and rëd ko Kaxanu aŋ, do Bëšëwif bën exëni odïni ok. Barikan asaŵ saŵ ko odïni odëmar. Do wëj ar ax gi ex na ašëwif an, enini end aŋarëka amapuŵ hi këy, do Kaxanu šosali ki gër aŋarëka andëdërëd. Gërëgako gë onomb ond kë yësëgund gër odëmbët od aŋarëka andëdërëd oŋ këy nëtënd.

¹⁸ Kërey dafënanand na wëj ar šosali ki ašosali fo Kaxanu an. Ga rafëna këy rafënanand, kërey kwëya na mëne enini fo hi këy, odëmbët ok lëfbina ki. ¹⁹ Bamat are këy re: «Benini saŵ ko Kaxanu šosalixën ke.»

²⁰ Dal ex! Barikan Kaxanu asaŵ saŵ këbi bër ex benini bën në end oŋëpëgënan odebën. Do wëj ga xwëta këyo bayixën këy gër ed šosali këni. Awa yëdalo Kaxanu, kërey dafënarana na. ²¹ Angëmëne Kaxanu asaŵ saŵ ko odïni od aŋarëka andëdërëd ok, asaŵ ki asaŵ wëj bëte. ²² Nangël mëne Kaxanu anënga nënga ko, bëte axeŷ xeŷ ko: axeŷ xeŷ ko gër bër wëndërak, do anënga nënga ko gër ndey angëmëne alëkaya lëkaya këy onënga orexëm ol. Awa angëmëne ax gi ex na mondako, wëj bëte saŵ ki saŵ. ²³ Angëmëne Bëšëwif bën ani bo ex na ga këbi ħëpëgënan, Kaxanu ašot šot ko panga ind ebi cosalixën gašëxe inŋ. ²⁴ Do angëmëne wëj ar hi bax enini end aŋarëka amapuŵ an Kaxanu saŵëgu ki do šosali ki gër andëdërëd xarak ay gi ex na enini end aŋarëka andëdërëd, nangël mëne mbaŋ këŋo sax ebakali ed odïni od saŵ baxo el.

²⁵ Bëmaŷe, gayikwa axe űandi ex na en nem end šonayak eŋo, këdi kën yëla mbaŋ reni kën. Gër bulunda ir Isërayel, mar axem këni xemënëk ogaf ok do mondako kë bayi xali eni pedër dek bër yata këbi

gër benëng becëxe beŋ. ²⁶ Amëd aŋo fo këni fex dek Isërayel in; eŋo ŷëgw këni:

«Afexën an gër Siyoŋ ko xaniw.

Bamena band bërandëwëra and Yakob baŋ ko rexët.

²⁷ Mondako kë hi eter ed këme ri gë bën el and këmëni seban beñëŋëanax bendebën aŋ*.»

²⁸ Eyo paß gë Atëfëtan aŋ, Bëšëwif bën ahi hi këni bërangoyëra and gë Kaxanu, në endewën. Barikan paß gë eyata el, Kaxanu aŋan ñan këbi në end bëxarëk bërebën eŋ. ²⁹ Gayikwa Kaxanu axo kanand na er ko yëlënd in bëte oyekax ol do gë etana edexëm el ax nëngwëtand na. ³⁰ Enimin, ang bano wëšenënd Kaxanu wën benëng becëxe akarëk ak, Bëšëwif bën awëšen këno wëšen bëte. Do barikan gërëgako, wën ašot šot kën axaŷënan ir Kaxanu in, në end emëš Bëšëwif. ³¹ Bëte andamat ex, gërëgako awëšen këno wëšenënd Kaxanu, eŋo kaŷënanaxën Kaxanu endewën eŋ. ³² Gayikwa Kaxanu dëŋ seß babi benëng bend bela beŋ eno mëšenënd, ebi masinaxën axaŷënan irexëm in.

³³ Ata Kaxanu bon raf ko, orenik orexëm ol, banjëlan bandexëm baŋ mbaŋ siwëk! Er faŷ ko gër emëkw edexëm in, ang ko rind beŷ ak, ala ax nangënd na. ³⁴ Enimin, ala ax gi ex na ar kë nangënd ojëlan od Axwën ok, ala ax gi ex na ar hik afelëra arexëm. ³⁵ Ala ax gi ex na ar yël këŋo ŷëŷ Kaxanu, do Mëŋ exo cena eŋo mašën. ³⁶ Beŷ bën dek gër ndexëm xaniwëk paß gë mëŋ hik. Enjaran eŋ mëŋ xwënëk din ir din. Amen!

12

End aniyän angašax eŋ

¹ Awa bëmaŷe axara xara këmun, gayikako Kaxanu axaŷënan xaŷënan këŋo endewën eŋ, kemënayin eno yël beman bendewën beŋ ang šadaxa ißëngw, iwënëk, ir ko ñan fo. Mondako ex cale ind ang ŷapëk in. ² Këren diyand na gër ngwën ro ang këni liyand bër aŋo kwëta ex na Kërisët ak. Barikan tebino Kaxanu exo nëngwët onden ondwën oŋ, eŋun pënixënënd er ŷandi këŋo en dind in: enjekax eŋ, gë er ñan ko in do gë er šenene in.

³ Paß gë oyekax or yël ke Kaxanu ol këmun felaxënënd ala kala ang hi kën ak, dindëlexo gë oxor or ekwëta ed yël këŋo Kaxanu el, këren dafënarand na. ⁴ Enimin, biyi eman emat fo šot këne. Barikan gër eman eŋo owal odanjëm barëk do wal ir ex yo gë andiyen andexëm ex. ⁵ Awa biyi ado ga ŷëmb këne, eman emat hi këne gër Kërisët do ašosar šosar këne ang owal fo andëbi rebi aŋ. ⁶ Ala kala gë anjëla pit hi ko, ang yël këŋo Kaxanu ak paß gë oyekax orexëm ol. Angëmëne ang hi këne ak ala yël këŋo na epemëra ed eyeyan ed Kaxanu el, pemindëlexo gë ekwëta, ang rek eyeyan elo ak. ⁷ Angëmëne eŋo yël andiyen and edëcara ed bela aŋ, kemënalexo ebi dëcarand. Angëmëne osëyali ex, tëyalindëlebi bela bën. ⁸ Ar yël këŋo ekemën ed bela an, kemënalexo ebi kemënënd. Ar gë anjëla and ebi yëlërand an, kemënalexo ebi yëlërand bela bën gë obal osëm. Ar yël këŋo edëngweli ed bela el, dëngwelindëlebi šenene. Ar yël këŋo axaŷënan an, dëcarayindëlebi bela bën gë onënga fo.

* 11:27 11.27 Esayi 27.9

⁹ Aņana andewën aņ gilex aņana and dal. Cusin eñëņenax eņ, do dëkaleņun enjekax eņ. ¹⁰ End aņana and gër aminëmëra and gër Yesu eņ cëņ, dëkërinđën gë owëkw onëngax fo andewën rewën aņ. Ala kala dëngwindëlexo gër epëb ed bošandaŵ. ¹¹ Kemënayindën gë obal osëm, këreņun kwëlarënd na. Caleyindën gë onden onjekax, do diyenindëno Axwën an ang okadëp fo. ¹² Nëngandërayindëleņun end er kën yarënd eņ. Buņayindën sam en torond do caleyindën din. ¹³ Dëcarayindënëbi okëreceņ ocandax ok. Mëlayayindënëbi aye bëliyer bën.

¹⁴ Calenindënëbi bër këņun rixërand bën, karanindënëbi benjekax, kërënebi karend na. ¹⁵ Nëngandërayindëleņun andamat gë bër këbi nëngandërand bën, tesindën gë bër kë sesënd bën. ¹⁶ Wëlërinđën andewën rewën aņ. Nandiyindëleņun en di bebër bak bën, kërënyëländ na wën bësëm hi kën. Kërenyëländ na bëte mëne wën fo ex bër nangërak bën.

¹⁷ Ala kërëno mašënenđ na eñëņenax end rin këņun eņ. Kemënayin en dind enjekax end këni ñan bëla dëk eņ. ¹⁸ Angëmëne awënd wëndëk, diyindën gë oxor orewën ol en cotaxën angwëlëra and gë bëla dëk aņ. ¹⁹ Wën bëmaŷe bënd ke balënd mbaņ bëņo kërëni kitindën na gë andewën beŷ bën. Barikan tebënino Kaxanu oxoŷ ol, gayikwa aŷëgw ŷëgw këni:

«Wëno ki ŵašan!

Wëno kë ŵašënd eñëņenax end këni rind eņ, re ko Axwën an[☆].»

²⁰ Bëte are re ko: «Angëmëne ar xoŷër këņun an xor këņo enjo eņ, yëlëlo er ko yamb in. Angëmëne men sel këņo, yëlëlo exo ceb. Angëmëne mondako këy rind ata këņo hi nangëde oyen or gë xodux xob këy gër gaf irexëm[☆].» ²¹ Bëñal eñëņenax eņ gë enjekax eņ, bari kërëxi bëña na ecëñëxët eñëņenax eņ.

13

End epëb ed bëlëngw eņ

¹ Ala kala pëbindëlebi bëlëngw bën gayik alëngw ar ex yo Kaxanu yël këņo olëngw ol. Bëlëngw bër hik yo, Kaxanu këbi yëlënd owun ol. ² Gayikako mëņ rëpënek owun ol, ar këņo xeyënd olëngw an anëka këņo wëšenënd Kaxanu. Bër kë ñëpënd eņo bën awa Kaxanu anëp këbi nëp. ³ Enimin, angëmëne enjekax këy rind, bemun beņ ani gi ex na monjëda. Barikan angëmëne eñëņenax këy rind, yëdalëbi. Ba kërëyo yëdand na alëngw an nde ŷandi ki? Awa diyind enjekax eņ ata ko ñan endey eņ ⁴ gayik mëņ ariyenin and Kaxanu hi ko ey dixënenđ enjekax eņ. Bari angëmëne eñëņenax eņ këy rind, yëdalo alëngw an gayik ax gi ex na mama fo šot ko ojaŵ od exi kadac gë ayambën in. Enimin, Kaxanu fana këņo exo gi ariyenin ar Kaxanu gër ekadac ed ar kë rind eñëņenax yo. ⁵ Mëņ ex, aŷap ŷapëk eyëbi pëb bëlëngw bën, xarak ax gi ex na këdi ki xoŷën Kaxanu fo, barikan ga nang këy mondako ŷapëk ey dind.

⁶ Gayikako bëriyenin bër gofërëne bën, Kaxanu këno riyeninënd mëņ kën wëdaxënënd šagale in. ⁷ Awa mašino ala kala er ŷapëk eno maš in: medënino šagale in ar ŷapëk exo kana an; ar ŷapëk eno cos

ÿeÿ an, cosino; ar ÿapëk eno yëda an, yëdayino; ar ÿapëk eno pëb an, pëbino.

End ebalër enj

⁸ Ala këren bayir na ÿeÿ ang ax gi ex na ebalër ed andewën rewën el. Ar ñan këno ašandaÿ anj anëka ñata ko er rek acariya in. ⁹ Enimin, bapela baño: «Ax gi ex na mondi orekar ol, ax gi ex na monaÿ, ax gi ex na mondeka, ax gi ex na moñandi er xwën ko ašandax in» do gë dek band bayik bañ, gër eyeyan elo barëk: «Balindëlexi end ašandax enj ang ki balënd end gaf irey ak.» ¹⁰ Ar këno balënd end ašandaÿ enj año menan na: añana anj kë ñatand er rek acariya in.

End omakaw ond Kërisët enj

¹¹ Balëkënaliyindën nëmëc bakey baño gayikako anang nang kën bebër këne liyande gë okey oko bën: anëka ñatëguk apëxëd and en nëngëta gër akwëd anj. Elod ga xwëta këneñone Kërisët, gërëgako xurik ex taxëgu akey and kë ñata apexa andëbi anj. ¹² Anëka wëdëk mbañ, gogo kë xey. Awa tebëne betëmbak bend këne rinde gër ecamëdan beñ, do cudane ang acud fo oÿënga or emer or angoben oñ. ¹³ Diyandëne šenene, gë end këne šonënde këm. Kwëÿëtane ekureliran el, gë ošëb ol, gë asëk alakirand fo in, gë eñac enj, gë batakëra bañ, do gë oyakëraxi ol. ¹⁴ Matino Axwën Yesu Kërisët do din këren teb na eñun dëngwëna oñandi od eman ok këdi kën wata bend këno eman nënganënëd beñ.

14

End enëpër enj

¹ Mëlayayindëno aye ar sitarak gër ekwëta an, gë ecampëre këm. ² Gako ang hi kën ako, ar xemëk gër ekwëta an afëni fëni këno mëne mëñ axor ko xor exo yamb beÿ dek. Barikan ar sitarak an, bebëlëg bër wicëgu këni në andëda fo ko xor exo yamb, ax gi ex na beÿ dek. ³ Ar kë yambënd beÿ dek an, këreño cus na ar bayik ax yambënd na an. Do ar ax yambënd na an këreño nëp na ar kë yambënd beÿ dek an gayik Kaxanu bën tak bëxi wëlaya këbi. ⁴ Wëj noÿo wa hi këy mëñ këyo nëpaxënëd ariyenin ir ala an? Xwëša ko gër andiyen ba wëc ko, Axwën arexëm an nangëk. Do axwëša wa ko xwëša gayik Axwën an axor ko xor eño kwëšan.

⁵ Ang hi kën ako, abat exo yëland akey exëna and xucak ex këbën, ajo exo yëland dek gwër fo xëbënëk, ala kala paÿëlexo gër emëkw edexëm ang ko yëland ak! ⁶ Ar këno xëbënanënëd nëmëc bakey bandëmar an, eño pëbaxën Axwën an ko rixënëd mondako. Ar kë yambënd beÿ dek an, në end Axwën ko yambaxënëd gayik ašëkwa këno šëkwand Kaxanu. Ar bayik ax yambënd na an, në end Axwën bayik axo yambëxënëd na gayik mëñ bëte ašëkwa këno šëkwand Kaxanu. ⁷ Enimin, gabatak ax diyand na në end gaf irexëm fo. Bëte gabatak ax cësënd na në end gaf irexëm fo. ⁸ Angëmëne aliya këne liyande, në end Axwën këne liyande do angëmëne ašës këne šësënde në end Axwën këne šësënde. Awa këne liyande ba këne šësënde, mëñ xwën këbo. ⁹ Angëmëne Kërisët ašës šës baxo do xani ko gër ecës, exo gixën Axwën ar bëšëšëk do bëbëngw rixën ko mondako. ¹⁰ Mëñ ex wëj ine këyo nëpaxënëd imaÿe indey in? Wëj ine cëñ këyo šusaxënëd

imaÿe indey iŋ? Enimin akey amat, biyi ðek ayaka këne yakaye gër kiti ind Kaxanu ebo kitixën. ¹¹ Ga ÿëgw këni:

«Wëno Axwën aniyan an rek,
bela bën ðek afoxi këni foxi gër lëngw iram
do ala kala gë eyeyan ed enëng endexëm el,
ko ŷana eŋo ðuwand Kaxanu^{✱1}»

¹² Mondako këne yakaye abat abat gër lëngw ir Kaxanu ene deyaxëne ba mondake bane liyande.

End eðënan ed eñëŋëanax abinëx eŋ

¹³ Awa kërene kitirënde na andëbi rebi aŋ. Barikan calayindën en kwëÿëta edi ed er këŋo lënan eñëŋëanax imaÿe indewën iŋ, do exo ðif. ¹⁴ Wëno aye nang këme do fëni ke ga ðar këmi gë Axwën Yesu, mëne eyamb eyamb ebuyaraxik ax gi ex na. Barikan angëmëne ala exëna ar kë yëland er hi bax exo yamb in ebuyaraxik ex, awa ebuyaraxik ex gër ndexëm, kërexo yambëð na. ¹⁵ Angëmëne në end eyamb yamb këyëŋo ðëndënenëd imaÿe indey iŋ, awa ayo masinënd na mëne abal ki ðalënd endexëm eŋ. Këreyëŋo nemin na imaÿe indey iŋ në end er këy yambënd, xarak Kërisët në endexëm şës ko bête. ¹⁶ Awa angëmëne ðoşandax arena kënun rena, këren yambënd na eyamb yamb ed kën yëland wën ejekax ex. ¹⁷ Enimin owun or Kaxanu ol ex, end or şenene ex, gë end obetak ex, do gë end onënga pað gë Angoc Amënek aŋ, ax gi ex na end eyamb yamb, ba eşëb-ceb. ¹⁸ Gayikwa ar këŋo sëfënd mondako Kërisët ang xadëp fo an, Kaxanu anëngan këŋo nënganënd endexëm eŋ do bête bela bën anëngan këbi nënganënd endexëm eŋ.

¹⁹ Awa calandëne ene diye er këbo wëlanëgu aketëxeta in do gë er këbo xemën gër ekwëta ed Kaxanu andëbi rebi in. ²⁰ Wëj kërey nëxen na andiyen and Kaxanu aŋ në end eyamb yamb. Dal ex mëne eyamb yamb ir ex yo emënek ex, ðari ax ye ex na eðënan ed ala eñëŋëanax el në end eyamb yamb el. ²¹ Aye yek ekwëÿëta ed ðek er këŋo lënan eñëŋëanax imaÿe indey iŋ, hik ŷas, hik ngoy do gë ðek beber bayik bën. ²² Ekwëta ed şot këy gër emëkw edey el, bayilexi wëj fo gër lëngw ir Kaxanu. Nëngandërayindëleŋo ar bayik ax nëpayand na mëŋ dëŋ an gër beber ko sanand exo yamb bën. ²³ Barikan ar këŋo ðëpëgënanënd an, anëp nëp këno gayik er ko rind in ax gi ex er gër ekwëta. Xarak ðek er bayik ax gi ex na er gë ekwëta in, eñëŋëanax ex.

15

End aminëmëra and gër Kërisët eŋ

¹ Bëmaÿe, biyi bër xem këne gër ekwëta bën, aÿap ŷapëk enëbe buŋanënde bëmaÿe bënd sitarak bëŋ, kërene calande na er këbo nënganënd biyi fo in. ² Ang hi këne ak, ala kala calayindëlexo exo dind er këŋo nëngan aşandaş in, er yek do kë xemënëd gër ekwëta in. ³ Enimin, Kërisët abaxo şala na exo di er këŋo nënganënd mëŋ fo in. Ax gi ex na nde endexëm eŋ aÿëgw ÿëgw këni:

«Ocir od bër baxi şirënd ok,
wëno bane şirënd^{✱?}»

⁴ Gayikwa ðek er ÿëgw këni gër akarëk in, biyi këbo sëyalind, ene cotaxëne er këne yarënde in, gë ekemëna do gë ekapina ed këbo

yëlënd Oñëgw Omënëk el. ⁵ Kaxanu, mëj ar këjun rëcand en kemaxën do en kapinaxën an, këjun yëlënd angwëlëra aņ andewën rewën ang këjo ýapanënd Yesu Kërisët ak. ⁶ Ata mondako këjun xet wën dek do eno cëkwënd gë oniw obat Kaxanu, Sëm ir Yesu Kërisët, Axwën arebi an!

End Atëfëtan aņ gër benëng dek eņ

⁷ Awa mëlayarin wën bête ang wëlaya këjun Kërisët ak nê end enjaran end Kaxanu na. ⁸ Ga re këme Kërisët yow bax hi ko ariyenin ar Bëšëwif do ñata ko bebër bëya babi Kaxanu bëxarëk bërebën bën ex watixën ðal ir Kaxanu in. ⁹ Bête ayow yow baxo nê end bër ax gi ex na Bëšëwif eno ðuwaxën Kaxanu nê end axaýënan irexëm ang rek Oñëgw Omënëk ak:

«Mëj ex, ašëkw këmi ýana mi cëkwënd gër Amara and bër ax gi ex na Bëšëwif do ayas këme yas oŵac orey ol*.»

¹⁰ Are re rek bête:

«Wën bër ax gi ex na Bëšëwif bën, nëngandërayindëleņun gë bër ex bulunda ir Kaxanu bën!» ¹¹ Do bête: «Cëkwëndëno Axwën an wën dek bër ax gi ex na Bëšëwif bën! Benëng bend bela beņ dek cëkwëndëleno*.»

¹² Aýëgw ýëgw ko bête alaŵënel Esayi:

«Arandëwëra and Isayi an kë šanayaw Axani ko xani ebi kaðac bër benëng becëxe, Do bër benëng becëxe bën, ayar këni ýana eni yarënd endexëm eņ*.»

¹³ Awa Kaxanu, mëj ar këno yarënd an, yëlëleņun onënga ol gë obetak or ex yo ga xwëta këno ako. Do ang kën yarënd ak bašërël ex gë panga ind Angoc Amënëk in!

End andiyen and Pol eņ

¹⁴ Endewën eņ cëj bëmaýe, mo pëni fëni ke mëne gër owëkw orewën oyekax, gë orenik lëbëk do mëne axor kën xor en pelërend andewën rewën aņ. ¹⁵ Barikan gër bend mar, ayëxw yëxw këme ðe mun ñëgwënëli mun kwitanaxën bend nang kën anang dëņ. Mondako ýëgwënëli këmun gayik wëno Kaxanu yata ke gë oyekax orexëm ol ¹⁶ me gi ariyenin ar Yesu Kërisët gër bër ax gi ex na Bëšëwif. Axemëna xemëna këme ðe gër andiyen aņo, gër epemëra ed Atëfëtan and Kaxanu. Mondako këni yëlayaxën gër ndexëm bër ax gi ex na Bëšëwif bën ang šaðaxa ir këjo nëngan, šaðaxa ir ko wënën Angoc Amënëk fo. ¹⁷ Awa ga bar këmi gë Yesu Kërisët këme xoraxënënd me cëkwaya nê end andiyen and këmo rinënd Kaxanu na. ¹⁸ Kërisët kë riyenind pað gë wëno eni maxën end Kaxanu eņ bela bër ax gi ex na Bëšëwif bën, ýoweý ame yëxw na me deya mëne wëno rik gë andam. Ata gë eyeyan ed bamëni felënd el do gë er bame rind in riyeni ko ¹⁹ gë panga ind Angoc Amënëk in, mëj bax ŵasinayaxënënd becarax do gë bërëcaxik. Ga ýanaw këme gër Yerusalem xali ñatëgu këme gër ebar ed Iliri, asëfëtan sëfëtanðeraw këmëni bela bën Atëfëtan and Kërisët aņ. ²⁰ Mbaņ xemëna këme enangën ed Atëfëtan el gër ed bayik elod

* 15:9 15.9 Acariyakinëm 32.43 * 15:11 15.11 Calemoñëw 117.1 * 15:12 15.12 Esayi 11.1, 10

ani wël bana end Kërisët. Mondako riyeni këme këdi këme bëteli edëda ed ala ašëxe. ²¹ Mondako rek Oñëgw Omënëk ok:

«Awël këni wël bër anëbi tēfëtan bana bën,
Afëni këbi fëni bër elod ani wël bana endexëm bën».

²² Nē end andiyen aŋo bayik ame korëli ex na bakëlëbëd bandanjëm mun nëngali. ²³ Barikan gërëgako, nē er këme riyeni ax bo ex na gër owar oŋo, do bënny rik elod ga ŷandi ke xali me yeli gër ndewën. ²⁴ And këme yend ond gër ebar ed Esëpañ aŋ, yëla këme awatër këne watëre me kucaxënëx. And këbo xeyëra bakey do exe nëngandëra tēkër na gër ndewën aŋ, ata laŋëtax done.

²⁵ Barikan gërëgako nē eye me gër Yerusalem, okëreceŋ od fën ok këmeni wëlanënd ŷey. ²⁶ Enimin, bëmaŷe bënd gër bamara band gër owar or Masedëwan do gë Akayi bëŋ barëndërëk kodf enëbi dëcaxën bëwënëk bër xaŷënëk gër Amara and Yerusalem bën. ²⁷ Moñandi ŷandi babi eni di eŋo, do aŷap ŷapëk enëbi dëca mondako. Gayikwa angëmëne bër ax gi ex na Bëšëwif bën ašot šot këni apexa aŋ, aŷap ŷapëk enëbi dëcarand Bëšëwif bën gë napul ir gër ngwën ro ir šot këni in. ²⁸ Wëno and këmeni fëxwën olawën olo aŋ, ašapali këme šapali gër ndewën and këme xani ond gër ebar ed Esëpañ aŋ. ²⁹ Anang nang këme mëne and këme yeli ene watëre aŋ, oyekax osëm or Kërisët këmun wëlanëli.

³⁰ Barikan axara xara këmun, bëmaŷe, gë Axwën Yesu Kërisët do gë aŋana and Angoc Amënëk aŋ, kemënaŷin en calend ang bër okaxër fo, do karandëne oyekax ol gër Kaxanu. ³¹ Karayindëno exe dacët gër otaxan od Bëšëwif bër ax ma ex na end Kërisët gër ebar ed Yude bën këdi këne sëra. Karanine ene kaca šenene fo okëreceŋ od gër Yerusalem ok, do eni kana gë onënga fo andiyen and oyël or këmeni wëlanënd aŋ. ³² And kë hi mondako aŋ fo këme xor me yeli gër ndewën gë onënga fo, angëmëne aŷa ŷa ko Kaxanu me teŷtaxëd bakey. ³³ Awa Kaxanu yëlëleŋun obetak orexëm ol wën dek! Amen!

16

Ecëmar el

¹ Anëka këmo lawënëlinde gër ndewën Febe, imaŷe indebi ind ex jakër isoxari gër Amara and gër Saŋëkere in. ² Mëlayayino šenene nē end Axwën ang kënebi wëlayand bëwënëk ak. Giyin bëwelëk bër eno dëcara gër er këŋo bal yo gayik mëŋ mbaŋ këbi rëcarand bëmaŷe bëndanjëm, ado wëno dëŋ mbaŋ ke rëcarand.

³ Cëmayinëbi Përisëka gë icën indexëm in Akilas, bër bar këmi andiyen and Yesu Kërisët bën. ⁴ Bën ex bër fece këbi ecës eni pexënaŷen aniyen andam bën. Dek bamara band bër benëng becëxe baŋ këbi šëkwand, ax gi ex na wëno fo. ⁵ Cëmayinëbi bëte bër gër Amara and gër iciw ind Akilas gë Përisëka bën. Cëmayino lawo iram Epayinetos, ar pëlöt gër yomb iram an, ar hik edaŋ eñanar ed xana ko Kërisët gër ebar ed Asi el. ⁶ Cëmayino Mari, mëŋ mbaŋ riyenin këŋun. ⁷ Cëmayinëbi bëram bën, bër fëra banëbo nē erebat bën: Andëronikos do gë Yuniyas. Bën mbaŋ wëli këni gër oparëxanda gër andiyen and Axwën, do bën lëngwëtëk gë wëno gër oxëreceŋ. ⁸ Cëmayino Ampëliyatos, ar ke balënd mbaŋ ga bar këmi gër Axwën

an. ⁹ Cëmayino Irëbeŋ, ar bar këmi gër andiyen and Kërisët an. Cëmayino bëte Esëtakis, lawo ir ke balënd mbaŋ in. ¹⁰ Cëmayino Apeles, gër aniyen andexëm ŝanayak mëne and xwëta këŋo dëŋ ex Kërisët. Cëmayinëbi bër gër ekun ed Arisëtobul bën. ¹¹ Cëmayino Erodioŋ, aram an. Cëmayinëbi bërëwāk end Axwën gër ekun ed Narësis bën. ¹² Cëmayinëbi Tërifena gë Tërifosa, bëmaŋe bëtoxari bëndam bënd riyenin këŋo mbaŋ Axwën bëŋ. Cëmayino Perësid, imaŋe itoxari ind ex pëlöt gër yomb iram in, mëŋ bëte mbaŋ xemëna ko gër andiyen and Axwën. ¹³ Cëmayinëbi Rufos, ar yata këŋo Axwën an, do gë nëm irexëm ir wëlaya baxe wëno ang itox indexëm ak. ¹⁴ Cëmayinëbi Aseŋëkëritos, gë Fëlegoŋ, gë Erëmes, gë Patërobas, gë Erëman, do gë bëmaŋe bënd hi këni nè er ebat bëŋ. ¹⁵ Cëmayinëbi Filologos, gë Yuliya, gë Nereya, gë iminëm itoxari indexëm in, gë Olumëpas, do gë dek bëmaŋe bënd exëni Amara amat bëŋ. ¹⁶ Awa cëmarin andewën rewën aŋ, do en megarëra ang bëmaŋe bënd acël amat fo gayik okëreceŋ hi kën. Bamara band Kërisët baŋ dek këŋun ŝëmand.

Bapela bapelatar baŋ

¹⁷ Bëmaŋe axara xara këmun, titinalindënëbi bëxapëndër bën, gë bër kë lënanënd eñëŋënaŋ bën, do gë bër kë ŝembëtënd er kënun sëyalind bën, kwëŷëtayinëbi. ¹⁸ Gayikwa bërako rako bën okadëp od bacël bandebën fo hi këni, ani gi ex na okadëp od Kërisët, Axwën arebi an. Barikan gë oyeyan onëngax oŋ kënebi yifand bër gë onden ond ŝenene bën. ¹⁹ Barikan wën, bela dek nangërak mëne mbaŋ këno baxëtënënd Axwën an. Ata wëno dek ke nënganënd endewën eŋ. Barikan ŷandi ŷandi ke en gi gë orenik or en tëfaxënënd benjekax bëŋ, do en kwëŷëtaxënënd dek beñëŋënaŋ bëŋ. ²⁰ Nangin mëne Kaxanu, mëŋ ar kë yëlënd ofetak an, gogo këŋo lat Sindan dila gër osapar orewën. Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëleŋun oyekax orexëm ol!

²¹ Timote, ar bar këmi andiyen and Kërisët an këŋun ŝëmand. Aŝëma kënun ŝëmand bëte bëräm bën: Lusiyos, gë Yasoŋ, do gë Sosipater. ²² Wëno Terëtiyos, aŷëgw an këŋun, ŝëmand wën bër bar këne gër Axwën bën. ²³⁻²⁴ Aŝëma këŋun ŝëmand Gayiyos, axwën iciw ind gër ed hi këme an, do gë bër gër Amara and gër ndebën bën. Aŝëma këŋun ŝëmand bëte Erasët, aŷëxëta ar kodı ir angol an, do gë imaŋe ind këno wacënd Karëtos in.

Cale ipelatar in

²⁵ Duwanëŋone Kaxanu, mëŋ ar xorëk eŋun kemën an, ang këme femërand Atëfëtan and Yesu Kërisët ak, ang ex enang ecarax end ŝon baxo Kaxanu elod ga ŷanak aniyen ak. ²⁶ Barikan gërëgako, ecarax eŋo ŝanayak paŋ gë Oñëgw od bëlawënel ok, ang babi felënd Kaxanu ak, mëŋ ar hik din aŋ, enëbi nangëndëra bela bën. Mondako ri ko eno kwëtaxën, do eno tëfaxën benëng bëŋ dek. ²⁷ Awa Kaxanu, mëŋ ar ex gabat ar gë orenik an, kwënëlexo din ir din enjaran eŋ paŋ gë er ri ko Yesu Kërisët in! Amen!

Kayëta iyanar ir Bëkorenjët in Lilaya in

Akayëta aŋo ex aňanar and yëgwën bafi Pol Okëreceŋ od gër Amara and Korenjët aŋ. Mëŋ ebox aňanar ar nangëndëra bafi Atëfëtan and Yesu Kërisët aŋ. Okëreceŋ oko axucarëra bafi xucarërand gër Amara andebën xali fitarëra këni bëmëxwër bëmëxwër. Bërëmar ari bani rind orekar ol xali abat yëraya këŋo asoxari ar sëm an. Bëte awacër bani wacërënd gër kiti iŋ gër bër ax gi ex na okëreceŋ. Pol ayaka yaka bafi bëte ga wëkara bano: end eňër ed okëreceŋ eŋ, gë end olaş eŋ, gë end ecemar ed Axwën eŋ, gë end banjëla band Angoc Amënëk eŋ, do gë end ekani ed gër ecës eŋ. Akayëta aŋo kë sëyalind mondake yäpëk eni dind bërëwäk end Yesu Kërisët bën gë bamërëwëra band fitarëk kë gë eyeyan ed Kaxanu baŋ. Er ex gër akayëta in:

Ecëmar el do gë cale ind ecëkwa iŋ: 1.1-9.

End egi ed arabat në end Yesu Kërisët eŋ: 1.10–2.16.

End ekwëta ed osëyali or oparëxanda eŋ: 3.1–4.21.

End ola or yäpëk gër Amara eŋ: 5.1–7.40.

End yäs er oyel or řaş kënebi gër olaş eŋ: 8.1–11.1.

End ang yäpëk cale ind Amara eŋ: 11.2–14.40.

End er wacayak ekani ed gër ecës eŋ: 15.1-58.

Bebër fëna baxo Pol bën: 16.1-12.

Bapela bepelatar baŋ: 16.13-24.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, ar yata këŋo Kaxanu ga yandi këŋo me gi parëxanda ir Yesu Kërisët an do gë abaŋe Sosëten, ² këŋun yëgwënëlinde wën Amara and Kaxanu and gër Korenjët aŋ. Yesu Kërisët yata këŋun do wac këŋun en gi bulunda iwënëk irexëm, wën bër kë xëland oŋac orexëm bën ang biyi ak do gë dek bër këŋo řalend gër ed ex yo ar ex Axwën arebën, do arebi an. ³ Awa Faba Kaxanu do gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëlenun oyekax ol do gë obetak ol!

End benjekax bend gër Yesu Kërisët eŋ

⁴ Aşëkwa këmo şëkwand Kaxanu nand ex yo end oyekax or yël këŋun paş gë ebar ed řar këmi gë Yesu Kërisët el. ⁵ Gayikwa ga řar këni gë mëŋ řotaxën këni enjekax end ex yo, eyeyan ed ex yo, do gë onangëran or ex yo, ⁶ gayikako osede or Kërisët ol aşanaya řanayak gër ola orewën. ⁷ Awa gërëgako, gër banjëla band ko yëlënd Kaxanu në end oyekax orexëm na, gamatak an can ex na and këno řëninde exo canayaw Yesu Kërisët, Axwën arebi aŋ. ⁸ Mëŋ këŋun xemën bëte xali gër eŋata en gixën gë end kënun nëp këni yatir ko řakaw Yesu Kërisët, Axwën arebi an. ⁹ Kaxanu ar mokwëta hi ko, mëŋ ex ar wac këŋun gër ebaŋer ed në end Aşëniw Yesu Kërisët, Axwën arebi el.

End bakucara band gër Amara eŋ

¹⁰ Bëmaŋe, axara xara këmun gër oŋac or Yesu Kërisët, Axwën arebi an, wëlërinde. Cotin anjëlan amat, onden omat, oňandi obat, do këreŋun kucarërand na gër amara andewën. ¹¹ Bëmaŋe, yama bër ekun ed Këlowe bën ga felati këne nde mëne batakëra exëna

mërëxand irewën. ¹² Awël wël këme mëne ala kala mondako ko yeyanënd: «Wëno ar Pol hi këme!» Ajo exo de: «Wëno ar Apolos hi këme!» Ajo bëte: «Wëno ar Kefas hi këme!» Ajo bëte: «Wëno cëj ar engu end Kërisët hi këme!» ¹³ Kërisët nde şapërëk mondako? Pol nde fika bano në endewën? Gër owac or Pol nde buyi kënun? ¹⁴ Aşëkwa këmo şëkwand Kaxanu gayik ang hi kën ak, gabatak amo buyi ex na, ang ax gi ex na Kërisëpos do gë Gayiyos. ¹⁵ Ata ala ax kor na exo de mëne gër owac oram buyi kënun. ¹⁶ Iyo abuyi buyi këmeni bëte bër ekun ed Sëtefanas bën, gër ga ex yo, ame nang ex na ba ala aşëxe buyi këmo na. ¹⁷ Kërisët lawënëgu ke me pemërand Atëfëtan aŋ gër bela. Xarak ax gi ex na me yeyanënd gë orenik or bela, ax gi ex na mëni buyind, këdi kë yep ecës ed şës ko Kërisët gër kërëwa el.

End panga do gë orenik or Kaxanu eŋ

¹⁸ Enimin, epemëra ed ecës ed Kërisët gër kërëwa el, ofënerëx ex gër bër nambërak. Barikan, gër biyi bër fex këne, panga ind Kaxanu ex. ¹⁹ Gayikwa Oñëgw Omënëk ok rek:

«Alaŋ këme lawë orenik or bërenik ol, Awëlëbël këme wëlëbël onden ond bër nangërak oŋ*.»

²⁰ Feye exo arenik an? Feye exo aşalen an? Feye exo ar kë şampërend bend gër ngwën ro an? Ax gi ex na nde Kaxanu wëlëbëlëk orenik or bër gër ngwën ro ol xali hik ofënerëx? ²¹ Enimin, gayikako bërenik bër gër ngwën ro bën gë orenik orebën ol ano nang ex na Kaxanu, ata gë ofënerëx or epemëra el yapan këjo Kaxanu ebi pexënënd bër wak bën. ²² Gayikwa Bëşëwif bën kë wëkand becarax do bër benëng becëxe bën këni şaland orenik ol. ²³ Xarak biyi, end Kërisët ir fika bano eŋ këmi femërand, ata endey eŋo këni fokërend Bëşëwif bën, bëte eŋo ofënerëx ex gër bër ax gi ex na Bëşëwif. ²⁴ Barikan gër bër wacëgu këbi Kaxanu, hi këni Bëşëwif, hi këni bër benëng becëxe, Kërisët ijo, panga do orenik or Kaxanu exo. ²⁵ Gayikwa ofënerëx or Kaxanu ol renik nëmëc orenik or bela ol, do ositara or Kaxanu ol nëmëcak ojaŋ od bela ok.

²⁶ Bëmaŋe, yëlarayin nobën hi kën, wën bër wac këjün Kaxanu bën: bërenik ax gi ex na gër owat or bela, bangwëlik ax gi ex na, bër gapak bën ani nëmëb ex na mërëxand irewën. ²⁷ Barikan Kaxanu wa sanak bebër fënerëxik gër ngwën ro bën ebi bëlandëraxën bërenik bën. Bëte mëj yata këbi bër sitarak gër ngwën ro bën ebi cëfënanaxën bër gë ojaŋ bën. ²⁸ Kaxanu sanak bëte bebër bak gër ngwën ro bën, bebër yaf këni bela bën, bebër yoweŋ ax gi ex na bën, exo yepënanaxën bebër fëb këni bën. ²⁹ Mëj ex, ala ax kor na exo dafëna gër lëngw ir Kaxanu. ³⁰ Xarak paŋ gë mëj baraxën kën gë Yesu Kërisët. Yesu Kërisët wëlanëgu këbo orenik or Kaxanu ol do bëte gë or şenene ol, owënëk ol do gë apexa aŋ. ³¹ Awa ang rek Oñëgw Omënëk ak: «Ar kë rafënanand an, dafënalexo gër bend ri ko Axwën*.»

2

End osëyali or kërëwa eŋ

¹ Endam eŋ cëj bëmaŋe, and yeli këme gër ndewën aŋ, mun nangën end şon baxo Kaxanu eŋ, ame yeli bana ang ar këno şëkwënd gër

eyeyan do gër orenik fo. ² Gayikwa er ŷapan baxe and hi bane në erebat aŋ, me nang wayët end Yesu Kërisët eŋ fo, Yesu Kërisët ir fika bano. ³ Wëno dëŋ er yeli bame gër ndewën gë ola ositarak do ayëdara bame yëdarand xali baxe rëgënd. ⁴ Osëyali oram ol do gë epemëra edam el ax gi bana gë orenik or eni maxën bela. Barikan, aŷa ŷa kën në end panga ind Angoc and Kaxanu ind bax ŷanayand eŋ. ⁵ Mondako bax, eno kwëtaxën Kaxanu në end panga indexëm, bari ax gi ex na në end orenik or bela.

End orenik or Kaxanu eŋ

⁶ Enimin, orenik dëŋ ex er këmi femërand gër bela bër gë ola or faŷayak gër ekwëta in: orenik olo ax gi ex na or gër ngwën iŋo ro, ax gi ex na bëte or bemun bend gër ngwën iŋo ro, bemun bend kë nemira beŋo. ⁷ Barikan orenik oxëbëanaxik or Kaxanu, or ŷonaya baŷ ol këmi femërand. Orenik olo fenan baŷo Kaxanu ene cotaxëne enjaran eŋ, damana exo di ngwën iŋ. ⁸ Bemun bend gër ngwën ro beŋ dek, gematak ax nang bana orenik olo. Gayikwa kido anang nang bani, ano pika dona Axwën ar gë enjaran an. ⁹ Barikan ang rek Oñëgw Omënëk ak:

«Er angës and ala ax wat ex na in,
er anëf and ala ax wël ex na in,
do er emëkw ed ala ax yëlara ex na in
Kaxanu afenan fenan këbi bër ñan këŋo bën*»

¹⁰ Xarak eŋo biyi nangën këbo Kaxanu paŷ gë Angoc Amënëk aŋ. Gayikwa Angoc aŋ kë xamanënd er ex yo xali gë bend ŷonayak gër Kaxanu ak. ¹¹ Bend gër ala beŋ, onden ondexëm oŋ kë nangënd ax gi ex na ala aŷëxe. Awa bëte, bend gër Kaxanu beŋ Angoc and Kaxanu aŋ kë nangënd, ax gi ex na ala. ¹² Xarak biyi, Angoc and xaniwëk gër Kaxanu aŋ ŷot këmo mi nangaxën bend yël këbo Kaxanu paŷ gë oyekax orexëm beŋ, bari amo cot ex na angoc and gër ngwën ro aŋ. ¹³ Do biyi bend këmi yeyanënd beŋ beŷër kë sëyalind Angoc and Kaxanu ex gë eyeyan ed kë xaniwënd gër Angoc and Kaxanu el, ax gi ex na bend kë sëyalind orenik or bela.

¹⁴ Ar aŋo cot ex na Angoc Amënëk gër ola orexëm an, axo kwëtand na bend Angoc and Kaxanu beŋ. Gayikwa gër onangëran orexëm bend Angoc and Kaxanu beŋo, ofëñirëx ex, axo kor na eŋo pëni gayik gë Angoc and Kaxanu fo ko xor eŋo pëni. ¹⁵ Barikan, ar ŷot këŋo Angoc and Kaxanu an kë xorënd ex kitu beŷ dek, xarak mëŋ dëŋ ala aŋo kitind na. ¹⁶ Gayikwa gër Oñëgw Omënëk are rek:

«Noŷo nangëk anjëlän and Axwën aŋ?
Noŷo xorëk eŋo tëyali Axwën an*?»
Barikan biyi, anjëlän and Kërisët aŋ ŷot këmi.

3

End bëriyenin bër Kaxanu eŋ

¹ Bëmaŷe wëno cëŋ, er bamun felërand ang bër ex bela fo, ang bër bayik obaŷ gër ekwëta ed Kërisët fo, ax gi ex na ang bër ŷot këŋo Angoc Amënëk. ² Omër bamun yëlënd en ceb ax gi ex na ecemar, gayikwa an kor dona en yamb. Ado xali gërëgako dëŋ an kor na ³ gayik ano cot ex na Angoc Amënëk aŋ. Enimin, ga xwënda kën ako oyakëraxi,

bakucara mërëxand irewën, ax gi ex na nde beŋo kë wăsinënd mëne ano cot ex na Angoc Amënëk aŋ? ⁴ And ko rend abat: «Wëno ar Pol hi këme» do ajo: «Wëno ar Apolos hi këme» ax gi ex na nde oyeyan or bëla fo ex?

⁵ Awa noŋo ex Apolos? Do noŋo ex Pol? Ax gi ex na nde biyi bëxi bëriyenin bër Kaxanu fo hi këmi? Paß gë er felëra këmun in xwëtaxën këno Axwën an, ala kala ang yël këŋo Kaxanu ak riyeni këmi. ⁶ Wëno ned këme, Apolos xoşa ko, barikan Kaxanu rafën ko. ⁷ Do ar nedëk an, gë ar xoşak an, ŋoweŷ ani gi ex na. Kaxanu gabat, mëŋ ar kë rafënënd an, ex ar gapak an. ⁸ Ar nedëk an do gë ar xoşak an, gwër fo exëni. Kaxanu ašos këŋo šos ala kala ang riyeni ko ak. ⁹ Gayikwa gër andiyen aŋo, bër šoma këŋo Kaxanu fo hi këmi. Wën ex ošënga orexëm ol, wën ex këbe ir ko bayënd in.

¹⁰ Gë anjëla and yël ke Kaxanu aŋ riyeni këme ang abay ar xamëk obay fo. Wëno bayëk edëda ed aciŷ el, do ašëxen bëtëguk bay ko amëŋ aŋ. Barikan, ala kala balëkënalilexo ang ko bayënd ak. ¹¹ Enimin, gabatak ax kor na exo bay edëda ecëxe, ed fitarëk gë ed ex el, mëne ngëŋ Yesu Kërisët. ¹² Gër edëda elo, ado eni bay bëla bën: abat gë kaŋe, ajo bëte gë kodî, ajo bëte gë oxaŷ oxëbënëanaxik, ajo bëte gë otëx, ajo gë ecuß, do ajo bëte gë onji, ¹³ ašanaya kë šanaya yatir kiti er ex andiyen and ala kala in. Xodux ol kë nęcët ang xëbënëk andiyen and ala kala ak. ¹⁴ Ala ajo ašot ko šot acosa, angëmëne er bay ko in ax ñeg ex na. ¹⁵ Barikan angëmëne aŷeg ŷegëk, acosa axo cot na. Dal ex afex ko fex, barikan ang ar fece këŋo amëra fo ko hi.

¹⁶ An nang ex na nde mëne wën ex aciŷ and Kaxanu aŋ? Bëte an nang ex na nde mëne Angoc and Kaxanu aŋ gër ola orewën lëg ko? ¹⁷ Ar kë nëxen Aciŷ and Kaxanu an, Kaxanu anemin këŋo nemin. Gayikwa Aciŷ and Kaxanu aŋ er wënëk ex do wën ex aciŷ aŋo.

¹⁸ Ala kërex yifaya na: angëmëne ala mërëxand irewën exo yëland mëne arenik ar ang ŷapëk gër ngwën ro ak hi ko, gilexo afëñirëx, exo gixën enim arenik. ¹⁹ Gayikwa orenik or gër ngwën ro ol ofëñirëx ex gër Kaxanu. Ga rek gër Oñëgw Omënëk:

«Kaxanu këbi sëränd bërenik bën gë bamene bandebën baŋ fo[☆].»

²⁰ Are rek bëte:

«Axwën an anang nang ko banjëlän band bërenik baŋ.

Anang nang ko mëne ax gi ex na gë ofëcak[☆].»

²¹ Awa mëŋ ex, këren dafënand na në end er ri ko ala gayikwa wën xwënëk dek: ²² hik Pol, hik Apolos, hik Kefas, hik ngwën in, hik aniyan aŋ, hik ecës el, hik bënd gërëgako, hik bënd ecan ecan. Wën xwënëk dek. ²³ Ata Kërisët xwën këŋun wën bëte do Kaxanu xwën këŋo Kërisët.

4

End oparëxanda od Kërisët eŋ

¹ Awa wën aŷap ŷapëk enëbo watënd ang bëriyenin bër Kërisët, bër xwëtënan këñëfi beconëšon bënd Kaxanu fo. ² Gayikwa ar xwëtënan këno napul an, aŷap ŷapëk exo gi ar mokwëta. ³ Wëno cëŋ ado ene kitind bëla bën, hik wën, hik në aciŷ and kiti, axe balënd na gë təkër ak. Wëno dëŋ ame nëpayand na. ⁴ Gayikwa onden ondam oŋ ŷoweŷ

axe nëpënd na. Axwën an ex ar ke xitind an, ßari ax gi ex na ðe në enjo hixën këme ar ßenene. ⁵ Awa mëñ ex, wën këren kitind na andiyen and ala añ, xarak ax ñatëgu ex na pere akey and kiti añ. Cëniyin exo ßakaw Axwën an, mëñ kè ñoña kerët ßeconëßon ßend gër ecamedan ßeñ. Bëte mëñ kè nëcët ßanjëlan ßand gër owëkw or ßela ßañ. Ata Kaxanu enjo cëkw ala kala ang riyeni ko ak.

⁶ Bëmaÿe, enjun pënixën yeyanaxën këme endam en do gë end Apolos en. Mondako kën sëya mëne ax gi ex na monëmëca er ÿëgw këni gër Akayëta and Kaxanu in. Ata ßayik ala ax pitaya na, do exo dafënalind imëxwër ind sana ko in xali enjo merelind ar imëxwër icëxe an. ⁷ Enimin, inewã xuca këyo aßandax an? Inewã ßot këy xarak ani yël ex na monjël? Do angëmëne monjël fo yël këni er ßot këy in, inewã këy rafëanaxënënd nangëde ani yël ex na monjël?

⁸ Yama wën, anëka wa wëd kën, anëka ßotëra kën, anëka ÿana kën emun el biyi këm. En munëdo wa enim dëñ ata wun done andamat! ⁹ Gayikwa wëno er hixënan ke mëne Kaxanu yepën këbo biyi oparëxanda ok. Biyi ex ßër ÿoweÿ ami gi ex na ßën, er hi këmi ang ßër edaw fo. Omeleka ok do gë ßela ßën kënebo nëkonënd ang ßeßëßaraxik fo. ¹⁰ Biyi ßëfëñirëx hi këmi në end Kërisët, ßarikan wën, areni reni kën gër Kërisët. Biyi ßërëtoc këmi, ßarikan wën ßër gapak hi kën. Wën aßëkw kënun ßëkwënd, ßarikan biyi ayepën kënebo yepënënd. ¹¹ Xali gërëgako, biyi er hi këmi: ßër këbi rind enjo, ßër këbi selënd men, ßër gë ßanjëm këm, ßër kënebi xëmërand, ßër gë edëg këm. ¹² Bëte gë otaxan odebi oko dëñ këmi riyenind gë toro mi cotaxën er këmi liyaxën in. Ado enëbo cirërand ßela ßën, biyi mëni calenënd, hik enëbo dixërand, mi ßuñand. ¹³ Hik eni nëxenënd omac odebi ok, biyi mëni pelënd ßend këbi fuñara. Ata biyi ex batëxëßëx ßand ngwën ßañ, ßër ßus kënebi ßela ðek xali gërëgako ßën.

¹⁴ Mun tëyalixën ang obaß or pëlot gër yomb iram fo ÿëgwëñaxëli këmun mondako, ax gi ex na mun cëfëñinaxën. ¹⁵ Enimin, ado enëbi cotëdo ßëxadac ßër end Kërisët owëli epëxw, wëno ex sorix irewën gayik wëno sëfëtandëra këñun xali wã kën Atëfëtan and Yesu Kërisët añ. ¹⁶ Awa axara xara këmun, tëfëtëlindeñ ola oram ol. ¹⁷ Në enjo lawëñaxënëli këmo Timote, mëñ ar ex aßëñiwën ir ñan këmo mbañ, do hi ko ar mokwëta gër ßend Axwën. Mëñ këñun ÿana enjun kwitanënd ang këme liyand në end Yesu Kërisët ak. Beño këme sëyalind gër ðek ßamara ßand okëreceñ.

¹⁸ Fën gër ndewën, ßërëmar afufëñara këni fufëñarand ga këni yëland mëne wëno amun nëngali na. ¹⁹ Xarak wëno gogo këme yeli angëmëne aña wã ko Axwën an. Ata këme nang ba ine këni xor eni yeyan do eni di ßër kè rafëñarand ßëjo. ²⁰ Gayikwa owun or Kaxanu ol gë panga ex, ax gi ex na ayeyandërand fo. ²¹ Ine ÿandi këñun? Ba me yeli gë engwëña nde, ba me yeli gë añana do gë onden onjekax nde?

5

End eñac en

¹ Gër ed ex yo wëlik mëne gër ndewën, ßërëmar watak eñac en, xali abat ÿëraya këño moñëraya dëñ asoxari ar sëm an. Xarak, ado ßër año kwëta ex na Kaxanu ßën dëñ ani dind na mondako. ² Wën ases

don sesënd, ecëñëxët kën rafënarand! Arenita don renitand do eno ñwãÿ ar rik eno an, mërëxand irewën! ³ Wëno cëñ, ado bayik ame gi ex na fën gë eman endam enj, gë onden onj, nangëde në erebat hi këne fo, anëka nëp këmo ar rik endey endako rako an, nangëde në erebat hi këne fo. ⁴ And kën barër gër oñac or Axwën Yesu anj, gë panga ind Yesu Axwën arebi inj, onden ondam onj ašoma këñun šoma. ⁵ Awa ala ajo, dëxwino gër Sindan ex nemixën ola osëmbak orexëm ol, do ex pexaxën angoc andexëm anj yatir ko bakaw Axwën!

⁶ Ata end kën rafënoxën ax gi ex na dë! Aye nang kën: Tëkër fo këni rind lewir in ex pufënoxën dek pix ind negali këni inj. ⁷ Wunëtayin ngwa eñjënax end ex ang lewir ixacax fo enj, en gixën bela bëwënëk, bër ang pix ingaşax ind gë lewir këm fo. Ado anëka hi kën bëwënëk gayikwa Kërisët yëlayak šadaxa në endëfi gë Ofëna or Apexa ol. ⁸ Awa mëñ ex, dindëne Ofëna or Apexa ol gë mburu ind gë lewir këm, gë owëkw owënek do gë dal in. Bari kërene yambënde ex na mburu ind gë lewir ixacax inj: lewir ir bandixa batëmbak do gë oxey inj.

⁹ Ga yëgwënëli këmun wa gër kayëta iram mëne këren dëkërend na gë bër yëlayak gër eñac bën. ¹⁰ Bari ame de ex na de ax ñap ex na en dëkërend gë bër kë yëlayand gër ngwën ro gër añana and kodī, gër orek, ba gër olaš bën. Kido mondako bax, wën afo en canëdo gër ngwën ro. ¹¹ Gërëgako, er yëgwënëli këmun mëne këren dëkërend na gë imaÿe ind kë rend këreceñ hi ko, do exo yëlaya gër eñac, gër añana and kodī, gër olaš, gër ocir, gër ošef ba gër orek. Do ado gë ala arako rako an, këren yambërand na dëñ. ¹² Enimin, ba wëno nde këbi xiti bër ax gi ex na okëreceñ bën? Do bër ex okëreceñ bën cëñ, ax gi ex na nde wën yapëk enëbi kitind? ¹³ Bër ax gi ex na okëreceñ bën, Kaxanu këbi xiti. Ga rek wa Oñëgw Omënëk ok: «I]wãÿino asëmbak an mërëxand irewën».

6

End ekitir ed bëmaÿe enj

¹ Këreceñ ir xucar këbi gë këreceñ išandañ in, mondake ko yëxwënd eno mëla kiti gër bësëmbak, xarak gër bëwënëk wëla doño? ² An nang ex na nde mëne bëwënëk bën këbi xiti bela bër gër ngwën ro bën? Do angëmëne wën këbi xiti bër gër ngwën ro bën, an kor na nde en kiti bënd xafëxafak gër aniyand ro beñ? ³ An nang ex na nde mëne biyi kënëbe xitiye omeleka ok? Do bënd gër aniyand año ro beñ nde këne sëkwane? ⁴ Xarak, wën and këñun xucar në end bënd gër aniyand año ro anj, bër yoweÿ ani gi ex na gër Amara bën këñun xitind! ⁵ Mondako këme yeyanënd enun cëfënanaxën. Arenik gabatak ax gi ex na nde ar kë xor ebi kiti bëmaÿe bëñ? ⁶ Barikan imaÿe inj eno mac kiti imaÿe ind xucar këbi inj gër bër ax gi ex na okëreceñ. ⁷ Awa gayikako wën awacër kën wacërënd kiti, ošoÿik orewën ex. Ado enun menan, inëwa bayik an buñand na? Inëwa bayik an buñand ado enun kwëcand bacota bandewën bañ? ⁸ Wën wa këbi wënanënd bošandañ borewën do wën wa këbi xwëcand bošandañ borewën xarak bëmaÿe bëndewën exëni! ⁹ An nang ex na nde mëne bësëmbak bën ani gi na bër owun or Kaxanu? Këren yifayand na gë andewën anj dëñ gayikwa bër xwëndak eñac bën, bër olaš bën, bër kë rind orekar bën,

bësošan bësoxari bën, bër kē lakind asošan gē asošan bën, ba asoxari gē asoxari bën, ani dīl na gēr owun or Kaxanu. ¹⁰ Bēte bērek bën, bër ñanēk kodī bën, bēšēb bën, bër wēr kēbi ocir bën, ba bērek bēxēyax bën, ani gi na bër owun or Kaxanu. ¹¹ Do xarak bērēmar gēr ndewēn na, mondako hi bani. Barikan Kaxanu wēnēn kēñun, mēñ fit kēñun, mēñ ri kēñun bër šenene paḅ gē oḵac or Axwēn Yesu Kērisēt ol, do paḅ gē Angoc and Kaxanu, mēñ ar xwēn kēbo añ.

End oxēbēn or eman eñ

¹² Wēno er ex yo xor kēme me di, barikan ax gi ex na er ex yo hik gē ofēcak. Er yāndi ke yo kēme xor me di, barikan wēno, gebatak axe ñandi ex na exe bēña. ¹³ Eyamb yamb in er acēl ex do acēl añ er eyamb yamb ex. Akey amat, Kaxanu anemin ko nemin eyamb yamb in do gē acēl añ. Barikan eman eñ, ax gi ex na end eñac, end Axwēn ex, ang hi ko Axwēn ak, ar eman. ¹⁴ Ata Kaxanu, mēñ ar xanin kēño gēr ecēs Axwēn an, axanin kēbo xanin gēr ecēs biyi bēte, gē panga indexēm in. ¹⁵ An nang ex na nde mēne beman bendewēn beñ owal od eman end Kērisēt ex? Do aḵeḵ nde kēme wēḵ owal od Kērisēt ok, me cosali nē eman end asoxari aḵacaxik? Bētēdēñ! ¹⁶ An nang ex na nde mēne asošan ar laki kēni gē asoxari aḵacaxik an, eman emat hi kēni gē asoxari ajo? Ga rek wa Oñēgw Omēnēk ok: «Bēn tak bēxi, eni gi eman emat*.» ¹⁷ Barikan ar yēlayak gēr Axwēn an, angoc amat hi kēni gē Axwēn an.

¹⁸ Ata gērindēn mongēr eñac eñ. Eñēñēnax end ko ri yo ala, fac ir eman ex. Barikan ar yēlayak gēr eñac an eman endexēm eñ dēñ ko wēnanēnd. ¹⁹ An nang ex na nde, mēne beman bendewēn beñ ex Aciwš and Kaxanu and gēr ed hi ko Angoc Amēnēk and yēl kēñun do lēgēk gēr ola orewēn añ. Wēn an kwēnaya ex na wēn dēñ. ²⁰ Gayikwa Kaxanu yēc kēñun gē akanji atēm. Awa pēbindēno gē beman bendewēn beñ.

7

End eñēr eñ

¹ End yēgwēnēgu kēne eñ kēmūn yakand mēne aye yek asošan an kēreño tēkand na asoxari an. ² Barikan, kēdi kēn xwēnda eñac eñ, asošan kala ñērēleño asoxari, do asoxari kala cotēleño icēn. ³ Icēn in dinindēleño alindaḵ er yāpēk icēn eño dinēnd alindaḵ in. Bēte asoxari an dinindēleño icēn in er yāpēk asoxari eño dinēnd icēn in. ⁴ Asoxari an axo kwēn ex na eman endexēm eñ, icēn indexēm in xwēnēk. Bēte asošan an axo kwēn ex na eman endexēm eñ, alindaḵ xwēnēk. ⁵ Wēn bër yērērēk bën, kēren capērēnd na angaw añ angēmēne ax gi ex na angwēlēra, en yēlayaxēn imēd fo gēr cale. And kē xuca añ, bakayin angaw amat kēdi kēn sēkwan emēlaya ed ogaf odewēn el, do eñun nañēt Sindan in.

⁶ End kēme rend eñ angwēlēra ex, ax gi ex na apela. ⁷ Añandi yāndi ke eni gido bēla bën ang wēno ak. Barikan ala kala gē anjēla hi ko, anjēla and yēl kēño Kaxanu: abat anjēla año, ajo anjēla acēxe.

⁸ Bësošan bër gē eñēr kēm bën do gē bësoxari bēšēbēta sebēta bën, ga re kēme fon yek eni bayido ang wēno ak. ⁹ Bari angēmēne ani kor

na emëlaya ed ogaf odebën el, ñërëlexëni, gayikwa mondako ÿapëk gë ebi corënd oñandi ok.

¹⁰ End okërecej od ÿërërëk eñ cëj, Axwën an rek mëne asoxari an këreni capër na gë icën indexëm inj, ax gi ex na wëno rek enjo.

¹¹ Barikan angëmëne ašapër šapër këni gë icën indexëm inj, bayilexo icën këm. Angëmëne ax gi ex na mondako, bakarëlexëni gë icën indexëm inj. Do asošan an këreño pela na asoxari arexëm an.

¹² End bër ÿërërëk gë bër ax gi ex na okërecej eñ cëj, wëno dëj kë rend, ax gi ex na Axwën an: angëmëne imaÿe ind ex kërecej inj enjo cot asoxari ar ax gi ex na kërecej, do asoxari ajo exo ma eni ñëpa, këreño pela na. ¹³ Bëte angëmëne asoxari ar ex kërecej an enjo cot icën ind axo gi ex na kërecej, do icën injo exo ma eni ñëpa, kërexo can na gër eñër. ¹⁴ Gayikwa icën ind axo gi ex na kërecej inj, asoxari ar exo kërecej an këjo wënënënd. Bëte asoxari ar axo gi ex na kërecej an, imaÿe ind ex kërecej inj këjo wënënënd. Kido ax gi bana mondako, obaš orewën ol obuyaraxik hi doni xarak awën dëj wën këni. ¹⁵ Barikan angëmëne ar axo gi ex na kërecej an ÿandi këjo acapëra an, capërëlexëni eñër el. Amëd anjo, imaÿe inj, hik asošan an, hik asoxari an, ÷oweÿ anjo tëra na. En dīyand gër angwëlëra wac këjun Kaxanu. ¹⁶ Enimin wëj asoxari an, mondake këy nang mëne afexën këyo fexën icën indey inj? Bëte wëj icën inj, mondake këy nang mëne afexën këyo fexën alindax?

End oñandi od Kaxanu eñ

¹⁷ Awa ala kala dīyayindëlexo ang hi baxo and wacëgu këjo Axwën ak, do ang ex anjëla and yël këjo Kaxanu ak. Mondako re këme eni dind gër Bamara dek. ¹⁸ Ar hi bax axacëxac and wacëgu këjo Kaxanu an, bayilexo axacëxac do ar hi bax axacërëx an, këreno kac na. ¹⁹ Oxac ol ÷oweÿ ax gi ex na, bëte oxacërëx ol ÷oweÿ ax gi ex na. Er ÿapëk in ex edi ed ang rek šapela band Kaxanu el. ²⁰ Ata ala kala bayilexo ang hi baxo and wacëgu këjo Kaxanu ak. ²¹ Angëmëne xadëp hi bay and wacëgu ki Kaxanu an, kërey dendërand na. Barikan angëmëne axor ex ey gi ar yaya, kemënal exi gi mondako. ²² Enimin, xadëp ir wacëgu këno gër Axwën in, Axwën an racët këjo. Bëte ala ar yaya ar wacëgu këno an, xadëp ir Kërisët hi ko. ²³ Yama gë akanji atëm ga racët këjun nde Kaxanu. Awa këren gind na okadëp od bela. ²⁴ Bëmaÿe, ala kala bayilexo gër lëngw ir Kaxanu ang hi baxo and wacëgu këno ak.

End bër gë eñër këm eñ

²⁵ End odënañ obeja eñ cëj, ax gi ex na apela and Axwën. Barikan wëno dëj kë rend, wëno ar hik ar mokwëta në end axaÿënan ir Axwën an. ²⁶ Awa baxët in end ÷apan ke eñ, në end bakey bañëkaxik band hi këne gërëgako baño an, ala kala bayilexo mondako. ²⁷ Angëmëne gë asoxari ÿërër kën, kërey cala na en capër. Angëmëne ay gi ex na gë asoxari, këreyëno cala na asoxari. ²⁸ Barikan, angëmëne mondako dëj këy ÿër, ay mendëra na. Bëte angëmëne endënañ emeja eñ aÿër këno ÿër, axo mendëra na. Barikan fo nanging mëne bër ÿërërëk bën mbañ këbi ÷ana ebi cëmurand, do mëj ÿandi ke en kwëÿëtado.

²⁹ Bëmaÿe, baxët in er re këme in: amëd and bayi këbo an anëka kë romënd. Gërëgako bër gë bësoxari bën, gilexëni ang bër gë bësoxari këm fo. ³⁰ Bër kë sesërand bën, gilexëni ang ani tesënd na fo, bër

këbi nëngandërand bën, ang bër abi nëngandërand na fo, do bër kë yëcërand beÿ bën, ang ani cotëra ex na fo. ³¹ Do bër kë riyenind gë bebër gër ebar ro bën, gilexëni ang ani diyenind na enim fo. Gayikwa ngwën ino ang hik ak, axuca kè xuca.

³² Xarak wëno, aÿandi ÿandi ke en gi gë odendëran këm. Ar bayik ax ñër ex na an, bend Axwën këño balënd, ašala ko šaland exo di er këño nënganënd Axwën in. ³³ Barikan ar ÿërëk an, abal këño balënd bend gër ngwën ro beñ, ašala ko šaland exo di ang këño nënganënd alindaŵ ak. ³⁴ Do mondako ko šetëndërënd bandixa bandexëm bañ. Mondako fo ex end asoxari aÿërërëx eñ do gë end endënaŵ emeja eñ. Er këni šaland eni di wayët ang këño nënganënd Axwën ak, eni gixën bëwënëk gër eman do gër angoc. Xarak, asoxari ar ÿër këno an, bend gër ngwën ro beñ këño balënd ga ko šaland exo di ang këño nënganënd icën indexëm ak. ³⁵ End ofëcak orewën kême yeyanaxënënd mondako, ax gi ex na mun cëndën. Er ÿandi ke en cot aniyand and šenene, do en yëlaya wayët gër Axwën fo, kereñun yaja na.

³⁶ Šambenjar ir yëlak mëne ax ñap ex na eño teb endënaŵ emeja end yata baño eñër eñ axo mendëra ex na. Angëmëne anëka këño šanand oñandi odexëm ok, dilexo er ÿandi këño in, ñërëleño. ³⁷ Barikan šambenjar ir faÿëk gër emëkw edexëm mëne año ñër na endënaŵ emeja end yata baño eñ, enjekax ri ko. Barikan mëñ dëñ faÿëk eño gër emëkw edexëm exo bayixën nangërëxe asoxari, ala año nëÿali ex na. ³⁸ Ata ar këño ÿër endënaŵ emeja end yata baño an, enjekax ri ko. Bari ar año ñër ex na an rik er yek nëmëc in.

³⁹ Asoxari ar ÿër këno an, abar bar këni gë icën indexëm in ang kë nëka yo aniyand and icën añ. Xarak, and ko šës icën añ, axor ko xor exo ye eño ñër asošan ašëxe, ar ex mëñ bëte këreceñ. ⁴⁰ Barikan, ang kême yëländ wëno ak, asoxari ajo nëmëc kè ÿana eño nëngandërand angëmëne exo bayi icën këm. Wëno bëte, kême yëländ, ašot šot këmo Angoc and Kaxanu añ.

8

End ÿas er gër olaš eñ

¹ End ÿas er oyel or šadaxa kënebi gër olaš eñ cëñ, biyi dek gë enang nang hi këne, ašot šot këne onangëran ol. Barikan onangëran ol ndafënan kë lënanënd, xarak añana añ axemën kë xemënënd ekwëta el. ² Angëmëne ala exo yëländ mëne ÿeÿ nang ko na, axo nang ex na pere ang ÿapëk exo nangëdo ak. ³ Barikan ar ñan këño Kaxanu an, Kaxanu anang nang këño.

⁴ Awa end eyamb ed ÿas er oyel or šadaxa kënebi gër olaš eñ, anang nang këne mëne Kaxanu ibat fo ex, do mëne edaš el ÿoweÿ ax gi ex na gër ngwën ro. ⁵ Gayikwa angëmëne bëla exëna bër kë yëländ okaxanu exëna, od ex gër orën do gër ebar, awa okaxanu ok do gë bëxwën bën, aÿëmb ÿëmb këni. ⁶ Barikan, biyi er nang këne mëne Kaxanu ibat fo ex do mëñ ex Sëm in. Mëñ rik dek beÿ bën do biyi në endexëm këne liyaxënënde. Bëte Yesu Kërisët gabat ex Axwën arebi an. Mëñ rik dek beÿ bën do Kaxanu paß gë mëñ yël këbo aniyand añ.

⁷ Bari ax gi ex na dek fo šot këni onangëran olo. Enimin, bërëmar aŵër wër bafi ekwëta ed edaš el. And këni yambënd ÿas er oyel or

ñaš kënëbi gër edaş aŋ, er këni yëland šadaxa dëŋ ex. Ata onden otitarak ondebën oŋ ex buyar. ⁸ Xarak ax gi ex na eyamb yamb këbo sëkalind gër Kaxanu: ga yamb yamb këne, yoweÿ abo bašëta na; ga ane yamb exe na, yoweÿ abo bašen na. ⁹ Barikan titinayindën, er këŋun ŷapanënd in kërefi dënanënd na eñëŷenax bër sitarak gër ekwëta bën. ¹⁰ Gayikwa angëmëne ar sitarak an exi watënd wëj ar gë onangëran an ga këy yambënd ŷas er oyel or ñaš kënëbi gër edaş eŋ, ax gi ex na nde mëŋ ar sitarak gër onden an, ata ko yëla axor ko xor exo yamb mëŋ bëte? ¹¹ Ata imaÿe ititarak ind racët këŋo Kërisët gë ecës edexëm in, mondako ko nemi në end onangëran orey. ¹² Ga kënëbi wënanënd mondako bëmaÿe bënd sitarak bëŋ, do ga kën nëxenënd mondako onden ondebën oŋ, Kërisët mëŋ dëŋ këno wënanënd. ¹³ Mëŋ ex, angëmëne në end eyamb yamb këremo dënan eñëŷenax eŋ imaÿe indam in, din ame yamb na ŷas er olaš eŋ këdi ko wëndëra imaÿe indam in.

9

End ofarëxanda or Pol eŋ

¹ Wëno ar yaya hi këme do parëxanda hi këme. Awat wat këmo Yesu, Axwën arebi an. Ata wën ex enjekax end šanëk gë andiyen and fana ke Axwën eŋ. ² Angëmëne gër bela bëšëxe wëno ame gi ex na parëxanda, ndakaŋ wën aŷa ŷa kën mëne parëxanda hi këme. Gayikwa wën ex nanganëme ir mëne parëxanda ir Axwën dëŋ hi këme. ³ Mondako këmëni yakand bela bër ke xitind bën. ⁴ Ba wëno gër Barënbabas fo nde bayik abo ñap ex na eyambëran el do gë ecebëran el? ⁵ Abo ñap ex na nde mo ñër ala kala imaÿe itoxari ind gër Axwën? Ami kor na nde mo mëlarand ang këni rind oparëxanda ocëxe ok, gë bobinëm bor Axwën do gë Kefas? ⁶ Ba wëno gër Barënbabas fo nde ŷap këbo mi dïyand gë er këmi šotënd gë andëbi dëŋ in? ⁷ Noÿo kë yend gër ošorođa do exo cosayand gë andexëm? Noÿo kë rind andëdfa and reseŋ do axo yambënd na reseŋ in? Noÿo këbi xadacënd oyel do axo cebënd na omër oŋ?

⁸ Ba wëno ala fo nde kë yeyandërand mondako? Ax gi ex na nde end këme rend eŋo na fo ex bëte gër acariya? ⁹ Enimin, ga yëgw këni wa gër acariya: «Engaş end ki wëñënënd bële eŋ, ax gi ex na mokap etëÿ edexëm el*.» Ba Kaxanu end ogaš fo nde këŋo balënd? ¹⁰ Enimin, në endëbi wa rexën ko eŋo. Iyo në endëbi yëgwaxën këni eŋo. Gayikwa ar kë ŷanënd bële an aŷap ŷapëk exo yarënd mëne ayamb ko yamb. Bëte ar kë wëñënd an, aŷap ŷapëk exo yarënd ošet orexëm ol. ¹¹ Angëmëne biyi nedën këŋun napul ir gër orën in, axureli nde këbo xureli angëmëne axana këmi xanand gër ndewën napul ir gër ngwën ro in? ¹² Gayikako ayëlëra kënëbi yëlërand oparëxanda ocëxe ok, kaš ex ngwa biyi. Barikan, ošet or ŷap këbo enëbo yël olo, ami mëka ex na. Ecëñëxët, aŷagën wägën këbo mi bayi kanarëxe këdi këmi wedi Atëfëtan and Kërisët aŋ.

¹³ An nang ex na nde mëne bër kë riyenind gër Aciw and Kaxanu bën, gë bebër këni wëlarawënd oyël bën këni yambërand? Bëte bër kë šadaxand gër angëb bën, ašet kënëbi šetënd er šadaxa këni gër

angëb in? ¹⁴ Awa Axwën an mëj rexën ko mëne bër kë femërand Atëfëtan bën eni dīyand gë er kënëbi yëlënd në end Atëfëtan aņo in.

¹⁵ Wëno cëj, bebër ŷap ke ene yëlënd bëjo, gamatak ame mëka ex na. Ado amun ŷëgwëlınd na ene dawënelixëngu. Ecës el saxan ke, gë ex yep end këme rafëanaxënd eņo. ¹⁶ Enimin, epemëra ed Atëfëtan el, ax gi ex na er këme rafënanđ. Gayikwa andiyen and nëŷali ke Kaxanu ex, ax gi ex na er këme rafëanaxën. Dal ex kido abame femërand na Atëfëtan aņ, axata xata doxe! ¹⁷ Kido ga ŷandi ke fo bame femërand, gë acosa hi dome. Barikan angëmëne ga ŷandi ke këme femërand, andiyen and xwëtënan këne ex. ¹⁸ Ine ex acosa andam aņ? Ga këme femërand Atëfëtan aņ acosa këm. Bebër ŷap bax ene yëlënd në end Atëfëtan aņo bën, ame kwëne ex na ene yëlënd.

¹⁹ Gayikwa ado ga hi këme ar yaya gër bela đek, wëno dëj rixayak xadëp ir bela đek, mëni cotaxën bër Yesu Kërisët bëranjëm. ²⁰ And këme hi gë Bëšëwif aņ, me gi ang Ašëwif fo, eno kwëtaxën Yesu. Bëte and këme hi gë bër kë sëfënd acariya aņ, me gi ang bën ak, ado bayik ame bo ex na gër mbëna ind acariya aņo, eno kwëtaxën Yesu. ²¹ And këme hi gë bëwendëran aņ, me gi ang bën ak eno kwëtaxën Yesu. Barikan wëno ame gi ex na đe ar gë acariya and Kaxanu këm, gayik Kërisët lëkaya ke gë acariya andexëm aņ. ²² And këme hi gë bësitarak aņ, me gi ang bën ak eni pexaxën bësitarak bën. Mondako rixaya këme er ex yo, gër bër ex yo, eni pexaxën ang ex yo, bërëmar. ²³ Do beņo đek këme rind në end Atëfëtan and Yesu me cotaxën ma indam in gër benjekax bend wëlawëk.

End bëxašër eņ

²⁴ Aye nang kën mëne bër kë xašërend gër ambelëraya bën, đek ang exëni ak këni hërënd. Barikan abat fo kë fiatëtënd do mëj këno fupand. Awa kemënayin en gërënd aye en ŷatëtaxën. ²⁵ Đek bër kë xëñënanđ okašër bën, ašëbanaya këni šëbanayand bendanjëm. Mondako këni rind enëbi pupaxën gë er kë nemind. Barikan biyi gë er bayik ax nemind na këbo fupa Kaxanu. ²⁶ Awa wëno ahër këme hërënd, bari ax gi ex na ahër fo. Bëte ang awëņjër fo hi këme, bari ame bëņarënd na awëņar fo. ²⁷ Ecëñëxët, motoroli këme sorolind eman endam eņ, ang end xadëp fo wëlaya këme, këdi këme fiata gë acosa këm, xarak wëno kë femërand gër bela bëšëxe.

10

End olaš eņ

¹ Bëmaŷe, end hi babi bëxarëk bërëbi eņ, axe ñandi ex na en bayi nangërexe: bën đek babi lašënd aņar aņ, bën đek xegëta bax angwëngw aņ. ² Bën đek buyi bax xobuyi or Moyis ol, kwëc gër aņar do polo gër angwëngw. ³ Bën đek bax yambënd eyamb efat, ed bax xaniwënd gër orën el. ⁴ Do bën đek bax šëbënd ešëb cëb ir bax xaniwënd gër orën in. Ašëb bani šëbënd gër angaŷ and Kaxanu, and babi sëfarand aņ. Do angaŷ aņo hi bax Kërisët. ⁵ Barikan bëranjëm ang hi bani ak, abani ri na bend këņo nënganënd Kaxanu beņ, mëj šësëraxën këni gër ladawe.

⁶ Bend hi babi beņo, bamatinali band këbo felërand ex këdi këne šote oñandi oñëñëxax, ang bëxarëk bërëbi ak. ⁷ Këren gi ex na bër

xwëtak olaš, ang bëxarëk bërëmar ak. Oñëgw Omënëk ok ga këfi fëlëtënd wa mondako: «Bulunda in xwënda këni ñambëran do gë ošëb. Ata xani këni eni nëxira*.»⁸ Kërene yëlayaye na gër eñac ang yëlaya bani bërëmar ak xali akey amat, šës këni bela owëli alapem gë otas.⁹ Kërenëño ýanaxënënd ex na Kërisët an ang bano ýanaxënënd bërëmar ak, ata šësëra këni ga ñatëra kënëfi bandën.¹⁰ Bëte këren ñunëñunand na ang bani wunëñunand bërëmar ak, ata šësëra këni ga lawëra këfi meleka ir ecës in.¹¹ Betëm beño dek hi babi bëxarëk bërebi bën. Do er ýëgwaxën këni ang amatali and këbo felëra fo ex, biyi bër ñatënëgu këbo bakey bapelatar band ngwën bëjo.¹² Awa ado en yëland mëne axor kën xor en kwëýëta eñëñenax eñ, titinayin këdi këñun nañëta!¹³ Atëy ax gi ex na and bayik afi gind na bela. Barikan Kaxanu mokwëta hi ko, atëy gamatak axo tef na, eñun ñatënëgu na xarak ax gi ex na and kën xor. Gër atëy año fo ko nęcët er kën xoraxën in.

¹⁴ Mëñ ex, wën bër ke balënd mbañ bëjo, kwëýëtayin ekëla ed olaš el.¹⁵ Ang bër gë onden fo këmun felërand, do kamanin wën dëñ end këme rend eño.¹⁶ Ešëb ceb ir këne yëlarënde gër ecemar ed Axwën in and këne šalend añ, ang gi ex na nde ejo ex ebaýër ed gër ošat Kërisët el? Do amburu and këne šetërende añ, wacayak bëte ebar ed bar këne gër Kërisët gë eman endexëm el.¹⁷ Gayikako amburu amat fo këne šetërende biyi bër hi këne bëranjëm, awa eman emat hi këne.

¹⁸ Kwitayinëfi enëng end Bëyisërayel eñ: and bani barërend cale do eni yambënd ýas er oyel or šadaxa kënëfi gër angëb eñ, abar bani barënd gë Kaxanu.¹⁹ Ine ngwa këme rend? Ba mëne ýas er oyel or šadaxa kënëfi gër olaš eñ ýeý ex nde? Ba mëne edaš el ýeý ex nde?²⁰ Bëtëdëñ! Barikan er këni šadaxand gër edaš in, bëyël kënëfi šadaxanënd, ax gi ex na Kaxanu. Xarak, axe ñandi ex na en bar gë bëyël bën.²¹ Wën an kor na en yëlarënd andëmba and Axwën añ do gë andëmba and bëyël añ. An kor na en yambënd ecemar ed Axwën el do gë ecemar ed bëyël el.²² Ba eño yakëraxi Axwën an nde ýandi këbo? Ba ojañ nde xuca kënëñone?

End eyamb yamb eñ

²³ Wëno axor këme xor me dind er ex yo, bari ax gi ex na er ex yo hik gë ofëcak. Ýoweý ax cëba ex na, bari ax gi ex na er ex yo kë xemënënd gër ekwëta.²⁴ Ala kala calayindëlexo ofëcak or ašandañ ol, ax gi ex na orexëm fo.²⁵ Yambindën dek er këni fanënd gër marëse in. Këren mëkarand na këdi këñun wëlandëra gër onden ondewën.²⁶ Gayikwa Oñëgw Omënëk ok rek:

«Axwën Kaxanu xwënëk ebar el do gë dek beber hik gër ebar bën*.»²⁷ Angëmëne ar ax gi ex na këreceñ wac këñun eyambëran do wën en ma en ye, yambin er kënun rëdën yo. Këren mëkand na en nang ba aýap ýap këñun, këdi kën wël onden oñ.²⁸ Barikan angëmëne ala exo de: «Ýas eño er oyel or šadaxa kënëfi gër edaš ex de.» Awa në end ar fel këñun eño eñ, këren yamb na këdi kën wël onden oñ.²⁹ And këme rend: «Këdi kën wël onden oñ», end onden ond ašëxen eñ këme yeyanënd, ax gi ex na end onden ondewën eñ. Enimin, inëwa ke nëpaxën anjëlan and ala ašëxe gër er këme yëland aýap ýap ke

in? ³⁰ Angëmëne wëno ošet oram ol këme xanand gë ecëkwa, ine cëj këne renaxën në end er këme šëkwand me yambaxën in?

³¹ Awa kën yambërand nde, kën šebërand nde ba kën rind er ex yo, calayindën ex canaya enjaran end Kaxanu eņ. ³² Këren gi na ang ekaŷ ed këni fokërërand bela fo, ax gi ex na benëng becëxe, ax gi ex na Bëšëwif, ax gi ex na bër gër Amara and Kaxanu bën. ³³ Awa ola orewën ol gilex ang oram ak: gër bebër këme rind axemëna këme xemënanđ, eņo nëngan ala kala. Ofëcak or bela đek këme šaland, ax gi ex na oram fo, eni pexaxën bëranejëm.

11

¹ Tëfëtelindëne ang këmo sëfëtelind wëno bëte Kërisët ak.

End bësoxari gër cale eņ

² Ašëkwa këmun šëkwand end ga këne xwitand gër end ex yo eņ, do end ga kën sëfënd bamërëwëra baņ, ang sëyali këmun ak. ³ Aŷandi ŷandi ke en nang bëte mëne Kërisët ex alëngw ar asošan kala an, asošan an ex alëngw ar asoxari an, do Kaxanu ex alëngw ar Kërisët an. ⁴ Asošan ar kë šalend, ba kë yeyanënd ang alawënel fo monab gaf an, aņo pëbënd na Kërisët, alëngw arexëm an. ⁵ Barikan asoxari ar kë šalend, ba kë yeyanënd ang alawënel asoxari fo, đabërëxe gaf an, në ecëfënin eņo icën indexëm in: er hi ko ang ašëk šëk këno fo. ⁶ Ata cëkëleno saxëk, angëmëne axo đabënd na gaf irexëm in! Đabindëlexo gaf in, angëmëne ašëfën ex eno kacan omban oņ, ba eno cëk lir-lir. ⁷ Asošan an aņo ñap ex na exo đabënd gaf in, gayikako mëņ ex eñaŷ eņ do gë enjaran end Kaxanu eņ. Xarak, asoxari an ex enjaran end asošan eņ. ⁸ Enimin, Kaxanu nëcëtëgu këņo asoxari an gër eman end asošan, aņo nëcëtëgu ex na asošan an gër eman end asoxari*. ⁹ Bëte Kaxanu ri këņo asoxari an në end asošan, aņo di ex na asošan an në end asoxari. ¹⁰ Mëņ ex, aņap ŷapëk asoxari an exo đabënd gaf in, eni wataxënënd omeleka ok mëne afëb fëb këņo icën indexëm in. ¹¹ Barikan gër biyi bër bar këne gë Axwën bën, asoxari an axo gi ex na asošan këm, bëte asošan an axo gi ex na asoxari këm. ¹² Enimin, ang šanëgu ko asoxari an gër asošan ak, asoxari an këņo rëwënd bëte asošan an. Do eņo đek gër Kaxanu xaniwëk. ¹³ Kamanin gë andewën aņ đëņ: aņap nde ŷapëk asoxari an eņo calend Kaxanu đabërëxe gaf in? ¹⁴ Ola or ala ol đëņ këņun sëyalind mëne ašëfën ex angëmëne asošan an eņo cak omban oņ. ¹⁵ Xarak, omban ocakax oņ enjaran ex gër gaf ir asoxari, gayikwa Kaxanu yël këņo omban ocakax ang elabaxën ed gaf fo. ¹⁶ Angëmëne ala exëna ar ñanëk ecampëre ed gër endey eņo el, biyi cëņ abo mër ex na mondako do bëte gër đek Bamara band Kaxanu abi mër ex na mondako.

End ecemar ed Axwën eņ

¹⁷ Ang këmun felëra gërëgako ak, arexëra këmun rexëra. Amun cëkw na gayik and kën fedër aņ en ñëņëanaxën nëmëc kën fedërënd, ax gi ex na en yexën nëmëc. ¹⁸ Eñanar eņ, awël wël këme mëne, and kën fedër gër cale aņ, đakucara exëna mërëxand irewën. Ado eņo, wëno təkër fo wã këme. ¹⁹ Afo ex gi wa đakucara andewën rewën aņ eni canayaxën mërëxand irewën bër kë xemënanđ gër atëy bën.

²⁰ Awa wën and kën fedër aņ, ax gi ex na en cetëraxën ecemar ed Axwën el. ²¹ Gayikwa and kën yambërand aņ, ala kala anëkan këņo nëkanënd exo dëcfaya mëņ gabat ecemar edexëm el. Ata abat eņo yambënënd enjo eņ, ajo eņo ñawënd. ²² An gi ex na nde gë bëciw bënd gër ed kën yambëraw do en cebëraw? Ba Amara and Kaxanu aņ nde kën yepënënd ga kënëfi šëfëninënd ako bër ŷoweŷ ani cot ex na bën? Ine këmun fel? Ašëkwa nde këmun šëkwa? Ali, gër endey eņo amun cëkwa na.

²³ Gayikwa wëno, er sëyali ke Axwën do nangën këmun in ex: Axwën Yesu ga wëf ko amburu aņ, yatir lëxw këno gëmëf. ²⁴ Šëkwa këņo Kaxanu, hëmbëndër ko, do re ko: «Ejo ex eman endam eņ, wën yël këmun. Diyindën mondako ene kwitaxënënd.» ²⁵ Bëte and yambëra këni aņ, wëf ko andëmba and gë ngoy aņ do re ko: «Ejo ex ošat oram oņ, ošat or eter ekašax ed Kaxanu gë bela el. Diyindën mondako ene kwitaxënënd nand kën šëbënd yo.» ²⁶ Gayikwa, nand kën yambënd yo mburu iņo, do nand kën šëbënd yo ngoy iņo, ecës ed Axwën el kën sëfëtënd mondako xali exo bakaw.

²⁷ Mëņ ex, ar kë yamb mburu iņo do exo ceb ngoy ind andëmba and Axwën iņ, xarak aņo ñap ex na an, anëka wënan ko eman end Axwën eņ, do gë ošat orexëm oņ. ²⁸ Awa ala kala kamanindëlexo ola orexëm ol, đamana exo yambaxën mburu iņ, do exo cebaxën ngoy iņ. ²⁹ Gayikwa ar kë yamb mburu iņo, do exo ceb ngoy iņo an pitëndërëxe eter ed gë Axwën el, kiti indexëm fo yamb ko do šëb ko. ³⁰ Mëņ ex, mërëxand irewën bëranjëm šëxwërak, bëranjëm seŷik, do bëranjëm šësëk. ³¹ Angëmëne gë andebi dëņ këne xitiyande, Axwën an abo kiti na. ³² Barikan, Axwën an awërëšët këbo wërëšët gë bebër këbo xitind bën këdi këbo nëp andamat gë bër gër ngwën bën.

³³ Awa bëmaŷe, and kën fedër en yambaxën ecemar ed Axwën aņ, cënrindën andewën rewën aņ. ³⁴ Angëmëne ala xor këņo na enjo eņ, yambërawëlexo pere gër ndebën, ata bayik an mëlau na kiti iņ.

Omëka od bayik ok cëņ, ayaka këmun yakađ and këme yelid aņ.

12

End banjëla eņ

¹ Bëmaŷe, end banjëla band ko šetëndërënd Angoc Amënëk bëņ cëņ, axe ñandi ex na en bayi nangërëxe. ² Anang nang kën ang hi ban ak, ang hi ban bër aņo kwëta ex na Kaxanu fo, ang exëni benëņg bend bela bendanjëm ak. Asëk awëlara fo banun wëlarand gër eņëņenax do banun nambelirand gër betëmbak, gër olaš or ax yeyandërand na. ³ Mëņ këmun felaxënënd mëne ala ax kor na exo yeyanënd gë Angoc and Kaxanu aņ do exo dend: «Katalenjo tan kata Yesu!» Bëte ala ax kor na exo dend: «Yesu ex Axwën an!» xarak ax gi ex na Angoc Amënëk aņ nangën këņo eyeyan elo.

⁴ Ata Angoc Amënëk amat fo ex, barikan mëņ kë šetëndërënd banjëla band fitarëk. ⁵ Bandiyen baņ afitar fitarëk, barikan Axwën abat fo këno rinënd. ⁶ Bandixa baņ afitar fitarëk, barikan Kaxanu ibat fo kë rind er ex yo gër bër ex yo. ⁷ Angoc Amënëk aņ këņo yëlënd ala kala anjëla and gë ofëcak or bela dek. ⁸ Enimin, Angoc amat aņo fo këņo yëlënd, abat eyeyan ed orenik, do ajo eyeyan ed onangëran. ⁹ Angoc aņo fo këņo yëlënd abat ekwëta el, do ajo banjëla

band epakën ed bëshëxwëra el. ¹⁰ Bëte Angoc ajo fo këjo yëlënd abat anjëla and exo dind becarax; ajo anjëla and edeyara ed bend re ko Kaxanu; ajo, anjëla and epitëndër ed bangoc el; ajo, anjëla and exo yeyanënd oyeyan osëxe; ajo bëte, anjëla and exo njetelind oyeyan ojo. ¹¹ Angoc amat ajo fo kë rind bejo dek. Mëj kë sëtëndërend banjëla ban ang këjo yandind ak: ejo yël ala kala anjëla and fitak.

End amatali and eman eñ

¹² Enimin, eman end ala eñ, emat fo ex ado ga kë barënd owal odanjëm. Do gayikako, abar kë barënd dek owal ok eman emat ado ga yëmbëk, mondako fo ex end Kërisët eñ. ¹³ Gayikwa ene gixëne eman emat, gër Angoc Amënëk amat buyi këbo biyi dek: hik Bëshëwif bën, hik bër benëng becëxe bën, hik okadëp ok, hik bër yaya bën. Do gë Angoc Amënëk ajo fo yëm këne biyi dek.

¹⁴ Mondako fo ex end eman end ala eñ, owal odanjëm barëk, ax gi ex na wal ifat. ¹⁵ Kido sapar in are bax rend gayikako ax gi ex na ataxan, ax gi ex na wal ir eman. Ata nde wacaya dox mëne anëka rëxëtak gër eman? ¹⁶ Kido anëf an are bax rend, gayikako ax gi ex na angës, ax gi ex na wal ir eman, wal ir eman dëj bayi dox. ¹⁷ Kido eman end ala eñ angës fo hi bax, mondake doxo wëlërand? Kido eman end ala eñ anëf fo hi bax, mondake doxo wëranënd? ¹⁸ Yama Kaxanu ga šomëndërek nde dek owal od eman ok ang yandi këjo ak. ¹⁹ Kido dek owal ok erebat fo hi bax, eman ax gi dona. ²⁰ Awa gërëgako owal odanjëm barëk, barikan eman emat fo ex. ²¹ Angës an ax kor na ex de mëne ajo balënd na end ataxan eñ. Bëte gaf in ax kor na ex de mëne ajo balënd na end osapar eñ. ²² Ecëñëxët, owal od eman od sitarak nëmëc ok dëj, gë ofëcak ex. ²³ Owal od këne yëlande ašëfën šëfënëk enëcët ok, nëmëc këne fëbënde. Do mondako këne šonëde nëmëc owal od ax ñap ex na eni watënd bela ok. ²⁴ Xarak, owal od yapëk eni watënd ok, ane conënd ex na. Enimin, Kaxanu rik mondako eman eñ ene pëbaxënënde nëmëc owal od ax ñap ex na eni watënd bela ok. ²⁵ Dek owal ok kë rëcarënd këdi kë šapër eman eñ. ²⁶ Do angëmëne wal ifat kë sorond, dek owal od eman ok kë sorond. Bëte angëmëne wal ifat ex mocëkw, dek owal ok këjo nëngandërand.

²⁷ Awa wën dek eman emat hi kën, eman end Kërisët eñ do ala kala wal hi ko. ²⁸ Xarak, Kaxanu xwët këbi gër Amara and bërëwak endexëm: ga yana këni oparëxanda, bëtëgu këni bëlawënel, bëtëgu këni bëte bëshëyali. Kaxanu axwët xwët këbi bëte bër gë anjëla and edi ed becarax, bër gë anjëla and epakën ed bëshëxwëra, bër gë anjëla and edëcara ed bela, bër gë anjëla and olëngw, do bër gë anjëla and eyeyan ed oyeyan osëxe. ²⁹ Dek oparëxanda fo nde exëni? Dek dek fo nde këni yeyanënd ang bëlawënel fo? Dek bëshëyali fo nde exëni? Dek fo nde këni rind becarax? ³⁰ Dek fo nde šot këni banjëla band epakën ed bëshëxwëra? Dek fo nde këni yeyanënd oyeyan osëxe? Dek fo nde këni ñatelind oyeyan osëxe oñ? ³¹ Awa balëkënalindën ocal od banjëla band xëbënëk nëmëc ok.

Do wëno awasin këmun wësin fëña ir xëbënëk nëmëc in.

13

End añana eñ

¹ Ado me yeyanënd oyeyan or bela oŋ, do gë or omeleka oŋ, xarak aŋana axe gi ex na, ang atëmb and këni sëmbënd fo hi këme, ang etala ed kë wëhind fo hi këme. ² Ado me gi areyara ar bend Kaxanu, anang ar ðek beconëŝon, do ar nangërak ðek. Ado me cot ekwëta ed kë sëngërëbëtënd osënd el dëŋ, xarak aŋana axe gi ex na, ŷoweŷ ame gi ex na. ³ Ado mëni cetërand napul iram in ðek bëxaŷënaxik bën; ado me ðëxwënd eman endam eŋ gër xodux, xarak aŋana axe gi ex na, ofëcak axe gi ex na.

⁴ Ar gë aŋana an abuŋa ko buŋand, anënga nënga ko, aŋo yakëraxind na, axo dafënand na, axo pufënand na. ⁵ Axo dind na end ax ñap ex na eŋ, aŋo balënd na endexëm fo, axo wërënanand na, ala aŋo penanënd na eñëŷënax. ⁶ Bëte ar gë aŋana an, end ðal eŋ këŋo fatënd, ax gi ex na osëmbak ol. ⁷ Aseban ko sebanënd end ex yo, aŷa ko wënd end ex yo, ayar ko yarënd end ex yo, abuŋa ko buŋand end ex yo.

⁸ Aŋana aŋ er din ir din ex. Edeyara ed bend Kaxanu el, ayep kë yep. Oyeyan osëxe oŋ, ayep kë yep. Bëte onangëran ol ayep kë yep. ⁹ Gayikwa bend Kaxanu beŋ, mar fo këne nangënde, mar fo këne reyande ang bëlaŷënel fo. ¹⁰ Barikan and kë faŷaya beŷ ðek aŋ, er ebax mar fo in ayep kë yep.

¹¹ And hi bame itox aŋ, ang itox fo bame yeyanënd, ang itox fo bame yëlarand, do ang itox fo baxe fënind bendey beŋ. Barikan and nangaya këme aŋ, aseb seb këme osoxëttox ol. ¹² Doro doro, awat këne watënde beŷ bën ang në anangoye fo, mëd-mëd fo. Barikan awat këne wat kerët. Gërëgako bendëmar fo nang këme. Barikan anang këme nang ang nang ke Kaxanu ak.

¹³ Awa gërëkako betas beŋo kë bayi: ekwëta el, eyar el do gë aŋana aŋ. Barikan aŋana aŋ xëbënëk nëmëc.

14

End cale eŋ

¹ Calayindën en gi bër gë aŋana. Ñandindëleŋun en cot banjëla band Angoc Amënëk baŋ, adofa anjëla and eyeyan ed ang alawënel fo aŋ. ² Enimin, ar kë yeyanënd oyeyan osëxe an, Kaxanu këŋo yeyanelind, ax gi ex na bela gayik er ko rend in ala aŋo pënind na. Angoc Amënëk aŋ wa këŋo hebëtënd exo yeyanënd bend ŝonayak beŋ. ³ Ar kë yeyanënd ang alawënel fo an, bela bën këbi felërand: bër gër Amara bën këbi xemënënd gër ekwëta, bën këbi felënd eni kapina, bën këbi baŝënënd banjëlan. ⁴ Ar kë yeyanënd oyeyan osëxe an, ola orexëm ol ko xemënënd gër ekwëta, ar kë yeyanënd ang alawënel fo an, Amara aŋ ko xemënënd. ⁵ Aŷandi ŷandi ke wën ðek en yeyanënd oyeyan osëxe. Barikan en yeyanënd ang bëlaŷënel ŷandi ke nëmëc. Ar kë yeyanënd ang alawënel an xëbënëk nëmëc gë ar kë yeyanënd oyeyan osëxe an. Angëmëne cëŋ aŋateli ko űateli, axemën këbi xemën bër gër Amara bën. ⁶ Do gërëgako bëmaŷe, ofëcak nde kën ŝot na angëmëne me yeli gër ndewën, do me yeyandërand oyeyan osëxe gër ed ebax mun mëlanëli, end nangën ke Kaxanu eŋ: onangëran ol, edeyara ed bend Kaxanu el, ba osëyali ol?

⁷ Angëmêne acêroti aŋ, gë atëmb aŋ andamat kë wêlind, mondake ko bara ala xarak er këni farixënd in, gë er këni sëmënd in axo pitëndêrënd na? ⁸ Do angëmêne ofarix or kereloŋ ol ax wêlind na ŝenene, noŋo kë xêñênara ond gër emer oŋ? ⁹ Andamat ex gë endewên eŋ, angëmêne end kën yeyanënd gë oyeyan oŝêxe eŋ, ala ax ŋatelind na, noŋo këŋo fëni? Ata ayeyandëra fo kën yeyandërand. ¹⁰ Oyeyan or bela oŋ moñëmb yëmbëk gër ngwën ro. Do eyeyan ed ex yo bër kë yeyanënd bën awëlêraxën këni wêlêraxënënd. ¹¹ Awa angëmêne ame wêlënd na er ko rend ar ke yeyanelind in, aliyer hi këme gër ndexëm do mëŋ bête anangêrarêx këmo xwët. ¹² Mondako fo ex endewên eŋ, gayikako banjêla band Angoc Amênêk ban kën ŝaland, awa kamênin de aye ediyenexën el. Barikan gilex ekemênaxën ed ekwëta ed bër gër Amara el.

¹³ Mëŋ ex, ar kë yeyanënd oyeyan oŝêxe an, karaleŋo Kaxanu enjo yël anjêla and exo ŋatelixënënd bebër ko reyand bën. ¹⁴ Gayikwa angëmêne gë oyeyan oŝêxe këme ŝalend, gë angoc andam aŋ këme ŝalend, bari gër onden ondam ame nangënd na er këme rend in. ¹⁵ Do mondake yapêk me dind? Awa aŝale këme yana me calend gë Angoc aŋ. Bête aŝale këme yana me calend gë onden ondam oŋ. Aŷewëra këme yana me ñewërand gë Angoc aŋ, bête aŷewëra këme yana me ñewërand gë onden ondam oŋ. ¹⁶ Enimin, angëmêne gë Angoc Amênêk aŋ fo, këy xarand oyekax ol gër Kaxanu, ar ax nang ex na end oyeyan oŝêxe an, mondake cêŋ ko yaka «Amen», gayikako aŋo pênind na er këy rend in? ¹⁷ Dal ex mëne ang këy ŝalend ak dek xêbênêk, bari ala aŋo kemênënd na gër ekwëta.

¹⁸ Aŝêkwa këmo ŝêkwand Kaxanu gayik wëno dëŋ këŋo ŝalend gë oyeyan oŝêxe oŋ nëmêc wën dek. ¹⁹ Barikan and këme hi gër Amara aŋ, er ke fecanënd me deya benjo bend këbi fëni bela, gë me deya bendey owëli epëxw gë oyeyan oŝêxe.

²⁰ Bëmaŷe, këren gi na de ang obaŝ fo gër epitëndêr ed beŷ. Giyin bëxarêk gër epitëndêr ed beŷ, barikan gër edi ed eñênax, giyin ang obaŝ fo. ²¹ Gër acariya yëgw këni:

«Gë bela bër kë yeyanënd oyeyan oŝêxe,
gë ofërëya or bëliyer,

këmëni yana mëni pelërand bulunda ijo,
barikan ani ñana na ene baxëtënd, re ko Axwën an*.»

²² Awa gër bër ax gi ex na bërêwâk, oyeyan oŝêxe oŋ, nanganëme ex, bari ax gi ex na nanganëme gër bërêwâk. Bête edeyara ed bend Kaxanu el, nanganëme ex gër bërêwâk, bari ax gi ex na gër bër ax ma ex na. ²³ Gako Amara dek eni barêr gër cale, bën dek eni yeyanënd oyeyan oŝêxe do eni ŋatëgu ngwa na bër obaxët, bër ax nang ex na end oyeyan oŝêxe, ba bër ax gi ex na bërêwâk, ani yëla na nde mëne anêka ŝenêkët këŋun? ²⁴ Barikan angëmêne wën dek en yeyanënd ang bêlawênel fo do exo ŋatëgu ar ax gi ex na këreceŋ, ba ar ax nang ex na end oyeyan oŝêxe, wën dek këŋo fêlêt, wën dek këŋo nêp. ²⁵ Bend ŝonayak gër emëkw edexëm beŋ kën ŝonët. Ata mëŋ and ko foxi eyiŷ el nêŝ gër ebar aŋ, aŝale këŋo yana enjo calend Kaxanu do exo dend:

«Enimin, Kaxanu ro hi ko mërêxand irewën!»

End bend şode-şode gër cale eñ

²⁶ Awa bêmaÿe, mondako ÿapêk en dind. And kën fedër gër cale añ, diyindën abat abat er kêñun xemën gër ekwëta in: hik ar gë oyëkan an, hik ar gë osëyali an, hik ar kè reya end Kaxanu an, hik ar kè yeyan gë eyeyan ecëxe an, hik ar kè ñateli eyeyan elo an. ²⁷ Angëmëne bêla exëna bër kè yeyan gë oyeyan osëxe, yeyanëlexëni abat abat, bëxi ba bësas, ata gwac kè hi. Bëtëlexo ar kè ñateli er re këni an. ²⁸ Angëmëne er këni rend bër gë anjêla and oyeyan osëxe in, xarak añateli ax gi ex na, cësinalexëni gër Amara. Er ebax eni yeyan in, bayilebi bën fo do gë Kaxanu. ²⁹ End bër kè yeyanënd ang bêlawënel fo eñ cëñ, bëxi ba bësas yeyanëlexëni, do bër kèbi baxëtënd bën, yixëtindëlexëni er wël këni in. ³⁰ Angëmëne ala ašëxe exo cot amëd año dëñ, end nangën kêño Kaxanu, awa cësinalexo ayanar an. ³¹ Enimin, wën dek axor kën xor en yeyanënd ang ala wënel ar Kaxanu fo, abat abat, eni tÿaxën ÿeyÿ, do eni kemaxën gër ekwëta bër kè baxëtënd bën. ³² Onden ond bêla wënel oñ abana kè banand gër bêla wënel bêşandaw. ³³ Gayikwa gër ed hi ko Kaxanu, obetak fo ex, ax gind na şode-şode.

Ang këni rind dek bêwënëk bën gër Bamara bandebën ak, ³⁴ bêsoxari bën cësinayindëlexëni gër Amara, gayikwa ax ñap ex na eni yeyandërand. Pëbindëlenëbi bęcën bëndebën bëñ, ang rek acariya ak. ³⁵ Angëmëne ÿeyÿ ÿandi këbi na eni tÿya, mëkayindëlenëbi bęcën bëndebën bëñ gër bëciw. Gayikwa ax ye ex na asoxari an exo yeyanënd gër Amara. ³⁶ Ba gër ndewën nde şanëguk eyeyan ed Kaxanu el? Gër ndewën fo nde ñatëlik?

³⁷ Angëmëne ala exo yëland mëne ala wënel ba ar gë Angoc Amënëk hi ko, nangëlexo mëne end ÿëgwënëli këmun eño, apela and Axwën ex. ³⁸ Do angëmëne axo nang ex na eño, awa mëñ bête ala año nang na.

³⁹ Awa bêmaÿe, ñandindëlenjun en yeyanënd ang bêla wënel fo, do këren cëbanënd na eyeyan ed oyeyan osëxe el. ⁴⁰ Barikan diyindën er ex yo ang ÿapêk ak, do şenene.

15*End Atëfëtan eñ*

¹ Bëmaÿe, baxëtine mun kwitan Atëfëtan and nangën këmun añ, and xwëta kën do xemënali kën şenene añ. ² Gë Atëfëtan año şot kën apexa añ, angëmëne ang nangën këmun ak xwëtaya kën gër owëkw orewën. Angëmëne anëngwët nëngwët kën Atëfëtan año, ekwëta edewën el ÿoweÿ ax gi ex na.

³ Endey eñanar end sëyali këmun eñ, end sëyali bane wëno bête eñ:

«Kërisët wa şësëk në end beñëñenax bendebi,

ang rek Oñëgw Omënëk ak» ⁴ Afel bamun felënd mëne Yesu awëg wëg bano, barikan xani ko gër ecës akey atasën añ, ang re bax Oñëgw Omënëk ak. ⁵ And xani ko añ, pere şanayaxën babi Kefas do gë oparëxanda epëxw gë oki ok. ⁶ Aşanayaxën şanayaxën babi bête bêmaÿe bëñ, ang hi bani bêla okeme oco axuca, do bën dek wat këno. Bëranjëm ga këni liya bayi këni, bërëmar fo şësëk. ⁷ Ata şanayaxën kêño Şak do bête dek oparëxanda ok. ⁸ And şanayaxën këbi bën dek

aŋ, ŝanayaxën ke wëno, ar hik ang itox ind rëw këno ɲatërëxe amëd and ɲapëk aŋ fo. ⁹ Gayikwa wëno xurik ex ba gër oparëxanda od Yesu dek. Gayikako arixëra bamëni rixërand bër gër Amara and Kaxanu bën, wëno ax ɲap ex na ene macënd parëxanda. ¹⁰ Barikan oyekax or Kaxanu ol rik hixën këme er hi këme in, do oyekax or rin ke olo, ax gi ex na or gë ofëcak këm. Ecëñëxët, wëno riyenik nëmëc bën dek. Barikan oyekax or Kaxanu or ex gër ndam ol riyenik, ax gi ex na wëno. ¹¹ Awa hik wëno, hik bën mondako këmi femërand, do mondako ex ekwëta ed fexaxën kën el.

End ekani gër ecës eŋ

¹² Xarak, angëmëne afem këni femënd mëne Kërisët axani xani ko gër ecës, inecëŋ këni rexënënd bërëmar gër ndewën na mëne ekani ed bësësëk ax gi ex na? ¹³ Angëmëne ekani ed gër ecës ax gi ex na, awa Kërisët axo kani ex na gër ecës. ¹⁴ Do angëmëne Kërisët axo kani ex na gër ecës, awa epemëra ed këmi femërand el gë ofëcak këm ex, do bête ekwëta edewën el ed gë ofëcak këm ex. ¹⁵ Ata biyi er hi këmi ang otede od këŋo nëgwëŝanënd Kaxanu fo, gayikako areya këmi reyand mëne mëŋ xanin këŋo Kërisët gër ecës, xarak aŋo kanin ex na, angëmëne ɗal ex mëne bësëk bën ani kanind na gër ecës. ¹⁶ Enimin, angëmëne bësëk bën ani kanind na gër ecës, Kërisët axo kani ex na gër ecës. ¹⁷ Awa wën ga kën ri beñëŋënaŋ beŋ bayi kën, angëmëne Kërisët axo kani ex na gër ecës, ekwëta edewën el ofëcak këm ex. ¹⁸ Do bërëwax end Kërisët bër këbi rašënd gër ecës bën, anëka nemi këni. ¹⁹ Angëmëne gër aniyar and ebar ro fo këne yarënde end Kërisët eŋ, awa biyi ex bër xurik ex kaŷën gër bela dek.

²⁰ Barikan ɗal dëŋ wa ex, Kërisët axani xani ko gër ecës: mëŋ ex aŋanar ar xanik an, eni koraxënënd eni kani bër këbi rašënd gër ecës bën. ²¹ Awa gayikako në end ala abat fo yowaxënëguk ecës el, bête në end ala abat fo yowaxënëguk ekani ed gër ecës el. ²² Enimin, ang këni šësënd dek bela bën në end ga bar këni ola ol gë Adam, bën dek mondako fo këni xani gër ecës në end ga bar këni ola ol gë Kërisët. ²³ Barikan axanira këni xanira ala kala gër enga endexëm: Kërisët mëŋ aŋanar ar xanik gër ecës an, bête eni kaniraxën bërëwax endexëm bën and ko bakaw aŋ. ²⁴ Ata ex ɲatëgu ngwa ekwët ed ngwën el, do Kërisët eŋo maš owun ol Faba Kaxanu, and ko wëña olëngw or ex yo, gë or gapak or ex yo, gë panga ind ex yo. ²⁵ Gayikwa Kërisët afo exo mun ebi beñaxën dek bërangoŷëra andexëm bën. ²⁶ Ata arangoŷëra afelatar ar këŋo wëña an, ex ecës el. ²⁷ Enimin, Oñëgw Omënëk ok are rek:

«Ayël yël këŋo owun ol gër beŷ dek».

Barikan and rek mëne gër beŷ dek wun ko aŋ, aye nang këne mëne ax gi ex na gë Kaxanu ak, mëŋ ar yël këŋo owun olo an. ²⁸ Do and ko wun Kërisët gër beŷ dek aŋ, ata mëŋ Ašëñiŵ dëŋ kë yëlaya gër ar yël këŋo mbëña ind beŷ dek an, exo gixën Kaxanu dek gër bela dek.

²⁹ Kido ax gi bana mondako, ine doni rind bër këñëbi buyind në end bër šësëk eŋ? Ineŵa këñëbi buyixënënd angëmëne bësësëk bën ani kanind na gër ecës? ³⁰ Do biyi cëŋ, ineŵa këbo feceraxënënd ecës el apëxëd and ex yo? ³¹ Bëmaŷe, wëno key yo key wa ga

fecerand ecës el. Barikan ga ke nëngänderand endewën eñ kême yeyanaxënd mondako ga bar këne ako gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an. ³² Angëmëne në end banjêlan band bela fo bami wërënd gë oŵacar ol gër Efes, ofëcak nde këmi ſot na? Angëmëne bëshëk bën ani kanind na gër ecës, dindëne ngwa ang futëk Oñëgw Omënëk ak:

«Yambërandëne do cebërandëne gayikwa ecan ašës këne šëse*.»

³³ Ala këreñun yifad na:

«Ebar ed gë bela bëshëmbak el, këbi nëxenënd bër šenene bën.»

³⁴ Ata bakarëleñun de onden oñ do tebin emendëran el. Enimin, ang hi kën ak, bërëmar ano nang ex na Kaxanu. Eñun cëfënanaxën kême yeyanënd mondako.

End eman engašax eñ

³⁵ Barikan ala kë wëka na: «Mondake wa këni xanind bëshëk bën? Gë eman end fe këni bakawënd?» ³⁶ Ar kë yeyanënd mondako an, afënrëx exo! Wëj wa er këy nedënd in, ax gi ex na nde ašës kë šësënd damana ex diyaxën gašëxe? ³⁷ Do enjëlir eñ këy nedënd eñ, bamat enjëlir end bële, ba end enedä ecëxe, ay nedënd na gë añamb. ³⁸ Ata Kaxanu kë rind enedä kala gë añamb, ang këjo ýandi ak, enedä kala gë añamb andexëm. ³⁹ Bëbër gë onjën bën ani gi ex na gë eman emat: pit ex eman end bela eñ, pit ex eman end oŵacar eñ, pit ex eman end ošël eñ, do pit ex eman end oxan eñ. ⁴⁰ Beman bënd gër orën exëna, bëte beman bënd gër ebar exëna. Barikan enjaran end beman bënd gër orën eñ, ax gi ex na andamat gë end beman bënd gër ebar eñ. ⁴¹ Ax gi ex na nde eñan eñ gë oye orexëm ex, facaw in gë oye orexëm ex, do oŵal oñ oye orebën pit. Oŵal oñ dëñ afitar fitarëk oye ol: emal kala gë enjaran endexëm ex.

⁴² Awa mondako fo ex end ekani ed bëshësëk eñ. Ala ar wëg bano gë eman end kë šësënd an, exo nëngëtaw gër ecës gë eman end din ax cës na. ⁴³ Ar wëg bano gë eman end enjaran këm an, exo nëngëtaw gër ecës, gë eman end gë enjaran. Ar wëg bano gë eman etitarak an, exo nëngëtaw gër ecës gë eman end gë ojaw. ⁴⁴ Gë eman end kënebo wëg eñ, ošapar do gë oñas ex, ata ene nëngëtawëye gër ecës gë eman end angoc. Gayikako eman end gë ošapar do gë oñas exëna, bëte eman end gë angoc exëna. ⁴⁵ Mëñ rexënëk Oñëgw Omënëk ok: «Adam, ala ayanar ar bax liyand an, hi baxo gë eman end gë ošapar do gë oñas*.» Ar hik Adam ifelatar an, exo angoc and kë liyanënd an. ⁴⁶ Ar gë eman end gë ošapar do gë oñas an, hik ayanar an, ax gi ex na ar ex angoc an; ar ex angoc an bëtëguk. ⁴⁷ Ala ayanar ar ri këjo Kaxanu gë obar an, gër ebar xaniw ko. Ala axinëm an cëñ, gër orën xaniw ko. ⁴⁸ Ala ar ri këjo Kaxanu gë obar an, ang bela bër gër ebar ro ak hi ko. Ar gër orën an cëñ, ang bër gër orën ak hi ko. ⁴⁹ Do ang ſot këne gër ola orebi eñañ end ar ri këjo Kaxanu gë obar ak, mondako fo këne šote eñañ end ar gër orën eñ.

⁵⁰ Bëmaýe, ga re kême: oyas ok do gë ošat oñ ax kor na ex dñl gër owun or Kaxanu. Eman end kë šësënd eñ, ax kor na ex ñat gër aniyan and din ir din. ⁵¹ Baxëtine mun nangën econëson eño: abo dašëra na biyi dek gër ecës, barikan biyi dek këne nëngwëtaye gë beman

bendebi ak. ⁵² Ang ýandëk eņëpar ed angës ak, mondako fo kë ýand enëngëtara ed bësëk el gë eman end din ax cës na eņ, and kë wëli ofarix or kereloj ifelatar aņ, biyi đek këne nëngwëtaye. ⁵³ Eman end kë nemind eņ, afo ex nëngwëta eman end din ax nemi na, do eman end kë šësënd eņ, ex nëngwëta eman end din ax cës na.

⁵⁴ Eman end kë šësënd eņ, and kë šuđa eman end din ax cësënd na, do eman end kë šësënd eņ ex gi eman end din ax cës na, amëd aņo fo kë ĥata er rek Oņëgw Omënëk in:

«Dodo anëka xor këno ecës el,
ecës ax bo ex na[☆]!

⁵⁵ Do wëj ecës el,

feye ex panga indey in?

Feye ex anjif andey aņ[☆]?»

⁵⁶ Anjif and ecës aņ ex, eņëņenax eņ. Do panga ind eņëņenax in ex, acariya aņ. ⁵⁷ Barikan, cëkwaneņone Kaxanu ga yël këbo angora aņ pađ gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an!

⁵⁸ Awa wën bëmaýe bënd ke balënd mbaņ bëņo, kemin mbaņ ang bebër ax tēngērëbëtand na fo. Kemënayindën key yo key gër andiyen and Axwën ga nang kën ako mēne er kën riyenind in ax gi na gë ofëcak kēm gër ebar ed bar kën gë Axwën an.

16

End amarënen eņ

¹ End amarënen and kënëbi rëcaraxën okëreceņ od gër Yerusalem eņ cëņ, wën bëte barin đek ang fel këmëni bër gër Bamara band ebar ed Galasi ak. ² Yatir akey aýanar and loxo, ala kala pitindëlexo kodí in, ang ex ojaŵ odexëm ak, do exo mëxwëta gër iciŵ indexëm. Këren cëni na me ñatëli en dixën amarënen andewën aņ. ³ And këme ĥatëli aņ, gë okayëta këni yeli bër kënëbi sana eni mëla oyël orewën gër Yerusalem bën. ⁴ Angëmëne afo me ye wëno bëte, awa đamana íbat këmi yef.

End ofamana od Pol eņ

⁵ Anëngali këmun nëngali and këme sëfëra đek ebar ed Masedëwan aņ (gayik ayeli këme yeli, end bangol band gër ebar elo eņ đamana me ñataxënëli gër ndewën). ⁶ Bamat bakey bandanjëm ke xeyëra gër ndewën. Ado ba na ke xuca amëd and gë ayem aņ, ene yëlëraxën šëlafana ir këme sëfaxënëx feña iram in. ⁷ Aņo axe ĥandi ex na mun wat ang ar okucan fo: ayar këme yarënd me nëka monëka dëņ na gër ndewën, angëmëne aŵa ŵa ko Axwën an.

⁸ Barikan gër Efes cëņ, fën këme bayi xali gë ofëna or Peņëtëkot ol. ⁹ Gayikwa Kaxanu fërëtën ke ebët eņangax, mo dinaxën andiyen atëm, ado ga ýëmb këni bër ke wëreli bën.

¹⁰ Do and ko ĥatëli Timote aņ, mëlayayino ang bayik axo yëdara na na gër ndewën. Gayikwa ang wëno ak këņo riyeninënd Axwën an. ¹¹ Awa ala këreņo yaf na đe! Yëlërawëđëno šëlafana ir ko rixëņëgu đamana iyekax, xali gër ed hi këme ro, gayik ašëni šëni këmo wëno gë bëmaýe bëņ.

¹² End abaÿe Apolos eñ cëñ, ßandanjëm xara këmo enun nëngali, mëñ gë bëmaÿe bënd engä endexëm bëñ. Barikan año ñandi ex na pere exo yeli gërëgako. Ayeli ko yeli, and ko řot amëd añ.

End ßapela ßapelatar eñ

¹³ Awa wën, titinayin, kemënayin gër ekwëta, giyin bëfirik, kemin. ¹⁴ Diyindën er ex yo gë añana!

¹⁵ Bëmaÿe, apela año këmun ßařëlınd. Anang nang kën mëne Sëtefanas gë ekun edexëm el dek, exëni bëÿanar bëreŵak gër ebar ed Akayi bën. Do bën mbañ ŵa këni andiyen and edëcara ed bëŵëñëk añ. ¹⁶ Wën bëte, mayindën olëngw or bela bër ang bën ol, do gë dek bër këni riyenind do këni sorond andamat bën.

¹⁷ Wëno mbañ nëngandëra ke ga nëngaw këne Sëtefanas, gë Forëtunatus do gë Akayos. Ga wat këmëni ata hi ke ang wën dek wat këmun fo. ¹⁸ Gayikwa emëkw edam el do gë edewën el yemën këni. Awa wën kamënin epëb ed bela bërako rako el.

¹⁹ Bër gër Bamara ßand gër ebar ed Asi bën dek, ařëma kënun řëmand. Akilas gë Përisil do gë bër Amara and gër iciŵ indebën bën dek, kënun řëmand mbañ gër oŵac or Axwën. ²⁰ Ařëma řëma kënun bëmaÿe bëñ dek. Cëmarëxën andewën rewën añ do megarërayin emegar emëñëk, ang bër acël amat fo.

²¹ Wëno Pol ÿëgwëlik gë ataxan andam añ dëñ ecëmar elo. ²² Ar año ñan ex na Axwën an, katalëño! «Maranata», mëne ngëñ «Axwën an në eyow exo!»

²³ Oyekax or Axwën Yesu ol gil ex gë wën! ²⁴ Wën dek ñan këmun ga ßar këne ako gë Yesu Kërisët.

Kayëta ixinëm ir Bëkoreñët in Lilaya in

Akayëta aŋo ro ex akinëm and yëgwën babi Pol okëreceŋ od gër Koreñët aŋ gayik ax bo bana ga wëlër na ŝenene gë mëŋ. Bendey betas yëgw ko Pol gër akayëta aŋo. Eñanar eŋ, ayaka yaka babi ga bani yepënënd ofarëxanda orexëm ol. Gayikwa gër ofarëxanda aŋëmb yëmbëk oyot ok do gë beñigënaxik beŋ. Barikan, Pol abuja buŋa baxo beŋo dek, mëŋ ex ax ñap bana eno yepënënd. Ekinëm eŋ, Pol fel babi eni bar er kënëbi rëcaraxën okëreceŋ od ŝëmura babi gër Yerusalem ok. Etasën eŋ, Pol afel fel babi kënëbi faxëtënd na oparëxanda od ŝanayaw bax gër Amara andeñën do bani ŝeyalirand becëxen ok. Oparëxanda oko arafënara bani rafënarand. Xarak, parëxanda ir däl in, aßana ko ßanand, aŵa ko wënd exo gi ang ar sitarak fo exo cotaxën ojaŵ od Kaxanu ok. Bëte abi nëyalind na okëreceŋ ok eno yëlërand napul in. Gayikwa Kaxanu ayël fo ko yëlënd oyekax orexëm ol, yoweŷ axo mëkand na. Er ex gër akayëta in:

Ecëmar el do gë ecëkwa ed Kaxanu el: 1.1-11.

End andiyen and parëxanda ir Kaxanu eŋ: 1.12-2.17.

End aŋana and Yesu Kërisët eŋ: 3.1-7.16.

End edëcar ed okëreceŋ eŋ: 8.1-9.15.

End ofarëxanda or Pol eŋ: 10.1-13.10.

Bepelatar beŋ: 13.11-13.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, parëxanda ir Yesu Kërisët in, ang yandi këŋo Kaxanu ak, do gë imaŷe indebi inŋ Timote, këŋun yëgwënëlinde wën bër ex Amara and Kaxanu and gër angol and Koreñët bën, do gë dek bëwënëk bër ex gër ebar ed Akayi bën. ² Kaxanu, Faba irebi, do gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëlenun oyekax ol, do gë obetak ol!

End ekemëndër eŋ

³ Cëkwanëŋone Kaxanu, Sëm ir Axwën arebi Yesu Kërisët, Sëm ir xwënëk axaŷënan ir ex yo. Mëŋ exo Kaxanu, ar kë xemënënd nand ex yo. ⁴ Kaxanu këbo xemënënd gër oyot od ex yo, ene koraxënënde biyi bëte enëbe kemëne bër kë sorond gër oyot od ex yo, paß gë ekemën ed këne ŝotënde gër ndexëm el. ⁵ Enimin, ang kë yëmb yo toro ind këne soronde në end Kërisët in, mondako fo kë yëmb bëte ekemën ed këne ŝotënde gë Kërisët el. ⁶ Angëmëne asoro këmi sorond gër oyot, mun kemënaxënënd, end apexa andewën këmi soroxënënd. Angëmëne Kaxanu axemën xemën këbo, mun kemënaxënënd wën bëte këbo xemënaxën, en cotaxën ojaŵ od en buŋaxën toro indimat gë biyi. ⁷ Do er këmun yarënënd in mokwëta ex, gayikwa anang nang këmi mëne ang ŝoma kënebo gër toro ak, aßoma kënebo ŝomand bëte gër ekemën.

⁸ Enimin bëmaŷe, oyot od hi babo gër ebar ed Asi ok, abo ñandi ex na en nem. Yama mokëba ga xëba babo nde, nëmëc ang xor këmi mi buŋa ak. Abami yëla na bëbëngw këmi bayi. ⁹ Gër owëkw orebi dëŋ wã bami mëne ecës edefi el dëŋ ñatënegu babo mondako. Ata

mokwëtaxën Kaxanu, mëj ar këbi xaninënd bësëk an hixën babo ejo, këdi këmi xwëta ogaf odebi ok. ¹⁰ Mëj racët këbo, do aracët këbo racët gër ecës edako rako elo. Iyo biyi, mëj ex ar kënëjo yarënde an, do axwëta xwëta kënëjone mëne aracët këbo racët bëte. ¹¹ Wën bëte arëca kënëbo rëcand ga kënëbo şalenënd ako. Ata Kaxanu ayaka ko yaka cale ind kënëbo şalenënd bëranjëm in. Ayël këbo yël enjekax ejo, do bëranjëm këjo ýana ejo cëkwand në endebi.

End eteb ed damana ir Pol eñ

¹² Gayikwa onënga orebi ol ex, osede or şot këmi gër onden ondebi ol. Aliya liya këmi gë ola or toc do gë đal ir xaniwëk gër Kaxanu in, mërëxand ir bela dek, adofa gër ndewën, gë oyekax or Kaxanu ol, bari ax gi ex na gë orenik or gër ngwën ro ol. ¹³ Er kën fënënd do këjün fëning in ýëgwënëli këmun, ax gi ex na ecëxen. Yëla këme afëni këjün fëni aye, ¹⁴ ang fëni këjün dëj mar mëne në endebi na këjün nëngandërad ang këbo nënganënd biyi bëte endewën ak, yatir akey and Yesu, Axwën arebi añ.

¹⁵ Ata wëno gë ekwëta elo ýandi baxe mun nëngali pere, en cotaxën oyekax oxinëm. ¹⁶ Bëte yëla këme axuca këme xucax elod gër ndewën na ond gër ebar ed Masedëwan oñ, do me kaniw gër Masedëwan me bakaxënëgu na gër ndewën, ene yëlëraxën er këme yexën ond gër ebar ed Yude oñ. ¹⁷ Ga fëna këme me di ejo, ba ar kalay-kalay nde hi këme? Ba and këme fëna me di ýeý añ, oñandi odam fo nde këme rind, do me dend amëd año fo: baño «Iyo», baño «Ali»? ¹⁸ Kaxanu, mëj ar ex mokwëta an, anang nang ko mëne eyeyan ed wëleli kënëbo el, ax gi ex na baño «Iyo», do baño «Ali». ¹⁹ Gayikwa wëno, gë Silas, do gë Timote afem fem këmi gër ndewën na mëne gër Yesu Kërisët, Asëniw ar Kaxanu an, «Iyo» fo ex, ax gi ex na baño «Iyo» do baño «Ali». ²⁰ Ang ýëmbëk yo bebër beya këbo Kaxanu bën, Kërisët ex «Iyo» irexëm in. Awa mëj ex, paß gë mëj këne rende «Amen», and kënëjo şalende Kaxanu end enjaran endexëm añ. ²¹ Do Kaxanu ex ar këbo xemënënd biyi gë wën an, ga bar këne gë Kërisët an. Mëj yata këbo mo diyeninaxënënd. ²² Mëj fo ri këbo nanganëme irexëm in ga xwët këjo Angoc Amënëk añ gër owëkw orebi. Ata gë Angoc año këne nangaxënënde mëne becërecaxik fenin këbo na.

²³ Wëno sede iram in Kaxanu ex gër aniyand andam, đal in këme reyand. Er saxan ke me cës gë me nëgwëş in. Ame bakali ex na fën gër Korejët, gayik axe ñandi bana mun dexëra. ²⁴ Biyi afo ñandi bana mi bëña ekwëta edewën el gayik gë ekwëta elo xwëşaxën kën gër andiyen and xel këne gë onënga fo añ.

2

¹ Wëno cëj, afaý faý bame gër emëkw edam këreme bakali na gër ndewën këdi këne xofëtare gë ecaminan. ² Gayikwa angëmëne në endam kën şaminand, në end nobën cëj ke nëngandëraxën? Ba në end bër şaminak në endam nde? ³ Mondako ýëgwënëli këmun, këdi këme şamina and këme ñatëli añ end bër ebax exe nëngandërado eñ. Wën dek xwëta këmun: onënga oram ol, onënga or wën dek ex. ⁴ Gë oyot otëm, gë emëkw ed şaminak mbanj, gë ongwën od mbanj, ýëgwënëli këmun. En nangaxën mëne mbanj ñan këmun rixën këme mondako, bari ax gi ex na, ga ýandi ke en caminara.

End eteban ed awëndëran eñ

⁵ Angëmëne ala exo di er kën şaminaxën, wën dek kē şamina, ax gi ex na wëno kē şamina. Barikan kēdi ke xureli, me dedo wa bërëmar fo kē şaminara. ⁶ Ala arako rako an, gwac kēño hi and këno rexëra bërãnjëm añ. ⁷ Er yek nëmëc in ex, eno teban do eno pel exo kemëna kēdi kēño bon ecamina ed xurik. ⁸ Awa axara xara këmün, ebal ed kēñun end ala ajo el, nëmëcal ex. ⁹ Ata nē eño yëgwëanaxënëli këmün bëte mondako. Atëy ex, me nangaxën ba abaxët kën baxëtënd end këmün fel yo. ¹⁰ Ar këno seban wën an, wëno bëte aseban këmo seban. And këmo seban ala añ, angëmëne yey exëna er këmo sebanaxën, aseban këmo seban nē endewën, ogës od Kërisët. ¹¹ Mondako këme rind kēdi këmo sef Sindan ebo dila, gayikwa noño cëñ nemëk oñandi odexëm ok.

End ecaminara ed Pol eñ

¹² And ñat këme gër angol and Tërowas, me pemërax Atëfëtan and Kërisët añ, asëk sëk bame ebët ed fërëtën baxe Axwën el. ¹³ Bari axe gi bana fuñ gër onden ondam, gayik amo tək bana abaýe Tit. Ata ga fela këmëni na, xuca këme kwël ond gër ebar ed Masedëwan oñ.

End angora eñ

¹⁴ Ata cëkwãñone de Kaxanu, mëñ ar këbo wëland din gër enga end angora and Kërisët an. Paß gë biyi kēni nangaxënënd bela bën endexëm eñ, gër ed ex yo, ang angiri inëngax fo. ¹⁵ Biyi hi këne enimin angiri inëngax in. Kërisët yël kēño angiri ijo Kaxanu. Angiri ijo, këbi wëranënd bër sëfëk fëña ir apexa bën, do bëte bër nambërak bën. ¹⁶ Gër bër nambërak, otëñer ond ecës ex. Barikan gër bër fexëk, otëñer ond aniyã ex. Do noño xorëk exo di andiyen año? ¹⁷ Bela exëna bër rik eyeyã ed Kaxanu el acotëraxën and napul. Barikan, biyi gë onden ond şenene këmi femërand, ga lawëñëgu këbo Kaxanu. Ogës odexëm do ga bar këmi gë Kërisët këmi yeyanaxënënd.

3*End bëriyenin bër eter ekaşax eñ*

¹ Gaşëxe nde këmi ýana mi yelind gër ndewën, ang bër lawëñayalik gë andebën dëñ? Ba aýap nde ýapëk mi mëlalind okayëta od kë reyãd noşën hi këmi, ang këni rind bërëmar ak? Bëte ba wën nde ýapëk enëbo yëgwëñënd okayëta oko? ² Wën ga ex wa kayëta irebi in, ir yëgw këni gër owëkw orebi in, ir nang këni do këni fënënd bela dek in. ³ Mongwati watik mëne wën ex kayëta ir yëgw ko Kërisët do xwëtënan këbo gër andiyen andebi in. Kayëta ijo, gë Angoc and Kaxanu, mëñ ar kē yëlënd aniyã añ, hixënëk, xarak ax gi ex na gë oñëgw. Gër eman do gër owëkw or bela yëgw ko, ax gi ex na nē bangomb-gomb band oxaý ofësëpës.

⁴ Mondako ex ekwëta ed xwëta këmo Kaxanu el, paß gë Kërisët. ⁵ Ax gi ex na gë andebi año dëñ këmi xorënd mi nang er ex yo, nangëde gër ola orebi xaniwëk. Barikan, biyi er këmi xorënd in, gër Kaxanu kē xaniwënd. ⁶ Mëñ fo ri këbo bëte bër xorëk eni gi bëriyenin bër eter ekaşax ed gë Angoc and Kaxanu el, eter ed ax gi ex na gë oñëgw el. Gayikwa Angoc añ aliyan kē liyanënd, barikan oñëgw ok alaw kē lawënd.

⁷ Andiyen and ecës aŋ, and ex gër oñëgw od në oxaÿ aŋ, gë enjaran ebax, xali Bëyisërayel bën abani yëxw na eni nëkon dëxax ir Moyis in. Enjaran bax yëgënd gër dëxas irexëm, xarak end ex kuca bax. ⁸ Ax gi ex na nde andiyen and wëlawëk këŋo Angoc aŋ nëmëcack ecot ed enjaran el? ⁹ Angëmëne andiyen and wëlawëk kiti aŋ gë enjaran hi bax, andiyen and wëlawëk or šenene aŋ nëmëcack enjaran eŋ. ¹⁰ Do dene dëŋ mëne enjaran end šanaya bax akarëk eŋ ašilipa šilipak and fiatëguk enjaran end gërëgako aŋ gayik eŋo xurik ex këbën. ¹¹ Enimin, angëmëne er bax xucand in gë enjaran hi bax, er kë bayi laŋ nëmëcack enjaran eŋ.

¹² Awa biyi ga šot këmi eyar ed mondako elo, yëxwëraxën këmi nëmëc. ¹³ Biyi ami dind na ang Moyis ak, mëŋ ar bax labënd gë anjëm dëxas irexëm an, këdi këni wat Bëyisërayel bën ekwët ed enjaran end er bax xucand el. ¹⁴ Barikan er baxo rind Moyis ijo, ašiwën šiwënëk onden ond Bëyisërayel oŋ. Enimin xali doro, and këni fënënd poyoma bakayëta band eter ekarëk baŋ, anjëm and kë labënd aŋ, abayi bayik, ax dëxëta ex na gayik ebar gë Kërisët el fo kë rëxëtënd. ¹⁵ Xali doro, and këni fënënd Akayëta and eter ekarëk aŋ, anjëm kë labënd na owëkw orebën oŋ. ¹⁶ «Barikan and këno xwëta Axwën aŋ, anjëm and kë labënd aŋ arëxëta kë rëxëtand*.» ¹⁷ Xarak Angoc aŋ ex Axwën ajo. Do gër ed hi ko Angoc and Axwën, fën ex orëyaya el. ¹⁸ Biyi dek bër gë odëxas od labët këni ok, anëkon këne nëkonënde gë axëbënan, ang në anangoye fo, enjaran end Axwën eŋ. Anëngwëta nëngwëta këne ene cotaxëne eñaŵ emat gë Axwën an, do enjaran eŋ kwël ex bašarënd. Mondako ex andiyen and Axwën aŋ, mëŋ ar ex Angoc an.

4

End napul ir në bapeya eŋ

¹ Awa gayikako andiyen aŋo sebënan këbo Kaxanu, gë axaÿënan ir wäsin këbo in, kërebo cena na. ² Aseb seb këmi bend beŋ, becëfëanaxik beŋ. Ami dind na beÿ bën gë osit, do ami nëmbëtënd na eyeyan ed Kaxanu el. Ecëñëxët, dal in këmi reyand kerët, ata mondako hi këmi bër mokuwëta gër onden ond ala kala, do gër lëngw ir Kaxanu. ³ Barikan angëmëne Atëfëtan and këmi femërand aŋ alob lobëk, gër bër nambërak lobëk. ⁴ Ata Atëfëtan aŋo alob lobëk gër bër gë oŋëpëgënan, gër bër šiwën këbi angoc and rixayak kaxanu ir gër ngwën ro bën. Mëŋ bayik ani watënd na angoben and Atëfëtan and enjaran end Kërisët aŋ, mëŋ ar ex eñaŵ end Kaxanu an. ⁵ Enimin, epemëra edebi el ax gi ex na end ola orebi. Er këmi femërand mëne Yesu Kërisët ex Axwën an, do biyi ex bëriyenin bërewën bën në end Yesu. ⁶ Gayikwa Kaxanu rek: «Angoben aŋ pëtëlex gër ecamëdan.» Ata mëŋ dëŋ ex angoben and fëtëk gër owëkw orebi aŋo. Aŋandi ŷandi këŋo ebo ŋoba gë enang ed enjaran end Kaxanu end fëtëk gër dëxas ir Yesu Kërisët eŋ.

⁷ Barikan biyi wëlayak napul ijo gër ola orebi, ang në ofeya fo, ex watixën kerët mëne panga ikëbëanaxik ind ex gër ola orebi iŋo, ind Kaxanu ex, ax gi ex na indebi. ⁸ Gand ed ex yo kënebo šëndëñënd bela bën, bari ami bele na. Awëlandëra këbo wëlandërand, bari aŋo yëbu ex na. ⁹ Arixëra kënebo rixërand, bari anëbo ñaŋëta ex na. Axëba

* 3:16 3.16 Andocane 34.34

këbo xëband ocëmu ok, bari ami cës ex na. ¹⁰ Din wëlaya këmi gër ola orebi, gër beman bendebi, ecës ed Yesu el, ex canayaxën bëte aniyand Yesu aŋ, gër beman bendebi. ¹¹ Gayikwa biyi bër këne liyande bën, din këbo fecerand ecës el në end Yesu, ex canayaxën bëte aniyand Yesu aŋ, gër beman bendebi bend kë šës beŋo. ¹² Ata ecës el mondako kë riyenind gër ola orebi, barikan gër ola orewën aniyand ex.

¹³ Do gayikako Angoc amat fo šot kënëŋone, and kë yëlënd ekwëta aŋ, ang rek Oñëgw Omënëk ak: «Ga wã këme, mëŋ yeyanaxën këme*.» Biyi bëte ga wã këmi, mëŋ yeyanaxën këmi. ¹⁴ Ga nang këmi mëne ar xanin këŋo Axwën Yesu gër ecës an, axanin këbo xanin gër ecës biyi bëte gë Yesu, do ebo canayali andamat gë wën gër ed hi ko. ¹⁵ Gayikwa eŋo dek në endewën ħataxënëguk, eni nangëraxën bela bëranjëm oyekax or Kaxanu ol. Ata bër këŋo šëkwand Kaxanu end enjaran endexëm bën, eni yëmbërend.

End ola oxašax eŋ

¹⁶ Ata mëŋ ex, biyi kërebo cena na. Ado ex biwënd ola or fac fac ol, ola or lëf lëf ol, key yo key kë bëtënd. ¹⁷ Gayikwa oyot od këbo hi yo gërëgako, yoweŷ ax gi ex na paß gë enjaran etëm end din ir din end këne šot eŋ. ¹⁸ Bëte biyi er ax gi ex na mongwat in këmi watënd, ax gi ex na er mongwat in. Gayikwa er mongwat in ax nëkand na, bari er ax gi ex na mongwat in din ir din ex.

5

¹ Enimin, gër ebar ro gë eman këne liyande. Eman eŋo ex ang aner and kë nëxenara akey amat fo. Barikan, anang nang këne angëmene olëg or gër ebar ro ol anëxena nëxenak, ašot šot këne yaŋ gër orën, këbe ir bay ko Kaxanu in. Olëg olo or din ir din ex, or ax di ex na otaxan od bela ex. ² Bëte biyi awëcar këne wëcarënde gër aniyand gërëgako. Dek nëkan këbo ene cudaye eman ed gër orën eŋ yaŋ gër eman end ebar ro eŋ, ³ angëmene dal ex and këne šudaye aŋ, anëbo pënga na tëb gë eman eŋ. ⁴ Gayikwa nand këne liyande gër eman eŋo na, awëcar këne wëcarënde, axëba këbo xëband toro in. Er yandi këbo in, ax gi ex na ene cudëtaye, barikan ene cudaye eman end gër orën eŋ. Ata aniyand aŋ ex gël eman end kë šësënd eŋ. ⁵ Do Kaxanu ga rëw këbo wa ene dixëne eŋo, mëŋ ar yël këbo Angoc andexëm an ene nangaxëne mëne ašot këne šote bebër fenin këbo bën.

⁶ Awa biyi, din këmi xapinand ga nang këmi mëne nand bayi këmi gër ndebi, gër eman endebi na, caw ħawëta këmo Axwën an, ang bër yeba fo. ⁷ Gayikwa gë ekwëta el këmi liyand, ax gi ex na gë owat ol. ⁸ Barikan mondako dëŋ këmi xapinand do këbo fecanënd mi gi bër yeba, mi ŋawëta caw eman eŋ, do mi dëgaxën gër ndebi, ler gër Axwën. ⁹ Bëte damana beŷ bën dek, ašala këmi šaland Axwën an eŋo nğanenënd endebi eŋ, hi këmi gër ndebi nde, hi këmi gër yeba nde. ¹⁰ Gayikwa biyi dek afo enëŋo yakaye Kërisët gër kiti. Ata ala kala exo kana bebër baxo rind, and baxo liyand gër eman endexëm aŋ: hik enjekax, hik eñëŋanax.

End ebakali ed angwëlëra eŋ

¹¹ Awa ga nang këmi epëb ed Axwën el këmi şalaxënënd mëni kor bela bën eni ma endexëm eñ. Kaxanu cëñ, aye nang këbo de biyi. Do wën bëte, këme yëland, anang nang kënëbo gër onden ondwën. ¹² Biyi ami ñana na gë andeñi año dëñ mi deyand gër ndewën nobën hi këmi. Barikan ayël yël këmun amëd and en dafënxënënd endeñi eñ en cotaxënënd end kënëbi yakaxën bër kē rafënarand nē end beber fac, xarak ax gi ex na nē end beber gër emëkw. ¹³ Enimin, angëmëne anemëra nemëra këmi gër onden, nē end Kaxanu hixën këmi mondako. Angëmëne gē onden bayi këmi, nē endewën bayixën këmi gē onden. ¹⁴ Gayikwa añana and Kërisët añ këbo xadacënd biyi bër fëni këbo mëne angëmëne ala abat exo cës nē end bela dek, awa bela dek şësëk. ¹⁵ Do angëmëne nē end bela dek şës ko, bër kē liyand bën nē ediyaxëni ang bër xwën këbi ar şësëk do xanik gër ecës nē endebën an. Barikan ani diyand na ang bër xwënyak fo.

¹⁶ Awa mëñ ex, gërëgako ala amo nang ex na ang hi ko ala fo. Ado ga nang këmo Kërisët ang ala fo, gërëgako ax bo ex na ga nang këmo mondako. ¹⁷ Angëmëne ala eni bar gē Kërisët, ola oxaşax şot ko. Bekarëk beñ anëka rëxëtak, dek bengaşax fo nëmbak gër ola orexëm. ¹⁸ Do eño dek gër Kaxanu xaniwëk, mëñ ar bakaliwëk angwëlëra and mëñ gē bela añ paş gē Kërisët. Ata biyi ex bër sebënan këbo andiyen and ebakaliw ed angwëlëra el. ¹⁹ Gayikwa Kaxanu bax riyenind paş gē Kërisët exo bakalixënëgu angwëlëra and mëñ dëñ, do gē bela bër gër ngwën ro añ, kitirëxe nē end bamena bandebën eñ. Do biyi fana këbo ene deyarande eyeyan ed angwëlëra el.

²⁰ Biyi gër oñac or Kërisët këmi yeyanënd, Kaxanu mëñ dëñ këbi wacënd bela bën gē etëy edeñi el. Axara xara këmun gër oñac or Kërisët, wëlërin gē Kaxanu! ²¹ Ar elod axo mendëra ex na an, Kaxanu nëmb këño amena andeñi añ, ene gixëne biyi bër şenene gër ogës od Kaxanu.

6

¹ Gayikako biyi barëk andiyen añ gē Kaxanu, këmun felaxënënd en kemënali oyekax orexëm ol, kërex gi ex na or gē ofëcak këm.

² Gayikwa are re ko:

«And ÿap bax añ, yakali këmi cale indey iñ,
gē akey and ÿap bax mi pexën añ, xangëta këmi*»
Ata gërëgako ex and ÿapëk enim añ,
gërëgako ex akey and apexa añ.

End bëriyenin bër Kaxanu eñ

³ Biyi gematak ami dind na er këño wëlandëraxën ala gër ekwëta edexëm, këdi këni yëla mëne ÿey wënak na gër andiyen andeñi. ⁴ Ecëñëxët, gër beber ex yo do ang ex yo, awaşinaya këmi wăşinayand mëne bëriyenin bër Kaxanu gē dal hi këmi. Mbañ këmi buñand oyot ok, gē toro iñ, gē ocënd ok, ⁵ gē xëme in, gē and kënëbo fërand añ, gē bënd şodfe-şodfe beñ, gē gër bandiyen bañëkaxik, gē bakey band abo daşënd na bañ, do gē band këmi şanënd eyamb yamb bañ. ⁶ Barikan, awëlaya wëlaya këmi aniyen andeñi añ gër owënëk, gër onangëran, gër ebuña, gër obëngw or onden, gër Angoc Amënek, gër añana and dal and gē eñëñëxax end şonayak këm. ⁷ Awëlaya wëlaya këmi bëte

* 6:2 6.2 Esayi 49.8

aniyan andebi aŋ gër eyeyan ed ðal, gër panga ind Kaxanu. Oÿënga or ŝenene këne wëraxënënde, bëte gë oŋo fo këne xwëŝaxënënde. ⁸ Bela bën er kënëbo rind: baŋo afëb, baŋo alëŝëra; baŋo aŝëkw, baŋo ayepën. Axwët kënëbo xwëtënd baŋo bënëgwëŝ, xarak biyi ðal in këmi reyarand. ⁹ Bëte axwët kënëbo xwëtënd ang bër anëbi nang ex na fo, xarak anang nang kënëbo; ang bëŝëŝëk fo, xarak aliya këmi liyand; ang bër nöp kënëbi fo, xarak anëbo ðaw ex na; ¹⁰ ang bër ŝaminak fo, xarak din këbo nëngandërand; ang bëxaÿëanaxik fo, xarak bëranjëm kë ŝotërand në endebi; ang bër ÿoweÿ ami cot ex na fo, xarak beÿ dek xwën këmi.

¹¹ Wën odawo odebi od gër Korejët ok, biyi ðal in bamun felënd kwëlay, gë owëkw orebi oŋ dek këbo balënd endewën eŋ. ¹² Wën an cënd ex na gër owëkw orebi, barikan aŋana and ðan kënëbo aŋ baŝetak. Biyi cëŋ, ax gi ex na təkër këbo balënd endewën eŋ. ¹³ Ata ang obaŝ oram fo këmun felërand. Wën bëte balindëleŋun endebi eŋ gë owëkw orewën oŋ!

End banëkëra eŋ

¹⁴ Këren ðëkërend na gë bër ax gi ex na okëreceŋ bën në bamara band ax ðap ex na. Enimin, abar nde këni barënd end ŝenene eŋ do gë eñëŋëxax eŋ? Anëkëra nde hik na mërëxand ir angoben do gë ecamëdan? ¹⁵ Angwëlëra nde hik na mërëxand ir Kërisët do gë Beliyal? Acetëra nde hik na mërëxand ir arëwāk end Kaxanu an do gë ar ax ma ex na an? ¹⁶ Eter nde hik na mërëxand ir Aciw and Kaxanu do gë olaŝ oŋ? Enimin, biyi ga hi këne wa Aciw and Kaxanu aŋ, mëŋ ar kë yëlënd aniyan an, ang re ko Kaxanu gër Oñëgw Omënëk ak:

«Alëg këme lëg, do aliya këme liya mërëxand irebën; Kaxanu irebën këme hi, do bën eni gi bulunda iram.» ¹⁷ Bëte: «Canin bamara bandebën baŋ, do capayayin; këren ðëkënd na ebuyaraxik in, do wëno awëlaya këmun wëlaya re ko Axwën an.

¹⁸ Ata me gi Sorix irewën, do wën en gi bosëñiwën do gë bobiwën boram, re ko Axwën ar xorëk beÿ dek an*»

7

¹ Wën bër ke balënd mbaŋ bëjo, gayikako bendako rako bëya këbo Kaxanu, mënënëne beman beŋ do gë onden oŋ, ebuyaraxik kërex gi na. Tebëne owënëk ol ex paÿaya gër anjiÿ and Kaxanu.

End onënga or Pol eŋ

² Balindëleŋun endebi eŋ gë owëkw orewën! Biyi cëŋ ala amo menan ex na, ala amo ðëxëlëx ex na, ala amo yamba ex na. ³ Ax gi ex na mun kiti këme rexënënd eŋo, gayikwa anëka fel bamun: «Ang këbo balënd endewën gër owëkw orebi ak din kë bayi: këmi liyand nde, ba ŝës këmi nde.» ⁴ Ekwëta ed xwëta këmun el, mbaŋ rafëk. Mbaŋ ke nënganënd endewën eŋ, mo kemën dëŋ ke xemënënd, ado dek hi këme onënga ol mërëxand ir oyot od hi këbo ok.

⁵ Enimin, elod ga ðat këmi gër ebar ed Masedëwan, ami cot ex na gë təkër ak eteyëta el. Mocënd ŝënd bami gand ed ex yo gë emereli

ed banëbo wërelind bër fac el, do gë anjiÿ and gër owëkw orebi aŋ. ⁶ Barikan Kaxanu, mëŋ ar këbi xemënënd bër kë banand an, axemën xemën këbo and fiatëgu ko Tit aŋ. ⁷ Ado ax gi ex na ga fiatëgu ko Tit fo xemën këbo. Barikan gë ekemën ed xemënëgu këno wën el, xemënati këbo. Asëfëtanati sëfëtanati këbo ang këŋun balënd endefi ak, ang sesëra kën në endefi ak, do ang kën balëkënalind endam ak. Ata wëno dek eme onënga ol.

⁸ Angëmëne në end kayëta isëxe ir yëgwënëli këmun in şaminara ban, axe cena ex na. Eyo, anang nang këme mëne në end kayëta ijo aşamina şamina ban amëd. Bamat aşena şena ke, ⁹ barikan gërëgako, anëngandëra ke nëngandërand. Axe nëngandërand na de në end ga şamina ban, barikan gayik ecamina elo anëngwët nëngwëtëk owëkw orewën oŋ. Ecamina elo end ñan ko Kaxanu eŋ rik. Biyi cëŋ, eñëŋenax gematak amun denan ex na. ¹⁰ Enimin, ecamina ed në end Kaxanu el, anëngwët kë nëngwëtënd dek ola el. Awëla kë wëland gër apexa, do ala aŋo cenand na. Barikan, ecamina ed në end bënd gër ngwën ro el, anemin kë neminënd. ¹¹ Awa watin ngwa gërëgako er şot kën gë ecamina ed në end Kaxanu in: obal osëm! Ado nëmëc na, ayaka yaka kën, axoÿ xoÿ kën, ayëdara yëdara kën, abal këŋun balënd endefi eŋ, ayakëraxi këŋun yakëraxind endefi eŋ, awa wa kën mëne şenene dëŋ rexëra këmun! Ado aşanaya şanayak mëne awën wën kën gër endey eŋo. ¹² Awa angëmëne ayëgwënëli yëgwënëli këmun, ax gi ex na mo dexëra ar wëndërak an, ba ar wënan këno an. Barikan en wataxën gë bangës bandewën baŋ dëŋ obal osëm or këŋun balënd endefi eŋ, gër lëngw ir Kaxanu. ¹³ Mëŋ ex, biyi mbaŋ xemën këbo endey eŋo.

Ata mbaŋ fuŋara këbo ga wat këmi bëte ang nëngandëra këŋo Tit endewën ak, onden ondexëm fuŋara këŋo endewën eŋ. ¹⁴ Angëmëne wën aşëkw bamun şëkwënd ogës od Tit, axe cëfënan ex na. Barikan ang bamun felënd din dal ak, mondako fo şanayak mëne ecëkw ed bamun şëkwënd ogës odexëm el, dal dëŋ ex. ¹⁵ Ata Tit nëmëc këŋo balënd endewën eŋ, ga ko xwitand ang bano baxëtënënd ak. Gayikwa axwëtaya xwëtaya bano, ang bano fëbënd do ban rëgënd endexëm ak. ¹⁶ Wëno cëŋ, anëngandëra ke nëngandërand ga xor këme mun kwëta gër end ex yo.

8

End amarënen eŋ

¹ Bëmaÿe, anangën këmun nangënënd mondake şanayak oyekax or Kaxanu ol gër Bamara band okëreceŋ band gër ebar ed Masedëwan. ² Ado ga şëmura babi në end oyot otëm, dek exëni onënga ol, gayikako gër oxayën osëm orebën olo dëŋ wasin kënebo mëne bën ani kwëj ex na. ³ Wëno kë reyand osede olo mëne, gë oxor orebën ol, ado nëmëc oxor orebën ol, do ga yandi këbi, barëra këni oyël orebën ol. ⁴ Biyi monëÿali kënebo nëÿalind mi ma mi kemëna, eni gi şëf gër andiyen and amarënen and edëca ed bëwënëk aŋo. ⁵ Ata nëmëc ang bami yarënd ak bar këni. Gayikwa pere yëlaya këni bën dëŋ gër Axwën, damana yëlayaxën këni gër otaxan odebi, ang yandi baŋo Kaxanu ak. ⁶ Mëŋ ex, biyi axara xara këmo Tit exo bakali gër ndewën exo ŋata andiyen and oyekax or amarënen and oyël orewën aŋ, ang yana baxo ak. ⁷ Ang şotëra kën mbaŋ er ex yo: ekwëta el, gë eyeyan el,

onangëran ol, gë obal osëm or er ex yo, bëte aņana and ñan këmuna aņ, awa canayalex ošotëra osëm orewën ol, gër andiyen and oyekax aņo.

⁸ Do er këme rend ijo, ax gi ex na de apela, atëy wa këmuna rind paß gë obal osëm or këjuna balënd end bëšëxe bër ex gër amarënen aņo ol, me nangaxën ba aņana andewën aņ and dal dëj ex. ⁹ Gayikwa anang nang kën oyekax or Yesu Kërisët, Axwën arebi ol: mëj ar šotërak an, yow baxo hi ko axaÿënaxik në endewën na, en gixën wën, paß gë oxaÿën orexëm ol, bër šotërak.

¹⁰ Aņo cëj, er këme rend in apela ex, gër endey eņo: ofëcak orewën ex, wën bër, elod nuwuba, hi kën bëyanar gër amarënen aņo, do wën ex bëyanar bër rik bën. ¹¹ Awa gërëgako, ñatayin ebar ed amarënen aņo el, ex gixën er kën rind ijo gwër fo gë oñandi od en di ok. ¹² And këjo ÿandi enim ala exo yël aņ, Kaxanu axana ko xanand oyël ol ga nëkon nëkon ko er šot ko ala ajo in, bari ax gi ex na paß gë er bayik axo cot ex na in.

¹³ Gayikwa gër amarënen aņo, en tef acariya and cey gë cey ex, ax gi ex na en dëxëlëxaya enëbi dëcaxën bëšëxen. ¹⁴ Gër endey eņo, ošotëra orewën or gërëgako ol këbi rëcand eni cot er šan këni in, eņun dëcaxën bëte ošotëra orebën ol, en cot er šan këni in, ex gixën mondako acetëra and cey gë cey. ¹⁵ Ga rek wa Oñëgw Omënëk ok: «Ar šotëra bax mbaņ an, ÿoweÿ ax kuri bana, do ar šot bax təkër fo an, ÿoweÿ axo can bana*.»

End Tit do gë bër enga endexëm eņ

¹⁶ Cëkwanëjone Kaxanu, mëj ar rik gër emëkw ed Tit obal osëm or këjo balënd endewën ol, ang këbo balënd biyi ak. ¹⁷ Gayikwa gë onënga fo wa ko ekemën ed xemënëli këmo, exo bakaxënëli in, ado gë andexëm aņo dëj sana ko exo yeli gër ndewën. ¹⁸ Asëfërëli këni sëfërëliind gë imaÿe ind këno šëkwërand gër Bamara dek, në end andiyen and ko rind gër epemëra ed Atëfëtan in. ¹⁹ Adofa, bër gër Bamara bën sana këjo mi tefërëli gë mëj gër emëla ed amarënen aņo. Emëla ed amarënen and oyekax aņo el, sebënan kënebo gër andiyen andëbi, ex canayaxën enjaran end Axwën eņ, do ex gixën osede or mëne biyi and ÿandi babo dëj ex.

²⁰ Në end amarënen atëm and sebënan kënebo aņo, abo ñandi ex na enëbo dexëra gër andiyen andëbi. ²¹ Gayikwa biyi šenene fo ÿandi këbo mi mëlayand er yek in ogës od bëla, xarak ax gi ex na ogës od Axwën fo.

²² Anëka këmo lawënelilind imaÿe indebi in, eni tefërëli gë Tit do gë bër enga endexëm bën. Biyi axwëta xwëta këmo asošan ajo. Awasin wasin këbo bakëlëbëd bandanjëm mëne aÿandi ÿandi këjo eņun dëca. Moñandi ÿandi këjo edëca edewën el gayik mbaņ xwëta këjuna. ²³ Do end Tit eņ, ar enga emat gë wëno hi ko. Do në edi exo gër ndewën andiyen and ebax mun din aņ. Awa bëmaÿe bënd sëfërëli këni bëj cëj, oparëxanda od Bamara, do enjaran end Kërisët exëni. ²⁴ Awa kacayinëbi šenene, watëlexëni aņana andewën aņ bër gër Bamara bën. Nangëlexëni mëne dal bami rafënan endewën eņ gër lëngw irebën.

9

End edëcara ed bëmaÿe eŋ

¹ End andiyen and edëcara ed bëwënëk bër gër Yerusalem eŋ, ine ngwa këmum yëgwënaxënëli? ² Anang nang këme ang ÿandi baŋun en di ak, do wëno gë eŋo këme rafënand endewën eŋ gër bëmaÿe bënd gër ebar ed Masedëwan. Ga re këme: «Bëmaÿe bënd gër ebar ed Akayi bëŋ, elod nuwuba hi këni bëwëlëk gër amarënen and oyël olo.» Do wën ang ÿandi baŋun en di ak, bëranjëm ÿandi këbi enun tëfëteli. ³ Awa anëka këmeni lawënëliind bëmaÿe bëŋ, təkëlexëni mëne edafënali ed rafënarali këmum el, ðal dëŋ ex, abo yepeli na. Ata təkëlenun ðe bëwëlëk ang reyati këme ak. ⁴ Kërene ðanjëtali na wa bëmaÿe bënd gër ebar ed Masedëwan bëŋ, do enun tək an gi ex na bëwëlëk. Kërex nëngwëta na end ex ekwëta edebi el ošëfën orebi, me dedo wa ošëfën orewën. ⁵ Awa wëno er yëlara këme mëne aÿap ÿapëk mëni kemënëli bëmaÿe bëŋ eni dëngwali gër ndewën, eni baraxën enjekax end beya kën ari kën ri eŋ. Enjekax eŋo, gilex end wëlëk ang enjekax fo. Kërex gi ex na end nëÿali kënun në end oxwëj orewën fo.

⁶ Enimin, ar kë nedënd təkër fo an, təkër fo ko xanand. Barikan ar kë nedënd mbaŋ an, mbaŋ ko xanand. ⁷ Ala kala yëlëlexo ang faÿ ko gër emëkw edexëm ak, gë ecamina këm, gë enëÿali këm. Gayikwa: «Kaxanu aŋan këŋo ñanënd ar kë yëlënd gë onënga an*.» ⁸ Do Kaxanu ašot šot ko panga ind eŋun yëlëra mbaŋ benjekax bënd ex yo, en cotëraxën din, nand ex yo, ðek er ÿapëk en dÿaxënënd in. Bëte ašot kën ÿana en cotënd mbaŋ er kën ÿana en dixënënd enjekax ed ex yo, ⁹ ang rek Oñëgw Omënëk ak:

«Mbaŋ këbi yëlërand bëxaÿëanaxik bën,
or šenene orexëm ol din kë nëkand*.»

¹⁰ Xarak, Kaxanu mëŋ ar këŋo yëlënd enedä aned an, mëŋ ar këŋo yëlënd eyamb yamb an, ayël këŋun yël enedä aŋ. Enedä eŋo ašënan ko šënan, do arafën ko rafën er kë rëw or šenene orewën in. ¹¹ Ata mondako kën šotëra er ex yo, do axor kën xor en bayi bër nëngak. Ata bela bëranjëm këŋo šëkwa Kaxanu në end bebër kënebo fëxwënënd mëni yëlërax eŋ. ¹² Gayikwa andiyen and amarënen aŋo aŋ abaš bašëk ecëkwa ed këno šëkwand Kaxanu el, ax gi ex na edëcara ed bëwënëk eni cotaxën er šan këni fo el. ¹³ Gayikako andiyen and amarënen aŋo mbaŋ xëbënëk, bëwënëk bën ašëkw këno šëkw Kaxanu ga këni watënd mëne wën poyoma wã kën Atëfëtan and Kërisët aŋ. Bëte ašëkw këno šëkw në end onënga orewën or šanayak gër edëca edebën do gër ed bela ðek. ¹⁴ Ata bën ga ñan kënun mbaŋ kënun šalenënd, në end oyekax osëm or šënan ko Kaxanu paš gë wën. ¹⁵ Cëkwënëŋone Kaxanu mëŋ ar rin këbo oyël oxëbëanaxik an!

10

End eyaka ed Pol eŋ

¹ Wëno Pol, axara xara këmum gë onden onjekax oŋ do gë onënga or Kërisët ol. Wëno ga kën rend wa mëne ayëda këmum yëdand and këne fabëre aŋ. Barikan and këmum ñawëta aŋ, ayëxw këme yëxwënd mun dexëra mbaŋ. ² Axara xara këmum, and këme yeli aŋ, kërene

něyli na fa mun masin mēne ame yēdand na mun dexēra. Ado anēka kēme fēnalind mēni dexēra bēremar ga kēni rend mēne biyi ang kēmi liyand ak, oñandi od eman ex. ³ Enimin, angēmēne biyi ang kēmi liyand ak, oñandi od beman bendefi ex, bari ami merēnd na ang kējo ŷandind beman bendefi ak. ⁴ Gayikwa oŷēnga or šot kēmi do kēmi wēraxēnēnd oŷ, ax gi ex na or gēr ngwēn ro. Barikan axor xorēk, gē Kaxanu, eñam ed baciw̄ bakemax el. Ayepēn kēmi yepēnēnd banjēlan batēmbak baŷ. ⁵ Ayepēn kēmi yepēnēnd dēk bebēr kēni fēbēnd bēn, xarak bebēr xucarēk gē enang ed Kaxanu ex. Do anjēlan and ex yo kēmi bonēnd, ex maxēnēnd end Kērisēt eŷ. ⁶ Bēte bēwelēk hi kēmi monēp ar kē wēšind yo, and kē faŷaya ema ed w̄a kēn aŷ.

⁷ Kamanindēn aye beŷ bēn! Angēmēne ala exo yēland ar gēr Kērisēt hi ko, nangēlexo bēte eŷo: angēmēne ar Kērisēt hi ko, biyi bēte bēr Kērisēt hi kēmi! ⁸ Ado ex gido arafēna kēme rafēnand tēkēr gē or gapak or yēl kēbo Axwēn mun kemēnaxēnēnd do mun wērēšētēraxēnēnd ol, axe cēfēnan dona. ⁹ Axe ñandi ex na mun yēbun gē okayēta od kēmun ŷēgwēnēlind ok. ¹⁰ Gayikwa are kēne rend: «Gēr okayēta odexēm, mbaŷ xeŷ ko do mbaŷ xem ko. Barikan, and ko yow do ene pabēre aŷ, exo gi yemur-yemur, do eyeyan edexēm el ex gi edēšēgēnaxik.» ¹¹ Awa ar kē yeyanēnd mondako an, nangēlexo mēne yomb ir kēmi šotēnd and kēmun ŷēgwēnēlind okayēta aŷ, ado bayik ane gind ex na nē erebat, gē yomb ijo fo kēmi hi gēr bandixa bandefi, and kēmi yeli gēr ndewēn aŷ.

¹² Biyi ami yēxw na mēni tēfēteli, ba mi ketēnali ola orebi ol, gē or bēr kē šēkwayand gē andebēn ol. Awa bēfēnirēx exēni ga kēni šēkwayand ako gē andebēn. Ata ga kēni xetēnaliyand do kēni wātinaliyand gē andebēn aŷ, hixēn kēni bēfēnirēx. ¹³ Biyi cēŷ, abo ñandi ex na mi dafēnand nēmēc ang ŷapēk ak. Barikan, axetēnali kēmi xetēnali er hi kēmi in gē edēca ed rēca kēbo Kaxanu kēmi xemēnaxēnēnd gēr andiyen and sebēnan kēbo xali ñatelili kēbo gēr ndewēn. ¹⁴ Biyi gēr ed sēl kēmi ami dađand na, nangēde ami ŷatēli ex na gēr ndewēn. Gayikwa xali gēr ndewēn ñateli kēmi gē Atēfētan and Kērisēt aŷ. ¹⁵ Ata ami dafēnalind na de bandiyen band bela bēšēxe baŷ, nangēde biyi dēŷ rik. Barikan, ga kēn xemēnd ako gēr ekwēta, ayar kēmi yarēnd mēni ŷatēn bela bēranjēm, jey gēr ed lēg kēn fēn. Abo ñandi ex na mi dađa gēr ed fel kēbo Kaxanu mi tēl. ¹⁶ Angēmēne mondako ex, biyi ata kēmi xor mi pemēra Atēfētan aŷ gēr owar ošēxe, gēr ed bayik elod ala ax pemēra ex na pere. Abo ñandi ex na mi diyeni gēr ed riyeni kēni anēka bēšēxen do mi dafēnalind er ri kēni in. ¹⁷ Ga rek wa Oñēgw Omēnēk ok:

«Ar ŷandi kēŷo exo dafēnand an dafēnayindēlexo gēr Axwēn!»

¹⁸ Gayikwa Axwēn an, ar lawēnēgu kēŷo an kēŷo šēkwēnd, ax gi ex na ar kē šanayand gē andexēm an.

11

End ofarēxanda or Pol eŷ

¹ E kido wën axor xor ban en buña tëkër oşenëk oram ol... barikan abuñan dëj buñan këne! ² Gayikwa wëno ga ke balënd mbanj endewën eñ ke yakëraxixënënd gë oyakëraxi or Kaxanu ol. Gër Kërisët wëla këmün ang endënaŵ emeja fo, emënëk, en ñamaxën gë mëj gabat. ³ Yama andën añ, gë osit orexëm ol ga yifa banjo nde wa Xawa. Awa wëno ayëda këme yëdand ba mondako fo wënak onden ondwën oñ, sebañen kën owënëk or në end Kërisët ol. ⁴ Eninim, wën ata këno wëlaya ala ayanar ar yelik do exo pemërand end Yesu ir fitarëk gë ir nangën këmün in, ba exo gi gë angoc and fitarëk gë and hik gë wën añ, ba eno wëleli «Atëfëtan» and fitarëk gë and sëfëtan këmün añ. ⁵ Xarak, anang nang këme mëne oparëxanda otëm oko, yoweÿ ane kuca ex na! ⁶ Angëmëne gër enënga ed etëÿ fo, wëno yoweÿ ame gi ex na, bari ax gi ex na mondako fo gër onangëran. Ga wësin këmün wa kerët ejo gër er ex yo do nand ex yo.

⁷ Ga nangën këmün ako Atëfëtan and Kaxanu añ gë acosa këm, do ga bana këme en gixën bër gapak, awëndëra nde wëndëra këme? ⁸ Bela bër gër Bamara bacëxe bamëni lëxlëxënd gayik bën baxe yëlënd acosa, me diyenixën gër ndewën. ⁹ Do and bame şan yeÿ gër ndewën añ, ala gabatak abamo sëkwëran na. Gayikwa bëmaÿe bënd gër ebar ed Masedëwan bëj, baxe wëlandëranëgund er bame şanënd in. Nand ex yo, axe ñandi bana mun tëkwëran, do mondako këme bayi. ¹⁰ Gë ðal ir Kërisët ir ex gër ola oram in, ala axe cëban na er këme rafënañënënd ijo gër owar or Akayi. ¹¹ Në end inecëj? Gayik amun ñan ex na nde? Kaxanu anang nang ko!

¹² Ang riyeni këme gër ndewën cosërëxe ak, mondako fo këme riyeni bëte, me dëxëtaxën akaya and bër këbi yandind eni dafënannd mëne gwër fo hi këmi añ. ¹³ Bela bëjo oparëxanda onëgwëş exëni, gë osit këni riyenind. Anëngwëtara fo nëngwëtara këni oparëxanda od Kërisët. ¹⁴ Do ejo ax caraxi ex na, gayikwa Sindan mëj dëj anëngwëtara ko nëngwëtarand meleka ir angoben. ¹⁵ Awa ax caraxi ex na angëmëne bër këjo riyeninënd bën, anëngwëtara këni nëngwëtarand bëriyenin bër or şenene. Axana këni xana gër ejata er yapëk eni kana në end bandixa bandebën in.

End oyot od Pol eñ

¹⁶ Ga këme rend wa gaşëxe mëne ala kërexe kwët na aşenëk. Me dedo, buñayin endam eñ ang end aşenëk fo, me koraxënënd wëno bëte me dafënannd tëkër. ¹⁷ Er këme rend ijo, ax gi ex na de end fel ke Axwën, barikan ang aşenëk fo këme yeyanënd, arafëna këme rafënannd. ¹⁸ Gayikako bëranjëm kë rafënanand ado ga hi këni bela fo, wëno bëte arafënara këme rafënara. ¹⁹ Wën bërenik bën awa wë kën enëbi buñan bëşenëk bën. ²⁰ Enimin, abuña kën buñand enun bëñand, enun yamband, enun dëxlëxënd, enun dixërand gë ndafënan, enun këmënd gër odëxas! ²¹ Ga re këme oşëfën ex ejo: er hixënan ke mëne ola ositarak wësin këmün.

Barikan, me yeyan ngwa ang aşenëk fo: er këni yëxw yo bela bëjo, wëno bëte ayëxw yëxw këme! ²² Bëşëwif nde exëni? Wëno bëte Aşëwif hi këme. Bëyisërayel nde exëni? Wëno bëte Ayisërayel hi këme. Bërandëwëra and Abëraxam nde exëni? Wëno bëte arandëwëra and Abëraxam hi këme. ²³ Bëriyenin bër Kërisët nde exëni? Me yeyan ngwa ang aşenëk fo, wëno hik nëmëc. Bandiyen

bañëkaxik bañ, wëno rik nëmëc; gër epëra, wëno hik nëmëc; gër xëme, wëno xëm këne nëmëc. Lañ fecera ke ecës el: ²⁴ Bakëlëbéd banjo xëm këne Bëšëwif bën bakëmen ofëxw osas gë banjongëbanax. ²⁵ Bakëlëbéd batas fëmëra këne gë xwëlekwële; amat fetëra këne gë oxaÿ; bakëlëbéd batas yëla këme me cës polo gër angwëngw and sëwayak kuluñ añ; amat hi bame ciš wec polo gër angwëngw. ²⁶ Lañ baxe fecerand ecës el gër odamana od gë osapar, gër beñigëanaxik bend gër oyeß; gër beñigëanaxik bend bërek bëxeÿax; gër beñigëanaxik bend Bëšëwif; gër beñigëanaxik bend bër ax gi ex na Bëšëwif; gër beñigëanaxik bend gër bangol; gër beñigëanaxik bend gër ladawe; gër beñigëanaxik bend gër angwëngw; gër beñigëanaxik bend mërëxand ir bër ax gi ex na enim okëreceñ. ²⁷ Lañ gër andiyen do gër toro; lañ dašërexe, lañ gë enjo eñ do cebërexe men; lañ gër etiwi; lañ gër ayem; lañ tëb gë eman eñ. ²⁸ Do ame yeyan ex na end ke balënd nëmëc eñ; ang ke šëmund key yo key gër banjëlan bandam në end Bamara ðek. ²⁹ Noÿo sitarak, xarak wëno bëte ame cot ex na banjëlan batitarak? Noÿo këno lënanënd eñëñëanax eñ, xarak wëno axe corënd na enjo gër emëkw?

³⁰ Angëmëne arafëna këme rafëna, në end ositara oram këme rafëna. ³¹ Ata Kaxanu, Sëm ir Axwën Yesu, mëñ ar këno šëkwënd din an, anang nang ko mëne ame nëgwëšënd na. ³² And hi bame gër Damas añ, gofërëner ir emun Aretas in, axwët xwët baßi bënëkona šit gër angol exe tëraxën. ³³ Barikan ga šon këne polo në akange, nęcët këne në fonetër ir amen and xecexën këni angol añ. Mondako šana këmo.

12

End ofakeli od Pol eñ

¹ Awa afo me dafëna ngwa..., ðal ex, ofëcak ax gi ex na. Barikan asëfët këme sëfët end ofakeli od wat këme eñ, do gë beßër nangën ke Axwën bën. ² Wëno këreceñ nang këmo na, doru anëka sëkëk bënëy epëxw gë bënax. Gë eman endexëm ak nde bayi baxo? Ba axo gi bana gë eman endexëm ak? Ame nang ex na. Kaxanu mëñ, anang nang ko. Ata ala ajo watayax ko yañ gër arayen. ³ Do anang nang këme mëne ala ajo, hi baxo gë eman endexëm ak nde, ba gë eman endexëm këm nde? Kaxanu mëñ, anang nang ko. ⁴ Ala ajo awataya watayax baxo gër arayen do wëlëgu ko bend ala ax kor na exo tëfët, bend ax ñap ex na ala exo yeyandërand. ⁵ Wëno arafëna këme rafëna end ala ajo eñ, bari endam eñ dëñ, ame dafëna na, ang ax gi ex na end ositara oram eñ. ⁶ Kido aÿandi ÿandi baxe me dafënara, ame gi dona ašënek, gayikwa ðal in dome reyand. Barikan, ašësinali këme šësinali eño, këdi ko yëla ala mëne wëno nëmëc bend ke watelind do ke wëlelind beñ hi këme, në end oxëbën or bend nangën ke Axwën beño.

⁷ Bëte këdi ke xureli ndafënan in, ošëxwëra or ke narënënd hik gër eman. Meleka ir Sindan ke xëmënd këdi ke xureli ndafënan in. ⁸ Bakëlëbéd batas, xara këmo Axwën an exe dëxëtën ošëxwëra olo. ⁹ Barikan mëñ er yaka ke: «Oyekax oram ol gwac exi, gayikwa panga indam in nëmëc kë šanayand gër ositara orey.»

Awa wëno nëmëc këme ÿana me dafënan gër ositara oram, ex dongoxën panga ind Kërisët in gër ola oram. ¹⁰ Anëngan ke

nënganënd bëte gër ositara oram, gër ocir od këne širërand, gër ocëmu, gër edixëra ed këne rixërand, gër oyot, në end Kërisët. Enimin, and këme sitara aņ, këme šotënd ojaŵ ok.

End odendëran od Pol eņ

¹¹ Ang ašenëk fo këme yeyandërand, wën nëŷali ke de me di mondako. Enimin, wën ga hi dox wa bër ke yakanënd bën. Bër xwët kënebi oparëxanda otëm bëjo, ŷoweŷ ane kuca ex na, ado bayik ŷoweŷ ame gi ex na. ¹² Bëbër kën nangaxën mëne parëxanda hi këme bën, ašanaya šanayak gër ndewën, gë ebuņa ed buņa këme gër toro el, gë bananganëme baņ, gë becarax beņ, do gë bërëcaxik bënd bame rind beņ. ¹³ Enjekax end feye rin këmëni Bamara šacëxe baņ do seb këmun wën? Ba gayik gabatak amo tëkwëran bana edëba edam el gër ndewën nde? Awa tebanine ngwa osëmbak olo!

¹⁴ Watin mëne awëlëk hi këme mun nëngali atasën. Do bëte ala amo tëkwëran na edëba edam el. Gayikwa wën këmun šaland, ax gi ex na er šot kën in. Enimin, bëxarëk bën wa ŷapëk enëbi kwëtënënd beŷ bën obaš ol, bari ax gi ex na obaš ol. ¹⁵ Wëno cëņ, gë emëkw el dek këmun yëlëra er šot këme in, do wëno dëņ ayëlaya këme yëlaya në endewën. Angëmëne nëmëc ñan këmun, do wën təkër fo nde këne ñan?

¹⁶ Dal ex! Wëno dëņ amun tëkwëran bana. Barikan ang ala awërax fo, asitinaxën bamun sitinaxënënd! ¹⁷ Ayambara nde yambara këmun paŷ gë bër bamëni laŷënëlınd bën? ¹⁸ Afelëli felëli këmo Tit exo kemëna exo yeli gër ndewën, do eni tëfërëli mëņ gë imaŷe in. Tit ayambara nde yambaraw këņun? Ax gi ex na nde wëno gë mëņ, ola obat do onden omat šot këmi?

¹⁹ Bamat elod anëka fo kën yëland mëne biyi ayakanaya këmi yakanayand gër lëngw irewën. Gër lëngw ir Kaxanu, do ga bar këmi gë Kërisët këmi, yeyanaxënënd mondako. Do dek beņo, wën këmun rinënd, wën bëmaŷe bënd ke balënd mbaņ beņo, en kemaxën gër ekwëta. ²⁰ Gayikwa ayëda këme yëdand ba amun tək na ang ŷandi ke ak, and këme ñatëli aņ. Do wën bëte ane tək na ang ŷandi këņun ak. Ayëda këme yëdand ba asëkeli këmun səkeli bongeŷër, gë oyakëraxi, gë ecusër, gë ebal ed wayët end gaf irexëm fo el, gë odenar, gë oxapëndër, gë ndafënan, do gë bënd šode-šode. ²¹ Ayëda këme yëdand and këme ñatëli aņ, Kaxanu, mëņ ar yata ke aņ, ba ašëfënin ke šëfënin në endewën, do me tesëra në end bëranjëm bër kë wëndërand, ang bani wëndërand gër ŷanar ak. Bëjo ani nëngwët ex na ola orebën ol xali eni teb dek bëbër bani rind bëjo: obuyaraxik ol, asëk alakirand fo in, do gë eñac end ex yo.

13

Bapela bapelatar baņ

¹ Atasën an këmun nëngali. Do ang rek Oñëgw Omënëk ak: «Endey end ex mokiti yo, gil ex er reya këni otede oki ba otas*.» ² And nëngali bamun akinëm aņ, afel fel bamun eņo. Do doro and ane bayi exe na në erebat aņ, gana-gana fo këmëni rend bër wëndërand elod anëka fo bën, do gë bër kë wëndërand gërëgako bën: angëmëne anëngali nëngali këmun, ala amo kwëda na de. ³ Gayikako ašala kën šaland

en nang mène ayeyan dëŋ ko yeyanënd Kërisët gë etëy edam el, awat kën wat. Mëŋ cëŋ, afanga fanga ko de paß gë wën, axo gi ex na ar gë ojaŵ këm. ⁴ Gayikwa afika fika bano ang ar gë ojaŵ këm fo. Barikan, aliya ko liyand gë panga ind Kaxanu iŋ gë mëŋ. Biyi bëte ojaŵ këm hi këmi, ga bar këmi, gë mëŋ këmi liyand në endewën na gë panga ind Kaxanu iŋ.

⁵ Tëyiyn tan en kaman wën dëŋ ola orewën ol, en nangaxën ba gë ekwëta el kën liyand. Kamanin wën dëŋ ola orewën ol. An nang ex na nde mène Yesu Kërisët gër ola orewën hi ko? Bamat er ban şaland en tək gër ola orewën in, an tək ex na. ⁶ Barikan, wëno er këme yarënd in, en wat mène gër ola orewën hi ko, en maxën mène biyi ami dif ex na andiyen andebi aŋ. ⁷ Biyi ayar këmi yarënd Kaxanu, këren mendëra na. Er yandi këbo in, ax gi ex na ex canaya ang xamën këmi andiyen andebi ak. Barikan, mun watënd wën ga kën rind benjekax beŋ, ado ga hik nangëde alif lif këmi andiyen andebi aŋ fo. ⁸ Gayikwa biyi ami nêpënd na däl in, barikan din däl in këmi sanand. ⁹ Biyi anëngandëra këbo nëngandërand and këmi hi gë ojaŵ këm aŋ, xarak amëd aŋo, wën mbaŋ şot kën ojaŵ ok. Er këmi yarënd endewën in, en gi bër faŋayak. ¹⁰ Mëŋ ex, ado bayik ane gi exe na në erebat, eŋo këmum yëgwënëlinde ga xey ke and këme yeli aŋ me keyënara gë or gapak or yël ke Axwën ol, me kemëna xënënd bëy bën, ax gi ex na me ñamaxënënd.

¹¹ Bëmaŋe, end këme xor me de me ŋataxën eŋ ex, nëngandërayindëleŋun, calayindën en gi bër faŋayak, kemëndëringendën gër ekwëta, wëlerindën, diŋayindën gër aketëxeta, do Kaxanu, mëŋ ar gë aŋana do gë obetak an mërëxand irewën ko hi. ¹² Cëmarindën andewën rewën aŋ gë emegar emënëk. Aşëma kënun şëmand dek bëwënëk bën.

¹³ Oyekax or Yesu Kërisët, Axwën arebi ol, gë aŋana and Kaxanu aŋ, do gë anëkëra and Angoc Amënëk aŋ, gilex gë wën dek!

Kayëta ir Bëgalat in Lilaya in

Akayëta and Bëgalat aŋo, Pol yëgwën babi bër gër bamara band Yesu Kërisët band gër ebar ed Galasi bën. Bësëyali bënëgwëš babi felërand mëne ado ga xwëta këno Yesu Kërisët, afo enëbi kacënd eni pexaxën. Xarak ax gi ex na mondako sëyali babi Pol. Ga re baxo mëne ekwëta ed Yesu Kërisët el gabat kë yëlënd or šenene ol. Eni nangaxën mëne osëyali orexëm ol đal dëŋ ex, Pol xwitan këbi end Abëraxam eŋ. Paš gë ekwëta ed xwëta baŋo Kaxanu el hixën baxo ar šenene, xarak amëd aŋo Acariya and Moyis aŋ ax gi bana. Mëŋ ex paš gë ekwëta ed Yesu Kërisët el, bënëŋ bënd bela bënë đek këni šotënd or šenene ol gër ogës od Kaxanu. Er ex gër akayëta in:

End ofarëxanda or Pol do gë osëyali orexëm eŋ: 1.1–2.21.

End ekwëta ed Yesu Kërisët eŋ: 3.1–4.31.

End aniyān and ar yëmëk gë Angoc Amënëk eŋ: 5.1–6.10.

Bepelatar bënë: 6.11-18.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol këŋun yëgwënëlınd. Faba Kaxanu yata ke me gi parëxanda paš gë Yesu Kërisët ir xanin këŋo gër bësësëk: ax gi ex na paš gë ala, bête ax gi ex na ga sana këne bela. ² Gë bëmaŋe bënd hi këmi ro bënë këmun yëgwënëlınd wën do gë đek bëmaŋe bënd gër bamara band Yesu band gër ebar ed Galasi bën. ³ Kaxanu, Faba irebi, do gë Yesu Kërisët, axwën arebi an, yëlëlenun oyekax ol, gë ofetak ol. ⁴ Axwën Kërisët wāk šës ko në end bamena bandebi ebo dacëtaxën gër aniyān atëmbak and gë okey oko aŋo, ang yāndi këŋo Kaxanu Faba irebi ak, ⁵ mëŋ ar hik gë enjaran end din ir din an! Amen!

End oxalay kalay or Bëgalat eŋ

⁶ Mbaŋ šaran ke wëno ang seš këno Kaxanu xarak mëŋ sana këŋun paš gë oyekax or Kërisët ol do kën sëfënd aŋand ako Atëfëtan acëxe. ⁷ Enimin, Atëfëtan acëxe ax gi ex na. Barikan bela ex na bër këŋun felënd becëxen ga yāndi këbi eni nëngwët Atëfëtan and Kërisët aŋ. ⁸ Barikan ado ex gido ar enga endam, ba meleka ir xaniwëk gër orën, yelik eŋun nangënënd Atëfëtan and fitarëk gë and sëfëtan këmun wëno aŋ, katalëŋo! ⁹ Ang felëra këmun gër yānar ak këmun xënënd wëno gërëgako: angëmene ala eŋun pelënd Atëfëtan and fitarëk gë and nangën këmun biyi aŋ, katalëŋo!

¹⁰ Do gërëgako ene cëkwënd bela nde këme šaland ba exe cëkwënd Kaxanu nde? Ba këme šaland ene ŋanënd bela nde ca? Kido ene ŋan bela bame šaland, ame gi dona xadëp ir Kërisët.

End Pol eŋ

¹¹ Ga re këme bëmaŋe, Atëfëtan and nangën këmun aŋo ax gi ex na endey end bela. ¹² Yesu Kërisët mëŋ dëŋ nangën ke, ax gi ex na ga sëfëtan ke ala, bête ax gi ex na ga sëyali ke ala. ¹³ Wën enimin, awël wël kën ang bame liyand ak, and bayi bame gër cale ind biyi Bëšëwif aŋ? Wëno babi rixërand wa gë oŋeŋ osëm bërëwak end Kërisët bën,

bër Amara and Kaxanu bën. Mo calara bamëni şalarand mëni daw bën dek. ¹⁴ And bayi bame gër cale ind biyi Bëşewif an, wëno nëmëca babi bënd anjex andam bën gër epëb ed bapela band sëyali kënëbo bëxarëk bërebi ban. ¹⁵ Barikan yatir fed këmi gë ar fit ke elod gër acël and nëma an, aŵac ŵac ke gë oyekax orexëm ol. ¹⁶ Anangën nangën ke Asëniŵ arexëm an mëni tëfëtanaxënënd endexëm eŵ bër ax gi ex na Bëşewif bën. Ata ga xucak eŵo, wëno ame ye ex na de mo mëkara ala. ¹⁷ Bëte ame ye ex na gër oparëxanda oñanar yaŵ gër Yerusalem. Barikan ye këme şëw gër ebar ed Arabi damana bakaxanëgu këme gër Damas. ¹⁸ And xucak bëniy bëtas an fo yexën këme yaŵ gër Yerusalem mi nangër gë Kefas. Ata xeyërax ke bakey epëxw gë banjo gër ndebën. ¹⁹ Bari parëxanda işëxe ami watër bana angëmëne ax gi ex na Şak, ar acël amat gë Axwën Yesu an. ²⁰ End këmun felënd eŵo, Kaxanu anang nang ko mëne dal ex, ame nëgwëşënd na.

²¹ Ga xucak eŵo, ye këme bëte gër owar or Siri do gë Silisi. ²² Xarak, ala axe nang bana amëd aŵo (gër bamara band bërëwax end Kërisët gër ebar ed Yude). ²³ Awël fo bani wëlënd mëne ar babi rixërand an anëka nëngwëta ko. Gërëgako mëŵ këbi nangëndërand bela bën ekwëta ed Kërisët ed baxo xemënan exo daw el. ²⁴ Do në endam bano şëkwaxënënd Kaxanu.

2

End Pol do gë oparëxanda ocandaw eŵ

¹ Ata ga sëkëk bëniy epëxw gë bebënax, baka këmi gë Barënabas yaŵ gër Yerusalem. Awëla wëla bamo bëte Tit. ² Kaxanu şëdët baxe me baka gër Yerusalem. Asëfëtan sëfëtan këmëni bëlëngw bër Amara bën ang këme femërand Atëfëtan an gër bër ax gi ex na Bëşewif ak. Anacët nacët bamëni bëlëngw bër gapak bën, këdi këme hërëra ahërëra fo, do me di andiyen and gë ofëcak këm. ³ Tit mëŵ, Agërek ar sëfër bami an, ala aŵo nëyali bana eno kac. ⁴ Këme reyaxënënd dek ako, bela hi bax na bër bax rend okëreceŵ exëni xarak enëgwës këni rind. Bën nëfënëfa bax gër enga endebi ga ŷandi babi eni bël or yaya or yël këbo Yesu Kërisët ol, do enëbo bëña. ⁵ Ata end bëjo eŵ gë təkër ak ami ma ex na ex bayixën nëngwëtarëxe dal ir Atëfëtan in gër owëkw orewën an.

⁶ End bëlëngw bër gapak bër Amara bën eŵ cëŵ, er hi bani damana eni gixën okëreceŵ in, wëno axe bal ex na gayikwa gër ogës od Kaxanu bela bën dek gwër fo exëni! Bari bëlëngw bër gapak bëjo Ŷowey ane nëyali bana me di. ⁷ Awat wat bani mëne Kaxanu xwëtënan këbo Atëfëtan an. Wëno mëni nangëndërand bëxacërëx bën, do Piyer bëxacëxac bën. ⁸ Kaxanu mëŵ ar yata këŵo këŵo Piyer exo gi parëxanda ir Bëşewif an fo yata ke wëno bëte me gi ir bër ax gi ex na Bëşewif. ⁹ Do and wat këni oyekax or yël këbo Kaxanu an, ata Şak, gë Kefas do gë Şaŵ, bën bër ex bëlëngw bër gapak, bër fëb kënëbi mban bën, lëkër këmi bataxan band liŵ ban, gë wëno do gë Barënabas, ex watixën mëne anëkëra exëna gër andiyen andebi: mi yend mi pemëra, wëno gë Barënabas, gër benëng becëxe, do bën gër Bëşewif. ¹⁰ Er xara banëbo fo mëni kwitand axwita bëxayëanaxik bën do eŵo gë ofal osëm bame rind.

End akucara and Pol gë Piyer aŋ

¹¹ Barikan and yow ko Kefas gër Aŋeçoŝ aŋ, fabër këmi do nëp këmo gayik aŋen wën baxo. ¹² Damana eni yow Bëšëwif bër laŋwëngu babi Šak bën, bër bax balëkënalind end oxac bën, Piyer, andamat bani yambërand gë bër ax gi ex na Bëšëwif bën. Barikan and ħatëgu këni Bëšëwif bër laŋwëngu babi Šak aŋ Piyer, ga babi yëdand, nacëta këfi bër ax gi ex na Bëšëwif bën. ¹³ Ata Bëšëwif bëšëxe bër ŵa bax end Yesu bën sëfëteli këno bëte Piyer gër amena andexëm xali lënan këno Barënabas dëŋ gër egi ed ang bëŷëŋënax bër kë labayand el. ¹⁴ And wat këme mëne ani dind na ŝenene aŋ, ang kë sëyalind d'al ir Atëfëtan ak, rexëra këmo poyoma Kefas mondako: «Wëŷ ašëwif hi këy, barikan këy liyand ang bër ax gi ex na Bëšëwif ak, ay masinaŷad na ang ašëwif ak. Do mondake cëŋ këy xor eyëbi nëŷalind bër ax gi ex na Bëšëwif bën eni d'iyand ang Bëšëwif ak?»

End apexa and benëŋ dek eŋ

¹⁵ Biyi, bëxarëk bërebi bën Bëšëwif ebani, ane gi exe na bëŵwendëran bër ax gi ex na Bëšëwif. ¹⁶ Anang nang këne mëne ala ar xwëta këŋo Yesu Kërisët an hik ar ŝenene an, bari ax gi ex na gayik ašëf sëf ko er rek acariya and Moyis in. Biyi bëte aŵa ŵa këne end Kërisët eŋ ene gixëne bër ŝenene paŋ gë ekwëta ed xwëta kënëŋone el, ax gi ex na gayik ašëf sëf këne er rek acariya and Moyis in. Ala ax gind na ar ŝenene ga xemëna ko etëf ed acariya el. ¹⁷ Barikan angëmëne gër ocal od or ŝenene gër Kërisët, hi këne biyi bëte bëŵwendëran, Kërisët nde këbo lënanënd eñëŋënax eŋ? Adokiŋ! ¹⁸ Angëmëne me bakan ecëŋëxët me dind bënd gër acariya bënd sëb këme beŋ, wëno dëŋ kë nëpayand. ¹⁹ Enimin, wëno dëŋ ašës šës këme paŋ gë acariya aŋ me d'iyaxënënd ang ŷandi këŋo Kaxanu ak. Afika fika këne gë Kërisët, ²⁰ ax gi ex na wëno kë liyand. Kërisët kë liyand gër ola oram. Do aniyan andam and gërëgako gë eman aŋ këme liyand gë ekwëta ed xwëta këmo Ašëniŵ ar Kaxanu el, mëŋ ar ħian ke do yëlaya ko në endam an. ²¹ Mëŋ ex, axe cena ex na end oyekax or rin ke Kaxanu eŋ. Enimin kido ga sëf këne acariya aŋ fo hixën këne bër ŝenene, awa mama fo šës ko Kërisët.

3

End acariya do gë ekwëta eŋ

¹ Wën Bëgalat bën ata and aŋun pë nirand na dëŋ ex d'e! Noŷo wa yifa këŋun? Ax gi ex na nde afaŷën faŷën këmun dek er ŵacayak ecës ed Yesu Kërisët gër kërëwa in? ² Emat fo ŷandi ke mun mëka ene nangën: Ba ga sëf kën acariya aŋ nde ŝotaxën këno Angoc Amënëk aŋ? Ba ga baxët kën do xwëta kën Atëfëtan aŋ nde? ³ Mëŋ ex, wën ata and aŋun pë nirand na dëŋ ex. Angëmëne enimin gë panga ind Angoc Amënëk in ŷana kën, mondake cëŋ nëngwët kën do kën liyand gë ojaŵ odewën ok? ⁴ Do dek er hi kënuŋ gër aniyan andewën in, ahi fo nde hi këŋun? Ax mënd ex na eŋun gi ahi fo. ⁵ Ar yël këŋun Angoc Amënëk an, ar kë rind becarax mërëxand irewën an, ba ga sëf kën acariya aŋ nde ko rixënend, ba ga xwëta kën Atëfëtan aŋ nde?

⁶ Ax gi ex na nde Abëraxam axwëta xwëta baŋo Kaxanu mëŋ hixën baxo ar ſenene gër ogës odexëm*? ⁷ Mëŋ ex, nangiŋ mëne bër xwëta këŋo Yesu bën fo hik obaş or Abëraxam ol. ⁸ Oñëgw Omënëk ok fëna bax mëne axwët këbi xwët bër ſenene ga xwëta xwëta këno Kërisët. Kaxanu fel baŋo Abëraxam endey enëŋax eŋo: «Benëŋ beŋ dek kë beta në endey.» ⁹ Mondako këni ſot obetak ol dek bër xwëta këŋo Kaxanu ang Abëraxam bën. ¹⁰ Do dek bër kë yëland ſenene hi këni gër ogës od Kaxanu bën në end ga këni rind er rek acariya and Moyis bën, anëka xata këbi gayik anëp këbi nëp Kaxanu. Enimin aŷëgw ŷëgw këni: «Katalëŋo ar ax tëf ex na dek er ŷëgw këni gër akayëta and acariya and Moyis an*.» ¹¹ Ala ax gind na ſenene gër ogës od Kaxanu gayik acariya ſëf ko do eŋo dal ex. Ga ŷëgw këni: «Ala ar ke liyand ſenene an axwëta xwëta këŋo Kaxanu*.» ¹² Xarak, etëf ed acariya el mbaŋ fitarëk gë ekwëta ed Kaxanu el. Gër Oñëgw Omënëk ga rek: «Ar kë wã exo dind dek er rek acariya an kë liya gë beŋo*.» ¹³ Kërisët racët këbo gër kata ind ebax ebo wëcan iŋ gayik abane xor exe na ene tefe er rek acariya in. Enimin ga ŷëgw këni gër Oñëgw Omënëk: «Ala ar xaw këno yo në osëx ar xata këŋo exo*.» ¹⁴ Ga ſës ko Yesu Kërisët këni ſotaxën bër ax gi ex na Bëſëwif bën oyekax or beya baŋo Kaxanu Abëraxam ol. Biyi dek mondako këneŋo ſotaxëne Angoc Amënëk and beya këbo Kaxanu aŋ gayik axwëta xwëta këneŋone Kërisët.

End acariya do gë ebeya eŋ

¹⁵ Bëmaŷe baxët in amatali aŋo: Angëmëne ala exo ñëgw aye end acota and ko ſebëta eŋ, er re ko in gaŋatak ax yepënënd na, gaŋatak ax baſënd na ŷeŷ. ¹⁶ Xarak Kaxanu mondako beya baŋo Abëraxam. Bend beya baŋo beŋo, xwën bani Abëraxam do gë ar andëwëra andexëm an. Oñëgw Omënëk ok ax de ex na gë bërändëwëra andexëm bën këdi këni yëla bela bën end bëränjëm ko yeyanënd. Barikan ala abat fo këŋo rend mëne ngëŋ Kërisët. ¹⁷ Mëŋ këme rexënënd: Kaxanu, er beya baŋo Abëraxam in abayi bayik. Acariya and ūatëguk ga xucak bënny okeme onax gë ofëxw osas aŋ, ax kor ex na ex yepën. Kido axor xor bax, end beya baŋo eŋ ax gi dona. ¹⁸ Angëmëne er xëñëna baxo Kaxanu ebo yël in paŋ gë acariya aŋ këne ſotënde, abo yël dona në end ga beya ko. Xarak Kaxanu ga beya baŋo Abëraxam yëlxën baŋo oyekax orexëm ol.

¹⁹ Do inëwã hixënëk acariya aŋ? Në end ūamena ūand bela fedalixënëgu baxo Kaxanu acariya aŋ, xali exo ŋataxënëgu arandëwëra and Abëraxam ar beya baŋo an. Acariya aŋo omeleka lawëneliw bafi Kaxanu wëlaw këni gër Moyis. Ata hi ko mondako Moyis, aŋatëlindër ar Kaxanu gë ūulunda ir Isërayel an. ²⁰ Barikan Kaxanu, and beya baŋo Abëraxam gë arandëwëra andexëm ak, aŋatëlindër ax gi bana, Kaxanu gaŋat ebaxo.

End ofëcak or acariya eŋ

²¹ Acariya aŋ ayepën nde kë yepënënd bend beya këbo Kaxanu beŋ? Adokiŋ! Kido acariya ebaxëna and kë yëlënd aniyan, or ſenene ol paŋ gë acariya aŋo hi dox mocot. ²² Barikan Oñëgw Omënëk ok beŷ bën dek sërak gë eñëŋenax eŋ, eni cotaxën dek bela bën er beya

* 3:6 3.6 Añanar 15.6 * 3:10 3.10 Acariyakinëm 27.26 * 3:11 3.11 Abakuk 2.4 * 3:12 3.12 Andolewit 18.5 * 3:13 3.13 Acariyakinëm 21.23

ko Kaxanu ayël këbi yël in gayik axwëta xwëtak këno Yesu Kërisët. ²³ Damana ex n̄ataxënëgu ekwëta ed Kërisët el, acariya aṅ babo xadacënd ene cënixëne ekwëta ed ebax ebo nangën Kaxanu el. ²⁴ Ata acariya aṅ mondako hi bax axadac arefi xali enëṅo kwëtaye Kërisët ene gixëne bër ſenene. ²⁵ Do ga ſiatëgu ko ako ar xwëta kënëṅone an, ane bayi exe na gër oxadac or acariya.

²⁶ Gërëgako wën dek anëka hi kën obaſ or Kaxanu ga xwëta këno ako Yesu Kërisët. ²⁷ Enimin, wën dek bër buyi kënun xobuyi or Kërisët bën, anëka bar kën gë mëṅ. ²⁸ Mëṅ ex; Aſëwif ax gi ex na, ar ax gi ex na Aſëwif ax gi ex na, xadëp ax gi ex na, asoſan ax gi ex na, asoxari ax gi ex na. ²⁹ Gayikwa abar bar këne gë Yesu Kërisët, bërändëwëra and Abëraxam hi kën, wën ex bër kë bëteli er beya baṅo Kaxanu ayël këṅo yël in.

4

¹ Eṅo këme rend: ang kë nëka yo ga bayi ko itox ar kë bëteli napul ir sëm an ani pitarënd na gë xadëp in, xarak mëṅ dëṅ ex axwën ar napul dek an. ² Mëṅ abaxët këbi baxëtënd bër këṅo xadacënd do hi këni bëwëxëta bër napul irexëm bën xali ex n̄at and fënëta ko sëm exo bëtelira aṅ. ³ Ata biyi bëte mondako fo ex endëfi eṅ: and bayi bane ang obaſ fo aṅ, bapela band ex yo babo wëñand gër ngwën ro. ⁴ Barikan and ſatan këṅo Kaxanu aṅ, lawëneliw këṅo Aſëniw rëw këṅo asoxari, do sëf ko acariya aṅ, ⁵ ebo dacëtaxën biyi bër hi këne okadëp od acariya, ene gixëne obaſ or Kaxanu. ⁶ Do ga hi kën ako obaſ orexëm, lawënelixënëgu këbo gër owëkw orebi Angoc and Aſëniw aṅ. Nè end Angoc aṅo kënëṅo wacaxënde Kaxanu: «Aba!» Faba! ⁷ Mondako hi kën obaſ or Kaxanu, an bayi ex na okadëp. Do angëmëne obaſ or Kaxanu hi kën ayël këṅun yël oyekax or fenan këbi obaſ orexëm ol.

End obal od Pol eṅ

⁸ Akarëk aṅ, ano nang bana Kaxanu, do mëṅ hixën ban okadëp od bebër ban xëland, xarak abi ſap ex na. ⁹ Barikan gërëgako ga nang këno ako Kaxanu, me dedo mëṅ ga nang këṅun ako, mondake cëṅ kën bakand gër oxadëp or bapela band gë ofëcak këm baṅo? ¹⁰ Ax gi ex na nde wën kë yëland mëne: bakey exëna, opacañ exëna, bapëxëd exëna, bëniy exëna, bënd xucak ex këbën? ¹¹ Ata wëno mbaṅ këme yëdand dë endewën eṅ, bamat ba asorora fo bame sororand nè endewën na.

¹² Bëmaṅe bëndam, axara xara këmun, giyin ang wëno ak gayikako wëno bëte ang wën ak hi këme. Ÿoweṅ ane menan ex na. ¹³ Aye nang kën mëne ame bëngw bana and bame femërand añanar Atëfëtan and Kaxanu aṅ gër ndewën, do gematak dëṅ ane menan ex na. ¹⁴ Ang ſëxwëra bame ak, ane cus bana bëte ane kwëyëta bana, wëlaya këne ang meleka ir Kaxanu fo, ang Yesu Kërisët mëṅ dëṅ. ¹⁵ Do feye ex onëṅa orewën ol? Gayikwa osede orewën olo këme reyarand, kido awënd wënd bax, axor xor don en dëxët ſangës bandewën baṅ do ene yël. ¹⁶ Awa ba arangoyëra andewën nde hi këme ga këmun felënd ako dal in?

¹⁷ Bër këṅun wäsinënd mëne abal këbi balënd endewën bëjo anun n̄an ex na. Er Ÿandi këbi enëbo capëreli wëno gë wën, do wën eṅun

balënd endebën fo. ¹⁸ Ebalëkënali ed beÿ el er ſenene ex nand ex yo, barikan ax gi ex and hi këne në erebat aŋ fo. Do ang baŋun balënd endam ak bayiin ga këŋun balënd mondako fo. ¹⁹ Wën obaſ oram, angëmene me kwitand ang soro këme në endewën na, gaſëxe ke yambënend ang asoxari ar orëw fo. Do gë ayambën ijo këme bayi xali nand kën wëndër dek gë Kërisët gër ola orewën na. ²⁰ Enimin oñandi odam ok ex me gido gërëgako dëŋ mërëxand irewën, mëŋ nangaxën dome ba mondake felëra domun. Ata dek wëlandëra ke de endewën eŋ.

End Sara do gë Agar eŋ

²¹ Wën bër ŷandi këŋun en tef acariya and Moyis bën, peline ba afëni dëŋ nde fëni këŋun er ŷëgw ko Moyis in? ²² Ga ŷëgw ko wa mëne: «Abëraxam bëtox bëki ſot babi, iñanar in gë asoxari ar hi bax xadëp an, do ikinëm in gë asoxari ar yaya an. ²³ Itox ind asoxari axadëp in rëw këno ga ŷandi babi eno cot. Barikan ind asoxari ar yaya in rëw këno ga beya babi Kaxanu. ²⁴ Gër endey eŋo amatali exëna gayikwa bësoxari bëxi bëjo ex oser oxi or gë Kaxanu oŋ. Eter eñanar el ex ed gër etënd ed Sinayi el, elo ex ed gë oxadëp el: mëŋ ex Agar.» ²⁵ Ata Agar ex etënd ed Sinayi el gër ebar ed Arabi. Kaxanu fën yëlëgu këŋo acariya aŋ Moyis. Agar angol and Yerusalem and gërëgako aŋ, mëŋ gë obaſ orexëm ol okadëp exëni. ²⁶ Barikan Yerusalem ir yaŋ gër orën in ex asoxari ar yaya an, mëŋ ex nëma irebi. ²⁷ Mëŋ ŷëgwaxën këni: «Nëngandëralexi wëŋ asoxari aforoxok an, Nëngandëralexi wëŋ ar ax dëwënd na an! Depërayind onënga ol, wëŋ ar elod ax tÿyi ex na ayambën ir orëw an. Gayikwa wëŋ ar fela këni gër eñer an, Obaſ orey ol kë ŷëmb nëmëc Gë or asoxari ar bayik gër eñer an*.»

²⁸ Bëmaÿe ga hi kën obaſ or Kaxanu mëŋ dëŋ beya këŋun ang beya baŋo Isak ak. ²⁹ Do ang hi bax akarëk ak, itox ind rëw këno gë oñandi od bela fo in baŋo rixërand ind rëw këno gë oñandi od Angoc and Kaxanu in, mondako fo ex bëte gërëgako. ³⁰ Xarak ine rek Oñëgw Omënëk ok: «[ŷ]wayëlëbi asoxari ar ex xadëp an do gë asëñiw, gayikwa asëñiw din ani bëteli na andamat gë asëñiw ar asoxari ar yaya an*.» ³¹ Mëŋ ex bëmaÿe, pënileŋun aye eŋo: Obaſ or asoxari ar yaya ol hi këne, ane gi exe na or asoxari axadëp ol.

5

End oyekax or oxëreceŋ eŋ

¹ Ene canaxëne gër oxadëp or acariya racëtaxën këbo Kërisët. Awa dekayayin ſenene eŋo do këren baka na gaſëxe gër oxadac or gë oxadëp.

² Wëno Pol ga re këme angëmene mondako kën yëland bër ſenene hi kën gayik axac xac kënun, er ri ko Kërisët in ŷoweÿ aŋun yël na. ³ Ga këme reyand wa bëte: ar rek axac këno xac yo, tëfindëlexo de dek er kë rend acariya in, gematak kërexo difënd na. ⁴ Anëka ſapër kën gë Kërisët wën bër ŷandi këŋun en gi ſenene gër ogës od Kaxanu

gayik asêf sêf kên acariya bën. Nangin mëne an gi ex na šêf gër bër yël këbi Kaxanu oyekax orexëm. ⁵ Biyi cëŋ paß gë Angoc Amënëk aŋ këne šêninde mëne gë ekwëta el këne šote or šenene or këne yarënde ol. ⁶ Gër bër barëk gër Yesu Kërisët er xëbënëk in ex ekwëta ed kë wăsinayand gë ebalër el, ax gi ex na oxac ol, ax gi ex na bête oxacërëx ol.

⁷ Šenene ŷana ban oxëreceŋ orewën ol, noŷo cëŋ yifa këŋun xali seb kên ðal in? ⁸ Endey end yifaxën kënun eŋ, ax kaniw ex na ðe gër Kaxanu, mëŋ ar sana këŋun an. ⁹ Ax gi ex na nde lewir ir təkër fo kē fufënënd ðek pix ind negali këni in? ¹⁰ Wëno axwëta xwëta këmün mëne ang këme yëland ak ata mondako dëŋ kên yëland wën bête ga bar këne gë Axwën an. Ar këŋun yëbun an, hi ko yo ar hi ko, Kaxanu anëp këŋo nëp.

¹¹ Wëno cëŋ bëmaŷe, kido abayi bayi bame ga këme femërand end oxac eŋ, arixëra nde done rixërand? Kërëwa in, er këni fokërënd bela in, ax bo dona. ¹² Bër këŋun yëbunënd gë oxac bëjo kemënalëxëni eni kacërënd oyëxwëyët.

End eđiya ed Angoc Amënëk eŋ

¹³ Bëmaŷe, wën cëŋ Kaxanu racët këŋun gër oxadëp, do an bayi ex na okadëp. Balëringdëleŋun do ðëcarindën andewën rewën, kërëx gi na akaya and en dind er ex oŋandi od eman in. ¹⁴ Dek acariya and Moyis aŋ nē apela amat barëk, and kē rend: «Balindëlexi end ašandax eŋ, ang ki balënd end gaf irey ak*.» ¹⁵ Barikan angëmëne wën en ŋatërënd, do en yambarënd andewën rewën aŋ, titinayin ðe këdi kên lawër.

¹⁶ Awa ga re këme: ðiyayindën ang këŋo ŷandind Angoc Amënëk ak ata kên seb etëf ed oŋandi od eman el. ¹⁷ Gayikwa oŋandi od eman ok axucar xucarëk gë od Angoc Amënëk ok. Oŋandi od Angoc Amënëk ok axucar xucarëk gë od eman ok ado mbaŋ xucarëk xali wën an korënd na en di er këŋun ŷandi in. ¹⁸ Barikan angëmëne Angoc Amënëk aŋ këŋun xadacënd, an bayi na ga këŋun xadacënd acariya aŋ. ¹⁹ Xarak anang nang këne mëne oŋandi od eman ok kē lënanënd: gër orekar, gër obuyaraxik, gër eŋac, ²⁰ gër ekëla ed olaš, gër ošaki, gër ecusër, gër ekeŷër ed gë bela, gër oyakëraxi, gër oxeŷ, gër ebañër ed bela, gër ecapërelì ed bela, gër osëmbak, ²¹ gër oŋiateŷi, gër ošëb, gër ekureliran, do gër bëndako rako. Enimin, nē ekwitan emun ang fel këmün ak: bër kē liyand mondako bën din ani ðil na gër owun or Kaxanu.

²² Barikan bër këbi xadacënd Angoc Amënëk bën kē liyand: gë aŋana, gë onënga, gë obetak, gë ebuŋan, gë oyekax, gë obëngw or onden, gë ekwëta, ²³ gë anjus do acariya ax cëban ex na beŋo. ²⁴ Awa bër bar këni gë Yesu Kërisët bën, anëka fikali këni beman bendebën beŋ do gë oŋandi oŋëŋëxax odebën ok gër kërëwa ir Kërisët. ²⁵ Angëmëne gë Angoc Amënëk aŋ këne liyande, ðiyandëne ang këbo xadacënd ak. ²⁶ Kërene dafënarande na, kërenëbe ñanaxënënde na bëcandaŵ bëŋ, kërebo yakëraxind na.

* 5:14 5.14 Andolewit 19.18

6

¹ Bëmaÿe, angëmëne eno pënga ala gër amena and ko rind, amena and ex yo, wën bër këjun xadacënd Angoc Amënëk bën wërëšëtino endëmane. Wën bête titinayin këdi këjun narjêta do en mendëra ang mëj ak. ² Dëcarindën andewën rewën aŋ gër ocëmu gayik mondako kën ÿana en tëfënd acariya and Kërisët aŋ. ³ Angëmëne ala exo yëland mëne mëj ala asëm hi ko, xarak ÿoweÿ axo gi ex na, gaf irexëm fo ko yifand. ⁴ Ala kala dafënayindëlexo gabat në end er ko xorënd exo di eŋ, xarak ax gi ex na exo matinalind gë er ašëxen in. ⁵ Gayikwa ala kala gë er ko rind in ko yaka gër Kaxanu.

⁶ Ar këno sëyalind eyeyan ed Kaxanu an, cetindëleŋo dëk napul irexëm in asëyali arexëm an. ⁷ Këren yifaya na: Kaxanu ala aŋo mëkëñaxënd na. Er ko nedënd ala in, ejo fo ko xanand bête. ⁸ Ar kë liyand ang këjo ÿandind eman an er kë rëwënd oñandi od eman in ko xana, mëne ngëŋ ecës el. Barikan ar kë liyand ang këjo xadacënd Angoc Amënëk an, er kë rëwënd Angoc Amënëk in ko xana, mëne ngëŋ, aniyand and din ir din aŋ. ⁹ Kërebo barëbarand na edi ed benjekax el gayik axana këne xanaye oyeax or këne rinde ol and kë ñat amëd aŋ angëmëne abo cena ex na. ¹⁰ Awa mondako ex dë, ga šot këne ako amëd aŋ, dindëne benjekax ebi yeraxën bela bën dëk, ado dëk dëk in bër ekun ed ekwëta bën.

¹¹ Watin oñëgw oko ro ang rafëk ak, ata kën nang mëne wëno dëŋ ÿëgwëlik. ¹² Dek bër këbi ÿandind enëbi cëkwënd në end er ex gër eman bën këjun nëÿalind enun kac këdi kënun ÿana enun dixërand në end ga kën femërand ecës ed Kërisët gër kërëwa el. ¹³ Gayikwa bën bër kënebi xacënd bën dëŋ ani tëfënd er rek acariya in. Barikan emat fo ÿandi këbi: wën enun kac eni dafënoxënënd mëne në end endebën xacaxën kënun. ¹⁴ Wëno emat fo ex end këme rafëna eŋ: end kërëwa ir Yesu Kërisët, Axwën arebi eŋ. Gër kërëwa ijo šës këme do ecës elo šapëreli këbo wëno gë bënd gër ngwën ro beŋ. Mëj ex wëno ame bo ex na ga këme sëfënd bënd gër ngwën ro beŋ. ¹⁵ Gayikwa gër Kaxanu, xac këni nde, ani kac ex na nde, mëj ax gi ex na eŋo këjo balënd. Er këjo balënd in ex ola oxašax or šot këy ol. ¹⁶ Dek bër kë sëfënd osëyali or apela aŋo ro bën, Kaxanu ayël këbi yël obetak ol do gë axaÿënan in bër Isërayel ir Kaxanu bën!

¹⁷ Gërëgako ala kërëxe bašën na toro in gayik gër eman endam ro ex bambënut band në end Yesu baŋ. ¹⁸ Bëmaÿe, Axwën Yesu Kërisët yëlëleŋun oyeax orexëm ol gër onden ondewën! Amen!

Kayëta ir Bêhefes in Lilaya in

Akayëta aŋo ro, parëxanda Pol yëgwën babi Okëreceŋ od gër angol and Efes ok. Amëd aŋo, gër epëra hi baxo gayik Atëfëtan and Yesu aŋ baxo femërand.

Pol yëgwëk mëne er fënëta baxo Kaxanu ari ko ri in fiata ko paß gë Yesu Kërisët. Yesu Kërisët šonëtëk angwëlëra and bela andebën rebën aŋ, do gë angwëlëra and gë Kaxanu gë bela aŋ. Mëŋ ex gër Amara, bulunda ifat ir Kaxanu, hi këni Bëšëwif bën do gë benëng bëcëxe bëŋ. Bulunda ifat ir Kaxanu ijo ang eman end ala fo ex: owal odanjëm, barikan eman emat. Bëte bulunda ijo ang aciwë fo ex: osingiri oranjëm, aciwë amat. Er ex gër akayëta in:

Ecëmar el do gë cale in: 1.1-23.

End bulunda ir Kaxanu paß gë Yesu Kërisët eŋ: 2.1–3.21.

End angoben and bulunda ir Yesu Kërisët eŋ: 4.1–6.24.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, parëxanda ir Yesu Kërisët hi këme ang yandi këŋo Kaxanu ak. Wëno këŋun yëgwënëlinde wën bëwënëk bër xwëta këŋo Kërisët gër angol and Efes bën. ² Awa Faba irefi Kaxanu do gë Yesu Kërisët, Axwën arefi an, yëlëlenun oyekax ol do gë obetak ol!

End oyekax or gër Kërisët eŋ

³ Cëkwaneŋone Kaxanu, Sëm ir Yesu Kërisët, Axwën arefi an! Mëŋ yël këbo obetak or ex yo yaŋ gër orën paß gë Angoc andexëm aŋ gayik abar bar këne gë Kërisët. ⁴ Do ga bar këne ako gë Kërisët, sanaxën këbo Kaxanu damana exo dixën ngwën in ene giye bëwënëk, bër gë end kënebo nëp këm gër ogës odexëm. Ga fiän këbo ⁵ yataxën këbo anëka fo ene giye obaš orexëm paß gë Yesu Kërisët. Mondako ri ko gayik aŋandi aŋandi këŋo ebo masin onënga orexëm ol. ⁶ Mondako ri ko enëŋo cëkwaxënënde Kaxanu në end oyekax ošaraxik orexëm or yël këbo ga bar këne gë Ašëniwë ar ex pëlöt gër yomb irexëm an.

⁷ Ga bar këne gë mëŋ, šotaxën këne apexa aŋ paß gë ošat orexëm oŋ, gë etëban ed bamena el, në end oyekax osëm orexëm eŋ. ⁸ Ata Kaxanu, oyekax olo yël këbo ngëŋ mbaŋ, ene cotaxëne dek orenik ol do gë onangëran ol. ⁹ Angënë nangën këbo enjekax end yandi baŋo exo di do šon baxo eŋ. Ata mondako fëna baxo exo di paß gë Ašëniwë. ¹⁰ Er fëna baxo ijo aŋata ko fiata gër bakey hapelatar: exo baraxën bëŋ bën dek gër owun or Kërisët, hik bebër gër orën, hik bebër gër ebar ro.

¹¹ Ga bar këne gë Kërisët šotaxën këne er beya baxo Kaxanu ayël këbo yël in, biyi bër sana bašo anëka fo bën, ang fëna baxo ak. ¹² Awa mondako ri ko end biyi bëŋanar bër xwëta këneŋone Kërisët, ene duwaxëne enjaran endexëm eŋ.

¹³ Ga bar këm gë mëŋ, wëlxën këm eyeyan ed dal el, Atëfëtan and apexa andewën aŋ. Bëte ex gixën nanganëme ir mëne mëŋ xwën këŋun in, Kaxanu ayël yël këŋun Angoc Amënëk and beya baŋun aŋ gayik axwëta xwëta këno Kërisët. ¹⁴ Angoc Amënëk aŋ ex ošet or yana

kêbo eyël ol, d'amana ex ntaxênêgu er fenin kêbo Kaxanu gër apexa and rin kêbo in, ene duwaxêne enjaran endexëm eņ.

End cale ind Pol eņ

¹⁵ Wëno awël wël kême ga këni re bela bën mène wën mbaņ xwëta këno Axwën Yesu. Bête mbaņ këņun balënd end dek bërëwak endexëm eņ. Mëņ ex, ¹⁶ laņ këmo šëkwand Kaxanu endewën eņ and këmun šalenënd aņ. ¹⁷ Kaxanu ir Axwën arebi, Yesu Kërisët, mëņ ar ex Faba ir gë enjaran an, këmo xarand eņun yël Angoc and orenik, and kêbo nanganënënd enim noņo hi ko aņ. ¹⁸ Axara këmo xarand Kaxanu eņun ŋoba gër onden ondewën mëņ kën nangaxën ang xëbënëk er këni yarënd bër wac këbi gër apexa in do ine ex enjaran etëm end fenin këbi bërëwak eņ. ¹⁹ Bête axara këmo xarand eņun nangën ang rafëk do ang ŋañëk gë etël këm, panga ind šotën kêbo biyi bër wac endexëm bën. Ang rafëk panga indexëm ak wasin kêbo Kaxanu ²⁰ and xanin këno Kërisët gër ecës aņ, do wëla këņo ŋëpax ko gër liw irexëm yaņ gër orën. ²¹ Ata Kërisët mondako wëna këbi ngëņ dek bangoc band gë panga band këbi wëñand bela baņ, gë baķeyax baņ, do gë dek band bayik baņ. Owac orexëm ol xucak dek omac od këni wacërand gër ngwën iņo ro ok do gër ind kë yowënd. ²² Awa er hik yo, Kaxanu axwët xwët ko dila gër mbëña ind Kërisët. Bête mëņ sana këņo exo gi emun end Amara and bërëwak endexëm eņ. ²³ Amara aņo ex eman endexëm eņ do gë Angoc andexëm aņ ŋëmëk dek ex canayaxën paß gë mëņ dek ola orexëm ol.

2

End apexa and paß gë oyekax eņ

¹ Wën cëņ, anëka hi ban de bëshësëk në end bamena bandewën, në end beñëņënaç bëndewën. ² Aliya ban liyand gër mbëña ind bebër gër ngwën ro, dila gër angoc and šotëk or gapak mërëxand ir orën gë ebar aņ. Angoc aņo këbi šoñënd bër këņo wëšenënd Kaxanu bën. ³ Ado biyi dek dëņ ang bela bëjo ak hi bane. Ang ex oñandi oñëņënaç od eman ok fo bane liyande, do sëf bane wayët banjëlan bandebi fo. Do mëņ xoŷënaçën babo Kaxanu ang xoŷën këbi bëjo ak. ⁴ Barikan Kaxanu ar gë axaŷënan isëm exo në end aņana atëm and ñan kêbo aņ, ⁵ and nemi bane në end bamena bandebi aņ, abakali bakaliw kêbo gër aniyand amat gë Kërisët yatir xanin këņo gër ecës. Ata gë oyekax or Kaxanu ol fex kën. ⁶ Ga ñar këne gë Yesu Kërisët xaninaxën kêbo gër ecës andamat, do wëla kêbo ene ñëpaxëye në er ebat yaņ gër orën.

⁷ Mondako ri ko Kaxanu ebi masinaxën bela bën, ang këni bëtëraw bandëwëra baņ gër ngwën ak, ang rafëk oyekax ošaraxik orexëm, or nëcët ko gër Yesu Kërisët në endebi ak. ⁸ Enimin, wën ga xwëta këno Kaxanu fexënaçën këņun gë oyekax orexëm ol. Eņo oyël orexëm ex, ax gi ex na er feyët kën gë andewën. ⁹ Awa gayikako ax gi ex na në end benjekax bend ri kën gë andewën fexaxën kën, ala ax kor na exo daf na. ¹⁰ Enimin biyi Kaxanu ri kêbo, bête mëņ fo nëngwët kêbo ga ñar këne gë Yesu Kërisët ene dixënënde benjekax bend xëñëna baxo elod gër ŋanar beņ.

End ebarër ed gër Kërisët eņ

¹¹ Awa kwitayindên eno: akarêk aŋ wên er hi ban bër anêbi dêw ex na Bêšewif, bêxacêrêx, ang banun wacênd bër xac kênêbi ak, xarak oxac orebên olo or gër eman fo ex, or ri keni bela fo ex. ¹² Ata wên er hi ban amêd aŋo, gê Afexên kêm, bër abi ñap bana en dêg gër ebar ed Isêrayel, bêliyêr gër beber beya ko Kaxanu, gê er kên yar kêm, gê ekwêta ed Kaxanu kêm gër ngwên. ¹³ Barikan gêrêgako, ga bar kên ako gê Yesu Kêrisêt, ado ga ñawêta bano Kaxanu, gê ošat or Yesu Kêrisêt oŋ sêkaliw kêŋun gër ndexêm. ¹⁴ Gayikwa nê end Kêrisêt šotaxên kêne angwêlêra aŋ, mên ar bar kêbi eni gi arabat Bêšewif bèn do gê bër ax gi ex na Bêšewif bèn. Ayam yam ko amên and šapêreli babi xali šusêraxên bani aŋ. ¹⁵ Kaxanu ayepên yepên ko gê ecês ed Kêrisêt el šapela band šêba bax gër acariya and Moyis do babi šapêrêlind Bêšewif do gê bër ax gi ex na Bêšewif baŋ. Mondako ri ko ebi baraxên Bêšewif bèn do gê bër ax gi ex na Bêšewif bèn eni cot angwêlêra aŋ do eni gi đek bulunda ibat. ¹⁶ Kêrisêt šêsêk gër kêrêwa ebi baraxên eni gi eman emat, do eni wêlêraxênênd gê Kaxanu. Mondako law ko angoŷêra and Bêšewif do gê bër ax gi ex na Bêšewif aŋ. ¹⁷ Ata ebo nangênaxên angwêlêra aŋ biyi bër sêka baŋo Kaxanu gê wên bër ñawêta baŋo bèn yowaxênêgu baxo Kêrisêt. ¹⁸ Enimin, ga bar kêne gê mên biyi đek, Bêšewif, gê bër ax gi ex na Bêšewif, šotaxên kêne feña ir ene ŋataxêne gër Faba gê panga ind Angoc Amênêk inŋ.

¹⁹ Awa mondako ex, wên an bo ex na bêliyer, an bo ex na bër yeba. Barikan wên anêka hi kên bër bulunda ibat gê bêwênêk, bër ekun ed Kaxanu. ²⁰ Wên ang oxaŷ fo hi kên, do Kaxanu wêđ kêŋun bayaxên ko Aciw̄ andexêm aŋ. Edêda ed aciw̄ aŋo el exêni oparêxanda ok, gê bêlawênêl bèn, do Yesu Kêrisêt exo ekaŷ ekêla el. ²¹ Gêr ndexêm kê ŷêpand kêbe ir keni bay yo ex gixên gër Axwên, Aciw̄ and Kaxanu amênêk. ²² Wên đek bête, ga bar kên ako gê mên, aŋar bar kên gê bërêwax bêšêxe bèn do hi kên andamat iciw̄ ind gër ed lêg ko Kaxanu gê Angoc andexêm inŋ.

3

End andiyen and Pol eŋ

¹ Mên ex, wêno Pol ašale kêmo šalend Kaxanu, wêno andepêra and kêŋo riyeninênd Yesu Kêrisêt aŋ nê end wên bër ax gi ex na Bêšewif. ² Yêla kême awêl dên wêl kên mêne Kaxanu rin ke oyekax ga fana ke mun nangên oyekax olo. ³ Yama er šon baxo elod akarêk in ga nangên ke nde, do wêno kêmun ŷêgwênêlind bengas bepênêfêne beŋo. ⁴ And kên fên aŋ, axor kên xor eŋun pên ang kême watênd kerêt er šonayak gër Kêrisêt in. ⁵ Akarêk aŋ, er šonaya bax ijo, Kaxanu abi nangên bana bela bër bandêwêra band anêka fo bèn. Gêrêgako Kaxanu anangên nangên kêbi gê Angoc andexêm aŋ oparêxanda omênêk od ex bêlawênêl bêrexêm ok. ⁶ Er nangên kêbi mêne bër ax gi ex na Bêšewif bèn ašot keni šot er fenin babi Bêšewif in. Eman emat hi keni, do erebat beya kêbi paŋ gê ebar ed bar kên gê Yesu Kêrisêt el, do paŋ gê Atêfetan aŋ.

⁷ Wêno gê oyekax or Kaxanu ol hixên kême ariyenin arexêm gê panga indexêm inŋ. ⁸ Ayêl yêl ke oyekax olo wêno ar xurik ex ba gër đek

bêrêwâk mêni nangênaxênend napul isëm ir Kërisët in bër ax gi ex na Bêšewif bën. ⁹ Kaxanu yël ke bête oyekax olo mêni masinaxênend kerët, bën dek mondake fiatak er šon baxo elod nand ri ko ngwën na. ¹⁰ Gêrêgako, Amara aņ ýandi këņo ebi nangêndêrand ang rafêk orenik or Kaxanu ak bangoc band wunêk gër bela baņ do gë baķeyax band ex yaņ gër orên baņ. ¹¹ Ang fëna baxo elod din ir din ak fiata ko paþ gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an. ¹² Ga bar këne gë męņ xwëtaxën këneņone, do šotaxën këne ekapina ed ýapêk enęņo tøkaxênende Kaxanu gë anjiý këm el. ¹³ Awa axara këmün xarand, këreņun cena na gayik në endewën kême sorond: toro iņo enjaran endewën ex.

End aņana and Kërisët eņ

¹⁴ Męņ ex, afoxi kême foxind mo cale Faba Kaxanu ¹⁵ gayik enęng end bela, end ex yo gër ndexëm xaniwêk: hik gër orên, hik gër ebar. ¹⁶ Gayikako męņ obetak or gë etël këm šot ko, axara këmō xarand eņun yël panga iņ paþ gë Angoc andexëm aņ en kemaxën gër owêkw orewën. ¹⁷ Axara këmō xarand Kërisët exo dęg gër owêkw orewën gë ekwëta ed xwëta këno el, en dęgaxën gër aņana ang atëx and gë odëmbët otiwax fo. ¹⁸ Ata amêd aņo kën ýana en korënd eņun pëni andamat gë okëreceņ ocandaŵ ok ang ýangêk, ang šakêk, ang siwêk do ang songinak aņana andexëm ak. ¹⁹ Mondako kën nang aņana and Kërisët, and xucak dek orenik orewën aņ xali Kaxanu eņun ñëmën gë dek ola orexëm ol.

²⁰ Awa Kaxanu, męņ ar xorêk exo di dek gë etël këm an, ayël këbo yël nëmêc gër ga këneņo xaraye, do nëmêc gër ga këne yare. ²¹ Cëkwëneņone gër Amara and Yesu Kërisët ang kë bëtêraw dek bandêwëra band bela baņ xali din ir din. Amen!

4

End eman emat eņ

¹ Wëno andepëra and Axwën Yesu aņ axara xara këmün, kemënayin en diyand ang ýapêk eni diyand bër sana këbi Kaxanu ak. ² Banayindën gër dek bandixa bandewën, en nęnga do en buņand. Buņarindën andewën rewën aņ do balêrindêleņun. ³ Gayikako Angoc and Kaxanu aņ bar këņun xali hi kën eman emat, kemënayin en kwëtaya angwëlëra aņ.

⁴ Enimin, eman emat fo ex,
Angoc amat fo ex,
Bête wën Kaxanu sana këņun,
En yarënd erebat fo.

⁵ Axwën aþat fo ex,
Ekwëta eþat fo ex
Do xobuyi oþat fo ex.

⁶ Kaxanu iþat fo ex
Do męņ fo hik Sëm ir bela dek,
Męņ xorêk beý dek,
Męņ kë riyenind gër ola or bela dek,
hi ko gër bela dek.

⁷ Barikan biyi dek ang hi këne ak, ala kala anjëla pit yël këņo na Kaxanu do Kërisët ex ar kë šetêndêrënd an. ⁸ Męņ ýëgwaxën këni gër Akayëta and Kaxanu:

«Aye ye ko yaŋ gër ed songinak,
Awêlali wêlali kêbi bërangoŷëra gë mënŋ,
Banjêla yêlëra kêbi bêla bën*.»

⁹ Do ineŵa wacayak aye ye ko yaŋ? Ax gi ex na nde mëne ašëla šëla ko gër ngwën ind bêsësëk, gëd gër ebar? ¹⁰ Ar šëla bax gër bêsësëk an fo yek bête yaŋ gër orën, exo munaxën bebët ir ex yo. ¹¹ Mënŋ yêl kêbi bër gër Amara bën banjêla band eni gi: bëjo oparëxanda, bëjo bêlawênêl, bëjo bëfemëra, bëjo bëxadac bër bamara, bëjo bête bësëyali bër eyeyan edexëm. ¹² Mondako ri ko enëbi tÿyalixënënd andiyen and Kaxanu aŋ bërëwäk bën eni gixën eman end Kërisët emat, ¹³ xali ene cotaxëne biyi dek ekwëta edebat do enëŋo nange andamat Asëniŵ ar Kaxanu an. Mondako ri ko bête ene ŋatënaxëne ola or faŋayak or Kërisët ol. ¹⁴ Angëmëne mondako ex, ane bayeri na ang obaš or kënëbi yifand bësëyali bësitik fo. Bête ane bayeri ang batëxësëx band kê lëfërirand ekoc fo, ala abo mëkëñaxën na, ala abo nambeli na. ¹⁵ Barikan ga këne reyande gë aŋana fo ðal in këne nëngwëtaye xali ene təkëne ola or Kërisët ol, mënŋ ar ex emun end Amara an. ¹⁶ Ang kê šosarënd aye owal gër eman ak exo dafaxën ala an, biyi dek mondako bar këne do nê edaf ex gër aŋana eman emat end hi këne eŋ.

End aniyän angašax and okëreceŋ eŋ

¹⁷ Awa baxëtïn er këmun felënd in, er këme reyand gër owac or Axwën in: këren diyand na ang këni liyand bër aŋo kwëta ex na Kërisët bën gë ofënrëx or banjêlan bandebën ol. ¹⁸ Onden ondebën oŋ šiwëk ga këno wêšenënd Kaxanu do aniyän and ko yêlënd Angoc andexëm aŋ ani cot ex na, gayik ano nang ex na Kaxanu. ¹⁹ Ga këni liyand gë ašëfën këm yëlayaxën këni gër eñac, do kêbi balënd wayët bemuyaraxik fo.

²⁰ Barikan wën bër sëyak end Kërisët bën, ax gi ex na mondako ŷapëk en diyand. ²¹ Angëmëne enimin awêl dëŋ wêl kën end Yesu eŋ do angëmëne asëyali sëyali kënun ðal irexëm in, ²² afo en cudëta ang acud akarëk fo ola oxarëk orewën ol, mëne ngëŋ en teb oñandi oñëŋëx ok, betëmbak bënd wër bajun beŋ gayik ayifa këŋun yifand, eŋun mëlaxën gër ecës. ²³ Tebënino Angoc and Kaxanu aŋ exo nëngwët owëkw orewën oŋ do gë onden ondwëwën oŋ. ²⁴ Cudfayin ang acud angašax fo ola or nëngwëtën këŋun Kaxanu ol, en gixën bër ðal, do en diyand aniyän and gë or šenene, gë owënëk.

²⁵ Mënŋ ex, tebin enëgwëš eŋ! Ala kala yeyänindëlexo ðal in gër ašandaŵ gayik ang owal od eman emat fo hi këne. ²⁶ Angëmëne axoŷ xoŷ kën, këren mendëra na. Këren pena na oxoŷ ol xali ex nëka, eñan eŋ kërex cëla na gër oxoŷ orewën. ²⁷ Këreno teb na šabucara in eŋun ðila. ²⁸ Ar bax rekand an, tebëlexo orek ol. Kemënayindëlexo exo cot er sëw ko mënŋ dëŋ in, eŋo dëcaxënënd ar šëndëk an. ²⁹ Eyeyan eñëŋëx kërex canënd na gër osëŷ orewën. Eyeyan ejakax fo, ed kê bašënd ekwëta, ed kêbi rinënd oyekax bër kê wêlënd bën ŷapëk ex canënd gër osëŷ orewën. ³⁰ Këren dind na er ko šaminaxën Angoc Amënek and Kaxanu in. Paŋ gë mënŋ yata këŋun Kaxanu xali yatir ko ñata apexa andewën aŋ. ³¹ Epena ed oxoŷ el, batakëra baŋ,

oxeÿer oŋ, odenar ok, gë owër ol, do gë oxeÿ or ex yo, dëxëtalex gër Amara andewën. ³² Masindëringendën onënga ol, bëngwin mbaŋ, do balëringendëlungun mbaŋ. Tebandëringendën ang këŋun sebanënd Kaxanu ak paß gë ebar ed bar këne gë Kërisët.

5

End aniyän and gë angoben eŋ

¹ Awa tëfëtelindëno ngëŋ Kaxanu gayikako obaş or pëlot gër yomb irexëm hi kë. ² Balëringendëlungun gër aniyän andewën ang këŋo balënd Kërisët endëbi ak xali yëlaya ko mëŋ dëŋ në endëbi şadfaxa ir nëngan këŋo Kaxanu.

³ Asëk alakirand fo in, gë obuyaraxik or ex yo, gë aŋana and kodî aŋ, kërex gi na gër Amara andewën. Ax ñap ex na eni dind mondako bër ex bëwënëk bën. ⁴ Cëkwayindëno Kaxanu do en teb eyeyandëra ed beŋëŋëxax el, gë ed ofëcak këm el, gë ekwënd ed becëfëxaxik el. ⁵ Nangin aye mëne bër lëxwayak gër asëk alakirand fo, gër obuyaraxik, do gër aŋana and kodî and ex edaş bën, ani cot na owun or Kërisët do gë Kaxanu ol.

⁶ Ala këreŋun yifa na gë eyeyan ed gë ofëcak këm el, gayikwa në eŋo këbi xitixën Kaxanu bër këŋo wëşenënd bën. ⁷ Awa wën këren barënd na gë bela bërako rako bën. ⁸ Damana en maxën end Axwën eŋ, ola orewën ol ecamëdan fo hi bax. Barikan gërëgako, gër angoben and Axwën hi kë. Diyayindën ang obaş or angoben fo. ⁹ Bela bër kë liyand gër angoben bën anënga këni nëngand, şenene hi këni, do bër dal hi këni gër dek beşër këni rind. ¹⁰ Calayindën en nang er ñan ko Axwën in ¹¹ do kërenëbi barand na bër watak bend gë ofëcak këm bën, bend gër ecamëdan beŋ, ado pëlëtindënëbi. ¹² Enimin, er këni rind gër ecamëdan in, aşëfën şëfënek edeya el. ¹³ Barikan angoben aŋ dek kë fëlëtënd beŋo and kë ñoba aŋ. ¹⁴ Do dek er ñobak in axana kë xanand angoben aŋ. Mëŋ rexën ko:

«Nëngëtäl wëj ar ki raşënd an,

Kanil mërëxand ir bëşësëk,

Ata ki ñoba Kërisët.»

¹⁵ Awa kamanindën aye ang kën liyand ak: diyayindën ang bërenik fo, këren gi na bër ang gë onden këm fo. ¹⁶ Nand kën şot amëd and en di enjekax na, diyin enjekax eŋo. Këren teb na ex kuca axuca fo amëd aŋo gayik bela bër gë okey oko bën, beŋëŋëxax fo wata këni. ¹⁷ Awa calayindën eŋun pëni er yandi këŋo Axwën en dind in, këren gi na bëfëñirëx.

¹⁸ Nëmindën gë Angoc Amënëk aŋ, këreŋun ñawënd na ngoy, gayik ngoy in beŋëŋëxax fo kë lënanënd. ¹⁹ Kemëndëringendën gër ekwëta, ñëwërayindën ojëkan od këŋun yëlënd Angoc and Kaxanu ok, ojëkan od cale ok. Nëwërayindën, yasindëno Axwën an gë owëkw orewën oŋ dek. ²⁰ Cëkwayindëno Faba Kaxanu nand ex yo, në end ex yo, gër owac or Axwën arebi Yesu Kërisët.

End bësoxari do gë bësoşan eŋ

²¹ Buŋarindën andewën rewën aŋ do pëbindëno mondako Kërisët. ²² Awa wën bësoxari bën baxëtindën end bęcën bëndebën eŋ, ang kën baxëtënd end Axwën ak. ²³ Gayikwa icën in ex emun end alindaw

en ang hi ko Kërisët emun end Amara and fexën ko ak. ²⁴ Ata ang këni baxëtënd end Kërisët ak bër gër Amara andexëm bën, bësaxari bën dek mondako yapëk eni baxëtënd end bécën bëndebën enj.

²⁵ Wëj icën in, njanëlo alindax ang ñan ko Kërisët Amara andexëm ak xali yëlaya ko mëñ dëñ gër ecës. ²⁶ Exo mënënxën Amara anj gë men onj do gë eyeyan ed Kaxanu el rixën ko mondako. ²⁷ Er yandi këño eni gi bër gër Amara bën: gë enjaran, bëyekax, bër garëgar, bër šenene, bëwënëk, do bër gë end këyëbi nöp këm. ²⁸ Awa icën in, ang ñan ko eman endexëm ak yapëk enj njan alindaw. Ar ñan këño asoxari arexëm an mëñ dëñ ñanayak. ²⁹ Ax gi ex na nde ala an axo cusënd na eman endexëm enj? Barikan alëba ko lëband, afëyëpëy ko fëyëpëyënd, ang këbo rinënd Kërisët biyi bër gër Amara andexëm ak, ³⁰ gayik owal od eman endexëm hi këne. ³¹ «Mëñ ex, Asošan an ašan ko gër sëm do gë nëm eni dëkëraxën gë asoxari arexëm an, xali bën bëxi eni gi eman emat*.» ³² Gër eyeyan elo, dal isëm šonayak na. Wëno ga re këme mëne amatali and anëkëra and Kërisët gë Amara andexëm ex. ³³ Gër ga hik yo, ala kala njanëlo alindaw ang ñanaya ko ak do asoxari an pëbindëlojo icën indexëm inj.

6

End obaš do gë bëxarëk bërebën enj

¹ Wën obaš ol, baxëtëninënëbi bëxarëk bërewën bën gayikako bër Axwën Yesu hi kën. Edi ed mondako el šenene ex. ² Akayëta and Kaxanu rek: «Pëbindëbi sorix gë norix*». Apela anjo ex añanar and gë er bëya ko Kaxanu anj. ³ Er bëya ko mëne ar kë sëf apela anjo an, abeta ko beta, do exo cot aniyani acakax gër ebar ro.

⁴ Wën opaba ok, kadacindënëbi šenene obaš orewën ol, do bakalindënëbi gër fëña ir yandi këño Axwën, kërebi dëbëlëband na endewën enj.

End okadëp do gë bëxwën bërebën enj

⁵ Wën bër ex okadëp bën, baxëtëninënëbi bëxwën bërewën bër ex gër ebar ro bën. Yëdayindënëbi do pëbindënëbi gë emëkw epešax, ang këno fëbënd Kërisët ak. ⁶ Ax gi ex na en dind mondako gër ogës odebën fo nangëde bër kë šaland enëbi njan bela fo. Diyindën mondako ang okadëp od Kërisët od kë rind oñandi od Kaxanu ok gë owëkw orebën onj dek. ⁷ Diyindën andiyen andebën anj gë owëkw ofešax nangëde Axwën an këno riyeninënd fo, bari ax gi ex na ang okadëp od bela. ⁸ Ala ar er yo, hi ko xadëp, axo gi ex na xadëp, nangëlexo mëne axana ko xana gër Axwën ata cey enjekax end ri ko enj. ⁹ Endewën cëñ, wën bëxwën bën, mëlayayindënëbi šenene okadëp odewën ok, kërenëbi besarand na. Nangin mëne Axwën abat šot këno wën gë bën yanj gër orën do gër ogës odexëm epitëndër ed bela ax gi ex na.

End emer ed gë bangoc bañëñax enj

¹⁰ End këme xor de me ntaxën enj: calayindën en kem gë dek panga ind Axwën inj. ¹¹ Kaxanu ayël yël këñun dek oñënga or emer onj. Awa baxayindën oñënga or emer onjo en kwëšaxën aye

mêḡ kēḡun sêkwanaxên şabucara and kêḡo ŷandi eḡun mereli aḡ.
¹² Enimin, emer elo ax gi ex na ed gē bela, ed gē bangoc bañḡēnax
 ex: bangoc band wunêk yaḡ gēr orên baḡ, gē band kêbi wēñand bela
 gē ecamêdan baḡ, gē bangoc baķeŷax baḡ, do gē dek band bayik baḡ.
¹³ Awa medîndên dek oŷēnga or emer or yêl kēḡun Kaxanu oḡ, mēḡ
 kên xwêşaxên aye yatir emer.

¹⁴ Kemēnayin gēr emer elo: kapayindên dāl in ang apêxw fo,
 cudayindên or şenene ol ang acud and yawale fo. ¹⁵ Pedayindên
 Atêfêtan and kê yêlênd obetak aḡ, mēne ngēḡ: giyindên bêwêlêk
 bër en ye gēr epemêra. ¹⁶ Medîndên bête ang angwak fo ekwêta ed
 xwêta kēno Kêrisêt el. Mēḡ kê ŷana eḡun kakanaxênênd bepês bend
 gē okodux bend kēḡun lejaxênênd Aŷēḡēnax beḡ. ¹⁷ Cêxwayindên
 Apexa and yêl kēḡun Kaxanu aḡ ang ekamote ed emer fo. Medîndên
 bête ang duxuma fo eyeyan edexêm ed kēḡun yêlênd Angoc Amênêk
 el. ¹⁸ Caleyindên nand ex yo gē Angoc and Kaxanu aḡ. Karayindêno
 er ex yo do calenindênêbi dek okêreceḡ ok, kêren nambinand na.
¹⁹ Calenindêne wêno bête exe dēca Kaḡanu me cotaxênênd er kēme
 reya in do me kapinaxênênd gēr epemêra ed er şonêtêk Atêfêtan in.
²⁰ Ado wêno nê eḡo hixên kēme andepêra ga yata ke Kêrisêt me gi
 afemêra ar Atêfêtan andexêm, do me kapinand gēr epemêra elo ang
 ŷapêk ak.

Ofelar ol

²¹ Endam eḡ cēḡ, mēne bebër kēme rind bēn, dek kēḡun nangēnêx
 Tişik, mēḡ ar ex gēr Axwên imaŷe indebi ind ŷan kēnēḡone aye biyi
 dek iḡ do hi ko ariyenin ar Kaxanu ar mokwêta. ²² Mama dēḡ lawênêli
 kēmo, en nangaxên er hi kêşo in, do eḡun kemēnaxên gēr onden.

²³ Faba Kaxanu do gē Yesu Kêrisêt, Axwên arebi an, yêlêlêbi obetak
 ol bêmaŷe bēḡ, aḡana aḡ, do gē ekwêta el. ²⁴ Dek bër ŷan kēḡo din
 ir din Yesu Kêrisêt Axwên arebi bēn, cotêlexêni oyekax ol!

Kayëta ir Bëfilip in Lilaya in

Akayëta aŋo ro Pol yëgwën babi okëreceŋ od gër Amara and Filip ok. Amara aŋo, Pol yāna bax and baxo yend dāmana ixinēm ir epēmëra ed Atëfëtan and Yesu Kërisët aŋ. Ebi cëkwaxën, ebi pelëraxën, do ebi kemëanaxën gër ekwëta yëgwëanaxën babi kayëta ijo ro. Enimin, Pol asoro baxo sorond gayik ani gi bana nē erebat. Awël wël baxo mēne bela bēšëxe këbi sëyalirand bend këbi nambelirand. Fel këbi enëfi kwëyëtand bër barak enëgwëš do gë dāl bën, do gë bër kē rind bend šode-šode gër bamara bën. Er ex gër akayëta in:

Pol šëma këbi do šëkwa këbi Okëreceŋ od gër Filip ok: 1.1-11.

Eđiya ed gëri ebanan nē end Kërisët el: 1.12-2.18.

Ekemën el do gë apela aŋ: 2.19-4.9.

Bapela bapelatar baŋ, ecëkwa el, do gë ofelar ol: 4.10-23.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol do gë Timote, okadëp od Yesu Kërisët ok, këŋun yëgwënëlin d wën dëk bëwënëk bër Kërisët bër ex gër Angol and Filip bën, gë bëlëngw bën do gë ojakër od gër Amara andewën ok. ² Kaxanu, Faba irebi, do gë Yesu Kërisët Axwën, arebi an, yëlëlenun oyekax ol do gë obetak ol!

End cale ind Pol eŋ

³ Ašëkwa këmo šëkwand Kaxanu nand këmun xwita yo. ⁴ Ašalën këmun šalenënd wën dëk, do nand këme šalend yo gë onënga fo këme šalend. ⁵ Mondako këmun šalenënd gayik wën ke rëcarand gër andiyen and epemëra ed Atëfëtan, elod yatir wā kën xali gërëgako. ⁶ Aye fëni ke mēne Kaxanu, mēj ar yānak andiyen anjekax aŋo gër ola orewën an, asëf ko sëf xali exo ŋata gë akey and ko bakaw Yesu Kërisët baŋ. ⁷ Aŋap yāpëk mun yëlanënd wën dëk mondako gayik gë emëkw edam el dëk ke balënd endewën eŋ. Hi këme ar fokëra këno, hi këme gër eyakan ed Atëfëtan ebi kemëanaxën bela bën, wën gë wëno oyekax obat bar këbo. ⁸ Enimin, Kaxanu ex sede iram in mēne gë emëkw edam el dëk fīan këmun, ang fīan këŋun Yesu Kërisët ak.

⁹ Er këmun xaranënd and këme šalerand aŋ, aŋana andewën aŋ ex bašërënd xali en nangëra do eŋun pënin d šenene beŷ bën dëk. ¹⁰ Ata fo kën yāna en nangënd epitëndër ed er xëbënëk el, en gixën bër dāl, bër gë end kënëbi nöp këm, xali yatir ko bakaw Kërisët. ¹¹ Or šenene or yël këŋun Yesu Kërisët ol, ašanaya kē šanaye aye gër ola orewën eno cëkwaxënënd do eno dūwaxënënd Kaxanu.

End eñañ ed Atëfëtan eŋ

¹² Bëmaŷe, aŋandi yāndi ke en nang mēne er hi ke ijo in, wëlixënëk kaš-kaš Atëfëtan aŋ. ¹³ Enimin, dëk ocoroda od kē nëkonand eyang ed gofërëner ok do gë bela bën dëk bebët ir ex yo, anang nang këni mēne nē end andiyen and Kërisët fokëraxën këne. ¹⁴ Ado ga fokëra këne, xemëanaxën këni bëmaŷe bëndanjëm gër ekwëta ed Axwën. Nē eŋo yëxwëra këni kaš-kaš epemëra ed eyeyan ed Kaxanu el gë anjiŷ

këm. ¹⁵ Bërëmar cëj, ðal ex gë oyakëraxi do anjëlan and ene bañëreli këni femënd end Kërisët eñ. Barikan bësëxen bën këni femërand gë anjëlan anjekax. ¹⁶ Bëjo ex ngëj bër ñan ke bën, ga fëni këbi mëne Kaxanu xwët ke ro me gi sede ir Atëfëtan and Yesu. ¹⁷ Xarak bër kë reyarand end Kërisët gë oñandi od eni wëli bën, anjëlan andebën añ ax ye ex na. Er këni şaland me toro nëmëc gër ed fokëra këne ro.

¹⁸ Angëmëne end Kërisët eñ gë anjëlan aññjënax këni sëfëtërand ba gë ðal dëj, axe bal ex na! Gër ga hik yo wëno në nëngandëraxë, do anëngandëra ke nëngandëra bête. ¹⁹ Aye nang këme mëne gër ga şenarak yo endey eño, wëno afex këme fex gayik wën aşalen këne şalenënd, do arëca ke rëca Angoc and Yesu Kërisët añ. ²⁰ Barikan er këme şëninđ gë enëkan in, er këme yarënd in, gë emëkw el ðek xwëta këme mëne gërëgako ang ðin ir ðin ak, enjaran end Kërisët eñ aşanaya kë şanaya gër eman endam, bayi këme abëngw nde ba lañ këne nde. Angëmëne mondako ex, ýoweý axe cëfënan na. ²¹ Wëno cëj Kërisët ex aniyan andam añ do ecës el ofëcak oram ex. ²² Barikan angëmëne aye yek me bayi ga këme liyand me tëfaxën andiyan andam gër beki beño end këme sana eñ, ame nang ex na. ²³ Oñand oki ke nëýalirand gër onden: bandëmar aýandi ke ýandind me cës mëj këme ye gër ed exo Kërisët. Ata wëno eño ýëmbëk exe yexënan. ²⁴ Barikan në endewën na, bayileme ga këme liyand saxëk. ²⁵ Ado endey eño end fëni ke dëj ex, anang nang këme mëne abayi këme bayi abëngw mun kemënxënënd wën ðek, en cotaxën nëmëc ekwëta el do eñun nëngandëraxënënd. ²⁶ Abakali këme bakali gër ndewën mëj këñun ýana eñun nëngandërand ðin end Yesu Kërisët eñ sam ene watënd gaşëxe.

²⁷ Barikan fo eño këmun sebënanënd: ðiyayindën ang rek Atëfëtan and Kërisët and sëyali kënun ak. Angëmëne anëngali nëngali këmun, amun nëngali ex na, wëlindëleme ga këni rend mëne axemëna xemëna kën gër angwëlëra, gë emëkw ebat kën xaxërend ex ñañ ekwëta ed kë yëlënd Atëfëtan el. ²⁸ Bër këñun wërelind bën, kërënëbi teñ na enun dëgënëñ ojomb ok. Angëmëne mondako ri kën, ata kë hi nanganëme ir mëne bën bër nambërak exëni do mëne gër ndewën nanganëme ir anëka fex kën ex gër Kaxanu. ²⁹ Enimin, end Kërisët eñ, Kaxanu wa yël këñun oyekax xarak ax gi ex na eno kwëta fo, barikan en torond në endexëm bête. ³⁰ Eyo axaxër kën xaxërend ang bane watënd ga këme xaxër ak, do gërëgako awël kën wël bête ga këni yeyan mëne gër okaxër oño bayi këme.

2

End ola or Kërisët eñ

¹ Awa angëmëne wën axemëndër kën xemëndërend ga bar kën gër Kërisët, angëmëne gë ebalër edewën el arëcar kën rëcarënd, angëmëne Angoc and Kaxanu añ ayël këñun yëlënd angwëlëra añ gër amara andewën do angëmëne gër owëkw orewën axaýënan do gë etebandër exëna, ² ðiyayindën mondako ene başënxaxën onënga ol. Pëniyindëleñun beý bën andamat do cotin ebalër ebat, onden omat, anjëlan amat gër owëkw orewën. ³ Banayindën do nëkonindënëñi bëcandañ bëñ ang bër xwuca këñun ekëbën fo. Ýoweý kërën dind

na gë ambañëra, bëte ýoweý këren dind na gë ndafënan. ⁴ Ala kala balindëlejo end boşandaŵ eñ, këreño balënd na bend gaf irexëm fo. ⁵ Ang hi kën ak, banjëlan bandewën banj gindëlex ang band Yesu Kërisët ak:

⁶ Ado ga hi këni ola obat gë Kaxanu, abaxo xemëna na exo masinaya gwër fo gë Kaxanu.

⁷ Barikan mëñ dëñ sebayak dek er hi ko in exo gixën xadëp,

ata ola orexëm ol hik ang or bela ak, owati orexëm ol ang ala ar toc fo bax.

⁸ Gë andexëm bana baxo xali wã ko exo cës, ecës ed mopika gër kërëwa el.

⁹ Gayikwa mondako ri ko, Kaxanu şud këño owun ol,

do yël këño oŵac or nëmëcack dek oŵac or ex yo,

¹⁰ eni poxixënënd dek bela bën gër lëngw irexëm do eni ðuwaxënënd oŵac or Yesu

hi këni bër gër orën,

hi këni bër gër ebar ba bër dila gër ebar.

¹¹ Do ala kala gë eyeyan end enëng endexëm el,

ko ýana exo dend mëne Yesu Kërisët ex Axwën an, do ar gë enjaran end Kaxanu an.

Ata mondako këno ýana eno ðuwand bëte Faba Kaxanu.

End anıyan and oxëreceñ eñ

¹² Wën bëmaýe bënd ke balënd mbanj bëño, gayiyako din këne wëlënënd, wëlëninđene nëmëc gërëgako nand këne watërënde na, ax gi ex na nand bayik ane watërënde na fo. Awa canayayindëlex gër ola orewën mëne afex fex kën gë epëb el, do gë eyëda ed Kaxanu el.

¹³ Kaxanu këñun yëlënd oñandi ok do gë ojaŵ od en dixënënd bend ñan ko mëñ beñ.

¹⁴ Diyindën er hik yo gë odendëran këm, gë ecampëre këm. ¹⁵ Ata kën hi bër gë end kënëbi nöp këm do bëwënëk, obaş or Kaxanu or şenene, en watixënënd ang oŵal fo mërëxand ir bela bësëmbak, do bëýëñenax bër gër ngwën ro ¹⁶ ga hi kën ako bëwëlaya bër eyeyan ed kë yëlënd anıyan bën. Paß gë eño ke nëngandërad yatir ko bakaw Kërisët, gayik awati kë wati kerët mëne gë andıyen and këmo rinënd Kaxanu añ ax gi ex na and gë ofëcack këm. ¹⁷ Ekwëta ed xwëta këno wën Kërisët el ang eşebeceb ir këni xoşënd në şadaxa ir këno rinënd Kaxanu fo ex. Do ado ex gido alaw këne laŵ, abaş fo baş dome oşat oram oñ gër şadaxa irewën, awa mbanj ke nëngandërad andamat gë wën dek ak. ¹⁸ Wën bëte nëngandëraleñun mondako fo, do nëngandëraleñun andamat gë wëno.

End Timote eñ

¹⁹ Yëla këme ga bar këne gër Axwën Yesu, alawënëli këmo laŵënëli aýand Timote gër ndewën. Do and ko bakaw añ exe kemënatı wëno bëte gë benjekax bendewën bend ke sëfëtanatı beñ. ²⁰ Gayikwa gabatak ax gi ex na ar hi këmi anjëlan amat, ar këñun rendërand endewën eñ gë emëkw epeşax. ²¹ Dek bër bayik bën bendebëñ fo këbi balënd, ax gi ex na bend Yesu Kërisët beñ. ²² Barikan mëñ Timote, wën dëñ aye nang kën ang wëlaya ko şenene ola orexëm ak. Ariyeni

riyeni këni gë wëno ang itox ind këno rëcarand sëm fo, ang xadëp fo, gër epëmëra ed Atëfëtan. ²³ Awa yëla këme mëne alawñëni këmo lawñëni gër ndewën sam exe pëni aye endam eñ. ²⁴ Ado aye nang këme ga xwëta këmo ako Axwën mëne wëno dëj gogo këmun nëngali.

End Epafërodit eñ

²⁵ Yëla këme gërëgako mëne aÿap ÿapëk exo maÿili Epafërodit, abaÿe iram, ar xel këmi andiyen amat an, ariyenin ar xet këmi gër emer an, parëxanda ir lawñëngu bano exe mëlandëraw beÿ in. ²⁶ Ga ñan këñun mbarj wën dek sëmuraxën banjo ga wëlëx kën mëne ašëxwëra šëxwëra baxo. ²⁷ Ata mbarj šëxwëra baxo xali dam gër ecës, barikan Kaxanu axaÿënan xaÿënan këno endexëm eñ. Gë wëno ak xaÿënan këno këdi ke sëmura kaš-kaš. ²⁸ Mëñ felaxënëli këmo exo bakali aÿand, eñun nëngandëraxën and këno wat an, do wëno exe yema təkër emëkw el. ²⁹ Awa kacayidëno gë onënga fo, abaÿe irewën ex gër Axwën. Pëbindënëfi bela bër ang mëñ ak bën. ³⁰ Në end andiyen and Kërisët eñ yëla ko exo cës. Ecës el fece këno exe dëcaraxën gër ed hi bax ene dëcara wën na.

3

End or šenene or gër ogës od Kaxanu eñ

¹ Gërëgako bëmaÿe, nëngandërayindëleñun ga hi kën ako bër Axwën. Gayikako apëxa andewën ex, wëno cëñ axe këñënd na mun nëgwënëliind beño fo beño fo. ² Titinalindënëfi ocañët ok, bër ax tëyalind na šenene end Kaxanu bën. Titinalindënëfi ga këni sëyalind mëne afo enun kac en pexaxën. ³ Enimin biyi bër këne šalende gë panga ind Angoc and Kaxanu do këbo nëngandërand ga bar këne gë Yesu Kërisët hi këne bër xac kënebi enim bën. Ane kwëta ex na bend bela beñ.

⁴ Egel wëno, axor xor dome me kwëta bend ola oram beñ. Awa angëmëne bela ex na bër kë yëland mëne bën aÿap ÿap këbi eni kwëtand bend ola orebën beñ, wëno wa ÿap doxe nëmëc. ⁵ Wëno gër enëng end Bëyisërayel rëw këne do xac këne yatir sək ke bakey banjongëbatas. Bëxarëk bëram bën bërandëwëra and Beñëšame hi këni. Ata Ašëwif ar rëw këno Bëšëwif dëj hi këme, and raf këme an hi këme farisej do bame sëfënd acariya and Moyis an. ⁶ End ebalëkënali ed bend cale cëñ, hi bame arixëra ar Amara, do end or šenene or kë yëlënd acariya ol cëñ, hi bame gë end këne nëp këm.

⁷ Barikan ga xwëta këmo Kërisët, bešër bame yëland ofëcak oram ex bën ax bo ex na ga ke xëbënanënd. ⁸ Enimin, enang or nang këmo Yesu Kërisët, Axwën aram el, xucak gë beÿ bën dek. Në endexëm sefaxën këme ekëbënan beÿ dek el, xali këme watënd ang bešuyaraxik fo mëñ këmi wëndëraxën gë Kërisët. ⁹ Ga bar këmi gë mëñ, hixën këme ar šenene. Awa or šenene olo, Kaxanu yël ke gayik axwëta xwëta këmo Kërisët. Ax gi ex na or šenene or xamën këme gë andam gër etëf ed acariya and Moyis. ¹⁰ Awa gërëgako, er xurik exe bal in ex monang nëmëc Kërisët mëne ngëñ me nang anëkëra and gë panga ind xanin këno gër ecës in, do gë toro indexëm in. Iyo aÿandi ÿandi ke mi bar gër ecës, ¹¹ do angëmëne awënd wëndëk me kani gër ecës.

End oxërecej eņ

¹² Ax gi ex na de anëka šot këme eņo ba anëka řiatën këme owënëk ol. Barikan gër ocal bayi këme me dëkayaxën gayikako wëno bëte Yesu Kërisët lëkaya ke. ¹³ Bëmaņe endam eņ cëņ, ame yëland na mëne anëka lëkaya këme owënëk ol. Barikan ekëbënëanaxik emat këme rind: me pabaxën aye er këme šaland me dëkaya in, ame nëkonand na gand epoxy. ¹⁴ Ahër këme hërënd me řataxën gër ed kë sëlënd okašër, me cotaxën acosa and ke wăcelind Kaxanu yaņ gër orën paš gë Yesu Kërisët aņ.

¹⁵ Awa biyi bër wën këne bën, yëlarandëne mondako. Do angëmëne gër eņo anjëlan andewën aņ afitar fitarëk, Kaxanu aŵasin këņun ŵasin er ex in. ¹⁶ Barikan fo, bayine ga këne sëfënde andamat er sëya këne gër Atëfëtan in.

¹⁷ Bëmaņe, tëfëtelindëne wëno do nëkonindënëbi bër kë liyand ang ŵasin këmun ak bën. ¹⁸ Gayikwa bëranejëm kë liyand ang bërangoņëra and Kërisët fo, mëņ ar šësëk gër kërëwa an. ¹⁹ Aniyan andebën aņ gër enemy kë řata gayik bën abi pedënd na beņëņëanax bend këni rind beņ, abi balënd na ado gë təkër ak end Kaxanu eņ, enjaran endebën eņ ex gër bebër doņi šëfënan fo, do bend gër ngwën ro fo këbi balënd. ²⁰ Biyi cëņ, bër xwën këbo owun or gër orën hi këne. Fën ko xaniw Axwën Yesu Kërisët, afexën arebi an, mëņ ar kënëņo šëninde an. ²¹ Mëņ kë nëngwët beman bendëbi bend sitarak beņ gë panga ind ko wunaxën gër beņ dek in ex gixën ang eman end gë enjaran endexëm ak.

4

¹ Wën bëmaņe bënd ke balënd do xofi ke mbaņ bëņ, në endewën ke nëngandëraxënënd, në endewën fo bëte këne fëbaxënënd! Mëņ ex, kemënayin en bayi ga sëf këno Axwën an!

Bapela bapelatar baņ

² Axara xara këmëni Efodi, gë Senjëtik eni wëlërënd ga hi këni ako bër Axwën. ³ Eyo, wëj ar řar ke andiyen an, wëj ar lëkayak aye andiyen aņo an, axara xara këmi dëcalëbi arëca, gayikwa bën mbaņ xemëna bani ang bër okaxër fo gë wëno gër andiyen and epëmëra ed Atëfëtan. Na fo hi bani bëte Këlema do gë bëšëxe bër xel bami andiyen aņo bën, omac odebën ok aņëgw yëgw ko Axwën an gër Akayëta and aniyan.

⁴ Nëngandërayindëleņun din ga hi kën ako bër Axwën. Ga re këme bëte nëngandërayindëleņun. ⁵ Nangëralëxëni bela bën dek obëngw or onden ondwën ol; gogo ko řakaw Axwën an. ⁶ Er ex yo mëkayindëno Kaxanu, end yoweņ këren dendërand na. Nangëninđëno Kaxanu oņandi odewën ok paš gë cale in, këlayindëno do cëkwayindëno. ⁷ Ata obetak or ko yëlënd Kaxanu ol, obetak or nëmëcak onangëran or ex yo kë xaxa owëkw orewën oņ en bayixën bër Yesu Kërisët.

⁸ Gërëgako, bëmaņe balëkënalindën: dek er ex đal in, đek er yăpëk in, đek er šenene in, đek er wënëk in, đek er yek gër ogës od bela in, do gë dek er këni šëkw in. Beņo yăpëk ex këņ gër řanjëlan bandewën. ⁹ Er sëya kën do šot kën gër ndam in, er wëleli këne do wateli këne in, diyindëni mondako. Ata kë bayi gër ndewën obetak or ko yëlënd Kaxanu ol.

Ecëkwa el

¹⁰ Wëno mban nëngandëra ke do këmo šëkwand Axwën an ga këme watënd mëne wën abal këjun balënd gašëxe endam eñ. Enimin din këjun balënd endam eñ, amëd and ene dëcaraxën añ fo bayik an cot bana. ¹¹ Ame yeyanënd na dë mondako gayik yëy šan këme na. Wëno enimin, asëya sëya këme enëngandëra ed and šotëra këme el, bëte gë enëngandëra ed and ame cotëra ex na el. ¹² Awër wër ke ediya ed gë ocënd el, bëte awër wër ke ediya ed gë ecotëran el. Nand ex yo do gër ed ex yo, asëya sëya këme ediya ed baño me med aye, baño me bayi gë enjo; baño me cotëra, baño me can. ¹³ Beño dëk këme xorënd me buña gë panga ind ke yëlënd Kërisët in. ¹⁴ Aye ri kën ga šoma këne ako gër ocënd.

¹⁵ Wën Bëfilip bën aye nang kën mëne and šanëgu këme gër Ebar ed Masedëwan añ, me ñanaxën epëmëra ed Atëfëtan el, wën fo rëcara baxe. Amara acëxe axe dëcara bana. ¹⁶ Ado and hi bame gër angol and Tesalonik añ dëñ, alawënelili lawënelili këne bakëlëbëd baki er këme liyaxën in. ¹⁷ Wëno er këme šaland Kaxanu exo cënan bacota bandewën bañ, bari ax gi ex na ene yëlërand bela. ¹⁸ Dek šot këme bebër yap bax me cot bën, bakey band ecotëran bañ ex. Ata gwac šotëra këme ga xana këme ako er lawëneliw këne paß gë Epafërodit in. Ang angiri inëngax fo ex, šadaxa ir xana ko Kaxanu. ¹⁹ Awa Kaxanu arëcara këjun rëcara mban paß gë Yesu Kërisët en cotëraxën dëk bebër kën liyaxën bën mëne ngëñ, napul ir gë enjaran in. ²⁰ Duwanëñone Faba irebi Kaxanu, mëñ ar gë enjaran end din ir din an. Amen!

Epelar el

²¹ Cëmayinëbi dëk bër hik bëwënëk gër Yesu Kërisët bën. Ašëma šëma kënun bëmaÿe bënd hi këmi enga emat bën. ²² Dek okëreceñ ok këjun šëmand, adofa od bër ekun ed Sesar bën. ²³ Oyekax or Axwën Yesu Kërisët ol, gilex gër onden ondwën!

Kayëta ir Bëkolos in Lilaya in

Akayëta aŋo Pol yëgwën babi okëreceŋ od gër Amara and Kolos ok. Amara aŋo, Epafëras yana bax and hi baxo Pol gër epëra, në end epemëra ed Atëfëtan and Yesu Kërisët aŋ. Pol, elod abi nënga bana okëreceŋ oko, mëŋ yëgwëanaxën babi akayëta aŋo ro. Asitin sitin babi mëne këreni mand na osëyali or enëgwëš or bend šonayak ol, gë or ecale ed omeleka el, do or gë ecus ed eman el. Pol xwitan këbi mëne Yesu Kërisët gabat ex ar kë nangënend enimin noyo hi ko Kaxanu an, do eyeyan edexëm el fo yapëk ex kadacënd aniyand and oxëreceŋ aŋ. Yesu Kërisët fo ex ar nëmëca këbi đek bëlawënel bër Kaxanu an. Mëŋ ex, paš gë Kërisët fo yapëk ecale ed Kaxanu el. Er ex gër akayëta in:

End cale ind Pol eŋ: 1.3-14.

End Axwën ar ngwën do gë Amara eŋ: 1.15-20.

End andiyen and Pol gër Amara eŋ: 1.24–2.5.

End ekwëyëta ed bësëyali bënëgwëš eŋ: 2.6-23.

End aniyand angašax eŋ: 3.1–4.6.

Ofelar ol: 4.7-18.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, parëxanda ir Yesu Kërisët hi këme ang yandi këŋo Kaxanu ak. Gë abaŋe Timote këmun yëgwënëlinđ ² wën bëmaŋe bëmënëk, bër mokwëta gër ebar gër ed Kërisët hi kën gër Angol and Kolos. Faba irebi Kaxanu yëlëleŋun oyekax ol do gë obetak ol!

Ed cale ind ecëkwa in

³ Ašëkwa këmo šëkwand Kaxanu, Sëm ir Axwën arebi Yesu Kërisët and këmun šalenënd wën đek aŋ do nand ke šalend yo. ⁴ Enimin, awëlati wëlati këmi mëne mokwëta xwëta këno Yesu Kërisët do bëte mbaŋ hãn kënebi đek okëreceŋ ok. ⁵ Mondako kën rind në end er fenin këŋun Kaxanu yaŋ gër orën do kën yarënd eŋ. Er kën yarënd ijo, elod gër yãnar wël kën paš gë Atëfëtan and ex eyeyan ed đal aŋ. ⁶ Atëfëtan aŋo hãtelik gër ndewën do ang këbi nëngwëtënd bela bën gër ed ex yo gër ngwën ro xali këni yëmbërënd bër wak bën, mondako këŋun nëngwëtënd do kën yëmbërënd wën bëte elod yatir wël kën do nang kën enim oyekax or Kaxanu ol. ⁷ Ax gi ex na nde Epafëras sëyalira këŋun? Mëŋ ga hik wa icandawën indebi ind ex pëlöt gër yomb irebi in, do ar ex ariyenin ar Kërisët ar mokwëta an. ⁸ Afelati felati këbo end aŋana and yël këŋun Angoc Amënëk eŋ.

⁹ Mëŋ ex, biyi bëte din këmun šalenënd elod yatir wël këmi eŋo. Axara këmo xarand Kaxanu en ñëm gë Angoc andexëm and kë yëlënd orenik ol đek, en nangaxën oñandi odexëm ok. ¹⁰ Do mondako kën liyaxën ang këŋo yãpanënd Axwën ak, sam en dind din benjekax bend këŋo yãndind beŋ. Iyo axara këmo xarand eŋun nëngwët en dixënënd bandixa banjekax band ex yo, do eno nangaxën nëmëc Kaxanu. ¹¹ Axara këmo xarand bëte Kaxanu eŋun yël panga itëm indexëm in, en cotaxën enjaran end gë ojaŋ endexëm eŋ gër ekwëta ed xwëta këno do en buŋaxënënd ang këŋun yëka yo, gë onënga fo.

¹² Awa cêkwayindêno Faba Kaxanu, mên ar sana kêşun en gi şêf gër bër kê şot er fenin kêbi bêwênêk gër angoşen andexêm bën. ¹³ Mên racêt kêbo gër mbêña ind ecamêdan do wêla kêbo gër owun or Asêñiŵ ir ex pêlot gër yomb irexêm. ¹⁴ Ga bar kêne gê Asêñiŵ şotaxên kêne Apexa aŋ, gê eteban ed beñênax bendeñi el.

End ola or Kërisêt eŋ

¹⁵ Kërisêt ex eñaŵ end Kaxanu eŋ, eñaŵ end Kaxanu, mên ar bayik anêjo watênde na an. Mên ex Asêñiŵ ar Kaxanu ar hik damana exo dixên beŷ dek an. ¹⁶ Gayikwa gê mên ri ko Kaxanu dek beŷ bën gër orên do gër ebar, bebër wat-wat bën do gê bebër watêrêxe bën, dek bangoc band wunêk baŋ, gê bakeyax baŋ do gê dek band bayik baŋ. Dek beŷ bën ri ko Kaxanu paŋ gê Asêñiŵ do exo kwên Asêñiŵ. ¹⁷ Mên hik damana ex gixên beŷ dek, mên kê barênd do kê lêkayand dek beŷ bën. ¹⁸ Mên ex gaf ir eman in, mêne ngêj emun end Amara aŋ. Gër ndexêm ŷanak aniyan aŋ, Mên ex aŷanar ar xanik gër ecês an, exo gixên aŷanar gër beŷ dek. ¹⁹ Kaxanu wa ŷandi baŋo ola orexêm ol dek ex gi gër Asêñiŵ.

²⁰ Do paŋ gê mên ŷandi kêjo exo bakaliw angwêlêra and mên gê beŷ dek aŋ, gê angwêlêra and mên gê bebër ex gër ebar aŋ, do gê angwêlêra and gê bebër ex gër orên aŋ paŋ gê oşat or Asêñiŵ or şarêk gër kêrêwa oŋ.

²¹ Wên cêj, akarêk aŋ anêka hi ban béliyer do bërangoŷêra and gê Kaxanu paŋ gê banjêlan bañênax baŋ do gê bandixa bañênax bandewên baŋ. ²² Barikan gërêgako angwêlêra and wên gê Kaxanu aŋ bakawêk paŋ ecês ed Asêñiŵ el, en gixên bêwênêk, bêyekax do bër gê end kênêbi nêp kê m gër ogês odexêm. ²³ Mondako kê hi angêmene abayi bayi kên ga lêg kên gër ekwêta edexêm, cenarêxe do tebêrêxe eyar ed er kê yêlênd Atêfêtan el. Atêfêtan aŋo wêl kên, afem kêni femênd gër ed yo gër ebar ro. Wêno Pol, Kaxanu fana ke me gi ariyenin arexêm.

End andiyen and Pol eŋ

²⁴ Anêngandêra ke nêngandêrand gërêgako ga kême sorond nê endewên na gër eman endam. Me ŋata mondako toro ind soro ko Kërisêt nê end Amara andexêm iŋ. ²⁵ Wêno ariyenin ar Amara hi kême. Kaxanu fana ke nê endewên na me nangênaxên dek eyeyan edexêm el. ²⁶ End er şon babi Kaxanu bela bën elod akarêk eŋ, ang bêtêraraw kêni bandêwêra ak kême rend. Gërêgako wa ŷasin kêbi bêwênêk bêrexêm bën. ²⁷ Wên bër ax gi ex na Bêşêwif bën ŷandi baŋo Kaxanu eŋun masin ekêbênaxik end şon baxo eŋ mêne ngêj: Kërisêt exo dêg gër ola orewên, en cotaxên enjaran end kên yarênd eŋ. ²⁸ End Kërisêt ijo eŋ kêni femênd eni wêlêraxên dek bela bën. Anangên kêmeni nangênênd, do asêyali kêmeni sêyalind gê orenik orebi ol dek eni ŋatênaxên oŵênêk ol, and kêni bar gê Kërisêt aŋ. ²⁹ Wêno nê eŋo

kême xemênaxênênd gër andiyen gë panga ind ke yëlênd Kërisêt do kê riyenind gër ola oram inj.

2

¹ Añandi ãandi ke, enimin en nang okaxêr otêm ond kême xaxêrênd nê endewên oñ, nê end okêreceñ od gër Lawodise do nê end dek bër bayik elod ax wat ex na dexas iram ok. ² Er kême şaland en kemêna, eñun bar añana añ, en dëkêr mbañ, do eñun cêdêtara aye gër onden ondwên, en nangaxên ola or Kërisêt or şon baxo Kaxanu ol. ³ Gër ola or Kërisêt şonayak dek napul ir orenik do gë onangêran in. ⁴ Eño kêmun nangênênd mênj bayik ala añun yifa na gë eyeyan enêngax. ⁵ Ado bayik ane watênd na, axetêna xetêna kêmun gë onden ondam oñ, awat kême watênd gë onênga fo ang kên wêlêrênd şenene ak, do ang xem kên gër ekwêta ed xwêta këno Kërisêt ak.

End ola or Kërisêt ol gër bela eñ

⁶ Gêrêgako ga wã kên ako end Axwên Yesu Kërisêt eñ, dıyayindên şenene ga bar kên ako gë mênj. ⁷ Kaxanu rêd kênun gër ndexêm ang atêx and gë odêmbêt otiwax fo do nê ebay eñun ang amên and aciw fo. Awa kemênayin gër ekwêta ang sêyali kênun ak do cêkwayindêno mbañ.

⁸ Titinayin, ala kêreñun têra na gë osêyali or bapela band orenik or gë njifa do gë ofêcak kêm, xarak bënd rêpên këni bela fo ex, bënd gër ngwên ro fo ex, ax gi ex na bënd Kërisêt. ⁹ Ata dek ola or Kaxanu ol gër Kërisêt ex xali gër eman endexêm. ¹⁰ Do wên ga bar kên gë mênj şotêraxên kên dek beý bën. Mênj wa wêña kêbi dek dek bangoc band kêbi wêñand bela bañ, do gë bakeyax bañ do gë dek band bayik bañ.

¹¹ Ga bar kên gë Kërisêt xacaxên kênun bête oxac or ko xacênd ol, ax gi ex na or ri këni bela. Er wacayak mêne anêka rêxêt ko oñandi od eman od bañun lënanênd eñênax ok. ¹² Do xobuyi or buyi kênun ol wâtinalik mêne wên anêka şês kên do wêg kênun gë Kërisêt. Bête anêka xani kên gër ecês andamat gë mênj, ga xwêta kên er ri ko Kaxanu ga xanin kêjo gër ecês gë panga indexêm inj. ¹³ Wên anêka nemi ban nê end bamena bandewên gayik axo dëxêt bana pere oñandi oñênax odewên ok. Barikan gêrêgako axanin xanin kêñun gër ecês andamat gë Kërisêt. Aseban seban kêbo dek bamena bandefi bañ. ¹⁴ Kërisêt, and şês ko gër kêrêwa, afêxwêc fêxwêc ko dek oñêgw od babo lëxwênd pañ gë bapela band Kaxanu ok, ax bo ex na ga kêbo şêndênênd. ¹⁵ Mondako şudêtêra kêbi owun ol dek bangoc band kêbi wêñand bela bañ, do gë dek bakeyax bañ. And şês ko Yesu gër kêrêwa añ, poyoma fêlêt kêbi enêbi watêra bela dek gër enga end bër xor kêbi.

¹⁶ Mênj ex elod yatijo, ax ñap ex na eñun nêpênd ala nê end er kên yambênd, nê end er kên şebênd, nê end ofêna, nê end epêb ed akey and kê fênêgund facaw, do gë akey and eteyêta. ¹⁷ Beño dek eñaw end Kërisêt ir bax yowênd fo bax dãmama exo ñatêgu. ¹⁸ Bër kê rend motoroli ex eman bën, mocale exêni omeleka ok, kêrenêbi tebênd na enun nêp. Bêjo aşêkwêr këni şêkwêrênd nê end odakeli odebên, afufênara këni fufênarand nê end banjêlan bandebên, xarak band bela fo ex, ofêcak ax gi ex na. ¹⁹ Bela bêjo ano cosa ex na Kërisêt, mênj ar ex gaf ir eman end kê rafênd ga şosarêk owal ok, gë bangên

baŋ, do gë ocom an. Kido mondako hi bax araf doni rafënd gë edaf ed kë xaniwënd gër Kaxanu el.

End aniyān and gë Kërisët eŋ

²⁰ Angëmëne ašes šes kën gë Kërisët gër bapela band bër gër ngwën ro, ine cëŋ kën bakaxënënd gër mbëña ind bacariya band gër ngwën ro, nangëde nē end bend gër ngwën ro kën liyaxënënd? ²¹ Inecëŋ kën wāxënënd enun pel: ax gi ex na momed, ax gi ex na motëyi, ax gi ex na monëk...? ²² Beŋo dek ado ga šëbak doro, ayep kë yep ecan; bapela do gë osëyali or bela fo ex. ²³ Dal ex mēne beŋo nangëde orenik fo ex ga kë rend mopëb ex bapela band cale baŋ, mo manaya ex do mo toroli ex eman eŋ. Beŋo bend këŋo nenganënd eman fo ex, ofëcak ax gi ex na.

3

¹ Awa angëmëne axani xani kën gër ecës gë Kërisët, calayindën bend yaŋ gër orën beŋ, bend gër ed yëpa ko Kërisët gand liw ir Kaxanu beŋ. ² Balindëleŋun bend er hik yaŋ gër orën beŋ, këreŋun balënd na bend gër ebar ro beŋ. ³ Wën anëka šes kën do aniyān andewën aŋ anëka šon ko Kaxanu gër Kërisët. ⁴ Enimin, Kërisët ex aniyān andewën aŋ do and ko šanayaw aŋ, wën bëte ašanaya kën šanaya gë mëŋ gër enjaran endexëm.

End ola oxarëk paß gë oxašax eŋ

⁵ Awa dawin er wërëk gër ebar ro in: asëk alakirand fo in, obuyaraxik ol, eŋan ed becëfëanaxik el, oñandi oñëŋëanax ok, do gë aŋana and kodī and ex andamat gë ekëla ed olaš aŋ. ⁶ Nē end bamena baŋo këbi xitixën Kaxanu bela bër këŋo wëšenënd bën. ⁷ Ata wën gër bamena baŋo yëlaya ban de akarëk aŋ, and ban liyand mondako aŋ. ⁸ Barikan gërëgako, dapin caw dek beŋo: oxoŷ ol, owër ol, emer el, odena ok. Ado becëfëanaxik beŋ kërëx canënënd na gër etëy edewën. ⁹ Ax gi na monëgwëšandër. Wën anëka šudëta kën ola oxarëk ol do gë beßër wër baŋun akarëk bën. ¹⁰ Anëka šuda kën ola oxašax ol, anëka hi kën bela bëxašax, en cotaxën eñaŵ end Kaxanu eŋ, mëŋ ar necëtëgu këŋun gër aniyān an. ¹¹ Epiëndër ax bo ex na: Ašëwif ax gi ex, Agërek ax gi ex na; axacëxac gi ex na, axacërëx ax gi ex na; Abapuŷ gi ex na, Asit ax gi ex na; xadëp ax gi ex na, ar gi ex na ax gi ex na. Barikan anëka hi kën wën dek arabat: Kërisët ex dek do gër wën dek.

¹² Awa gayikako Kaxanu sana këŋun en gi bëwënëk do bër ñan këbi, canayayindëlex gër ola orewën: axaŷënan in, gë oyekax ol, gë ebanan el, gë onënga ol, gë ebuŋa el. ¹³ Buŋarindën andewën rewën aŋ do tebandëringdën. Angëmëne ala eŋo menan ašandaŵ, tebanëleŋo ang këŋun sebanënd Axwën Yesu ak wën bëte. ¹⁴ Er ŷapëk en balëkënalind nëmëc in ex, eŋun balërënd. Ebalër el këŋun bar en gixën enimin bëwënëk. ¹⁵ Obetak or Kërisët or waceli këŋun Kaxanu en gixën eman emat ol, këñël ex gër owëkw orewën. Cëkwayindëno din Kaxanu! ¹⁶ Eyeyan ed Kërisët el, gë oxëbën orexëm ol dek, ñëmëlex gër owëkw orewën. Tëyalirindën do pelëringdën gë dek orenik ol, gë oyekax ol paß, gë Ocalemonëw ok, ojëkan od cale ok, gë od këno yasaxënënde Kaxanu ok, od këŋun yëlënd Angoc Amënëk

ok. Yasindëno gë emëkw el dek në end oyekax or rin këñun. ¹⁷ Er kën rind yo, hik eyeyan, hik andiyen, diyindën në end oĩac or Axwën Yesu. Cëkwayindëno Faba Kaxanu paß gë mëñ.

End ekun eñ

¹⁸ Wën bësoxari bën, baxëtindën end bëcën bëndewën eñ, ang ÿapëk eni dind bër bar këni gë Axwën ak bën. ¹⁹ Wëj asoşan an, ñanëlo alindax do këreyëño masinënd na owër.

²⁰ Wën obaş ol, baxëtindën gër beñ dek end bëxarëk bërewën eñ gayik eño këño nënganënd Axwën an. ²¹ Wën opaba ok, kërenëbi cëndënënd na obaş orewën ol këdi këbi şëna.

End okadëp do gë bëxwën eñ

²² Wën okadëp ok, diyindën dek er kënun felënd bër xwënëk beman bendewën in. Baxëtindën xarak ax gi ex na nand kënun watënd fo nangëde bela nangëde kënebi riyeninënd. Baxëtindën gë emëkw epeşax, yëdayindëno Axwën an. ²³ Er kën rind yo, diyindën gë emëkw el dek. Axwën an këno rinënd, ax gi ex na bela. ²⁴ Ga nang ako mëne Axwën afupa këñun fupa gë er fenin këñun in. Diyeninino ang okadëp od ar ex enimin Axwën do Kërisët an. ²⁵ Gayikwa ar kë rind betëmbak an, acosa and betëmbak añ ko xana: epitëndër ax gi ex na.

4

¹ Awa wën bëxwën bën, dinindënëbi gwër fo bend şenene beñ okadëp odewën ok. Nangin mëne wën bëte gë Axwën hi kën yan gër orën.

End apela bapelatar bañ do gë epelar el

² Wën dek kemênayin gër cale key yo key, perênayin do cëkwayindëno Kaxanu. ³ Karanindënëbo bëte gër Kaxanu, ebo përetênaxën ebët ed mi pemaxënënd eyeyan edexëm el, do mi deyaraxënënd end şonayak gër Kërisët end fëraxën këne eñ. ⁴ Calenindëne wëno mëñ këme ÿana me yeyanënd end şonayak eño ang ÿapëk me yeyanënd ak.

⁵ Diyayindën gë onden oñ mërëxand ir bër ax gi ex na okëreceñ. Nand kën şot amëd and en di enjekax na, diyin enjekax eño. ⁶ Eyeyan edewën el giyindëlex din ed gë oyekax, ed lamb këni gë ongal. Nangindën ang ÿapëk eno yakand ala kala ak.

⁷ Awa end Tişik eñ cëñ, mëñ ar ex gër Axwën imañe ind pëlot gër yomb an, mëñ ar mokwëta an, icandawën ind gër oxadëp in, dek këñun felërax endam eñ. ⁸ Mama dëñ lawënëli këmo en nangaxën er hi këbo in, do eñun kemênaxën gër onden. ⁹ Gë Onesim, imañe ind pëlot gër yomb in, ind mokwëta in, këmëni lawënëlin; mëñ ar ex arewën an, afelëra këñun felërax dek er xucak ro in.

¹⁰ Awa Arisëtarëk, andepëra acandawën añ, këñun şëmand. Aşëma këñun şëmand bëte Marëk, imañe ind Barënas in. Endexëm eñ fel këmun mëne and ko ñatëli gër ndewën añ, mëlayayidëno aye^o.

¹¹ Bëte Yesu, ar nëngwët këno Yusëtos an, aşëma këñun şëmand. Gër Bëşëwif, bën bësas bëjo fo ex, bër ke rëcarand gër andiyen and enangën ed bela owun or Kaxanu el. Bën mbañ xemën këne wëno.

¹² Epafëras arewën an, aşëma këñun şëmand, xadëp ir Yesu Kërisët

hi ko. Ata mokemëna xemëna ko ecalen edewën el en gixën bẽwënëk, eñun pënixënënd ŝenene ðek er ýandi këño Kaxanu in do en bayixën gër fëña ir sêf kën. ¹³ Wëno kë reyand osede or mène mbañ ko sêwënd në endewën na, në end okëreceñ od gër Lawodise na, do në end od gër Hiyerapolis na. ¹⁴ Demas, gë Luk axora ar ke ðalënd mbañ an, aŝëma kënun ŝëmand bëte.

¹⁵ Cëmayinëbi bëmaýe bënd gër Lawodise bëñ. Cëmayino Niñëfa do gë bër gër Amara and hik gër iciw indexëm bën. ¹⁶ And kën fën kayëta ijo ro na gër ndewën añ, diyidën ðek er kën xor in eni pënaxën bëte bër gër Amara and gër Lawodise bën. Wën bëte pëniyidën kayëta iram ir kë xaniw gër Lawodise in. ¹⁷ Pelino Arêŝip exo mëlaya do exo dind aye andiyen and xwëtënan këño Axwën añ, mëñ ko ðataxën ŝenene.

¹⁸ Ata wëno Pol dëñ këñun ŝëmalind do këme ýëgwënd gë andam dëñ. Kwitayindën mène wëno gër epëra hi këme. Awa yëlëleñun Kaxanu oyekax ol!

Kayëta iřanar ir Bëtesalonik in Lilaya in

Akayëta aņo, Pol řëgwën bafi Okëreceņ od gër Amara and Tesalonik ok. Amara aņo, Pol řana bax. Ebi tëyalixën ekemëna ed gër ekwëta xali gër ecës el řëgwënaxën bafi. Enimin, bela bëjo awëlandëra wëlandëra bafi end okëreceņ od bax řësënd xarak Yesu Kërisët axo bakaw ex na pere ok. Ata Pol sëyali këbi mëne yatir ko bakaw Yesu Kërisët, bëšësëk bër wāk endexëm bën axanira këni xanira gër ecës eno kaca Axwën an, andamat gë bërëwāk bër kē bayi bëbëngw bën. Er ex gër akayëta in:

End ekwëta ed Bëtesalonik do gë andiyen and Pol eņ: 1.4–3.13.

End ošën or Yesu Kërisët eņ: 4.1–5.22.

Ofelar ol: 5.23-28.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, gë Silas, do gë Timote këņun řëgwënëlınd. Ašëma këmun šëmand wën bër gër Amara and Yesu Kërisët and Bëtesalonik bën. Wën bër xwën kënun Faba Kaxanu do gë Axwën Kërisët bën, cotiyin oyekax ol do gë obetak ol.

Ekwëta ed okëreceņ od gër Tesalonik el

² Endewën cëņ, biyi din këmo šëkwand Kaxanu do këmun xaranënd laņ wën dek gër cale indebi. ³ Enimin, and këmo řalend Faba Kaxanu aņ axwita këmun xwitand nē end dek bëbër kën rind ga xwëta këno Axwën Yesu Kërisët, nē end ga řian këno do xemëna kën gër eyar ed akey andexëm. ⁴ Bëmaře, anang nang këmi mëne Kaxanu ařan řian këņun do mëņ sana këņun. ⁵ Atëfëtan and đal and wëlanëli këmun aņ, awā wā kën ga rëca këņun Angoc Amënek aņ gë panga indexëm iņ, ax gi ex na gë eyeyan el fo. Do wën awat wat kënëbo biyi ang bami liyand gër ndewën ak xali nang kën mëne oyekax orewën ex. ⁶ Do wën dëņ ašëfëтели sëfëтели kënëbo biyi do gë Axwën an ga wā kën eyeyan ed Kaxanu el, gë onënga or këņun yëlënd Angoc Amënek ol ado ga ban sorond amëd aņo. ⁷ Mondako hixën kën bër motëfëтели gër ogës od dek bërëwāk end Yesu gër ebar ed Masedëwan do gër ed Akayi. ⁸ Gayikwa eyeyan ed Axwën el na gër ndewën wëlik pere dek ebar ed Masedëwan el, ado ax gi ex na gër Masedëwan fo, barikan xali gër ed Akayi wëlik. Ekwëta ed xwëta këno Kaxanu el, gër ed ex yo nangëra këni, xali biyi řoweř ami řaš na. ⁹ Bela bën dek kē reyand mëne ang řapëk eno đëkayand aliyer ak lëkaya banëbo biyi. Areya këni reyand bëte mëne aseř seř kën olaš oņ eno calexënënd Kaxanu do eno diyeninaxën ang okadëp fo, Kaxanu mëņ ar kē yëlënd aniyan do hi ko đal an. ¹⁰ Wën ašëni këno šëninind Yesu, Ašëniw arexëm ar xanin këņo gër ecës an. Mëņ kē xaniw gër orën ebo dacët gër kiti ind kē yowënd.

2

End andiyen and Pol aņ gër Tesalonik eņ

¹ Enimin bëmaÿe, wën dëj aye nang kën ekwëtaya ed xwëtaya banëbo and yeli bami el, ax gi ex na gë ofëcak këm gër ndewën. ² Ang nang kën ak, asoro soro këmi gayik arixëra rixëra kënëbo gër angol and Filip. Barikan, në end ga xwëta këmo Kaxanu xemënxën bami mun nangënxën Atëfëtan andexëm aŋ, ado ga bani ñëpënd bërëmar na gër ndewën. ³ Do and bamun felënd en kemëna gër ekwëta ed Kaxanu aŋ, er bami rend in ax gi bana enambeli, ax gi bana obuyaraxik, bëte ax gi bana osit. ⁴ Barikan gayikako Kaxanu ri babo atëy xali wat ko mëne aÿap ÿapëk ebo kwëtënan Atëfëtan aŋ, biyi ayeyan këmi yeyanënd ang këjo nëngan Kaxanu, mëj ar watënd er gër owëkw ak, ami yeyanënd na ang këbi nëngan bela ak.

⁵ Enimin, aye nang kën mëne elod amo pel ex na ala bënd këjo nëngan fo. Bëte Kaxanu ex sede iram in mëne elod amo pel ex na ala end këjo nëngan ebo yëlxën kodî. ⁶ Biyi ami caland na enëbo cëkwënd bela: ax gi ex na wën, ax gi ex na bela bëšëxe. ⁷ Gayikako oparëxanda od Kërisët hi këmi, axor xor domi mun nëÿali enëbo yëlërand. Barikan abana bana këmi mërëxand irewën. Er babo balënd endewën eŋ ang këjo balënd asoxari obaš orexëm or këbi lëband fo. ⁸ Ex canayaxën ang këbo balënd endewën ak, aÿandi ÿandi dobo mun yël aniyand andëbi aŋo dëj gayik mbaŋ wërër këne, ax gi ex na mun nangën Atëfëtan and Kaxanu aŋ fo. ⁹ Bëmaÿe, yëla këme axwita kën xwitand andiyen andëbi aŋ, do gë toro indebi iŋ: ga bami riyenind ciš wec, ga ÿandi babo gabatak kërexo cëndën na fën gër ndewën edëba edëbi el. Mondako nangënxën këmun Atëfëtan and Kaxanu aŋ. ¹⁰ Wën do gë Kaxanu ex otede odebi ok mëne biyi ang bami liyand ak awën wënëk, šenene ex do gë end kënëbo nëp këm ex gër ogës od wën bërëwäk. ¹¹ Bëte anang nang kën mëne biyi er wëlaya bamun ala kala ang këbi wëlayand sëm in obaš orexëm ak. ¹² Afel bamun felënd en kapinand do en kemënan. Axara bamun xarand bëte en diyand šenene, ang këjo ÿapanënd Kaxanu ak, mëj ar këjun wäcelind owun orexëm do gë enjaran endexëm an.

¹³ Awa mëj ex, biyi laŋ këmo šëkwand Kaxanu ga wä kën eyeyan edexëm ed sëfëtan këmun el. Enimin eyeyan ed Kaxanu dëj ex, mëj këjun nëngwëtaxënënd wën bërëwäk bën, ax gi ex na eyeyan ed ala. ¹⁴ Dal ex bëmaÿe, end hi këbi bër wäk end Yesu Kërisët gër Bamara band Kaxanu band ex gër ebar ed Yude eŋ, eŋo fo hi këjun wën bëte. Mëj kën soroxënënd gër otaxan od bër hi kën ebar ebat bën, ang soro këni bën bëte gër otaxan od Bëyude ak. ¹⁵ Bën lawëra këbi bëlawënel bën, bën fo bëte lawë këjo Axwën Yesu, do bën fo rixëra këbo. Er hi këni bërangoÿëra and gë bela dek do endebën eŋ Kaxanu aŋo nënganënd na. ¹⁶ Bën këbo šëbanënd mi pemëra Atëfëtan and Kaxanu aŋ gër bër ax gi ex na Bëšëwif këdi këni fex, ata mondako këni bašënd bamena bandebën baŋ. Barikan aŋatën ŋatën këbi oxoÿ or Kaxanu ol.

End oñandi od Pol eŋ

¹⁷ Endëbi eŋ cëj bëmaÿe, beman beŋ fo ñawëta këjun imëd, ax gi ex na owëkw oŋ. Dek nëkan këbo ene watëre gayik mbaŋ ÿandi këbo ene kofëtare, axacëra xacëra këbo gë oxor ol. ¹⁸ Biyi bakëlëbëd bandanjëm xacëra këbo mun nëngali ado dek dek in wëno

Pol, barikan Sindan wedîli kêbo. ¹⁹ Awa enimin, nê end nobên kêmi yaraxênênd mène Kaxanu ašos kêbo šos? Nê end nobên kêbo nêngandêraxênêd yatir ko bakaw Yesu, Axwên arebi an? Ax gi ex na nde nê endewên? ²⁰ Iyo wên ex enjaran endebi eñ, wên ex onênga orebi ol.

3

¹ Bête ga sêkwêra kêmi ošêni ol, xetan kêbo mi bayi mondako dên na gêr Angol and Aten. ² Ata lawênêli kêmo imaÿe indebi in Timote, ar xel kêmi andiyen and Kaxanu, epemêra ed Atêfêtan and Kêrisêt an. Eñun dëcara do eñun kemên gêr ekwêta yeli ko ³ mênj bayik gabatak aņo cena na nê end toro ind kêne soronde gêrêgako ino. Enimin, wên dên anang nang kên mène toro ino, afo ebo gi. ⁴ And hi bami fên gêr ndewên aņ, afel bamun felênd gana-gana fo mène mbaņ kêne soroye. Do ax gi ex na nde mondako dên hik ang nang kên ak? ⁵ Mênj ex, ga bayitêraxên ke endewên eñ lawênaxênêli bamo Timote exo nangêgu ba ga xwêta kêno Kêrisêt bayi kên gayik ayêda kême yêdand ba anêka yifa kênjun šabucara in do andiyen andebi aņ dek ex gi and gê ofêcak kêmi.

⁶ Barikan ecede fiatêgu ko Timote ga hiw ko gêr ndewên. Benjekax fo felati kêbo endewên eñ, mène ga xwêta kêno Kêrisêt do ga kênjun balêrênd bayi kên. Xali doro, benjekax fo kên xwitand endebi eñ. Anangênati nangênati kêbo mène mbaņ xofi kênjun ang xofi kêbo biyi bête wên ak. ⁷ Bêmaÿe, ado ga šêmura kêbo do kêmi sorond, mondako dên xemêna kêmi gêr ekwêta gayik awêl wêl kêmi ang xemêna xemêna kên gêr etêf ed Axwên. ⁸ Gêrêgako, aliya kêmi liyand, gayikako wên axemêna xemêna kên gêr etêf ed Axwên. ⁹ Awa biyi axor kêmi xor mo cêkwa Kaxanu ang ÿapêk ak end dek benjekax bend rin kênjun eñ do gê onênga or yêl kênêbo gêr lêngw irexêm ol. ¹⁰ Ciš wec kêmo xarand Kaxanu ebo yêl fêna ir mi yelixênêli, ene kofêtare do mun űatan dek bend ÿapêk en nang beñ en kemaxên nêmc gêr ekwêta ed xwêta kêno Kêrisêt.

¹¹ Awa Kaxanu, mênj ar ex Faba irebi an dên do gê Yesu Axwên arebi an, űacanêlenêbo fêna ir kêbo wêlali xali gêr ndewên in. ¹² Axwên an, dëcaleñun eñun balêrênd nêmc andewên rewên aņ do eñun balênd end bela dek ang kêbo balênd biyi bête endewên ak. ¹³ Kemênêlexo ekwêta ed ex gêr owêkw orewên el, do ola orewên ol ex gi owênêk, or šenene gêr lêngw ir Kaxanu, Faba irebi, xali yatir kêni bakaw Yesu, Axwên arebi an do gê dek bêwênêk bêrexêm bën. Amen.

4

End owênêk eñ

¹ Bêmaÿe, end kême xor me de me űataxên eñ ex mun kara gêr owêc or Axwên Yesu, en kemêna en diyand ang sêyali kêmun ak, eņo nênganaxênênd Kaxanu endewên eñ. Ata wên mondako dên kên liyand, awa kemênayin en bayi gêr eņo! ² Enimin, biyi anangên nangên kêmun ang re ko Axwên Yesu ÿapêk en diyand ak. ³ Oñandi od Kaxanu ok ex en yêlaya gêr owênêk, mênj ex kwêÿetayin asêk alakirand fo in. ⁴ Ang hi kên ak, ala kala nangêlexo emêlaya ed asoxari gêr owênêk do gêr epêbêr el. ⁵ Kêren têfênd na oñandi otêmbak od

eman ok, ang këni rind bela bër benëng becëxe bër bayik aŋo nang ex na Kaxanu bën. ⁶ Awël nde, gër beŋo ala këreŋo yamba na imaŋe indexëm in, ala këreŋo menan na. Axwën an cëŋ, anëp ko nêpënd de nê end dek betëmbak bëndako rako beŋ ang fel këmun do xënënan këmun ak. ⁷ Gayikwa Kaxanu wac këbo gër owënëk, ax gi ex na ene dīyande gër ofuyaraxik. ⁸ Awa ar kë fiëp bapela baŋo an, ax gi ex na end ala fiëp ko. End Kaxanu wa fiëp ko xarak mëŋ këŋun yëlënd Angoc Amënëk aŋ.

⁹ End eŋun balërënd gër aminëmëra eŋ cëŋ, ax gi ex na end kën šala enun nêgwënëli. Osëyali or Kaxanu ol mëŋ dëŋ këŋun wāsinënd mëne aŋap ŋapëk eŋun balërënd andewën rewën aŋ. ¹⁰ Mondako kënebi rinënd dek bëmaŋe bën, ebar ed Masedëwan el dek. Awa bëmaŋe, axara xara këmun kemënayin en dind nëmëc mondako dëŋ! ¹¹ Kemënayin mbaŋ en dīyand gër aketëxeta, ala kala balëkënalindëlexo bëndexëm beŋ, do diyenindën gë andewën dëŋ en cotëraxën ang bamun felënd ak. ¹² Angëmëne mondako kën liyand, ata kënun fiëb bër ax gi ex na okëreceŋ bën, do an gi na bër mondëcara fo.

End bërëwāk bësësëk eŋ

¹³ Bëmaŋe, end bërëwāk do këbi rašënd gër ecës eŋ, abo nandi ex na en bayi nangërëxe këdi kën šaminara ang bësëxen ak, ang bër gë er këni yarënd këm ak. ¹⁴ Enimin, gayikako aŋa ŋa këne mëne Yesu ašës dëŋ šës baxo do axani xani ko gër ecës, awa mane mëne Kaxanu axanin këbi xanin bëte bërëwāk bën, ado ebi dašënd gër ecës, eni gixën gë Yesu. ¹⁵ Awa baxëtīn er këmun felënd in, eyeyan ed Axwën Yesu ex de: bërëwāk bër këbi rašënd gër ecës bën kë hatët gër apedëraya, gë biyi bër këne bayiye bëbëngw xali yatir ko bākaw Kërisët bën, ado gë tēkër ak anëbe cand ex na. ¹⁶ Gayikwa, Axwën Yesu dëŋ këbo nangën mëne yatijo ex akey andexëm aŋ. Awa awël këne wële bëte oniŋ or alëngw ar omeleka an do gë ofarix or kereloŋ ir Kaxanu ol. Ata Axwën an exo cëlaw elod gër orën do eni kanira pere bërëwāk end Kërisët bër këbi rašënd gër ecës bën. ¹⁷ Ata biyi bër këne bayiye bëbëngw bën, ene cëge andamat gë bën gër baŋar, gër ekaca ed Axwën gër anguxar and gër ed ex ekoc. Do mondako këne bare din ir din gë Axwën an. ¹⁸ Awa kemëndëringdën andewën rewën aŋ gë eyeyan elo.

5

End omakaw ond Axwën eŋ

¹ Bëmaŋe, end akey do gë apëxëd and ko bākaw Axwën eŋ, ax gi ex na er kën šala enun nêgwënëli. ² Enimin, wën dëŋ anang nang kën mëne yatir ko bākaw Axwën Yesu, ang arek ar kë sisand gëmëd fo ko yow. ³ And këni ŋana eni dend bela: «Dodo anëka šot këne angwëlëra aŋ do anëka yirëk owër oŋ!» ata amëd aŋo dëŋ këbi fënga kata in bërëxadët, ang këŋo fëngand ayambën asoxari ar orëw fo do xali gabatak aŋo pece na.

⁴ Bari wën bëmaŋe, an bo ex na de bër ecamëdan eŋun nambitaxën ang arek fo akey aŋo. ⁵ Wën dek anëka hi kën bër angoben, anëka hi kën bër goyat. Ane bo exe na de bër xwën këbi gëmëd in, ane bo exe

ex na bër ecamêdan. ⁶ Awa mëṅ ex perênane, gine bër gë anjus, do kèrebo dašënd na, ang kēbi rašënd bēšēxen ak.

⁷ Bër kēbi rašënd bēn, gēmēd kēbi rašënd do bër kēbi ŷawënd ngoy bēn, gēmēd kēbi ŷawënd. ⁸ Barikan biyi bër angoben bēn, gine wa bër gë anjus: gil ex tan angwak andēfi aṅ ekwēta ed xwēta kēnēṅone Axwēn Yesu el, do gë ebalēr ed kēbo balērēnd el. Gil ex bēte apexa and kēne yarēnde paḅ gë Yesu Kērisēt aṅ, ekamote edēfi el. ⁹ Gayikwa Kaxanu fenan kēbo apexa aṅ paḅ gë Yesu Kērisēt, Axwēn arebi an, abo penan ex na oxoŷ. ¹⁰ Yesu Kērisēt ga šēs ko wa nē endēfi na ene diyaxēnēnde andamat gë mëṅ: šēs kēne nde, ba bayi kēne bēbēngw nde. ¹¹ Awa mondako kēn ŷana en kemēndērēnd andewēn rewēn aṅ. Do bēte ala kala dēcayindēleṅo ašandaṅ exo kem gēr ekwēta ed Kērisēt ang kēn rind laṅ ak.

Bapela bapelatar baṅ

¹² Bēmaŷe, axara xara kēmūn nangin epēb ed bër fana kēbi Axwēn Yesu enun kaḁacēnd do enun pelērand endexēm bēn. ¹³ Balindēleṅun mbaṅ endēbēn eṅ do ṅaninēfi aye nē end andiyen and kēni rind eṅ. Bēte wēn wēlērindēn andewēn rewēn aṅ.

¹⁴ Bēmaŷe, ga re kēmi: pelērayindēnēfi bër kē liyand gë anjus kēm bēn, yifarayindēnēfi bër šaminak bēn, dēcayindēnēfi bër sitarak bēn, buṅarindēn wēn dēk. ¹⁵ Awa wēn dēk, ala kala calayindēlexo efi dinēnd benjekax bošandaṅ, do gë bela bēn dēk. Titinayin, ala kēreṅo mašēnēnd na ašandaṅ eñēṅenax end renan kēṅo eṅ.

¹⁶ Nēngandērayindēleṅun din,

¹⁷ Caleyindēn key yo key,

¹⁸ Cēkwayindēno Kaxanu gēr end ex yo.

Eṅo kēṅun wēkand en dind gēr aniyān andewēn ga bar kēn ako gë Yesu Kērisēt.

¹⁹ Kēren dōmin na xodux or Angoc Amēnēk or hik gēr ndewēn ol,

²⁰ Kēren yepēnēnd na bēnd kē xaniwēnd gēr Kaxanu bēṅ.

²¹ Yixētindēn dēk er kēnun fel yo, kwētayayindēn er yek in.

²² Kwēŷētayindēn eñēṅenax end ex yo.

²³ Awa Kaxanu, mëṅ ar xwēnēk obetak an, pitēlexo mëṅ dēṅ ola orewēn ol dēk en gixēn bērexēm fo. Kwētayalexo gēr or šenene angoc aṅ, gë enjēw eṅ, do gë eman eṅ, gë end kēni nēp kēm, xali yatir ko bakaw Yesu Kērisēt, Axwēn arebi an! ²⁴ Ar wāc kēṅun an, ar mokwēta hi ko: mëṅ kē ḥata eṅo. ²⁵ Bēmaŷe, calenindēnēbo biyi bēte.

²⁶ Cēmāyinēfi dēk bēmaŷe bēṅ do megaridēn gë bēn ang bër šanēk acēl amat fo. ²⁷ Axara xara kēmūn gë oṅac or Axwēn ol, pēnidēn kayēta ijo ro eni wēlaxēn dēk bēmaŷe bēṅ. ²⁸ Yesu Kērisēt, Axwēn arebi an, yēlēleṅun wēn dēk oyeḁax ol!

Kayêta ixinëm ir Bêtesalonik in Lilaya in

Akayêta aŋo ro Pol yêgwên babi bête okêreceŋ od gër Amara and Tesalonik ok. Ebi pênixên ſenene end omakaw ond Yesu Kêrisêt eŋ. Okêreceŋ odëmar na gër Tesalonik, abani riyenind na gayik gogo ko bakaw Yesu Kêrisêt. Ebi wêrêſêtaxên, Pol yêgwên kêbi mêne damana exo bakaxênëgu Yesu Kêrisêt, beŋo kê xuca pere gër ngwên: eyepan ed ekwêta ed Kaxanu el; gë cale ind enëgwêſ in; gë eñëmbêr ed betëmbak el; gë ecanayaw ed Arangoÿëra and Kêrisêt el. Do gayikako beŋo ax gi bana pere, okêreceŋ ok aÿap ÿap bax eni bayi ga këni riyenind këdi këno sêkwëran ala aſêxe edêba edebên el.

Er ex gër akayêta in:

End ekemëna ed gër andiyen and Kaxanu eŋ: 1.1-12.

End eyepan ed Atëfëtan and Yesu Kêrisêt eŋ: 2.1-12.

End ekwëtaya ed Atëfëtan do gë cale eŋ: 2.13-3.5.

End bërëwâk bëxwëlaraxik eŋ: 3.6-15.

Ofelar ol: 3.16-18.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, gë Silas, do gë Timote këŋun yêgwênëlinde. Aſëma këmun ſëmand wën bër gër Amara and Bêtesalonik bën, amara and xwën këni Kaxanu Faba irebi do gë Axwën Yesu Kêrisêt aŋ. ² Awa Kaxanu, Faba irebi do gë Axwën Yesu Kêrisêt, yëlëlenun oyekax ol do gë obetak ol.

End yatir kiti eŋ

³ Bëmaÿe, cëkwayindëlemo din Kaxanu endewën eŋ. Mondako ÿapëk gayikako ekwêta ed xwêta këno wën el do gë ebalër ed këŋun balërënd el anëka dëŋ kê rafënd. ⁴ Biyi cëŋ gë onënga fo këmi reyarand endewën eŋ gër bamara band Kaxanu gayik wën and mokemëna xemëna kën gër ekwêta. Bête abuŋa buŋa kën ado ga rixëra kënun, do soro kën mbaŋ. ⁵ Toro ind kën sorond iŋo këbo wäsinënd mêne Kaxanu ſenene ko xitind, do mêne wën bër ÿap kêbi en gi gër owun or Kaxanu hi kën. Ata nê end owun olo kën soroxënënd. ⁶ Enimin Kaxanu end ſenene ko ri, aſwaſën këbi wäſën toro iŋ bër këŋun sorënënd gërëgako bën. ⁷ Bête ſenene fo ko ri ga racët racët këŋun gër toro ene teyëtaxëne wën gë biyi yatir këni ſanayaw elod gër orën gë panga iŋ, Axwën Yesu do gë omeleka odexëm ok. ⁸ Er këni ſanayaw gë angodux atëm enëbi nêpaxën bër aŋo nang ex Kaxanu bën, do gë bër hëpëk eni ma end Atëfëtan and Yesu, Axwën arebi bën. ⁹ Ata kiti ind ÿap kêbi iŋ dëŋ kêbi hiatënëgu: laŋ kêbi ÿana ebi bëlandërand, do eno nacëta din ir din Axwën an, mëŋ ar gë panga ind gë enjaran an. ¹⁰ Eŋo kê hi yatir ko bakaw. Ata aſëkw këno ÿana eno cëkwënd bëwënëk bërexëm bën, dëk bër wâk endexëm bën ayas këno ÿana eŋo yaſënd. Ahixeli kën hixelid ga wä kën ako end Kêrisêt eŋ and wël kën osede orebi aŋ.

¹¹ Mëŋ ex, biyi din këmun ſalenënd. Axara këmo xarand Kaxanu, mëŋ ar xwën këbo an, eŋun dëca eni gi bëla bër ÿap kêbi aniyan

and w̄aceli kêḡun aḡ. Axara këmo xarand bête enun dëca gë panga indexëm in en koraxënënd en di oyekax or ex yo, do andiyen and gë ekwëta and ex yo. ¹² Ata bela bën nê endewën këni šëkwaxën ōwac or Yesu, Axwën arebi ol, do enun pêb wën bête nê endexëm. Mondako kë hi beḡo dek nê end oyekax or Kaxanu do gë Axwën Yesu Kërisët.

2

End emëš epelatar eḡ

¹ Axara xara këmun bëmaḡe, end yatir ko bakaw Axwën Yesu Kërisët eḡ do ang këne barëre ler gër ndexëm ak këmun xarand, ² kêreḡun yebud na aḡand gër onden ondwën. Ado enun pelënd mëne akey and ko bakaw Axwën Yesu aḡ anëka ḡatëḡuk ba enun pelënd mëne Kaxanu rek, eḡo kêreḡun tesënëd na. Bête ado enun mëlaneli kayëta do eni dend mëne biyi ḡëḡwënëli kêḡun, eḡo kêreḡun tesënëd na. ³ Ala kêreḡun yifad na gë təkërak. Gayikwa afo ex gi pere beki beḡo: eḡanar eḡ, bela bën eno mësëndëra xali Kaxanu; ekinëm eḡ, exo canayaw Aḡëḡenax an, ar faḡ kēḡo enemi an. ⁴ Awañëreli ar Kaxanu an exo do ayepën ko yepënënd dek er këni xëland bela in. Mëḡ ex ar kë yëxw exo ñëpa gër lëngwe gër Aciw̄ and Kaxanu do exo dend Kaxanu hi ko an. ⁵ Kwitayin mëne afël bamun felënd eḡo and yeli bame gër ndewën aḡ. ⁶ Wën aye nang kën er wedi kēḡo gërëgako in, barikan ašanaya ko šanaya and kë ḡat akey andexëm aḡ. ⁷ Awa anëka ḡanak kë šanayand eñëḡenax end šonaya bax eḡ. Barikan afo exo dëxëta pere ar kēḡo wediind gërëgako an, ex canayaxën kerët. ⁸ Amëd aḡo fo ko šanayaw Aḡëḡenax an, do Axwën Yesu eḡo dawḡ gë onḡen ond kë šanënd gër etëḡ edexëm onḡ, yatir ko bakaw. ⁹ Er ko šanayaw Aḡëḡenax aḡo gë panga ind Sindan in dek, exo dind becarax, bananganëme, do gë bërëcaxik bend ex yo efi yifaxënënd bela bën. ¹⁰ Gë dek banjifa band osëmbak baḡ këbi ḡana ebi naḡëtënd bër nambërak bën gayik ani kwëtaya ex na gër ōwëkw aḡana and dal and fexën dobi aḡ. ¹¹ Mëḡ ex, Kaxanu këbi lawëneliw panga ind kë nambelind in eni kwëtaxënënd enëḡwëš eḡ. ¹² Ata nê eḡo këbi nêpaxën Kaxanu dek bër ḡëpëk eni kwëta dal bën, do bër këbi nënganënd edi ed betëmbak bën.

End apexa eḡ

¹³ Biyi cëḡ, end wën bëmaḡe bënd ḡan kêḡun Axwën bëḡo, aḡap ḡapëk mo cëkwand din Kaxanu. Gayikwa Kaxanu sana kêḡun en gi bëḡanar gër apexa, gër ōwënëk or ko yëlënd Angoc Amënëk ol, do gër ekwëta ed dal. ¹⁴ En gixën mondako w̄ac kêḡun gë Atëfëtan and nangën këmun aḡ, en cotaxën bête enjaran end Yesu Kërisët, Axwën arebi eḡ. ¹⁵ Awa bëmaḡe, dëkayayin aye do tëfindën laḡ bend sëyali këmun hik gë etëḡ el, hik gë kayita ir ḡëḡwënëli këmun in.

¹⁶ Yesu Kërisët, Axwën Arebi an dëḡ, do gë Kaxanu Faba irebi, mëḡ ar ḡan këbo an, mëḡ ar yël këbo nê end oyekax orexëm ene cot ex eyar ejekax do gë ekapina ed din ir din an, yëlëlenun, ¹⁷ oḡaw̄ ok en kemaxën gër ōwëkw gër edi ed enjekax end ex yo do en yeyanaxënënd enjekax end ex yo!

3

End cale eŋ

¹ Bëmaŋe, end këme xor me de me ŋataxën eŋ ex, calenindënëbo biyi ex wëlixën nëmëc eyeyan ed Axwën ed këmi femërand el, do eni cëkwaxënënd bela bën ang gër ndewën ak. ² Karayindëno bête Kaxanu ebo dacët gër otaxan od bela bëxeŋax do bëŋëŋënax, gayikwa ax gi ex na dek fo šot këni ekwëta el.

³ Axwën an cëŋ mokwëta hi ko. Axemën këŋun xemën do axaxa këŋun xaxa eŋun bešaxën Aŋëŋënax an. ⁴ Ga bar këmi gë Axwën an fëniŋën këbo mëne wën në edi en, do ari kën ri bête er këmun felënd in. ⁵ Axwën an wërëšëtëlexo owëkw orewën oŋ gand aŋana and Kaxanu do gër ebuŋa ed ko yëlënd.

End andiyen eŋ

⁶ Ga re këmi bëmaŋe, gër owac or Axwën Yesu Kërisët, nacëtayino imaŋe indewën ikwëlaraxik iŋ xarak ax gi ex na ang sëyali këmun biyi ak. ⁷ Wën dëŋ anang nang kën ang ŋapëk enëbo tëfëtêlind ak gayik ami kwënda bana oxwëlar and hi bami gër ndewën aŋ. ⁸ Ciš wec bami riyenind këdi ko soro ala edëba edebi el xarak ami tëw ex na gë andebi dëŋ mi yambëraxën. ⁹ Biyi dëŋ ŋandi babo mi dŋyand mondako enëbo tëfëtêlixënënd xarak enimin aŋap ŋapëk enëbo dëband. ¹⁰ Enimin, and hi bami gër ndewën aŋ, afel bamun felënd: «Angëmëne ala eŋo key andiyen aŋ, awa kërexo yambërand na.»

¹¹ Xarak anangati nangati këmi mëne na gër ndewën bërëmar bëxwëlaraxik exëni, ŋoweŋ ani dind na ang ax gi ex na edilaya ed gër bend abi paš ex na el. ¹² Ata bëjo këmëni rend de, gër owac or Axwën Yesu Kërisët, xara këmëni: diyenindëlexëni ang ŋapëk ak eni cotaxën eyamb ed sëw këni gë andebën dëŋ el.

¹³ Wën cëŋ bëmaŋe, këren tëkwëra na edi ed ang ŋapëk el. ¹⁴ Do angëmëne ala exëna ar fiëpëk er ŋëgw këmi gër kayëta ijo ro an, tisino aye, do këreno barad na eŋo cëfënanaxën. ¹⁵ Pelërayino ang imaŋe indewën fo, bari këreno nacëta na ang arangoŋëra andewën fo.

Ofelar ol

¹⁶ Axwën an, mëŋ ar gë obetak an, yëlëleŋun mëŋ dëŋ obetak ol, nand ex yo, do ang ex yo! Awa Axwën an gilexo gë wën dek. ¹⁷ Ofelar ol cëŋ, wëno Pol ŋëgwëlik gë ataxan andam aŋ dëŋ. Mondako këme fiatand dek okayëta band këme ŋëgwënd baŋ.

¹⁸ Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëleŋun wën dek oyekax ol!

Kayëta iyanar ir Timote Lilaya in

Akayëta aņo ro, Pol yëgwën baņo Timote, ar enga emat gë gër andiyen and Kaxanu an. Gër akayëta aņo osëyali or Pol ol ex: end bësëyali bënëgwëš eņ; gë end ang yäpëk ecale ak; do gë end ang yäpëk exo diyand alëngw ar Amara ak.

Er ex gër akayëta in:

End aniyen and gër Amara eņ: 1.1–3.13.

End ekwëta ed đal eņ do gë end osëyali or enëgwëš eņ: 3.14–4.5.

End bapela band bëlëngw bër bamara eņ: 4.6–6.21.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol kë yëgwëlinde kayëta ijo ro. Parëxanda ir Yesu Kërisët hi këme ang re këni Kaxanu, mëņ ar fexën këbo an, do gë Kërisët, ar kënëņo yarënde an. ² Wëj Timote këmi yëgwënelind, wëj ar hik enim asëñiwën ga bar ke ako ekwëta edebat. Awa Faba Kaxanu do gë Yesu Kërisët Axwën arebi an, yëlëleni oyekax ol, axaÿënan in do gë obetak ol!

End bësëyali bënëgwëš eņ

³ Në ekwitan emi end fel bami đamana me yexën gër ebar ed Masedëwan eņ mëne ey bayi na gër Angol and Efes do eyëbi dexërand bërëmar eni teb osëyali or bënëgwëš ol. ⁴ Pelindëbi eni teb ebalëkënalil ed bëndacan el, do gë end omac or gër bandëwëra band këni reyarand gë eņata këm eņ. Beņo ecampëre fo kë wëlawënd. Beņo ala aņo dëcand na exo kemëna emelëya ed šenene ed bënd Kaxanu, ar gë ekwëta. ⁵ Er këme šaland gë apela aņo in ex, ebalër ed gë owëkw owënëk el, gë onden onjekax, do gë ekwëta ed đal. ⁶ Bërëmar ga langangan këni beņo, nambëraxën këni gër oyeyandëran or gë ofëcak këm. ⁷ Arafëna këni rafënande mëne bësëyali bër acariya and Moyis hi këni xarak abi pëni ex na er këni sëyalind in, bëte abi pëni ex na er këni balëkënalil edeyara in.

⁸ Aye nang këne mëne acariya aņ er šenene ex angëmëne ey tëfënd ang kë rend ak. ⁹ Nangëne mëne er kë rend acariya in bësëxwëpëtaxik bën, gë bëwëšik bën, gë bësëmbak bën, gë bëwendëran bën, gë bëyepën bër bënd Kaxanu bën, gë bëlaw bër bëxarëk bërebën bën, do gë bëlaw bër bela bën këbi rend. Abi dend na bër šenene bën. ¹⁰ Bëte afañ fab këbi bër yëlayand gër eñac bën, gë bër kë rind asošan gë asošan, er këni rind asošan gë asoxari in, gë bëfan bër okadëp bën, gë bënëgwëš bën, gë bër kë yašarënd gër enëgwëš bën, do gë đek bër hëpëk osëyali or đal bën. ¹¹ Eņo kë rend Atëfëtan and xwëtënan ke aņ, and enjaran end Kaxanu, mëņ ar gë onënga aņ.

End oyekax or Kaxanu eņ

¹² Wëno gë emëkw edam el dek këmo šëkwand Yesu Kërisët, Axwën arebi an, mëņ ar yël ke ojañ od me dixënënd andiyen andexëm an. Gayik axwëta xwëta ke sebënanaxën ke andiyen aņo. ¹³ Đamana exe tanaxën Axwën an gër andiyen andexëm aņo, wëno ašir bamo širënd,

arixëra bamo rixërand, abamo baxëtën na. Barikan mëj lëkaya baxe gë axaÿënan isëm ado bayik amo kwëta bana, abame nang na mëne në emenan emo, në end onjöpëgënan od lëb bax gër emëkw edam ok. ¹⁴ Ata Axwën arebi an, mondako xureli këjo gër ndam oyekax ol, gë ekwëta el, do gë anjana and gër Yesu Kërisët an. ¹⁵ Eyeyan elo ed mokwëta ex do ed ÿapëk momëxwëta: Yesu Kërisët ayow yow baxo gër ngwën ebi pexën bëwëndëran bën do wëno ex ar xurik me mendëra an. ¹⁶ Barikan Kaxanu gë axaÿënan wëlaya ke ex canayaxën gër wëno awëndëran asëm ajo dek ebuja ed Yesu Kërisët el, ang amatinali and bër këjo xwëta eni cotaxën aniyand din an.

¹⁷ Ar wunëk nand ex yo an,

ar ax cësënd na an,

ar anëjo watënde na an,

ar ex gabat Kaxanu an,

xwënëk owëlik ol do gë enjaran eñ din ir din! Amen!

¹⁸ Asëñiwën Timote, apela and këmi sebënanënd an andamat ex gë bend reya këni anëka bëlawënel endey eñ. Awa wëj kwitayind eyeyan elo ey kemënoxën ang ar okaxër fo. ¹⁹ Mëlayal ekwëta ed xwëta këyo Kaxanu el, bëte bayilexi onden onjekax. Onden onjekax onjo bërëmar abi bo ex na, do në eño lapaxën këni ekwëta ed Kërisët el. ²⁰ Gër enga eño hi këni Imene do gë Alekësandër. Mëj lëxwaxën këmëni gër Sindan eni tëyaxën mëne ax gi ex na mocir Kaxanu.

2

End cale eñ

¹ Awa ga re këme damana bejo dek, kemënayindën cale in, karayindëno Kaxanu, caleyindëno, këlayindëno do cëkwayindëno në end bëla dek. ² Calenindënëbi bemun bej do gë dek bër ex bëlëngw bën, ene diyaxënënde aniyand gë aketëxeta, and gë emer këm, ene balëkënalixënënde end Kaxanu eñ, do ene diyaxënënde ang ÿapëk ak. ³ Eño aye yek do añan ñan ko Kaxanu, Afexën arebi an, ⁴ mëj ar ÿandi këjo eni pex dek bëla an do eni nātën enang ed end dal el.

⁵ Enimin, Kaxanu ibat fo ex,

bëte añatelindër ar Kaxanu gë bëla abat fo ex,

mëne ngëñ ala ar këno wacënd Yesu Kërisët an.

⁶ Ayëlaya yëlaya ko mëj dëñ akanji ebi dacëtaxën dek:

osede olo wasin këbo nand ÿapëk na

mëne Kaxanu ÿandi këjo eni pex dek bëla bën.

⁷ Në eño yataxën ke Kërisët me gi afemëra, parëxanda do asëyali bër benëng becëxe eni gixën gër ekwëta do gër dal. Er këme rend ijo dal ex, ame nëgwëšënd na.

⁸ Awa er ÿandi ke gër ed ex yo, bësošan bën eni yënënd otaxan omënëk, eni calend gë emëkw epešax, gë oxoÿ këm do gë ecampëre këm.

⁹ Er ÿandi ke bëte, bësoxari bën eni cudarand šenene, këreni cudand na banjëm band xaw. Këreni ñañënarand na gë bamël, këreni bakarand na kañe, gë oyeri, do gë bebër xemëk akanji. ¹⁰ Barikan gër oye orebën watindëlex bandixa banjekax ang ÿap këbi bësoxari bër fëb këjo Kaxanu. ¹¹ And këni sëyalind an, bësoxari bën cësinayindëlexëni do eni baxëtënd aye. ¹² Asoxari an

cësinayindëlexo, amo yël ex na or gapak or exo tëyalind ol, amo yël ex na enjo bëñand asošan an. ¹³ Enimin Kaxanu, Adam ŷana këño ebay el, bayaxën këño Xawa. ¹⁴ Do šabucara in wa yifa këño asoxari an exo dëngw gër emëšen ed Kaxanu, aňo yifa ex na Adam, asošan an. ¹⁵ Barikan fo afex ko fex, ga rëw rëw ko angëmëne exo bayi gër ekwëta, gër ebal ed bela, gër eyëlaya ed gër owënëk, do gër ebana.

3

End bëlëngw enj

¹ Eyeyan elo ed mokwëta ex: asošan ar ŷandi këño enim exo gi alëngw gër Amara an, andiyen anjekax ŷandi këño exo dind. ² Awa aŷap ŷapëk, alëngw an exo gi ar gë end këno nöp këm, icën ind asoxari abat, ar gë anjus, ar ye këño onden, ar šenene, ar këbi xwëtayand aye bëliyer, ar xamëk osëyali. ³ Gilexo ar bëngw këño onden, ar këni wëlërënd gë bela, ar kë xwëyëtand aňana and kodí, kërexo gi na ašëb, kërexo gi na axeŷax. ⁴ Kadacindëlexo aye ekun edexëm el, do obaš orexëm ol eni gi bër kë baxëtënd apela ang ŷapëk ak. ⁵ Enimin, angëmëne ala axo kam ex na ekađac ed ekun edexëm el mondake cëň ko wëlaya Amara and Kaxanu aň? ⁶ Alëngw an, kërexo gi na đe ar wák ecede end Yesu këdi këño fufën ndafënan in do exo gi ar këño nöp Kaxanu andamat gë šabucara in. ⁷ Aŷap ŷapëk bër ax gi ex na okëreceň bën eni deyand osede oyekax end ola orexëm enj, këdi kë nëxena owác orexëm ol, do enjo tëra šabucara in gë bamene bandexëm baň.

End ojakër enj

⁸ Ojakër ok bëte aŷap ŷapëk eni gi bër mopëb, bër ax gi ex na gë odëxas oki, bër abi kurelind na ngoy in, do këreni gi na bër kë šotënd kodí gë enëgwëš. ⁹ Aŷap ŷapëk eni mëlayand end ekwëta end šonët ko Kaxanu gë onden onjekax enj. ¹⁰ Canayalex pere gër bandixa bandëbën mëne bër šenene exëni eni nanaxën andiyen and ojakër aň, angëmëne gë end kënëbi nöp këm exëni. ¹¹ Bëte bësoxari bër ex ojakër bën aŷap ŷapëk eni gi bër mopëb, bër gë anjus, bër mokwëta gër beŷ đek, këreni gi na bëxapëndër. ¹² Jakër in gilexo icën ind asoxari abat, kadacindëlebi šenene obaš orexëm ol, do mëlayayindëlexo aye ekun edexëm el. ¹³ Ojakër od kë rind šenene andiyen andëbën ok bër gër amara bën đek afëb kënëbi fëbënd, do axor këni xorënd eni yeyan gë or gapak osëm end ekwëta ed bar këbo gër Yesu Kërisët enj.

End ekwëta enj

¹⁴ Timote, mondako këmi ŷëgwënëlınd kayëta ijo ado ga këme yarënd mi nëngali gogo đëň. ¹⁵ Bari angëmëne ame yeli ex na gërëgako, anang nang këy ang ŷapëk ey đıyand gër ekun ed Kaxanu ak. Ekun elo ex Amara and Kaxanu and wëlayak đal aň, ang xëcar ir aciŵ fo. ¹⁶ Endey end Kërisët end šon baxo Kaxanu elod ga ŷanak ngwën aň cëň, iyo aŷap ŷapëk enang ed mëne mbaň rafëk el: Kërisët šanayaw bax gë eman, Angoc Amënëk aň wásin këbo mëne ar šenene ex, gër omeleka šanaya ko, endexëm enj sëfët këni gër benëng bënd bela, bëranjëm wák endexëm enj gër ngwën,

Kaxanu wëla këjo gër orën gë enjaran eņ.

4

End bësëyali bër benëgwës eņ

¹ Barikan Angoc and Kaxanu aņ rek kerët mène gër bakey bapelatar, bërëmar ayepan këbi yepan ekwëta ed Kërisët el do eni kwënda etëf ed bend bangoc band këbi nambelind bela, do gë osëyali or bend bëyël. ² Bën ex bër kē wānd enëbi yifa bëjēņenax bër kē labayand bën, gë bënëgwës bën, do gë bër šor kënëbi gër onden gë endun end lëxw bani xali warëk bën*. ³ Bela bëjo kē sëyalind mène bërëwāk end Yesu do nang këni đal bën këreni nërënd na, bëte këreni yambënd na bebërëmar xarak Kaxanu rik eni yambënd do eno cëkwand. ⁴ Dek er ri ko Kaxanu in aye yek, yowey ax gi ex na er monap angëmene ašëkwa këno šëkwand en yambaxën. ⁵ Enimin, er ex yo kē wënënd gë eyeyan ed Kaxanu el do gë cale iņ.

End ola or ariyenin ar Kërisët eņ

⁶ Angëmene bapela baņo këyëbi sëyalind bëmaņe bën, ata key hi ariyenin ayekax ar Yesu Kërisët. Mondako kē šanaya gër ola orey mène bend ekwëta beņ do gë osëyali or këy sëfënd din ol ang eyamb yamb fo hik gër aniyan andey. ⁷ Barikan cusëlëbi bër kē sëyalind bendacan bend kē yepënënd bend Kaxanu bën gayik bësoxari bëxarëk këbi balënd bendacan beņo. Kemënal ey diyand ang yāpëk exo diyand ar këņo balënd bend Kaxanu ak. ⁸ Edi ed bebër kē bëngwënënd eman el ofëcak dëņ exëna. Barikan ofëcak or ar këņo balënd bend Kaxanu ol xucak ex këbën. Gayikwa Kaxanu abeya beya këņo ar kē rind mondako an aniyan and gërëgako aņ do gë and kē yowënd aņ. ⁹ Eyeyan elo ed đal ex, ed mokwëta aye ex. ¹⁰ Biyi asoro këne soronde gër andiyen, axemëna këne xemënande gër ekwëta, ang bër okaxër fo gayik ayar kënëņo yarënde Kaxanu, mēņ ar gë aniyan an, adofa dek đek in bërëwāk endexëm bën.

¹¹ Ata beņo yāpëk eyëbi pelënd, do eyëbi tëyalind eni dind. ¹² Awa wëj cëņ, gil ar šenene, do bërëwāk bën korindëlexëni eni tëfëteli: eyeyan edey el, gë bandixa bandey baņ, gë aņana andey aņ, gë ekwëta edey el, do gë owënëk orey ol. Gayik šambenjar fo bayi këy, ala kërexı yaf na. ¹³ Xali yatir këme yeli, balëkënalind open od akayëta and Kaxanu ok gër Amara. Pelindëbi eni kemëna gër etëf ed er këni wëlelind in bëte kemënal eyëbi tëyalind. ¹⁴ Anjëla and re baxo alawënel mène Kaxanu yël ki nē end oyekax orexëm aņ, ašot šot këy and xwëtan këni otaxan, do šalen këni enga end bëlëngw bër gër Amara eņ. Do wëj kërey đangangan na. ¹⁵ Balindëlexi mbaņ beņo, yëlayal gë emëkw el dek gër andiyen andey. Ata këni yana eni watënd bër gër Amara bën dek mène ola orey ol ang këņo yāpanënd Kaxanu ak dëņ hik. ¹⁶ Titinalind aniyan andey aņ do gë osëyali orey ol. Balëkënalind beņo dek. Enimin, angëmene mondako këy rind afex kën fex wëj, do gë bër ki baxëtënd bën.

* 4:2 4.2 Amëd aņo, mondako banëbi šorënd bëlaw bër bela bën do gë okadëp od baři nawānd bëxwën bërebën ok ang kënëbi rind oxey nanganëme fo ak.

5

End bapela eŋ

¹ Ar xarëna ki gër Amara an, pelëralo ang sorix fo, këreyëŋo dexëra na kwëlay-kwëlay. Do ocambenjar ok, pelërayindëbi ang bëmaÿe fo.

² Asoxari axarëk an, pelëralo ang norix fo, do bësoxari bëbeja bën, pelërayindëbi gë owënëk, ang bëmaÿe fo.

³ Dëcarayindëbi bësoxari bësebëta sebëta bën angëmëne ani gi ex na gë ar këbi rëcarand. ⁴ Angëmëne asoxari asebëta sebëta an gë obaš exo ba gë ejiw bën exo, bën tÿyalexëni emëlaya edexëm el. Mašëninđelenëbi bëxarëk bën edëba ed lëba kënëbi el eni wataxënënd bër hi këni ekun ebat bën ekwëta edebën el gayik eŋo këŋo nënganënd Kaxanu. ⁵ Ar hik enim asoxari asebëta sebëta an, ar bayik gabat an, ajo ex ar këŋo yarënd Kaxanu an. Ciš wec xemëna ko cale in do gë okar od eŋo dëca ok. ⁶ Barikan asoxari asebëta sebëta, ar xwëndak amëkëña and gë bësošan an, anëka nemi ko ado ga bayi ko mopër. ⁷ Eŋo ÿapëk eyëbi pelënd bësoxari bësebëta sebëta bën eni diyaxënënd gë end kënëbi nëp këm. ⁸ Angëmëne ala eŋo key emëlaya ed bërexëm el, adofa bër ekun edexëm bën, anëka lap ko ekwëta edexëm el, anëka ÿëŋën ko nëmëc gë ar elod axo gi ex na këreceŋ an.

⁹ Eno nëgwaxën asoxari asebëta sebëta an gër akayëta and bësoxari bësebëta sebëta, təkëleŋo pere bëniy ofëxw ocongebat do gilexo ar ÿër baŋo asošan abat fo. ¹⁰ Bela bën deyayindëlexëni mëne ari baxo rind benjekax beŋo: aye babi wëlayand obaš orexëm ol, gë emëkw epešax babi xacand bëliyer bën, anebën babi nebënënd osapar oŋ bërëwak bën, arëcara babi rëcarand bër šëmura këbi bën, do benjekax bend ex yo baxo rind.

¹¹ End bësoxari bëbeja bësebëta sebëta eŋ cëŋ, aŋandi këbi ÿandif enëbi nër gašëxe, do eno teb Kërisët. Men ex, këreyëbi nëgwënd na gër akayëta and bësoxari bësebëta sebëta. ¹² Bësoxari bësebëta sebëta bër sebëk eyëla eňanar ed yëlaya bani el monëp exëni. ¹³ Mondako hixën këni bëxwëlaraxik, do këni sëfërand bëciw bëŋ gë omëkara. Bëte er xurik ex nënëni in ex, ga wata këni eyeyan gë ofëcak këm el, do gë edil ed gër bend ax gi ex na bendebën el. ¹⁴ Awa wëno er këmëni xaranënd bësoxari bëbeja bësebëta sebëta bën enëbi nërënd gašëxe, enëbi cotënd obaš, do eni mëlayand šenene ekun edebën el, këdi këni šot bërangoÿëra andëbi bën er kënëbo renaraxën. ¹⁵ Bërëmar cëŋ anëka šapa këni do këno sëfënd Sindan in. ¹⁶ Angëmëne asoxari arëwak ebi cot bësoxari bër nëng irexëm bësebëta sebëta, kemënalexo ebi dëcarand këdi këbi lenga emëlaya edebën el bër gër Amara bën do eni təkwan edëcaran ed bësoxari bësebëta sebëta bër ax gi ex na gë ar këbi rëcarand bën.

End epëb ed bëlëngw bër Amara eŋ

¹⁷ Bëlëngw bër Amara bër kë xadacënd šenene bën, aŋap ÿapëk enëbi pëbënd do enëbi dëcarand adofa bër xemënak gër epemëra ed end Kaxanu do gër osëyali bën. ¹⁸ Ga rek wa Oňëgw Omënëk ok: «Këren kapënd na etëÿ ed engaš end këŋun wëňënd bële eŋ.» Do «Ar kë riyenind an ÿap këŋo acosa aŋ».

¹⁹ Ar këŋo lëxwënd alëngw ar Amara xarak axo gi ex na gë otede oki ba otas, këreyëŋo yaka na. ²⁰ And ko wëndëra ala gër Amara aŋ, dexëralo poyoma eni yëdaraxën bëte bër bayik bën.

²¹ Axara xara këmi gë oŋal osëm, gër lëngw ir Kaxanu, gër ir Yesu Kërisët, do gër ir omeleka omënëk: tanal ey dind dek bëbër këmi felënd bëjo, do ŷoweŷ kërey dind na gë epitëndër ed bela.

²² Kemënal wëj dëŋ ey gi din awënëk fo. Kërexixi nëkanënd na etana ed ala mokwëtan otaxan exo gixën alëngw el, gë ala këren bar na gër bëñëŋëxax bëndexëm. ²³ Gayikako laŋ ki yambënënd acël aŋ xali ey daki, cebind təkër ngoy in, tebël eceb ed wayët men fo el.

²⁴ Na fo exëni bër gë bamena band wat-wat d'amana kiti ex gixën indefën in. Bëte na fo exëni bër kë šonënd bamena bandëbën do and kë nëka aŋ fo kë šanayand. ²⁵ Andamat ex gë bandixa banjekax baŋ: band ax watind na ataŋ baŋ dëŋ ax bayi na ga šonayak.

6

End okadëp eŋ

¹ Dek bër ex gër oxadëp bën, pëbindëlenëbi mbaŋ bëxwën bërebën bën aŋ ŷapëk ak, mëŋ bayik bër fac bën ani denara na oŋac or Kaxanu ol, ani yepën na osëyali orebi ol. ² Bërëwax bër ex okadëp bën kërenëbi yafënd na bëxwën bërebën bën ado ga hi këni bëmaŷe bëndëbën gër ekwëta. Bëte gayikako bën bërëwax, bër ñan këbi Kaxanu kënebi riyeninënd, këbënëlex nëmëc andiyen andëbën aŋ.

End osëyali eŋ

Eŋo ŷapëk eyëbi tëyalind do eyëbi pelënd eni di. ³ Angëmëne ala exo tëyalind bëcëxen, bënd fitarëk gë eyeyan ed däl ed Yesu Kërisët, Axwën arebi el, angëmëne axo tēfënd na bëbër sëyali këmun mëne aŷapan këŋo ŷapanënd Kaxanu bën, ⁴ awa ajo ar fufën këŋo ndafënan hi ko, ar nemërak hi ko. Mokaŋj këŋo xanjënd ecampëre el do gë ekeyër ed në end bëndey bëtil el. Mondako kë ŷanand oyakëraxi ol, gë oŋer oŋ, gë odenar ok, do gë eyëlandër ed bëñëŋëxax el. ⁵ Bakucara band bela bëjo baŋ ax kwëtënd na gë ekwët. Bakucara band bër gë onden otëmbak ex, band bër ax bo ex na gër däl ex, band bër kë yëland mëne ekwëta ed xwëta këno Kaxanu el acotëraxën ex. ⁶ Eyo däl ex mëne, ebalëkënali ed bënd Kaxanu el acotëraxën atëm ex angëmëne anëngandëra ki nëngandërand gë er šot këy in. ⁷ Enimin ŷoweŷ ane mëlaw exe na gër ngwën ro, bëte ŷoweŷ ane mëlaye na. ⁸ Awa angëmëne ašot këne šotënde eyamb yamb in, do gë banjëm baŋ, gwac ebo. ⁹ Barikan bër kë faŷënd gër oŷëkw orebën mëne afo eni gi bër gë napul bën kë wëcënd gër eñëŋëxax. Bën këbi sërاند ang amene fo oñandi odanjëm, oñandi opënrëx, oñandi oñëŋëxax. Do oñandi oko këbi sëwënd eni nëxena do eni nambëra. ¹⁰ Enimin, aŋana and kodï aŋ ex anëmbët and gër ed kë ŷanawënd toro ind ex yo. Ata bërëmar ga ñan këni kodï in, ñawëtaxën këni ekwëta ed Kaxanu el, do səkaxën këbi oyot odanjëm.

Bapela bapelatar baŋ

¹¹ End wëj ala ar Kaxanu eŋ cëŋ, kwëŷëtäl beŋo. Calayind aniyan and šenene, and ñan ko Kaxanu, and gë ekwëta; aniyan and gë aŋana and bela, and gë ebuŋa, and gë onden omëngwëk. ¹² Kaxëring okaxër

onjekax ond ar xwëta këŋo Kaxanu oŋ, kwëtayal aye aniyān and din and wāceli ki aŋ. Ax gi ex na nde ga ŝot këy aniyān aŋo rixën bay osede oyekax ol do wël këni otede odanjëm? ¹³ Gër lëngw ir Kaxanu, mëŋ ar këbi yëlënd aniyān dëk bebër gë onjën an, do gër lëngw ir Yesu Kërisët, mëŋ ar reya bax osede oyekax gër lëngw ir Poŋës Pilat an, këmi felënd eŋo: ¹⁴ kwëtayal apela aŋ do ey bayi, a wënëk do ar gë end këno nöp këm xali yatir ko bakaw Yesu Kërisët, Axwën arefi an. ¹⁵ Abaka ko bakaw and këŋo fiatan Kaxanu aŋ, mëŋ ar ex gë onënga do axwën owun an, ar ex enim Emun an, ar ex Emun end bemun an, do Axwën ar bëxwën an.

¹⁶ Mëŋ gabat ex ar ax cësënd na an, mëŋ ex ar lëgëk gabat gër angoben an, angoben and ala ax tēkand na aŋ, angoben and elod ala ax wat na aŋ, angoben and ala ax kor na exo nēkon aŋ. Mëŋ xwënëk enjaran eŋ

do gë panga ind din ir din in! Amen!

¹⁷ Pelëralëbi bër ŝotëk napul ir gër ngwën ro bën, këreni dafënanand na. Pelëläbi eno kwëtand Kaxanu, mëŋ ar kë yëlënd dëm beŋ dëk, ebo nëngandëraxënënd an. Do këreni kwëtand na napul ir kë xor ex kwët ijo. ¹⁸ Pelëläbi eni dind enjekax eŋ, napul irebën in gilex añësa and bandixa banjekax. Dëcarayindëlenëbi bela bën gë emëkw epešax, këreni kwëjēnalind na. ¹⁹ Do Tayëndëlexëni mondako napul isēm ir këni xanađ ecan ecan in, eni dëkayaxën aniyān and đal aŋ.

²⁰ E Timote, kwëtayal aye er xwëtēnan ki Kaxanu in. Kwëŷëtal eyeyan ed kë yepënënd bënd Kaxanu el, tebël eyeyandëra ed ax bašënënd na ekwëta el. Kwëŷëtal ecampëre ed nē end onangëran or fudac ol. ²¹ Bërëmar cëŋ, ga bani sošanand mëne ašot ŝot këni onangëran olo, sebaxën këni ekwëta ed Kaxanu el.

Awa Kaxanu yëlëleŋun oyekax orexëm ol!

Kayëta ixinëm ir Timote in Lilaya in

Akayëta aŋo ex akinëm and yëgwën baŋo Pol Timote aŋ. Epela el dëŋ baŋo feland mondako gayikwa anang nang baxo mëne ecës el ðam ex. Pol axwitan xwitan baŋo mëne bër fana këbi Kaxanu eni pemërand Atëfëtan and Yesu bën ani kor na eni dind andiyen aŋo xarak abi cëmura ex na. Mëŋ baŋo felaxënënd Timote exo kapina ang şoroda fo. Barikan ebi kwëyëtand bër wër këbi ecampëre, gë batakëra, do gë bër kë yepënënd ekwëta bën.

Er ex gër akayëta in:

End ðapela ðand yël baŋo Timote eŋ: 1.1–2.26.

End ekapina do gë emëlaya ed ekwëta xali gër eŋata eŋ: 3.1–4.8.

Bepelatar ðeŋ do gë ofelar ol: 4.9–22.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, parëxanda ir Yesu Kërisët hi këme ang yandi këŋo Kaxanu ak. Mëŋ fana ke me tëfëtërand end aniyan and bëya baxo ayël këbo yël paß gë Kërisët eŋ. ² Wëj Timote këmi yëgwënënd, wëj ar ex asëñiwën ar pëlot gër yomb iram an. Awa Faba Kaxanu do gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëleni oyekax ol, gë axayënan in do gë obetak ol.

End ecëkwa do gë ekemën eŋ

³ Aşëkwa këmo şëkwand Kaxanu, mëŋ ar këmo riyenind ang bano riyeninënd bëxarëk bëram ak*. Aşale këmo şalend gë onden onjekax, do nand këme şalerand yo, hik gëmëd, hik goyat, wëj aşalen këmi şalenënd. ⁴ Mokofi xofi ke do aŋandi yandi ke mi watëdo exe nëngandëraxën, ga këme xwitand ang şar baxi ongwën and baxe felarënde ak. ⁵ Axwita këme xwitand bëte ekwëta ed ðal ed xwëta këyo Kërisët el. Ekwëta elo gër Loyis, ejix isoxari yanawëk, bëtaxënëk gër norix Enis. Do aye nang këme wëj bëte aşot şot këy ekwëta elo. ⁶ Mëŋ ex, kemënalil anjëla and yël ki Kaxanu and şalen këmi mokwëtan otaxan aŋ. Kërey ðangangan na këdi kë riwa. ⁷ Enimin angoc and yël këbo Kaxanu aŋ, and gë ojaŵ, and gë aŋana, do and gë orenik exo, axo gi ex na angoc and gë anjiy. ⁸ Mal ey torond në end Atëfëtan and Yesu eŋ ang këme sorond wëno ak. Deyarayind osede or Axwën arebi ol, kërexı cëfënanënd na. Bëte kërexı cëfënanënd na endam eŋ, wëno andepëra andexëm aŋ. Barikan toroye në end Atëfëtan eŋ gë panga ind Kaxanu in.

⁹ Kaxanu, gë panga ino fexën këbo

do waceli këbo owënëk ol,

xarak ax gi ex na de ga ri këne benjekax,

barikan ga fëna baxo exo di mondako

në end oyekax or yël këbo paß gë Yesu Kërisët eŋ,
ðamana exo dixën ngwën in.

¹⁰ Oyekax olo şanayak gëregako

* **1:3** 1.3 Bëxarëk bër Pol bën Bëşëwif bër bax sëfënd aye end Kaxanu hi bani ang rek gër kayëta ir Bëfilip 3.4-5 ak.

and şanayaw ko Yesu Kërisët, Afexën arefi aņ.
 Mëj rëxëtëk panga ind ecës iņ
 do nəcëtënëgu këbo angoben and aniyān aņ,
 aniyān and gë ecës këm aņ,
 aniyān and këbo nangënënd Atëfëtan aņ.

¹¹ Gë Atëfëtan aņo hi këme afemëra, parëxanda, do asëyali. ¹² Bëte gër andiyen aņo buņa këme toro ind këme sorond iņ, bari axe cëfënanand na. Gayikwa aye nang këme noņo ex ar xwëta këmo an, do mopëni fëni ke mëne axor ko xor exo kaxa er xwëtënan ke in, xali yatir akey apelatar.

¹³ Mëlayal eyeyan emënëk ed wëleli këye elo, gilex eyeyan ed këy sëf asëf gë ekwëta ed xwëta këyo Yesu Kërisët el do gë aņana and hik gër ndexëm aņ. ¹⁴ Kwëtayal gër emëkw edey benjekax bend xwëtënan ki Kaxanu paß gë Angoc Amënëk and lëgëk gër ola orebi aņ.

End Onesifor do gë ekun edexëm eņ

¹⁵ Timote, anang nang këy mëne ðek bër gër ebar ed Asi bën şapëran ke, ado Fişel do gë Erëmoşen dëņ gër enga eņo exëni. ¹⁶ Axwën Yesu mëlayalefi gë axaņënan Onesifor do gë ekun edexëm el gayik mëņ laņ baxe felënd me kemëna. Ado ga hi këme andepëra, abano şëfënan na endam eņ. ¹⁷ Ecëñëxët and yow ko ro gër Rom aņ, aşalara şalara ke gë obal osëm xali wat ke. ¹⁸ Awa Axwën Yesu mëlayaleņo gë axaņënan ir Axwën Kaxanu in, xali yatir akey apelatar. Wëj dëņ anang nang këy nëmëc bela ðek ang rëcara ke gër Efes ak.

2

End şoroda ir Kërisët eņ

¹ Awa wëj cëņ asëñiwën, kemënëlexi Yesu Kërisët gë oyekax orexëm ol. ² Do bebër wëleli këye ga këme sëfët mërëxand ir otede odanjëm bën, kwëtënanëlëbi bela bër mokwëta, bër kë xor bën bëte enëfi tëyalind bëşëxe. ³ Ang şoroda iyekax ir Yesu Kërisët fo, mal ey torond ang këme sorond wëno ak. ⁴ Angëmëne ar yëlayak gër oşoroda an aņandi ŷandi këņo eņo nënganënd alëngw arexëm an endexëm eņ, axo kwëndand na bend aniyān and bër ax gi ex na ocoroda beņ. ⁵ Ar kë xaşërënd an, ala aņo cosënd na angëmëne axo tëf ex na şenene bacariya band okaşër baņ. ⁶ Aņan ar sëwëk gër oşënga orexëm an ŷapëk exo gi aņanar ar kë yamb er ko xana in. ⁷ Pënilexi er këme rend in: Axwën an ayël ki yël onden ond exi pënixënënd beņ ðek oņ.

⁸ Kwitayind end Yesu Kërisët eņ, mëņ ar xanik gër ecës an, mëņ ar exo andëwëra and Dafid an. Eņo ex Atëfëtan and këme femërand aņ. ⁹ Në end Atëfëtan aņo këme soroxënënd xali fokëra këne nangëde ar wëndërak fo. Bari eyeyan ed Kaxanu el cëņ, ala ax kor na exo pokëra. ¹⁰ Mëņ ex, wëno axapina xapina këme me buņand toro ind ex yo, eni cotaxën bela bër yata këbi Kaxanu bën apexa and gë enjaran end din ir din aņ, and ko yëlënd Yesu Kërisët aņ. ¹¹ Eyeyan elo ed mokwëta ex:

angëmëne gë Kërisët şës këne,
 bëte gë mëņ fo këne liyade. ¹² Angëmëne axemëna xemëna këne,
 bëte gë mëņ këne wunëde;
 angëmëne enëņo yaxëtaye,
 mëņ bëte yaxëta këbo yaxëtað.

13 Mëj ar mokwëta ko bayi,
angëmëne ax bo ex na ga xwëta kënëjone,
gayik mëj din ar hi ko an ko bayi.

End ariyenin ar Kaxanu eñ

14 Awa bejo yapëk eyëbi kwitanënd gër Amara, gër lëngw ir Kaxanu dëj, mëne eni kwëjëtand ecampëre ed bend gë ofëcak këm el, ecampëre ed bend këbi nabelind bër obaxët el. 15 Wëj, kemënal eyëbi tÿyalind šenene eyeyan ed dal el, ey canayaxënëd gër lëngw ir Kaxanu ang ar xamënëk andiyan and fana këjo fo, ang ariyenin ar ajo cëfënan na. 16 Kwëjëtäl bend kë yepënënd bend Kaxanu bej, tebël eyeyandëran ed ax bašënënd na ekwëta el gayik bër watak mondako bën, oyeyandëran ojo fo këbi šapërelind gë Kaxanu. 17 Eyeyan edebën elo ang ikejën ind kë yañënd fo ex. Imene do gë Filet šëf gër bela bëjo hi këni. 18 Bën ga lap këni end dal eñ, këni reyaraxënënd mëne anëka xucak ekani ed gër ecës el, do bërëmar wëlandëra këbi gër ekwëta ed xwëta këno Kaxanu. 19 Barikan Amara and rëd ko Kaxanu añ, abayi kë bayi, ang rek Oñëgw Omënëk ak: «Axwën an anang nang këbi bër xwën këbi bën.» Do «Ar kë fiebëtand yo exo mac oñac or Axwën ol, ñawëtalexo osëmbak ol!»

20 Ar gë napul an, odëyamb od šot ko gër iciw indexëm ok mar od otëx ed do mar od gë omak, ax gi ex na odëyamb od kanje do od kodï fo. Odëyamb od xalanj ok, lañ ko rixëraxënënd, barikan odëyamb okëbëanaxik ok, gë bakey band ofëna fo ko rixëraxënënd. 21 Awa angëmëne ala exo wunëta do exo teb betëmbak bej, ata ko hi ang edëyamb ed këni rixëraxënënd yatir ofëna fo, ata ko hi ar yëlayak gër Axwën, do paß gë ola orexëm ol, ko yana exo dind benjekax bend ex yo.

22 Awa wëj Timote, kwëjëtäl betëmbak bend këni rind ocambenjar gë odënañ bej. Calayind or šenene ol, gë ekwëta el, gë anana añ, gë angwëlëra añ, do gë oyekax ol, andamat gë bela bër këjo šalend Axwën Kaxanu gë emëkw emënëk bën. 23 Koranëlëbi bër këbi yandind en yeyandëra bepëni rëx, bend gë ofëcak këm bën. Anang nang këy mëne bejo gë ekejër fo kë fiatand. 24 Xarak ariyenin ar Axwën an ax ñap ex na eni kejërënd gë bela. Ecëñëxët, er yapëk exo gi: ar bëngw këno onden gër bela dek, ar xamëk osëyali, do ar kë buñand mbañ. 25 Gilexo ar këbi wërëšëtënd endëmane fo bër xorëk ecampëre bën, do exo yëland mëne Kaxanu arëca këbi rëca eni nëngwët ola orebën ol ebi pënixënënd dal in. 26 Gilexo bëte ar këbi wërëšëtënd endëmane fo ebi bakaraxën onden oñ, do eni gënjëtayaxën gër bamene band šabucara, mëj ar sëra babi eni dind oñandi odexëm an.

3

End bakey bapelatar eñ

1 Wëj Timote, nangël wa mëne gër bakey bapelatar, mbañ kë yëka.
2 Gayikwa bela bën axwëj këni xwëj, do eni gi bëhan bër kodï. Afufënarä këni yana eni puñënarand, do eni dafënarand. Ašir këno yana eno cirënd Kaxanu, do enëbi mëšenënd bëxarëk bërebën bën. Ašus këni yana eni cusënd bend Kaxanu bej, do ado ebi din ala

enjekax ano ŷana na eno cëkwand. ³ Owëkw orebën oŋ mbaŋ kë farëd'adfi xali eni gi gë axaŷënan këm, bërena, bër gë anjus këm, bëxeŷax, bër ŷusëk enjekax. ⁴ Ayaxëta këneŷi ŷana enëbi yaxëtand bërebën bën, do eni gi xoŷët xoŷët. Ndafënan indebën in këbi ŷiwën, do eni ŋan bendebën beŋ nëmëc Kaxanu. ⁵ Aliya këni ŷana eni diyand nangëde bër xwëta këŋo Kaxanu fo, xarak gër owëkw orebën aŷëp ŷëp këni panga ind ekwëta in. Ata nacëtalëbi caw bela bërako rako bën. ⁶ Šëf gër bela bëjo exëni, bër kë lilënd gër bëciw do këneŷi yifand bësoxari bësitarak gër ekwëta bën, bësoxari bër wër këbi beŋëŋenax bën, bësoxari bër kë sëfënd oŋandi od ex yo. ⁷ Bësoxari bëjo din këni sëyand, bari din ani korënd na eni nang ðal in.

⁸ Ang bani ŷëpënd Yanes gë Yambëres end Moyis ak, bër kë sëyalind benëgwëš bën mondako fo këni ŷëpënd eni kwëta ðal in*. Ata bëjo bër gë onden otëmbak exëni, do ekwëta edebën el ðek yepëk. ⁹ Barikan enëgwëš end bela bëjo eŋ ðek kë fëlëtar, ang ebax end Yanes do gë Yambëres ak. Ala ax bo na ga këbi baxët.

End aniyand and Pol eŋ

¹⁰ Wëj cëŋ, aye sëf këy er këme sëyalind in, bëte aye wat këy ang wëlaya këme ola oram ak. Anang nang këy beŷër këme fënan me di bën. Anang nang këy bëte ekwëta edam el, ebuŋa ed buŋa këme el, ang ke balënd end bela ak, ang xemëna këme ak. ¹¹ Anang nang këy bëte ang narëndëra këne ak, do ang soro këme gër angol and Anëcoš, gër and Ikoŋom, do gër and Lisëtër ak. Bëte toro ind fe bayik ame buŋa ex na? Barikan Axwën an din ke racëtënd gër toro ind ex yo. ¹² Dek bër këbi ŷandind eni ðiya ang këŋo ŷapanënd Yesu Kërisët ak bën, arixëra këneŷi ŷana enëbi dixërand. ¹³ Barikan bëŷëŋenax bën, gë bëyifa bën din këni ŷana eni mendërand do eni basënd eŷëŋenax eŋ, enëbi nambelind bëšëxe ang nambëra këni bën ak.

¹⁴ Barikan wëj, bayil ga xwëtaya këy bend sëya këy do fëni ki mëne ðal dëŋ ex beŋ, ga nang këy ako noŷo sëyali ki. ¹⁵ Elod inëmëta ga nang këy wa Oŋëgw Omënëk ok. Awa Oŋëgw Omënëk oko fo kë xor exi yël orenik ol, ey cotaxën apexa and këbi yëlënd Yesu Kërisët bër xwëta këŋo aŋ. ¹⁶ Oŋëgw Omënëk od ex yo gër Kaxanu xaniwëk do ofëcak or kë wëlawënd ol ex: osëyali ol, gë ewërëšët ed bër kë lifënd el, gë edebët ed bësembak el, gë ekaðac ed gër or ŷenene el, ¹⁷ exo gixën ala ar wëk end Kaxanu an, ar kë xorënd exo di enjekax end ex yo.

4

End epemëra ed Atëfëtan eŋ

¹ Awa Timote, gër lëngw ir Kaxanu do gë ir Yesu Kërisët, mëŋ ar kë bakaw ebi kiti bela an, hi këni bëbëngw, hi këni bëšëšëk, këmi xarand gë obal osëm. Axara këmi xarand në end akey and ko bakaw eŋ, në end owun orexëm eŋ, ² pemërayind Atëfëtan aŋ, deyarayind nand ex yo, saxan ki nde, lakan ki nde. Wërëšëtindëbi bela bën, dexërayindëbi, kemënindebi, buŋanindebi and këyëbi sëyalirand aŋ. ³ Gayikwa në eyow ex amëd and bela bën abi ŷana na ebi ŷandind or osëyali or ðal ol. Ga këbi ŷana ebi kanjënd ebaxët ed oŋandi odebën

* 3:8 3.8 Andocane 7.11-22

el, ašala kënëbi ŷana enëbi caland bësëyali bër bësëyali. ⁴ Banëf bandebën baŋ këni fiawëтали гë dal in, do eni kwënda obaxët or bendacan. ⁵ Barikan wëj, gil gë anjus gër beŷ dek, buŋayind ado ey torond, pemërayind Atëfëtan aŋ, balëkënalıyind andiyen and fana ki Kaxanu aŋ.

⁶ Wëno cëŋ, anëka hi këme ang ešëb-ceb ir këni xošënd në şadfaxa fo, do oñe ondam oŋ dëŋ fiatëguk mondako. ⁷ Anëka xaxër këme okaxër ond ŷap bax me kaxër oŋ, aŋata fiata këme andiyen andam aŋ, do aye wëlaya këme ekwëta ed xwëta këmo Kërisët el. ⁸ Ata elod gërëgako, acosa and or šenene and fenin ke aŋ, Axwën Yesu, mëŋ ar ex axiti ar šenene an, ayël ke yëlëd yatir akey apelar. Ayël këbi yël bête bër fiän këŋo do këno šëninđ exo bakaw bën, axi gi ex na wëno fo.

Bepelatar beŋ

⁹ Kemënal ey yow aŋand ro gër ed hi këme. ¹⁰ Demas cëŋ, aŋaŋëta ŷaŋëta ke gayik bend gë okey oko xëbënan këŋo nëmëc, kwël ye ko de gër Tesalonik. Këresanjš aye ye ko gër ebar ed Galasi, do Tit, gër ed Dalëmasi. ¹¹ Luk gabat bayik ro gë wëno. Awa tëfërëgudën gë Marëk and këy yowënd aŋ gayik mbaŋ ke rëcati gër andiyen. ¹² Alawën lawën këmo Tişik gër Efes. ¹³ And këy yowënd aŋ, mëlaliwëf ocud otëm ond sešëgu bame gër Tërowas, gër iciw ind Karëpos oŋ. Mëlaliwëf bête bakayëta baŋ, adofa bakayëta band monëkw baŋ. ¹⁴ Alekësandër, asap an, mbaŋ rixëra ke. Axwën an, aŷaşën këŋo waşën bandixa bandexëm baŋ. ¹⁵ Wëj bête kwëŷëtalo gayik mongwërëna wërëna baxo ga xey këŋo osëyali orebi ol.

¹⁶ Yatir wac ke aŋanar axiti an, gabatak ax yow bana exe dajëta: dek şapëran bane. Bari Kaxanu kërefi nöp na në eŋo. ¹⁷ Axwën an wa laŋëta baxe, do xemën ke, eni wëlxën Atëfëtan aŋ paš gë wëno, dek benëŋ beŋ. Do Axwën an mondako racët ke gër etëŷ ed yëraŋ. ¹⁸ Aracët ke racët gër eñëŋëanax end ex yo, afexën ke fexën, do exe mëla yaŋ gër orën, gër ed wun ko. Duwanëŋone mëŋ ar gë enjaran end din ir din an! Amen!

Ofelar ol

¹⁹ Ašëma këmëni šëmand Përisëka, gë Akilas do gë bër ekun ed Onesifor bën. ²⁰ Erasët cëŋ, gër Koreŋët bayiw ko, do Tërofim fo sešëgu këmo ašëxwëra gër Mile. ²¹ Kemënal ey yow damana ex ŋatëgu ayem in. Ebulos, gë Pudeŋës, gë Linos, gë Këloja, do dek bëmaye bëŋ ki šëmand. ²² Awa Axwën an gilexo gër onden ondey! Yelëleŋun oyekax orexëm ol!

Kayëta ir Tit in Lilaya in

Kayëta ijo Pol yëgwën baño Tit, ar enga endexëm gër epemëra ed Atëfëtan and Yesu Kërisët an. Afel fel baño Tit ebi yata bëlëngw bër bamara band gër ošir or Këret. Axwitan xwitan baño mondake yapëk eni gi bëlëngw bër bamara bën. Bëte afelëra felëra baño Tit mondake yapëk exo diyand šenene gër Amara: gë bëxarëk bën, gë bësoxari bëbeja bën, gë ocambenjar gë odënaŵ ok, do gë okadëp ok. Mëñ alëngw an yapëk eno tëfëtelind. Afel fel baño bëte Tit kërebi teb na bësëyali bënëgwëš bën eni tëyalind bend gë ofëcak këm beñ. Er ex gër akayëta in:

End osëyali or Pol eñ: 1.1-4.

End ola or bëlëngw bër Amara eñ: 1.5-16.

End aniyän and gër Amara eñ: 2.1–3.11.

Ofelar ol: 3.12-15.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, ariyenin ar Kaxanu an, kë yëgwënëlinde kayëta ijo ro. Parëxanda hi këme, Yesu Kërisët do gë Kaxanu fana këne mëni nangënënd end däl eñ bër sana kënebi bën, eno kwëta, eni diyand ang këbi yändind ak ² do eni yarënd aniyän and din ir din añ. Damana exo dixën ngwën in beya babi Kaxanu aniyän año, xarak mëñ axo nëgwëšënd na. ³ And ñatan këjo Kaxanu, mëñ ar ex afexën arebi añ, anëcëtëgu nëcëtëgu ko eyeyan edexëm ed xwëtënan ke me pemërand el. ⁴ Tit, wëj ar hik enim asëñiwën, ga ñar ke ekwëta edebat an, asëma këmi šëmand. Faba Kaxanu do gë Yesu Kërisët, Axwën arebi an, yëlëleni oyekax ol do gë obetak ol!

End bëlëngw bër amara eñ

⁵ Wëno er sebaxënëgu këmi gër Këret in ex, ey pañ eketënëgu ed bebër bayi bax el, do bëte eyëbi tana bëlëngw gër Amara and angol kala, ang fel bami ak. ⁶ Ala ar këyo sana exo gi alëngw an, gilexo icën ind asoxari abat fo, ar gë end këno nëp këm. Bëte gilexo sëm ir obaš or wäk end Yesu, or ax ñac ex na, or ax mëšind na. ⁷ Enimin, añap yapëk alëngw ar amara an exo gi ar gë end këno nëp këm, gayikako ar xwëtënan këno bend Kaxanu hi ko. Kërexo pufënarand na, kërexo gi na xoñët xoñët, kërexo gi na ašëb, kërexo gi na axeñax, kërexo caland na exo cot kodï in gë osëmbak. ⁸ Barikan gilexo ar këbi lëkayand aye bëliyer, ar ñanëk enjekax, ar šenene, arenik, awënëk, ar xamëk emëlaya ed gaf irexëm. ⁹ Kwëtalexo aye eyeyan ed däl el, bayilex ang sëyali këno ak, exo koraxënënd ebi kemën gë osëyali or šenene ol, do ebi masinaxënënd bër kë šampërend bën ang këni lifënd ak.

¹⁰ Enimin, moñëmb yëmb këni bëwëšik bën, bësëyali bër benëgwëš bën, do gë bënambeli bën, adofa gër enga end Bëšëwif bërëwäk end Yesu. ¹¹ Bëjo yapëk eyëbi cëmin gayikako yer oxun oñ këni wëlënd gë osëyali or enëgwëš or këni šotaxënënd kodï gë osëmbak ol. ¹² Ar hi këni ebar ebat do hi ko alawëneñ re këbi: «Wën Bëkëret bën din bënëgwëš hi kën,

ang oŵacar oxeŷax fo hi kën,
bongëleŷ bokwëlaraxik hi kën.»

¹³ Osede olo dal dëŋ ex, mëŋ ex dexërayindëbi mbanj eni cotaxën ekwëta ekemax. ¹⁴ Tebëlexëni obaxët or benëgwëš bend Bëšëwif ol, bend ex bapela band bela bër kē hëpënd dal beŋ. ¹⁵ Er ex yo, awënën wënëk gër bëwënëk, bari ŷoweŷ ax men ex na gër bër buyarënyak, do hi këni gë onëpëgënan bën: onden ondebën on buyarëk. ¹⁶ Mondako këni sošanand mëne anang nang këno Kaxanu. Barikan bandixa bandebën banj këbi fëlëtënd. Bëjo bër mocus exëni, bëwëšik exëni, bër kē sëkwanënd eni di enjekax exëni.

2

End osëyali or dal enj

¹ Wëj cëŋ, pelindëbi bend rek osëyali or dal beŋ. ² Pelindëbi bësöšan bëxarëk bën eni gi bër gë anjus, bër mopëb, bërenik, bër xemëk gër ekwëta, gër ebal ed bela, do gër ebuŋan.

³ Pelindëbi bësöxari bëxarëk bën eni diyand ang bër yëlayak gër Kaxanu fo. Këreni gi na bërëna bër bela, këreni gi na okadëp od ekurelira ed ngoy. Tëyalindëlexëni enjekax enj.

⁴ Masinindëlenëbi bësöxari bëbeja bën ang ŷapëk ebi balënd end bęcën bëndebën do gë obaš orebën ak. ⁵ Tëyalindëlenëbi eni gi bësöxari bër gë anjus, bëwënëk, bër ye këbi onden, bër kē feŷëpëŷënd bëciw bëndebën, bër bëngw këbi onden, bër këbi baxëtënënd bęcën bëndebën. Ata bayik ala ax ñana na exo denand eyeyan ed Kaxanu el.

⁶ Pelindëbi bëte ocambenjar ok do gë odënaŵ ok eni gi bërenik. ⁷ Gër ga hik yo, wëj dëŋ aŷap ŷapëk ey gi ar motëfëteli gër benjekax bend këy rind. Do and këy sëyalind aŋ, ola oreŷ ol gilex or dal, or mopëb. ⁸ Gilex bëte eyeyan emënëk ed ala ax kor na exo cembët. Angëmëne mondako ex, ata këŋo wëlandëra ar këbo wañërelind an do eñëŋëanax end këbo yëlan, axo cot na.

⁹ Pelindëbi okadëp ok enëbi wëlënënd gër beŷ dek bëxwën bërebën bën, eni kemënanand ebi nënganaxën endebën enj, këreni campërend na er kënëbi felënd in. ¹⁰ Bëte watiyindëlex gër ola orebën mëne bër mokwëta hi këni, ŷoweŷ këreni dekand na. Mondako këni fëbaxën osëyali or Kaxanu, Afexën arebi ol.

¹¹ Gayikwa ašanaya šanayak gër bela dek oyekax or Kaxanu or kē yëlënd apexa ol. ¹² Ata oyekax olo këbo sëyalind ene kwëŷëtande bęcusëšus beŋ, gë oñandi od gër ngwën ro ok do ene cotaxëne gë okey oko dëŋ, aniyan and gë orenik, and gë onden, and šenene, and kē wëlayand bend Kaxanu. ¹³ Mondako këne šënixëne er gë onënga ir këne yarënde in, do gë akey and kē šanayaw enjaran end Yesu Kërisët aŋ, mëŋ ar ex Kaxanu, ar xwën këbo do fexën këbo an. ¹⁴ Mëŋ dëŋ yëlayak në endëbi ebo dacëtaxën gër eñëŋëanax end ex yo do ebo mënën, ene gixëne bulunda ir xwën ko, ir kē balëkënalind edi ed benjekax in.

¹⁵ Mondako ŷapëk eyëbi tëyalind, eyëbi kemënënd do eyëbi wërëšëtënd gë dek or gapak or šot këy ol, ala kërexixi yaf na!

3

End anıyan and oxëreceŋ eŋ

¹ Kwitanindëŋi bërëwäk bën mäne aŋap Ƴapëk enëŋi baxëtënënd bëlëngw bën do gë bemun beŋ. Diyindëlexëni er këni rend in, do gindëlexëni bëwëlëk eni di enjekax end ex yo. ² Pelëlëbi eni gi bër mongwëlër, bër bëngwëk, do eni nënga gër bela dek, ala këreno denand na. ³ Enimin, biyi bête damana enëŋo nange Kërisët, er hi bane bëfënrëx, bëwëşik, bënambërak, okađep od oñandi oñëŋanax do gë od benëngax bëtëmbak. Mbaŋ xeŷ bane, do baŋo yakëraxirand, bane xoŷëndërende do bane şusërende andefi reŋi aŋ.

⁴ Barikan and ŋatan këŋo Kaxanu Afexën areŋi aŋ, wăsin këbo biyi bela bën oyekax orexëm ol do ang ŋan këbo ak. ⁵ Në end axaŷënan irexëm fo rixën ko mondako, bari ax gi ex na de ga ri këne bend ŧenene. Afexën fexën këbo gë xobuyi or andëwa angaşax ol do gë enëngwët ed ko nëngwëtënd Angoc Amënek el. ⁶ Kaxanu yël këbo dëm Angoc Amënek aŋ paŋ gë Yesu Kërisët, Afexën areŋi an ⁷ ebo kwëtaxën bër ŧenene paŋ gë oyekax orexëm ol, ene cotaxëne anıyan and din and këne yarënde aŋ.

⁸ Awa eyeyan elo dal ex do aŷandi Ƴandi ke eyëbi kënenanënd bër xwëta këŋo Kaxanu bën gë obal osëm eŋi bër oxën edi ed benjekax el. Awa eŋo ayeyek do ofëcak or bela ex! ⁹ Barikan kwëŷëtal oyeyandëran ofënrëx oŋ, gë or bend bandëwëra oŋ, gë oxeyër oŋ do gë ecembëtëndër ed në end acariya and Moyis el gayik dek beŋo ax ŋap ex na, ofëcak këm ex. ¹⁰ Ar kë wëlawënd bakucara gër amara an, pelëralo amat xali baki, bari ŋwăyido angëmëne axi baxët ex na. ¹¹ Anang nang këy mäne ala arako rako an, asëmbak ex, ar kë wëndërand ex do gë andexëm dëŋ ko nëpayand.

Bapela bapelatatar baŋ

¹² And këmo lawënëli Arëtemas ba Tişik aŋ, këmenayid eye kacali gër Nikopolis gayik gër emëkw edam faŷ këme exe kuca fën amëd and gë ayem aŋ. ¹³ Kemënal eyëbi yëlëra şëlafana, Senas, asëyali ar acariya an do gë Apolos eni kucaxën gër damana irebën, Ƴoweŷ këreni can na. ¹⁴ Aŷap Ƴapëk bëmaŷe bendebi bënd ex bërëwäk beŋ eni tëya egi ed bënëngax el, do gindëlexëni din bëwëlëk gër edi ed benjekax, enëŋi dëcaraxënënd bër şëmura këbi mbaŋ bën; këreni dıyand na wa gë ofëcak këm.

¹⁵ Awa bër engä endam bën dek ki şëmand. Cëmalëbi bër ex odawo odebi ga bar këne ekwëta eŋat bën.

Kaxanu yëlëleŋun wën dek oyekax ol!

Kayëta ir Filemonj in Lilaya in

Akayëta aņo Pol yëgwën këreceņ ir baņo Filemonj. Ar Xadëp irexëm ir bano wacënd Onesim, naŵa baņo. Ga fed këni gë Pol wël ko end Yesu Kërisët eņ, ŵa ko do hi ko mëņ bête këreceņ. Ata Pol fel këņo exo maỹi gër axwën arexëm Filemonj. Yëgw kayëta ijo ro eņo karaxën Filemonj eņo kaca gë eteban Onesim. Gayikwa angwën aņo, xadëp ir naŵak in, asoron bano soronënd, bandëmar alaŵ bano laŵënd. Er sëyali ko Pol gër kayëta aņo ro in ex ebalër ed bërëŵak end Kërisët el, aỹap yäpëk ex canayand gër banëkëra bandebën. Mëņ ex Pol axara baņo Filemonj eņo kaca Onesim gë obal gayikako anëka hi baxo arëŵak end Kërisët ang mëņ ak. Er ex gër akayëta in:

Ecëmar el do gë ecalen ed Filemonj el: 1-3.

End Onesim eņ: 4-22.

Ofelar ol do gë cale ipelatar in: 23-25.

Ecëmar el

¹ Wëno Pol, ar fëra këno në end Yesu Kërisët an, wëno gë abaỹe Timote ki yëgwënëlınd wëj Filemonj. Wëno mbaņ ke balënd endey eņ, wëj ar bar këne andiyen amat an. ² Gër kayëta ijo ro, abar bar këmun wëj gë Apiya, imaỹe itoxari indebi in, gë Arësip ar xel këmi hi enga endemat an, do gë bër gër Amara and hik gër iciŵ indey bën. ³ Faba irebi Kaxanu do gë Axwën Yesu Kërisët, yëlëlenun oyekax ol do gë obetak ol.

End aņana aņ do gë ekwëta ed Filemonj eņ

⁴ Din këmi xwitand mi calen do këmo šëkwand Kaxanu ir xwën ke. ⁵ Awëlati wëlati këme mëne wëj mbaņ xwëta këyo Axwën Yesu, bête mbaņ ki balënd end dek okëreceņ ocandax eņ. ⁶ Ga bar këne ako ekwëta edebat, anang nang këy dek er yek eyëbo din në end Kërisët in. Awa masinëlebo ngwa. ⁷ Wëno mbaņ nëngandëra ke do mbaņ xemën ke aņana andey aņ. Abaỹe Filemonj, enimin okëreceņ odanjëm yema këbi owëkw oņ në endey.

End emëka ed Pol eņ

⁸ Mëņ ex, ga yël ke Kërisët or gapak ol, anëỹali anëỹali domi er yäpëk ey di in, bari ame di na. ⁹ Er yapan ke mi kara mo kara ga nang këme ako gë aņana hi këy. Wëno Pol, anëka xar këme bête waca ke hi këme gër epëra në end Yesu Kërisët. ¹⁰ Axara këmi xarand end Onesim eņ*. Asëñiŵën iram hi ko elod yatir ŵa ko end Kërisët eņ ro gër epëra. ¹¹ Bakey band xucak baņ, ofëcak abaxi rin na. Barikan gërëgako, arin këbo rin wëj gë wëno. ¹² Anëka felëli këmo exo maỹili ado ga lëkër këmi mbaņ. ¹³ Dek yandi baxe exo bayi gër ndam ro, exe dëcarand ang do ye rëcara wëj ak ang hi këme gër epëra në end Atëfëtan ak. ¹⁴ Bari gematak axe ñandi bana me di xarak axe wëlër exe na pere këdi këmi nëỹali eye din oyekax olo.

* **1:10** 1.10 Onesim ijo xadëp hi bax. Anaŵa naŵa baņo Filemonj, ar xwën baņo an, hër ko dup gër angol and fëra bano Pol.

¹⁵ Bamat imëd fo şapër ban gë Onesim enjun ketaxën din. ¹⁶ Barikan gërëgako nëmëc xadëp hi ko. Imaÿe ind ki bal mbanj hi ko, axo bo ex na xadëp fo. Wëno gë pit ke balënd endexëm enj xarak wëj doxi balënd nëmëc gayik xadëp irey exo. Bëte arey hi ko ga bar kën ako gër Axwën Yesu. ¹⁷ Awa angëmëne wëj gë wëno abar bar ke, kwëtayalo Onesim ang xwëtayadoye wëno ak. ¹⁸ Angëmëne aŵenan ŵenan ki, wëno këye ŵëkad, do angëmëne ÿey ÿomëxa ki na, wëno ki ŵaşënëf. ¹⁹ Ata wëno Pol kë ÿëgwëlind gë ataxan andam anj dëj: wëno aŵaşën këmi ŵaşën. Wëj aniyen andey anj dëj ga ÿomëxa këye wa, bari ami pel na. ²⁰ Eyo abaÿe, dëcale mondako në end Kërisët, yemënël emëkw edam el ga bar ke ako gër ndexëm.

²¹ Anang nang këme mëne aŵa këy ŵa er këmi ÿëgwënëlınd gër kayëta ijo ro in. Aye fëni ke mëne nëmëc er xara këmi in këy ri. ²² Gërëgako këñënanëxëye bëte aciŵ, yëla këme mëne asebet këne sëbetëli gayik Kaxanu ayakali këjun yakali cale indewën in.

Epelar el

²³ Epafëras, imaÿe ind fëra kënebo në erebat në end Yesu Kërisët in, ašëma këjun šëmand. ²⁴ Ašëma kënun šëmand bëte bër bar këmi andiyen bën: Marëk, gë Arisëtarëk, gë Demas do gë Luk. ²⁵ Oyekax or Axwën Yesu Kërisët ol gil ex gër onden ondwën!

Kayêta ir Bêšewif in Lilaya in

Kayêta ir Bêšewif ijo ala ax nang ex na ba noŷo ŷëgwëk. Er kë reyand mëne Yesu Kërisët nëmëca këbi Moyis do gë dek bêlawênêl bër Kaxanu bën. Gayikwa mëŋ šësëk gër kërëwa šadaxa ir din ir din ir këbo sebanaxënd Kaxanu beñëŋënax in. Ga ħata ko dek er ebax exo di eni pexaxën bela in, Yesu Kërisët abaka baka ko gër Sëm. Do mëŋ rix këŋo ašadaxan alëngw ar din ir din. Akayêta aŋo ro këbi sëyalind Bêšewif bërëwak end Kërisët bën mëne aŷap ŷapëk eno tëf mëŋ fo, këreni bakan na cale ikarëk indebën in. Er ex gër akayêta in:

End enëngwët do gë emënën ed ngwën eŋ: 1.1–2.4.

End apexa and wëlaw ko Yesu Kërisët eŋ: 2.5–4.13.

End ašadaxan alëngw ar gër orën eŋ: 4.14–6.12.

End eter ed gë šadaxa ir Yesu eŋ: 6.13–10.39.

End ekwêta ed xwënaxënënd këbo Kaxanu eŋ: 11.1–13.25.

End Asëñiw ar Kaxanu eŋ

¹ Akarëk aŋ, Kaxanu bakëlëbëd bakëlëbëd do gë bamatinali bandanjëm felëra këbi bëxarëk bërëbi bën paŋ gë bêlawênêl bën.

² Barikan gër baŋkey ŷapelatar band hi këne baŋo, afelëra felëra këbo paŋ gë Asëñiw. Ata Kaxanu paŋ gë Asëñiw irexëm ijo ri ko ngwën in do mëŋ fo ex ar sana këŋo exo kwën beŷ dek an.

³ Gër Asëñiw ijo šanayak oye or enjaran end Kaxanu ol, gër ndexëm fo watik enimin ola orexëm ol,

bëte mëŋ fo lëkayak ngwën in gë eyeyan epangak edexëm el.

And rin këbi bela šadaxa ir angunëtan and beñëŋënax aŋ,

abaka baka ko ŷëpax ko yaŋ gër orën, gër liw ir Kaxanu, mëŋ ar gë owun osëm an[☆].

End Yesu do gë omeleka eŋ

⁴ Asëñiw ijo nëmëca këbi or gapak ol omeleka ok

mëŋ yëlxën këŋo Kaxanu owac or wëlik nëmëc gë orebën ol. ⁵ Enimin

Kaxanu, elod aŋo pel ex na meleka:

«Wëj ex Asëñiwën, wëno wa rëw ki doru.»

Do bëte:

«Wëno kë hi Sëm do mëŋ exo gi Asëñiwën.»

⁶ Barikan Kaxanu and baŋo lawënëgund Asëñiw gër ngwën ro aŋ, mëŋ ar hik dãmama exo dixën beŷ dek an, are re ko:

«Dek omeleka od Kaxanu ok, poxiyindëlexëni eno cale[☆]!» ⁷ End omeleka eŋ cëŋ, are re ko:

«Omeleka od Kaxanu ok bangoc exëni,

Bëriyenin bërëxëm exëni ang xodux or xafa-xafa fo.»

⁸ Barikan end Asëñiw eŋ, are re ko:

«E Kaxanu, ayël yël këyo din ir din acët and owun oreŷ and ex acët and or šenene aŋ.

⁹ Añan ħan këy end šenene eŋ do šus këy eñëŋënax eŋ.

E Kaxanu, Kaxanu sana ki,

mëj xoš ki gë ogu exi nëngandëraxënënd
do mondako sana ki gayikako abal këjo balënd
andey eñ nëmëc gë end bošandax eñ*»

¹⁰ Do bëte:

«Axwën, wëj rik edëda ed ebar el elod gër ýanar
do orën ol, andiyen andey ex.

¹¹ Orën ol gë ebar el ašapër kë šapër
axar kë xar ang banjëm fo.

Barikan wëj din ir din këy bayi. ¹² Alongomira këy longomira ang
bacud bakarëk fo,

do ey nëmba ang këni nëmband bacud bacëxe ak.

Barikan wëj din ar hi këy an këy bayi,

ola orey ol or din ir din ex*» ¹³ Kaxanu nande fel këjo na meleka:

«Nëpal gand liw iram ro

xali mëni bar bërangoýëra andey bën eni gi ambëñaxën andey*?»

¹⁴ Ax gi ex na nde omeleka ok ex bangoc band këjo riyeninënd Kaxanu
ban? Ax gi ex na nde bën këbi lawëndërand eni di andiyen and
edëcara ed bër kë šot Apexa bën?»

2

End apexa akëbëñaxik eñ

¹ Mëj ex, aýap ýapëk ene balëkënalinde mbarj eyeyan ed wël këne
el këdi këbo nambeli ala. ² Enimin, angëmëne eyeyan ed wëlaw këni
omeleka el ed mokwëta ex, angëmëne Kaxanu šenene nëp babi bër
wëndërak do hëp bax eni kwëta bën, ³ mondake kënëjo šanade biyi
angëmëne alangan langangan këne apexa and xëbëñëk mondako
año? Axwën Yesu ga ýanak wa etëfëtëran ed apexa año el bëtaxën
këni bër banjo baxët bën ene nangaxëne mëne däl dëj ex. ⁴ Ax gi ex
na nde wa Kaxanu afëb baxo fëbënd osede orebën ol ga babi yëlënd
panga ind bani rixënënd becarax in, gë bërëcaxik bend ex yo, do gë
banjela band babi yëlënd Angoc Amëñëk ban ang këjo ýandi ak?

⁵ Gayikwa ngwën ingašax ind këne rende ayow kë yow in, Kaxanu
abi yël ex na owun ol omeleka ok. ⁶ Barikan ala rek na gër Oñëgw
Omëñëk:

«Kaxanu, ine ngwa hi ko Asëñiw ar ala an,

mëj ki balaxënënd mondako endexëm eñ?

Noýo ngwa hi ko mëj këyo fëýëpëýaxënënd mondako?

⁷ Tëkër fo wã bay exo bana gër omeleka,

Ata wëj šud këyo owun or gë enjaran ol do gë or gapak ol.

⁸ Beý bën dek xwët këy dila gër osapar orexëm*»

Kaxanu, ga bar ko ako beý bën dek gër owun orexëm, ýoweý ax bayi
ex na. Dal ex gërëgako ane watënde ex na mëne gër beý dek wun
ko. ⁹ Barikan awat kënëjone wate Yesu, mëj ar bana bax imëd fo
gër omeleka an. Awat kënëjone wate ga wun ko, gë enjaran eñ do
gë or gapak ol gayik mëj sorok ecës el. Gë oyekax or Kaxanu ol,
šëšaxën baxo Yesu në end bela dek. ¹⁰ Enimin, Kaxanu rik beý bën
dek do mëj xwënëk. Do ga ýandi këjo ebi mëla bela bëranejëm gër

* **1:9** 1.9 Calemoñëw 45.7-8 * **1:12** 1.12 Calemoñëw 102.26-28 * **1:13** 1.13 Calemoñëw
110.1 * **2:8** 2.8 Calemoñëw 8.5-7

enjaran endexëm, seb këjo Yesu exo toro, exo gixën awêlêk ar ebi mêlanaxênegu apexa an.

¹¹ Gayikwa ar kê wênênënd an do gê bër wênên këbi bën, nê arabat šanegu këni. Mëj ex, Yesu aņo cêfënan ex na ebi mac bêmaÿe, ¹² and re ko:

«Asêfëtan këmëni sêfëtan oŵac orey ol bêmaÿe bëj,
ayas këmi yas mërëxand ir amara*.»

¹³ Do bête:

«Wëno axwëta këmo xwëta Kaxanu.» Bête are re ko: «Nëkodëbo
wëno gê bela bër yël ke Kaxanu bën*.»

¹⁴ Awa gayikako bela bëjo bër gê beman exëni, Yesu ahi hi baxo bête gê eman ang bën ak. Ašës šës ko eņo koraxën ar wëña babi bela gê ecës an, mëne ngëj šabucara in. ¹⁵ Mondako ri ko ebi dacëtaxën đek bër bax liyand gër oxadëp bën ga bani yëdand ecës el. ¹⁶ Enimin đal ex, bërändëwëra and Abëraxam bën yow baxo ebi dëca mondako, bari ax gi ex na omeleka. ¹⁷ Bête aÿap ÿap bax eni bar andëwëra amat gê bobinëm, exo gixën ašadaxan alëngw ar gê axaÿënan do ar mokwëta gër andiyen and Kaxanu, ebi dinaxën bulunda in šadaxa ir angunëtan ir beñëñenax in. ¹⁸ Gayikako mëj dëj anang nang ko er ex atëy in do gê er ex toro in, axor ko xor ebi dëca bër këbi fab atëy bën.

3

End Yesu do gê end Moyis eņ

¹ Wën bêmaÿe bëmënek bëj, wën bër hik šëf gër oŵac or Kaxanu or ŵac këjun gër orën bën, awa kamanino Yesu, mëj ar këne reyarande poyoma mëne mëj lawënenegu këjo exo gi parëxanda do ašadaxan alëngw. ² Ar mokwëta hi baxo gër ogës od Kaxanu ang hi baxo Moyis akarëk ak, mëj ar lawënenegu baņo do xwëtënan baņo đek bër gër iciŵ indexëm an. ³ Ata Kaxanu, ga xwëta këjo mbaņ Yesu yëtaxën këjo enjaran end nëmëcak end Moyis eņ. Gayikwa ar bayëk iciŵ an xëbënek nëmëc gê iciŵ ind bay ko in. ⁴ Enimin, iciŵ ind ex yo ala bayëk, xarak Kaxanu ex ar bayëk beÿ đek an. ⁵ Moyis cëj, ahi hi baxo ariyenin ar xwëta baņo do xwëtënan baņo đek bër gër iciŵ indexëm bën exo deyaxënënd osede or er ko re in. ⁶ Barikan Kërisët ar mokwëta hi ko ang Ašëniŵ fo gër iciŵ indexëm. Xarak iciŵ ino, biyi ene angëmëne abayi këne bayinde ga xwëta këneņone, do angëmëne abayi këbo bayind eyar ed këne ŷanelinde el.

End emëšen ed Kaxanu eņ

⁷ Mëj rexën ko Angoc Amënek aņ:

«Doro, angëmëne en wëlënd oniŵ or Kaxanu ol,

⁸ këren mëšind na gër oŵëkw orewën ang bani wëšind bëxarëk bërëwën ak, yatir ri babi Kaxanu atëy gër ladawe.

⁹ Gër ladawe, bëxarëk bërëwën bën ari bani rind bend këmëni xoÿënoxën bëj

do awat wat bani bendam bëj

¹⁰ xali bëniy ofëxw onax.

Mëj xoÿënoxën bamëni banjex bandebën baņ,

do re këme: “Banjëlan bandebën baņ din këbi nambelind

do ani nang ex na bapela bandam ban[☆].” ¹¹ Awa ga xoŷ kême ako, yaşar kême: Bêjo din ani űat na gër ebar ed xêñenan kêmëni eni teyëtax^{☆!}»

¹² Awa gër amara andewën titinayin de bêmaŷe, kêrexo gi na ar gë emëkw eparëdadik, ed gë oűëpëgënan, ed kêűo ñawëtand Kaxanu, mëű ar gë aniyân an. ¹³ Barikan kemëndërinde andewën rewën aű key yo key nand kën xorënd en de «Doro». Gabatak kêrex mëşind na gayik edi ed eñëűenax end kê nambelind kêűo ŷetëŷetënd. ¹⁴ Enimin, abar wa bar kêne gë Kërisët angëmëne alëkaya lëkaya kêne xali gër eűata ekwëta ed űot kêne el, end dal end wã kêne elod gër ŷanar eű. ¹⁵ Ga rek ako Oñëgw Omënëk:

«Doro angëmëne awël wël kën oniŵ or Kaxanu ol, këren mëşind na gër owëkw orewën ang yatir emëş end bëxarëk bërewën ak[☆].»

¹⁶ Xarak, nobën ex bër wël bax awël dëű oniŵ or Kaxanu barikan wëşen këno bën? Ax gi ex na nde dek bër şanëgu bax gër ebar ed Misëra ga lëngweliw kêbi Moyis bën? ¹⁷ Bëte nobën ex bër bafi xoŷenënd Kaxanu xali nëkak bëniŷ ofëxw onax bën? Ax gi ex na nde bër bax wëndërand bën, bër nemirak do lapëra kënëbi gër ladawe bën? ¹⁸ Do bëte nobën ex bër re baxo Kaxanu mëne din ani űat na gër ebar ed xêñenan babi eni teyëtax bën? Ax gi ex na nde bër kê wëşind bën? ¹⁹ Biŷi awat kêne watënde aye mëne bela bêjo ani kor bana eni űat në end oűëpëgënan odebën eű.

4

¹ Awa biŷi yëdarandëne de gayikako eteyëta ed ebeya kêbo Kaxanu el abayi bayik xali doro. Gabatak kêreűo wew na eűo. ² Gayikwa biŷi bëte anangën nangën kënëbo Atëfëtan aű ang nangën banëbi bëxarëk bërebi ak. Bari bën eyeyan ed wël bani elo ŷoweŷ ani cotaxën bana gayikwa ani kwëta bana. ³ Enimin, biŷi bër xwëtak eyeyan elo bën, aűat kêne ñate gër eteyëta ed re baxo:

«Awa ga xoŷ kême ako, bêjo din ani űat na gër ebar ed xêñenan bamëni eni teyëtax[☆].»

Kaxanu anëka faŷ baxo andiyen andexëm aű elod nand ri ko ngwën na. ⁴ End akey anjongakinëm eű, na ex na gër ed rek gër Oñëgw Omënëk: «Ata Kaxanu seyëta ko yatir akey anjongakinëm, ga faŷ ko dek andiyen andexëm aű[☆].» ⁵ Oñëgw Omënëk ok are rek bëte: «Din ani űat na gër ebar ed xêñenan kêmëni eni teyëtax^{☆!}» ⁶ Awa gayikako bërëmar fo kê ñat gër eteyëta elo do mëne bëŷanar bër nangën banëbi Atëfëtan aűo bën ani dil bana në end emëş endebën, ⁷ Kaxanu asana sana ko akey, mëne ngëű «Doro», and re baxo elod anëka fo paş gë Dafid ang rew kême ecede ak:

«Doro angëmëne en wël oniŵ or Kaxanu ol, këren mëşi na gër owëkw orewën[☆].»

⁸ Enimin, angëmëne Yosuwe aűateli ñateli babi Bëŷisërayel bën gër ebar ed ebax eni teyëtax, Kaxanu axo yeyan dona end akey acëxe.

⁹ Awa akey and eteyëta and bulunda ir Kaxanu exëna, ang akey

☆ 3:10 3.10 Calemoñëw 95.10 ☆ 3:11 3.11 Calemoñëw 95.7-11 ☆ 3:15 3.15 Calemoñëw

95.7-8 ☆ 4:3 4.3 Calemoñëw 95.11 ☆ 4:4 4.4 Añanar 2.2 ☆ 4:5 4.5 Calemoñëw 95.11

☆ 4:7 4.7 Calemoñëw 95.7-8

anjongakinëm ak. ¹⁰ Gayikwa ala ar kê fiat gër eteyêta elo an, anêka seyêta ko andiyen andexëm aŋ ang seyêta ko Kaxanu andexëm ak. ¹¹ Awa biyi marane ene ŋate gër eteyêta elo, ala kêrex nambêra na nê end emêš endexëm, ang ri bani bêxarêk ak.

¹² Gayikwa eyeyan ed Kaxanu el kê yêlënd aniyen aŋ. Añaš kê ŋašënd ga ŋakêk nêmêc duxuma ir fêco añaš fêco añaš. Añaš kê ŋašënd ŋêš gër ed fitarêk enjêw eŋ do gê angoc aŋ, ŋêš gër ocom, ŋêš gër odêngêš. Axiti kê xitind oñandi ok do gê banjêlan band ex gër emêkw ed ala baŋ. ¹³ Er ri ko Kaxanu in ax conayand na gër ogês odexëm: kerêt ko watënd beŷ bën dek, do gër lêngw irexëm kêne xwêšade ene deyaye dek bend ri kêne gër aniyen andebi beŋ: hik benjekax, hik beñjênax.

End ašadaxan alêngw eŋ

¹⁴ Gayikako ašadaxan alêngw ar šot kênêŋone an, mêne ngêŋ Yesu, Asêñiŵ ar Kaxanu an, yaŋ gër orên baka ko, awa balêkênalindêne bend kêne reyarande poyoma beŋ. ¹⁵ Ašadaxan alêngw ar šot kênêŋone an, aye nang ko ang sitara kêne ak, gayikako mênj dêŋ atêy and ex yo hi kêŋo. Barikan gamatak axo têkwan ex na do axo di ex na eñjênax. ¹⁶ Awa têkane gê anjijy kêm añašpara and owun and Kaxanu aŋ, mênj ar gê oyekax do gê axayênan an, ebo dëcaxênënd nand ŷapêk nã.

5

¹ Enimin, ašadaxan alêngw ar ex yo, ala kêno fitënd mërêxand ir bela, eno pêxwênaxên andiyen and Kaxanu aŋ. Awa mênj ebi dinënd ocadaxa ok gê beber kêni wêlarawënd bën do gê oyel or kênêbi lasêgund ol, eni cotaxên eteban ed beñjênax bendebên el gër Kaxanu. ² Ašadaxan alêngw an abuŋan kêbi buŋanënd bër sitarak bën do gê bër kê lifënd bapela bën gayikako mênj dêŋ asitara sitara ko, do alif ko lifënd bandêmar. ³ Nê end ositara orexëm olo ŷapêk exo dixênënd šadaxa ir beñjênax bendexëm in andamat gê ir beñjênax bend bulunda dek in. ⁴ Xarak ala ax yatand na gê andexëm dêŋ or gapak or exo gixên ašadaxan alêngw ol. Ar kê hi an, Kaxanu kêŋo yatand ang yata baŋo Aharon, akarêk ak. ⁵ Mondako fo ex end Kërisêt eŋ, axo yata ex na gê andexëm enjaran end exo gi ašadaxan alêngw eŋ. Barikan Kaxanu yata kêŋo and fel baŋo:

«Wêj ex Asêñiŵên, wêno wa rêw ki dorow.» ⁶ Ang rek bête gër Oñêgw Omênêk ak: «Wêj ašadaxan ar din ir din hi kêy ang ebaxo Melêkisedek ak.»

⁷ And hi baxo Kërisêt gër ebar ro aŋ, ašale baxo šalend akey amat, oniŵ ol kê wêlind caw do ongwên oŋ kê šarënd. Kaxanu, mênj ar xor bax eŋo dacêt gër ecês an, baŋo xarand do ayakali yakali baŋo cale indexëm in gayik abaxêt baxo faxêtënd endexëm eŋ. ⁸ Ado ga exo Asêñiŵ ar Kaxanu, toro ind ex yo soro ko, exo nangaxên ang yêkak ema ed ebaxêt ed Kaxanu ak. ⁹ And faŷ ko aŋ, šotên kêbi apexa and din ir din dek bela bër kêŋo faxêtënd Kaxanu bën. ¹⁰ Ata Kaxanu sana kêŋo exo gi ašadaxan alêngw ang hi baxo Melêkisedek ak.

End eŋawêta ed Kaxanu eŋ

¹¹ Gër endey enjo, bendanjëm ebox mun pelëra do bend lakëk ebox mun paÿen gayik wën anjun pënind na aÿand. ¹² Enimin, wën anëka hi don bêsëyali bër bend lakëk gayikako elod anëka fo wël kën eyeyan ed Kaxanu el. Barikan mocala kën şaland enun tÿyali bapela band saxëk gër eyeyan elo baŋ. Xali gërëgako omër fo kën şebënd gayik an korënd na en yamb ecemar. ¹³ Xarak ar kē şebënd omër fo an, axo kor na enjo pëni eyeyan ed kē yëlënd or şenene el: itox imeja fo bayi ko. ¹⁴ Barikan ecemar el, mēne ngëŋ bend lakëk gër eyeyan ed Kaxanu beŋ, bëxarëk kē yambënd, bër fëni këbi epitëndër ed enjekax do gë eñjënax gër bandixa bandebën bën.

6

¹ Awa mēŋ ex, ga seb kēne ako etëya ed bend saxëk gër eyeyan ed Kërisët el, tÿyane bend lakëk beŋ, nëngwëtërexe edëda el mēne ngëŋ: enëngwët ed ola el, gë ekwëyëta ed bend gë ofëcak këm el, gë ekwëta ed Kaxanu el, ² gë ewunëtaran ed gë men el, gë ecalen ed moñëmba el, gë ekani ed gër ecës el, do gë kiti ind din ir din ind yatir kē xwët ngwën in. ³ Biyi osëyali or ŷap këbi bëxarëk ol kēne sēfe angëmēne aŵa ŵa ko Kaxanu.

⁴ Bela exëna bër ñoba këbi Kaxanu gë dal irexëm in, sÿyin këbi oyël or gër orën ol, do yël këbi Angoc Amënëk aŋ. ⁵ Anang nang këni onënga or kē yëlënd eyeyan ed Kaxanu ol do ang fangak ngwën ind kē yowënd ak. ⁶ Do bela bëjo and këni bakan ola oxarëk orebën aŋ, ax mēnd ex na ang këni nëngwëta gaşëxe ak. Gayikwa ata kē hi nangëde gaşëxe këno fikand Asëñiŵ ar Kaxanu an, do këno şëfëninind poyoma.

⁷ Enimin, ebar ed gër ed kē sēbënd laŋ el, awët kē wëtënd do eneda end nef këni yo ofëcak këbi yëlënd na bënëf bën. Kaxanu wa këbi rinënd oyekax olo. ⁸ Barikan angëmēne gër ebar elo, odëmbën do gë araf gëmëd fo lëguk, ebar elo ofëcak abi yël na, ax ye ex na, do ecor fo bayik.

⁹ Wën bëmaÿe bënd këbo balënd mbaŋ bëŋo, ado ga këmün felërand mondako, aŵa ŵa këmi mēne wën aşot kën şot er xëbënëk nëmëc in, mēne ngëŋ apexa aŋ. ¹⁰ Enimin, Kaxanu ar şenene hi ko, axo gi ex na asëmbak, axo kwëya na andiyen andewën aŋ, bête axo kwëya na ang ñan kën oŵac orexëm ak, ga kënëbi rëcarand ako bërëŵak endexëm bën. ¹¹ Barikan er ŷandi këbo ala kala exo bayi gë obal osëm or këŋo balënd ol, en cotaxën dek bebër kën yarënd bën. ¹² Tëfëtëlindeñëbi bër xwëta këŋo Kaxanu bën do bër buŋak bën gayik bela bërako rako bën këbi yël Kaxanu bend beya ko beŋ, bari kërën dangangan na.

End ebeya ed Kaxanu eŋ

¹³ Enimin, Kaxanu and beya këŋo Abëraxam aŋ, gër oŵac orexëm fo yaşar baxo gayik ar xuca këŋo ax gi ex na. ¹⁴ Are re baxo: «Dal ex, wëno mbaŋ këmi yël obetak ol do obaş orey ol moñëmb këni ŷëmb». ¹⁵ Ata Abëraxam ga buŋa baxo, şotaxën baxo end beya baŋo Kaxanu eŋ. ¹⁶ Bela bën gër oŵac or ar ŷëmbëta këbi këni yaşarënd do eyaşar elo kē ŵasinënd mēne ari dëŋ këni ri end re këni eŋ, ata gë eyaşar elo kē yirënd ecampëre el. ¹⁷ Ata andamat ex gë end Abëraxam eŋ, bërändëwëra andexëm bën ebox eni cot bebër beya baŋo Kaxanu ayël

kêjo yêl bën. Do exo nangaxên Abëraxam mêne ari dên ko ri er beya kêjo in, Kaxanu baş ko yaşar ko. ¹⁸ Kaxanu, ebeya ed beya ko el do gê eyaşar ed yaşar ko el din axo nêngwêt na. Awa biyi kemênêlebo bejo gêr ekwêta ed xwêta kênêjone, gayikako dek seb kêne ene cênixêne beber kêne yarênde ene cote bën. ¹⁹ Ang kê xwêşaxênênd kuluj in gêr bêja nê end odun okwêşaxên od kêni lapênd polo gêr men ok, mondako fo ex eyar ed kêne yarênde elo, mênj yêmaxênêk benjêw bendebi bej. Nê end beber kêne yarênde bejo kêne xucaxênênde anjê m amêgax and bax wedînd lêngwe ir Aciw and Kaxanu aŋ do kêne hatênde ²⁰ lêf gêr ed lêngwa ko Yesu nê endebi, mênj ar hik din ir din aşadaxan alêngw, ang hi baxo Melêkisedek ak.

7

End Melêkisedek eŋ

¹ Melêkisedek ijo, er hi baxo emun end angol and Salem do aşadaxan ar nang baŋo Kaxanu, mênj ar ex yaŋ gêr orên an. Yatir xaca baŋo Abëraxam ga hiw ko gêr emer ed xorêgu babi bemun bendanjê m el, aşalen şalen baŋo. ² Ata Abëraxam mênj bête yêl kêjo dim ir dek beber xandêraw babi bemun bejo in. Xarak and kêne fiateliye er wacayak oŋac orexê m aŋ, ata kêne sêke mêne eñanar eŋ, «Emun end or şenene» hi ko. Ekinê m eŋ, emun end Salem mêne ngêj «Emun end oŋetak» hi ko bête. ³ Endexê m ani nêgw ex na mêne ar gê nê m, gê sê m do gê bërândêwêra hi ko. Bête ani nêgw ex na nand yanan aniyandexê m do gê nand xwêtêk na. Do ga wêndêr kêni mondako gê Aseñiw ar Kaxanu an, hixên ko din ir din aşadaxan.

⁴ Watin mêne Melêkisedek ar gapak hi baxo, mênj yêlaxên baŋo Abëraxam, axarêk arebi an, dim ir beber xandêraw babi bemun gêr emer in. ⁵ Bêrandêwêra and Lewi bër kê rind andiyen and ocadaxa bën yap babi ebar ed dim ir Bëyisêrayel el, mêne ngêj dim ir bêmaŋe bêndebên in ang rek acariya and Moyis ak, xarak bën dek bulunda ir bër rêw kêbi Abëraxam exêni. ⁶ Melêkisedek axo gi bana ar andêwêra and Lewi. Barikan mênj xana bax dim in gêr otaxan od Abëraxam, do şena ko şalen kêjo ar beya baŋo Kaxanu an! ⁷ Xarak aye nang kêne mêne ar gapak an kêjo şalenênd ar toc an. ⁸ Do bërândêwêra and Lewi bën ado ga hi bani bër ebax ex cês akey amat, mondako dênj bani xanand dim in. Barikan Melêkisedek mênj, laŋ abêngw exo ang kêni reyand ak. ⁹ Ado Lewi, sê m ir bër kê xanand dim bën, ayêl yêl baŋo Melêkisedek dim in paş gê Abëraxam: ¹⁰ gayikwa gêr oşat or sê m Abëraxam bayi baxo yatir fedêr bani Melêkisedek gê Abëraxam.

¹¹ Awa kido bela bën aŋatên bani hatênênd or şenene ol paş gê oşadaxan or bërândêwêra and Lewi ol, gayikwa gêr oşadaxan olo ex andêp and acariya and Moyis and yêl babi Kaxanu Bëyisêrayel aŋ, inewa yowaxênêgu doxo aşadaxan aşêxe, ar ang Melêkisedek ak, xarak axo gi ex na ar andêwêra and Aharonj? ¹² Gayikwa and nêngwêtak oşadaxan aŋ, anêngwêta nêngwêtak bête acariya aŋ. ¹³ Do Yesu, Axwên arebi an wa, faş kêjo endey eŋo. Xarak gêr nêng irexê m gabatak ax gi bana ar bax riyenind gêr angêb. ¹⁴ Enimin, dek fo nang kêne mêne Axwên arebi an arandêwêra and Yuda hi ko. Xarak

Moyis axo de bana mène bërändewëra aŋo bën axor këni xor eni gi bêšadaxan.

End ašadaxan ar ang Melëkisedek eŋ

¹⁵ Watin bête end dal end këbo wăsin kerët mène ašadaxan ašëxe ar yowëk ajo, awëndër wëndër këni gë Melëkisedek. ¹⁶ Yesu ex ašadaxan ajo, do gë panga ind aniyand and din ir din in hixën ko, ax gi ex na paŋ gë acariya and rëpën këni bela fo aŋ. ¹⁷ Gayikwa osede olo reyak Oñëgw Omënëk ok:

«Ašadaxan ar din ir din hi këy ang Melëkisedek ak*.»

¹⁸ Mondako yepën ko Kaxanu acariya akarëk aŋ gayik ax bayi bana gë panga, ax bo bana gë ofëcak. ¹⁹ Enimin, acariya and Moyis aŋ ax korënd na ex ŋata er ŷandi këŋo Kaxanu in. Barikan paŋ gë eyar ekëbënëxaxik ed šot këne el, axor këne xore enëŋo təkaye Kaxanu.

²⁰ End ašadaxan ajo eŋ, ayašar yašar baxo Kaxanu, barikan end bêšadaxan bêšëxe eŋ, axo yašar bana. ²¹ Ayašar yašar baxo and fel baŋo Yesu aŋ:

«Wëno Axwën an yašarëk, axe cena na, ašadaxan ar din ir din hi këy*.»

²² Mëŋ ex, Yesu ex ar lëkayak eter ed gë Kaxanu ed nëmëcak eter eñanar an.

²³ Bête bêšadaxan bërändewëra and Lewi bën aŷëmb ŷëmb këni ang bëtëra këni gër andiyen aŋo ak gayik ecës el babi rëxëtënd.

²⁴ Barikan Yesu mëŋ din ir din ko liyand, ošadaxan orexëm ol ala ax bëteli na. ²⁵ Bête mëŋ fo xorëk ebi pexën din ir din bër këŋo sëkand Kaxanu ga xwëta këno bën gayikako din ir din ko liyand ebi karanaxënënd gër Kaxanu.

²⁶ Biyi cëŋ, ašadaxan alëngw arako ŷap bax enëŋo cote: awënëk, ar ax təkand na eñëŋëxax, ar gë amena këm, ar ani barënd na gë bëwëndëran. Ata Kaxanu, ašadaxan alëngw ajo wëla këŋo gër ed xucak ex tongina yaŋ gër orën. ²⁷ Ax gi bana exo dind ocaŋaxa ok key yo key ang baxo rind ašadaxan alëngw ašëxe ak në end bamena bandexëm do në end band bulunda. Amat fo ri ko šadaxa in and yëlaya ko mëŋ dëŋ aŋ. ²⁸ Enimin, paŋ gë acariya and Moyis aŋ bano sanand ala asitarak exo gi ašadaxan alëngw. Barikan paŋ gë eyašar ed bëtëguk gër acariya aŋo el, Kaxanu asana sana këŋo Asëñiŵ, mëŋ ar faŷayak din ir din an.

8

End ašadaxan alëngw arebi eŋ

¹ Gër bënd këne rende dek, eŋo xurik ex këbën: ašadaxan alëngw šot këneŋone na. Aŷëpa ŷëpa ko gër liw ir aňëpara and owun or Kaxanu yaŋ gër orën. ² Fën ko riyenixënd, lëf gër Aciw amënëk, lëf gër aner and dal, and ri ko Axwën Kaxanu, xarak ax gi ex na and ri këni bela.

³ Enimin ašadaxan alëngw ar ex yo, ala këno sanand ebi dinënd ocaŋaxa ok bulunda in gë bebër këni wëlarawënd bën do gë oyel or kënebi lasëgund ol. Awa ašadaxan alëngw arebi an afo exo cotënd bebër ko rixën ocaŋaxa. ⁴ Kido gër ebar ro hi baxo, axo gi dona dëŋ ašadaxan gayik bela exëna bër kë rind ocaŋaxa ang rek acariya ak.

⁵ Cale ind këni lëgwelind bêšadaxan bëjo in, etëfëtëli ed beber ex yan gër orën fo ex. Andamat ex gë end Moyis en, and baxo rind aner and Kaxanu aŋ. Yama Kaxanu sitin baŋo mondako: «Nëkonël de aye, ey dixën ang aner and wasinëgu këmi yan gër etënd ak[☆].» ⁶ Barikan, gërëgako Yesu ex ašadaxan ar kë rind andiyen and xucak ekëbën gë and eter eñanar gayikako mëŋ ex aňatelindër ar eter ed wëlanëgu këbo bekëanaxik bend beya këbo Kaxanu an.

⁷ Enimin, kido eter eñanar el šenene ebax, ang ýandi baŋo Kaxanu ak, axo nëmb dona gë eter ecëxe. ⁸ Barikan Kaxamu are re babi bulunda irexëm in mondako:

«Wëno Axwën an ga re këme,
në eyow ex amëd and këme ri eter ekašax
gë bulunda ir Isërayel do gë ir Yuda aŋ.

⁹ Afitar kë fitar gë eter ed ri bame gë bëxarëk bërebën el and necëtëgu këmëni gër ebar ed Misëra aŋ.

Bën bayik ax tëf ex na bapela band eter elo baŋ
ata wëno sef këme ebal ed endebën el.
Wëno Axwën an kë yeyanënd mondako.

¹⁰ Do watin eter ed këme ri gë bulunda ir Isërayel el.

And kë xuca bakey baŋo aŋ, wëno Axwën an ga re këme:

“Gër onden ondebën këme xwët bacariya bandam baŋ,
gër owëkw orebën këme ýëgw.

Wëno Kaxanu irebën këme hi
do bën eni gi bulunda iram.” ¹¹ Gabatak aŋo ñana na eŋo tëyalind, ar
angol amat gë mëŋ an,

Gabatak aŋo ñana na eŋo pelënd imaýe indexëm in:

“Wëj nangëlo Axwën an.”

Enimin dek fo këne nang,
hik obaš ol, hik bëxarëk bën.

¹² Gayikwa axaýënan ke xaýënan xali mëni teban betëmbak bendebën
beŋ,

do ame ñana na me kwitand
beñëñanax bendebën beŋ[☆].»

¹³ Gayikako Kaxanu wacëk eter ekinëm el «Eter ekašax», eñanar el anëka xarëk. Xarak aye nang këne er xarëk in anemi kë nemind.

9

End cale en

¹ Gër eter eñanar, bapela hi baxëna band bax rend mondake ýapëk
ex gi cale in, bëte aner and ri bani na gër ebar ro eno calexënënd.

² Lëf gër aner aŋo šetëndër bani baciw baki gë anjëm and xaw bani
aŋ. Aciw aňanar aŋ bani wacënd: «Gër ed wënëk». Na xwët bani
lambo ir gë ojana ocongoki in, gë atabël aŋ do gë bamburu band oyël
baŋ. ³ Aciw akinëm aŋ, and yabët anjëm amëgax aŋ, bani wacënd:

«Gër ed wënëk nëmëc». ⁴ Lëf na xwët bani: furëno ir kaŋe, ir bani
šoraxënënd ašuru ir xwëšëna bani gë angiri in do gë kangara ir nëngi
bani gë kaŋe in. Polo gër kangara ir bax wätinalind eter ed gë Kaxanu
ijo el hi bax ikes ind kaŋe ind šëlxën bani: eyamb ed këni wacënd
man el, gë ošët or Aharon or nët bax xali fëtëfëtik ol, do gë oxaý

oxi or ang bangomb-gomb or yëgwaxën baxo Kaxanu bapela band eter oŋ. ⁵ Yaŋ gër atënda and kangara, fiš banëbi batox bapësëfës band watalind banëbi omeleka od gë enjaran od kënëbi wacënd Cerubeŋ. Eñaw endeñen eŋ bax labënd atënda and kangara aŋ, gër ed bani xoşënd oŋat or angunëtan and beñëŋenax oŋ. Bari ax gi ex na gëregako këmuna faŷen beŋo dek, gë betil ak.

⁶ Mondako bani xwëtërand beŷ bën lëf gër aner and eter do bëšadaxan bën laŋ bani lilënd «Gër ed wënëk», eni dixën bebër rëp bax gër cale bën. ⁷ Barikan «Gër ed wënëk nëmëc», ašadaxan alëngw an gabat bax lilënd amat fo gër iniy gë oŋat or eni cotaxën etëban ed bend lif këni oŋ, mën do gë bulunda in. ⁸ Nand bayi bax aner and eter eñanar na, Kaxanu axo përet bana pere «Gër ed wënëk nëmëc» ang këbo wasinënd Angoc Amënek ak. ⁹ Endey eŋo apënëtal and amëd and hi këne ex. Er wacayak mène oyël oŋ do gë ocaŋaxa od eter eñanar ok abax xor na ex mënën owëkw or bër baŋo šalend Kaxanu oŋ. ¹⁰ Bapela baŋo band bax sëyalind wayët bend eman fo bax: bend eyamb yamb, bend ešëbëceš, gë bend ewunëtaran ed gë men do gë bend rëp bax xali exo nëngwëtëra Kaxanu beŋ.

¹¹ Barikan and yow ko Yesu aŋ, hi ko ašadaxan alëngw ar benjekax bend šot këne gëregako an. Aner and gër ed riyeni ko aŋ xurik ex këbën gë and gër ebar ro aŋ, ado ax gi na and ri këni bela. ¹² Mën amat fo lil ko «Gër ed wënëk nëmëc» gë oŋat orexëm oŋ dën, xarak ax gi ex na de gë oŋat or obeci, ba or oxey. Ata mondako ri ko ebo cotëanaxën apexa and din ir din aŋ. ¹³ Enimin ang rëp bax ak, awënën babi wënënënd bër buyarënyak bën, oŋat or obeci do gë or ogaš or banëbi širëcirënd oŋ, gë eyëwën ed šambana ir ixey ir šadaxa këno momëlën ed banëbi fanënd el, ¹⁴ kaš ex ngwa oŋat or Kërisët, mën ar gë amena këm ar yëlayak gër Kaxanu gë panga ind Angoc and din oŋ. Awënën ko wënën owëkw orebi oŋ gër bandixa band gë ofëcak këm, enëŋo calexënënde Kaxanu, mën ar kë yëlënd aniyan an!

¹⁵ Ata mondako hi ko ngëŋ Yesu aŋatelinđer ar Kaxanu gë bela gër eter ekašax: ašës šës ko efi dacëtaxën bëwendëran bën, bër babi nëpënd bapela band eter eñanar bën. Bën waceli këbi apexa and din and beya baxo ayël këbi yël aŋ.

¹⁶ Gayikwa gër ed ex kayëta ir obëteli, ir yëgw ko ala ang këni šetëred napul irexëm bër kë bëteliŋ in, pere fo ko šës ala ajo ex gixën mondi end yëgw ko eŋ. ¹⁷ Kayëta ir obëteli in, enimin and ko šës ar yëgwëk aŋ fo këni fënënd, ofëcak ax yëlënd na angëmëne ar yëgwëk an abëngw bayi ko. ¹⁸ Mën ex, ado eter eñanar el dën axo pëš bana Kaxanu and bayi oŋat ax car bana pere aŋ. ¹⁹ Gayikwa Moyis, pere fënënd babi apela kala gër acariya, wël këni dek bulunda in dmana wëdaxën ko oŋat or oxey do gë or obeci oŋ, bar ko gë men oŋ. Ga wëd ko omban ombarax ond opeŷ do gë opat od atëx and këni wacënd isop, yëmb ko gër oŋat. Ata ga ko širëcir akayëta aŋ do gë dek bulunda in, ²⁰ ko rend:

«Watin oŋat or seraxën kën gë Kaxanu oŋ*.»

²¹ Mondako fo širëcir baxo gë oŋat oŋ aner aŋ do gë dek oyënga or cale or hi bax lëf na oŋ. ²² Ata ang rëpëk gër acariya ak, bebëranjëm

bani wênênend mocirêcir gë ošat oŋ, ex mênaxën. Do angëmene ošat ax car ex na, Kaxanu axo tebanënd na beñëñanax beñ.

End šadaxa ir Yesu eñ

²³ Angëmene ocađaxa od gë ošat kē wênênend beber ex gër ebar ro bamatinali band beber yañ gër orën bën, awa beber ex yañ bën bête gë ocađaxa od xurik ex kēbën kē wênênend. ²⁴ Enimin, Kërisët alil dëñ lil ko gër orën, ebo karanëxënd gër Kaxanu gërëgako. Axo dîl ex na në aner and cale and ri këni bela, and hik amatinali fo aŋ. ²⁵ Bête alil lil ko gër orën xarak ax gi ex na exo yëlayax šadaxa bakëlëbëd bandanjëm, ang baxo rind ašadaxan alëngw ak, mëñ ar bax lil niy yo niy «Gër ed wênëk nëmëc» gë ošat or oyel oŋ. ²⁶ Kido Kërisët axo dîl bana amat fo, bakëlëbëd bandanjëm soro doxo elod ga ŷanak ngwën iŋ. Barikan gërëgako, and saxëguk ekwët ed beŷ ðek aŋ, šanayaw ko amat fo exo ðawaxën mbëña ind eñëñanax iŋ gë šadaxa ir rin këbi in. ²⁷ Ala an amat fo ko šësënd, ata Kaxanu eño kiti. ²⁸ Mondako fo ex bête end Kërisët eñ, amat fo yëlaya ko šadaxa gër ebar ro exo dëxëtaxën beñëñanax bend bela bëranjëm. Do abaka ko bakaw akinëm ebi pexën bër šëni këño bën, xarak ax gi ex na exo dëxët eñëñanax eñ.

10

¹ Enimin, acariya and Moyis aŋ, er hik wayët eñaw end benjekax bend kē yowënd, ax gi ex na benjekax beño dëñ. Mëñ ex, acariya aŋ dîn ax kor na ebi yël ola or faŷayak ol bër këño sëkand Kaxanu bën paß gë ocađaxa od rëpëk niy yo niy ok. ² Kido ocađaxa oko awënën bax wênênend, elod anëka fo seb doni edi el gayikako amat fo wênën dobi bër këño šalend Kaxanu mondako bën xali eni kwëya beñëñanax bendebën beñ. ³ Barikan ocađaxa oko baßi xwitanënd niy yo niy beñëñanax bendebën beñ. ⁴ Gayikwa ošat or ogaš do gë or obeci oŋ ax kor na dëñ ex dëxët beñëñanax beñ. ⁵ Mëñ ex, Kërisët and yow ko gër ngwën ro aŋ, afel fel këño Kaxanu:

«Wëj axi ñandi ex na šadaxa,
axi ñandi ex na eni yël ŷeŷ,
barikan wëj yël ke eman.

⁶ Wëj ay cala ex na ocađaxa:
hik od momëlën, hik od eteban ed beñëñanax*.»

⁷ Ata re këme bête:
«Në eyeli eme gër ngwën ang yëgw këni gër akayëta and monëkw ak,
në eyeli eme Kaxanu, me di oñandi odey ok
ang yëgw këni endam ak gër Oñëgw Omënëk*.»

⁸ Er ŷana baxo re ko:
«Wëj axi ñandi ex na ocađaxa,
axi ñandi ex na eni yëlëra beŷ,
do ay cala ex na ocađaxa
hik od momëlën, hik od eteban ed beñëñanax.»
Xarak ocađaxa oko, ang rëpëk gër acariya ak dëñ ebax.

⁹ Baš ko bête:
«Wëno er yow këme me di oñandi odey ok.»

Awa mondako yepên ko ngêṅ ocaḏaxa okarêk ok ex bêtaxên irexêm in. ¹⁰ Nê end oñandi oko, wênaxên kêne paḅ gê şadaxa ir eman end Yesu Kêrisêt ir rêxêtêk amat fo beñêṅenax in.

¹¹ Aşadaxan ar ex yo, axwêşa baxo xwêşand key yo key exo di andiyen andexêm aṅ. Laṅ baxo rind ocaḏaxa ok, oko fo, oko fo, bari din abax xorênd na ebi dêxêtên bela bën beñêṅenax beṅ. ¹² Barikan Kêrisêt mêṅ, amat fo yêlaya ko şadaxa ir beñêṅenax do ye ko kwêl yêpax ko din ir din gand liwîr ir Kaxanu. ¹³ Do gêrêgako, Kaxanu fo kêṅo şênind eṅo korên din ir din bêrangoyêra andexêm bën xali eni gi ambêñaxên andexêm. ¹⁴ Enimin, paḅ gê şadaxa îbat fo yêl kêbi din ir din ola or faṅayak ol bela bêr wênên kêbi bën. ¹⁵ Ata Angoc Amênêk aṅ reyak kerêt gêr ndefi endey eṅo and re ko:

¹⁶ «Axwên an rek:

“Nêkoyin eter ed kême ri gê bën el

and kê xuca bakey baṅo aṅ,

alên kême lên bacariya bandam baṅ gêr owêkw orebên,

aṅyêgw kême yêgw gêr onden ondefên*.

¹⁷ Din ame ñana na me kwitand beñêṅenax bendebên beṅ,

bête din ame ñana na me kwitand betêmbak bendebên beṅ*».

¹⁸ Xarak gêr ed hik eteban ed beñêṅenax, şadaxa ir eteban ed beñêṅenax ax bond na ga kêni rind.

End etêkar ed gê Kaxanu eṅ

¹⁹ Awa bêmaṅe, alil fo bayi kêbo gê anjiṅy kême xali «Gêr ed wênêk nêmeç» paḅ gê oşat or Yesu oṅ. ²⁰ Fêña ixaşax ir kê yêlênd aniyan fêrêtên kêbo Yesu and ñesik anjêm amêgax and bax wedînd «Gêr ed wênêk nêmeç» aṅ. Xarak anjêm aṅo bax wâtinalind eman endexêm eṅ. ²¹ Ata biyi, aşadaxan alêngw wa şot kêneṅone, Kaxanu yata kêṅo exo kadacênd ekun edexêm el. ²² Awa têkandêneṅone Kaxanu gê obal osêm or d'al, kwêtandêneṅone gê anjêlan aṅ dek. Owêkw orebi oṅ wênên ko gê oşat or Yesu oṅ, anjêlan aṅêṅenax ax bo ex na. Bête beman bendebi beṅ neb ko gê men omênêk. ²³ Kwêtayane şenene end kêne yarênde eṅ, end kêne reyarande poyoma eṅ, kêrebo nêpêgênanênd na gayik ar beya kêbo an, mokwêta hi ko. ²⁴ Nêkonarêndene andebi rebi aṅ, ene têfêteliraxênênde gêr aṅana do gêr bandixa banjekax. ²⁵ Kêrene ṅawêtand ex na amara andebi aṅ ang wata kêni bêrêwak bêrêmar ak. Barikan kemêndêrêndene andebi rebi aṅ, adofa ga nang kêne ako mêne anêka kê saxêgund akey and ko bakaw Axwên aṅ.

²⁶ Enimin, angêmêne mama dêṅ kêne wêndêrande ga nang kêne ako aye d'al in, nangêne mêne şadaxa ir eteban ed beñêṅenax ax gi ex na. ²⁷ Er kêbo bayi wayêt oşên or gê anjiṅy atêm kiti ind Kaxanu iṅ, angodux atêm and kêbi şoraxên bêr kêṅo wêşênênd bën. ²⁸ Ala ar wêndêrak paḅ gê acariya and Moyis an, alawîr kêno lawênd gê axaṅênan kême angêmêne otede oki ba otas reyak mêne awat wat kêno ga ko wêndêra. ²⁹ An yêland na nde mêne pit fo kê yêka kiti ind ar kêṅo yaf Aşêñiṅ ar Kaxanu an, ar kê yepên oşat or seraxên kêni Kaxanu gê bela do wênaxên kêbi oṅ. Ar kê rind mondako an

nê ecir eŋo Angoc Amênêk and nangên kênjo oyekax or Kaxanu aŋ.

³⁰ Gayikwa anang nang kênêŋone ar rek:

«Wêno kê xitind, wêno kê w̄šananênd[☆].

Wêno kê šosênd bandixa baŋ do bête

Wêno Axwên an kêbi xitind bulunda iram in[☆].»

³¹ Mbaŋ kênjo yêkad ar fab kênjo kiti ind Kaxanu, mênj ar kê yêlênd aniyar an.

³² Kwitayin er hi baŋun gër ŷanar in, and fioba kênjun end dal end Kaxanu aŋ. Bakey baŋo, mbaŋ šênd ban do mbaŋ soro kên, barikan xemêna kên mondako dêŋ. ³³ Bandêmar poyoma banun širêrand do banun rixêrand. Do bandêmar anjêlan andewên aŋ gand bër kênêbi rixêrand ang wên ak bën bax šarjênd. ³⁴ Enimin, axaŷenan baŋun xaŷenanênd bandepêra baŋ. Aŷa w̄a kên gë onênga fo enun kandêra bacota bandewên baŋ, ga nang kên mêne bacota band xucak ex kêbên, band kênjun bayi din ir din baŋ, šot kên. ³⁵ Awa gë er kên yarênd ijo kên šotaxên oyêl osêm, kêren dangangan na. ³⁶ Enimin, aŷap ŷapêk en buŋand mbaŋ do en kemênalind oŋandi od Kaxanu ok, eŋun yêlaxên er beya ko in. ³⁷ Gayikwa Oñêgw Omênêk ok rek:

«Têkêr fo bayik, ax nêka na exo ŋatêgu

ar kê yowênd an, axo degênaw na.

³⁸ Ar šenene an, gë ekwêta ed xwêta ke el ko liyand,

barikan angêmêne aseŋ seŋ ke,

wêno axe nêngan na endexêm eŋ[☆].»

³⁹ Biyi cêŋ, axwêta xwêta kênêŋone Kaxanu ex pexaxên benjêw bendebi beŋ, ane gi exe na bër kênjo sebênd Kaxanu do eni nemi bën.

11

End ekwêta eŋ

¹ Ekwêta el ex, ema ed enim mêne Kaxanu ayêl dêŋ kêbo yêl bend kêne yarênde beŋ do mêne bebêr ane watênde na bën ahi dêŋ hik.

² Paŋ gë ekwêta el, reyaxên kêni osede oyekax or bêxarêk bër w̄a bax endexêm bën.

³ Paŋ gë ekwêta el, nang kêne bebêr kêne watêrande gër ngwên bën, Kaxanu nêcêtêguk gër bebêr bayik ane watênd ex na. ⁴ Gë ekwêta el, rixên baxo Abel šadaxa ir xêbên bax nêmêc gë ir ri baxo Kaŷe in. Gë ekwêta el, šotaxên ko osede or mêne ar šenene hi ko, ang reya ko Kaxanu dêŋ ga xana ko ocaŋaxa od Abel ok. Gë ekwêta el, ko yeyanênd Abel xali gêrêgako ado ga šês ko.

⁵ Gë ekwêta el, yexên ko Enok abêngw xali gër Kaxanu xarak axo cês ex na mocês. Enimin, đamana Kaxanu eŋo mêlaxên Oñêgw Omênêk reyaxên mêne Kaxanu anêngan baŋo nênganênd endexêm eŋ. ⁶ Ala ax kor na exo dind er kênjo nêngan Kaxanu in angêmêne aŋo kwêta ex na. Gayikwa ar kênjo sêkand Kaxanu an, afo exo ma mêne ahi dêŋ hi ko do mêne ašos kêbi šosênd bër kê šaland eno nang bën.

⁷ Gë ekwêta el, nangaxên baxo Nowe bebêr elod ala ax wat bana pere bën. Kaxanu wa sitin baŋo do mênj balêkênali ko xali ri ko Akuluŋ and fexaxên bani mênj gë ekun edexêm el. Nowe ga ri ko eŋo, nêpaxên bafi

☆ 10:30 10.30 Acariyakinêm 32.35

☆ 10:30 10.30 Acariyakinêm 32.36

☆ 10:38 10.38

Abakuk 2.3-4

bela bër hi bax angwën aŋo gër ebar ro bën. Ata në end ekwëta elo, šotaxën ko or šenene ol gër Kaxanu.

⁸ Gë ekwëta el, w̄axën baxo Abëraxam exo ye gër ebar ed beya baŋo Kaxanu ayël kënjo yël oxwën el, and w̄ac kënjo aŋ. Alama fo lama baxo fëña in nangërexe gër ed ko yend. ⁹ Gë ekwëta el, yexën baxo ang ar yeba fo, gër ebar ed beya baŋo Kaxanu. Do nangëde aliyer fo baxo lëgërand në baner. Mondako bani lëgërand Isak do gë Yakob bërändëwëra andexëm bën xarak bën bête erebat beya babi. ¹⁰ Gayikwa Abëraxam ašeni baxo šenind angol and gë bameŋ band gë edëda ekemax aŋ, angol and bay ko Kaxanu ang yëla ko aŋ.

¹¹ Bête gë ekwëta el, xoraxën baxo Sara exo cot acël ado ga xar baxo do hi baxo bête asoxari aboroxok. Anang nang baxo mène Kaxanu, mënŋ ar beya baŋo an, ar mokwëta exo. ¹² Mënŋ ex, në ala abat, ar xar bax xali xurik, šanëgu këni obaš or yëmbëk ang ował or gër orën ak, ang edfni ed gër bënŋa ir angwëngw ak. Do obaš olo, ala ax kor na efi pën.

¹³ Bela bëjo dëk, Kaxanu xwëta bano xali šës këni cotërexe bebër beya këbi bën. Barikan awat bani watënd beŋo xali këbi nëngandërand ado ga bayi bax caw. Areyara bani reyarand poyoma mène bën bëliyer do bër okucan fo hi këni gër ebar ro. ¹⁴ Enimin, eyeyan edebën elo këbo w̄asinënd mène bën ebar ed gër ed këni lëg bani šaland. ¹⁵ Kido axofi xofi babi ebar ed gër ed šanëgu këni el, ašot šot bani amëd and eni bakaxën aŋ. ¹⁶ Barikan edëg ed xurik ex këbën bani šaland, mène ngëŋ edëg ed gër orën el. Mënŋ ex, Kaxanu aŋo cëfënan ex na eno dend mène Kaxanu irebën exo gayikwa mënŋ xëñënan këbi angol.

¹⁷ Gë ekwëta el, hi baxo Abëraxam awelëk eŋo mecf asëñiŋw Isak do eŋo cadaxa and ri baŋo Kaxanu atëy aŋ. Asëñiŋw arexëm ar taŋ an hi bax eŋo cadaxa mondako, xarak Kaxanu anëka beya baŋo bebëranjëm. ¹⁸ Kaxanu ga fel baŋo wa: «Paß gë Isak këni šënar bërändëwëra andey bën*.» ¹⁹ Abëraxam axwëta xwëta baŋo Kaxanu mène axor xor ko eŋo kanin ala an ado exo cës. Ata Kaxanu në eŋo w̄ašaxën baŋo Abëraxam asëñiŋw: endey eŋo apënëtal ex.

²⁰ Isak, paß gë ekwëta el xaraxën baŋo Kaxanu bebër yap bax efi yël Yakob do gë Esawu ecan ecan bën. ²¹ Yakob, paß gë ekwëta el šalen babi mopoxi bosëñiŋw bor Yosef. Ga xemëna xën ko ošët orexëm ol, xaraxën baŋo Kaxanu damana exo kotixën. ²² Yosef, paß gë ekwëta el reyaxën baxo damana exo koti mène Bëyisërayel bën ašan këni šanëcf ebar ed Misëra el. Afel fel babi ang këni ri cf ošapar orexëm ak. ²³ Bëxarëk bër Moyis bën, paß gë ekwëta el šonaxën bano Moyis opacaŋ otas elod ga rëw këno. Awat wat bani mène itox ikëbëna xik hi baxo do ani yëda bana eni nËp end re baxo emun eŋ.

²⁴ Moyis bête, paß gë ekwëta el, fiëpaxën baxo and raf ko aŋ eno dend mène asëñiŋw ar abiŋw ar Farawoŋ hi ko. ²⁵ Er fecan baŋo eno dixërand andamat gë bër ex bulunda ir Kaxanu bën xarak axor xor baxo eŋo nëngandërand amëd fo gë bër kë rind beñëŋëna x bën. ²⁶ Napul ir gër ebar ed Misëra in mbanŋ xëbën bax, barikan Moyis fecan këŋo eno cus ang ebax eno cus Afexën ak gayik caw baxo watënd acosa and kë yowënd aŋ. ²⁷ Paß gë ekwëta el šanaxën baxo ebar ed Misëra

el yëdarëxe oxoŷ or emun ol gayik axemëna xemëna baxo ang ar këno watënd Kaxanu fo, mëŋ ar ex beŋ an. ²⁸ Bëte paß gë ekwëta el rinaxën babi Ofëna or Apexa ol bulunda ir Isërayel in ang fel baŋo Kaxanu ak. Do oŷat or oyel or řaŷ banëbi oŋ fel babi eni nëm gër owët or bëciw bëndebën këdi ko lil meleka ir këbi lawënd bëtox bëñanar in.

²⁹ Bëyisërayel bën, paß gë ekwëta el xegëtaxën bani Angwëngw Ambarax and řapër bax eni kucaxën ang gër ebar eñaŷek fo aŋ. Xarak and xacëra këbi Bëmisëra enëbi tëfa aŋ, men oŋ řakak do sëwëra këbi. ³⁰ Bëte paß gë ekwëta el yamëraxën bani řameŋ řand xecexën bani angol and Yeriko řaŋ, ga bëta këni řakey řaŋjongëřaki. ³¹ Raxab, asoxari aŷacaxik an paß gë ekwëta el řayik axo nemixën bana gë bërangoŷëra bën gayik ařon řon babi gë oyekax ocambenjar oki od Bëyisërayel od yow bax yir fo gër enang ed ebar edebën ok.

³² Bëte end fe řayik me deya? Amëd aŋ řayik ame cot na mun pelëraxën enimin end ředewoŋ eŋ, end Barak eŋ, end Samësoŋ eŋ, end Yefëte eŋ, end Dafid eŋ, end Samiyel eŋ do gë bend bëlawënel bëšëxe bër Kaxanu beŋ. ³³ Paß gë ekwëta el xoraxën banëbi bër gër owar ošëxe bën. End řenene eŋ řëf bani, ařot řot bani er řeya babi Kaxanu in, bëte ařëmin řëmin banëbi oĵëraŋ. ³⁴ Alomin lomin bani řongodux řotëm, afece fece babi ecës ed moŋař gë duxuma el. Ašëxwëra řëxwëra bani řarikan fak këni. Afanga fanga bani gër owër xali wãŷ këneři ocoroda odiyer ok. ³⁵ Bësoxari bër xwëta baŋo Kaxanu bën axana xana banëbi bërëbën bër xanik gër ecës bën. Do bër xwëta baŋo Kaxanu bërëmar, mbaŋ narëndëra banëbi xali gër ecës řari ani ma bana enëbi dacët eni cotaxën aniyã and xucak ex këbën aŋ, and këni xanid gër ecës aŋ. ³⁶ Bëjo bëte alëšëra banëbi lëšërand, ašëw banëbi řëwënd, afokëra banëbi fokërand, do afëra banëbi fërand. ³⁷ Bëjo bëte alaŷ banëbi lawënd mopëtëra gë oxaŷ, bëjo bëte ařař řař banëbi gë otagangũ do gë oduxuma. Bëjo bëte bër gë iciw këm hi bani, ayexëra fo bani yexërand do bani řudãnd řacud řand řanar řand opeŷ do gë řand obeci. Bën řoweŷ ani cot bana do řela bën arixëra banëbi rixërand, anarëndëra banëbi narëndërand. ³⁸ Do řela bëjo axuri xurik ang ye bani ak, ado bër gër ngwën ro bën abi řap bana eni diyãnd andamat gë bëjo! Řarikan ed ofadawe el, ed ošënd el bani yexërand do ebani lakirãnd gër okel do gër řatimba.

³⁹ Do end řela bëjo đek eŋ, osede oyekax reya këni ga xwëta baŋo Kaxanu, řari ani cot bana er řeya ko in. ⁴⁰ Enimin, Kaxanu řebër xurik ex këbën wëxëtan këbo. Mëŋ ex, ax řap bana eni řatënëdo ola or řaŷak ol biyi këm.

12

End ekapina ed gër ocopak eŋ

¹ Awa řiyi bëte, gayikako otede odãnjëm xeta këbo, tebëne bend këbo weđind ene yexëne anëngw lëngw beŋ do gë eñëŋënaŷ end këbo řërand aŷãnd eŋ. Ang bër kë xašërend xali gër eŋata fo, kemënane řiyi bëte gër ekwëta xali gër eŋata. ² Paßëneŋone din Yesu fo. Mëŋ nedëk ekwëta el gër owëkw oreři, bëte mëŋ fo kë rafënenđ xali ex paŷaya. Ga baxo yëland end onënga or ko řot eŋ, wãxën baxo eno đaw në kërëwa, ado ga řëfën bax ecës ed mondako el. Řarikan gërëgako, anëka xetënaŷ këno Kaxanu gër liw ir aňëpara and owun

orexëm. ³ Enimin, yëlayindën end Yesu enj, mëj ar bujak eni paber gê bëwendëran bër şus baño bën kedi kën sêkwëra do enjun cena. ⁴ Gër emer ed gê eñëjënax, wën an mer ex na pere xali ex car oşat oñ. ⁵ Axwëya nde xwëya kën ang bamun felërand en kemëna gër bënd Kaxanu ak, ang obaş orexëm fo mondako:

«Asëniwën, yëlarayind and ki wërëşëtënd Axwën an do kërëxi cenand na and ki rexërand anj.

⁶ Gayikwa Axwën an awërëşët këbi wërëşëtënd bër ñan këbi bën, aşew këbi şewënd bër ex obaş orexëm bën[☆].»

⁷ Awa wën, enjun wërëşëtaxën kën soroxënënd gayik ang obaş orexëm fo wëlaya këjun. Axarëk ar fe bayik año wërëşëtënd na itox indexëm in? ⁸ Bari angëmëne Kaxanu anjun wërëşëtënd na ang këbi wërëşëtënd dek obaş orexëm ak, awa wën an gi ex na enim obaş orexëm.

⁹ Gayikako ala kala gê faba ir baño wërëşëtërand do ir fëb këjo hi këne, awa aÿap ÿapëk enëjo pëbe nëmëc Kaxanu, mëj ar ex Faba ir bangoc an, ene cotaxëne aniyan anj. ¹⁰ Opaba odebi ok, awërëşët banëbo wërëşëtënd ang babi ÿapanënd ak në bakey fo. Barikan Kaxanu, ene betaxëne do ene cotaxëne ola owënëk ol ang mëj ak, këbo wërëşëtaxënënd. ¹¹ Dal ex mène aşamina ko şaminand ala an and këno wërëşëtënd anj, año nëngandërand na. Barikan and kë nëkana anj, aşot ko şotënd obetak ol do gê or şenene ol paş gê ewërëşët elo.

¹² Awa mëj ex, kangëtayin otaxan od sêkwërak ok do kemënin olëkëna or këjo rëgënënd oñ. ¹³ Bëte dıyayindën aniyan and şenene eni kemaxën gër ekwëta bër sitarak bën, bari këreni wëcënd na.

End bapela enj

¹⁴ Calayindën angwëlëra and gê bela dek anj do gê owënëk ol gayik angëmëne an cot ex na bejo, gabatak año wat na Axwën an. ¹⁵ Titinayin, ala kërëx dëcaya na oyekax or Kaxanu ol; ala kërëx pena na oxoÿ gër emëkw edexëm xali ex dëg do ex gi gê odëmbët gayik angëmëne mondako kën rind ata kë wonjo gër amara andewën do bëranjëm eni buyar. ¹⁶ Titinayin, këren wata na asëk alakirand fo in! Këren dind na ang ri baxo Esawu ak, mëj ar bax yepënënd bënd Kaxanu ga fan baxo oxarënak orexëm gê ecemar an. ¹⁷ Anang nang kën mène ga nëkanak, and ÿandi baño exo bëteli obetak anj, sëm afela fela baño. Ado ga baxo sesënd, er ri baxo in ax mënd bana exo nëngwët.

¹⁸ And sêka këno Kaxanu anj, an tëka bana er kën xor en dëkëra: ax gi bana angodux and xafa-xafa; ax gi bana ecamëdan, ax gi bana ongoc otëm. ¹⁹ Bëte an wël bana ofarix or kereloñ, an wël ex oniñ or Kaxanu ol ang wël bani Bëyisërayel akarëk ak xali re bani gwac baxët këni. ²⁰ Gayikwa owëkw oñ yëbu babi, and re ko Kaxanu: «Ar kë xwixëta yo etënd elo, ado ex gi emacar, pëtërayidëno gê oxaÿ xali exo cës[☆].» ²¹ Er bani watënd in, aÿigën ÿigën bax xali re ko Moyis: «Dek eme anjiÿ anj xali ke rëgënënd[☆]!»

²² Barikan wën etënd ed Siyon el, angol and Kaxanu anj, mëj ar gê aniyan an, sêka kën. Yerusalem ir yañ gër orën in, gër ed këni fedërënd ofëna omeleka ok owaxe owaxe, sêka kën. ²³ Asëka sêka

☆ 12:6 12.6 Andorenik 3.11-12 ☆ 12:20 12.20 Andocane 19.12-13 ☆ 12:21 12.21 Acariyakinëm 9.19

kên amara and obaş olêngw or Kaxanu aŋ, amara and bër yêgw kêbi Kaxanu yaŋ gër orên aŋ, mên ar ex axiti bela dek an, axiti ar benjêw bend bër şenene bër gë ola or faŋayak an. ²⁴ Asêka sêka këno Yesu, mên ar wâk ex car oşat orexëm ebo wunêtaxên an. Mondako hi ko aŋatelindêr ar eter ekaşax ed ri ko Kaxanu gë biyi el. Do oşat orexëm oŋo kē yeyanênd nēmec gë or Abel oŋ.

²⁵ Titinayin, kēren nêpênd na eno baxêt ar kēgun felêrand an. Enimin, angēmene Bēyisêrayel bër bax hêpênd eno baxêt Moyis, mên ar babi felêrand gër ebar bēn, ano cana bana Kaxanu gër kiti, kaş ex ngwa biyi. Anêŋo canaye na angēmene anêŋo baxêtênd ex na ar kēbo felêrand elod gër orên an. ²⁶ Akarêk aŋ, and kē wēli oniŋ or Kaxanu aŋ, ebar el arêg bax rēgênd. Barikan doro doro, Kaxanu abeya beya kēbo mondako: «Bête amat bayik, wēno dēŋ kē sēngêrêbêtêra, ax gi na ebar el fo, barikan gë orên ak dek*.» ²⁷ Eyeyan ed rek «Bête amat bayik» el kēbo wasinênd mēne bebêr ri ko Kaxanu do kē sēngêrêbêtand bēn, aşapêr kē şapêr ex bayixên bebêr ax kor na ex tēngêrêbêta bēn.

²⁸ Bête gayikako owun or ax tēngêrêbêtand na ol şot këne, calendêŋone Kaxanu ang kēŋo nēngan ak, gë ekwêta el do gë anjiŋ aŋ. ²⁹ Gayikwa Kaxanu mên ar xwên kēbo an, ahi hi ko bête ang xodux or kē bēlênênd fo*.

13

End aniyān and şenene eŋ

¹ Kemēnayin eŋun balêrênd andewên rewên aŋ, ang bër acêl amat fo. ² Kēren kwēyand na ekwêtaya ed bēliyer el gayik bērêmar mondako xwêtaya banēbi omeleka, nangêrêxe. ³ Kwitayindênēbi bandepêra baŋ nangêde gë bēn bar kên gër epêra fo. Kwitayindênēbi bër kēnēbi rixêrand bēn gayikako wên bête gë beman bend kē xor ex toro hi kên.

⁴ Eñêr el, gilex er fêb kēni bela dek, do angaw and bër gë aşan aŋ, ewênêk. Kaxanu axiti kêbi xiti bēyacaxik bēn do gë bër kē rind orekar bēn. ⁵ Bebêr kên rind gër aniyān andewên bēn, kēren dind na nē end aŋana and kodfi. Nēngandêrayindêlenjun gë er şot kên in gayikwa Kaxanu mên dēŋ are re ko:

«Din ami teb na do din ami ŋanêta na*.» ⁶ Mên ex, axor këne xore ene deye gë anjiŋ kēm:

«Axwên an ex ar ke rêcarand an;

ŋoweŋ ame yêdara na

gayikwa eñêŋenax end fe ngwa ko xor exe di ala?»

⁷ Kwitayindênēbi bër ex bēlêngw bērewên bēn, bër nangên kēgun eyeyan ed Kaxanu bēn. Calayin en nang ang bani liyand ak xali xwêtêk bakey bandebên baŋ. Têfêteliyindênēbi gër ekwêta edebên. ⁸ Ang hi baxo Yesu Kêrisêt ganêka ak, mondako fo hi ko doro, bête xali din ir din. ⁹ Ala kêreno teb na eŋun yifa gë osêyali or fitarêk gë or nang kên ol. Bon yek en kemēna gë oyekax or Kaxanu ol gër owêkw orewên. Bari kêrex gi na gë şapela band bebêr ŋapêk, ba bebêr ax ŋap ex na en yambênd gayik bër sêfêk beŋo bēn ofêcak ani cotaxēne ex na.

¹⁰ Bêşadaxan bër gër aner and cale and Bêşewif bën abi ñap ex na eyamb ed er kêne şadaxande biyi gër angêb andebi in. ¹¹ Enimin, ŷas er oŵacar or banêbi ñaşënd enj, nacêt edêg el bani bënêlênêxënd. Oşat oñ fo baxo wêland aşadaxan alêngw an lêf «Gër ed wênêk nêmc» enjo karaxên Kaxanu eteban ed beñênax el. ¹² Mên ex, Yesu bête nacêt angol añ narëndëra bano xali law keno, efi mênênaxên bulunda in gë oşat orexêm oñ. ¹³ Awa biyi bête, canêne edêg el, ene yexêne gër ndexêm do buñane enêbo cus ang şus bano mên ak. ¹⁴ Gayikwa gër ebar ro, biyi ane cot exe na angol and bayi lañ añ. Barikan aşala kêne şalande and kê yowënd añ. ¹⁵ Awa paş gë Yesu, yêlênêñone Kaxanu gë etêl kêmc, şadaxa ir ojekan in, mêne ngên gë etêy edebi el, yasëndêne poyoma oŵac orexêm ol. ¹⁶ Kêren kwéyand na edi ed benjekax el do gë edëcar el gayikwa beño ocadaxa od kêno nênganënd Kaxanu ex.

¹⁷ Baxêtindên er kênun felënd bëlêngw bërêwên in, mayindên en di er kênun felënd in. Enimin, bën ex bër kê nêkonand benjêw bendewên bën do Kaxanu aŵêka kêbi wêkax ba mondake bani rind enjo. Diyindêlexêni gë onênga fo andiyen año, kêreni nŵëcarënd na gayik angêmêne mondako ex, wên ofëcak an cot na. ¹⁸ Calenindênêbo biyi, mokwêta xwêta kêmi mêne onden onjekax fo şot kêmi do nand ex yo, aŷandi ŷandi kêbo mi diyand şenene, ang ex yo. ¹⁹ Ga re kême, kemênayin ene karanënd Kaxanu exe yêlêli fêña ir kême bakaxênêli aŷand fên gër ndewên in.

Bendey bepelatar beñ

²⁰ Kaxanu, mên ar kê yêlënd obetak an, axanin xanin kêno gër ecês Yesu, Axwên arebi an, exo gixên axadac asêm paş gë oşat orexêm or rinaxên kêbo eter ed din ir din oñ. ²¹ Bête Kaxanu yêlêlênun ojaŵ od en koraxênënd dek er yek gër oñandi odexêm in. Do er ñan ko in, dilexo gër ola orebi, paş gë Yesu Kêrisêt, mên ar xwênêk enjaran din ir din an! Amen!

Ofelar ol

²² Bêmaŷe, axara xara kêmun: buñayin en baxêt eyeyan ed kêñun xemên elo gër ekwêta edewên. Ado er ŷêgwênêli kêmun ijo, ax cak ex na. ²³ Dek ŷandi ke en nang mêne imaŷe indebi in Timote, anêka sebêtêli kêno, axo bo ex na gër epëra. Angêmêne atan ñatêgu ko ro, gë wêno kêmi sêfêrêli ene watêrêxêye. ²⁴ Cêmayinêbi bëlêngw bërêwên bën do gë dek bër ex bulunda ir Kaxanu bën. Bêmaŷe bënd ro gër Itali bên aşêma kênun şemand. ²⁵ Awa Kaxanu yêlêlênun oyekax orexêm ol wên dek!

Kayëta ir Şak in Lilaya in

Akayëta aŋo Şak, asëfan abat ar Axwën Yesu, yëgwën babi bërëwak bën, dek ang şapërëra këni ed ex Owun or Bërom ak. Paß gë akayëta ano sëyali këbi end ekwëta do gë end bandixa eŋ. Mëŋ yëgwaxën ko mëne: ax gi ex na mocus axayëanaxik an do eyo ŋan ar gë napul an fo. Bëte ayëgw ko mëne ar balëkënalind cale an, kađacëlexo aniw andexëm aŋ, mëne ngëŋ tebëlexo asëk ayeyandërand fo in. Bëte kërëxo dafënarand na. Do angëmëne ar şotërak hi ko, diyindëlexo benjekax gë napul irexëm in.

Er ex gër akayëta in:

End orenik do gë oŋandi oŋëŋenax eŋ: 1.1-27.

End epëb ed bela el, ekwëta el, do gë bandixa eŋ: 2.1-26.

End ekamën ed eyeyan el do orenik or yaŋ eŋ: 3.1-18.

End ekwëyëta ed ndafënan do gë odenar eŋ: 4.1-12.

End bër gë napul eŋ: 4.13-5.6.

End ebuŋan do gë cale eŋ: 5.7-20.

Ecëmar el

¹ Wëno Şak, ariyenin ar Kaxanu do gë Axwën Yesu Kërisët an, këŋun yëgwënëlinde wën bandëwëra Epëxw gë baki band bulunda ir Kaxanu band yëcarëk baŋ. Aşëma këmun şëmand!

End ekwëta do gë orenik eŋ

² Bëmaŋe bëndam, nëngandërayindëleŋun mbaŋ në end batëy bandanjëm band këŋun ŋatënëgund eŋ. ³ Nangin mëne mondako këni sëyand ebuŋa el angëmëne ekwëta edewën el ga xemëk bayik gër atëy. ⁴ Xarak, ebuŋa el afo ex ŋata andiyen andexëm aŋ en gixën bër gë ola or faŋayak, bër şenene gër ex yo, do yoweŋ an can na. ⁵ Angëmëne ang hi, abat exo can orenik ol, karaleŋo Kaxanu, mëŋ ar këŋo yëlënd ayël fo ar ex yo, xarak aŋo dexëra ex na; do ayël dëŋ këŋo yël. ⁶ Barikan karaleŋo de gë ekwëta, gë oŋëpëgënan këni gayik ar kë xarand gë oŋëpëgënan an, ang men ond angwëngw ond kë şangëniend do kë xaniniend ekoc fo hi ko. ⁷ Ala arako rako an kërëxo yëlënd na yëŋ ko şot na gër Axwën: ⁸ ar kë sëkwanëniend exo tana anjëlän amat fo hi ko, ar kalay-kalay gër dek bandixa bandexëm hi ko.

End axayëanaxik do gë ar gë napul eŋ

⁹ Imaŋe ikëreceŋ ind xayënek in, nëngandërayindëleŋo gayik Kaxanu këŋo yëlënd or gapak ol. ¹⁰ Barikan imaŋe ind ex gë napul in nëngandërayindëleŋo gayikako në end Kaxanu ko banaxëniend ga nang ko mëne axuca ko xuca ang opëtëfët od ondës fo. ¹¹ Ax gi ex na nde and kë fën eŋan aŋ, oyat oyëkax ok aŋayën kë ŋayëniend ondës oŋ, opëtëfët ok ex binira do oye orexëm ol ex biw? Ata mondako fo ex end ar gë napul eŋ, abiw ko biw gër bandixa bandexëm.

End banaŋëta eŋ

¹² Nëngandëralindëlejo ar kë buñand gër atëy an! Enimin, ar buñak gër atëy añ, Kaxanu afupa këjo fupand gë ekamote ed angora el, mëne ngëñ aniyand and din ir din and bëya ko ayël këbi yël bër ñan këjo añ. ¹³ Ala ar këjo nanjëtand an, kërexo dend na: «Kaxanu ke nanjëtënd!» Gayikwa eñëñëxax gematak ax kor na eño nanjët Kaxanu. Bëte mëñ dëñ ala gabatak año nanjëtënd na. ¹⁴ Barikan ala kala gë andexëm ko nanjëtayand, and ko yëlaya gër er ýandi këjo, do gër er ýetëyet këjo añ. ¹⁵ And ko sëf ala oñandi oñëñëxax añ, oñandi oko kë rëwënd eñëñëxax eñ, do eñëñëxax eñ and kë fanëta añ ex mëlaw ecës el.

¹⁶ Wën bëmaýe bënd ke balënd mbanj bëño, këren yifayand na: ¹⁷ oyël oxëbënëxaxik, gë oyël oyekax or ex yo, yañ gër Faba ir bangoben kë xaniwënd. Mëñ axo nëngwëtand na, axo d'obënd na. ¹⁸ Gayikako Kaxanu, mëñ dëñ faýëk gër emëkw edexëm ex gi mondako, gë eyeyan ed dal el rëw këbo, ene gixëne bëýanar gër dek beßer nëcëtëgu ko do xwën ko bën.

End ebaxët ed eyeyan ed Kaxanu eñ

¹⁹ Wën bëmaýe bënd ke balënd mbanj bëño, nangin mëne ala kala gilexo ar ýandëk ebaxët, ar legëk eyeyan, ar ax koýënd na aýand. ²⁰ Gayikwa oxoý or ala ol ax dind na er ex šenene gër Kaxanu in. ²¹ Bëte, ga kën xwëýëtand ako emuyaraxik end ex yo, do eñëñëxax end ex yo, kwëtayayin gë onden onjekax eyeyan ed Kaxanu, ed lëgëk gër owëkw orewën el, eyeyan ed xorëk eñun pexën el.

²² Këren yifayand na gë andewën, diyindën ari dëñ ang kë rend eyeyan ed Kaxanu ak, këren baxëtënd na abaxët fo. ²³ Enimin, angëmëne ala exo baxëtënd Eyeyan ed Kaxanu el do axo diyand na ang kë rend ak, er hi ko ang ar kë nëkonënd dëxas irexëm in në anangoye fo do ko watayand ang hi ko ak. ²⁴ Barikan and ko nëkonaya añ, atañ exo kwëya ang hi ko ak, and ko ye añ. ²⁵ Barikan ar kë yëkwand gër acariya and šenene an, acariya and kë yëlënd orëyaya añ, abalëkënalali ko balëkënalind er ko watënd in. Ari ko rind ang kë rend ak, axo baxëtënd na abaxët fo do kwël exo kwëya. Ata ala ajo anëngandëra kë ýana eño nëngandërand gër dek beßer ko rind.

²⁶ Angëmëne ala exo yëland mëne ašalek hi ko xarak asëk ayeyandërand fo wër këjo, mëñ dëñ kë yifayand. Ata cale indexëm iño ofëcak këm ex. ²⁷ Cale imënëk in, ind ex dal gër lëngw Faba Kaxanu in ex: edacët ed gër ocëmu bëtox bëndëkak, gë bësoxari bësebëta sebëta el do gë ekwëýëta ed dek fetëmbak bend gër ngwën el.

2

End epëb do gë eyaf ed bela eñ

¹ Bëmaýe bëndam, epitëndër ed bela ax gi ex na gër ekwëta ed xwëta këno Yesu Kërisët, mëñ ar ex Axwën ar gë enjaran an. ² Gako bela bëxi eni d'ilëli gër amara andewën: aýanar an exo d'ë naw anëna and kañe, do exo cudaw banjëm banjekax; axinëm an exo gi axaýëxaxik, do exo cudaw mëñ bëte banjëm bamuyaraxik. ³ Ata wën eñun bal nëmëc end ar gë banjëm banjekax eñ do eno pel: «Wëj yow ey ñëpa ro gër ed këni ýëpand bër gapak!» Barikan eno pel

axaÿëanaxik an: «Wěj cëŋ yel ey kwëşax fën!» ba «Ñëpal gër ebar ro, gër ed këme wëñërand ro!» ⁴ Ax gi ex na nde epitëndër ed bela el ex mondako? Do ax gi ex na nde bënd bësëmbak hi kën?

⁵ Wën bëmaÿe bënd ke balënd mbaŋ bëŋo, awël nde: Ax gi ex na nde Kaxanu yata këbi bër ex bëxaÿëanaxik ogës od bela bër gër ngwën ro bën? Ax gi ex na nde mënŋ yata këbi eni cotaxën mbaŋ ekwëta el? Ax gi ex na nde mënŋ yata këbi eni gixën şëf gër owun or beya këbi bër ñan këŋo ol? ⁶ Barikan wën, aşëfënin këno şëfëninënd axaÿëanaxik an! Ax gi ex na nde bër gë napul bën këŋun rixërand? Ax gi ex na nde bën këŋun wëland gër kiti? ⁷ Ax gi ex na nde bën ex bër kē renand oŵac oyekax or yël kēnun Kaxanu ol?

⁸ Enimin, şenene kën rind angëmëne aşëf şëf kën er kē rend acariya and Emun in gër Oñëgw Omënëk: «Balindëlexi end aşandax eŋ ang ki balënd end gaf irey ak*.» ⁹ Barikan angëmëne pit pit kënëbi fëbënd bela bën, awën kën wënënd do acariya aŋ anëka sëra këŋun ga lif kën ako. ¹⁰ Enimin ar kē sëfënd dek er rek acariya in, barikan exo dif apela amat, anëka lif ko dek acariya aŋ. Ar kē lif apela amat xarak aye şëf ko dek bacëxen baŋ, acariya aŋ anëp këŋo nëp gayik dek bapela baŋ lif ko. ¹¹ Gayikwa ar rek: «Ax gi ex na monaŵ ala». Awa angëmëne wěj ay di ex na orekar ol barikan eyo dāŵ ala, anëka wëndëra këy paş acariya aŋ. ¹² Awa mënŋ ex, yeyandërayindën do diyindën beÿ bën ang bela bër kënëbi xiti gë acariya and kē yëlënd orëyaya fo ol. ¹³ Gayikwa ar kē xitind gë axaÿënan këm an, Kaxanu gë axaÿënan këm këŋo xiti mënŋ bête. Barikan axaÿënan in wëñak kiti in.

End ekwëta eŋ

¹⁴ Bëmaÿe, inewa këŋo fëca ar kē rend mëne aşot şot ko ekwëta an xarak ekwëta elo ax gi ex na gë bandixa? Afexën nde këŋo fexën ekwëta elo? ¹⁵ Angëmëne imaÿe in, hi ko itoşan, hi ko itoxari, exo can banjëm band ko şuda, ba exo can er ko yamb key yo key in, ¹⁶ do abat ang hi kën ak eŋo pel: «Awa gwëre, yeyin gë emëkw eyemax! Ayem kē yemënd de, cudarayin do yambërayin xali en med!» Gayikako mënŋ dëŋ aŋo yël ex na er ŷapëk in, ofëcak nde ex na? ¹⁷ Ata mondako fo ex de end ekwëta eŋ: ekwëta ecësëk ex angëmëne ar şotëk an ŷoweÿ axo dixënënd na.

¹⁸ Barikan bamat ala kē re na: «Wěj ekwëta el şot këy do wëno bandixa baŋ. Masinële ekwëta edey ed gë bandixa këm el, ata wëno gë bandixa bandam baŋ këmi wăsin ekwëta el.» ¹⁹ Ax gi ex na nde aŵa ŵa këy mëne Kaxanu ibat fo ex? Awa aye yek: bëyël bën bête aŵa ŵa këni eŋo do këbi rëgëndërand. ²⁰ ŷandi ki nde ey nang wěj ar gë onden okafëxax ajo mëne ekwëta ed ar ax dind na bandixa banjekax el gë ofëcak këm ex? Axi ñandi ex na nde ey nang? ²¹ Ay nang ex na nde mëne Abëraxam, axarëk arebi an dëŋ, nē end er ri baxo in hixën ko ar şenene gër ogës od Kaxanu? Ga wëd baŋo aşëñiŵ Isak eŋo cađaxa gër angëb. ²² Wat kën mëne ekwëta el do gë bandixa baŋ andamat bax riyenind ex paŷayaxën ekwëta el. ²³ Mondako ñata bax Oñëgw Omënëk od rek: «Abëraxam, ga xwëta baŋo Kaxanu hixën ko ar şenene gër ogës odexëm*.» Do nē eŋo këno wăcaxënënd lawo ir

Kaxanu. ²⁴ Watin mëne në end bandixa band ri ko, ko hixënënd ala an ar šenene gër ogës od Kaxanu, ax gi ex na gë ekwëta el fo. ²⁵ Bëte asoxari ar hi bax aŷacaxik ar bano wacënd Raxab an, ahi hi baxo ar šenene gër ogës od Kaxanu në end bandixa band ri baxo. Ga xaca babi wa bërolaŷwën Bëyisërayel bën do fel babi eni maŷi fëña iŷëxe. ²⁶ Angëmëne eman end ala eŷ, onjën këm ex, ecësëk ex. Andamat ex end ekwëta eŷ, angëmëne gë bandixa këm ex, ecësëk ex.

3

End aniŷ eŷ

¹ Bëmaŷe bëndam, këren gi na fa đek bësëyali fo. Nangin mëne kiti ind biyi bësëyali iŷ gë pit fo kë yëka. ² Biyi đek alif këne lifënde bandanjëm. Angëmëne ala ex na ar bayik ax đifënd na gër eyeyan, anëka faŷaya ko gër or šenene. Axor ko xorënd exo mëlaya đek eman endexëm eŷ. ³ Angëmëne ayapën kënëbe yapënënde dun opanac ok eni maxënënd eni di er ŷandi këbo in, gë beman bendebën ak kënëbe lasënde. ⁴ Bëte awat nde wat kën okuluŷ ok: ado ga rafëk yo, ado ga kë fimërand bongoc botëm fo, gë amërëŷaya atil kë xasënd gand ed këŷo ŷandi ahëreli an. ⁵ Andamat ex end aniŷ eŷ: ado ga hik esil gër eman, barikan bebësëm kë soŷanand. Bëte watin mëne ingodux itil kë ŷorënd akwët atëm! ⁶ Xarak aniŷ aŷ ex bëte xodux ex, ngwën ind betëmbak ex. Aniŷ aŷ wal ir eman ex, barikan abuyarën kë buyarënënd đek eman eŷ, do aŷor kë ŷorënd ola ol gë xodux or kiti ol. ⁷ Oŷacar or ex yo, hi këni or xadfa-xadfa, hi këni or gër men, hi këni bacël, ala an axor xor ko ebi nambin, do ari đëŷ ri ko mondako. ⁸ Bari aniŷ aŷ, ala ax kor na ex nambin: eñigënaxik end ala ax korënd na ex; yer ongwëc ond kë lawënd fo ex. ⁹ Gë aniŷ aŷ kënëŷo ŷalende ar hik Axwën arebi do Faba irebi an. Bëte gë aniŷ aŷ fo kënëbe xarende bela bër ri këbi Kaxanu gër eñaŷ endexëm bën. ¹⁰ Në etëŷ ebat kë ŷanëgund obetak ol do gë ekare el. Awa bëmaŷe, ax ñap ex na ex gi mondako. ¹¹ Në añësa amat nde kë ŷanëgund men onëngax oŷ do gë men ombax oŷ? ¹² Bëmaŷe, andan aŷ ax dëwënd na oyarëka; atëx and reŷeŷ aŷ ax dëwënd na ondan. Gër añësa and men ond gë ongal ax canëgund na men onëngax.

End orenik eŷ

¹³ Noŷo renik, do noŷo ex ar gë onden an, mërëxand irewën? Awa ala ajo necëtindëlexo bandixa banjekax bandexëm baŷ gër ola or šenene orexëm, gë obëngw or onden do gë orenik. ¹⁴ Barikan angëmëne gër oŷëkw orewën xëñëk wayët oyakëraxi, gë oxoŷ, ba gë ebal ed gaf irewën fo el, këren dafënarand na. Gayikwa angëmëne mondako ex, end đal eŷ kën ŷonënd në enëgwëŷ en. ¹⁵ Orenik olo ax gi ex na or xaniwëk yaŷ gër orën: orenik or gër ebar ro fo ex, or ala fo ex, or ŷabucara ex. ¹⁶ Enimin, gër ed ex oyakëraxi do gë ebañër, na fo kë hind bëte bënd ŷode-ŷode beŷ, do gë etëmbak end ex yo. ¹⁷ Barikan orenik or xaniwëk yaŷ gër orën ol er ex gë oŷënëk, gë aketëxeta, gë angwëlëra, gë onden, gë axaŷënan isëm, gë benjekax, gë epitëndër këm, gë orenik or đal, do gë eñëŷenax end ŷonayak këm. ¹⁸ Xarak, bër šenene bën kë nedënd aketëxeta aŷ gë ola or bëraketëxeta bën.

4

End oxalay-kalay ej

¹ Feye wa kë xaniwënd batakëra baŋ do gë oxeyër oŋ mërëxand irewën? Ax gi ex na nde bebër ñan kën bën kë xaxërënd ðek eman endewën ej? ² Er ñan kën in, an cotënd na, ata en ðëb gë oyakëraxi ol, eno ðaw̄ ala; barikan yoweÿ an cotënd na. Ata en baš oxeyër oŋ do gë batakëra baŋ, bari yoweÿ an cotënd na gayik ano karand na Kaxanu. ³ Ado eno kara, aŋun yakalind na gayik ang kën xarand ak, ax ye ex na. En dixënënd bebër ñan kën këno xarand. ⁴ Ata wën ang bër rind orekar fo hi kën! An nang ex na nde ar ñanëk ngwën an, Kaxanu ašus këŋo šusënd? Awa ar fayëk gër emëkw edexëm exo gi aňan ar ngwën an, awa arangoÿëra and Kaxanu hi ko. ⁵ Ako nde yëla kën are fo kë rend Oňëgw Omënëk ok: «Kaxanu aňan ñan këŋo, xali këŋo yakëraxind angoc and yël këbo aŋ exo ðëg gër ola orebi aŋ.» ⁶ Barikan oyekax or yël këbo ol rafëk nëmëc, ang kë rend bëte Oňëgw Omënëk ak:

«Kaxanu aŵereli këbi wërelind bër kë rafënarand bën, barikan oyekax orexëm ol këbi yëlënd bër kë banand bën*.»

⁷ Awa mayindën aŵa end Kaxanu ej; ñëpindën end šabucara ej, ata këŋun hër caw. ⁸ Tëkayino Kaxanu ata këŋun sëka mëŋ bëte. Wën bëwendëran bëjo, mënënin otaxan odewën ok, do wunëtin owëkw orewën oŋ, wën bër gë benjëw̄ bend kalay-kalay bëjo! ⁹ Nangin mëne and xaÿën kën ðëŋ ex, denitayindën, tesindën! Olëš orewën ol nëngwëtal ex otes, do onënga orewën ol nëngwëtal ex ecamina! ¹⁰ Banayin gër lëngw ir Axwën, ata këŋun fela yaŋ.

End odenar ej

¹¹ Bëmaÿe, ax gi ex na mondenar andewën rewën aŋ. Ar këŋo renand, ba këŋo nëpënd imaÿe indexëm an, anëka ko renand acariya aŋ, do axiti ar acariya hi ko. Angëmëne axiti këy xitind acariya aŋ, axiti hi këy, ay bo ex na afëb ar acariya. ¹² Gayikwa abat fo ex anëcët ar acariya an, do mëŋ fo ex axiti an. Mëŋ gaŋat xorëk eŋo pexën ala an do eŋo nemin. Barikan wëj noÿo ngwa hi këy ga këyo xitind ako, ašandax?

End ndafënan ej

¹³ Awa gërëgako baxëtine, wën bër kë rend: «Doro ba ecan gër angol aŋo këne yeye, yer iniy iŋ këne yëpaxëye fën. Ari këne yana ene dinde bebër këne šotëraxëne napul, do mbaŋ këne šotëraye.» ¹⁴ Er këŋun hi ecan ecan in, an nang ex na? Enimin, er hi kën ang okëbina od kë šanayand, do kë nëkand tëkër fo ex capëraxën. ¹⁵ Ecëñëxët er don rend: «Angëmëne Axwën an aŵa ŵa ko, aliya këne liyaye, do eŋo gë eŋo këne ride.» ¹⁶ Barikan gërëgako, ga kën sošanarand mëne bebësëm kën ri, arafënara fo kën rafënarand. Xarak, etošanara end mondako el ax ye ex na gë tëkër ak. ¹⁷ Awa ala an aŵëndëra ko wëndërand angëmëne exo nang anang edi ed enjekax el do axo dind na.

5

End bapela band bër gë napul ej

¹ Awa gërëgako, baxëtine wën bër gë napul bën! Tesin, keÿin mokeÿ gayik betëm kënun wëcan! ² Napul irewën in iwërëk ex, oyame ÿamak banjëm bandewën ban. ³ Kaŋe in do gë kodî irewën in ayaner yanerëk. Ata ayaner ijo kè hi osede or kënun lëxw gër kiti ol, do añas kè ÿana ex ŋasënd beman bendewën beŋ ang xodux fo. Yama gër bakey bapelatar baŋo nde şala kën en gi gë napul isëm! ⁴ Acosa and bër riyenik gër ocënga odewën do yambara kënëbi aŋ, kënun lëxwend mokeÿ. Do otes od bër kè xanand beneda bendewën ok fiatëk xali gër banëf band Axwën, mën ar xorëk beÿ dek an. ⁵ Aliya liya kën gër ebar gë ecotëra ed napul, do gë bebër kënun xëbënanënd el. Abët bët kën ang oŵacar or eŋaş fo. ⁶ Wën anëp nöp këno ar şenene an, alaw law këno, xarak mën abaxo ñëp na endewën eŋ.

End ebuŋan eŋ

⁷ Awa bëmaÿe, buŋayin xali yatir ko bakaw Axwën. Aŋan an ašeni ko şenind ebar el xali ex cënan beneda bend ko liyaxënënd beŋ. Abuŋa ko buŋand elod gë ecaşa ebeja xali gë ekol, exo kanaraxën beneda tégët beŋ do gë bendundu. ⁸ Wën bête buŋayindën, kapinayindën gër oŵëkw orewën gayikwa akey and ko bakaw Axwën aŋ dam ex. ⁹ Bëmaÿe, këren dëxwërënd na këdi kënun xiti Kaxanu. Axiti an cëŋ, gër ebët xwëşa ko de. ¹⁰ Bëmaÿe, end toro eŋ do gë end ebuŋan eŋ, tefëtelinëbi bëlaŵënel bër lawëndëraw babi Axwën bën. ¹¹ Are këne rende mëne bër buŋa bax bën abeta beta këni. Awël wël kën ang buŋa baxo Yob ak, bête anang nang kën ang fiata baxo aniyan and yël baŋo Axwën ak. Gayikwa Axwën an gë axaÿenan hi ko, do monënga nënga ko*. ¹² Bëmaÿe, ax gi ex na dëŋ monjaşaran, hik orën ol, hik ebar el, hik er ex yo. Deyindën tunj: «Iyo» angëmëne iyo ex eyakal do deyindën «Ali» angëmëne ali ex eyakal këdi kën hi bër kiti.

¹³ Ala ar kè sorond mërëxand irewën an, calelexo. Ar gë onënga an, ñerëwëralexo ojekan od cale. ¹⁴ Ar şëxwërak an, macëlebi bëlëngw bër Amara bën. Do bën calenëleno sam eno nëm ogu gër oŵac or Axwën. ¹⁵ Cale ind gë ekwëta in afakën këŋo fakën ašëxwëra an, do Axwën an eŋo kanin. Angëmëne awendëra wëndëra ko, aseban këŋo seban. ¹⁶ Awa putindën beñëŋenax beŋ andewën rewën aŋ, do en calendërend, en pakaxën. Cale ind ar şenene in mbaŋ fangak. ¹⁷ Eli, ala ebaxo ang biyi ak. Barikan aşale şale baxo kërëx tëb na, do ax tëb bana gër ebar xali xucak bëniy bëtas gë opacaŵ ocongibat. ¹⁸ Bête ga şale ko gaşëxe, orën ol sëbëk, do ebar el şënanëk beneda beŋ.

¹⁹ Bëmaÿe bëndam, angëmëne ala exo nambëra xali exo ŋaŵëta d'al in, do abat mërëxand irewën eŋo bakaliw, ²⁰ nangëlexo mëne ar këŋo wërëşët awendëran gër fëña ir nambëra ko an, aracët ko racët aniyan andexëm aŋ gër ecës, do beñëŋenax bendanjëm ko laß.

Kayëta iñanar Piyer in Lilaya in

Akayëta año ro Piyer ÿëgwën babi okëreceñ od şapër bax gër Owun or Rom ok. Arixëra banëbi rixërand do bani sorond mbañ gayik awa wa këni end Yesu Kërisët eñ. Piyer ga wël baxo end toro indefën eñ, xwitanaxën babi mëne Kaxanu mbañ ye ko do aÿap ÿapëk eni bayi ga xwëta këno. Afel fel babi bëte Kaxanu sana këbi eni gi bulunda ir bër fexën këbi Kërisët. Are re baxo bëte eni kemëna eni gi bela bër këño riyeninënd Kërisët, gayikako Angoc and Kaxanu añ gër ola orebën hi ko. Er ex gër akayëta in:

Ecëmar el: 1.1, 2.

End eyar ed apexa el, do gë owënëk eñ: 1.3–2.3.

End bulunda ir Kaxanu, end olëngw do gë ebuñan ed gër toro eñ: 2.4-25.

End eñër do gë ebalër gër aminëmëra eñ: 3.1-22.

End toro ir ang Yesu Kërisët eñ do gë end oyekax eñ: 4.1-19.

Epëb ed bëlëngw bër gër amara el do gë eperëna el: 5.1-11.

Epelar el do gë ekaran ed benjekax el: 5.12-14.

Ecëmar el

¹ Wëno Piyer, parëxanda ir Yesu Kërisët in këñun ÿëgwënëlinde wën bër sana këñun do şapër kën gër owar or Poñ, gë Galasi, gë Kapados, gë Asi do gë Bitini bën. ² Faba Kaxanu kë nangënd beÿ bën dek damana ex gixën. Gë enang elo yata këñun gë epit ed fit këñun gë Angoc andexëm el, en tëfaxënënd endexëm eñ do eñun wunëtaxën gë oşat or Yesu Kërisët oñ. Awa cënarëlex de oyekax ol do gë obetak ol gër ola orewën!

End eyar ed apexa eñ

³ Cëkwanëñone Kaxanu, Sëm ir Axwën arebi, Yesu Kërisët. Gë axaÿënan isëm irexëm in rëw këbo gaşëxe paß gë ekani ed Yesu Kërisët gër ecës el ene cotaxëne eyar ed gë aniyani el. ⁴ Mondako ri ko ene cotaxëne er din ax cësënd na in, er beya këbo in, er din ax buyarënd na in, er din ax nëngwëta na in. Kaxanu ejo fenin këñun yañ gër orën. ⁵ Wën këñun nëkonand gë panga ind Kaxanu in, gë ekwëta ed xwëta këño el en cotaxën apexa and kë şanayaw gër bakey bapelatar añ.

⁶ Ata wën mbañ këñun nëngandërand ado ga ÿapëk en caminara imëd në end batëy bandanjëm band hi këñun gërëgako bañ. ⁷ Batëy baño kë wasinënd oxëbën or ekwëta edewën ol. Mëñ xëbënëk nëmëc kañe ir wënënek xodux do kë nemind fo. Ado ga hi bañun batëy baño, mondako bax ex gi eñata ed ekwëta edewën el gë ecëkw, gë enjaran, do gë epëb, and ko şanayaw Yesu Kërisët añ. ⁸ Wën añan ñan këno, ado bayi elod ano wat ex na. Gërëgako dëñ axwëta xwëta këno ado bayi ano watënd na, do aşot şot kën onënga or gë enjaran, or ala dëñ ax kor na exo tëfët. ⁹ Aşot şot kën apexa and enjëw, and ex acosa and ekwëta edewën añ.

¹⁰ Ata apexa año bani şaland gë obal osëm eni nang bëlawënel bër bax reyarand end oyekax or fenin këñun Kaxanu eñ. ¹¹ Mokemëna

bani xemënanđ eni nang nand feye do bend fe fënëta ko Angoc and Kërisët and ebax gër ola orebën aņ. Yama Angoc aņo ga babi nangënenđ nde gana-gana fo toro ind Kërisët inđ do enjaran end ebax exo cot eņ and ko fis aņ. ¹² Kaxanu anangën nangën babi mëne wën xwënëk eyeyan ed lawënëgu babi eni deyara el, ax gi bana ed fab babi bën bëlawënel. Bëfemëra bër Atëfëtan bën awëlaw fo wëlaw bani bebër kënun sëfëtanënd gërëgako gë panga ind Angoc Amënek and xaniwëk gër orën inđ. Gër beņo këbi xacërand eni yëkwa omeleka ak ga ŷandi këbi eni nangëdo.

End owënëk eņ

¹³ Awa yëlarayindën aye, giyin gë anjus, kwëtin dek eyar edewën el gër oyekax or këņun wëlanëgu Yesu Kërisët and ko şanayaw aņ. ¹⁴ Ang obaş or këņo baxëtënenđ fo, këreņun balënd na end oņandi od şot ban gër onangërarëxe orewën eņ. ¹⁵ Barikan ang wën ko ar sana këņun ak, wën bëte mënin mondako fo gër bend kën rind yo. ¹⁶ Gayikako aŷëgw ŷëgw këni: «Bëwënëk kën hi gayik wëno awënëk hi këme*»

¹⁷ Do angëmëne axëla këno xëland Kaxanu ang Sorix irewën fo, xarak mëņ këbi xitind bela bën gë epitëndër këm, ala kala gë bebër ri ko bën, diyayindën gë anjiŷ and Kaxanu nand hi kën gër yeġa na. ¹⁸ Enimin, anang nang kën mëne Kaxanu aņun dacët ex na gë bebër kë nemind: gë kodı ba gë kaņe. Gër ola or gë ofëcak këm, or rëwëli kënun bëxarëk bërewën racët këņun. ¹⁹ Barikan gë oşat oxëbënaxik or Kërisët or racët këņun oņ, oşat or şarëk ang or ifeŷ iwënëk do ibëngwëk, and şadaxa këno fo oņ. ²⁰ Mëņ ex ar sana këņo Kaxanu gana-gana fo, đamana exo dixën ngwën an. Do mëņ şanayaw ko gër bakey şapelatar ŷaņo në endewën na, ²¹ wën bër xwëta këno Kaxanu paġ gë mëņ bën. Kaxanu xanin këņo gër ecës do yël këņo enjaran eņ. Mondako bax, ex gixën ekwëta edewën el do gë eyar edewën el gër Kaxanu.

²² Gayikako awënënaya wënaya kën ga wă kën đal in, en co-taxën aminëmëra and gë eņëņëxax end şonayak këm aņ. Awa balërinđëleņun mbaņ andewën rewën aņ, gë anjëlan ak dek do gë emëkw epeşax. ²³ Enimin, bër rëw këbi Kaxanu gaşëxe hi kën, xarak ax gi ex na đe gë enedă end kë şësënd, bari gë enedă end ax cësënd na, gë eyeyan ed din ir din ed gë aniyan and Kaxanu el.

²⁴ Gayikwa ala ar kë liyand yo,

ang andës fo hi ko,

dek enjaran endexëm eņ, ang opëtëfët fo ex.

Andës aņ aġaŷ kë ġaŷënd

do opëtëfët ok awëni kë wëinind*.

²⁵ Barikan eyeyan ed Axwën el, din ir din kë ŷayind.

Eyeyan elo ex Atëfëtan and nangën kënun aņ.

2

End cale ingaşax eņ

¹ Awa tebin oxeyë or ex yo, osit or ex yo, egi ed bëŷëņëxax bër kë labayand el, oyëkëraxi ol do gë odena od ex yo. ² Nãndiyindëleņun

ang omër omënək fo eyeyan ed Kaxanu el ang kēbi ŷandind omër bëndoyer ak, en pirixen gër apexa, ³ gayikako anang dēŋ nang kēn ang nēnga ko Axwēn ak.

⁴ Tēkayino ar ex ekaŷ ebēngw ed lap bani bela an. Xarak, mēŋ ex ed yata ko Kaxanu el, ed xēbēnan kēŋo el. ⁵ Ang kēni bārēnd oxaŷ ex gi aciŷ ak, wēn bēte bārērin ang oxaŷ obēngw fo, en gixēn Aciŷ amēnək, bēšadaxan bēŷwēnək, eno dinaxēnēnd Kaxanu, paŋ gē Yesu Kērisēt, ocaŋaxa od onden, od ko ŷana exo ŋanēnd. ⁶ Gayikwa are rek gēr Oñēgw Omēnək:

«Watin ga kēme xwētēnd gēr Siyoŋ ekaŷ ekēla,

elo sana kēme, elo xēbēnan ke.

Do ar kē ŵa endexēm an,

din aŋo cēfēnan na[☆].»

⁷ Awa ekaŷ elo kēŋun yēlēnd epēb el, wēn bēr xwēta kēŋo bēn. Barikan gēr bēr aŋo kwēta ex na:

«Ekaŷ elo ex ed lap bani bēbaya el

xarak mēŋ ex ekēla el[☆].»

⁸ Do bēte:

«Ekaŷ elo kēni fokērēnd bela bēn,

ekaŷ elo kēbi rebēnd[☆].»

Ga xey kēbi eni tēf eyeyan ed Kaxanu el, bēte gayik mondako bax ebi gi.

⁹ Barikan wēn cēŋ, er hi kēn andēŷwēra and sana ko Kaxanu, bēr gē ošadaxan or emun, enēng emēnək, bulunda ir xwēn ko. Mondako hik en tēfētēraxēnēnd becērēcaxik bēnd ri ko ar nēcētēgu kēŋun gēr ecamēdan do ŵēla kēŋun gēr angoben akēbēnaxik andexēm an. ¹⁰ Wēn anēka hi kēn gērēgako bulunda ir Kaxanu, xarak akarēk aŋ, an gi bana bulunda. Kaxanu abaŋo xaŷēnan na endewēn eŋ. Barikan gērēgako axaŷēnan kēŋo xaŷēnanēnd.

¹¹ Wēn bēmaŷe bēnd ke balēnd mbaŋ bēŋo, axara xara kēmun gayikako bēr okucan, do bēliyer fo hi kēn, kemēnayin en kwēŷēta oŋandi od eman od kē ŵerelind enjēŷ ok. ¹² Mēlayayindēn ŷenene ola orewēn ol mērēxand ir bēr aŋo kwēta ex na Kērisēt bēn. Do gēr ed kēnun nangašandērand, watindēlexēni bandixa banjekax bandewēn baŋ, eno cēkwaxēn Kaxanu yatir kēbi ŷatēn.

End epēb ed owun eŋ

¹³ Ang ŷapēk gēr Axwēn ak, pēbindēn olēngw or ex yo. Pēbindēno emun eŋ, mēŋ ar ex ar gapak an. ¹⁴ Pēbindēnēbi ogofērēner ok gayik emun eŋ fana kēbi enēbi nēpēnd bēŷwendēran bēn do enēbi cēkwand bēr kē rind benjekax bēn. ¹⁵ Enimin oŋandi od Kaxanu ok ex, paŋ gē benjekax bēnd kēn rind bēŋ, eni cēmīnd bela bēsitarak bēn, bēr ŷoweŷ ax nang ex na bēn. ¹⁶ Diyayindēn ang bērēyaya fo, bari kēren dābayand na gē orēyaya olo en dixēn eñēŋenax eŋ ado bayik ŷoweŷ aŋun cēba ex na: giyin okaŋēp od Kaxanu. ¹⁷ Pēbindēnēbi bela dek, ŋanindēnēbi bēmaŷe bēŋ, yēdayindēno Kaxanu, do pēbindēno emun eŋ.

End oxēreceŋ eŋ

18 Wën bëriyenin bër gër bëciw bën, yëdayindënëbi bëxwën bërewën bën do mayindën ende bën eñ ado eni nemëri, bari ax gi ex na bër bëngwëk do nënga këni bën fo. 19 Gayikwa oyekax kën şot ga buña kën buñand en toro nê end Kaxanu, gë amena këm. 20 Enimin, aşëkw nde këno şëkwënd ar kē buñand gër toro nê end ga wëndëra ko an? Barikan angëmëne abuña kën buñand nê end ga kën rind benjekax, enjekax ex gër ogës od Kaxanu.

21 Nê eño yataxën këñun Kaxanu gayik Kërisët, mëñ bëte, mondako soro ko nê endewën na, eno tēfētēlixēnēnd, en tēfaxēnēnd banjēta bandexēm banj. 22 Bari mëñ elod axo mendëra ex na,

bëte elod ala ax wël ex na enëgwëş gër etēy edexēm.

23 And bano şirërand añ ababi wāşa na, and baxo sorond añ, ala abaño wesa na.

Barikan ase bën sebën këño amaşa añ ar kē xitind şenene an.

24 Mëñ dëñ lëbinak bamena bandebi banj gër eman endexēm and fika këno gër kërëwa

do şës ko nê end beñëñenax bende bi añ.

Mondako şës këne ene capëraxëne gë beñëñenax beñ, ene diyaxēnēnde aniyan and şenene.

Gë tembaŷ indexēm in kën fakaxēnēnd.

25 Enimin, anëka hi ban ang oyel or nambërak fo*.

Barikan gërëgako anëka baka kën gër ar ex axadac do anëkona arewën.

3

End eñer eñ

1 Bëte wën bësoxari bën, mayindën aŷa end bëcën bëndewën eñ. Angëmëne mondako kën rind, axor këne bi xor bëcën bëndëmar ado ga bani hëpënd end Kaxanu eñ. Axor këne bi xor gë eyeyan këm, gë ola orewën ol, 2 angëmëne eni watënd gër aniyan andewën mëne aŷën wën kën do mëne wën afëb fëb këne bi. 3 Oñañënarana odewën ok kërex gi na or fac: olap, gë bañepe band kañe, gë bëñwën bënd kañe, gë orëxër or kañe do gë banjëm bakëbënaxik. 4 Barikan gil ex lëf gër emëkw, oñañënarana od din ax biwënd na, od onden onënga, do ond angwëlëra. Ata oñañënarana od mondako ok, mbanj këño xëbënanēnd Kaxanu. 5 Oye olo şot bani bësoxari bëwënëk bër angwën bën, bër xwëta baño Kaxanu bën ga banë bi fëbënd bëcën bëndëbën bëñ. 6 Gako Sara, afëb fëb baño Abëraxam xali baño wacënd: «Axwën aram*.» Odënaŷ odexēm hi kën angëmëne ari kën rind benjekax beñ, xarak er kën yëdand gebatak añun yëbun ex na.

7 Bëte wën bëcën bëñ, mëlayayindënëbi endëmane fo bolindaŷ borewën gër eñer edewën, ga nang kën mëne ola orebën ol ax këne na bon. Pëbindënëbi, gayikwa bën bëte aşot këni şot aniyan and ko yëlënd Kaxanu nê end oyekax orexēm añ. Diyindën mondako, ata bayik ŷoweŷ ax bedi na cale indewën in.

End ebalër eñ

⁸ Awa wën wëlëringdën, balëringdëleņun ang bër acël amat fo, cotindën anjelan amat, bëngwëlex onden ondwën oņ, banayindën. ⁹ Ax gi ex na momaşën eñëņenax eņ gë eñëņenax, do ocir ok gë ocir. Ecëñëxët, karanindëñëbi benjekax boşandax, gayikwa në eņo yataxën këņun Kaxanu en cotaxën obetak or fenin këņun ol. ¹⁰ Enimin, Oñëgw Omënëk ok ga rek:

«Ar ŷandi këņo exo űan aniyān aņ
do exo cot bakey banjekax an,
etëŷ edexëm el tebëlex odena ok,
do gë etitinaxën ed bela el.

¹¹ Kwëŷëtalexo beñëņenax beņ
do diyindëlexo benjekax.
Calayindëlexo aketëxeta aņ,
do kemënayindëxelo exo űatën.

¹² Gayikwa bangës band Axwën baņ anëkona këbi nëkonand bër
şenene bën,
do gë banëf bandexëm baņ,
abaxët ko baxëtënd cale indebën iņ.

Barikan aşus këbi şusënd bër kë rind beñëņenax bën*.»

¹³ Do wën nobën cëņ këņun rinan eñëņenax angëmëne benjekax kën balëkënalind? ¹⁴ Ado enun toronënd në end or şenene eņ, nëngandërayindëleņun! Kërenëbi yëdand na do këreņun bëlandërand na. ¹⁵ Barikan, pëbindëno Kërisët, mëņ awëñëk an, ang Axwën fo, gër owëkw orewën. Giyindën laņ bëwëlëk bër eno yakand kerët ar këņun wëka yo eno pelëra ine kën yaraxënënd er kën yarënd in. ¹⁶ Barikan, yakayindën endëmane fo, do gë onden onjekax. Ata bër këņun şirërand në end ola or şenene or yël këņun Kërisët bën cëfënanindëlebi gër ed ebax enun yëlan ŷëŷ. ¹⁷ Enimin, pecanëleņun en torond ga kën rind enjekax eņ angëmëne mondako ŷandi këņo Kaxanu, bari ax gi ex na ga wëndëra kën.

¹⁸ Gayikwa Kërisët amat fo soro ko do şës ko në end beñëņenax, mëņ ar şenene, në end bela bësëmbak, eņun mëlaxën gër Kaxanu. Eman endexëm eņ law bani, barikan Angoc Amëñëk aņ xaninëgu këņo abëngw. ¹⁹ Gë angoc andexëm aņ ye baxo Kërisët ebi tëfëtandërax endexëm eņ bangoc band gër epëra baņ. ²⁰ Akarëk aņ, bangoc baņo baņo wëşenënd Kaxanu. Mëņ abuņan buņan babi xali fika ko Nowe Akuluņ and fëxaxën bani mëņ gë bela bëcongëbëxi polo gër men aņ. ²¹ Eņo ex amatinali and xobuyi or këņun fëxënënd gërëgako el, bari ax dëxëtënd na abuyar ir eman in. Xobuyi olo onden onjekax ex gër lëngw ir Kaxanu paş gë ekani ed Yesu Kërisët gër ecës el. ²² Mëņ ex ar këno baxëtënënd omeleka an, bangoc band wunëk baņ do gë band gë panga baņ.

4

End aniyān angaşax eņ

¹ Awa gayikako Kërisët asoro soro ko gër eman endexëm, wën bëte giyin bëwëlëk ang bër emer fo en torond mondako fo. Gayikwa ar sorok gër eman endexëm an, anëka şapër këni gë eñëņenax eņ, ² exo

diyaxënënd bakey band bayi këjo gër ebar baŋ ang këjo ŷandind Kaxanu ak, ax gi ex na ang ex oñandi oñëŋëanax ak. ³ Enimin akarëk aŋ, gwac xwënda ban edi ed bebër ñan këni bër aŋo kwëta ex na Kërisët bën: asék alakirand fo in, oñandi oñëŋëanax ok, ekureliran el. Ata wën monjëlaya ban yëlayand gër ñambëran in, gër ošëb ol, do gër ekëla ed olaš el, xarak ašëba šëbak. ⁴ Gërëgako ašaran këbi šaranënd ga kënun watënd mëne an bo ex na ga kën xašërënd gë bën gër eñac, mëŋ kënun renaraxënënd. ⁵ Barikan bën ayaka këno yakad ar ŷapëk ebi kiti bela bëbëngw do gë bëšësëk an. ⁶ Enimin, mëŋ nangëanaxën kënebi Atëfëtan aŋ bëšësëk bën dëŋ eni diyaxënënd gë Angoc and Kaxanu aŋ ang ak ado ga xiti kënebi ang dëk bela ak.

End oyekax eŋ

⁷ Ekwët ed beŷ dëk el anëka saxëguk. Awa giyin bërenik do bër gë anjus, en kemëanaxënënd gër cale. ⁸ Damana beŋo dëk, balëringdëleŋun mbaŋ andewën rewën aŋ, gayikwa aŋana aŋ alaš kë labënd beñëŋëanax bendanjëm. ⁹ Mëlayarindën aye ang këno wëlayand aliyer gër bëciw bëndewën ak, xarak an ñunëŋunand na. ¹⁰ Ala kala diyenindëlebi bošandaw gë anjëla and yël këjo Kaxanu, në end oyekax orexëm aŋ. Angëmëne mondako kën rind ata kën hi bër xwëtan kënebi baŋjëla band ko yëlënd Kaxanu në end oyekax orexëm. ¹¹ Ar yël këjo eyeyan an, deyarayindëlexo bend re ko Kaxanu beŋ. Ar yël këjo edëcara ed bela an, dëcarayindëlebi gë ojaŵ od yël këjo Kaxanu ok. Gër end ex yo, cëkwëndino Kaxanu paš gë Yesu Kërisët, mëŋ ar gë enjaran do gë pangä ind dïn ir dïn an. Amen!

End toro eŋ

¹² Wën bëmaŷe bënd ke balënd mbaŋ beŋo, ga kën sorond ako, atëy añëkakik ex, këreŋun caranënd na nangëde ax ñap ex na fo. ¹³ Ecëñëxët, nëngandërayindëleŋun ga kën sorond, ang soro ko Kërisët ak. Mondako ŷapëk ex gi eŋun nëngandëraxënëd nëmëc yatir ko nëcëtëgu dëk enjaran endexëm eŋ. ¹⁴ Ado enun cirërand në end oŵac or Kërisët nëngandërayindëleŋun, gayikwa Angoc and gë enjaran aŋ, and Kaxanu aŋ, gër ola orewën hi ko! ¹⁵ Barikan wën, gabatak kërexo torond na në end ga laŵ këjo ala, në end ga rekara ko, në end ga wëndëra ko ba në end ga lil këbi bela gër bendebeñ. ¹⁶ Angëmëne ga hi ko këreceŋ ko soroxënënd, cëkwayindëleŋo Kaxanu në end oŵac olo, këreŋo cëfënanënd na. ¹⁷ Gayikwa anëka ñatëguk kiti ind kë ŷana gër ekun ed Kaxanu in. Xarak angëmëne gër ndëbi kë ŷanand kiti in, mondake kë ñata gër bër ñëpëk eni kwëta Atëfëtan and Kaxanu bën? ¹⁸ Ang rek Oñëgw Omënëk ak: «Angëmëne alak lakëk exo pëxaxën ar šenene an, mondake cëŋ kë hi end asëmbak eŋ, do gë end aŵëndëran eŋ?» ¹⁹ Awa bër kë sorond gër edi ed benjekax gayik Kaxanu ŷandi këjo ebi gi mondako bën, tebayalexëni gër otaxan odexëm, mëŋ ar ex mowëta an.

5

End emëlayan ed okëreceŋ eŋ

¹ Awa bëlëngw bër ex mërëxand irewën bën ŷandi ke mëni pelëra gërëgako. Wëno dëŋ alëngw hi këme ang bën ak, sede ir toro ind

Kërisët hi keme, do bête ahixeli këme hixeli gër enjaran endexëm and ko şanayawëgu aŋ. ² Kadacindënëbi şenene bër gër amara and xwëtënan këjun Kaxanu bën. Nêkonayindënëbi gë emëkw el dek ang ñan ko Kaxanu ak, xarak ax gi ex na nê end acosa fo, bête ax gi ex na ga kënun nêyalind. ³ Ola orewën ol gilex or këni xor eni têtêtelind bër gër amara bën. Kërenëbi bëñand na nangëde wën xwën këbi fo. ⁴ Do and ko şanayaw alëngw ar bëxadac aŋ, aşos këjun şos gë ekamote ed owun ed gë enjaran ed din ir din el.

⁵ Bête ocambenjar ok gë odënaŵ ok, baxëtindënëbi bëlëngw bën. Banayindën gër banëkëra bandewën, gayikwa are rek gër Oñëgw Omënëk:

«Kaxanu ayël këbi yëlënd oyekax orexëm ol bër kë banand bën, barikan aŵereli këbi wërelind bër kë rafënanand bën*.»

⁶ Awa wën banayindën gër lëngw ir Kaxanu, mëj ar gë panga an, ejun dafëanaxën and këjo ñatan aŋ. ⁷ Kwëtınayindën gër ndexëm dek beber këjun sibänënd gër banjêlan bandewën bën, gayikwa mëj afëyëpëy këjun fëyëpëyënd.

⁸ Giyin gë anjus, këren nambinand na. Şabucara in, arangoyëra ar gë wën an cëj, abëtëra këjun bëtarand ga ko şaland noyo këjo yamb ang yëraŋ ir këjo sisand emacar end këjo yamb fo. ⁹ Nêpindën endexëm eŋ do kemënayin gër ekwëta ga nang kën ako mëne oyot od obat këjun wëcanënd gë bëmaŷe bëndewën bënd gër ngwën ro bëj. ¹⁰ And kën soro imëd aŋ, Kaxanu mëj ar gë oyekax an, mëj ar waceli këjun enjaran end din ir din end ex gër Yesu Kërisët eŋ, axanin këjun xanin, abaşën këjun abaşën ojaŵ ok do axemën këjun xemën en gixën bër rëd këbi aye. ¹¹ Mëj ga xwënëk wa owun ol din ir din! Amen!

Epelar el

¹² Silas, imaŷe ind xwëta këmo gër Axwën in, rëca ke mun nêgwënëli bepënëfëne bejo. Aŷandi ŷandi ke me deya oyekax or dal or Kaxanu ol, mun kemëanaxën, awa kemënayin mbaŋ! ¹³ Bërëwak bër hik gër Babilon bën, bër yata këbi Kaxanu ang wën ak bën, këjun şëmand. Aşëma këjun şëmand bête asëñiŵwën Marëk.

¹⁴ Cëmarëxën momegar ang bëmaŷe bënd këbi balërënd fo. Awa wën dek bër xwën këjun Kërisët bën, cotin obetak ol.

Kayëta ixinëm ir Piyer in Lilaya in

Akayëta aŋo ex akinëm and yëgwën babi Piyer bamara band okëreceŋ band lapar bani gë bëlawënel bënëgwëš baŋ. Në end osëyali or fudac orebën eŋ, bërëwak bëranjëm wëlandëra babi do bani wëkarënd në end ine ko legëanaxënegund Axwën an ga re baxo mëne gogo ko bakaw. Piyer aŋëgwën këbi mëne Axwën an axo degënanand na. Barikan abuŋa ko buŋand xali ala kala exo nëngwët ola orexëm ol do exo teb beñëjënax beŋ. Er ex gër akayëta in:

End or šenene do gë end bëlawënel eŋ: 1.1-21.

End ekwëyëta ed osëyali or onëgwëš eŋ: 2.1-22.

En ošën or omakaw ond Axwën eŋ: 3.1-18.

Ecëmar el

¹ Wëno Simon Piyer, ariyenin do parëxanda ir Yesu Kërisët an, këŋun yëgwënëlınd kayëta ijo wën bër gë ekwëta ed xëbënëk ang edebi ak bën, paš gë or šenene or Kaxanu do gë Afexën Yesu Kërisët ol. ² Oyekax ol do gë obetak ol bašërël ex gër ndewën ga nang kënëbi ako Kaxanu do gë Yesu, Axwën arebi an.

End oxëreceŋ eŋ

³ Kaxanu ayël yël këbo gë panga indexëm in dëŋ dek bebër kë yana ene dıyaxënënde ang ex ola or Kaxanu ak mëŋ ar wacëgu këbo gë enjaran endexëm eŋ do gë ekëbëanaxik endexëm an. ⁴ Paš gë enjaran eŋo do gë ekëbëanaxik eŋo, yël këbo Kaxanu bebër beya babo bën, en koraxën en cana osëmbak or gër ngwën ol or oñandi oñëjënax ok do en cotaxën ola or Kaxanu ol. ⁵ Awa në end eŋo dëŋ, kemënayin gë obal osëm en bašaxën gër ekwëta edewën owerëgweran ol, do gër owerëgweran, onangëran ol. ⁶ Bašin gër onangëran, egi ed gë anjus el do gër egi ed gë anjus el, ekemënal el. Bašin gër ekemëna, epëb ed Kaxanu el. ⁷ Bëte bašin gër epëb ed Kaxanu, ebalër ed gër aminëmëra and oxëreceŋ el do gër ebalër ed gër aminëmëra and oxëreceŋ, aŋana aŋ. ⁸ Enimin, angëmëne benjekax beŋo ahi hik gër ola orewën do ex ñëmb, an ñana na en bayind gë bandixa banjekax këm, an gi na gë odëwërewën këm, gër enang ed Yesu Kërisët, Axwën arebi el. ⁹ Barikan ar šanëk beŋo an, axo watërand na aye, xali hi ko ang ašiwëk fo. Axwëya xwëya ko angunëtan and bamena band baxo rind and ganëka aŋ.

¹⁰ Bëte bëmaŋe, kemënayindën en balëkënali nëmëc oŋac or wac këŋun do gë eyata ed yata këŋun Kaxanu el. Angëmëne mondako kën rind, din an pokër na. ¹¹ Ata Kaxanu mondako këŋun fërëtëanaxën ebët eñangax, en dıfaxën gër owun or din ir din or Yesu Kërisët, mëŋ ar ex Axwën arebi do Afexën arebi an.

¹² Mëŋ ex bëte, wëno din këmün yana mun kwitanënd beŋo ga nang kën anëka do lëkaya kën dal ir šot kën in. ¹³ Yëla këme aye yek, nand bayi këme gër eman eŋo na, mun nëngëtënd gë bend këmün xwitanënd beŋo. ¹⁴ Gayikwa Yesu Kërisët, Axwën arebi an, anangën nangën ke mëne gogo këme šës. ¹⁵ Barikan gë oxor oram ol këme ri

mun tebetanaxën er kënjun ýana enjun kwitanënd, nand ex yo, bejo dek.

End enjaran enj

¹⁶ Enimin, biyi ex otede od watëk ola oxëbëanaxik or Yesu Kërisët, Axwën arebi ol gë bangës bandebi baño dëj. Anangën nangën këmun panga indexëm inj do gë omakaw ondexëm onj, xarak ax gi ex na gë bendacan bend xamën këni bëla. ¹⁷ Gayikwa Faba Kaxanu yël këjo or gapak ol do gë enjaran anj yatir wëli bax oniŵ orexëm ol gër enjaran ekëbëanaxik enjo ga kë re: «Ajo ex Asëniŵën ar pëlot gër yomb iram an, wëno monëgan ke nënganënd endexëm enj*.» ¹⁸ Biyi dëj wël bax oniŵ olo ga wëliwëk gër orën and ebami gë Axwën Yesu Kërisët yanj gër etënd emënëk anj.

¹⁹ Biyi cëj, er reya këni bëlaŵënel in, er mokwëta nëmëc ex. Awa wën aýap ýapëk enjun balënd end eyeyan elo enj. Er hik ang lambo ir kë ñoband gër ecamëdan fo xali ex canayaw angoben anj do emal ed oxeya el ex ñoband gër owëkw orewën. ²⁰ Damana bejo dek, anang nang kën mëne gër Oñëgw Omënëk, eyeyan ed alaŵënel ed ex anjëlan and ala, ax gi ex na. ²¹ Gayikwa, alaŵënel abax yeyanënd ex na ang baxo yëland ak. Angoc Amënëk anj babi wësinënd bëlaŵënel bën gër onden ondebën end Kaxanu end këni reya enj.

2

End bësëyali bënëgwëš enj

¹ Akarëk anj, bëlaŵënel bënëgwëš hi bax na gër bulunda ir Isërayel. Bëte mondako fo këni xani bërëmar mërëxand irewën eni gi bësëyali bënëgwëš, eni dilaliw bënëgwëš bend kë nambelind do eno yaxëtand Axwën an, mëj ar racët këbi an. Ata bëjo mocala këni šaland enemi ed bërëxadët el. ² Bëranjëm këbi sëf gër aniyan atëmbak andebën, do bësëxen bën në endebën këni ýana eni cirënd fëña ir dal in. ³ Bësëyali bëjo, ga ñan këni napul in kënun ýana enun yifand gë bend këni yerëtënd bën fo bej, enun dëxëlëxaxënënd. Barikan kiti indebën inj elod anëka fo wël bax, do enemi edebën el ax gi ex na mocëni!

⁴ Omeleka od wëndëra bax ok, Kaxanu anjo kaýënan bana endebën enj. Alap lap këbi gër ambëxw atiŵax do xap këbi gë ogweyele-gweyele gër acamëdan ang gë gweyele-gweyele fo eni cënixën kiti inj. ⁵ Bëte Kaxanu alaŵ law babi gë oýëm ol, bëla bësëmbak bër ebax akarëk bën, angwën and baxo femërand Nowe end aniyan and šenene anj. Barikan fexën këbi Nowe do gë bëla bëcongëbëxi bësëxe. ⁶ Bëte Kaxanu anëp nëp babi bër gër Sodom do gë Gomor bën and bëlën ko bangol baño anj. Mondako ri baxo eni nangaxën dek bësëmbak bën mëne mëj axiti ko xitind. ⁷ Barikan aracët racët baño Lot, mëj ar šenene ar bax xoýërand, në end eñac end bëwëšik bëjo enj. ⁸ Gayikwa ar šenene ar bax liyand gër bangol band Sodom do gë Gomor ajo, key yo key baño yambënënd gër emëkw ed šenene edexëm në end eñëjënax end baxo watënd do baxo wëlënd enj. ⁹ Awa enjo këbo wësinënd mëne Axwën an axam xam ko edacët ed bër šenene gër ocëmu el. Barikan afeni këbi fenind bësëmbak bën ebi nëpaxën yatir kiti. ¹⁰ Adofa anëp këbi nëp bër këbi ýetëýetënd edi ed bëmuyaraxik

bën, bër kê xaşêrënd gër edi ed oñandi od eman do këni yepênënd or gapak or Axwën bën.

Bësëyali bënégweş bëjo, axwëta xwëta këni ogaf odebën ok do arafëna këni rafënannd mëne ani yëdand na ecir ed ßangoc ßacaraxik ßand gër orën el. ¹¹ Xarak omeleka od xuca këbi ojaŵ do gë panga ok dëŋ anëbi nöpënd na, ani kwëşand na gër lëngw ir Axwën Kaxanu enëbi cir. ¹² Barikan bën ari këni rind ang bër gë onden këm fo, ang oŵacar fo, oŵacar or eñaş or xwël kënëbi do enëbi ðaŵ xali eni bër ol. Aşir këni şirënd er ßayik ani nang ex na in. ¹³ Osëmbak orebën olo axana këni xana ang acosa fo. Monëngan këbi nënganënd eyëlaya ed gër oñandi od eman ogës od bela ðek el. Oşëfën orewën ex and këni yow gër ed kën fedër ñambëran aŋ, opëna odewën ok këni buyarënënd. ¹⁴ Bangës ßandebën ßaŋ yer orekar fo ex, do din abi pedënd na eñëŋenax eŋ. Ayifa kënëbi yifand bela bër sitarak bën, monjëlaya yëlaya këni gër aŋana and kodî. Ata bëjo obaş or xata këbi fo exëni. ¹⁵ Ga seb këni fëña ir şenene in, nambëraxën këni ga sëf këni fëña ir Balam, asëñiŵ ar Bosor in, mëŋ ar ñan bax acosa and exo dixën osëmbak an. ¹⁶ Barikan fali, mëne ngëŋ emacar, yeyan bax ang ala fo do rexëra baŋo nè end amena andexëm, alaŵënel ar şenëkët baŋo an, xali xwëşan këŋo.

¹⁷ Bësëyali bënégweş bëjo, ang ßandu ßand gë men këm fo exëni; ang ebed ed şapëreliek ekoc fo exëni. Ata bën şëni këbi acamëdan aŋ. ¹⁸ Gayikwa añebëta këni ñebëtand eni deya ßend gë ofëcak këm, ßend gë ndafënan itëm. Mondako këni rind enëbi yifaxën gë oñandi oñacaxik od eman ok bela bër şanëguk gë ojaŵ fo gër otaxan od bër kê liyand gër enambëran bën. ¹⁹ Bela bëjo abeya ßeya banëbi mëne anıyan and yaya kënëbi yël, xarak bën dëŋ okadëp od beber kê nemind exëni. Gayikwa ala kala xadëp ir er wëña këŋo hi ko.

²⁰ Enimin, angëmëne aseß seb këni bemuyaraxik ßend gër ngwën ro beŋ paß gë enang ed nang këno Yesu Kërisët, Axwën do Afexën arebi el do eni ßakan beŋo xali ebi bëña gaşëxe, awa nëmëc këni nëxena ang nëxena bani aŋanar ak. ²¹ Er fecadox këreni nang dona anıyan and şenene aŋ, gë eni nang aye dëŋ, do eni maşan epoy apela amënëk and sëyali kënëbi aŋ. ²² Awa bën anëka hi këbi eyeyan ed ðal ed orenik ed kê rend: «Laŋët in anëka ßakan ko exo yamb er wis baxo in*.» Bëte: «Ambëxwëbëxw anëm and buyi bano ecede-ecede aŋ, anëka rëgwaya ko gaşëxe gër egway.»

3

End omakaw ond Axwën eŋ

¹ Wën bëmaŋe ßend ke ßalënd mbaŋ bëjo, kayëta ixinëm in këmün yëgwënëlınd. Gër okayëta oki oko, këmün xwitanënd ßend nang kën aye beŋ, en nëngëtaxën gër onden odewën. ² Ata kën yana en kwitand ßend reya këni, akarëk aŋ, bëlaŵënel bëŵënëk beŋ do gë apela and oparëxanda odewën aŋ, apela and ex and ar ex Axwën do Afexën arebi aŋ. ³ Nangin mëne ðamana beŋo ðek, gër ßakey ßapelatar, bela bër kê sëfënd oñandi oñëŋenax do këni sanënd mbaŋ kê şanayaw na. ⁴ Do are këni yana eni dend: «Feye ngwa exo ar beya

* 2:22 2.22 Andorenik 26.11

bax mëne abaka ko bakaw an? Gayikwa elod ga rašëra këbi gër ecës bëxarëk bën, beÿ bën ang ebar elod and ÿanak ngwën ak bayik[☆].»

⁵ Enimin, bëjo mama dëj këni xwëyand mëne akarëk aŋ, paß gë eyeyan ed Kaxanu el hixënëk orën ol do gë ebar el, do ebar el šanëguk gër men do xangëk. ⁶ Ngwën ind angwën aŋo in šilipa bax kwëc gër amen. ⁷ Xarak Kaxanu, gë eyeyan elo fo re ko ašor ko šor orën ol do gë ebar ed gërëgako el yatir kiti ind këbi nemin bela bësëmbak in.

⁸ Barikan emat ex end ax gi ex na mokwëya eŋ, wën bëmaÿe bënd ke balënd mbaŋ bëŋo: Gër Axwën, akey amat gwër fo ex gë bëniy wëli do bëniy wëli gwër fo ex gë akey amat. ⁹ Axwën an axo degënan na gër eŋata ed er bëya ko, ang këni yëland bërëmar ak. Ga këŋun buŋanënd ko šënind wën dek en nëngwët dek ola orewën ol gayik aŋo ñandi ex na ala exo nemi.

¹⁰ Barikan akey and Axwën aŋ, ang arek fo kë yow. Yatijo, orën ol ašapër kë šapër gë ongëbër oñigëanaxik. Bëbër ex gër orën gë xodux bën, ex pëtëra. Ata ebar el, gë bebërexëm bën ex wati ang ex ak. ¹¹ Awa gayikako bebijo dek afët kë fët, wën nëkonin ba mondake ÿapëk en diyand! Gë ola owënëk do gë epëß ed Kaxanu ¹² ÿapëk en cënind do en ñandënënd akey and Kaxanu aŋ, akey and kë fëtëra bebër ex gër orën gë xodux aŋ. ¹³ Xarak biyi ašëni këne šëni nde bebër bëya këbo Kaxanu bën: orën oxašax do gë ebar ekašax, gër ed kë xëñ or šenene ol. Ata biyi eŋo këne šëninde.

¹⁴ Wën bëmaÿe bënd ke balënd mbaŋ bëŋo, awa gër ošën olo, kemënayin eŋun təkati Axwën an bëwënëk, bër gë etëmbak këm, gër aketëxeta. ¹⁵ Pënileŋun mëne ebuŋan ed buŋan këŋun Axwën arebi el ex apexa andewën aŋ, ang ÿëgwën këŋun bëte Pol, mëŋ imaÿe ind këbo balënd mbaŋ ino, gë orenik or šot ko ol. ¹⁶ Mondako ko ÿëgwënd Pol gër dek okayëta odexëm and ko yeyanënd bëŋo aŋ. Barikan bengas exëna bënd lakëk epëni. Ata bër sitarak gër onden do ani piri ex na gër onangëran bën, anëngwët këni nëngwëtënd er kë rend in. Ado mondako fo këni rind gë Oñëgw Omënëk ocëxe ok do këni neminayand gë andebën aŋ dëj.

¹⁷ Awa gayikako gana gana fo nang kën bëŋo, wën bëmaÿe bënd ke balënd mbaŋ bëŋo, perënayin de këdi kënebi sëfa bela bëwëşik bëjo gër enambëran edebën do en teb ekemëna el. ¹⁸ Barikan piriyin gër oyekax do gër enang ed Yesu Kërisët, Axwën do Afexën arebi el. Mëŋ xwënëk enjaran eŋ, gërëgako do xali din ir din! Amen!

Kayëta iŋanar ir Şaŋ in Lilaya in

Akayëta aŋo ro Şaŋ, asëfan abat Yesu, yëgwëk ang re këni okëreceŋ oñanar ak. Amëd aŋo, okëreceŋ ok mbaŋ şopara bafi nè end bësëyali bënëgwëş eŋ. Anambeli banëbi nambelind ga bani rend mëne Yesu axo gi ex na Afexën an do axo gi bana dëŋ ala. Pab gë er yëgwën yandi baŋo ebi dëca eni kemënalixënënd end ðal end sëyali kënebi elod gër yānar eŋ. Akayëta aŋo kë sëyalind mëne bër xwëta këŋo Yesu Kërisët bën aŋap yāpëk eni nang mëne and şot këni dëŋ ex aniyan and din ir din aŋ. Bëte këreceŋ ir bayik aŋo balënd na end okëreceŋ ocandaŵ eŋ, axo cot ex na anëkëra and gë Kaxanu and paş gë Kërisët aŋ. Er ex gër akayëta in:

End eyeyan ed kë yëlënd aniyan eŋ: 1.1-4.

End enang ed Kaxanu do gë etëfëtëli ed Kërisët eŋ: 1.5–2.6.

End apela angaşax and Axwën eŋ: 2-17.

End bërangoŷëra and Kërisët do gë obaş or Kaxanu eŋ: 2.18–3.10.

Ed aŋana and Kaxanu aŋ do gë and okëreceŋ eŋ: 3.1–4.21.

End ekor ed gwën eŋ: 5.1-21.

End eyeyan ed aniyan eŋ

¹ End ar hik elod gër yānar eŋ, end ar wël këmi eŋ, end ar wat këmo gë bangës bandëbi baŋo dëŋ eŋ këmun yëgwënëlinde. Biyi nëkondëra këŋo gë axëbënan, biyi lëkëra këŋo gë otaxan odebi ok. Mëŋ ex eyeyan ed kë yëlënd aniyan el. ² Biyi wat këŋo ar ex eyeyan ed kë yëlënd aniyan an ga hi ko ala. Biyi reyak osede orexëm ol, mëŋ këmun sëfëtanaxënënd mëne ar ex aniyan and din and ler gër Faba Kaxanu an şanayaxënegu këbo. ³ End wat këmi do wël këmi eŋ, këmun sëfëtanënd wën bëte, ene baraxëne andamat. Ebar elo ex ed gë Faba Kaxanu do gë Asëñiŵ Yesu Kërisët el. ⁴ Eŋo këmun yëgwënëlinde ebo nëngandëraxën enim biyi dek.

End aniyan and gër angoben eŋ

⁵ Endey end wël këmi gër Kërisët do lawënëgu këbo mun tëfëtan eŋ ex: Kaxanu angoben hi ko do ecamëdan ax gi ex na gër ola orexëm. ⁶ Angëmëne are këne rende mëne gë mëŋ bar këne do ene bayiye gër ecamëdan, bënëgwëş hi këne, er këne rinde in ax gi ex na ðal. ⁷ Barikan angëmëne gër angoben hi këne ang hi ko mëŋ gër angoben ak, abar bar këne do oşat or Yesu, Asëñiŵ arexëm oŋ këbo wūnëtënd gër eñëŋenax end ex yo.

⁸ Gë andëbi këne yifayande angëmëne ene dende mëne ane mendërande na, ðal in ax gi ex na gër ola orebi. ⁹ Barikan angëmëne afut këne futënde bamena bandëbi baŋ, Kaxanu, mëŋ ar ex şenene do hi ko mokwëta an, aseban këbo seban do ebo wunët gër betëmbak bend ex yo. ¹⁰ Kaxanu këneŋo xwëtënde anëgwëş angëmëne ene dende ane mendërande na, do eyeyan edexëm el ax gi ex na gër ola orebi.

2

End ayakan arebi eŋ

¹ Obaš oram, eŋo kēmun ȳēgwēnēlind mēŋ kēn xwēȳētaxēn beñēŋēnax beŋ. Barikan angēmēne ala exo mendēra, ayakan šot kēnēŋone na ler gēr Faba Kaxanu, mēŋ exo Yesu Kērisēt, ar šenene an. ² Mēŋ dēŋ ex angunētan and sebanaxēn kēbo Kaxanu bamena bandebi an ngwēn iŋ dek, bari ax gi ex na biyi fo.

³ Angēmēne asēf kēne sēfēnde bapela band Kaxanu baŋ, pēnilebo mēne anang nang kēnēŋone. ⁴ Anēgwēs ko rind ar kē rend mēne anang nang kēŋo Kaxanu xarak axo tēfēnd na bapela bandexēm baŋ. Dal ax gi ex na gēr ola or ala ajo. ⁵ Barikan ar fēbēk eyeyan ed Kaxanu an ex ar ŋan kēŋo enim an. Ata mondako kēne nangēnde mēne abar bar kēne gē Kaxanu. ⁶ Ar kē rend mēne abar bar kēni gē mēŋ an, aȳap ȳapēk exo diyand ang baxo liyand Kērisēt ak.

End apela angašax eŋ

⁷ Wēn bēmaȳe bēnd ke balēnd mbaŋ bēŋo, apela and kēmun ȳēgwēnēlind aŋo akarēk ex, ax gi ex na angašax. Apela akarēk aŋo, eyeyan ed wēl kēn elod gēr ȳanar el ex. ⁸ Barikan ga kēmun ȳēgwēnēlind ako apela angašax dēŋ ex. Dal ir gēr Kērisēt in kē šanayand gēr ola orewēn gayik ecamēdan el anēka kē šapērēnd, do angoben aŋ kē ȳañēnd. ⁹ Ar kē rend mēne gēr angoben hi ko an, do eŋo cus imaȳe indexēm iŋ, gēr ecamēdan bayi ko pere. ¹⁰ Ar ŋan kēŋo imaȳe indexēm an anēka hi ko gēr angoben do er kēŋo lēnan eñēŋēnax ax gi ex na. ¹¹ Barikan ar šus kēŋo imaȳe indexēm an, gēr ecamēdan bayi ko. Gēr ecamēdan ko liyand, do axo nangēnd na gēr ed ko yend, ecamēdan el šiwēn kēŋo.

¹² Obaš oram, wēn kēmun ȳēgwēnēlind gayik anang nang kēn mēne Kaxanu aseban seban kēŋun bamena bandewēn baŋ gēr oŵac or Kērisēt. ¹³ Wēn opaba kēmun ȳēgwēnēlind gayik anang nang kēno ar hik elod gēr ȳanar an. Wēn ocambenjar gē odēnaŵ kēmun ȳēgwēnēlind gayik axor xor kēno Arangoȳera an.

¹⁴ Obaš oram, wēn kēmun ȳēgwēnēlind gayik anang nang kēno Faba Kaxanu. Wēn bēxarēk kēmun ȳēgwēnēlind gayik anang nang kēno ar hik elod gēr ȳanar an. Wēn ocambenjar gē odēnaŵ kēmun ȳēgwēnēlind gayik axemēna xemēna kēn. Bēte axwētaya xwētaya kēn eyeyan ed

Kaxanu el gēr oŵēkw orewēn do axor xor kēno Arangoȳera an.

¹⁵ Kēren ŋan na ngwēn iŋ, bēte kēren ŋan na bebēr ex gēr ngwēn ro bēn. Angēmēne ala exo ŋan ngwēn iŋ, aŋana and Faba Kaxanu aŋ ax gi na gēr emēkw edexēm. ¹⁶ Enimin dek bebēr ex gēr ngwēn ro bēn, bebēr gēr aniyan bēn mēne ngēŋ: oñandi od eman ok, gē eñangen ed bebēr kē watēnd bangēs el do gē edafēnali ed napul ir gēr ngwēn ro el. Beŋo ax gi ex na bēnd Kaxanu. ¹⁷ Xarak ngwēn iŋ do gē oñandi odexēm ok axuca wa kē xuca. Barikan ar kē rind oñandi od Kaxanu an, din ir din ko bayi.

End arangoȳera and Kērisēt eŋ

¹⁸ Obaš oram, gogo kē xwēt ngwēn iŋ. Do ang wēl kēn ak, arangoȳera and gē Kērisēt kē yowēnd na. Xarak anēka ȳēmb kēni bērangōȳera andexēm bēn. Mondako kēne nangēnde mēne ngwēn iŋ nē ekwēt ex.

¹⁹ Bërangoyëra and Kërisët bëjo gër ndebi ro dëŋ šan këni gayik ani gi bana enim bërebi. Kido bërebi hi bani abayi bayi doni.

²⁰ Wën cëŋ, ašot šot kën panga ind yël këŋun Angoc Amënëk in do wën dek anang nang kën. ²¹ Aÿëgwënëli ÿëgwënëli këmun gayik anang nang kën đal in do mēne enëgwëš ax gind na gër đal. ²² Ar kë ħëpënd mēne Yesu ex Kërisët, anëgwëš hi ko. Ata ajo ex ngëŋ arangoÿëra and Kërisët an gayikako aħëp ko ħëpënd end Faba Kaxanu do gë Asëñiŵ Kërisët eŋ. ²³ Ar ħëpëk yo end Asëñiŵ ar Kaxanu eŋ, aħëp ħëp ko bëte end Faba Kaxanu eŋ. Barikan ar ŵak end Asëñiŵ an, aŵa ŵa ko bëte end Sëm eŋ.

²⁴ Endewën eŋ cëŋ, kwëtayayin đe gër owëkw orewën er wël kën elod gër ŷanar in. Angëmēne end wël kën elod gër ŷanar eŋ axwëtaya xwëtaya kën, wën bëte axwëtaya kënun axwëtaya Faba Kaxanu do gë Asëñiŵ. ²⁵ Do er bëya këbo in ex aniyān and din ir din aŋ.

²⁶ Nē end bër këŋun yifand këmun ÿëgwënxënëlinde eŋo. ²⁷ Endewën eŋ cëŋ, gë Angoc Amënëk and yël këŋun Kërisët aŋ bar kën, an caland na eŋun tēyali ala. Gayikako Angoc aŋo këŋun sēyalind dek do er këŋun sēyalind in đal ex, ax gi ex na enëgwëš. Mëŋ ex, diŷayindën ang këŋun sēyalind ak.

²⁸ Awa gërëgako obaš oram, diŷayindën gë Kërisët. Do nand ko šanayaw yo, ata këne bayiye ga xwëta këneŋone, yatijo ecëfënxaxik abo tēkeli na. ²⁹ Angëmēne anang nang kën mēne mëŋ ar šenene hi ko, nangin bëte ar kë rind yo end šenene, Kaxanu rëw këŋo.

3

End obaš or Kaxanu eŋ

¹ Watin ang ħān këbo Faba Kaxanu ak xali këbo ŵacënd obaš orexëm! Do enimin obaš orexëm wa hi këne. Gayikako bela bër gër ngwën ro bën anëbo nang ex na, elod ano nang ex na mëŋ bëte. ² Wën bëmaÿe bënd ke balënd mbaŋ bëŋo, gërëgako dëŋ hi këne obaš or Kaxanu. Do ola or këne šote ecan ecan ol, ax canaya ex na pere. Barikan anang nang këne mēne and ko šanayaw Yesu Kërisët an, ola orebi ol ang orexëm ak kë hi sam enëŋo wat ang hi ko ak. ³ Ar kë yarënd yo eŋo gër ndexëm, aŵunëta ko ŵunëtand do exo men ang wën ko mëŋ ak.

⁴ Ar kë rind eñëŋënxax yo, er ko rind in amena ex paš gë acariya and Kaxanu aŋ gayik emendëran el edif ed acariya ex. ⁵ Do anang nang kën mēne Kërisët yow bax exo dëxët beñëŋënxax beŋ xarak gër ola orexëm eñëŋënxax ax gi ex na. ⁶ Ar bar këni gë mëŋ yo, ax bo ex na ga ko wëndërand. Ar bayiye ga ko rind beñëŋënxax an, aŋo nang ex na, elod aŋo wat ex na.

⁷ Obaš oram, ala këreŋun yifađ na. Ar kë rind end šenene an, ar šenene ex ang exo Kërisët ak ar šenene. ⁸ Ar bayiye gër beñëŋënxax an, ar šabucara ex gayik šabucara in elod gër ŷanar ko wëndërand. Gayikako Asëñiŵ ar Kaxanu an ayow yow ko, exo nēxenaxën bandixa band šabucara baŋ yow baxo. ⁹ Ar rëw këŋo yo Kaxanu, axo mendërand na gayik aniyān and Kaxanu aŋ ex gër ola orexëm. Axo kor na exo bayiye gër beñëŋënxax gayikako Kaxanu rëw këŋo. ¹⁰ Mondako këni fitarënd bër ex obaš or Kaxanu bën gë bër ex

or šabucara bën. Ar bayik ax dind na yo end šenene, axo gi ex na ar Kaxanu. Mondako fo ex end ar aŋo ŋan ex na abinëm eŋ.

End aminëmëra and gër Kërisët eŋ

¹¹ Enimin, endey eŋo wël kën elod gër ŋanar mëne balërendëlebo andebi rebi aŋ. ¹² Kërenëŋo tëfëtelije na Kaŋe, mëŋ ar bar bani gë Arangoŋëra an xali laŋ kënjo abinëm. Do inewä laŋaxën kënjo? Gayikwa bandixa band mëŋ Kaŋe bar baŋëŋenax hi bax do band abinëm bar band šenene.

¹³ Bëmaŋe, angëmëne bela bër gër ngwën bën ašus šus kënun, kërenjun caran na. ¹⁴ Biyi anang nang këne mëne anëka xani këne gër ecës, do bakaw këne gër aniyang gayik aŋan ŋan kënëbene bëmaŋe bëŋ. Bari ar šus këbi an, gër ecës bayi ko. ¹⁵ Ar kënjo šus yo imaŋe indexëm, alaw ar bela hi ko do aye nang kën mëne alaw ar bela an axo cot na aniyang and din ir din aŋ. ¹⁶ Kërisët ga yëlaya ko wa në endebi xali gër ecës mëŋ nangaxën këne er ex aŋana in. Biyi bëte aŋap ŋapëk enëbe yële aniyang andebi aŋ bëmaŋe bëŋ. ¹⁷ Angëmëne ar šotërak gër ebar ro eŋo watënd imaŋe indexëm in ga šëmura kënjo, do exo kemën emëkw edexëm el, aŋana and Kaxanu aŋ mondake cëŋ kë ŋëpa gër ndexëm? ¹⁸ Obaš oram, aŋana andebi aŋ gilex däl do canayayindëlex gër bandixa. Kërex gi na gër ofërëya fo, bëte kërex gi na eyeyan fo.

¹⁹ Mondako këne nange mëne bër däl hi këne do ebo gi fuŋ gër oŋëkw orebi gër lëngw ir Kaxanu. ²⁰ Angëmëne oŋëkw orebi oŋ dëŋ këbo nëpënd, kaš ex Kaxanu, mëŋ ar nangëk beŋ dek an. ²¹ Bëmaŋe wën bër ke balënd mban bëjo, ayëxwëra këne yëxwëraye ler gër Kaxanu angëmëne oŋëkw orebi oŋ abo nëpënd na. ²² Er këneŋo wëkaye yo, ayël këbo yëlënd gayik ašëf këne šëfënde šapela bandexëm bar do ari këne rinde er ŋan ko in. ²³ Watin er re ko ene dind ex in: ene kwëtaye oŋac or Yesu Kërisët, Ašëniŋ arexëm ol, do ebo balërend andebi rebi aŋ, ang rek apela andexëm and yël këbo ak. ²⁴ Ar kë rind er rek šapela bandexëm an, gë Kaxanu bar këni, do Kaxanu na exo gër ola orexëm. Gë Angoc andexëm and yël këbo aŋ këne nangënde mëne alëŋ lëŋ ko gër ola orebi.

4

Epitëndër ed bëlaŋwënel el

¹ Wën bëmaŋe bënd ke balënd mban bëjo, ax gi ex na mo kwëta dek bër kë rend gë Angoc and Kaxanu bar këni bën. Kamanindënëbi aye en nangaxën mëne däl këni reyand gayik bëlaŋwënel bënëgwëš bëranjëm yowëk na gër ngwën ro. ² Mondako këno nang ar bar këni gë Angoc and Kaxanu an: ar kë reyand yo mëne Yesu Kërisët ayow yow baxo hi ko ala gër ebar ro, ajo ar Kaxanu ex. ³ Barikan ar kë reyand yo abar bar këni gë Angoc Amënëk aŋ do exo ŋëp mëne Yesu Kërisët gër Kaxanu xaniw ko, ajo arangoŋëra and gë Kërisët ex. Ax gi ex na nde awël wël ban mëne arangoŋëra gë Kërisët kë yowënd? Awa gërëgako, anëka ŋatëgu ko gër ngwën ro.

⁴ Wën obaš oram ol, bër Kaxanu hi kën do axor xor kënebi bëlaŋwënel bënëgwëš bën gayik gë ar bar kën an fangak nëmëc gë angoc and ex gër ngwën ro aŋ. ⁵ Bëlaŋwënel bënëgwëš bëjo, bër gër ngwën

ro fo exëni. Mëŋ këni yeyanaxënënd end gër ngwën ro fo do bela bër gër ngwën ro bën abaxëtën kënebi baxëtënënd. ⁶ Barikan biyi bër Kaxanu hi këne do ar nang këŋo Kaxanu an, abaxëtën këbo baxëtënënd. Ar ax gi ex na ar Kaxanu an, aŋo baxëtënënd na. Mondako këne nangënde ang fitar këni ak ar gë Angoc and ɗal an gë ar gë angoc and enëgwëš an.

End aŋana and Kaxanu eŋ

⁷ Wën bëmaŋe bënd ke balënd mbaŋ bëŋo, balërendëlebo andëbi rebi aŋ gayik aŋana aŋ gër Kaxanu xaniwëk. Do ar ñan këbi bela an, Kaxanu rëw këŋo do anang nang këŋo Kaxanu. ⁸ Kaxanu aŋana hi ko, ar šus këbi bela an, aŋo nang ex na Kaxanu. ⁹ Watin ang wasin këbo Kaxanu aŋana andexëm ak: ga lawënëgu këŋo Asëñiŋ ar tañ arexëm an gër ngwën ro ene cotaxëne aniyan aŋ paŋ gë mëŋ. ¹⁰ Do aŋana aŋo er ex mëne Kaxanu ñan këbo xali lawënëgu këŋo Asëñiŋ ebo wunët gër beñëŋenax bendëbi, xarak ax gi ex na ga ñan këneŋone biyi.

¹¹ Wën bëmaŋe bënd ke balënd mbaŋ bëŋo, angëmëne mondako ñan këbo Kaxanu, aŋap ŋapëk biyi bëte ebo balërend andëbi rebi aŋ. ¹² Elod ala aŋo wat ex na Kaxanu. Angëmëne abalër këbo balërend andëbi rebi aŋ, abar bar këne gë Kaxanu do aŋana andexëm aŋ aye faŋayak gër ola orebi.

¹³ Mondako këne nangënde mëne gë Kaxanu bar këne? Ga yël këbo wa Angoc andexëm aŋ. ¹⁴ Do biyi, awat wat këmi eŋo, do mëŋ këmi reyaxënënd mëne Faba Kaxanu lawënëgu këŋo Asëñiŋ exo gi Afexën ar ngwën an. ¹⁵ Ar kë wã mëne Yesu, Asëñiŋ ar Kaxanu ex, abar bar këni gë Kaxanu. ¹⁶ Do biyi anang nang këne do aŋa wã këne mëne Kaxanu aŋan ñan këbo gayik aŋana hi ko. Do ar këbi ñan bela an, abar këni bar gë mëŋ. ¹⁷ Angëmëne aŋana and Kaxanu aŋ afaŋaya faŋayak gër ola orebi, gë onënga fo këne šëniye akey and kiti aŋ gayik ang këne liyande gër ngwën ro ak awëndër wëndërek gë aniyan and Kërisët aŋ. ¹⁸ Gër emëkw ed ar faŋayak aŋana, anjiŋ ax gind na. Do aŋana ax paŋaya ex na gër emëkw edexëm.

¹⁹ Endeŋi eŋ cëŋ, aŋan ñan kënebene Kaxanu gë bela bën gayik mëŋ ŋanak ñan këbo. ²⁰ Angëmëne ala exo dend mëne aŋan ñan këŋo Kaxanu do eŋo cus imaŋe indexëm in, anëgwëš ko rind gayik axo kor na eŋo cus imaŋe ind këŋo watënd in do eŋo ŋan Kaxanu, mëŋ ar aŋo watënd na an. ²¹ Awa apela aŋo yël këbo Kaxanu: Ar ñan këŋo Kaxanu an, ŋanëleŋo bëte imaŋe indexëm in.

5

End angora and ngwën eŋ

¹ Ar wãk yo mëne Yesu ex Kërisët, Kaxanu rëw këŋo. Do ar këŋo ñan yo arëw an, aŋan ñan këbi bëte obaš orexëm ol. ² Mondako nang këne mëne aŋan ñan kënebene obaš or Kaxanu ol: ga ñan këneŋone Kaxanu do ga këne sëfënde er rek ɓapela bandexëm in. ³ Eŋan ed Kaxanu el ex ene dind ex er re ko gër ɓapela bandexëm in do ɓapela baŋo ax ɗak ex na. ⁴ Gayikwa ar rëw këŋo yo Kaxanu, axor xor ko ngwën in. Do ekwëta ed xwëta këneŋone Kaxanu el ex ekor ed ngwën el. ⁵ Noŋo ex ar xorëk ngwën an? Ax gi ex na nde ar wãk mëne Yesu ex Asëñiŋ ar Kaxanu an?

End Kërisët eŋ

⁶ Yesu Kërisët ex ar yow bax gë men oŋ do gë ošat oŋ. Gë men do gë ošat yow baxo, ax gi ex na na gë men oŋ fo. Do Angoc Amënek aŋ kë reyand eŋo gayik mëŋ ex đal in. ⁷ Enimin, otede otas kë reyand end Kërisët eŋ: ⁸ Angoc Amënek aŋ, men oŋ do gë ošat oŋ. Do bën bësas axet xet këfi. ⁹ Angëmëne aŋa këne wände osede or bela ol, osede or Kaxanu ol xurik ex gi đal gayik areya reya ko end Asëniŋ eŋ. ¹⁰ Ar ŋak end Asëniŋ ar Kaxanu an, ašot ko šot osede olo gër onden ondexëm. Barikan ar fiëpëk an, anëgwëš xwët këŋo Kaxanu gayikako axo ma ex na er reya ko Kaxanu end Asëniŋ in. ¹¹ Watin er ex osede olo in: Kaxanu yël këbo aniyand and din aŋ do aniyand aŋo gër Asëniŋ ex. ¹² Ar bar këni gë Asëniŋ ar Kaxanu an kë šotënd aniyand aŋ, bari ar ani bare ex na an, axo cotënd na.

End aniyand and din eŋ

¹³ Eŋo këmun yëgwënëlınd en nangaxën mëne ašot šot kën aniyand and din aŋ wën bër xwëtak oŋac or Asëniŋ ar Kaxanu bën. ¹⁴ Axwëta xwëta këne mëne Kaxanu abaxët këbo baxëtënd and kenëŋo xaraye er ex yo angëmëne ang këŋo yandı ak ex. ¹⁵ Awa ga nang këne ako abaxët ko baxëtënd cale indebi in, nangëne mëne ašot këne šote er wëka kënëŋone in.

¹⁶ Angëmëne ala eŋo wat imaŋe indexëm in ga ko ri eñëŋenax end ax mëland na gër ecës, calenëleŋo. Kaxanu ata këŋo yël aniyand aŋ. End bër kë rind eñëŋenax end ax mëland na gër ecës eŋ këme rend. Eñëŋenax exëna end kë wëland gër ecës; ame dend na đe en calend në end eñëŋenax eŋo. ¹⁷ Etëmbak end ex yo eñëŋenax ex, bari ax gi ex na eñëŋenax end ex yo kë wëland gër ecës.

¹⁸ Anang nang këne mëne ar rëŋ këŋo Kaxanu yo, axo bayi na ga ko wëndërand. Asëniŋ ar Kaxanu an këŋo nëkonand do Arangoŷëra an yoweŷ aŋo koranënd na. ¹⁹ Anang nang këne mëne bër Kaxanu hi këne do bela bër gër ngwën bën đek awëña wëña këbi Arangoŷëra an. ²⁰ Barikan anang nang këne bëte Asëniŋ ar Kaxanu an yow bax yël këbo onden oŋ enëŋo nangaxëne Kaxanu, mëŋ ar ex đal an. Gë mëŋ Ar ex đal an bar këne në end Asëniŋ Yesu Kërisët. Awa Kaxanu, ar đal exo do mëŋ ex aniyand and din aŋ.

²¹ Obaš oram, kwëŷëtayin olaš oŋ.

Kayëta ixinëm ir Şaŋ in Lilaya in

Ar yëgwëk kayëta ijo an wacaya ko «Axarëk an». Okëreceŋ oñanar od bax fënënd kayëta ijo ok rek mëne Şaŋ, parëxanda ir Yesu Kërisët exo axarëk ajo. Gayikako bend kë sëyalind beŋ awëndër wëndërek gë bend gër kayëta iñanar ir Şaŋ beŋ. Ata gër osëyali olo er ex: ediya ed gër ðal do gër añana el do gë ekwëyëta ed bër kë sëyalind bend fitarëk gë osëyali oñanar el. Er ex gër akayëta in:

End ar yëgwëk kayëta ijo eŋ: 1-3.

End apela and añana eŋ: 4-6.

End ekwëyëta ed bësëyali bënëgwêš eŋ: 7-11.

Bapela bapelatar baŋ: 12-13.

Ecëmar el

¹ Wëno axarëk an këñun yëgwënëlınd wëj Asoxari ar sana këño Kaxanu an, do gë obaş oreŋ ol. Wëno enim ñan këmun, ado ðek bër nangëk ðal bën añan ñan kënun bête, ax gi ex na wëno fo. ² Añan ñan këmun gayik ðal in gër owëkw orebi ex do din kë bayi. ³ Faba Kaxanu, gë Yesu Kërisët, Asëñiw, yëlëlenëbo oyekax ol, gë axayënan in do gë obetak ol ene ðiyaxënënde gër ðal do gër añana.

End ðal eŋ do gë end añana eŋ

⁴ Mbaŋ nëngan ke ga sêk këmëni obaş oreŋ orëmar ga këni liyand gër ðal, ang rek apela and yël këbo Faba Kaxanu ak. ⁵ Do gërëgako wëj Asoxari ajo, axara xara këmi: balërendëlebo andebi rebi aŋ. End këmi yëgwënëlınd eño awël wël këne elod gër ñanar, ax gi ex na apela angaşax. ⁶ Añana aŋ ex edi ed er kë rend bapela band Kaxanu el. Awa apela año ñapëk ene tefe gër aniyand andebi ang wël këne elod gër ñanar ak.

⁷ Enimin, bëyifa bërãnjëm şanayawëk gër ngwën do këni rend mëne Kërisët axo yow bana hi ko ala. Ata bën ex ðe bëyifa bën, bërangoyëra and Yesu Kërisët bën. ⁸ Titinayin gër aniyand andewën, kërëx capër na andiyand andebi aŋ. Barikan kemënayin en cotaxën acosa anjekax aŋ.

⁹ Ar kë bašënd yo bendey becëxe, axo bayi ex na gë end sëyali këbo Kërisët eŋ fo. Ala ajo axo gi ex na ar Kaxanu. Barikan ar xwëtayak osëyali olo an, abar bar këni gë Faba Kaxanu do gë Asëñiw. ¹⁰ Angëmëne ala exo yeli gër ndewën do axo mëlali ex na osëyali olo, këreno kacaf na gër iciw indewën, këreno cëmad na dëŋ! ¹¹ Gayikwa ar këño şëma an anëka şoma këño gër bandixa bañëñenax bandexëm.

Bepelatar beŋ

¹² Ado ga yëmbëk beşër yëgwënëlı domun bën, axe ñandi bana mun pelëra gë oñëgw. Barikan ayar këme yarënd mun nëngali mun pelërax wëno dëŋ, do ebo nëngandëraxën biyi ðek.

¹³ Obaş or imaŋe itoxari indeŋ ind sana këño Kaxanu ol ašëma këni şëmand.

Kayëta isasën ir Şaŋ in Lilaya in

Kayëta ijo, ar bano rend «Axarëk an» yëgwën baŋo këreceŋ ir këno wăcënd Gayos. Er kë sëyalind mëne aŋap yăpëk ekaca ed aye okëreceŋ odiyer el ex canayaxën ebalër ed aminëmëra and gër Yesu Kërisët aŋ. Bandixa band Gayos baŋ bax wăsinënd mëne afëb fëb baxo osëyali olo. Barikan Jotëref ababi wëlaya na okëreceŋ odiyer ok. Mëŋ gër kayëta ijo ro aşëkw šëkw këno Gayos do nöp këno Jotëref. Er ex gër akayëta in:

Ecëmar el: 1-4.

End apela and Gayos eŋ: 5-8.

End Jotëref eŋ: 9-10.

Ang yăpëk etëfëteli ed Demetëros el: 11-12.

Bepelatar beŋ: 13-15.

Ecëmar el

¹ Wëno Axarëk an ki yëgwënëlinde wëj Gayos, wëj ar ex imaŋe ind ñan këmo gë däl in. ² Wëj imaŋe ind ñan këmi mbaŋ ino, aşalen këmi şalenënd ey beta, exi yera mbaŋ do ey bëngw gër eman endey ang bëngwëk enjëw endey ak.

End bër olawënel eŋ

³ Wëno mbaŋ nëngandëra ke ga sëkati këne bëmaŋe do reyati këni mëne şenene fëb këy däl in do gër däl ijo këy liyand. ⁴ Wëno mbaŋ ke nënganënd angëmëne me wëlënd mëne obaş oram ol gër däl këni liyand.

⁵ Wëj imaŋe ind ñan këmi mbaŋ ino, ang yăp këŋo ar xwëta këŋo Kaxanu ak këy rind gë dek benjekax bend këyëbi rinënd bëmaŋe bëŋ ado eni gi bëniyer. ⁶ Areyati reyati këni gër amara andeŋi ro end ang ki balënd bela ak. Axara këmi xarand eyëbi yëlëra şëlafana ir damana irefën ang këŋo yăpan Kaxanu ak. ⁷ Eni deyaraxënënd end oŋac or Axwën eŋ sebëragu këni oxun orebën oŋ, xarak ax gi ex na eni cotëraxën gër bër benëŋ becëxe. ⁸ Awa aŋap yăpëk enëbe mëlayande aye bela bërako bën ene kelaxëne gë bën andiyen and däl aŋ.

End Jotëref do gë Demetëros eŋ

⁹ Ata kayëta iromax yëgwënëli këmun Amara andewën aŋ. Barikan Jotëref, mëŋ ar këŋo nënganënd olëngw an, aŋo balënd na end këme rend eŋ. ¹⁰ Mëŋ ex, and këme yeli aŋ, afut këme fut beñëŋëxax bend ko rind beŋ ga këbo rexërand ako. Ado ax gi ex na eŋo fo ko rind: abi mëlayand na bëmaŋe bëniyer bëŋ; bër këbi yandind enëbi mëlaya bën, ebi besara xali do ebi ŋŋaŋ dëŋ gër Amara.

¹¹ Wëj imaŋe ind ñan këmi mbaŋ ino, tëfëteliendëbi bër kë rind benjekax bën, bari ax gi ex na bër kë rind beñëŋëxax bën. Ar kë rind benjekax an, ar Kaxanu hi ko. Barikan ar kë rind beñëŋëxax an, aŋo nang ex na Kaxanu.

¹² Ata bela bën đek areya kēni reyand enjekax end ko rind Demetēros eŋ, nē end đal ir ex gēr emēkw endexēm eŋ. Biyi bēte enjekax fo kēmi reyand do aye nang kēy mēne osede orebi ol đal ex.

Bepelatar beŋ

¹³ Bendanjēm ŷēgwēnēli domi, bari axe ñandi ex na mi pelēra gē iñēgwaya. ¹⁴ Ayar kēme yarēnd mi nēngali bakey baŋo dēŋ do axanar ke xanarēxēye mopabēr. ¹⁵ Kaxanu yēlēlexi obetak ol! Ođawo odehy ok ašēma kēni šēmand. Wēj bēte cēmalēbi ođawo odebi ok, ala kala gē oŵac orexēm ol.

Kayëta ir Yud in Lilaya in

Ar yëgwëk kayëta ijo an, Yud këno wacënd. Kayëta iromax ijo kë sëyalind mëne bërëwak end Yesu Kërisët bën këreni tëfënd na osëyali or fudac or kë rend mëne bësošan do gë bësoxari bër gër Amara bën asëk alakira fo ex gayik Kaxanu aseban ko sebanënd. Ata Yud aÿëgw yëgw ko bamatinali band gër bakayëta bakarëk ebi masinaxën bërëwak bën mëne Kaxanu axiti ko xitind osëmbak ol. Kayëta ijo ñatak gë cale ind kë rend mëne Kaxanu kë yëlënd apexa an paß gë Yesu Kërisët. Er ex gër akayëta in:

Ecëmar el: 1-2.

End ekwëta el do gë osëyali onëgwësh en: 3-23.

End cale en: 24-25.

Ecëmar el

¹ Wëno Yud, ariyenin ar Yesu Kërisët an, ar acël amat gë Şak an, këjun yëgwënëlınd wën bër wacëraw këjun Faba Kaxanu, ñan këjun, do xwëtaya këjun gër Yesu Kërisët! ² Awa Kaxanu kayënanëlejo wën do yëlëlejun mbañ, obetak ol do gë añana añ!

End bëseyalı bënëgwësh en

³ Wën bëmaÿe bënd ke balënd mbañ bëjo, gë obal osëm ÿandi baxe mun nëgwënëlı end apexa and şot këne biyi dek en. Gërëgako nang këme, afo mun nëgwënëlı en kemënalixën ekwëta ed këbi yëlënd Kaxanu amat fo bërëwak el. ⁴ Enimin, bela bëwëşik exëna bër lila këjun yir fo do këni nëmbënd oyekax or ko yëlënd Kaxanu ol gë oñandi oñacaxik. Bën ayaxëta këno yaxëtand Yesu Kërisët, mëñ ar ex Asëyali do Axwën an. Ata kiti indebën in anëka fo yëgw këni.

⁵ Anang nang kën dek bëjo, axwitan fo këmun xwitanënd mëne Axwën an racët babi gër oxadëp ñulunda ir Isërayel in gër ebar ed Misëra. Barikan alaş laş babi bër hëp bax eno kwëta bën. ⁶ Kwitayin bëte end omeleka od sak babi or gapak or şot bani ol, Kaxanu afokëra fokëra këbi or lañ gëd gër acamëdan xali yatir akey atëm and kiti. ⁷ Mondako fo bax bëte end bela bër lëg bax gër bangol band Sodom gë Gomor do gër band hi bax ler ler bañ. Awata wata bani becëfëanaxik do gë eñac xali babi ÿandind laka ir ax ñap ex na in. Gërëgako, asoro këni sorond gër xodux or din ir din, or ax domind na gë edomi. Do toro indebën ino këbo wasinënd ang këbi hid ak dek bër kë rind mondako bën.

⁸ Awa bela bër lila kënun yir fo bëjo mondako fo këni rind: ofakeli odebën këni sëfënd do këni buyarënënd beman bendebën beñ. Ayepën këni yepënënd or gapak or Axwën ol do kënebi şirënd bangoc bacaraxik bañ. ⁹ Xarak Mişel, alëngw ar omeleka an, axo yëxw bana eno nëp gë ocir şabucara in, and bani xandërend eman end Moyis añ. Are fo re baño: «Axwën an ki rexëra!» ¹⁰ Bari bela bëjo aşir këni şirënd er bayik ani nang ex na in. Do bebër nang këni gë onden këm, ang owacar fo bën, anemin këbi nemin. ¹¹ Awa bëjo abi ye ex na ga sëf këni ako fëña ir Kaÿe in. Ang nambëra baxo Balam

në end acosa ak nambëra këni. Bëte ang nemi ko Kore ak në end emëšen ed Kaxanu fo nemi këni. ¹² Bëjo abuyarën këni buyarënënd opëna od amara andewën ok. Er këni xwëndand wayët ñambëran, gë ošeb fo, ani gi ex na gë anjus. End ala abi balënd na, ang ax gi ex na end ogaf odebën fo. Ang banar band barër bax do šapëreliek ekoc tēbērēxe fo hi këni. Bëte er hi këni ang batēx bañambëyamb band ax dēwënd na fo xali xucak nand ebax ex dēw na. Bakëlēbēd baki šēsēk ga rēt këni. ¹³ Ang kē watind bomuyar gēr angwēngw and kē xanind men bērexadēt bomej bomej ak, mondako fo këni rind bela bējo ex watixën becēfēnaxik bendebën bej. Bëte ang owal or kē yexerand sam-sam gēr orën fo hi këni. Do Kaxanu fenin këbi olēg or din ir din ol gēr ed xurik ex camēdan.

¹⁴ Enok, ar ex acongaxinēm gēr andēwēra and Adam an, ayeyan yeyan baxo ang alawēnel fo end bela bējo eņ: «Awël nde, Axwën an ayow ko yow gēr ngwën ro gē omeleka omēnek odexēm ok owēli, owēli. ¹⁵ Ayow ko yow ebi kiti dek bela bēn do ebi nēp bēsēmbak bēn në end dek bandixa batēmbak band këno renanënd bej, do në end oyeyan oյējēnax or bēsēmbak or këno yeyananënd bēwēndēran oņ.» ¹⁶ Bela bējo laj bēr šaminak fo hi këni. Laj këni rendērand end aniyān andebën eņ, do sēf këni wayēt oñandi odebën fo. Gēr osēy orebën yer ndafēnan itēm fo ex, xarak bela bēn fo kēnēbi yifand gē oyeyan onēngax eni cotaxën er yandi këbi in.

End aniyān and oxēreceņ eņ

¹⁷ Wēn cēj bēmaýe bēnd ke balënd mbaņ bējo, kwitayin end reya bani gana-gana fo oparēxanda od Yesu Kērisēt, Axwën arebi eņ. ¹⁸ Ga banun felënd wa: «Gēr bakey bapelatar, bela bēr kē sanënd mbaņ kē šanayaw na, do eni tēfēnd oñandi oñējēnax ok, mēne ngēj betēmbak bej.» ¹⁹ Bēn ex bēyic bēr bamara bēn, ang owarar fo këni rind, do Angoc and Kaxanu aņ ax gi ex na gēr ola orebën. ²⁰ Barikan wēn bēmaýe bēnd ke balënd mbaņ bējo, ang këni bayēnd aciw ak, bayin oxēreceņ orewën ol gēr ekwēta emēnek ed šot kēn. Caleyindēn gē Angoc aņ. ²¹ Kemēnayin gēr aņana and Kaxanu ga kēn sēnind ako axaýēnan ir Yesu Kērisēt, Axwën arebi, ir kēbo yēlënd aniyān and din ir din in. ²² Kaýēnanindēleņun bēr sitarak gēr ekwēta bēn. ²³ Bērēmar afo enēbi dacētēnd gēr xodux eni pexaxën. Bējo bëte kaýēnanindēleņun gē anjiy. Ado ax gi ex na dēj mokwixēta acud andebën and buyarēnek beñējēnax bendebën aņ.

Eduwa el

²⁴ Duwanējone Ar xorēk gabat eņun nēkonand kēdi kēn wēndēra an. Bëte duwanējone ar xorēk eņun kwēšan, gē etēmbak kēm an, gēr lēngw ir enjaran endexēm, gē onēnga fo. ²⁵ Mēj gabat ex Kaxanu, ar fexēn kēbo paš gē Yesu Kērisēt, Axwën arebi an. Mēj gabat xwēnek enjaran eņ, panga iņ, owun ol do gē or gapak ol, elod ga ýanak ngwën iņ, xali gērēgako do din ir din! Amen!

Akayëta and Andofakel aṅ Lilaya in

Ar yëgwëk akayëta aṅo an Šaṅ këno wăcënd. Bend kë fiatëgu ecan ecan gër ngwën beṅ yëgw ko ang wăsinďera baṅo Axwën Yesu ak. Eni kemënaxën gër ekwëta yëgwënaxën babi okëreceṅ ok gayik asoro bani sorond në end Yesu Kërisët. Amëd aṅo, anëyali banëbi nëyalind bela bën eno calend Emun end Bërom eṅ, bari abani wă na eni di mondako. Akayëta aṅo kë sëyalind mëne Kaxanu afenin fenin këfi bacosa bakëbënaxik bër kë xemënalind ekwëta ed xwëta këno bën, do gë bër kënebi lawëra në end andiyen andexëm bën. Er ex gër akayëta in:

- Ecëma ed bamara banjongëbaki el: 1.1-8.
- End owun or Kaxanu do gë or Axwën Yesu eṅ: 4.1–5.14.
- End beñigënaxik benjongemat do gë bulunda iwënëk eṅ: 6.1–7.17.
- End eñigënaxik enjongekinëm do gë okereloṅ ocongibat eṅ: 8.1–9.21.
- End ikayëta ind meleka do gë otede oki eṅ: 10.1–11.19.
- End Sindan do gë bulunda ir Kaxanu eṅ: 12.1-18.
- End bandixa band bemacar eṅ: 13.1-18.
- End oyëkan or bëwënëk do gë kiti ind kë yowënd eṅ: 14.1-20.
- End beñigënaxik do gë betëm eṅ: 15.1–16.21.
- End kiti ind bër këṅo wërelind Kaxanu eṅ: 17.1–19.21.
- End owun or bëniy wëli eṅ: 20.1-6.
- End kiti ind šabucara do gë ind bësësëk eṅ: 20.7-15.
- End ngwën ingašax do gë omakaw ond Yesu eṅ: 21.1–22.21.

Lilaya in

¹ Gër akayëta aṅo ex bendey bend nangën këṅo Yesu Kërisët në ofakeli Šaṅ, ariyenin arexëm beṅ, and lawënëgu këṅo meleka irexëm gër ndexëm aṅ. Kaxanu nangën baṅo beṅo ebi tëfëtanaxën bëriyenin bërëxëm bën eni nangaxën mëne gogo kë fiatëgu. ² Ata Šaṅ ex ar reyak osede olo an, gë dfek bend wat baxo beṅo, do Yesu Kërisët rek mëne eyeyan ed đal ed Kaxanu dëṅ ex. ³ Nëngandëralebi, ar kë fënënd an, gë bër kë baxëtënd, do kë sëfënd eyeyan ed xaniwëk gër Kaxanu bën gayikwa gogo kë fiata.

End bamara banjongëbaki eṅ

⁴ Wëno Šaṅ këṅun yëgwënëlinď wën bërëwăk bër ex gër bamara banjongëbaki band gër ebar ed Asi bën. Ar hik, hi bax do ko yelind an, yëlëleṅun oyekax ol do gë obetak ol. Bangoc banjongëbaki band ex gër lëngw ir aṅëpara and owun orexëm baṅ, ⁵ do gë Yesu Kërisët, mëṅ ar ex sede ir mokwëta an, aṅanar ar xanik gër ecës an, do emun end bemun bend gër ebar ro eṅ, yëlëlenun oyekax ol do gë obetak ol!

Yesu Kërisët, mëṅ ar fiān këbo, racët këbo gër beñëṅenax bendefi gë ošat orexëm an, ⁶ do ar bar këbo hi këne gër owun orexëm an, ar ri këbo bësăđaxan bër Sëm irexëm Kaxanu an, xwënëk din ir din enjaran eṅ do gë panga iṅ! Amen!

⁷ Nëkoyino ga ko fedawënd gë baṅar baṅ:

Ala ar ex yo awat këno wat,
 ado bër xwêš baŋo bën dëŋ awat këno wat
 do dek benëŋ bend ex gër ebar ro beŋ,
 arenita këni ŷana eni denitand në endexëm.
 Iyo, amen!

⁸ Ata Axwën Kaxanu re ko: «Wëno ex aŷanar an, wëno ex afelatar an. Wëno ex ar hik, hi bax do kë yelind an; wëno ex ar xorëk beŷ dek an.»

End ecanaya ed Axwën Yesu eŋ

⁹ Wëno Ŝaŋ, abaŷe irewën hi këme, ga bar këne gër toro, gër owun do gër ekemënali ed end Yesu Kërisët. Gër ošir or këni wăcënd Patëmos hi bame gayik afemëra këme femërand eyeyan ed Kaxanu eŋ, do ga këme reyarand osede or Yesu eŋ. ¹⁰ Ata fedaw ko Angoc Amënek aŋ gër ndam, yatir oganjar. Wël këme oniŵ ang ofarix or kereloŋ fo gand epoy edam ¹¹ ga kë re: «Er këy watënd in, nëgwël në akayëta do ey ɔawëneli gër bamara banjongëbaki baŋo: Efes, gë Sëmirën, gë Perëgam, gë Catir, gë Sarëd, gë Filadelëfi do gë Lawodise.»

¹² Ata ga ŷena këme mowat ar baxe yeyanelind mondako an, wat këme oɔambo od kaŋe. ¹³ Do mërëxand ir oɔambo oko, wat këmo ar ang asëniŵ ar ala. Er ŷuɔa baxo ocuɔ od gëšëc do xapa baxo apëxw and kaŋe gër emëkw. ¹⁴ Omban ond gër gaf irexëm oŋ fešëk ang gwëtene fo, ang okëbina fo, do bangës baŋ kë ŷegënd ang eŋan fo. ¹⁵ Osapar orexëm oŋ kë watind ang yawale ir fëtëk në angodux fo, do oniŵ ol kë rëmënd ang oŷëm fo. ¹⁶ Ala ajo, lëkaya ko gër ataxan and liŵ oŵal ocongoxi, gër etëŷ edexëm ŷanëguk duxuma ir fëco aŋak fëco aŋak, do dëxas in kë ŷegënd ang eŋan gë dek panga indexëm ak. ¹⁷ Ata ga këmo nëkon, wëc këme kërud gër osapar orexëm. Ata ñëmba ke gë ataxan and liŵ aŋ do re ko: «Kërey yëdara na! Wëno ex aŷanar an, wëno ex afelatar an, ¹⁸ wëno ex abëngw an. Ašës šës bame barikan gërëgako abëngw eme din ir din. Wëno lëkayak bacoketaya band ecës, do gë band wur ir bëšëšëk baŋ. ¹⁹ Awa nëgwël de er wat këy in, gë er ex in do gë er kë bëtëgu in. ²⁰ End oŵal ocongoxi or wat key gër ataxan and liŵ andam eŋ do gë end oɔambo ocongoki od kaŋe eŋ cëŋ, nëkod er wăcayak in: oŵal ocongoxi oŋ exëni bëlawënel bër hik gër bamara banjongëbaki bën do oɔambo ocongoki ok ex bamara banjongëbaki baŋo.»

2

Kayëta ir Amara and Efes in

¹ Nëgwënëlo arolawën ar ex gër Amara and ex gër Efes an:

«Baxëtël er ko rend ar lëkayak oŵal ocongoxi gër ataxan and liŵ irexëm in, ar kë yexërand mërëxand ir oɔambo ocongoki od kaŋe an. ² Anang nang këme bandixa bandey baŋ, andiyen andey aŋ do ang xemëna këy në endam ak. Anang nang këme mëne wëŷ ayëfi buŋanënd na bësëmbak bën, bëte ari ri këyëfi atëy bër kë rend oparëxanda hi këni bën, ata sëk këyëfi mëne bënëgwëš exëni. ³ Wëŷ mobuŋa buŋa këy, motoro soro këy në end oŵac oram, bari axi cena ex na. ⁴ Barikan wëno emat fo ŷuseli këmi: ga seb këy ebal edam el ang baxi balënd gër ŷanar ak. ⁵ Kwital gër ed xëyëtayaw këy. Nëngwëtäl ex ola orey ol do bakanël bandixa baŋanar bandey baŋ.

Angëmëne ay nëngwëta ex na ðek ðek, ata këmi yenëli, mi kan lambo irey in gër ed xwët këy. ⁶ Barikan añaneli ñaneli këmi ga şus këy bandixa band bër enga end Nikola bañ, ang şus këme wëno ak. ⁷ Awa ar gë anëf an baxëtëlexo ðe end këbi felënd Angoc and Kaxanu bër ex gër bamara eñ! Ar kër xor an, ayël këmo yël exo yamb odëwërëwen od atëx and aniyar and hik gër arayen ok, gër ed exo Kaxanu.»

End kayëta ir Amara and Sëmirën eñ

⁸ Nëgwënëlo arolawën ar ex gër Amara and ex gër Sëmirën an:

«Baxëtël er ko rend ar ex ayanar do afelatar in, ar şës bax do xani ko gër ecës an. ⁹ Anang nang këme toro indey in do gë oxayën orey ol (xarak wëj ar gë napul hi këy!) Anang nang këme ang këni renarand ak bër kër rend Bëşëwif exëni, xarak ani gi ex na Bëşëwif: amara and Sindan exëni. ¹⁰ Toro ind ki wëcan in, kërey cam na. Şabucara in wa kër ri enëbi tëra bërëmar gër ndewën na do enëbi mëla gër epëra. Mondako këjun hi atëy, do en toro bakey epëxw. Kemënal gër ekwëta ed xwëta këye xali gër ecës, ata këmi şos gë aniyar and din an. ¹¹ Awa ar gë anëf an, baxëtëlexo ðe end këbi felënd Angoc and Kaxanu bër gër bamara eñ. Ar kër xor an, kërexo yëda na ecës ekinëm el.»

End kayëta ir Amara and Perëgam eñ

¹² Nëgwënëlo arolawën ar ex gër Amara and ex gër Perëgam an:

«Baxëtël er ko rend ar lëkayak duxuma ir fëco añak fëco añak in. ¹³ Aye nang këme mëne gër ed lëg këy hik añëpara and owun or Sindan an. Barikan wëj alëka lëka ki ować oram ol do abayi bayi këy ga xwëta këye. Ado abayi bayi këy ga xwëta këye gë bakey band law këno gër ndewën na Anjëtipas, sede iram ir xwëta bamo bañ in, fën gër ed lëg ko Sindan. ¹⁴ Barikan wëno bendey exëna bënd şuseli këmi: ga xwëtaya këyëbi bër kër sëfënd osëyali or Balam bën. Mëñ ex ar sëyali baño Balak mondake këbi lënan eñëjënax Bëyisërayel an. Ga şoñ babi wa eni yamb yas er oyel or ñaş kënëbi gër olaş eñ do eni kwënda asëk alakirand fo in. ¹⁵ Axwëtaya xwëtaya këyëbi bëte bela bër sëfëk bënd këni sëyalind bër enga end Nikola bën. ¹⁶ Awa gogo këmi yenëli angëmëne ay nëngwët ex na ola orey ol. Do bela bëjo awereli këmëni wereli gë duxuma ir kër şanënd gër etëy edam in. ¹⁷ Awa ar gë anëf an baxëtëlexo ðe end këbi felënd Angoc and Kaxanu bër gër bamara eñ!

«Ar kër xor an, ayël këmo yël eyamb ed şonayak do këni wăcënd man el. Ayël këmo yël bëte ekañ epeşax ed gër ed yëgw këni ować onëngwët el. Ować olo ar yël këno an fo kër nangënd, ax gi ex na ala aşëxe.»

End kayëta ir Amara and Catir eñ

¹⁸ Nëgwënëlo arolawën ar ex gër Amara and ex gër Catir an:

«Baxëtël er ko rend Asëñiñ ar Kaxanu in, ar gë bangës band ang xodux or xafa-xafa an do ar gë osapar or kër yëgënd ang yawale ir lëxw këni gër xodux an. ¹⁹ Anang nang këme bandixa bandey bañ, gë añaana andey an, gë ekwëta edey el, gë andiyen andey an, do gë ebuña edey el. Anang nang këme bëte mëne bandixa bandey band gërëgako bañ yëmbëk gë bañanar bañ. ²⁰ Barikan emat fo ex end şuseli këmi eñ: ga xwëtaya këyo Isabel, asoxari ar kër rend alawënel

hi ko an. Xarak në enambeli ebi bëriyenin bëram bën ga këbi sëyalind eni kwënda asëk alakirand fo in, do eni yambënd ýas er oyel or ñaš këñëbi gër olaš enj. ²¹ Asebën sebën këmo amëd exo nëngwëtaxën dek dek ola orexëm ol, bari aňo ñandi ex na exo teb asëk alakirand fo in. ²² Wëno ošëxwëra or këno ren në angaw këmo lapan do eni toro mbaň mëň gë bër këni rind orekar bën. Angëmëne anëngwët nëngwët këni ola orebën ol do eni teb beňo, abi gi na eno. ²³ Alaw këmëni law obaš orexëm ol eni nangëraxën dek bamara baň mëne wëno awat këme watënd er ex gër yomb ir ala in, do gë er ex gër emëkw in: banjëlan baň do gë oñandi ok. Do awaš këmo waš ala kala er riyeni ko in. ²⁴ Barikan wën dek bër bayik na gër Amara and Catir, bër ax tef ex na osëyali osëmbak olo bën, din an cala ex na en nang bënd këni wacënd “Beconëson bënd Sindan beň”. Ga re këme, edëbi ecëxe amun dëbin na. ²⁵ Barikan fo er šot kën in, dëkayayin aye xali me yeli. ²⁶ Ar kë xor an, ar lëkayak andiyen andam xali gër enata an, ayël këmo yël owun ol gër benëng dek. ²⁷ Gë xwëlekwële ir owun ir ex dun këbi ýana ebi kadacënd do ang këni nëtënd ofeya fo këbi ýana ebi nëtënd. ²⁸ Ang yël ke Faba owun ak, ar kë xor an ayël këmo yël wëno bête amal and oxeya aň. ²⁹ «Awa ar gë anëf an, baxëtëlexo de end këbi felënd Angoc and Kaxanu bër gër bamara en!»

3

End kayëta ir Amara and Sarëdes enj

¹ Nëgwënëlo arolawën ar ex gër Amara and Sarëdes an:

«Baxëtël er ko rend ar gë bangoc banjongëbaki band Kaxanu in do ar lëkayak owal ocongoxi an: Anang nang këme bandixa bandey baň; aye nang këme mëne bela bën ašëkw këni šëkwënd ga këni yëland abëngw ey xarak ašësëk ey. ² Perënal do kemëndëbi bër kë re ex cës bën. Awat wat këme mëne bebër këy rind bën ax gi ex na šenene gër ogës od Kaxanu, mëň ar xwën ke an. ³ Kwital ang wël këy do wa këy eyeyan ed Kaxanu ak. Kwëtayal do nëngwëtalex dek dek aniyen andey aň. Ang arek fo këme yeli, Angëmëne ay perëna ex na. Ay nang na apëxëd and fe këme yeli mi pënga. ⁴ Barikan bërëmar gër Amara and Sarëdes na, ani buyarën ex na banjëm bandebën baň. Bën banjëm bapešax baňo këni šuda ang wëno ak mi tefëraxën gayik aňap ýap këbi. ⁵ Ata ar kë xor an mondako këno šud banjëm bapešax. Owac orexëm ol din ýëgw këme, ame pëxwëc na gër akayëta and aniyen. Owac olo, afel këmëni fel Faba Kaxanu, do gë omeleka odexëm ok. ⁶ Awa ar gë anëf an, baxëtëlexo de end këbi felënd Angoc and Kaxanu bër gër bamara en!»

End kayëta ir Amara and Filadelëfi enj

⁷ Nëgwënëlo arolawën ar ex gër Amara and ex gër Filadelëfi an:

«Baxëtël er ko rend Awënëk in, ar dal an. Ar lëkayak acoketaya and Dafid an. Ar kë fërëtënd do ala ax kor na exo përa an; ar kë fërand do ala ax kor na exo përet an. ⁸ Anang nang këme bandixa bandey baň. Afërëtën fërëtën këmi ebët ed ala ax kor na exo përa el. Gayikwa wëj alëkaya lëkaya këy eyeyan edam el ado bayik axi ñëmb ex na ojaw

ok. Ay yaxëta ex na oŵac oram ol. ⁹ Ayël këmi yël bër gër amara and Sindan bën, bër kë rend Bëšëwif exëni xarak ani gi ex na Bëšëwif: anëgwës këni rind. Wëno kë ri eni yeli, eni poxi gër osapar orey, do eni nang mëne aňan ñan këmi. ¹⁰ Gayikako aŵa wa këy ga re këme ey buňa gër toro, wëno dëñ ki xaxa këdi ki wëcan toro ind kë yowënd gër ngwën in, ebi dixën atëy dek bela bër gër ebar ro bën. ¹¹ Wëno gogo këme yeli. Dëkayal aye er šot këy in, këdi ki xan ala acosa and angora aň.

¹² «Ar kë xor an, xëcar ko hi lëf gër Aciw and Kaxanu, bëte din axo can na. Gër mëñ xëcar ijo këme yëgw oŵac or Kaxanu ol, gë or angol andexëm ol do gë oŵac onëngwët oram ol. Angol aňo ex Yerusalem ixašax ir kë xaniw gër Kaxanu, elod yaň gër orën in. ¹³ Awa ar gë anëf an, baxëtëlexo de end këbi felënd Angoc and Kaxanu bër gër bamara eň!»

End kayëta ir Amara and Lawodise eň

¹⁴ «Ñëgwënëlo arolawën ar ex gër Amara and ex gër Lawodise an: «Baxëtël er ko rend ar ex d'al in, ar ex sede ir mokwëta enim an, ar ri këni gë Kaxanu ngwën an: ¹⁵ Anang nang këme bandixa bandey baň. Awat wat këme mëne wëj ay yem ex na, ay yëka ex na. Ndakan ey yemëdo wa, ba ey yëkado wa! ¹⁶ Gayikako mërëxand fo hi këy, ay yem ex na, bëte ay yëka ex na, asëp këmi sëp. Ay bo na gër etëy edam. ¹⁷ Awa gayikako are këy rend: “Yama wëno ar gë napul an nde, anëka beta këme, obal axe gi ex na.” Bari wëj dëñ ay nang ex na mëne anëka xata ki, ar moňaw ey, axaŷëanaxik ey, ašiwëk ey do ar tëb gë eman ey. ¹⁸ Mëñ këmi felaxënënd ey yow ey yëc kañe ir wënëñ këme gë xodux in, ey gixën ar gë napul. Yow ey yëc banjëm bapešax, ey gixën ar šufarak, mëñ këy rëxëtaxën ašëfën ir tëb gë eman in. Bëte yow ey yëc bëšan bër këy xoš gër bangës ey watëraxën. ¹⁹ Wëno, dek bër ñan këmëni bën arexëra këmëni rëxërand, bëte awërëšët këmëni wërëšëtënd. Awa kemënal gë emëkw edey el dek, do nëngwëtël aniyand andey aň! ²⁰ Awël nde, wëno gër ebët xwëša këme do këme sëmbënd. Angëmëne ala exe wël do exe përetën ebët el, alil këme lil mi yambëra, wëno gë mëñ, do mëñ gë wëno.

²¹ «Ar kë xor an, axetëna ke xetënad gër aňëpara and owun oram, ang xor këme wëno do xetëna këmo Faba Kaxanu gër aňëpara and owun orexëm ak.

²² «Awa ar gë anëf an, baxëtëlexo de end këbi felënd Angoc and Kaxanu bër gër bamara eň!»

4

End aňëpara and owun or Kaxanu eň

¹ Ga xucak eňo, wat këme fol ebët yaň gër orën. Ata wël këme ang ofarix or kereloň fo, oniŵ or ar yeyaneli baxe gër ŷanar ol ga kë re: «Yow yaň ro, mi masin bënd kë ñatëgu ecan ecan beň.» ² Ataň, Angoc Amënëk aň fedaw ko gër ndam. Wat këme aňëpara and owun yaň gër orën, do ala ga yëpaxën ko. ³ Ar yëpak an ko watind jing-jing ang ekaŷ ejekax ed këni wacënd šasëp do gë ed sarëdëwan fo. Do šandiŵ in ga fëlëk aňëpara and owun ar kë watind kal-kal ang ekaŷ ed emërod fo. ⁴ Ata xwët këni jey gër aňëpara aňo, baňëpara band owun alapem

gë banax. Yëpaxën këni bëxarëk alapem gë bënax ga ſuɖaraw këni banjëm bapeſax do ſëxwaw këni oxamote or kaŋe or owun. ⁵ Ata gër añëpara and owun and mërëxand kë wingarand, kë wëind odiw, do gë bongëbër bond ekëman. Paſ gë añëpara aŋo kë ñoband oɖambo ocongoki od ex bangoc banjongëbaki band Kaxanu ok. ⁶ Gër lëngw ir añëpara and owun aŋo bëte hik anjer, and kal-kal, ang anangoye fo.

Ler gër añëpara aŋo, xwëſara këni bebëbëngw bebënax, bëjo mërëxand, bëjo jey, do hi këni yer bangës fo: baŋo gand lëngw, baŋo gand epoy. ⁷ Ebëngw eŷanar in hi ko ang yëraŋ fo, exinëm in ang engaſ fo, esasën in ang dëxas ir ala fo, do enaxën in ang ſambat ir kë ſëgënd fo. ⁸ Bebëbëngw bebënax bëjo hi këni ala kala gë obafe ocongibat, do eman eŋ yer bangës fo: amëlëfëlëf do gë amëfacëfac. Ciſ wec këni yëwërand mondako:

«Awënëk, Awënëk, Awënëk exo Axwën Kaxanu,
mëŋ Ar xorëk beŷ dek an,
mëŋ ar hi bax, hik do ko yowënd an!»

⁹ Do bebëbëngw bën, and këno yasënd ar yëpak gër añëpara and owun në end enjaran, do gë or gapak orexëm eŋ, do and këno ſëkwënd aŋ, ar kë liyand din ir din an, ¹⁰ bëxarëk alapem gë bënax bën eni poxi gër lëngw ir ar yëpak gër añëpara and owun an, ar kë liyand din ir din an. Do sam eni cëxwëta oxamote or owun orebën oŋ eni kwët gër lëngw irexëm, do eni dend:

¹¹ «Aŷap ŷap ki Kaxanu, wëj Axwën arebi an,
wëj xwënëk enjaran eŋ,
or gapak ol do gë panga in,
wëj rik dek beŷ bën,
gayik aŷandi ŷandi ki rixën këy dek bebër hik bën.»

5

End anobo do gë akayëta eŋ

¹ Ata gër ataxan and liw and ar yëpak gër añëpara and owun, wat këme akayëta. Oñëgw ok er hi bax oko amëlëfëlëf, oko amëfacëfac. Asabinan sabinan bani bapakëta banjongëbaki gër akayëta aŋo gë bañolo band fëtën bani*. ² Wat këmo bëte meleka ir fangak mbaŋ, ga ko fem mondako: «Noŷo wa ŷap këŋo exo ɖaramët bañolo baŋ do exo ɖëkwët akayëta aŋ?» ³ Bari ala aŋo ñap bana exo ɖëkwët akayëta aŋo do exo wat oñëgw ok: ax gi ex na gër orën, ax gi ex na gër ebar, ax gi ex na gëɖ gër ebar. ⁴ Ata wëno këme sesënd mbaŋ gayik ala aŋo ñap bana exo ɖëkwët akayëta aŋ do exo wat oñëgw ok. ⁵ Barikan axarëk abat re ko: «Teſël otes ok, yëraŋ ir gër ekun ed Yuda in, arandëwëra ar Dafid an, ŷap këŋo. Axor ko xor exo ɖaramët bañolo baŋ, bapakëta banjongëbaki baŋ, do exo ɖëkwët akayëta aŋ.»

⁶ Ata gër ed hi bani ar yëpak gër añëpara and owun an, gë bebëbëngw bebënax bën, do gë bëxarëk bën, wat këmo mërëxand anobo nangëde añaſ ñaſ bano fo. Wat këme gër anobo aŋo ofarix ocongoxi do gë bangës banjongëbaki band ex bangoc banjongëbaki band këbi lawëndërand Kaxanu dek ebar baŋ. ⁷ Anobo aŋ ye ko xana ko akayëta aŋ gër ataxan and liw and ar yëpak gër añëpara and owun.

* 5:1 5.1 Mondako bani fërand bapakëta baŋ and këni lëkw aŋ këdi ko lëkwët ala.

⁸ And xana ko akayëta aŋ, beëbëngw beëbënax bën, do gë bëxarëk alapem gë bënax bën lapaya këni mopoxi gër lëngw ir anoëo. Ala kala lëkaya ko emangi, do gë angalama and kanje and yëmën bani gë ašururu ir xwëšëna bani gë angiri. Ašururu ijo wacayak cale ind bulunda ir Kaxanu in. ⁹ Do ga këni yëw oyëkan oxašax këni rend:

«Wëj yap ki ey kana akayëta aŋ,
Wëj yap ki ey daramët bañolo baŋ.
Gayikwa añaš ñaš bani šadaxa,
racëtaxën këyëbi gë ošat oreŋ oŋ
bela bër enëng end ex yo,
bela bër eyeyan ed ex yo,
bulunda ir ex yo

ebi kwënaxën Kaxanu. ¹⁰ Wëj racët këbi eni gi bër Kaxanu ir xwën këbo,

bër owun obat, bëšadfaxan do eni bëña ebar el dëk.»

¹¹ Bëte ga këme nëkon, wat këmëni beëbëngw beëbënax bën do gë bëxarëk alapem gë bënax bën ga xeta këni añëpara and owun aŋ. Wël këme odïw od omeleka ok ang exëni owaxe owaxe ak. ¹² Er bani xeÿënd:

«Anoëo and ñaš bano šadaxa aŋ yäpëk
exo kwën panga in, gë napul in, gë orenik ol,
gë ojaŵ ok, gë or gapak ol,
gë enjaran eŋ do gë obetak ol.»

¹³ Bëte dëk bër hik yaŋ gër orën bën, bër gër ebar bën, bër gëd gër ebar bën, bër polo gër angwëngw bën do bër gër ed hik yo bën, awël bamëni wëlënd ga këni re:

«Ar yëpak gër añëpara and owun an do gë anoëo aŋ,
xwënëk obetak ol do gë or gapak ol,
enjaran eŋ, do gë owun ol din ir din!»

¹⁴ Ata beëbëngw beëbënax bën këni yakand: «Amen!» Bëxarëk bën foxi këni enëbi cale.

6

End edëkwët ed ikayëta eŋ

¹ Ata wat këmo anoëo aŋ ga laramët ko añanar ikayëta ind lëkw bani do laram bani gë bañolo bakëlëbëd banjongëbaki in. Wël këme ang ekëman fo oniŵ or ebëngw eyanar ol gër beëbënax ga ko re: «Yow!»

² Ata wat këmo fanac ifešax. Ar yëpaxën baŋo an lëkaya ko atumb do yël këno ekamote ed owun do ye ko ang ar xorëk fo exo korëgu bëte.

³ And laramët ko gër ed laram bani akinëm aŋ, wël këmo ebëngw exinëm in ga ko re: «Yow!» ⁴ Ata šanayaw ko fanac išëxe iwarax, ang xodux fo. Ar yëpaxën këŋo an yël këno duxuma išakax do gë ojaŵ od exo dëxëtaxën aketëxeta and gër ebar ro aŋ, eni dawëraxën bela bën.

⁵ And laramët ko gër ed laram bani atasën aŋ, wël këmo ebëngw esasën in ga ko re: «Yow!» Ata wat këmo fanac ibanax. Ar yëpaxën këŋo an lëkaya ko acariya and eyamb gër ataxan. ⁶ Do wël këme ang oniŵ fo mërëxand ir beëbënax bëjo ga kë re: «Acariya and bële kala, kodï keme do bacariya batas band orëš, atama amat and kodï. Barikan kërey nëxen na ugu oŋ do gë ngoy in!»

⁷ And laramët ko gër ed laram bani anaxën aŋ, wël këmo eɓëngw enaxën in ga ko re: «Yow!» ⁸ Ata wat këmo fanac ir ŷanin-ŷanin, ar ŷëpaxën këŋo an këno wăcënd «Ecês», do këni lanjêtarand gë wur ir bësësëk in. Yël këno owun or bebët ibat gër owebët onax od ebar, ebi nemin bela bën gë duxuma in, gë enjo eŋ, gë ocëxwëra ok, do gë oŵacar or gër apuŷ oŋ.

⁹ And laramët ko gër ed laram bani anjoxën aŋ, wat këme ɖila gër angëb benjëw bënd bër laŵ kënebi në end ga lëkaya bani, do bani reyarand osede or Kaxanu beŋ. ¹⁰ Axeŷ bani xeŷënd mondako: «Axwën, wëj aŵënëk an, do wëj ar ɖal an, xali niŷe wa këy šëni eyëbi kitixën bela bër gër ebar ro bën? Xali niŷe këyëbo wăšan bër laŵ këbo bën?» ¹¹ Ata yël kënebi ala kala acud apešax do fel kënebi eni cëni təkër xali eni ŋatëgu dek bęcandaŵ bënd gër andiyen and Kaxanu bën, do gë dek bëmaŷe bëndebën bënd kënebi laŵ ang bën ak bën.

¹² Ata and laramët ko gër ed laram bani anjongamatën aŋ, wat këme andëgël and ebar atëm. Eñan eŋ banëngëk gim-gim, ang anjëm amanax fo facaw in dek warëk wiridid, ang ošat fo. ¹³ Oŵal oŋ xwëcëtarawëk gër orën ang ondan ond wininëk ekoc etëm fo, do wëcëguk gër ebar. ¹⁴ Orën ol lëkwayak ang këni lëkwënd akayëta fo, osënd oŋ do gë ošir oŋ rëxëtak gër ed hi bax. ¹⁵ Bemun bënd gër ebar ro beŋ, bër gapak bën, gë bëlëngw bër ocoroɖa bën, gë bër gë napul bën, gë bër gë ojaŵ bën, gë okadëp ok dek, gë bër ax gi ex na okadëp bën ŷafëra këni gër okel do gër bangaŷ band gër osënd. ¹⁶ Do gër ed ŷafëra këni, këni felënd osënd oŋ do gë bangaŷ baŋ: «Wëcaninëbo, coninëbo caw, këdi këbo wat ar ŷëpak gër añëpara and owun an, këdi këbo wëcan oxoŷ or anobo ol. ¹⁷ Gayikwa akey atëm and oxoŷ orebën aŋ, anëka ŋatëguk, do noŷo këŋo fece?»

7

End bulunda ir Kaxanu eŋ

¹ Ga xucak eŋo, wat këməni omeleka onax ga xwëšara këni gër owebët onax od ebar. Bën sëra bax oxoc onax or ebar oŋ këdi kë xoc, ax gi ex na gër ebar, ax gi ex na gër angwëngw, ax gi ex na në atëx.

² Ata wat këmo gand apën-eñan meleka išëxe ga ko šëg end orën eŋ. Er lëkëya baxo nanganëme ir Kaxanu in, mëŋ ar ex abëngw an. Ga ko xeŷ këbi rend omeleka onax od šëñëta babi eni nëxen ebar el do gër angwëngw ok: ³ «Këren dinan na eñëñëxax ebar el, gë angwëngw aŋ, gë batëx baŋ, xali mëni paŷ edin ed nanganëme el gër eyiŷ bëriyenin bër Kaxanu, mëŋ ar xwën këbo an.» ⁴ Ata wël këme yëgwe hi bani bër gë nanganëme bën: owëli këme gë ofëxw onax gë bënax dek gër bandëwëra band Bëyisërayel. Er hi bani bër gë nangenëme bën:

⁵ gër andëwëra and Yuda, bela owëli epëxw gë bëxi

gër andëwëra and Ruben, owëli epëxw gë bëxi

gër andëwëra and Gad, owëli epëxw gë bëxi;

⁶ gër andëwëra and Aser, owëli epëxw gë bëxi;

gër andëwëra and Nefëtali, owëli epëxw gë bëxi;

gër andëwëra and Manase, owëli epëxw gë bëxi.

⁷ Gër andëwëra and Simewoŋ, owëli epëxw gë bëxi;

gër andëwëra and Lewi, owëli epëxw gë bëxi;

gër andëwëra and Isakar, owëli epëxw gë bëxi;
⁸ gër andëwëra and Sabulon, owëli epëxw gë bëxi;
 gër andëwëra and Yosef, owëli epëxw gë bëxi bër gë nanganëme;
 gër andëwëra and Benjësame, owëli epëxw gë bëxi.

End amëxwër and gër lëngw ir Kaxanu ej

⁹ Ga xucak eņo, wat këme amëxwër atëm and bela bër ekun ed ex yo, enëng end ex yo, bulunda ir ex yo do bela bër eyeyan ed ex yo, ala axo kor dona ebi pën. Axwëšara xwëšara bani gër lëngw ir ar yëpak gër añëpara and owun an, do gë lëngw ir anobo. Bocud bopešax šudara bani do lëkayara bani benid. ¹⁰ Mondako bani xejënd: «Apexa aņ gër Kaxanu ex, mën ar xwën këbo an, mën ar yëpak gër añëpara and owun an, do gër anobo!» ¹¹ Ata omeleka ok dek xwëšara këni jey añëpara and owun aņ, gë bëxarëk bën do gë bebëbëngw bebëanax bën. Ata foxira këni eyiy el nës gër ebar gër lëngw ir Kaxanu. ¹² Ga këno šale, këni rend: «Amen! Obetak ol, gë enjaran eņ, gë orenik ol, ecëkwan el, gë or gapak ol, gë panga iņ do gë ojaw ok, Kaxanu, mën ar xwën këbo an, xwënëk din ir din! Amen!»

¹³ Na ex wëka ke axarëk abat: «Nobën ex wa bela bër gë bocud bopešax bëjo? Feye wa xaniw këni?» ¹⁴ Yaka këmo: «Oko Šaca, wëj anang nang këy!» Ata re ko:

«Bën ex bër xaniwëk gër toro itëm bën.
 Aneb neb këni bocud bondebën boņ,
 Awunëta wunëta këni gë ošat or anobo oņ.

¹⁵ Mën xwëšaxën këni

gër lëngw ir añëpara and owun and Kaxanu
 do këno šalerand ciš wec gër Aciw andexëm.
 Ar yëpak gër añëpara and owun an këbi xaxa gër ed lëg ko;

¹⁶ din abi kor na enjo, din abi tel na men;
 oyat abi cor na, ayëka abi di na.

¹⁷ Gayikwa anobo ex mërëxand ir gër ed ex añëpara and owun aņ,
 këbi yana ebi kadacënd.

Awëla këbi yana ebi mëland gër bañësa, gër ed ex men ond aniyän.
 Do Kaxanu ebi pëxwëcënënd dek ongwën oņ gër bangës bandebën.»

8

End edaramët ed anjongakinëm ej

¹ Anobo aņ, and laramët ko gër ed laram bani anjongakinëm aņ, yerirak gër orën ipëxëd. ² Wat këmëni omeleka ocongoki od kë xwëšand gër lëngw ir Kaxanu ok. Yël këñëbi okereloņ ocongoki.

³ Ata yow ko meleka išëxe, xwëša ko ler gër angëb do lëkaya ko ipeya ind kaņe ind bani šoraxënënd ašururu ir xwëšëna bani gë angiri in. Yël këno ašururu ir mbaņ exo cor ex bararaxën gë cale ind dek bëwëñëk iņ gër angëb and kaņe and ex gër lëngw ir añëpara and owun. ⁴ Ga kë šëni ašururu in gër ataxan and meleka, kë yend gë cale ind bëwëñëk iņ yaņ gër Kaxanu. ⁵ Meleka in wëd ko ipeya ind këni šoraxënënd ašururu iņ, xëñëna ko pëxw oÿen or gë xodux or wëdëgu ko gër angëb oņ, do lap ko gër ebar. Ataņ wëlik oxëbër or ekëman, gë odiw, wingarak bandanjëm do ebar el rëgëk.

End okereloņ ocongoki ej

⁶ Ata omeleka ocongoki od ləkaya bax okereloŋ ocongoki ok kēni xēñēnand eni parix. ⁷ Meleka iyanar in farix ko kereloŋ in. Wēcēguk gēr ebar bebēr ang oxaŷ do gē xodux ga bararēk gē oŷat oŋ. Ata ang ŷetērek ebar el obebēt otas ak, bebēt ifat ŷegēk dek gē batēx ak do gē ondēs ocēkēt ak. ⁸ Meleka ixinēm in farix ko kereloŋ in. Wēcēguk er ang atēnd and gē angodux gēr angwēngw. Ata angwēngw aŋ ang ŷetērēk obebēt otas ak, men oŋ nēngwētak oŷat bebēt ifat. ⁹ Ata ŷēsēra kēni bebēngw bēr bax liyand gēr bebēt ir nēngwēta bax men oŋ oŷat. Bēte nēxenarak okuloŋ od hi bax na ok.

¹⁰ Meleka isasēn in farix ko kereloŋ in. Wēcēguk amal elod gēr orēn do kē ŷegēnd ang enjeb fo. Ang ŷetēr bax oyeŷ ok do gē bañesa band men baŋ obebēt otas ak, amal aŋo wēcēk gēr bebēt ifat. ¹¹ Amal aŋo kēni wācēnd «Poŷoŋ iwax». Ata men oŋ wak bebēt ifat, do bela bēranjēm ŷēs kēni and ŷeŷ kēni aŋ. ¹² Meleka inaxēn in farix ko kereloŋ in. Eñan eŋ, gē facaw in do gē oŷal oŋ lobērak bebēt ifat. Ata goyat in baŷetak mar ekērikēran el do gēmēd in hik mondako fo. ¹³ Ga kēme nēkon, wat kēmo ŷambat ga songina ko yaŋ gēr orēn do ko xeŷēnd: «Kata! Kata! Kata kēbi fēnga bēr lēgēk gēr ebar ro bēn and kēni farix kereloŋ omeleka otas od bayik aŋ!»

9

¹ Meleka icoxēn in farix ko kereloŋ in. Wat kēme emal ga wēcēguk gēr ebar elod gēr orēn. Emal elo fēxwēn kēno acoketaya and ambēxw atiŷax aŋ. ² And fērēt ko atēnda and ambēxw atiŷax aŋ, kē ŷanēnd okwēcēn ond ang angodux fo. Eñan eŋ ŷamēdanēk gē okwēcēn ond xēñ bax gēr ekoc oŋ. ³ Ata gēr okwēcēn oŋo kēni ŷanēnd owure, xul kēni ebar el dēk. Yēl kēnēbi ojaŷ od ang ekwēl ed kē yexērand gēr ebar fo. ⁴ Fel kēnēbi enēbi ŋatēnd bela bēr gē nanganēme ir Kaxanu kēm gēr eyiŷ bēn fo, bari kēreni dinan na eñēñenax ondēs ond lēgērak gēr ebar oŋ, gē bebēlēg bēn, do gē opat od batēx ok. ⁵ Er fel banēbi enēbi narēnēnd anarēn fo bela bēn xali ex nēka opacaw oco, bari kērenēbi dawēnd na. Baŋaten bandebēn baŋ ang band ekwēl fo yambēn bax. ⁶ Ata bakey baŋo, bela bēn mocala kēni ŷana eni caland ecēs el, aŷandi kēbi ŷana ebi ŷandind eni cēs, bari ani cēs na. Ecēs el mongēr kēbi ŷana ebi gērēnd.

⁷ Er hi bani owure olo ang opanac od fokēra kēnēbi ond gēr emer fo. Gēr ogaf odebēn bax watind bebēr ang oxamote or owun or kaŋe, do odēxas odebēn ok hi bax ang od bela fo. ⁸ Omban ondebēn oŋ aŷak ŷak bax ang ond bēsoxari fo, do oŷēnga orebēn oŋ ang or ojēraŋ fo. ⁹ Gēr oŷēkw orebēn xapa bani baŷēxw band dun, do obafe odebēn ok axēbēr bax xēbērēnd ang ocaret od kēni lasēnd opanac odanjēm od kē wēlēnd gēr emer fo. ¹⁰ Oceŷ odebēn ok ang bēnjif bēnd oxwēl fo hi bax. Gēr oceŷ oko hi bax ojaŷ od banēbi yambēninaxēnēnd bela ok xali nēkak opacaw oco. ¹¹ Emun endebēn eŋ ex meleka ir gēr ambēxw atiŷax in. Oŷac orexēm ol ex gē eyeyan ed Bēŷēwif el: «Abadoŋ». Do gē eyeyan ed Bēgērek el: «Apoliyoŋ», mēne ngēŋ «Anemin an». ¹² Kata iñanar in xucak, bayik ex yow betēm beki becēxe.

¹³ Meleka icongiŷatēn in farix ko kereloŋ in. Wēl kēme oniŷ gēr oparix onax od ebar gēr oŷaw onax or angēb and kaŋe and ex gēr lēngw ir Kaxanu aŋ. ¹⁴ Oniŷ olo baŋo felēnd meleka ir gē kereloŋ in

mondako: «Pètëlëbi omeleka onax od xap kënëbi gër yeß isëm ir këni wacënd Efërat ok.»¹⁵ Ata fët këbi omeleka onax od bax šëninđ apëxëđ aňo, akey aňo, do iniy ino ok, enëbi đawaxën bela bën amëxwër amat, gër batas.¹⁶ Wël këme yëgwe hi këni ocorođa od gë opanac ok: owaxe okeme oki.

¹⁷ Mondako wat bamëni gër lakeli opanac ok do gë bër yëpaxën babi bën. Er xapa bani bapëxw band dun band war bax ang xodux fo, band hi bax ang ekaý ed yasenjet fo do band ang mungu fo. Ogaf od opanac oko er hi bax ang od ojëranj fo. Gër osëý orebën bax šanënd xodux, gë okwëcën, do gë mungu.¹⁸ Ata betëm betas beňo law këbi bela bën amëxwër amat gër batas gë xodux ol, gë okwëcën, do gë mungu, ond bax šanënd gër osëý or opanac oň.¹⁹ Gayikwa ojaw od opanac oko gër osëý do gër oceß odebën ebax. Oceß oko ang bandën fo bax do hi bax gë ogaf do gë oko banëbi yambëninënd bela bën.

²⁰ Bela bësëxe, bër bayik abi đaw bana betëm beňo bën, ani teb bana ecale ed beßer bani rind bën el, ani nëngwët bana ola orebën ol, xali eni teb ekëla ed bëyël el. Ani teb bana olaß or kaňe oň, or kodí oň, or yawale oň, or oxaý oň do gë or ex otëx oň. Xarak olaß oňo ax watërand na, ax wëlërand na, ax yexërand na.²¹ Bela bëjo ani nëngwët bana ola orebën ol xali eni teb bamena baňo: edawër el, gë obanji ol, gë asëk alakirand fo in do gë orek ol.

10

End meleka in do gë ikayëta eň

¹ Ata wat këmo meleka ifangak ga ko fedaw elod gër orën ga labaya ko gë aňar, do šandiw in hik jey gër gaf irexëm. Dëxas in kë yëgënd ang eňan fo, do owonëng orexëm oň hik ang okëcar od gë xodux fo.² Lëkaya ko gër ataxan ikayëta ind lëkwët baxo. Xwëša ko, sapar ir liw in gër angwëngw do ir šame in gër ebar.³ Ata xeý ko ang eňëra ed yëranj fo. And xeý ko aň, yaka këňo oxëbër ocongoxi or ekëman oň.⁴ And yeyanëk oxëbër ocongoxi or ekëman aň, këme xëňënanđ me ñëgw er wël këme in. Barikan wël këme oniw gër orën ga kë re: «Cësinallil end rek oxëbër ocongoxi or ekëman eň, kërey ñëgw na.»

⁵ Ata meleka ir wat bamo ga xwëša ko gër angwëngw do gër ebar in, yën ko ataxan and liw aň end orën eň.⁶ Yaşar ko gër owac or ar kë liyand din ir din an, ar rik orën an do gë đek beßer gër orën bën; ar rik ebar an do gë đek beßer gër ebar bën; ar rik angwëngw an do gë đek beßer gër angwëngw bën. Meleka in re ko: «Endey eňo gogo kë ñatëgu, ax nëka na!⁷ Barikan gë bakey band ko farix kereloň meleka iconginëm baň kë šonëtaya end Kaxanu eň ang nangën babi elod anëka fo bëriyenin bërexëm bën, bëlawënel bën.»

⁸ Ata oniw or yeyaneliw baxe elod gër orën ol, fel ke gaşëxe: «Yel ey kana ikayëta in gër ataxan and meleka ir xwëşak gër angwëngw do gër ebar in.»⁹ Ye këme gër meleka, do fel këmo exe yël ikayëta in. Yaka ke: «Medël ey gël, ang dingën fo kë yëw gër etëý edey. Barikan awa kë wa gër acël andey.»

¹⁰ Wed këme ikayëta in gër ataxan and meleka do hël këme: yëwëk ang dingën fo gër etëý edam. Barikan and hël këme aň, acël andam aň wak.¹¹ Ata fel këne: «Afo ey yeyanënd ang alawënel fo bend

këbi hi bela beŋ obulunda odanjëm, gë benëng bendanjëm, gë oyeyan oranjëm, do gë bemun bendanjëm.»

11

End otede oki eŋ

¹ Ata fëxwën këne ošët do re këni: «Kanil ey tëyi Aciw̃ and Kaxanu aŋ ang ŷangëk ak, gë angëb aŋ do eyëbi pën bër kē šalend lëf na bën. ² Barikan yangana ir fac ir Aciw̃ and Kaxanu in, tebël mondako fo. Kërey tëyi na gayik benëng becëxe beŋ sebën kënebi. Bën kē wëñëra angol amënëk aŋ opacaw̃ ofëxw onax gë oki. ³ Ayël këmëni otede oki odam ok eni yeyanënd ang bëlaw̃ënel fo beŷ bën. Gë ojabote këni fëlaya do enëbi nangën bela bën end Kaxanu eŋ nē bakey wëli gë okeme oki gë ofëxw ocongebat.»

⁴ Otede oki oko ex bañarëka baki baŋ, do gë ofambo oki od hik gër lëngw ir Axwën ebar ok. ⁵ Angëmëne ala eŋo ŷandi ebi yambënin, xodux kē šan gër osëŷ orebën, do enëbi gël bërangoŷëra gë bën bën. Eyo mondako ko šës ar këŋo ŷandi ebi denan eñëŋenax an. ⁶ Ašot šot këni panga ind eni përa orën ol kërex tēb na dek bakey band kënebi nangën end Kaxanu baŋ. Axor exëni eni nëmbët men oŋ ošat do eni di beñigëanaxik bend ex yo gër ebar nand këbi ŷandi yo.

⁷ And këni faŷ osede orebën aŋ, emacar end kē šanëgu gër ambëxw atiw̃ax eŋ ebi mereli, ebi kor do ebi daw̃. ⁸ Ata exo ŷaŋëta beman bend otede oki beŋ gër fëña isëm ir gër angol atëm. Angol aŋo ex, gër owat or Kaxanu, Sodom do gë Misëra, na gër ed fika bano Axwën arebën na. ⁹ Bela bër bulunda ir ex yo, gë bër enëng end ex yo, gë bela bër eyeyan ed ex yo, gë bër ebar ed ex yo awat këni wat beman bendebën beŋ bakey batas gë tēkër do ala ano teb na ebi mëxwëta nē ŷeg. ¹⁰ Bela bër lëgëk gër ebar bën ga nëngandëra këbi end ecës edebën eŋ këni rixëñëd ofëna xali eni yëlërëra beŷ gayik bëlaw̃ënel bëxi bëjo ašëndën šëndën banëbi.

¹¹ Ga xucak bakey batas gë tēkër, angoc and kē yëlënd and aniyan aŋ, xaniwëk gër Kaxanu, lil këbi do xwëšan këbi ceg. Ata yëdara këni mbaŋ bër baŋi wat bën. ¹² Wël këni elod gër orën, oniw̃ osëm ga këbi fel: «Yowën yaŋ ro!» Ye këni gë aŋar aŋ yaŋ gër orën do bërangoŷëra andebën bën wat kënebi. ¹³ Ata amëd aŋo dëŋ hik angëmëgëm atëm gër ebar do ang ex owebët epëxw od angol ok, bebët ibat wëcëk. Nemira këni bela owëli ocongoki nē end angëmëgëm aŋo. Bër bayik bëbëngw bën yëdara këni, do šëkw këni enjaran end Kaxanu eŋ, mëŋ ar gër orën an.

¹⁴ Kata ikinëm in anëka xucak, gogo kē ñatëgu itasën in.

End kereloŋ icongixinëm eŋ

¹⁵ Ata meleka icongixinëm in farix ko kereloŋ in. Wëlik gër orën odiw̃ otëm ga kē re:

«Owun or ngwën ol,
Axwën arebi an xwënëk
do gë Kërisët irexëm,
din ir din ko wun!»

¹⁶ Bëxarëk alapem gë bënax bër ŷëpa bax gër bañëpara band owun, gër lëngw ir Kaxanu bën, foxi këni eyiŷ el nēš gër ebar, ¹⁷ do këni rend:

«Ayeri këy Axwën Kaxanu,
wěj ar xorëk beÿ dek an,
wěj ar hik do hi bay,
gë panga itëm indey in wun këy.

¹⁸ Axoÿën xoÿën këni benëng beŋ,
barikan gërëgako yowëk oxoÿ orey ol,
amëd and këyëbi xiti bësëk aŋ,
eyëbi pupa bëriyenin bërey bën,
bëlawënel bën, gë bëwënëk bën
do gë bër fëbëk oÿac orey bën, hik bër gapak bën,

hik bërëtoc bën do eyëbi nemin bër kè neminënd ebar bën!» ¹⁹ Aciw
and Kaxanu and hik yaŋ gër orën aŋ fërëtayak, watik lëf
kangara ir eter in. Ata wingararak, wëlik odiw, gë oxëbër or
ekëman, ebar el rëgëk do kè wëcënd bebër ang oxay.

12

End asoxari do gë fato eŋ

¹ Ata nanganëme isëm ŝanayak gër orën: asoxari ar ŝudak eñan eŋ, facaw in dila, gër osapar orexëm do ŝëxwa ko ekamote ed owun ed gë oÿal epëxw gë oxi. ² Gë acël eboxo do and ñatëk orëw aŋ, ko xeÿënd ayambën in do gë toro ind orëw in.

³ Ŝanayak bëte gër orën nanganëme iŝëxe: fato isëm, ir war bax ang xodux fo, ir gë ogaf ocongoki do gë ofarix epëxw. Er hi bax në gaf kala ekamote ed owun. ⁴ Gër obebët otas od oÿal or gër orën, fat ko ibat gë ŝeb irexëm in do lapëgu ko gër ebar. Ata fato in buna ko, fabër këni gë asoxari ar orëw aŋ, eŋo gëlxën itox in sam eŋo dëw. ⁵ Rëw këŋo itox itoŝan, ind këbi xadac benëng beŋ dek gë xwëlekwële ir dun*. Na Kaxanu wëla këno itox ino ler gër ndexëm, ler gër añëpara and owun andexëm. ⁶ Asoxari an cëŋ, hër ko dup gër ladawe, gër ed xëñënan baŋo Kaxanu exo gix, gër ed këno lëbax bakey wëli gë okeme oki gë ofëxw ocongebat.

⁷ Ata fëtëk emer gër orën. Miŝel gë omeleka odexëm ok këni wërënd gë fato in. Bëte fato in do gë omeleka odexëm ok wërëli kënëbi. ⁸ Ga xor kënëbi, fato in gë odexëm ŝan këni në er këni hi yaŋ gër orën. ⁹ Ata lapëgu këno gëd, fato isëm in, andën akarëk aŋ, and këno wacënd ŝabucara, do Sindan aŋ, and këbi yifand bela bër gër ebar aŋ. Lapëgu këno gëd gër ebar ro, mëŋ gë omeleka odexëm ok. ¹⁰ Ata wël këme oniÿ osëm yaŋ gër orën, ga kè re:

«Gërëgako anëka ñatëguk apexa aŋ,
gë panga in, gë owun or Kaxanu ol,
mëŋ ar xwën këbo an
do gë owun or Kërisët irexëm ol.
Gayikwa anëka lap këŋo gëd,
alëxw ar bëmaÿe bëndëbi an,
ar babi lëxwënd ciŝ wec gër Kaxanu,
mëŋ ar xwën këbo an.

¹¹ Barikan bën, axor xor këno gë oŝat or anobo oŋ
do gë eyeyan ed osede orebën el;

* **12:5** 12.5 Xwëlekwële ir dun ijo wacayak owun or siŝëk mban

ani ñan ex na nēmēc aniyān andebēn aŋ
ado ga banēbi wesand
mēne alaŵ kēnēbi laŵ.

¹² Wēn bēr gēr orēn bēn,
wēn bēr lēgēk fēn bēn,
nēngandēraleŋun.

Barikan etēm hi kējun

wēn bēr gēr ebar bēn do wēn bēr gēr angwēngw bēn,
gayikwa šabucara in anēka šēlali ko gē oxoŷ osēm

ga nang ko mēne bakey band bayi kējo baŋ bapēnēfēne fo ex.»

¹³ And wataya ko fato in mēne anēka lapēgu kēno gēf gēr ebar aŋ,
sēf kējo asoxari ar rēw kējo itox itošan an. ¹⁴ Ata asoxari an yēl kēno
obafe oki od šambat isēm ok exo cēgaxēn gēr ladawe, gēr wur irexēm,
gēr ed kēno lēbax bēniy bētas gē tēkēr, gēr ed bayik aŋo ŋatēn na
andēn aŋ. ¹⁵ Andēn aŋ wis ko men ang oŷēm fo gand epoy ed asoxari
eŋo mēlaxēn. ¹⁶ Barikan ebar el rēca kējo asoxari an do hēlēk oŷēm
or wis baxo fato ol. ¹⁷ Ga logēn kējo end asoxari ajo eŋ, fato in ye
ko ebi merelix bērandēwēra and asoxari bēn, bēr fēbēk bapela band
Kaxanu do kēni reyarand osede or Yesu bēn.

¹⁸ Ata buna ko gēr edini ed bēŋa ir angwēngw.

13

End oŵacar oxī eŋ

¹ Ata wat kēmo emacar end gē ofarix epēxw do gē ogaf ocongoki, ga
šēpētaw ko gēr angwēngw. Er hi bax nē farix kala ekamote ed owun,
do ŷēgwēra kēni gēr ogaf odexēm, omac od kējo širēnd Kaxanu.

² Emacar end wat bamo eŋ, ang ecaŵ fo hi baxo, osapar orexēm oŋ hi
bax ang or andaŵ fo do etēŷ el ang ed yēraŋ fo. Fato in yēl kējo panga
indexēm in, owun orexēm ol do gē or gapak osēm. ³ Gaf ibat irexēm
in mbaŋ sembaŷ bax, ecēs el fo bayi bax. Barikan afak fak baxo.

Ata ga baŋi šaranēnd end emacar eŋo eŋ, dek ebar el kējo sēfēnd.

⁴ Afoxi bani foxind gēr lēngw ir fato, eno calexēn gayik mēŋ yēl baŋo
owun ol emacar eŋ. Afoxi bani foxind bēte gēr lēngw ir emacar eno
calexēn do eni dend: «Noŷo wa ex ang emacar eŋo? Do noŷo kē xor
eŋo mereli?»

⁵ Ata emacar eŋo šot ko etēŷ ed bax yeyanēnd gē ndafēnan do gē ed
kējo širēnd Kaxanu. Asebēn sebēn bano owun ol xali opacaŵ ofēxw
onax gē oki. ⁶ Emacar eŋ ga űebēta ko, kējo širēnd Kaxanu maŋ gē
eyang edexēm ak, kēbi renarand mēŋ do gē bēr lēgēk gēr orēn bēn.

⁷ Aseb seb bano bēte ebi mereli bēr ex bulunda ir Kaxanu bēn xali
xor kēbi. Ayēl yēl bano panga ind ebi bēna ebar el dek: ekun ed ex
yo, gē bulunda ir ex yo, gē bela bēr eyeyan ed ex yo do gē enēng end
ex yo. ⁸ Ata dek bēr lēgēk gēr ebar bēn, bēr bayik omac odebēn ani
ñēgw ex na gēr akayēta and aniyān and anobo and šadaxa bano elod
ga ŷanak ngwēn aŋ, afoxi kēni ŷana eni poxind gēr lēngw ir emacar
eno calexēn.

⁹ Awa ar gē anēf an, baxētēlexo de!

¹⁰ Ar ebax eno mēla oxadēp an,
aŵēla kēno wēla gēr oxadēp.

Ar ebax eno dāŵ gē duxuma an,

alaw̃ këno law̃ gë duxuma.

Mëñ ex, bëw̃ënëk bën,

aŷap ŷapëk eni buñand, këreni teñ na ekwëta el.

¹¹ Ata wat këmo emacar ecëxe ga šanëgu ko gër ebar. Bëparix bëki šot baxo ang anobo fo, do baxo yeyanënd ang fato fo. ¹² Panga ind emacar eñanar in šot baxo do baxo rind becarax gër lëngw ir emacar eño. Anëŷali babi nëŷalind ðek bela bër lëgëk gër ebar bën eno calend emacar eñanar eñ, end sembaŷ bax ðam gër ecës, bari fak ko eñ. ¹³ Emacar ekinëm eño becarax betëm baxo rind xali fedaliw ko akey amat, ogës od bela, xodux ol elod gër orën xali gër ebar. ¹⁴ Mondako babi nambelind bër lëgëk gër ebar bën gë becarax bënd seb bano exo dind gër lëngw ir emacar beñ. Afel babi felënd eni di eðaš ed ang eñaŷ end emacar end saw̃ bano gë duxuma do fakëta ko gër aniyar eñ. ¹⁵ Ašot šot baxo panga ind exo nëngwët eðaš elo xali ex yeyandërand, do ebi ðawënd ðek bër ax poxind na eni cale eñaŷ end emacar eñanar bën. ¹⁶ Anëŷali babi nëŷalind bela bën ðek, hi këni bër gapak, bërëtoc, bër gë napul, bëxaŷëanaxik, okaðëp, bër ax gi ex na okaðëp, eni ma enëbi din ala kala nanganëme in, bërëmar gër ataxan and liw̃, bëjo gër eyiŷ. ¹⁷ Yama ala abax xor na wa exo yëcëra beŷ ba exo pandëra cotërëxe nanganëme in, oŷac or emacar ol ba nimëro ir oŷac orexëm in.

¹⁸ Awa ro, orenik wëkak. Ar gë onden an, calalexo exo nang er wacayak nimëro ir emacar in. Gayikwa nimëro ir ala ex do er ex: «Okeme ocongibat gë ofëxw ocongebat gë bënjongimat.»

14

End oyëkan or bëw̃ënëk eñ

¹ Ata wat këmo anobo añ mo kwëša yañ gër etënd ed Siyoñ ga xeta këno bela owëli keme gë ofëxw onax gë bënax bër šotëk nanganëme ir oŷac orexëm in do gë or Sëm in, gër oyiŷ orebën. ² Wël këme gër orën oniŷ or ang oŷëm fo, or ang oxëbër or ekëman etëm fo. Do angoñ and bame wëlënd añ hi bax ang and bësëmb bër bemangi bendanjëm fo. ³ Bela bëjo aŷëw bani ŷëwënd oyëkan oxašax gër lëngw ir añëpara and owun do gër lëngw ir bebëbëngw bebëanax, do gër lëngw ir bëxarëk. Bela owëli keme gë ofëxw onax gë bënax bër racët këbi Kaxanu gër ebar ro bën fo bax ŷëwënd oyëkan olo. Gabatak ax kor bana exo tëya oyëkan olo.

⁴ Bën anëbi nang ex na bësoxari, ani buyarënaya ex na gë bën. Bën këño sëfarand anobo añ gër ed ko ye yo. Kaxanu racët këbi mërëxand ir bela eni gixën bëŷanar bër xwën kënebi mëñ do gë anobo añ. ⁵ Do gër osëŷ orebën, enëgwëš ax gi ex na. Etëmbak ax gi ex na gër ola orebën.

End omeleka otas eñ

⁶ Ata wat këmo meleka išëxe ga ko šëgëra yañ gër orën. Atëfëtan and din baxo xëñënanand ebi nangën bela bër lëgëk gër ebar bën, gë enëng end ex yo, gë ekun ed ex yo, gë bela bër eyeyan ed ex yo do gë fulunda ir ex yo. ⁷ Ga ko xeŷ ko rend: «Yëdayindëno Kaxanu do cëkwindëno gayikwa anëka ñatëguk apëxëd and ko xiti ngwën añ.

Poxiyindën eno calexën ar rik orën, gë ebar, gë angwëngw, do gë bañësa band men aň!»

⁸ Meleka ixinëm sëfëgu këno iyanar in do ko rend: «Anëka nëxenak, anëka nëxenak, angol atëm and Babilon aň! Mëň yëla këbi ngoy ind eñac endexëm in ðek benëng bend bela beň*.»

⁹ Meleka isasën sëfëgu këbi oki oñanar ok. Ga ko xeý ko rend: «Angëmëne bela eno calend emacar eň, gë eðaş ed wätinali këno el, do angëmëne eni cot nanganëme irexëm in gër oyiý ba gër bataxan, ¹⁰ aşëb këni şëb bën bête oxoý or Kaxanu ol ang ngoy fo. Ang ngoy inëambarëx fo kënëbi xatën andëmba aň cëm. Asoro këni ýana eni torond polo gër xodux, gër mungu gër lëngw ir omeleka omënëk, do gër lëngw ir anobo! ¹¹ Din ir ðin kë ýana ex cënind okwëcën ond xodux or këbi şorënd bër këno şalend emacar do gë eðaş ed wätinali këno bën. Hik gëmëd, hik goyat, ani ñana na eni teyëtand toro in. Mondako fo këno hi ala ar şotëk yo nanganëme ir oñac orexëm in.» ¹² Mondako ex, ebuña ed bëwënëk el, ed bër kë sëfënd bapela band Kaxanu do xwëta këno Yesu bën.

¹³ Ata wël këme oniñ yaň gër orën ga kë re: «Ñëgwël: “Nëngandëralebi bëşëk bër xwëta këno Axwën do şës këni elod gëregako bën!” Angoc Amënëk aň ga re ko: “Iyo, teyëtalexëni bandiyen bandebën baň gayikwa në etëfa ebi bandixa bandebën baň!”»

End ekanara ed bebër gër ebar eň

¹⁴ Ata wat këme aňar apeşax, do gër aňar aňo ýëpa ko ar ang asëniñw ar ala fo. Ekamote ed owun ed kaňe şëxwa baxo, do lëkaya baxo xorom iñakax. ¹⁵ Ga şanëgu ko meleka işëxe gër Aciñ and Kaxanu, ko xeýend gand ar ýëpak gër aňar: «Medël xorom in, ey ñaşaxën bebër gër ebar bën gayik anëka sëgëk, anëka ñatëk ekana el.» ¹⁶ Ata ar ýëpak gër aňar an lap ko xorom in gër ebar. Haşëk ðek bebër gër ebar bën.

¹⁷ Meleka işëxe şanëgu ko gër Aciñ and Kaxanu, and hik yaň gër orën aň. Mëň bête lëkaya ko xorom iñakax. ¹⁸ Ga şanëgu ko gër angëb meleka işëxe, ir xorëk xodux, ko xeýend gand ar lëkayak xorom iñakax an: «Medël xorom in ey ñaşaxën bacaý band odëwërewën od reseň band ex gër ebar baň, gayik anëka sëgëk.» ¹⁹ Meleka in lap ko xorom irexëm in gër ebar ata haşëk bacaý band atëx and reseň and gër ebar baň do xobëx ko polo gër akaraxën and kë wätinalind oxoý or Kaxanu aň. ²⁰ Ga wëla këni reseň in gand angol, xobëx këni gër akaraxën and hik fac. Ata şanëk oşat and bani wëñënd gër akaraxën aň do oşat oňo fesëk në bapakan okeme otas. Kido eni përado opanac, ogaf ok fo watidox.

15

End beñigënaxik bepelatar eň

¹ Ata wat këme gër orën nanganëme işëxe, isëm, do išaraxik: omeleka ocongoki ga lëkaya këni beñigënaxik benjongëbeki bepelatar beň. Gayikwa Kaxanu, paş gë beñigënaxik beňo ko ñata oxoý orexëm ol.

* **14:8** 14.8 Gër oñëgw odëmar er ýëgw këni mëne ngoy ind oxey or eñac endexëm in.

² Wat kême anjer and kal-kal ang anangoye fo ga bararëk gë xodux ol. Wat këmëni bête bër xor këjo emacar bën, gë eñaw endexëm ak, gë edaş edexëm el, do gë nimëro ir owac orexëm bën. Gër anjer and ang anangoye xwëšara bani do lëkaya këni bemangi bend yël këbi Kaxanu bej. ³ Ata këni yëwënd oyëkan or Moyis, ariyenin ar Kaxanu ol, do gë oyëkan or anobo ol:

«Bandixa bandey banj batëm ex, bacaraxik ex,
Axwën Kaxanu, wëj ar xorëk bej dek an,
bebër këy rind bën dal ex do šenene ex,
wëj ex emun end benëng eñ.

⁴ Axwën, nojo bayik axi pëb na?

Nojo bayik ax cëkw na owac orey ol?

Wëj gabat ex awënëk an.

Enimin, benëng bej dek ayow këni yow
eni poxira gër lëngw irey,
gayik or šenene orey ol šanayak.»

⁵ Ga xucak ejo, ga kême nëkon gër orën aciw and Kaxanu añ ga fërëtayak, wat kême aner and Osede añ. ⁶ Omeleka ocongoki od lëkaya bax beñigëanaxik benjongëbeki ok šanëgu këni gër Aciw and Kaxanu. Šufara këni banjëm band xaf-xaf bamënëk, band jing-jing, do xapa këni bapëxw band kañe gër owëkw. ⁷ Abat gër bešëbëngw bešëanax, fëxwën këbi omeleka ocongoki ok bandëmba banjongëbaki band kañe band ebax cëm gë oxoŷ or Kaxanu, mëñ ar hik din ir din an. ⁸ Aciw amënëk añ lëbëk gë okwëcën oñ në end enjaran end Kaxanu eñ do gë panga indexëm iñ. Ata ala abax xor na exo dël gër Aciw and Kaxanu xali xwëtëk beñigëanaxik benjongëbeki bend omeleka ocongoki bej.

16

End bandëmba banjongëbaki band oxoŷ eñ

¹ Ata wël kême oniw gër Aciw and Kaxanu. Ga kë xeŷ oniw olo, këbi felënd omeleka ocongoki ok: «Awa yeyin en dexëx bandëmba banjongëbaki band oxoŷ or Kaxanu banj gër ebar!»

² Meleka iyanar in lex ko andëmba añ gër ebar. Ata bela bër šot bax nanganëme ir emacar in do bani foxind eni cale gër lëngw ir edaş ed eñaw endexëm bën, lëk këbi ošëxwëra oyambëanaxik: beman bej hik yer okejën fo. ³ Meleka ixinëm in lex ko andëmba andexëm añ gër angwëngw. Men oñ nëngwëtak ošat ang or ala ar haš këno fo, do dek owacar obëngw or hik polo ol šësëra këni.

⁴ Meleka isasën in lex ko andëmba andexëm añ gër oyeš do gër bañësa band men, nëngwëtak dek ošat.

⁵ Wël këmo meleka ir xorëk men in ga ko re:
«Wëj ar šenene hi këy, wëj ex ar hik, do hi bax an,
awënëk hi këy gayikako mondako xiti këyëbi.

⁶ Gayikako ošat or bëwënëk
do gë or bëlawënel oñ lexëra këni,
duy dëñ yël këyëbi ošat eni ceš.»

⁷ Wël këmo oniw gër angëš ga kë re:

«Eyo Axwën Kaxanu, wëj ar xorëk bej dek an,
kiti indey iñ dal ex do šenene ex.»

⁸ Meleka inaxen in lex ko andemba andexem aḡ gēr eñan. Eñan eḡ šotek ojaŵ od ebi corend bela ben ge xodux orexem ol. ⁹ Ata ayeka isem šor kebfi bela ben. Barikan ben keni širend oŵac or Kaxanu ol, meḡ ar babi lapanend beḡigēnaxik beḡo ge panga indexem an. Ani nengwet bana ola oreben ol eno duwaxen.

¹⁰ Meleka icoxen in lex ko andemba andexem aḡ gēr añepara and owun and emacar. Ata šamedanek gēr ed wun ko, do bela ben keni wēcarerand ayamben in. ¹¹ Ašir bano širend Kaxanu, meḡ ar hik gēr oren an, ga fot kebfi ayamben ir okejēn in. Bari ani nengwet bana ola oreben ol xali eni teb bandixa batembak bandeben baḡ.

¹² Meleka icongibatēn in lex ko andemba andexem aḡ gēr yeb isem ir keni wacend Eferat in. Men oḡ wēxek eni kegētaxen bemun bend ke xaniw apen-eñan beḡ. ¹³ Ata wat kemēni bangoc bañeḡenax batas, band ang ofekel fo. Angoc añanar aḡ šanegu ko gēr etēy ed fato, akinem aḡ šanegu ko gēr etēy ed emacar, do atasen aḡ gēr etēy ed alawēnel anegwēš. ¹⁴ Bangoc baḡo band šabucara ex, ben ke rind becarax do keni yend gēr bemun bend gēr ebar dek enēbi bar eno merelexen Kaxanu yatir akey atem andexem, meḡ ar xorēk bey dek an. ¹⁵ Ata re ko Axwēn an: «(Awa ang arek fo keme yeli.) Nenganderaleno ar kemo sek dašerexe an. Amo pēnga ex na teb ge eman eḡ do axo ye na ge ašefen, cudarexe banjem bandexem baḡ.» ¹⁶ Ata bangoc baḡo bar kēnēbi bemun beḡ gēr ed keni wacend ge eyeyan ed Bēšewif el: «Arēmagedoḡ».

¹⁷ Meleka icongixinem in lex ko andemba andexem aḡ gēr ekoc. Weliwēk oniŵ osēm lēf gēr Aciw and Kaxanu, gēr añepara and owun ga ke xey: «Aneka xwetek!» ¹⁸ Ata wingararak, welik odiŵ, ge oxēber or ekēman, do ebar el rēgēk mbaḡ. Elod ga hi keni bela ben, ala ax wat ex na angēmēgēm andako rako aḡ. ¹⁹ Angol atem aḡ šapērēk obebēt otas. Bangol band benēng bend bela baḡ yēcarēk. Kaxanu abi xwēya bana bela ber gēr angol atem and Babilon ben. Ata šebēn kebfi ang ngoy fo oxoḡ osēm orexem or hi bax gēr andemba ol. ²⁰ Dek ošir oḡ šapērēk do osend oḡ yēcarēk. ²¹ Ata hebēr ang bongay bond sibek gwēr nē okilo ofēxw onax wēcandera kebfi bela ben elod gēr oren. Barikan ben širera keno Kaxanu nē end eḡigēnaxik etem end hi babi eḡ.

17

End asoxari aḡacaxik eḡ

¹ Ata ang hi bani omeleka ocongoki od lēkayara bax bangalama banjongēbaki ok, išat yow ko yeyaneli ke. Re ko: «Yow mi masin kiti ind angol atem, and ex ang asoxari aḡacaxik, ar yēpak yaḡ nē amen aḡ. ² Ge asoxari ajo wata keni bemun bend gēr ebar beḡ asek alakirand fo in, do bela ber gēr ebar ro ben aneka xor kebfi ang ngoy fo eñac endexem eḡ.»

³ Ata meleka in wēla ke ge Angoc and Kaxanu aḡ gēr ladawe. Watēx kemo asoxari ga yēpa ko yaḡ nē emacar embarax, end ge ogaf ocongoki do ge ofarix epēxw. Do eman eḡ hi ko dek omac od kēno širend Kaxanu fo. ⁴ Asoxari ajo šudfara ko banjem bambarax band yek mbaḡ, banjem band warēgeyan. Yaḡēna ko ge orēxēr or kaḡe, do ge oyeri or oxaḡ oyekax. Lēkaya ko andemba and kaḡe and yēm

bax gë becusêšus, do gë bemuyaraxik bend eñac endexëm bej. ⁵ Gër eyiŷ edexëm ŷëgw këni oŵac or šonaya bax: «Babilon, angol atëm aŋ, nëm ir bëŷacaxik, do nëm bër watak becusêšus betëm bend gër ebar ro.» ⁶ Wat këmo asoxari ajo ga ŷaw këno gë oŷat or bëwënëk oŋ do gë oŷat or otede od bax reyardand end Yesu oŋ.

Ga këmo nëkon, šaran ke xali xurik. ⁷ Ata re ko meleka in: «Ineŷa ki šaranaxënënd? Wëno afel këmi fel bend šonayak gër asoxari ajo do gër emacar end gë ogaf ocongoki, do gë oparix epëxw end ŷëpaxën këno bej. ⁸ Emacar end hi bax do wat bayo eŋ, axo bo ex na. Ašanëgu ko šanëgu gër ambëxw atiŵax do exo cës. Bela bër lëgëk gër ebar bën, bër bayik Kaxanu axo ñëgw ex na omac odebën gër akayëta and aniyand nand ri ko ngwën bën, ašaran këbi šaran and këno wat emacar aŋ gayik ahi hi baxo, šës ko, bëte exo canayaw.»

⁹ Eŋo, onden ond arenik fo kë xor eŋo pëni. Ogaf ocongoki ok kë wätinalind bëtënd bënjongëbëki bënd ŷëpaxën ko asoxari bëj. Eŋo amatinali ex and bemun bënjongëbëki bëte: ¹⁰ benjo lati këni, emat bayik ga wun ko, bari emun enjongekinëm eŋ axo yow ex na pere. And ko hatëgu aŋ, ax nëka na owun orexëm ol. ¹¹ Ata emun enjongetasën eŋ ex de emacar end hi bax do šës ko eŋ. Mëj fo ex bëte emun enjongetasën, end kë šës din ir din eŋ.

¹² Ofarix epëxw or wat këy oŋ ex bamatinali band bemun epëxw bend anëbi maš ex na pere owun bej. Barikan, awun këni wun apëxëd amat gë emacar eŋ. ¹³ Bën erebat këni šaland: eno diyenin emacar eŋ gë panga indebën in, do gë ojaŵ odebën ok. ¹⁴ Awërëli këno wërëli anofo aŋ. Barikan anofo aŋ ebi kor gayik mëj ex Axwën ar bëxwën an, do Emun end bemun eŋ. Gë bër wac këbi, sana këbi do xwëta këno bën këñëbi xor.

¹⁵ Meleka in re ko bëte: «Amen and wat këy gër ed ŷëpa ko asoxari aŷacaxik aŋ ex bamëxwër band bela bër lëgëk gër ebar baŋ, ang fitarëra këni dek benëng bej, do gë oyeyan orebën ak. ¹⁶ Oparix epëxw or wat këy ok do gë emacar eŋ, ašus këno šus asoxari ajo. Axandëra këno xandëra napul ir šot ko in do axwëca këno xwëca exo bayi tëb gë eman eŋ. Ayamb këno yamb do eni bëlën er këbi bayita in. ¹⁷ Gayikwa Kaxanu yël këbi gër oŵëkw orebën eni di apënëta andexëm aŋ, eni ŋata apënëta amat, do eno yël owun orebën ol emacar eŋ, xali ex ŋata bend re ko Kaxanu bej. ¹⁸ Asoxari ar wat këyo ajo hik angol atëm and wunëk gër bemun bend gër ebar ro aŋ.»

18

End eyëcar ed angol and Babilon eŋ

¹ Ga xucak, wat këmo meleka iŷëxe ga fedaw ko elod gër orën. Panga indexëm in itëm ebax do enjaran endexëm eŋ ñoŷak ebar el. ² Ata ko xeŷend: «Anëka yëcarëk, anëka yëcarëk Babilon in, angol atëm aŋ! Anëka hik edëg ed bëyël, gë emaŷi ed angoc aňëjënax and ex yo, do gë emaŷi ed acël aňëjënax and ex yo, gë emaŷi ed emacar eňëjënax, do gë ecusêšus end ex yo. ³ Mondako kë hi gayikako dek benëng bend bela bej ašëb šëb këni eñac etëm endexëm eŋ ang ngoy fo. Bemun bend gër ebar ro bej ari bani rind gë mëj eñac eŋ do bëfandëran bër gër ebar bën ašotëraxën šotëraxën këno gë panga ind napul irexëm in.»

⁴ Ata wël këme elod gër orën oniŵ ošexe ga kë re: «Canin angol and Babilon aŋ, wën bër ex bulunda iram bën, këdi kën wëndëra andamat gë Bëbabilon bën, do këdi këjun fënga wën bête kiti indebën inj. ⁵ Gayikwa beñëñënox bend Bëbabilon beŋ asaŋar saŋarëk xali yaŋ gër orën, do Kaxanu axo kwëya ex na betëmbak beŋo. ⁶ Mašayinëbi ang banun rind ak. Cosinëbi gë toro inj, ang banëfi šosënd bën bête bela ak. Mašayinëbi bakëlëbëd baki bandixa bandebën baŋ! Gë andëmba and banun rëmbënënd aŋ, dëmbëninëbi baki. ⁷ Ang babi nëngandërand në end enjaran endebën ak, do në end napul irebën ak, torolexëni mondako fo. Ang wëli bax napul irebën ak, wëli ex mondako fo toro indebën inj do gë edenitaran edebën el! Gayikako Bëbabilon bën are bani rend: “Ang emun etoxari fo yëpa këne, ane gi ex na asoxari asebëta sebëta, biyi din kata abo gi na.” ⁸ Mëŋ ex, akey amat fo këbi fënga betëm beŋo: ecës el, gë odenitaran ok, gë enjo eŋ do enëbi ðap bëngënj gër angodux. Gayikwa Axwën Kaxanu ex ar gë panga itëm an, ar këbi xiti an.»

⁹ Dek bemun bend gër ebar bend bax rind eñac gë angol and Babilon beŋ, bemun bend babi nënganënd ñambëran ind gë mëŋ beŋ, ases këni yana eni tesënd, arenita këni yana eni denitand në end endexëm and këni yana eni watënd okwëcën ond amëra andexëm aŋ. ¹⁰ Nacët ako këni yana eni kwëšarand në end ga këni yëdand amëra andexëm aŋ, do eni dend:

«Oko etëm endako rako eŋo! Oko etëm endako rako eŋo, angol atëm aŋ!

Oko Babilon, wëj angol apangak aŋo!

Apëxëd amat fo rik hataxënëguk kiti indey inj!»

¹¹ Bëfandëran bër gër ebar bën në etes exëni, në edenitara exëni në endexëm gayik ala ax bo ex na ga kë yëcënd opane odebën ok. ¹² Opane oko er ebax: kaŋe, kodï, oxaŷ oxëbëanaxik, oyeri, banjëm band xaf-xaf, banjëm bambarax, banjëm band gënd-gënd, banjëm band warëgeyan, bëmok bënd otëx od gë otëner onëngax do orëxër or fës këni gë oŷënga or beñamb, do gë otëx okëbëanaxik. Opane oko er ebax bête: bebër sap këni gë yawale, gë odun do bebër fës këni do gë oxaŷ oyekax or yër-yër. ¹³ Bête opane oko er ebax: ogu onëngax ond këni wăcënd kanel, angiri, bebëlab, bešân bër këni wăcënd mir, ašururu ir xwëšëna bani gë angiri, ngoy, ogu, pix, bële, bengas, opeŷ, opanac, ocaret, okadëp do gë bandepëra.

¹⁴ «Bekëbëanaxik bend yandi baxi ey cot beŋ

anëka šana ki do ñawëta ki caw.

Dek bebër yek do xëbënëk bën awew wew ki,

do din ay wat na.»

¹⁵ Bëfandëran bër šotëraxën këŋo bën,

nacët ako këni yana eni kwëšarand,

ga yëda këni amëra and Babilon aŋ.

Ases këni yana eni tesënd,

arenita këni yana eni denitand ¹⁶ do eni dend:

«Oko etëm endako eŋo! Oko etëm endako eŋo!

Babilon, angol apangak aŋ, angol atëm aŋ

and bax šufand banjëm band xaf-xaf do gë bambarax aŋ

angol and bax yañënarand gë kaŋe,

gë oxaÿ oyekax do gë oyeri aŋ! ¹⁷ Apëxëd amat fo xucak, napul ir go in nemik!»

Dek bëhëreli bër okuluŋ bën, dek bër këbi wëlarand okuluŋ bën, gë bër kë riyenind gë okuluŋ bën, do gë dek bër kë riyenind gër angwëngw bën xwëšara këni nacët ako. ¹⁸ Axeÿ bani xeÿënd ga wat këni okwëcën ond amëra oŋ. Are bani rend: «Angol and fe wa hi bax ang angol atëm aŋo?» ¹⁹ Afanaya bani fanayand gë obar ok gër ogaf ga këni ses do ga këni renita mondako:

«Oko etëm endako eŋo! Oko etëm endako eŋo!

Angol atëm apangak and šotëraxën këno napul xali bëta këni dek bër gë okuluŋ od gër angwëngw bën, apëxëd amat fo xucak, ata hik ang ladawe fo!

²⁰ Wën bër gër orën bën nëngandëralenjun gayik angol aŋo anëka yëcarëk!

Bëte wën bëwënëk bën, nëngandëralenjun gë oparëxanda ok, do gë bëlawënel bën

gayik Kaxanu xitik angol aŋo në end ga narëndëra këjun!»

²¹ Ata meleka ifangak wëd ko angaÿ atibax and wëndër bax gë angaÿ and këni ñoxixënënd eyamb, do ga lap ko polo gër angwëngw, re ko: «Wëj angol atëm and Babilon aŋo, akëlëbëd amat fo këni lap mondako, bëtëdin ala axi wat na.

²² Na gër ndey, bët din ala abi wël na bësëmb bër bëmangi, gë bëyul, gë bëfarix bër bacëroti ba okereloŋ.

Na gër ndey, ari ar beÿ axo gi na, bëte din na gër ndey ekëbër ed aŋoxixën and eyamb ax wëli na.

²³ Na gër ndey, bëte din angoben and lambo ax wati na, ofëna or ekana ax gi na.

Bëfandëran bërey bën hi bax bër banëbi šëkwënd gër ed ex yo gër ebar ro

do wëj bayëbi yifand dek benëng bënd bela beŋ gë obanji orey in.

²⁴ Ata dek beŋo ki ñatënegu gayik ošat or bëlawënel bër Kaxanu oŋ watik gër ndey, ošat or bëwënëk oŋ, do gë ošat or dek bër lawëra kënebi gër ebar ro oŋ.»

19

End eduwän ed gër orën eŋ

¹ Ga xucak eŋo, wël këmëni amëxwër atëm and bela yaŋ gër orën ga këni xeÿ:

«Aleluya! Apexa aŋ, gë enjaran eŋ do gë panga in, Kaxanu, Axwën arebi an xwënëk!

² Kiti indexëm in ðal ex do ind šenene ex

gayikako axiti xiti këbi Bëbabilon bëÿacaxik bër bax buyarënënd ebar gë eñac endëbën bën.

Awäša wäša këbi gayik bën law këbi bëriyenin bërexëm bën.»

³ Ata xeÿ këni bëte akinëm:

«Aleluya!

Okwëcën ond amëra and Babilon oŋ,

din ir din kē šēni!» ⁴ Bëxarëk alapem gë bënax bën do gë beëbëbëngw beëbënax bën foxi kēni gër lëngw ir Kaxanu, mëj ar ex gër añëpara and owun do kēni rend:

«Amen! Aleluya!»

⁵ Ata ga wëlik oniw gër añëpara and owun, kē rend:

«Duwayino Kaxanu, mëj ar xwën këbo an, wën dek bër gapak bën do gë bërëtoc bën, wën bëriyenin bërexëm bër këjo fëbënd bën.»

⁶ Ata wël këme ang epuli ed bela bëranjëm fo, ang oÿëm fo do ang oxëbër osëm or ekëman fo ga kēni re:

«Aleluya! Gayikwa Kaxanu Axwën, arebi an, mëj ar xorëk beÿ dek an anëka wun ko. ⁷ Nëngandëralebo, patëlebo gër ecëkw edexëm, Gayikwa ñambëran ind ekana ir anobo in ñatëguk, alindaw anëka ko ñatëgund.

⁸ Ayël yël bano exo cufa banjëm band xaf-xaf, apeşax labëraw këno, bamënëk, band jing-jing.»

(Banjëm baño wacayak or šenene or bëwënëk ol.)

⁹ Meleka in fel ke: «Ñëgwël: “Nëngandëralebi bër wac kënebi gër ñambëran ind ekana ed anobo bën!”»

Re ko bëte: «Bend këme rend bejo ex eyeyan ed ðal ed Kaxanu el.» ¹⁰ Ata foxi këme gër osapar orexëm mo calexën. Bari mëj re ko: «Tebël de, ax gi ex na mondako! Wëno ariyenin fo hi këme ang hi kën wëj do gë bëmaÿe bëndey bënd kē reyarand end Yesu Kërisët bëj. Poxiyind eyo cale Kaxanu gabat! Gayikwa osede or Yesu Kërisët ol ex er kēni reyarand bëlawënel bën.»

End fanac ifeşax eñ

¹¹ Ata wat këme fol orën ol do fanac ifeşax ga şanayaw ko. Ar ÿëpaxën baño an bano wacënd «Ar mokwëta», do «Ar ðal», gayik mëj kē xitind do kē wërënd gë or šenene ol. ¹² Bangës bandexëm bañ warëk ang xodux fo, do šëxwa ko oxamate or owun oranjëm. ÿëgw këni gër ndexëm owac or ala ax nang ex na, angëmëne ax gi ex na mëj gabat. ¹³ Do şufa ko acud and ÿëmb bani në oşat. Owac orexëm ol ex: «Eyeyan ed Kaxanu el.» ¹⁴ Benga bend ocoroða bend gër orën bej, şufara këni banjëm band xaf-xaf, bamënëk, bapeşax, do këno sëfarand moñëpa yañ në opanac opeşax. ¹⁵ Gër etëÿ edexëm kē şanënd duxuma ifakax ir këbi sawaxën benëng bend bela bej. Gë or gapak osëm këbi xadac, do ebi bëñëra ang këni wëñënd resej ak gër akaraxën andexëm. Ngoy ino ex amatinali and oxoÿ osëm or Kaxanu, mëj ar xorëk beÿ dek añ. ¹⁶ Gër acud andexëm, do gër emef endexëm ÿëgw këni owac: «Emun end bemun», do «Axwën ar bëxwën.»

¹⁷ Ata wat këmo meleka ga xwëşa ko gër eñan. Ga këbi yeyaneli dek oşël or bax şëgërand yañ gër orën ol, xeÿ ko: «Yowën, barëregun gër ñambëran itëm ind Kaxanu! ¹⁸ Yowën enëbi yamb bemun bej, gë bemun bend ocoroða bej, gë bër fangak bën, gë opanac ok do gë bër ÿëpaxën babi bën, gë okadëp ok gë bër ax gi ex na okadëp bën, gë bër gapak bën do gë bërëtoc bën.»

¹⁹ Ata wat këmo emacar eñ, bemun bend gër ebar bej do gë ocoroða odebën ok ga fedër këni enëbi merelixën ar ÿëpa bax yañ gër fanac ifeşax an, do gë ocoroða odexëm ok. ²⁰ Sëra kënebi emacar eñ do

gë alawënel anëgwëš ar bax rind becarax bend babi nambelind bër šot bax nanganëme ir emacar do bani foxind eni calend gër eñaw end edaš edexëm bën. Tak bëxi lap kënëbi bëbëngw gër anjer and xodux, gër ed fëtëk mungu. ²¹ Bër bayik bën lawëra këbi duxuma ir bax šanënd gër etëy ed ar yëpa bax yaŋ gër fanac an. Do dek ošël ol wëndëra këni ga yamb këni beman bendebën beŋ.

20

End bëniy wëli eŋ

¹ Ata wat këmo meleka ga ko fedaw gër orën ga lëkaya ko acoketaya and ambëxw atiŋax aŋ, do gë gweyele-gweyele isëm. ² Na sëra këŋo fato in, andën akarëk and këno wacënd šabucara, do Sindan aŋ. Fok këŋo gë gweyele-gweyele in xali ex kuca bëniy wëli. ³ Yëkëtëx këŋo polo gër ambëxw atiŋax, sënd ko do šëban ko etëndët el, exo tebaxën enambeli ed benëng bend bela el xali ex tək bëniy wëli. Do and kë xuca bëniy wëli aŋ, eno tebët ipëxëd.

⁴ Ata wat këme bañëpara band owun. Bër yëparaxën bax bën šot këni or gapak or enëbi kitixënënd bela ol. Wat këme bëte benjëw bend bër šësëk ga fodëtën kënëbi ogaf odebën gë ecëngwa bën, në end ga bani reyarand osede or Yesu, do bani femërand eyeyan ed Kaxanu eŋ. Bën ani poxi bana gër lëngw ir emacar, do gër lëngw ir edaš ed wätinali bano el. Bën ani ma bana enëbi din nanganëme irexëm in ax gi ex na gër eyiŋ, ax gi ex na gër ataxan. Bën xani bax gër ecës, bakaw këni gër aniyän eni munaxën adamat gë Yesu Kërisët xali bëniy wëli. ⁵ Bëšësëk bëšëxe bën ani kanira bana gër ecës xali xucak bëniy wëli beŋ.

Ekani ed gër ecës eñanar el ex. ⁶ Awa nëngandëralëŋo, do gilexo awënek ar hik šëf gër bër xanik añanar gër ecës an. Ata bën ecës ekinëm el ojaŋ ax cot ex na gër ola orebën. Barikan ariyenin këno yana eno diyeninënd Kaxanu do gë Kërisët ang bëšadaxan fo do eni mun gë mëŋ bëniy wëli.

⁷ And kë xuca bëniy wëli aŋ, Sindan in asebet këno sebet exo canëgu gër epëra edexëm. ⁸ Ašanëgu ko šanëgu efi nambelixën benëng bend bela beŋ ang lëgëra këni gër owebët onax or ebar ak. Benëng beŋo exëni Gog do gë Magog. Bën kë barërëgu gër emer do eni nëmb ang edini ed gër angwëngw fo. ⁹ Ata wat këmëni ga šan këni do beñëtar këni dek ebar el. Xul kënëbi bëwënek bën gër ed barë këni do gër angol and ex pëlot gër yomb ir Kaxanu aŋ. Barikan fedawëk na xodux elod gër orën do bëlën këbi. ¹⁰ Šabucara in, mëŋ ar babi nambelind an, yaŋ këno, do lap këno gër anjer and xodux, gër ed fëtëk mungu, gër ed lap kënëbi emacar eŋ, do gë alawënel anëgwëš an. Mondako këni yana eni torond ciš wec polo na din ir din.

End kiti ifelatar eŋ

¹¹ Ga xucak eŋo, wat këme añëpara and owun atëm apešax do wat këmo bëte ar yëpak gër añëpara and owun aŋo an. Ebar el do gë orën ol šapërëk xali bebët abi bayi bana. ¹² Aŋo wat këmëni bëšësëk bën, bëjo bër gapak, bëjo bërëtoc, ga xwëšara këni gër lëngw ir añëpara and owun. Ar yëpak gër añëpara and owun an ko labëtërand bakayëta, do gë akayëta acëxe, and aniyän aŋ. Xiti këbi bëšësëk bën,

ang yëgw këni gër bakayëta baŋo ak, ang ebax bandixa bandebën ak. ¹³ Angwëngw aŋ sêpëtëgu këbi bêsësëk bër hi bax polo bën. Ecës el do gë wur ir bêsësëk in nêcëtëgu kënebî bêsësëk bër lëkaya banëbi bën do ala kala xiti këno ang ebax bandixa bandexëm ak. ¹⁴ Ata ar yëpak gër aňëpara and owun an, lap ko ecës el do gë wur ir bêsësëk in, gër anjer and xodux. Anjer and xodux aŋo ex ecës ekinëm el. ¹⁵ Lap këŋo bëte bëngënj gër anjer and xodux ar bayik yo owac orexëm ani ñëgw bana gër akayëta and aniyan.

21

End orën oxasax do gë ebar ekaşax eŋ

¹ Ata wat këme orën oxasax do gë ebar ekaşax. Gayikwa orën oxarëk ol do gë ebar ekarëk el ayëcar yëcar bax, do angwëngw aŋ ax bo bana. ² Wat këme bëte angol amënëk aŋ ga kë şëlaw elod gër orën ga xaniwëk gër Kaxanu. Angol aŋo ex Yerusalem ixaşax in do ang endënaŵ end eňër end yañënarak exo ntaxënd gër icën indexëm fo hi bax. ³ Wël këme oniŵ or ar yëpak gër aňëpara and owun ol ga ko xeŷ:

«Eđëg ed Kaxanu el anëka hik mërëxand ir bela!

Kaxanu wa bar këni eđëg el gë bela bën,

bën eni gi bulunda irexëm do mëŋ exo gi Kaxanu irebën.

⁴ Afëxwëc ko fëxwëc dek ongwën ond

gër bangës bandebën oŋ,

ecës ax bo na, otes ax bo na,

edenitan ax bo na, ayambën ax bo na.

Gayikwa bend aniyan aňanar beŋ ax bo ex na.»

⁵ Ata re ko ar yëpak gër aňëpara and owun an: «Gërëgako beŷ bën dek këme nëngwët ex gi beşëxaşax.» Re ko bëte: «Awa ñëgwël beŋo gayik enimin bend mokwëta dëŋ ex.» ⁶ Aŋo re ko: «Anëka hik mondako! Wëno ex ayanar an, wëno ex afelatar an. Bëte wëno kë yänand, wëno fo kë fiatand. Ar sel këŋo an, arëmbënëgu këmo rëmbënëgu gër aňësa and men ond kë yëlënd aniyan, axo yëc na monjëc. ⁷ Eŋo këmo yël ar kë xor an. Wëno Kaxanu këŋo xwën do mëŋ exo gi asëñiwën. ⁸ Barikan bërëyiyëk bën, gë bër gë oŋëpëgënan bën, gë bër watak becusësus bën, gë bëlaŵ bër bela bën, gë bër watak eňac bën, gë bëbanj bën, gë bër xwëtak olaş bën do gë dek bënëgwëş bën, er fenan këmëni in ex anjer and xodux do gë mungu. Ejo ex ecës ekinëm el.»

End Yerusalem ixaşax eŋ

⁹ Ata gër omeleka ocongoki od lëkaya bax bandëmba banjongëbaki band yëm bax gë beñigëanaxik benjongëbeki bepelatar beŋ, iBAT sëka ke exe pelëra. Ata re ko: «Yow mi masin endënaŵ end eňër eŋ, alindaw ar anofo an.» ¹⁰ Meleka in wëla ke gë Angoc and Kaxanu aŋ bëte yaŋ në atënd acakax, do wäsin ke angol amënëk aŋ, Yerusalem in, ga kë fedaw elod gër orën ga xaniwëk gër Kaxanu. ¹¹ Enjaran end Kaxanu eŋ baŋo ñoband, do kë watind ang ekaŷ ekebenaxik, ekaŷ ed këni wacënd şasëp, kal-kal ang anangoye fo. ¹² Amen and xecexën bani angol aŋo aŋ, aŋang yang bax, bëte aşak şak bax. Owët epëxw gë oxi hi bax gër amenj aŋo do omeleka epëxw gë oki xwëşara bax gë

ebët gë ebët. Do aÿëgw ÿëgw bani omac od bandëwëra epëxw gë baki band Bëyisërayel baŋ gër ofëra or owët oŋo. ¹³ Er hi bax apën-eñan, owët osas, ambëng owët osas, ambëtëb owët osas, do acëla-eñan owët osas. ¹⁴ Er bay bani amej aŋo gë orëda epëxw gë oxi do në ekëlan kala ÿëgw bani oŋac obat or oparëxanda epëxw gë oki od anobo ok.

¹⁵ Ar baxe felërand an, esëyixën lëkaya baxo, ošet or kaŋe. Gë mēj baxo sëyind angol aŋ, gë owët orexëm oŋ, do gë amej and jey aŋ. ¹⁶ Angol aŋ er hi bax gë owebët onax od gwër fo gwër fo do acakëšak in gwër fo bax bëte gë aňangëŷang in. Ata sëyi ko angol aŋ gë ošet orexëm ol do sëk ko: në ometër owëli epëxw gë oki. ¹⁷ Meleka in sëyi ko amej aŋ, ata sëk ko në ometër ofëxw ocongebat gë oco, ang ebax osëyi or bela ak. ¹⁸ Amej aŋ bay bani gë oxaÿ or šasëp, do angol aŋ hi bax kaŋe iwënëk, kal-kal ang anangoye amënëk fo. ¹⁹ Edëda ed amej and angol aŋo el hi bax gë šapak epëxw gë baki, do ŷañen bani gë oxaÿ oxëbëanaxik: apak aňanar aŋ gë šasëp, akinëm aŋ gë safir, atasën aŋ gë kalësedëwan, anaxën aŋ gë emërod, ²⁰ anjoxën aŋ gë onikës, anjongamatën aŋ gë sarëdëwan, anjongakinëm aŋ gë kërisolit, anjongatasën aŋ gë beril, anjonganaxën aŋ gë topas, andepëxwën aŋ gë kërisopëras, andepëxw gë amatën aŋ gë tirëkwas do andepëxw gë akinëm aŋ gë ametisët. ²¹ Ofëra epëxw gë oxi oŋ ebax becambas epëxw gë beki, epëra kala ecambas emat. Fëña isëm ir gër angol in ebax kaŋe iwënëk, kal-kal ang anangoye amënëk fo.

²² Aciw and Kaxanu ame wat ex na gër angol aŋo. Gayikwa aciw and Kaxanu aŋ hi këni Axwën Kaxanu, mēj ar xorëk beÿ dek an do gë anobo aŋ. ²³ Angol aŋo eñan këm do facaw këm ex gayik enjaran end Kaxanu eŋ këŋo ŋoband do anobo aŋ ex lambo irexëm in. ²⁴ Benëng bend bela beŋ aliya këni ŷana eni diyand gër angoben andexëm, do bemun bend gër ebar beŋ eno mëlänëgund enjaran endebën eŋ. ²⁵ Owët or angol oŋ përarëxe kë ŷana ex bayind. Ado dëŋ ala ax përa na gayik gëmëd ax gi na. ²⁶ Benëng bend bela beŋ awëlanëgu këno ŷana eno mëlänëgund enjaran endebën eŋ, do gë owun orebën ol. ²⁷ Barikan, ebuyaraxik gebatak ax dil na gër angol aŋo. Ar watak becusëšus, ba enëgwëš axo dil na. Afo bër ÿëgwën kënebi omac odebën gër akayëta and aniyand and anobo bën fo kë lil.

22

End arayan eŋ

¹ Ata meleka in wäsin ke yeb ir men ond kë yëlënd aniyand in. Men oŋo omënëk ebax kal-kal ang anangoye fo. Afes bax fesënd elod gër aňëpara and owun or Kaxanu do gër and anobo aŋ. ² Wat këme mërëxand ir fëña isëm ir angol aŋo do gër obëŋa oki od yeb, atëx and gë odëwëreŷwen od kë yëlënd aniyand ok. Atëx aŋo, facaw ir ex yo kë rëwënd, mëne ngëŋ epëxw gë baki gër iniy. Opat odexëm ok këfi fakënenđ benëng bend bela beŋ. ³ Eňëŋenax ax bo na. Aňëpara and owun or Kaxanu aŋ do gë and anobo aŋ kë hi mërëxand gër angol. Bëriyenin bërexëm bën këŋo ŷana eŋo calend. ⁴ Awat këni ŷana eni watënd dëxas irexëm in, do oŋac orexëm ol exo ñëgw gër oyiy orebën. ⁵ Ecamëdan ax bo na, do ala ax ñana na ex caland lambo, ala ax ñana na ex caland angoben and eñan gayik Axwën Kaxanu këfi ŷana ebi ŋoband. Ata eni mun din ir din.

End omakaw ond Yesu en

⁶ Ata re ko meleka in: «Bend këmi felënd beŋo eyeyan ed d'al, ed mokwëta ex. Axwën Kaxanu, mëŋ ar këbi yëlënd Angoc andexëm bëlawënel an, lawëneŋu këŋo meleka irexëm in ebi masindëra bëriyenin bërexëm bën bend kë ŋatëgu gogo beŋ.» ⁷ Ga re ko Axwën an: «Gogo këme yeli. Nëngandëraleŋo ar kë sëfënd ang rek gër akayëta aŋo ro ak, akayëta and kë nangënënd gana-gana fo er kë yelind aŋ!»

⁸ Wëno Şaŋ wëlëk do watëk beŋo. And wël këme do wat këme aŋ, foxi këme gër osapar mo cale meleka ir baxe wăsinëndërand beŋo in. ⁹ Barikan mëŋ re ko: «Tebël dë, ax gi ex na mondako! Wëno ariyenin fo hi këme ang hi kën wëj do gë bëmaŋe bëndey bënd ex bëlawënel bën, do gë dëk bër kë balëkënalind bend gër akayëta aŋo ro bën. Poxiyind eyo cale Kaxanu gabat!» ¹⁰ Ata re ko: «Kërey con na bend yëgw këni gër akayëta aŋo ro beŋ. Akayëta aŋo kë nangënënd gana-gana fo er kë yowënd in, gayikwa d'am ex ex ŋatëgu.» ¹¹ Ar sëmbak an, kemënalexo kaş-kaş gër osëmbak orexëm, ar buyarëk an, kemënalexo exo buyar kaş-kaş. Ar ŋenene an kemëlanelexo, nëmëc gër or ŋenene orexëm, do ar wënëk an kemënalexo exo men nëmëc!

¹² Gogo këme yeli do me mëlali acosa aŋ, ala kala mo cos er riyeŋi ko in. ¹³ Wëno ex aŋanar an bëte wëno fo ex afelatar an. Wëno kë ŋanand bëte wëno fo kë ŋatand*.

¹⁴ Nëngandëralebi bër kë nebënd banjëm bandebën baŋ ebi ŋapaxën eyamb ed atëx and kë yëlënd aniyän el do eni d'ilaxën gër owët or gër angol! ¹⁵ Barikan canëlexëni fac bër ex ang odaŋët bën, gë bëbaŋ bën, gë bëŋacaxik bën, gë bëlaw bër bëla bën, gë bër xwëtak olaş bën, do gë bër ŋanëk do wër këbi enëgwëş bën!

¹⁶ Wëno Yesu lawëneli këŋo meleka iram in exo deya osede oram ol gër bamara. Wëno ex arandëwëra and Dafid an, wëno ex emal ed kë ŋoband oxeya el. ¹⁷ Angoc and Kaxanu aŋ, do gë alindaw ar anoŋo an këni rend: «Yow!» Do ar wël këbi an delexo: «Yow!» Ar sel këŋo an, təkawëlexo. Ar ŋandi këŋo an, dëmbëlexo men ond kë yëlënd aniyän oŋ, men ond ayël fo oŋ.

Eŋata el

¹⁸ Wëno Şaŋ, gë obal osëm këme reyand gër ar kë wël yo eyeyan ed bend bebër kë yowënd ecan ecan do yëgw këni gër akayëta aŋo beŋ: ar kë baş ŋeŋ an, Kaxanu eŋo baş beŋigëanaxik bend yëgw këni gër akayëta aŋo beŋ. ¹⁹ Do ar kë başëta ŋeŋ gër eyeyan ed gër akayëta aŋo an, Kaxanu abaşëta ko başëta bëte oşet orexëm or atëx and kë yëlënd aniyän ol, do gë oşet or angol amënek or yëgw këni gër akayëta aŋo ol. ²⁰ Ar ex sede ir bend d'al beŋo an kë reyand: «Iyo, gogo këme yeli! Amen! Yow Axwën Yesu!»

²¹ Awa Axwën Yesu yëlëleŋun wën dëk oyekax orexëm ol!

* **22:13** 22.13 Gër Gërek er yëgw këni: «Alëfa» do gë «Omega», iŋëgw iŋanar in do gë pelatar in.